DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 1 januari 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 220 fr

Van de refuge Notre Dame de Saint-Bernard
naar de Sint-Bernardusbrouwerij van de Trappistenweg

Een eeuw Watouse geschiedenis (Deel 2)

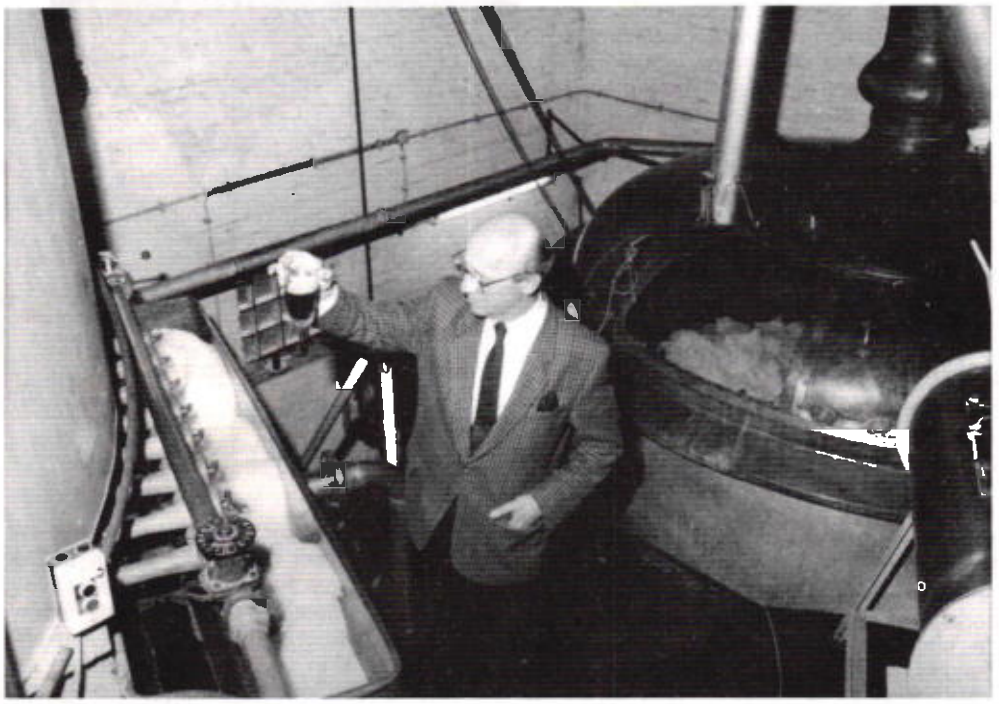

Brouwer Guy Claus aan de roerkuip

De boerenbetogingen van de laatste weken legden de vinger op de wonde die het GATT-akkoord (1) slaat in de zuivelsector.

Verdere inkrimpingen van o.a. de melkkwota staan voor de deur en toch is *Belgomilk* vast van plan over een paar weken te starten met een nieuwe kaasfabriek te Langemark die in april 1994 reeds operationeel wordt. Kostprijs 700 miljoen frank en centiemen.

Zo'n driekwart eeuw geleden zag het er bij ons helemaal anders uit. Bijna iedere gemeente had zijn eigen brouwerij en melkerij. Talrijke relikten van toen vervullen ons van nostalgie als wij deze op onze weg door dorpen en steden ontmoeten. Het zijn meestal vervallen gebouwtjes, laatste merktekens van het tijdperk der kleinschaligheid en ambachtelijkheid, die het dorpsbeeld sierden vooraleer de wedren begon naar centralisatie en fusie. Ook Watou ontsnapte niet aan deze trend. In augustus 1959 zette men daar ook een punt achter de volle melk van de Kasselkoeien, die vredig in de rijke dalen van de grensheuvels graasden. En al zal men in de kaasmastodont te Langemark vanaf toekomend jaar al, tonnen Cheddarkazen fabriceren, de Port Salut van Watou, die eertijds zo'n faam genoot, vertedert onze herinneringen en blijft zodanig tot de verbeelding spreken dat één der kazen van de Belgomilkproduktie *Watou* heet.
Hoe het te Watou allemaal reilde en zeilde vooraleer Sint-Bernardus het water ten tijde van Jeanne d'Arc in *tripel* (Sint-Bernardustripel) veranderde lezen wij in deze bijdrage.

Een Franse enclave

Kort nadat de Trappisten hun refuge Notre Dame de Saint-Bernard te Watou verlieten om terug te keren naar hun majestueuse abdij op 't bovenste puntje van de Catsberg bouwde Henri-Gustave Crombé op een paar honderd meter van 't Patershof "Courtewyle", een heuse zuivelfabriek met woonst. Vooral de 25 m hoge schoorsteen sprak tot de verbeelding en was al met al toch een imposant bouwwerk in het vlakke land tussen Watou en Abele. Deze cite bevindt zich langs de Trappistenweg nr.23.
Op 23 maart 1935 werd Crombé bij de handelsrechtbank van Veurne onder het nummer 3847 ingeschreven in het handelsregister. Het proces-verbaal was ééntalig Frans, iets waar Veurne zich na een halve eeuw nog over schaamt.

Henri Crombé, alhoewel van Franse nationaliteit (° Roubaix 15/9/1878) woonde te Kaïn in de provincie Henegouwen en was in 1907 gehuwd met Jeanne Cottigny. Hij was 57 jaar toen hij de bouwwerken van de Fromagerie Saint-Bernard startte die hij liet beheren door Henri, Prosper de Volder die gehuwd was met Thérèse de Brouwer. Zij waren beiden van de kleine adel(2) en meer dan zestig jaar oud. Mijnheer en madame de Volder betrokken de villa naast de melkerij die qua stijl aan Vlaamse renaissance doet denken zoals deze in de frontstreek bij de heropbouw meermalen werd aangewend.

Het was de tijd dat aktieve en enigszins behoede luiden zowat overal in Vlaanderen de boeren aantrokken om de melk van hun koeien op te kopen. De boerin was er danig mee geholpen en het gezeul van kannen, boter- en kaasmaken was hiermee achter

AAN ALLE LEZERS
een gelukkig en voorspoedig 1993

Wil je 't geluk op aarde vinden,
open tot geven je hand,
tot toegeven je gemoed,
tot vergeven je hart !

W. VON HUMBOLDT

de rug zonder dan nog de hygiënisch- en ekonomisch gunstiger faktoren over het hoofd te zien. Ook te Kortemark gebeurde dit.

Een ondernemende jongeman, Evariste (David Edmond) Deconinck, zoon van Gaston (David) en Valentine Hollebeke, die een bloeiende wijnhandel runden, bouwde in 1933 een melkerij te Kortemark in de Hoogledestraat. De initialen D-L (Deconinck-Lootens) in de smeedijzeren voordeur in Art Nouveau wijzen nu nog de woning aan. Samen met zijn vrouw Adrienne Lootens uit Beernem (met wie hij op 13 september 1933 in het huwelijk trad) beheerde hij deze concentratie van melkleveringen door de autochtone boeren.

Inmiddels draaide de nieuwe zuivelfabriek, de *Fromagerie Saint-Bernard* te Watou in 't voetspoor van de trappisten die de Port Salut, *Trappistenkaas* tout court, naam en bekendheid hadden gegeven.

In 1938 nam de Volder als direkteur van de Watouse zuivelfabriek samen met zijn vrouw afscheid van de Westhoek.

Thérèse de Brouwer overleed op 9 juli 1940, 66 jaar geworden, te Pessac in Frankrijk (Gironde) waar zij voor het oprukkende Duitse leger was gevlucht. Haar man overleed op 10 mei 1943 te Gent, net 68 jaar geworden.

Evariste Deconinck werd door de eigenaar Henri Crombé verzocht de leiding van de Fromagerie Saint-Bernard op zich te nemen en kwam in de villa wonen die de de Volders hadden verlaten. Hij liet de melkerij van Kortemark over aan zijn broer en samen met zijn vrouw en twee kleine kinderen, Cécile, vier jaar oud en Yolande, één jaar oud, kwamen ze zich te Watou vestigen.

Evarist Deconinck kwam in een Franse enclave terecht. De (Franse) paters die sinds 1901 de kaasproduktie te Watou hadden opgestart lieten in 1934-'35 de kaasproduktie over aan de Franstalige Henri-Gustave Crombé, afkomstig uit Roubaix.

Crombé woonde toen te Kain bij Doornik op de abdijhoeve van de voormalige Cisterciëncerabdij. Dominikanen uit Parijs die door de wet Combes uit Frankrijk waren verdreven, hadden de kloostergebouwen enigszins gerestaureerd en bleven daar tot aan de tweede wereldoorlog. Was dit de binding die Crombé met Watou onderhield of was het via de relatie met "Les Dames de la Sainte Union" die ook te Kain een kostschool hadden(3) dat hij de kans zag de licentie van de Watouse kaasproduktie naar zich toe te halen!

Zijn vennoot Jacques Leblond uit de Boulevard Roi Albert te Doornik regelde de overname en de modaliteiten wat uiteraard allemaal in het Frans gebeurde. Evariste Deconinck die eerder zwijgzaam en introvert van nature was, moest in de Crèmerie Saint-Bernard hoogstnodig orde op zaken stellen.De werklui namen het tot dan niet zo nauw met discipline en zorg voor produktie en hygiëne maar dit veranderde in de kortste keren. Evariste die te Kortemark al enige ervaring had opgedaan in de zuivelsector leidde van in den beginne met vastberadenheid en inzicht de melkerij en de kaasmakerij. Samen met zijn vrouw wist hij waardering en achting van leveranciers en verbruikers af te dwingen en kregen vlug de arbeiders op hun hand. De zaak floreerde en toen Crombé in 1939 besloot de zuivelfabriek, villa en aanhorigheden te verkopen, aarzelde de toen 32-jarige Evariste Deconinck geen ogenblik dit bloeiend bedrijf en fel beklante zaak tot patrimonium te verwerven.

Evariste Deconinck-Lootens

Uit de diverse gesprekken die ik had met Watounaren en Oud-Watounaren die destijds als kind melk en boter gingen kopen in de melkerij, blijkt het respekt dat ze hadden voor meneer Deconinck die als direkteur met kennis en gezag de melkerij leidde.
De komparanten, Evariste Deconinck en zijn wettige huisvrouw Adrienne Lootens waren pas voor de notaris verschenen waarbij zij het onroerend goed, de *Fromagerie Saint-Bernard* hadden verworven, of de mobilisatie van 1939 stond voor de deur. Er dreigde een nieuwe wereldoorlog. Vader Evariste werd gemoboliseerd, verliet have en goed en nam afscheid van zijn twee kleine kinderen en zijn zwangere vrouw.

Gezien deze onhoudbare situatie werd aan vader Deconinck gratie verleend en na drie weken onder de wapens te zijn geweest, bereikte hij opnieuw zijn thuishaven Watou.

Toen de snikhete meidagen van 1940 terreur en vernieling zaaiden in onze streek werd op 24 mei ten huize van Deconinck-Lootens een derde dochter geboren, Bernardette, Maria, Adrienne. Toen de oorlog ons leerde leven met de bezetter, en de voor- en nadelen hieraan verbonden, draaide de melkerij en kaasproduktie op volle toeren en de Duitsers lieten deze kaas niet van hun brood pakken. Waren de oorlogsjaren voor de boeren, blauwers en smokkelaars een gouden tijd, voor de tabakskervers, haringvissers en kaasmakers was dit navenant. De Duitse bezetter die echter met een arendsoog de hygiëne bij de melk- boter- en kaasproduktie in de gaten hield, trad bij sommige ambachtelijke bedrijfjes zo streng op dat menig zuivelfabriekje van te lande zijn deuren moest sluiten. Te Watou ging het nochtans de andere kant uit. De zuivelindustrie aldaar floreerde en op 16 juni 1942 leverde K. Van Waeyenberg van de Rijksinspectiedienst te Brussel voor de titularis, Melkerij Sint-Bernard de vergunning van kaasfabrikatie af. De zelfstandige voerders die bij de boeren de melk gingen ophalen, mochten zich gelukkig achten en de karren hoog met melkkitten geladen, dokkerden over de kasseien van en naar de 25-meter hoge schoorsteen in 't bukolische landschap, de veilige baken die Deconincks zuivelfabriek langs de Abelestraat identificeerde.

Eind september 1944 was de tijd van komen-en-gaan gekomen. Na de landing van 6 juni op de falaisekusten van Normandië werden de Duitsers, die in de meimaand van 1940 met zovelen ineens gekomen waren, weer huiswaarts gestuurd. De kaasfabriek verschafte toen het beleg tussen de boterhammen van de geallieerden en de Port Salut werd zacht en romig als nooit tevoren. In 1952 werd gestart met de fabrikatie van Gouda en vier jaar later werd zelfs een poging ondernomen om melkpoeder te produceren.

Sint-Bernardustripel,
en hemelse nektar binnen handbereik

Evariste Deconinck voorzag bij het begin van de jaren vijftig de nakende fusies van de plattelandsmelkerijen die alle rendabiliteit verloren hadden. Het werden de laatste stuiptrekkingen van een te arbeidsintensief proces; de tijd toen de melk nog van de koeien kwam.

De tijd van de boerenwagens die in de vroege morgen de melk in vaak geringe kwantiteiten bij tal van kleine en grote boerderijen gingen ophalen om tegen de middag 't leeggoed weer voor de hofpoort te rijden was voorbij.

Ook de Sint-Bernardusmelkerij ontsnapte niet aan deze ekonomische herschikking. Tot augustus 1959 was bij Deconinck dagelijks een mirakel gebeurd. De volle melk uit de rijke dalen van de West- en Fransvlaamse bergen werd in smeuïge boter en romige zachte Port Salut veranderd.

Toen was de kous af.

De autochtone leveranciers werden naar de *stad* geïnfiltreerd, en al gebeurden er

vervolg blz. 409

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (1)

" Wonder en is gheen wonder "

Onder de personen die bijzonder veel voor Amerika hebben gedaan, neemt Adolf Hitler een ereplaats in. Tijdens de vooroorlogse jaren emigreerden ongeveer duizend Duitse intellektuelen met "klasse" naar de Nieuwe Wereld. Mannen die ofwel getroffen of bedreigd waren door de fameuze jodenwetten, of die de breuk met de oude kulturele bindingen niet konden verdragen. Zij gingen de leerstoelen bekleden van de Amerikaanse universiteiten of droegen in andere sleutelposities bij tot de verspreiding van kultuur en wetenschap. Zodat een Amerikaanse universiteitsrektor van Hitler zou zeggen : "Hij schudt de bomen en ik raap de appelen !"

Bij ons werden de bomen geschud in de Reformatietijd. Nadat in het begin van de 16e eeuw, de ideeën en leerstellingen van Luther en Calvijn de Nederlanden waren binnengedrongen werd met keizerlijke plakkaten en pauselijke inquisiteurs tegen hun aanhangers opgetreden. Wie er protestantse denkbeelden op nahield, had vaak te kiezen tussen heengaan of de brandstapel. Aanvankelijk trok men naar Engeland, Duitsland of Frankrijk, maar vanaf 1580 ging het voornamelijk naar de Noordelijke provinciën, die zich op 23 januari 1579 met de Unie van Utrecht hadden samengebundeld voor de strijd tegen Spanje. Ook velen die vrijheid en verdraagzaamheid zochten of alleen maar belangstelling hadden voor vernieuwde wetenschappelijke inzichten, gingen er heen en zouden er "Hollands Gouden Eeuw" helpen voorbereiden. We vermelden onder de velen : Justus Lipsius, Nicolaas Mulerius, Carolus Clusius, Rembert Dodoens, Petrus Bertius, Judocus Hondius, Petrus Plancius, en zeker niet te vergeten : Simon Stevin van Brugge.

Het standbeeld van Simon Stevin

Kort na de Belgische onafhankelijkheid, in 1830, wilde de jonge natie de wereld bewijzen wat het allemaal had gepresteerd. En dat kon gebeuren door zoveel als mogelijk monumenten op te richten voor personen die verdienstelijk waren geweest op het gebied van kunsten en wetenschappen. Dat werd van overheidswege gestimuleerd en gesubsidieerd. In 1840 vaardigde de Westvlaamse Provincieraad een besluit uit waarbij jaarlijks een budget werd voorzien voor "het opregten van openbaere monumenten aen vermaerde mannen".

Brugge had reeds in de zgn. Hollandse tijd, dat was in 1827, Stevin willen eren, door zijn naam te geven aan een plein in het centrum van de stad. Na de oproep van de provinciale overheid dacht men in 1841 eraan, voor Stevin een standbeeld op te richten. Maar iedereen was het daarmee niet eens. De Doornikse volksvertegenwoordiger B. Ch. Dumortier trok in de Kamer van leer tegen de bewonderaars van Simon Stevin, en naderhand werd van deze parlementair een brief afgedrukt in een paar Franstalige kranten (1), waarin beweerd werd dat de wetenschappelijke verdiensten van Stevin niet belangrijk genoeg waren om aan hem een standbeeld te besteden. Tevens werd hij ervan beschuldigd zich in dienst van prins Maurits van Oranje te hebben opgesteld tegen aartshertog Albrecht, die over de zuidelijke provinciën regeerde. Hij had dus blijkbaar in het vijandelijke kamp gestaan en dat was niet aanvaardbaar. Ook werd erop gezinspeeld dat hij ons land had verlaten tijdens de reformatietijd en dus heel waarschijnlijk protestant was geworden, wat een vloek moest zijn in de ogen van de overwegend katolieke bevolking van dit land (waar nochtans de koning, Leopold I, eveneens protestant was !). De katolieken die erop gesteld waren dat Stevin een standbeeld zou krijgen deden uitermate hun best om aan te tonen dat hij zijn voorvaderlijk geloof was trouw gebleven, en een Brugs dagblad leverde de proef op de som met de bewering dat Stevin bij zijn overlijden een stichting van 84 zielemissen te Westkerke had bekostigd.

Intussen was het Stevin-monument op zulkdanige grootse wijze ingehuldigd en had de bevolking op een uitzonderlijke manier hieraan meegewerkt dat de stad moest bekendmaken dat het "getal der Eermetaelen, welke voorafgaendelyk was vastgesteld voor de schoonste vercieringen en verlichtingen, zal vermeerderd worden..." (2).

Achteraf is gebleken dat de stichter van de Westkerkse zielemissen een andere Simon Stevin moet geweest zijn, aangezien hij gestorven was voor de gestandbeelde werd geboren ! In die tijd bestond er niet alleen nog een "katolieke" en een "protestantse" wetenschap, maar was het nog mogelijk dat in het fiere Brugge, een Vlaamse geleerde door een duizendkoppige menigte met Franse karamelverzen werd bezorgen :

.....
Le Beffroi, signal d'allégresse,
Fait retentir sa voix d'airain,
Son hymne monte avec ivresse :
Gloire à Bruges ! honneur à Stevin !

Geboorte en jeugd

Simon Stevin is te Brugge geboren in 1548, maar de juiste datum is onbekend, als de natuurlijke zoon van Antoon Stevin en Catharina Vander Poort, die met Joost Sayon was gehuwd geweest. Zij zou behoord hebben tot de betere stand en had nog twee kinderen - Hubrecht en Emerentiana - uit een buitenechtelijke relatie met de

Het hartje van Brugge met de " Halle Torre " in de 16e-17e eeuw.

Brugse burgemeester Noël de Caron (3).

Hoe het vervolgens met Simon is verlopen weten we niet, ook niet welke opleiding hij heeft genoten. Aanvankelijk scheen hij bestemd te zijn voor de koophandel, want hij zou in dienst getreden zijn van een van de grote handelskantoren te Antwerpen, van waaruit toen - door de verzanding van de Brugse haven - de handel over zee gebeurde.

Op 16 maart 1571, hij was toen 23 jaar, werd hij ingeschreven als lid van de Brugse Rederijkerskamer *De Heilige Geesters* (4). Of hij voordien te Antwerpen had gewerkt, of nadien, is eveneens niet duidelijk. Er werd ook geschreven dat hij in de eerstvolgende jaren langdurig door Europa heeft gereisd, maar ook daarvan hebben we geen enkel bewijs. Uit zijn werken blijkt wel dat hij reizen heeft ondernomen naar Polen, Noorwegen en Pruisen, maar wanneer die reizen precies hebben plaatsgevonden, of het doel ervan is niet bekend. Het lijkt waarschijnlijker dat zijn tochten doorheen Europa veel later zijn voorgekomen, want er werd aangetoond dat Stevin te Danzig geweest is in 1591 (5).

Op 30 oktober 1577 werd Stevin, bij akte, door de schepenen van de stad Brugge mondig verklaard, blijkbaar om het vrij gewichtige ambt te kunnen vervullen van klerk op het kantoor van Jan de Brune, kommies van imposten (belastingen) van de Vier Leden van Vlaanderen (6) in het Brugse Vrije (7).

►

In of kort voor 1580 moet Simon Stevin uit Brugge en het Brugse Vrije vertrokken zijn, want in 1580 vinden we hem terug te Middelburg en kort daarop te Leiden. Waarom hij zijn geboorteplaats heeft verlaten is niet duidelijk. In *Het Land van Rembrandt* (1884), het kultuurhistorisch meesterwerk van Cd. Busken Huet, waarin ook Simon Stevin even wordt behandeld, zegt de schrijver : "Naar het schijnt heeft hij (Stevin) ook al uit vrees dat wegens zijn onafhankelijke denkwijze Alva's bloedraad hem aan het lijf zou komen, op zijn achttiende of negentiende jaar Zuid-Nederland verlaten..." (8). En uit zij verdere uiteenzetting blijkt dat hij denkt : "voor goed verlaten". Aangezien Stevin echter in 1571 lid werd van een Brugse rederijkerskamer, en in 1577 een ambt kreeg in het bestuur van het Brugse Vrije, kan er geen sprake van zijn dat hij in 1566 of 1567 zijn geboortestad definitief heeft vaarwel gezegd. De bekende Nederlandse historica Annie Romein, die zestig jaar later in *Erflaters van onze beschaving* (Nederlandse gestalten uit zes eeuwen) (1940) een bijdrage heeft gewijd aan Stevin, formuleert het enigszins anders, en stelt de vraag : "Is hij als zovele Zuidelijke Nederlanders om den gelove voor Alva uitgeweken ?" (9). Zeker niet, want Alva heeft zelf de Nederlanden verlaten einde 1573, en ongetwijfeld is Stevin, als hij de reformatie toegedaan was, ook niet uit Brugge vertrokken "om den gelove", want...

Op 28 oktober 1577 had Frans van Kethulle, heer van Ryhove, met medeweten van de prins van Oranje een staatsgreep uitgevoerd door enkele heren gevangen te nemen, die voor de vergadering van de Staten van Vlaanderen naar Gent gekomen waren. Onder hen : de bisschoppen Rythovius van Ieper en R. Drieux van Brugge, naast de prins van Chimay, goeverneur van Vlaanderen. Op 1 november richtte van Ryhove een Komitee van Achttien Notabelen op, met schepen Jan van Hembyze aan het hoofd, om Gent te besturen en te verdedigen.

Hembyze zorgde voor een sterk leger, dat achtereenvolgens Oudenaarde, Kortrijk en op 20-26 maart 1578 Brugge ging bezetten. De Calvinistische republiek was ten tijde dat Simon Stevin Brugge verliet, aldaar stevig geïnstalleerd, en alleen de katolieken moesten er om hun religieuze overtuiging, de stad verlaten. Daaraan zou pas een einde komen op 25 mei 1584, toen Alexander Farnese er zijn intrede deed, en Stevin al jaren geleden vertrokken was (10).

We geraken meer en meer de mening toegedaan dat Stevin, die zoals blijkt uit de funkties die hij reeds had uitgeoefend, alsmede uit het feit dat hij kort na zijn aankomst in Noord-Nederland meerdere publikaties laat verschijnen, zich in de voorbije jaren wetenschappelijk had gevormd, en het Noorden heeft opgezocht om er te gaan studeren, meer bepaald aan de Leidse universiteit. Hij had ongetwijfeld een welbepaald doel, wat van een man van 32 jaar inderdaad te verwachten is.

De Leidse universiteit, gesticht in 1575 - gevestigd in een voormalig nonnenklooster - om te voorzien in de intellektuele behoeften van de vrijgevochten Noordelijke provinciën, die van Leuven afgesneden waren, was een onderwijsinstelling waar de scholastieke traditie minder aan bod kwam, en daardoor voor jonge intellektuelen, in een tijd toen gebroken werd met het autoriteitsgeloof, een aantrekkingspool.

Volgende keer :
Studies en eerste publikaties.

Noten :

(1) De *Observateur* en de *Nouvelliste des Flandres* , zie A.J.J Van de Velde. Lichtzuilen uit het verleden, Gent, 1945, p. 143.

(2) In een stedelijke bekendmaking d.d. 3 aug. 1846, waarin de ..."Ingezetenen der Stad Brugge" werden bedankt door het stadsbestuur voor hun medewerking aan de Simon Stevin-feesten.

(3) A. Schouteet, *De afkomst van Simon Stevin en diens werkkring in Vlaanderen* , in : Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis "Société d'Emulation" te Brugge. 80, 1937, p. 137-140.

(4) A.J.J. Van de Velde, e.a., *Simon Stevin 1548-1948* , Mededeling van de Koninkl. Vl. Academie voor Wetensch., Lett., en Schone Kunsten van België, Brussel, 1948, p. 5.

(5) B. Woelderink, *Het bezoek van Simon Stevin aan Danzig in 1591* , in : Tijdschrift voor de geschiedenis der geneeskunde, natuurwetenschappen, wiskunde en techniek, 3, 1980, p. 178-186.

(6) De "Vier leden van Vlaanderen" waren toen : Gent, Brugge, Ieper en het Brugse Vrije.

(7) Brugse Vrije : belangrijkste kasselrij in het graafschap Vlaanderen. Omvatte de steden, Oostende, Nieuwpoort, Diksmuide, Sluis en Damme, alsmede 90 parochies en 13 heerlijkheden, maar de stad Brugge maakt er geen deel van uit.

(8) Cd. Busken Huet, *Het Land van Rembrandt - Studiën over de Noordnederlandse beschaving in de zeventiende eeuw* 2e dr., 's-Gravenhage, 1974, p. 363.

(9) Jan en Annie Romein, *Erflaters van onze beschaving, Nederlandse gestalten van zes eeuwen*, Den Haag-Antwerpen, 9e dr. 1971, p. 186.

(10) A. Dewitte, *Chronologie van de reformatie te Brugge en in het Brugse Vrije (1485-1593)*, in : Brugge in de Geuzentijd. Bijdragen tot de Geschiedenis van de Hervorming te Brugge en in het Brugse Vrije tijdens de 16e eeuw, Brugge, 1982, p. 40.

UNIVERSITEIT GENT
Uitzonderlijke tentoonstelling

In de Aula van de Universiteit, Volderstraat 9, wordt van 11 januari tot 6 februari, ter gelegenheid van de 175e verjaardag van de Gentse Universiteit, een tentoonstelling ingericht van drie wetenschappelijke kollekties :

- de verzameling J. Platteau (1801-1883), o.m. de toestellen waarmee hij de basis legde voor de cinematografie ;
- de verzameling J. van Biervliet (1859-1945), meet- en registratietoestellen uit het eerste Belgische laboratorium voor experimentele psychologie ;
- enkele pronkstukken uit het Museum voor Wetenschap en Techniek, o.m. :
  - een planetarium van 1827 ;
  - het fotografisch vergrotingsapparaat van Van Monckhoven ;
  - de molekuulmodellen van prof. Kekulé ;

Een hele reeks merkwaardigheden die bijgedragen hebben aan de realisatie van de hedendaagse wereld.

De tentoonstelling is open van maandag t.e.m. zaterdag van 10 u. tot 17 u 30. De toegang is gratis.

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

WIST U . . .

dat bij het **kantoor PRINZIE bvba** alle koepons, ook van andere financiële instellingen, vóór de vervaldag, volledig GRATIS uitbetaald worden.

WIST U . . .

dat het **kantoor PRINZIE bvba** bevoegd is om alle kasbons of obligaties van eender welke financiële instelling, zelfs vóór de vervaldag, te hernieuwen en de intresten te betalen.

WIST U . . .

dat wij, indien gewenst, voor al uw zaken bij U thuis komen.

Vraag vrijblijvend inlichtingen bij :

Het verzekerings- en zakenkantoor

PRINZIE bvba

KREDIET A.D. NIJVERHEID

Provenplein 39 A
8972 PROVEN
Tel. 057/30.09.01
30.02.58 (na diensturen)

DIENST 24 u. op 24 u.

Gekend kantoor sedert meer dan 50 jaar, beheerd door een ervaren team.

Hobbyzaak BUSSCHAERT

Blasiusstraat 16 - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 00 97

Verkoop van rashonden :
Mini Yorkshire Terriër
Maltezer
West Highland White Terriër
enz...
Engelse en Franse bulldog
+ andere grotere rashonden

Verkoop van hondenkorrels :

Eukanuba	Royal Canin
Doko	Willaert
Bento	Debaillie

nu ook
KLANTENKAART

Dekreuen ter beschikking van verschillende rashonden.

Grote keuze in hondenartikelen zoals : hondenmanden, lissen, shampoo's, enz...

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN Tel. 057/30 04 13

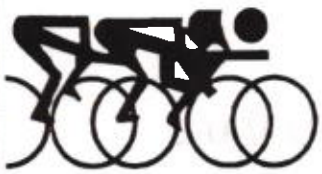

TOBY SPORT

- Kinderfietsen
- Dames- en herenfietsen
- Koersfietsen, sportfietsen
- Mountainbikes, hybriden
- Alle onderdelen
- Alle herstellingen
- Alles aan lage prijzen

IEDERE MAAND PROMOTIES

Bergenstraat 1 - BEVEREN/ROESBRUGGE
Tel. 057/30.09.09

Schoonheidsinstituut *"NATACHA"*

Parfumerie - Esthetiek - Pedicure
Manicure - Zonnetunnel - Sauna - Fitness

- Schoonheidsprodukten ***Sothys*** en ***Sans Soucis***
- Parfums : ***Maroussia, Caractère, Vanderbilt, Arrogance, ...***
- Alle schoonheidsverzorgingen
- Voetprodukten ***Sixtuwohl***

Bergenstraat 1, Beveren-Roesbrugge
Op afspraak : 057/ 30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67 - KROMBEKE
Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

KWALITEIT
& VERTROUWEN

- Algemene timmer- en schrijnwerken
- Keuken- en binnenhuisinrichtingen
- Rolluiken & houten trappen
- Eigen plaatsing van P.V.C-ramen, -deuren en -veranda's
- Specialiteit : eigen fabrikatie van ramen, deuren en veranda's in tropisch hardhout
- Nieuwbouw - Verbouwing Herstelling

ROLAND VERYSER

Waaienburgseweg 11a - 8990 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 06 79

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (1)

Een woordje geschiedenis

1 januari 1993 is een historische datum in de geschiedenis van Europa. Op die dag werden de binnengrenzen van de Europese Ekonomische Gemeenschap opgerold en was de verwezenlijking van de Europese markt een feit.

Wat we al geruime tijd zagen aankomen, minder douaniers en dientengevolge verminderd toezicht, is nu voor de grensbewoners en ommelanders een bevreemdende werkelijkheid, een grens die geen grens meer lijkt, een overgang die je zomaar, vrij en vrolijk, kunt overschrijden zonder de kontrolerende blikken van de kommies van dienst.

Het zal voor velen, ook voor diegenen die wel eens sakkerden op de bemoeizuchtige douaniers even wennen zijn. Want een gewoonte is een tweede natuur en die leg je niet zomaar naast je neer.

Hoe dan ook, een nieuw tijdperk is ingetreden en over enkele jaren zullen de kleinkinderen grootvader bij de mouw trekken : "Pee, vertel nog eens over de blauwers en de kommiezen". Dan zullen straffe verhalen opgedist worden, "met sluis en schro", over echte smokkelpartijen die in de loop der jaren, en naarmate de tijd vordert, van mond tot mond aangedikt zullen doorverteld worden, de geboorte van legenden en mythen.

Straffe toeren zijn er zeker gebeurd, ook hier, maar vooral aan de Nederlandse grens waar de botersmokkel een Wild-West story was geworden, met soms rampzalige gevolgen voor smokkelaar en douanier.

In onze streek, aan de Franse grens, was het, gelukkig maar, eerder een romantisch gedoe. Alhoewel.

Het tolhuisje te Beveren-IJzer / Oost-Cappel met v.l.n.r. Butstraen Dirk (Westvleteren), Derhille Jozef (Watou), Vanslambrouck Hector (Poperinge), Vaneegro Adrien (Beveren-IJzer) en Glorie Marc (Beveren-IJzer).

Het begrip smokkel

Waarom werd er gesmokkeld of om het met westhoekse termen te zeggen "geblauwd" ? Overbodig wellicht te zeggen dat het meestal om het geldelijk profijt ging. Maar het kon ook, zoals tijdens de oorlog, gaan om het verwerven van levensnoodzakelijke goederen (zoals graan en witte bonen). Het begrip smokkel of blauwerij veronderstelt dus meestal het heimelijk overbrengen van goederen over een staatsgrens met het oog op geldelijk profijt omdat de belasting (veelal de aksijns) op een bepaald produkt bvb. alkohol, in het ene of andere land veel hoger ligt. Maar smokkel kan ook andere dan fiskale motieven hebben : het omzeilen van ekonomische maatregelen (aan vergunning onderworpen goederen), maatregelen van interne veiligheid (wapens) of volksgezondheid (drugs).

Van alle tijden

Daar er in alle tijden belastingen, tol en aksijns werden geheven is het ontduiken ervan even oud als het staatselement zelf.

In de Westhoek is sedert eeuwen geblauwd. De brochure "Smokkel", uitgegeven door het Aksijnscentrum van Antwerpen, waaruit ik af en toe zal citeren, vermeldt een geval uit het verre verleden. In 1316 werd in de toenmalige Boergondische hoodstad Kales (Calais) de wolstapel gevestigd en verboden de Boergondische hertogen de verhandeling van alle wol, die niet daar ter plaatse was aangebracht. De tolrechten moesten in het grenskantoor Grevelingen (Gravelines) worden betaald. Toch kon men de zwarthandel en de smokkel van wol uit Engeland niet beletten. Die sluikinvoer gebeurde bv. door het verbergen van de balen wol onder ladingen of kolen.

Omstreeks 1500 ontwikkelden zich in Venetië en Vlaanderen nieuwe technieken waaruit tenslotte de kloskant is ontstaan. In de daaropvolgende eeuwen kende de katoenindustrie in Vlaanderen een hoge bloei en de uitvoer naar Frankrijk en Engeland was groot. De Franse regering hief hoge invoerrechten om te beletten dat Frans geld naar Vlaanderen zou afvloeien. Uiteraard ontstond daardoor een bloeiende kantsmokkel.

De Westhoek bleef niet ten achter

Tijdens het Oostenrijkse tijdvak (1713-1772) kenden onze gewesten een intense smokkelaktiviteit met Frankrijk. Het verschil in prijs en kwaliteit alsmede de bestaande in- en uitvoerrechten waren hiervan de oorzaak.

Het was zo erg en de ontduiking van de belastingen zo groot dat voor de Westhoek een speciale kaart werd uitgegeven waarop niet alleen de douanekantoren en de douanebrigades staan vermeld maar ook de meest gevolgde smokkelroutes. (De kaart bevindt zich in het stedelijk archief van Poperinge).

Vanuit de Franse Moeren en langs Hondschote werd o.m. wijn en kaas gesmokkeld naar Houtem toe. Vanuit Leisele werden wollen stoffen, graan en

➨

hout heimelijk uitgevoerd, ondanks de aanwezigheid aldaar van een douanebrigade, zo vermeldt de tekst.

In de streek van Roesbrugge is er sluikinvoer van weefsel van allerlei aard, komende van Rijsel langs Belle. De nota is verontschuldigend met de bemerking dat men op het vlakke land minder efficiënt kan tewerk gaan dan in de gesloten steden (bv. het omwalde en ommuurde Ieper).

Het gebied van de douanekantoren Abele en Watou kent dezelfde soort smokkel als Roesbrugge, maar bovenop nog paarden en runderen, komende van Veurne-Ambacht, die naar Steenvoorde gebracht worden.

Dat de smokkel ook op grote schaal gebeurde, vertelt de volgende kroniek : "In de nacht van 12 op 13 juni 1751 werd te Wevelgem een patrouille van vijf douaniers en een brigadier overvallen door een groep van niet minder dan vierhonderd smokkelaars".

De kronieken die handelen over de bestuurszaken van de stad Poperinge in die tijd, maken geregeld gewag van goederen waarvoor een uitvoerverbod wordt uitgevaardigd of waarvoor invoerrechten moeten geheven worden zoals bv. op linten, "cordons de fil et de laine" en uitvoerrechten op "fil crû et non blanchi".

Ook bestond er een soort tolkring, tot twee uur gaans van de Franse grens, waarbinnen de bewoners meldingsplicht hadden voor het bezit van bepaalde goederen of koopwaren.

De Franse periode en de zoutsmokkel

Na de Oostenrijkers kwamen de Fransen onze streken bezetten en wie zou denken dat bij ontstentenis van een staatsgrens de smokkel stilviel, heeft het mis voor. Die bloeide lustig door. Zeer bekend maar ook gehaat was de belasting op zout. Die lag zeer hoog. Zout was in vroegere tijden voor het dagelijks leven veel belangrijker dan nu. Het was immers het produkt bij uitstek om voedingsmiddelen te konserveren. Verwonderlijk is het dus niet dat dergelijk produkt als het ware aangewezen was voor het heffen van een belasting, in dit geval een aksijns (gabelle genaamd). De Franse staat had het monopolie op de verkoop van het zout.

Uit een Nederlandstalig handschrift van de Steenvoordenaar Vervot (4-7-1736) het volgende citaat : *"Op 1 april 1790 zijn de rechten op eenige koopmansgoederen afgeschaft, te weten... het allerhaetelijkste recht, de gabelle, 't welk bestond in groote rechten op 't zout... het zou en moogte maar verkocht zijn in cantynen, het zout gold 14 à 15 stuyvers het pond, nog was 't al grau zout, 't wit zout was een aldergrootste contreband"*.

De zoutsmokkel was zo intens dat ook het leger ter beteugeling werd ingezet.

Schrijnend is een geval van zoutsmokkel in onze streek. Het is dat van een arme drommel die ongeveer twee maanden te Watou wordt gevangen gehouden voor de smokkel van twee en een vierde pond zout (1,125 kg). De overtreding moet gepleegd zijn in het begin van december 1764 en pas op 26 januari wordt beslist de man vrij te laten, nadat door L. Vandegoesteene, armenmeester te Poperinge, een attest is verstrekt ten blijke dat Pierre Frantz Van Dycke (de overtreder) wonende te Watou met Jaq. de Jonghe, kostganger is bij de armendis te Poperinge.

Opbloei van de smokkel in de Nederlandse periode

De smokkel zou in onze streek opnieuw en dat voor lange tijd opbloeien bij de hereniging met Nederland in de 17 Provinciën (1815). In grote trekken kwam het hierop neer dat de grensafbakening, vroeger overeengekomen tussen Oostenrijk en Frankrijk (verdrag van Utrecht 1713) weer van toepassing was. Daarmee werd een staatsgrens getrokken doorheen een volk dat in wezen tot dezelfde stam behoorde.

Wel werden in 1780 enkele grenswijzigingen doorgevoerd. Een deel van Watou (dat tot vlakbij Steenvoordedorp reikte) werd aan Frankrijk afgestaan in ruil voor Westouter dat naar ons Vlaanderen terugkeerde.

Vermeldenswaard is dat, bij wijze van toemaatje, de grens tussen Hondschote en Leisele werd rechtgetrokken. Het gehucht Hagedoorn, Frans grondgebied, dat een insprong maakte in het gebied van de Oostenrijkse Nederlanden, werd van Frankrijk weggesneden. Dat gehucht, nu behorend bij Beveren-aan-de-IJzer, bestaande uit vier hoeven een herberg en een tolkantoor, werd aan Leisele aangehecht.

Dat er een tolkantoor was is niet zo verwonderlijk. Het betrof namelijk de weg van Roesbrugge naar Hondschote, die in de vroegere eeuwen van grotere betekenis was. Tot in de vorige eeuw was er een kantoor "de cinquième classe". Bij gebrek aan passage werd het afgeschaft. Het kantoor van Oost-Cappel (aan de Belgische kant), dat dichtbij lag, had namelijk veel aan belang gewonnen.

Zoals gezegd kreeg de grens weer zijn volle betekenis. Men sprak van "afpaling", omdat hier en daar, waar nodig, stenen zuilen werden geplaatst om duidelijk te maken tot waar het grondgebied strekte. De streekbewoners, Vlaamssprekende mensen aan weerszijden, gaven ze de naam van "de schreve" omdat die lijn soms dwars door weiden en velden liep, ja zelfs wel eens dwars door een huis, zoals in het Groot Moerhof (grondgebied Adinkerke). Waar mogelijk werd rekening gehouden met natuurlijke elementen, zoals de Franse beek of de Zwijnebeek. Als grenslijn begint ze aan het einde van de Casselstraat te Oost-Cappel (Beveren-aan-de-IJzer) bij de woning waar het laatst Florent Ryon woonde. Irène, zijn vrouw, was wel bekend daar ze er een frontierewinkel hield.

Door beemden en velden tekent de beek de scheidingslijn tot aan haar monding in de IJzer, tegen Haringe. Enkele honderden meter is het dan de IJzer die de grens vormt tot aan de Heidebeek die dan op haar beurt de slingergrens uitmaakt tot voorbij de Winnezelestraat in Watou.

Een tastbaar teken van de grensbepaling is duidelijk te zien in Oost-Cappel (Beveren-aan-de-IJzer) in de Casselstraat (weg naar Bambeke) vlak voor de woning van Herman Geerardijn, huisnummer 9. Daar staat een grenspaal met de inskripties F (Frankrijk) en N (Nederland) en het jaartal 1819.

Vaak ook werden bestaande wegen aangeduid als afbakening. De aslijn van de straat vormt dan de feitelijke maar ook juridische grens. Zo'n straat werd in de volksmond "gemeneweg" geheten. In ambtelijke termen sprak men van gemeenschappelijke weg. Het merkwaardige was dat op dergelijke grenswegen de douane geen onderzoek of handelingen mocht verrichten en zeker geen goederen in beslag mocht nemen. In feite was het op douanegebied een stukje niemandsland.

Om toch maar enige kijk te hebben op het verkeer en de bewegingen over die wegen was er van hogerhand en met wederzijds akkoord van beide landen een bouwverbod binnen de tien meter van de grens. Dat gold ook voor met platen en planken bedekte hekkens, poorten en afsluitingen. De grensbewoners weten bij ervaring dat bij aanvragen voor bouwvergunningen in de nabijheid van de grens de luitenant van de douane eerst een kijkje kwam nemen of alles wel reglementair zou zijn.

De grens blijft de grens

In verband met de grenspalen wil ik met aandrang vragen, vooral aan de landbouwers, die zuilen niet uit te rukken en weg te slepen, want de grens blijft de grens, niet alleen tussen twee staten maar ook tussen de aanpalende gemeenten. Grenspalen moeten daarom blijven bestaan en staande blijven !

Ze blijven de grens aanduiden waar de eigen bevoegdheden en machten van elk land voor zich beginnen en eindigen. Ze behouden tevens en niet in het minst hun historische, toeristische, folkloristische en ook hun juridische waarde. Het verwijderen van grenspalen blijft, hoe dan ook, strafbaar. In het grijze verleden werden personen die grenszuilen verzetten bedreigd met zware goddelijke en wereldlijke straffen. Voor de goddelijke straffen zorgde "TERMINUS", de Romeinse god van de grens. Nu is het me ook duidelijk waarom de herberg en de winkel van Fernand Verheyde te Callecanes (Watou) de naam " Terminus" als uithangbord draagt.

Momenteel worden er akties ondernomen om de grenspalen niet alleen te bewaren maar ook om ze officieel te laten beschermen als kleine historische monumentjes. Daar staan we achter ! Verdwenen zuilen dienen vervangen.

De tabakssmokkel

Zoals gezegd begon de grenssmokkel of blauwerij weer op te leven na de hereniging met Nederland in 1815. Door het opnieuw ingevoerde tabaksmonopolie van de Franse

➔

staat van keizer Napoleon (29 december 1810) werd de tabak er merkelijk duurder dan bij ons en werd het overslepen van tabak een winstgevende bezigheid.

In de zwakke ekonomische en sociale struktuur van de 19e eeuw, begin van de 20e eeuw, met vele en lange werkdagen, met zware arbeid en karige lonen, was de blauwerij voor velen een welgekomen bijverdienste.

Zo ontstond aan de grens een eigen leefwereld, met een staatkundige administratieve scheiding, met een anders gericht groeien, maar steeds met een volkse binding in een blijvende verwevenheid.

Van weerszijden waren er interessante verhandelingen te doen. De tabakssmokkel door groepjes of benden uit onze streek werd uitvoerig beschreven in het epos "Karel de Blauwer" van priester Jules Leroy, waarin tevens op moraliserende toon de dramatiek van de soms rampzalige gevolgen belicht werd.

Priester Leroy heb ik persoonlijk gekend. Het was een innemend brave man, een "horker" zou André Bonnez gezegd hebben.

Geboren te Haringe in het hol van de leeuw, verhuisden Leroy's ouders naar de herberg *De Hagedoorn* te Beveren-aan-de-IJzer, vlakbij een douanepost aldaar. Zo was hij een bevoorrechte getuige van het reilen en zeilen in de blauwerswereld. Djoos Utendoale, alias pater Declercq, herschreef het werk in een direkter, meer rauwe stijl maar toch met de vleug romantiek die hem zo eigen was. Pakkend is zijn opdracht van het boek "Karel Velde" *aan al de mannen van de Westhoek die om den brode de smokkelaarszak aangespten en midden mens- en natuurgevaar Frankrijk binnentrokken. Uren ver. En die zo hun leven en dat van hun kinderen meer leefbaar maakten. Ook aan hen die er aan ten onder gingen.*

Harde werkelijkheid was het inderdaad. We komen er uitgebreid op terug.

Geladen met 25 kilo tabak, in pakjes van 250 gram, in een tabaksfabriek met speciale machines goed samengeperst om de omvang zo klein mogelijk te maken, trokken de blauwers de grens over, zodra de duisternis was ingevallen. De verpakking droeg meestal geen merketiket. In de wettelijke Belgische handel dienden de pakjes voorzien te zijn van een taksbandje ten blijke dat de aksijns betaald was. Op smokkeltabak werden die bandjes eveneens aangebracht kwestie van geen moeilijkheden te hebben met de Belgische douane.

(wordt vervolgd) Rik Sohier

Een eeuw Watouse geschiedenis

(vervolg van blz. 402)

toen reeds ophalingen voor de melkerij van Langemark e.a., toch werden ze aan Mr. Langouche, direkteur van de Poperingse melkerij, verkocht. Melkerij die inmiddels ook al lange tijd ter ziele is gegaan.

Van toen af werd bij Deconinck, die sinds 1946 elke voormiddag de zuivelaktiviteiten bedreef en na de middag bier brouwde, de ganse dag aan de brouwerij gespendeerd.

De Sint-Bernardusbrouwerij

Negentienhonderdvijfenveertig, de oorlog met al zijn ellende, ontbering en vele tekorten, was achter de rug en de slingerbeweging kwam op gang. Van al te grote onthechting slingerde de massa, die de dans ontsprongen was, naar ontspanning, wellust en vertier. Het dagtoerisme, eerst met de fiets, later per automobiel en nog later georganiseerd met overvolle bussen, kwam op gang. Kaskrakers werden de uitstappen over de Schreve naar *Picon- C'est bon* en naar Westvleteren waar Sint-Sixtus zijn gerstenat in café *De Vrede* voor de abdijdeur duur verkocht. We hebben het allemaal meegemaakt, hoe de heilzame werking van één Pater van zes-, of een Prior van acht graden velen in een euforie van geluk brachten zonder dan nog te gewagen van een Abt die met zijn twaalf graden kwistig volle aflaten toekende. De vraag werd groter dan het aanbod en de ekonomische rechtmatigheid werd gestabiliseerd toen vader Evariste Deconinck de licentie kreeg om Paters, Priors en Abten op flessen te trekken en te commercialiseren.

Met het oog op dit brouwproces breidde hij in 1945 zijn *Fromagerie Saint-Bernard* uit door renovatie en nieuwbouw. Een groot deel van het brouwmateriaal uit de Sint-Sixtusabdij werd aangekocht en ook de Pool Mathieu Szafrankski maakte als ingenieur-brouwer de overstap van Westvleteren naar Watou mee. Als ervaren brouwer van dit geestrijk nat en als deskundige, gevormd in de Gentse Brouwerijschool van de Savaanstraat kon de brouwte niet fout lopen.

Op 20 mei 1946 werd er voor het eerst uit de roerkuip van Sint-Bernard het bruine patersbier geschonken. Het sukses was groot en dag na dag, week na week, jaar na jaar werden de bruine patersbieren van de Sint-Bernardusbrouwerij steeds meer gevraagd als de voorlopers van de inmiddels uitgebreide keuze streekbieren. Szafrankski die met uiterste zorg waakte over het brouwproces en brouwformule ging zich te Poperinge vestigen en kwam tot aan zijn oprust-stelling in 1972 dagelijks op en af naar de brouwerij waar Evariste Deconinck met zijn commerciële feeling voor een steeds groter afzetgebied zorgde. Het edel gerstenat, van meet af aan van uitzonderlijke kwaliteit, werd de primeur en blikvanger van de hoge gistingsbieren. Zowel in de kleinste kroeg als in de zgn. middenstandscafé bracht de waard altijd Sint-Bernard uit Watou voor wie om een Pater verzocht.

Zoveel is zeker dat *water* voor smaak en kwaliteit van het bier determinerend is. Verkocht men in het interbellum de Roesbrugse Forte Brune te Brussel, Leuven en Antwerpen, dan zat het water van tussen-de-twee-bruggen daar voor iets tussen. Ook de Sint-Bernardusbrouwerij kan zo'n kwaliteitslabel op het uitzonderlijk gave en zuivere water kleven dat bij het brouwproces wordt gebruikt.

Etymologisch betekent de naam Watou *vochtig beemd* of *moerassige weide* (4).Het dorp dat in Zandlemig-Vlaanderen ligt, heeft de Ieperiaanse klei, de zgn. *Blauwe spie* hoog aan de oppervlakte.Het regenwater dringt hierdoor behoorlijk traag door de aardlaag, wat het *vochtig beemd* en (of) de *moerassige weide* verklaart. Door deze moeilijk doordringbare lagen wordt het water uitzonderlijk gefilterd maar het duurt dan ook eeuwen vooraleer de grondwaterbel waaruit het water van de brouwerij gewonnen wordt tot stand komt. Zo wordt het bier nu gebrouwen met water dat ten tijde van Jeanne d'Arc (1412-1431) het dal van de Catsberg tussen Godewaardsvelde en Watou bespoelde.

Guy Claus-Deconinck

In 1964 huwde Bernardette Deconinck met Guy Claus, zoon van een mijningenieur uit Winterslag. Twee *conincskinderen* die in tegenstelling met het Oud-Nederlands liedeken, *sy conden bi elcander niet comen, het water was veel te diep*, elkander vonden tijdens of na de lessen (wie zal het zeggen) heel ver van huis.

Dit kwam allemaal goed uit want het jaar nadien nam de heer Claus de leiding van de Sint-Bernardusbrouwerij op zich terwijl zijn vrouw als zaakvoerster de koördinatie en het beheer op zich nam. Twee kinderen werden geboren, Valentine in 1966 en Béatrice in 1968.

Sinds het laatste decennium gebeurde er een enorme evolutie. Er werd van open naar gesloten gistkuipen overgeschakeld om het gistingsproces zuiverder en infektieloos te laten gebeuren. Een totale renovatie en reorganisatie voor de verpakking en het leeggoed volgde. In 1985-'86 werd er zwaar geïnvesteerd in een eigen zuiveringsstation voor industrieel afvalwater, machines werden vernieuwd, en uitbreiding van brouwmateriaal was noodzakelijk om het steeds groter wordende klantenbestand efficiënt en kwalitatief te kunnen bevoorraden.

Tot 1990 was de Sint-Bernardusbrouwerij de enige brouwerij die enkel *bruine* bieren op de markt bracht en daar trouwens zeer goed bij vaarde.

Brouwer Guy Claus liep echter sedert een kleine dertig jaar met het idee rond nog net iets beters dan een *Dobb'len Bruinen*, een *Tripel* op de markt te brengen.

In september 1990, toen alle landen ter wereld zich opmaakten om het Bernardusjaar de nodige luister te geven, werd in de Sint-Bernardusbrouwerij de Sint-Bernardustripel geboren. Een mirakel! De goud-blonde kleur met zachte ambertinten is een streling voor het oog. Een kroontje vlokkig schuim dekt de godendrank met een sluier van verleiding. De smaak getuigt van de maturiteit die mout en hop, sinds eeuwen gewonnen op eigen Westhoekse bodem, als oerdegelijke ingrediënten de Sint-Bernardustripel smaak en karakter geven. Dit uitzonderlijk bier van hoge gisting, met nagisting op de

►

fles, heeft een alcoholgehalte van 7 % vol. en wordt het liefst geschonken bij 12 ° C.

De Sint-Bernardustripel is voor onze contreien wat Mercier is voor de Champagne... *tant qu'il y aura des fêtes*!

En gezien Vlamingen elke dag feest vieren is de Sint-Bernardustripel een hemelse nektar binnen handbereik. Prosit!

Elie E. Balduck

NOTEN:
(1) GATT: General Agreement on Tariffs and Trade (algemene handels- en tarievenconventie met zetel te Genève).
(2) Memo Mondain 1993, de Brouwer, blz 76; de Volder, blz 724 uitgev. Les Editions C.I.B. SA Bruxelles.
(3) Elie E. Balduck. Een eeuw Watouse geschiedenis Deel 1- De IJzerbode 22e jrg. nr.12 blz. 382.
(4) Watou, vochtig beemd, moerassige weide W.P.Encyclopedie van Vlaanderen Deel 5 blz. 492.

VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN

Met ingang van 1 januari 1993 verdwenen de douaniers aan de binnengrenzen van de Europese Economische Gemeenschap, zo ook in onze streek.

Onze grensgemeenten zijn zodanig met het beeld van de douaniers, en al wat daar rond reilt en zeilt, vertrouwd en vergroeid dat het toch even wennen zal zijn aan de nieuwe toestand.

De douaniers en uiteraard ook de blauwers waren een stuk eigenheid die niet weg te denken was in het alledaagse leven.

Om die memorie wat op te fleuren organiseert het Poperingse Stadsbestuur een tentoonstelling getiteld „Van Blauwers en Kommiezen". Met medewerking van het Douanemuseum in Antwerpen, het Gemeentebestuur van Godewaersvelde, het archief van Poperinge en van de douane wordt er voldoende materiaal, foto's en geschriften verzameld om er een boeiend kijkstuk van te maken.

De tentoonstelling gaat door in de Gasthuiskapel, Gasthuisstraat, Poperinge van 23 januari tot en met 7 februari 1993. Vrijdag, zaterdag en zondag open van 10 tot 12 u. en van 14 tot 18 u. De andere dagen van 14 tot 18 u. De toegang is gratis.

Scatologische spreekwoorden en zegswijzen uit de Westhoek

Wanneer een dialektstudie wordt gepubliceerd, gaat het veelal om een reeks woorden die in deze of die stad mondgemeen zijn. Hoewel spreekwoorden en zegswijzen de lokale dialekten het meest kleuren, zijn ze in de loop van de laatste decennia voor het grootste deel uit het courante taalgebruik van de dialektspreker verdwenen. Nochtans, er was ooit een tijd dat de hele Westhoek, van De Panne tot Nieuwkerke, aan weerszijden de "schreve", zijn gedachten en gevoelens in spreekwoorden uitdrukte.

Uit de duizenden spreekwoorden die Auguste Tillie (1918-1982) tijdens de laatste vier jaar van zijn leven noteerde, werd door zijn zoon, Willy Tillie, stadsarchivaris van Poperinge en voorzitter van de heemkring "Aan de Schreve", een brede selektie gemaakt. Enkel die spreekwoorden, die iets met 'gat', 'stront', 'schijten', 'scheet' en 'vertrek' te maken hebben, werden opgenomen.

Iedereen zal begrijpen dat een tekst schrijven over een van de meest intieme plaatsen van het menselijk lichaam, waaraan meestal zowel letterlijk als figuurlijk een geurtje vastzit, niet zo eenvoudig is. Lange tijd heeft de schrijver erover nagedacht of hij het kon wagen. Zal de lezer en de goegemeente hem niet bestempelen als iemand die geniet van triviale WC-taferelen; vol boertige en winderige ontlastingen ?

Maar omdat over dit onderwerp maar zelden iets werd gepubliceerd, besliste de auteur uiteindelijk om toch een korte studie samen te stellen over de typische woorden, spreekwoorden en zegswijzen die in en om het achterwerk zijn ontstaan en door de volksmens courant worden gebruikt.

Ook kan de lezer meer achtergrondinformatie vernemen over de geschiedenis van de toiletten en de gebruiken daaromtrent.

De tekst is voorzien van meer dan 60 illustraties die aansluiten bij het behandelde onderwerp.

Technische gegevens :
Titel : SCATOLOGISCHE SPREEKWOORDEN EN ZEGSWIJZEN UIT DE WESTHOEK.
Ondertitel : Die goeët ku sjyt'n makt s'n gat ny fuul.
Formaat : Din A4.
Omvang : 152 blz.
Ingebonden in gesatineerde kaft.
Uitgave : De Vrienden van het Poperings Archief.
Datum van verschijnen : 30 januari 1993.
Prijs : bij voorintekening tot 25 januari 1993 350 fr., door storting op rekeningnr. 068-2091517-30 van De Vrienden van het Poperings Archief, p.a. Korte Werf 3, 8970 Poperinge. Wilt u het boek per post toegestuurd krijgen, dan moet bij de intekening een supplement van 75 fr. voor verzendingskosten worden betaald. Na verschijnen: 425 fr.

Vanaf 16 tot 31 JANUARI

BEHANGPAPIER

AAN SPECIALE PRIJZEN

~~595~~ **399** fr. / rol

Eindereeksen aan **100** fr. / rol

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Naklanken over ons Kerstfeest in de H. Hartzaal. Een goed verwarmde zaal en een mooi versierde tafel, brachten ons onmiddellijk in de gepaste feeststemming. Onze voorzitter J. Danneels heette de 70 aanwezigen welkom, dankte de vele medewerkers en gaf het woord aan onze vriend E.H. Ludo Lepee. Zijn bezinningsword handelde over " De macht van het kleine " . Hiermee liet hij uitschijnen dat een kleine kern vaak tot grote daden in staat is. Hierop kreeg hij een warm en gemeend applaus.

Voor ontspanning werd de K.B.G.-groep Zillebeke uitgenodigd. Door hun leuke sketches en dito moppen werden onze lachspieren hard op de proef gesteld. Het was werkelijk het beste van het beste.

Tot slot werden we vergast op een lekkere koffietafel met smakelijke patisserie.

Na nog wat nagekaart te hebben over het feestelijk gebeuren ging iedereen uiterst voldaan huiswaarts.

VERKOOPAKTIE 1992 - 1993
Uitslag van de trekking

Winnen 100 fr. : de loten eindigend op 737

Winnen 200 fr. :
de loten eindigend op 206 en 729

Winnen 500 fr. : de nummers :

218 335	150 143	118 335	142 754
143 945	170 885	210 081	170 241
104 398	138 993	234 791	209 746
202 711	138 917	160 739	221 861

Winnen 1 000 fr. : de nummers :

137 428	239 825	236 730
132 536	232 410	

Wint 5 000 fr.
nr. 263 746 - reservenr. 156 231

Wint 10 000 fr. :
nr. 118 209 - reservenr. 105 417

Wint 20 000 fr. :
nr. 132 622 - reservenr. 116 550

Het reservenummer is geldig vanaf 14 februari 1993.

Met de waardebons van 100 fr. en 200 fr. moet men aankopen doen bij de winkelier waar het winnend lot werd uitgegeven.

De prijswinnaars kunnen hun winnend nummer uitwisselen voor een waardebon tot **31 maart** bij volgende adressen :
- Abele :
  Verhaeghe Paul, Trappistenweg 28
- Watou :
  Electro Careye, Steenvoordestraat 37
- Proven :
  Vandamme-Borrey Micheline, Provenpl. 33
- Roesbrugge en Beveren :
  Drukkerij Schoonaert, Bergenstraat 16
- Stavele :
  Textiel Annie Desmytter, Krombekestr. 72A
- Krombeke :
  Laureys Willy, Waaienburgseweg 74.

Uitslag van de kindertombola

Winnen een puzzle :
de nummers eindigend op :

. . 8784	. . 2111	. . 1087	. . 5054

Winnen een stripverhaal :
de nummers eindigend op :

. . 2663	. . 9969	. . 3843	. . 1806
. . 7863	. . 9761	. . 2289	. . 8804

De naturaprijzen worden afgehaald bij Boekhandel Schoonaert, Bergenstraat 14 te Roesbrugge.

WINTERSCHOOLFEEST BEVEREN-IJZER
Uitslag van de tombola

3005	3007	3008	3010	3011
3012	3017	3018	3022	3024
3025	3027	3028	3034	3039
3043	3046	3047	3055	3057
3058	3061	3063	3065	3069
3070	3072	3077	3085	3086
3088	3093	3102	3107	3111
3113	3114	3117	3118	3120
3129	3131	3133	3138	3142
3143	3144	3145	3148	3149
3150	3151	3155	3160	3165
3167	3168	3169	3172	3174
3176	3177	3182	3183	3187
3190	3191	3192	3193	3195
3197	3203	3208	3209	3219
3223	3225	3229	3234	3240
3262	3272	3275	3278	3280
3281	3282	3297	3305	3306
3311	3329	3330	3337	3343
3346	3347	3351	3352	3355
3362	3365	3374	3380	3381
3382	3397	3402	3412	3420
3421	3430	3440	3443	3455
3457	3459	3461	3465	3469
3477	3487	3489	3493	3496
3500	3506	3507	3510	3514
3515	3520	3530	3541	3542
3548	3550	3572	3579	3582
3587	3591	3593	3606	3608
3623	3633	3636	3642	3644
3652	3656	3677	3688	3693
3695	3709	3710	3712	3717
3721	3727	3730	3731	3765
3769	3775	3776	3780	3791
3793	3796	3797	3820	

Prijzen af te halen bij Marnix Maeyaert, St.-Brigidaplein 3 voor 1 februari 1993.

ROESBRUGGE-HARINGE
BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- Vandecasteele Elisabeth, 86 j., weduwe van Ludovicus Martroye.

Huwelijk :
- Toussaint Micha van Roesbrugge met Degrave Kathleen van Roesbrugge.

" DE MISDADIGERS "
Causerie door Louis De Lentdecker

Louis De Letdecker verwierf bekendheid door zijn indringende verslaggeving in een reeks bekende processen. Zelf aktief in het verzet, werd hij gegrepen door de vele dramatische na-oorlogse processen die plaatshadden in een sfeer van repressie en epuratie.

Gedurende zijn veertigjarige carrière als journalist bij De Standaard kreeg De Lentdecker de kans om veel van die processen van nabij te volgen. Daarbij ontwikkelde hij zijn sublieme stijl : zijn doel was steeds beschuldigden, veroordeelden of onschuldigen zo raak en waarheidsgetrouw als mogelijk te typeren. Hij schreef alleen iets na zich grondig erover gedokumenteerd te hebben, zodat hij naam kreeg als " uitspitter van dossiers ".

Over het tema van zijn laatste boek " De Misdadigers " komt Louis De Lentdecker ons op zijn vlotte manier onderhouden in een avondvullende causerie. " Wie zijn de misdadigers, wat zijn hun motieven en hoe leven ze ? Is de doodstraf een efficiënt middel om hen van hun misdaad af te houden ? En welke rol spelen de pers, de jury, de advokaten en de rechters?" Allemaal tema's waarover het publiek de spreker ook achteraf kan interpelleren.

Deze avond is een buitenkans voor ieder die De Lentdecker nu ook eens " live " wil meemaken.

Plaats van het gebeuren : " Christen Volkshuis " te Roesbrugge op vrijdag 5 februari om 20.00 u.

Org. : Davidsfonds IJzerweelde.

Inkom : DF-leden : 100 fr. - Niet-leden : 150 fr.

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 STAVELE

SOLDEN !

vanaf ZATERDAG 16 JANUARI
t.e.m. ZONDAG 14 FEBRUARI
-10 %
-20 %
-30 %

op alle winterartikelen
zoals pulls, sweaters, caleçons,
gekleurde jeans, enz...

KOM VLUG
OP = OP !!!

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.44
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

HEROPENING
16 JANUARI 1993

Voor iedere bezoeker een geschenk

EXTRA BANANEN
2 kg voor 55 fr.

Eerste keus
JONAGOLD - JONARED - GOLDEN - BOSKOOP
5 kg voor 100 fr. + 1 kg GRATIS

ASPERGES in bokaal - extra fijn
normaal 68 fr.
NU 2 voor 130 fr. + 1 gratis

Prijzen geldig van 16 t.e.m. 22 januari 1993

MASSA BEHANG c.v.

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN (kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. 057/30.10.20

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen
buiten konkurrentie

GORDIJNEN
Wereldmerken :
ADO - GARDISETTE
UNLAND - ARISTO - enz...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad
aan nettoprijzen
om U tegen te zeggen

DRAPERIEEN
Excl. Engelse stoffen CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO - ARISTO - GARDISETTE -
UNLAND - VRIESCO - enz...

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem - vliegen- en mierenbussen - boenwas -
trekkers - keerders - vegers - dweilen -
sponsen - zeemvellen - enz...

Tafelkleden - kanten
sierdoekjes - kralen -
vliegendeuren

KARPETTEN
wol - klassiek synth.

VOL TAPIJT
VLOERBEKLEDING

Roesbrugge-Haringe, postdatum

Geachte Mevrouw,
Geachte Heer,

De eindejaarsfeesten zijn reeds achter de rug en 1993 heeft zijn intrede gedaan. Met deze wens ik U dan ook het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Januari is de maand van het bijschrijven van de intresten in de spaarboekjes. U kan nu reeds de intresten laten bijschrijven.

Verder hoop ik U dit jaar opnieuw van dienst te zijn met de ASLK-bankprodukten alsook met de ASLK-verzekeringen.

Graag tot dan !

Vriendelijke groeten,
***Eddy AMELOOT**, kantoorhouder*

ASLK

EDDY AMELOOT
Prof.O.Rubbrechtstraat 14 - 8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66 - 30.12.42 (privé)

BESCHOUWING VAN DE MAAND

In de winter
naar de zomer verlangen,
en in de zomer
uitkijken
naar winteravonden.
De eeuwige kringloop
van de ontevredenheid.
Wedren tegen de tijd
die een mens
te vroeg verslijt !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Kapsalon
Nancy

Molenstraat 3
8972 KROMBEKE
tel. 057/30.15.59

Open alle dagen : 18 - 21 u.
zaterdag 8 - 19 u.
maandag gesloten

Pascal en Nancy
Regheere - Anneloot
heten U van harte welkom.

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK

Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens
  in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 look 1991
PEUGEOT 205 GLD 1987
PEUGEOT 405 diesel 1988
TOYOTA Starlet 1989
VW Golf 1987

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
& Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **JANUARI**

Kaartingen

• Haringe, in „Sint-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 23 en zondag 24 januari
maandelijkse kaarting
• Haringe, in het Dorpshuis
zaterdag 23 januari vanaf 19 u.
zondag 24 januari van 10 tot 13 u. en vanaf 19 u.
t.v.v. de Landelijke Gilde Roesbrugge-Haringe
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

MAAND **FEBRUARI**

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 8 februari
maandelijkse kaarting voor de leden
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Beveren, H. Hartzaal
vrij 12, zat 13 en zon 14 februari
Koffiekaarting t.v.v. onderhoud H.-Hartzaal
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 februari
maandelijkse kaarting voor de leden
• Proven, zaal „St.-Jozef"
zaterdag 20 februari om 19 u.
zondag 21 februari van 10.30 tot 13 u. en vanaf 17 u.
Beauvoordse pannekoekenkaarting
t.v.v. de Vrije Basisschool

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
zaterdag 6 februari : smijting voor de leden
• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
zaterdag 6 februari : smijting voor de leden
• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 6 februari : smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 februari : smijting voor de leden
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 februari
smijting voor de leden

K.V.L.V. - Roesbrugge-Haringe

• Kooklessen in „St.-Jozef" te Haringe om 19.30 u., donderdag 21 januari : „Vis is gastronomie" en donderdag 4 februari : „Dessert buffet van A tot Z".

K.L.J. - Proven - Ouderavond

• Proven, zaal „St.-Elooi"
zaterdag 6 februari om 20 u.
• Krombeke, Parochiezaal
zondag 7 februari om 19.30 u.

POETSVROUW GEVRAAGD

• Gezin 3 volwassenen te Beveren-IJzer (Kalsijde) - ± 6 uur per week. Opbellen 057/30.16.89 (liefst na 19 u.).

ONTHAALMOEDER
wenst voor kindjes te zorgen
te Roesbrugge,
Prof.O.Rubbrechtstraat 48,
tel. 057/30.15.11
Erkend door Kind & Gezin

TE KOOP

• AUTO RADIO CD-SPELER PANASONIC
6 maanden oud. Vanaf 18 u. op tel. 057/30.11.28 of op afspraak van 9 tot 17 u. Van maandag tot vrijdag tel. 058/31.40.08

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer - 057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

BEERNAERT Carine (Izegem)
met schilderijen en akwarellen

en HERMAN Johan (Izegem)
met kunstwerken in keramiek, brons en zilver

Deze tentoonstelling loopt nog tot en met zondag 31 januari 1993

—

LEBBE Laura (West-Vleteren)
met schilderijen
Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 2 februari tot en met zondag 28 februari.

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten

Uitgeverij SCHOONAERT
ROESBRUGGE
Fotoboek
"Roesbrugge-Haringe
Samen in beeld"
Roger-A. Blondeau en Elie-E. Balduck hebben de opdracht aanvaard om met oude foto's een beknopte geschiedenis in woord en beeld te schetsen van Roesbrugge-Haringe.
Het fotoboek verschijnt begin juni 1993.
Meer hierover in ons volgend nummer.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Kort voor nieuwjaar heeft de Senaatskommissie voor Financiën een hoorzitting gehouden over het management van het ministerie van Financiën. Afgezien van de sekretaris-generaal werden nog twee topambtenaren, één van de direkte belastingen en één van de BTW, gehoord.

De reden hiervoor was dat de fiskale administraties niet in staat blijken de inkomsten te innen die wettelijk verschuldigd zijn. Het is immers gebleken dat de loon- en weddetrekkenden, d.w.z. de kleinste inkomsten, het meest betalen aan fiskale en parafiskale (sociale) lasten, tot 70 en 80 t.h. van het absolute bruto. Men weet ook dat de gewestelijke belastingdiensten opgejaagd worden om de kleinste onregelmatigheden op te sporen, en hun "verhogingstabellen" te spijzen met in elk dossier enkele duizenden franken op te delven, terwijl in Brussel de bedrijven jarenlang ongemoeid gelaten worden, aangeven wat ze willen, en daarbij van jaar tot jaar meer frauderen.

De topambtenaren hebben de Senaatskommissie verteld dat de schuld van dit alles te vinden is, voornamelijk in de twee volgende oorzaken :
1° gebrek aan personeel. De meest bekwame belastingambtenaren hebben de administratie verlaten, om in de privé meer te verdienen. Sedert 1982 is het personeelsbestand met 20 t.h. gedaald, mede dank zij een wijze maatregel van een vorige begrotingsminister - Verhofstadtje, die niet graag zag dat de kapitalisten moeten betalen - die de Staat zou "ontvetten" met ook in de fiskale diensten een personeelsstop door te voeren.
2° een zeer ingewikkelde en voortdurend wijzigende fiskale wetgeving, die bovendien niet toelaat de fraude op te sporen en binnen de perken te houden. De fiskale wetgeving verandert om de haverklap met het gevolgd dat de Belgische ambassadeur in Amerika verplicht was een kritisch rapport te sturen aan minister van Buitenlandse Handel Urbain, waarin hij er op wees dat de Amerikaanse bedrijven niet langer in België wensen te investeren, wegens de fiskale onzekerheid en de lichtzinnigheid waarmee telkens weer aan het fiskale systeem wordt geknoeid.

De Senatoren hebben met veel aandacht geluisterd, enfin zo geleek het toch.

"Inderdaad", *zegt Gusta*, "en toen zijn ze met vakantie gegaan".

Daarmee was alles opgelost,

Pol

MEUBELEN

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

md

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

Speciale feestprijzen !

KENWOOD

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 • 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

Eigen service

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

't Wos op 'n oudejaarsavond. Te Stiene Lamons, in "De Groote Pinte", speelde den ouden fonograaf en rook het ongehoord goed van waafels te bakken. Olle jaare, op oudejaarsavond, bakte Stiene waafels voor heur eenigte vaste klanten. De meeste waaren schartelaars, die in hulder leeven nooit hulderen juisten draai è vonden hadden, oj verstaat wuk da'k willen zeggen...

't Wos nog vroeg in den avond en er wos nog niemand veele binnen. Aan den toog stoegen Mielten Verziepe en Toone Vincke teegen mekaar te praatelen over van olles en niemendolle... Aan è tafeltje zat Liene Savattes, met è kleur lik è krieke, è beetje te kallegaaien teegen Fonten Beele, de keunemarchand...

" Kyk zi " zei ze... " 'k gaan joen trakteeren met een van mien laatste engelsche sigaretten! "

Ze haalde meteen è paksche 'Players' uit heur uitgeraafeld, vellen fraksche... " en die twee sukkelaars aan den toog kunnen oek een krijgen, maar ze moeten ze zelve kommen haalen! " Die twee waaren er natuurlijk direkt by ...

" Holala! " riep Toone, binst dat'n voorzichtig eentje uitpakte ... " dat zyn er nog van de Tommies! "

" Van de Schotten! " lachte Liene ... " 'k hadde er achter den oorlog olzoo è geheele kasse vul ... maar dit is myn laatste paksche "

" En wuk moest je daarvooren toen doen? " vroeg Fonten ol lachen.

" Hulder roksjes stryken, ols je 't djuuste moet weeten! " grimmeelde Liene.

Op dat moment kwam Berten Stoef binnen, op zyn piekebeste ... Berten wos è oude kennisse van Liene, maar è'n hadde z'in tyd in plan è laaten ... De fonograaf speelde djuuste van 'J'attendrai'.

Berten, die zienelijk è vliege in zyn ooge hadde, ging by Liene ...

" Gaan we è keer dansen, madam? " vroeg Berten.

" Wuk ! Dansen met joen! " riep Liene... " 'k vollen nog liever dood! "

" Ols je daarvooren goeste hèt " grinnikte Berten ... " je moet 't voor myn niet laaten! " en è ging weere by den toog gaan staan, by Mielten en Toon e, die kaakebreed stoegen te lachen ...

" Doe maar zeere julderen mond toe! " zei Stiene, die kompasie hadde met Liene ... " 't is te triestig om daarmei te lachen! " En uit de versleeten fonograaf jankte è verdrietige vrouwestemme van : " Ach, was ik maar ...

Vervlogen illusies, op è oudejaarsavond ...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 2 februari 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

Zoon van een douanier, geboren te Roesbrugge :

Prof. Dr. Robert H.B. DE CONINCK (1914-1973)

Auteur van het " Groot uitspraakwoordenboek van de Nederlandse taal "

De douaniers zijn in onze streek van de ene op de andere dag weggeveegd, zowel aan deze als aan gene kant van de grens. Het doet vreemd aan dat men nu Frankrijk binnentrekt zonder even halt te moeten houden aan de douaneposten. De gebouwtjes waar bestendig minstens een paar tolbeambten aanwezig waren, waar een rood licht of een slagboom tot stilstaan noopte, staan er leeg en verlaten bij. Stille getuigen van ekonomische grenzen die nu verdwenen zijn ! De frontieredorpen waar douaniers en expeditieagentschappen voor een bestendige drukte en vertier zorgden, zijn verlaten plattelandsnestjes geworden met doorgaand verkeer. De bewoners klagen steen en been en kunnen maar moeilijk begrijpen dat het voor goed gedaan is met "blauwers en kommiezen".

Vóór de jongste wereldoorlog was de bedrijvigheid van de douaniers nog groter, omdat ze bestendig langs straten en veldwegen flaneerden, dag en nacht. Te Roesbrugge woonden er heel wat tolbeambten, want het was de standplaats van een douanebrigade, met een brigadier aan het hoofd, die voor de dienstregeling moest zorgen, en geleibrieven afleverde, voor het verkeer van goederen in de zone. Roesbrugge was eigenlijk de standplaats van een luitenant van de douane, belast met het toezicht op de velddienst, maar die man woonde toevallig te Leisele.

Vóór de Eerste Wereldoorlog resideerde te Roesbrugge zelfs een kontroleur van de douane, die o.m. het tweetalige (!) examen afnam van de jonge lieden die wensten tolbeambte te worden en aan de bijzonderste voorwaarde voldeden, namelijk dat ze minstens drie jaar onder de wapens waren geweest. Een van deze kontroleurs was tevens een bekende plantkundige, Louis Magnel (1863-1930), die alhier verbleef van 1897 tot 1905 en de vader was van de later bekende prof. ir. Gustaaf Magnel, die jarenlang doceerde over gewapend beton aan de Rijksuniversiteit te Gent. Ik heb over Louis Magnel geschreven in het meinummer van 1976 van *De IJzerbode*.

Maar we willen het deze keer hebben over de zoon van een eenvoudige douanier van lagere graad (een "préposé" of aangestelde/beambte), die te Roesbrugge geboren werd en die het eveneens tot hoogleraar heeft gebracht : Prof. Dr. Robert De Coninck, die doceerde aan het Hoger Instituut voor vertalers en tolken van het Rijkuniversitair Centrum te Antwerpen.

Prof. dr. Robert De Coninck, geboren te Roesbrugge

Zijn ouders en zijn jeugd

Begin september 1912 vestigde zich de tolbeambte Jerome-Remi De Coninck, met zijn echtgenote Madeleine Roose, te Roesbrugge in de Krombekestraat (nu Waaienburgseweg) nr. 4. Jerome was afkomstig van Houtem-Veurne en aldaar geboren in 1889, terwijl zijn vrouw uit Beveren kwam en een jaartje ouder was dan haar man. Zij hadden voordien een tijdje te Proven gewoond, maar Roesbrugge leek een betere standplaats voor de uitoefening van zijn dienst.

Op 19 augustus 1914 werd het jonge paar gezegend met een eerste kindje, een zoontje dat Robert werd gekerstend. Er had vreugde moeten heersen in het gezin, maar er was een harde domper op het geluk gezet, want sedert enkele dagen hadden de Duitse troepen het land overrompeld, was de Eerste Wereldoorlog begonnen en was ook Jerome De Coninck voor het leger opgeroepen. Zijn echtgenote nam samen met haar zoontje haar intrek bij haar ouders te Beveren.

Bijna vijf jaar later keerde Jerome De Coninck, wel heelhuids, maar niet ongetekend terug naar Roesbrugge, waar hij weer zijn dienst als tolbeambte opnam. Naderhand zou hij examen afleggen als aksijnsbeambte en in die hoedanigheid vertrok hij op 1 september 1923 naar Torhout. In de loop van zijn carrière kende hij nog wel een paar andere standplaatsen, zo kwam hij o.m. ook te Zwevezele terecht, en werd tevens bevorderd tot sektieoverste van de aksijnzen. Op latere leeftijd zouden de gevolgen van meer dan vier jaar oorlog zich laten gevoelen, zodat hij gedwongen was vervroegd met pensioen te gaan. Op 4 januari 1945, is hij op 56-jarige leeftijd te Torhout overleden.

De kleine Robert had enkele jaren school gelopen te Roesbrugge, voltooide zijn lager onderwijs aan de Normaalschool te Torhout en doorliep vervolgens de humaniora te Brugge. In 1932 was hij voorlopig afgestudeerd, want van verdere studie was er voorlopig nog geen sprake. In de daaropvolgende

►

jaren was hij soldaat en als bediende werkzaam bij de toenmalige R.T.T. Maar dat werk zinde hem niet zo bijzonder, en hij was als stille studax geplaagd door hogere aspiraties. In 1936 werd de knoop doorgehakt. Hij nam ontslag uit zijn betrekking en liet zich inschrijven aan de Fakulteit van de Letteren en Wijsbegeerte, afdeling Germaanse filologie, van de Rijksuniversiteit te Gent. Hij studeerde af in het eerste oorlogsjaar 1940, met een licentiaatsverhandeling die betrekking had op de taal van Gezelle.

Leraar, docent en hoogleraar !

In die moeilijke oorlogstijd ging Robert De Coninck op zoek naar een betrekking in het onderwijs. Voorlopig moest hij genoegen nemen met interims, o.m. te Brugge en in het Antwerpse. Onmiddellijk na de bevrijding werd hij als reserve-gegradueerde voor het leger opgeroepen en ergens in Engeland gekantonneerd, maar in 1946 werd hij definitief als leraar benoemd aan het ateneum te Koekelberg. Het volgende jaar - op 26 juli 1947 - trad hij te Lichtervelde in het huwelijk met mejuffer Rachel Wostijn.

De Coninck behoorde niet tot diegenen die denken dat ze na vier jaar universiteit "afgestudeerd" zijn, want in de eerste jaren van zijn leraarschap ging hij nog het diploma halen van bibliotekaris en naderhand volgde hij lessen van diktie en voordrachtkunst aan het Koninklijk Muziekkonservatorium te Brussel.

In de naoorlogse jaren ging hij tevens de gegevens aanvullen van zijn licentiaatsverhandeling, speciaal wat betreft het taalpartikularisme van Gezelle.

Zoals men weet was Gezelle vijand van het Algemeen Nederlands, dat hij als "Hollandsch" betitelde en beschouwde als de taal van de protestanten, die alleen maar kon bijdragen tot de ondermijning van het Vlaamse katolieke volkskarakter. Hij streefde ernaar - samen met andere priesters - van het Westvlaams een Vlaamse standaardtaal te maken, en was daarmee een der grondleggers van het Westvlaamse taalpartikularisme. Ook ontwikkelde hij zich in de jaren tachtig van de vorige eeuw tot een rasechte taalpurist, die alle vreemde taalinvloeden resoluut te lijf ging. In de door hem gestichte periodieken *Rond den Heerd* en *Loquela*, en ook in de *Gazette van Kortrijk* publiceerde hij zijn, nu soms lachwekkend aandoende, woordenverzameling.

Dat alles verwerkte Robert De Coninck in een proefschrift, met als titel : *Guido Gezelle's taalkundige evolutie. 'n Variantenstudie over zijn taalparticularismen en purismen*, waarmee hij in 1951 cum laude promoveerde tot doctor in de Wijsbegeerte en Letteren.

Intussen was De Coninck een Vlaamse Brusselaar geworden, die openstond voor het Vlaamse kulturele leven in de hoofdstad. Van 1950 tot 1954 was hij sekretaris van de *Vlaamse Club (voor Kunsten, Wetenschappen en Letteren)* ten tijde van het voorzitterschap van de Gentse hoogleraar prof. Franz de Backer. Die *Vlaamse Club*, gesticht in 1923 door August Vermeylen, was bestemd om de Vlamingen in het verfranste Brussel een pluralistische ontmoetingsplaats te bieden, waar Nederlandstalige kulturele prestaties, onder alle vormen, regelmatig aan bod kwamen.

Hoewel nog steeds verbonden, als leraar Nederlands, aan het ateneum te Koekelberg, werd Dr. De Coninck in 1956 tevens docent aan de Hogere Zeevaartschool te Antwerpen.

Toen in 1961 het *Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken* bij de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen werd opgericht, werd beroep gedaan op Dr. De Coninck om er vier uur Nederlands per week te doceren. Twee jaar later werd hij er voltijds hoogleraar. Zijn leeropdracht bestond voortaan uit vertaaloefeningen naar het Nederlands, en kolleges over de fonetiek en de ortofonie (klank- en uitspraakleer) van het Nederlands, waarop hij zich sedert jaren intens had toegelegd, zodat hij kon beschouwd worden als een van de weinige specialisten ter zake.

Het "Groot uitspraakwoordenboek"

Prof. De Coninck, die niet alleen door zijn licentiaatsverhandeling en zijn doctoraal proefschrift, maar ook door latere bijdragen blijk had gegeven een kenner te zijn van het werk en de taal van Gezelle, werd in 1963 opgenomen als lid in het Gezellegenootschap te Antwerpen.

Sedert 1966 leidde prof. De Coninck in de maand september de initiatie-kursus voor buitenlandse studenten van het Rijksuniversitair Centrum, waarin het Instituut voor Vertalers en Tolken intussen was opgenomen. Hij werd nog docent aan de Krijgsschool te Brussel, was tevens examinator bij de N.M.B.S. en bij het Vast Wervingssekretariaat voor de aanwerving van het Rijkspersoneel. Hij behoorde ook tot de eerste medewerkers aan de *Moderne Encyclopedie der Wereldliteratuur*, waarin hij enkele belangrijke bijdragen publiceerde o.m. over filologie en taalkunde, en ook een aantal trefwoorden behandelde, die hij opviste uit zijn omvangrijke dokumentatie over de zee en het schip in de literatuur, een verzameling die hij aangelegd had sedert hij aan de Hogere Zeevaartschool doceerde. Terloops zij er nog op gewezen dat hij in 1968 geassocieerd lid werd van de Marine-Akademie te Antwerpen.

In 1970, na vele jaren van zanten en schiften, van studie en opzoekingen, in de stilte van zijn studeerkamer, verscheen tot veler verbazing bij De Nederlandsche Boekhandel te Antwerpen, zijn *Groot uitspraakwoordenboek van de Nederlandse taal*, een werk van ongeveer 600 pagina's.

Wie vroeger aan de korrekte uitspraak van een Nederlands woord twijfelde, had alleen maar beperkte middelen ter beschikking, zoals het vertalend woordenboek (NF-FN) van L. Grootaers, of Verschuerens Modern Woordenboek, of nog de *Praktische Uitspraakleer* van E. Blancqaert, die wel de fonetische transkriptie van de woorden opgaven, maar met geen of met zeer spaarzame ortofonische toelichting. Met het werk van prof. De Coninck bezat men eindelijk een volwaardig uitspraakwoordenboek, waarin ca. 100.000 woorden voorkwamen, gespeld in voorkeurspelling, met de preciese uitspraak en klemtoon van alle varianten in fonetisch schrift.

Dit werk was een sukses en de eerste uitgave was vlug uitverkocht. De tweede druk ging van de pers komen omstreeks de tijd dat de rusteloze auteur door een hartinfarkt, veel te vroeg uit het leven werd weggerukt.

Zijn uitspraakwoordenboek bevat geen aardrijkskundige namen of eigennamen. Blijkens het Voorbericht van dit werk, werden die weggelaten om later in een afzonderlijk deel te worden opgenomen, maar de bedrijvige en geleerde auteur is te vroeg heengegaan om dit nog te kunnen verwezenlijken. Ook een studie over de zee in onze letterkunde, stond nog op stapel.

Een van zijn kollega's, prof. dr. J. van Haver, besloot zijn "In memoriam prof. dr. Robert De Coninck", in Linguistica Antverpiensia (VII-1973) met de volgende woorden : "Toen hij op zondagmorgen 16 december 1973 plots uit het leven werd weggenomen, had hij in de stilte van zijn werkkamer veel meer van zichzelf geëist dan de meesten wisten. Zijn vrienden collega's en studenten zullen van hem het beeld bewaren van een eenvoudige, bescheiden en gevoelige man, die veel strenger was voor zichzelf dan voor anderen en die in de vervulling van de dagelijkse taak, opvoeding van jonge mensen en geduldig wetenschappelijk werk, de vreugde heeft gevonden die onmeetbaar is".

Met deze bijdrage wensen wij de herinnering aan een geleerde Vlaamse taalkundige, in zijn geboortestreek levendig te houden.

Roger- A. BLONDEAU

Bronnen :

J. van Haver, Boekbespreking, recensie van *Groot uitspraakwoordenboek van de Nederlandse taal*, in : Linguistica Antverpiensia, V, 1971.
J. van Haver, *In memoriam prof. dr. Robert De Coninck*, in : Linguistica Antverpiensia, VII, 1973.
H. Vannuffel, *Prof. dr. Robert De Coninck (1914-1973)*, in : De Brusselse Post, september 1984.
Inlichtingen verstrekt door Mevr. De Coninck-Wostijn.

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (2)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

Aanvullende familiale gegevens

Een lezer schreef ons dat een grootoom van Simon Stevin gewoond had en overleden was te Ieper.

Inderdaad !

In 1512 werd Hubrecht vander Poort, de grootvader van Simon Stevin, burger van de stad Brugge. Van waar hij eigenlijk afkomstig was, hebben we tot hiertoe niet kunnen achterhalen, maar hij had wel een "halve broeder", Frans vander Poort, die te Ieper woonde en er waarschijnlijk in 1584, is overleden.

Hubrecht vander Poort had drie dochters, Catharina (de moeder van Simon Stevin), Marie en Magriet.

Toen Simon Stevin op 30 oktober 1577 door de schepenen van Brugge werd mondig verklaard, had hij als voogden : Joost Sayon, die na zijn geboorte met zijn moeder getrouwd is en een zekere Joachim de Fournier.

Op 28 juni 1584 machtigde Catharina vander Poort, die toen reeds weduwe was van Joost Sayon, samen met andere erfgenamen, Jan vander Lute, baljuw van Wakken, om te Ieper hun deel in de nalatenschap van Frans vander Poort te gaan beredderen.

Jan vander Lute had een zoon bij Catharina's zuster, Margriet vander Poort, en de derde zuster, Marie had drie natuurlijke kinderen van de speldenmaker Frans van Bejane.

Frans van Bejane en Jan vander Lute waren ook voogden geweest van Hubrecht en Emerentiana, de natuurlijke kinderen die Noël de Caron gewonnen had bij Catharina vander Poort, de moeder van Simon Stevin (').

Wat Noël de Caron betreft die magistraat was van het Brugse Vrije van 1530 tot aan zijn dood in 1560, hij was ook de vader van Noël de Caron jr. (ca. 1550-1624), die een belangrijke rol speelde in de Oranje-partij in Vlaanderen na 1576, en als schepen van het Brugse Vrije de Unie van Brussel tekende. Als gedeputeerde van het Brugse Vrije nam Noël de Caron jr. zendingen waar in Frankrijk en Engeland en is in Londen overleden.

Naar de universiteit en eerste publikaties

Te Leiden waar Simon Stevin zich volgens de bevolkingsregisters in 1581 zou hebben gevestigd, kwam hij aanvankelijk terecht in de Latijnse kostschool van Nicholas Stochius (') waarschijnlijk om zijn Latijn bij te spijkeren in het vooruitzicht van kollege te lopen aan de universiteit, waar alles in het Latijn werd gedoceerd. Daar

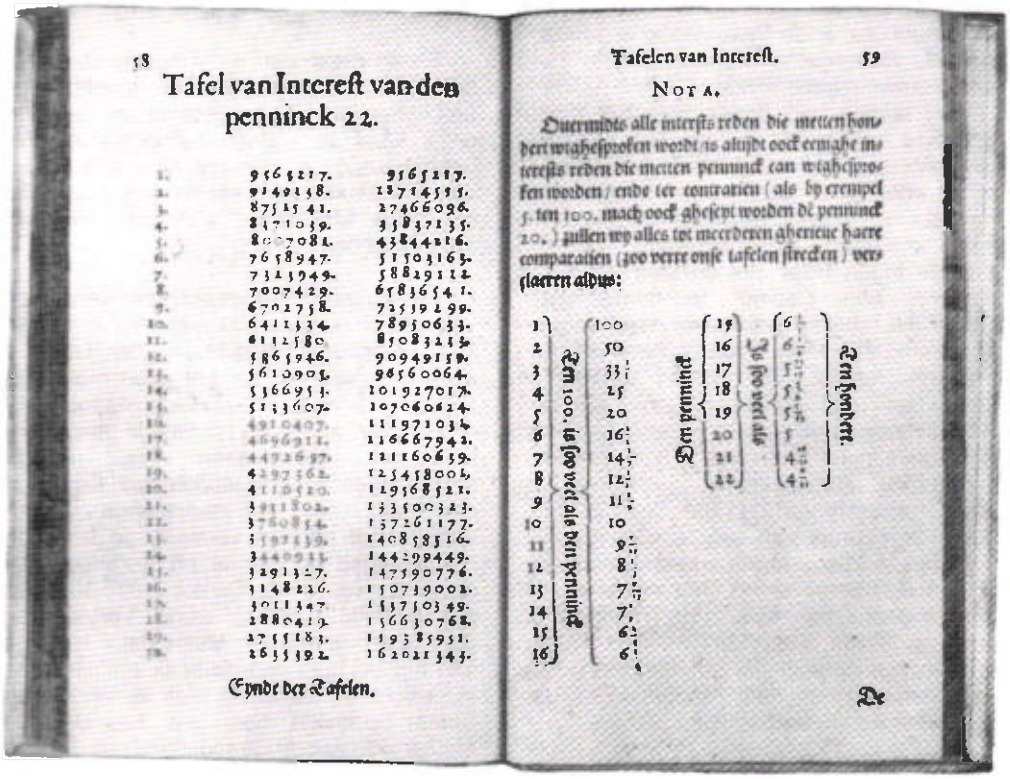
58

Tafel van Intereft van den penninck 22.

1.	956 5217.	956 5217.
2.	912 9158.	1371 4553.
3.	875 15 41.	2746 6036.
4.	8371 039.	3583 7135.
5.	8007 081.	4384 4216.
6.	7658 947.	5150 3165.
7.	7323 949.	5882 9114.
8.	7007 429.	6583 6541.
9.	6702 758.	7253 9299.
10.	6411 334.	7895 0633.
11.	6112 580.	8508 3213.
12.	5865 946.	9094 9159.
13.	5610 905.	9656 0064.
14.	5366 951.	10192 7017.
15.	5133 607.	10706 0624.
16.	4910 407.	11197 1034.
17.	4696 311.	11666 7942.
18.	4492 697.	12116 0639.
19.	4297 562.	12545 8004.
20.	4110 420.	12956 8521.
21.	3931 802.	13350 0323.
22.	3760 854.	13726 1177.
23.	3597 539.	14085 8516.
24.	3440 933.	14429 9449.
25.	3291 327.	14759 0776.
26.	3148 226.	15073 9002.
27.	3011 147.	15375 0349.
28.	2880 419.	15663 0768.
29.	2755 183.	15938 5951.
30.	2635 392.	16202 1343.

Eynde der Tafelen.

59 Tafelen van Intereft.

NOTA.

Ouermidts alle intereſto reden die metten hondert wtgheſproken worde is altijdt oock eenighe intereſto reden die metten penninck can wtgheſproken worden / ende ter contrarien (als by exempel 5. ten 100. mach oock gheſeyt worden de penninck 20.) ſullen wy alles tot meerderen gherieue haere comparatien (zoo verre onſe tafelen ſtrecken) verclaeren aldus:

1		100		15		6	
2		50		16		6 1/4	
3		33 1/3		17		5 7/8	
4		25		18		5 5/9	
5		20		19		5 1/4	
6		16 2/3		20		5	
7		14 2/7		21		4 4/7	
8		12 1/2		22		4 4/11	
9		11 1/9					
10		10					
11		9 1/11					
12		8 1/3					
13		7 7/13					
14		7 1/7					
15		6 2/3					
16		6 4/16					

Een 100. is soo veel als den penninck

Den penninck 20 soo veel als

Een honderd.

De

Een paar bladzijden uit " Tafelen van Interest "

moet hij voorzeker Petrus Bertius (1565-1629) de latere kosmograaf hebben ontmoet, die in de periode 1577 tot 1582 alleszins een tijdlang aan de school van Stochius studeerde. Wat Stevin tussendoor deed om in zijn levensonderhoud te voorzien weten we niet.

In 1582 verscheen bij Christoffel Plantijn te Antwerpen : *Tafelen van Interest Midtsgaders De Constructie derselver, ghecalculeert door Simon Stevin Brugghelinck.*

Christoffel Plantijn was een Vlaamse drukker van Franse komaf, want geboren omstreeks 1540 in de buurt van Tours, als zoon van een arme huisknecht. Op 17-jarige leeftijd trad hij in dienst van een boekhandelaar en boekbinder te Caen in Normandië. Twaalf jaar later - na een kortstondige tussenhalte in Parijs - kwam hij naar Antwerpen. Daar installeerde hij zich als "boeckbinder" om er in 1555 een eigen drukkerij op te richten. In voor- en tegenspoed bleek Plantijn een doordrijver die in 1575 reeds zestien persen in bedrijf en rond de 70 werknemers in dienst had, en reeds bijna duizend uitgaven op de markt had gebracht. Toen in 1576 het oorlogsgeweld de Zuidelijke Nederlanden overrompelde, ging de Spaanse markt voor Plantijn verloren, maar toch wist hij in de daaropvolgende jaren nog vele tientallen humanistische en wetenschappelijke werken uit te geven (').

Het werkje van Stevin dat Plantijn in 1582 publiceerde, was duidelijk bestemd voor de handelswereld. Stevin was nu eenmaal boekhouder van beroep, een bezigheid waarin men zich enkel kon bekwamen door de praktijk en door zelfstudie.

Ieder handelshuis van betekenis streefde ernaar zijn boekhouding zo akkuraat mogelijk bij te houden en men was erg gebrand op de metode die vanaf het einde van de 13e eeuw was ontwikkeld in Italië, als een onderdeel van de commerciële organisatie ten behoeve van het bloeiende handelsverkeer dat na de Kruistochten was ontstaan in Genua, Pisa, Venetië, Milaan en Florence. De oudst bekende beschrijving in druk van de koopmansboekhouding, zoals die in de 15e en 16e eeuw in Venetië bij de grote kooplieden in gebruik was, is die van de franciskaner monnik Luca Pacioli (1445-1514), die voorkwam in zijn wiskundeboek, *Summa de Arithmetica geometrica*, verschenen te Venetië in 1494. Dit werk was weliswaar geschreven in het Italiaans, maar dit was de internationale handelstaal, en in de 16e eeuw ook nog gedeeltelijk de taal van de boekhouding hier te lande (''). Uit zijn later werk is gebleken dat Simon Stevin het werk van Pacioli terdege kende.

►

In 1540 drukte men te Gent, *Der Cooplieden Handbouxkin*, een werkje van een onbekende auteur, dat meerdere heruitgaven beleefde, maar in 1543 verscheen steunende op de *Summa...* van Pacioli, bij Gillis van Diest te Antwerpen, van de hand van Ympijn Christoffels : *Nieuwe Instructie Ende bewijs der looffelijcker Consten des Rekenboecks, ende Rekeninghe te houdene nae die Italiaensche Maniere,* wat in 1548 een nieuwe uitgave kende.

Het werkje van Stevin was het eerste gedrukte boekje dat in onze taal handelde over interestberekening. Wel bestonden er bij de kooplieden tabellen van interesten in handschrift, maar de bezitters hielden ze als een kostbaar werkinstrument geheim. Slechts tegen hoge prijzen was het soms mogelijk een afschrift te bemachtigen. Dergelijke tabellen waren het eerst voorgekomen in Italië en van daaruit kwamen ze in Frankrijk terecht. De Franse wiskundige Jean Trenchant publiceerde in 1558 een *Arithmetique*, die een felle verspreiding vond (5e uitgave in 1571) en waarin hij de interestberekening uiteenzette, en aantoonde dat vraagstukken in verband met deze kwestie, door het gebruik van zijn tabellen konden opgelost worden. In de inleiding van zijn boekje wijst Stevin er op - iets wat in die tijd niet zo gebruikelijk was - dat Trenchant de uitvinder is van deze "tafelen". Een tweede uitgave van dit werk "... ghecorrigeert ende vermeerdert deur den Auteur selfs" verscheen te Amsterdam in 1590.

Op 16 februari 1583 liet Stevin - hij was toen in zijn 35e levensjaar - zich inschrijven aan de Leidse universiteit, als student in de letteren, onder de naam Simon Stevinus Brugensis. Datzelfde jaar werd ook prins Maurits van Oranje, zoon van Willem de Zwijger, er ingeschreven om er klassieke talen en wiskunde te studeren. Stevin heeft er hem ongetwijfeld ontmoet, doch in hoeverre hij, zoals wel eens beweerd wordt, met de prins bevriend werd of als lesgever-repetitor is opgetreden valt uit geen enkel dokument op te maken.

Maar amper was Stevin ingeschreven aan de Leidse universiteit, of er verscheen van zijn hand een tweede boek, nu volledig in het Latijn en gedrukt bij Joannes Bellerus te Antwerpen : *Problematum Geometricorum In Gratiam D. Maximiliani, domini a Gruningen etc. editorum, Libri V, Auctore Simone Stevinio Brugense, Antverpiae apud Joannem Bellerum ad insigne Aquilae aureae.*

Zoals men ziet was het werk opgedragen aan Maximiliaan, Heer van Kruiningen en Crevecoeur, burggraaf van Zeeland, die naderhand - in 1600 - gedurende een korte periode goeverneur van Oostende zou worden, ten tijde dat de stad in handen was van prins Maurits (1587-1604). Het bevat 118 bladzijden en bestaat uit vijf boeken (hoofdstukken), waarin problemen behandeld worden in verband met veelvlakken, en in een bol ingeschreven regelmatige en afgeknotte lichamen, problemen die alleszins meer dan amateurswerk waren. In het tweede boek (hoofdstuk) stelt hij voor de metoden die gangbaar zijn in rekenkunde en algebra eveneens toe te passen in de meetkunde, waarmee hij eigenlijk vooruitloopt op het werk van Descartes (1596-1650) die in zijn *Géometrie* de analytische meetkunde voorbereidt.

Stevin moet zich de vorige jaren in het bijzonder op wiskundige en meetkundige problemen hebben toegespitst om een dergelijk werk te kunnen samenstellen. We hebben reeds gezien dat hij de *Summa...* van Pacioli kende, maar dit was zeker niet het enige wiskundige werk van betekenis dat hij had bestudeerd.

Problematum Geometricorum werd nooit vertaald en kwam zelfs niet voor in het, in 1634 verschenen, verzameld werk. Dat was er de oorzaak van dat het geen grote verspreiding kende, en niettegenstaande het geschreven was in de universele geleerdentaal, het Latijn, alleen maar in de Nederlanden terug te vinden was. En wel in die mate, dat niettegenstaande oudere auteurs het hadden vermeld, de bekende Heidelbergse hoogleraar en historicus van de wiskunde, Moritz Cantor (1829-1920) in zijn machtig vierdelig werk, *Vorlesungen über Geschichte der Mathematik* twijfelde aan het bestaan van dit boek (*). Het was inderdaad in Duitsland niet te vinden en Cantor beschikte maar over *Les Oeuvres Mathématiques de Simon Stevin de Bruges où sont insérées les Memoires mathématiques,* samengesteld door Albert Girard (*) en uitgegeven te Leiden in 1634. Maar reeds één jaar na het verschijnen van de *Vorlesungen...* van prof. Cantor kwam er een terechtwijzing in het *Nieuw Archief voor Wiskunde* (*), van de hand van de Deventer leraar N.L.W.A. Gravelaar (1851-1913), onder de titel : *Stevin's Problemata Geometrica*, en pater Henri Bosmans s.j. (1852-1928) zou in 1924 in deel XXIII van de *Biographie Nationale*, waar hij Simon Stevin uitvoerig heeft behandeld, kunnen verklaren dat hij acht exemplaren van het werk in handen had gekregen omdat het in alle grote biblioteken van ons land terug te vinden was, o.m. in de Koninklijke Biblioteek te Brussel, in de universiteitsbiblioteken van Leuven (*) en Gent, en in de stadsbiblioteken van Antwerpen en Brugge.

Met dit werk van Simon Stevin begint in Noord-Nederland de eerste bloeiperiode van de wiskunde, die zou voortgezet worden met belangrijke figuren als Snellius, Descartes (*), Van Schooten, Jan de Witt, Hudde, Christiaan Huygens, om te eindigen rond 1700 met Johann Bernoulli in Groningen. In de Zuidelijke Nederlanden was die bloeiperiode iets vroeger begonnen, omstreeks 1540, met Gemma Frisius te Leuven (**).

Volgende keer :
De Thiende en L'Arithmétique van Simon Stevin

Noten :

(11) Al deze gegevens zijn terug te vinden in de dokumenten die A. Schouteet, de stadsarchivaris van Brugge, heeft gepubliceerd in de Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis "Société d'Emulation" te Brugge, 80, 1937, p. 139-146.

(12) In het Bevolkingsregister 1581, fol. 85-86v. van de stad Leiden, staat Nicholas Stochius vermeld met zijn gezin en inwonende studenten en scholieren, waaronder "Symon Stephani van Brug", d.i. Simon Stevin van Brugge.

(13) L. Voet, *Christoffel Plantijn (ca. 1520-1589), drukker van het humanisme*, in : Christoffel Plantijn en de exacte wetenschappen in zijn tijd, Gemeentekrediet, Brussel, 1989, p. 33-43.

(14) J. Denucé, *Koopmansleerboeken van de XVIe en XVIIe eeuwen in handschrift*, Antwerpen-Brussel-Gent-Leuven, 1941, p. 6.

(15) 2e uitgave, dl. II, Leipzig, 1900, p. 573.

(16) Albert Girard (1590-1623) Franse wiskundige, die in Nederland leefde. Hij is gestorven in Den Haag. Uitgever van de werken van Stevin.

(17) 2e reeks, dl. V, Amsterdam, 1901, p. 106-191.

(18) Het exemplaar van de universiteitsbibliotheek van Leuven is opgegaan in de vlammen bij de brandstichting in augustus 1914.

(19) René Descartes (1596-1650) verbleef in Nederland van 1629 tot 1649, de periode waarin hij zijn voornaamste werken schreef.

(20) D.J. Struik, *Geschiedenis van de wiskunde*, Utrecht, 1990, p. 9.

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer -
057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

LEBBE Laura (West-Vleteren)
met schilderijen

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 2 februari tot en met zondag 28 februari 1993

CORNEILLIE Hilda en MENU Els
met schilderijen, akwarellen, pastel

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 2 maart 1993 tot en met zondag 4 april 1993.

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten.

PETIT BAZAR BELGE

Atelier Charles Denut
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer
057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

KOLEN

ANTRACIET 12/22 of 20/30

in handige zakken van 10 kg.
minder dan 8 % as

Prijs : 111 fr.

(+ 1 zak gratis per 500 kg)

BON BON BON BON BON
goed voor 10 kg antraciet
12/22 of 20/30
tegen de promotieprijs
van 95 fr.
(aanbod geldig tot 28/2/1993)
(1 bon per gezin)

WIST U . . .

dat bij het **kantoor PRINZIE bvba** alle koepons, ook van andere financiële instellingen, vóór de vervaldag, volledig GRATIS uitbetaald worden.

WIST U . . .

dat het **kantoor PRINZIE bvba** bevoegd is om alle kasbons of obligaties van eender welke financiële instelling, zelfs vóór de vervaldag, te hernieuwen en de intresten te betalen.

WIST U . . .

dat wij, indien gewenst, voor al uw zaken bij U thuis komen.

Vraag vrijblijvend inlichtingen bij :

Het verzekerings- en zakenkantoor

PRINZIE bvba

KREDIET A.D. NIJVERHEID

Provenplein 39 A
8972 PROVEN
Tel. 057/30.09.01
30.02.58 (na diensturen)

DIENST 24 u. op 24 u.

Gekend kantoor sedert meer dan 50 jaar, beheerd door een ervaren team.

MICHEL CAPOEN
Waaienburgseweg 67 – KROMBEKE
Tel. 057/40.08.54

LOOD– en ZINKWERKEN

AKTIE

GRATIS OP HUWELIJKSREIS !
Bij aankoop van uw huwelijksdrukwerk, krijg je, per schijf van 5.000 fr., een lot.

EERSTE EN PLECHTE KOMMUNIKANTEN : GRATIS NAAR EURO-DISNEY
Bij aankoop en drukken van uw kommunieprentjes, gratis deelnemingsformulier tekenwedstrijd

DRUKKERIJ SCHOONAERT
ROESBRUGGE - TEL. 057/30.03.79

TOTAL

HET KWALITEITSMERK
Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN Tel. 057/30 04 13

VIDEO VERHUUR
100 fr. per film
(2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.15.57

Kris Wyffels
TIMMERBEDRIJF
Handschoolestr. 18
8691 Beveren a.d. IJzer
tel. (057) 30 03 63

- Eigen fabrikatie houten ramen, deuren en poorten
- Nieuwbouw
- Verbouwing
- Binnenhuisinrichting

brood en banket

JAN & CHRISTEL

Vanhee-Pyfferoen
Krombekeplein 21
8972 Krombeke
tel. 057/40 05 22

Iedere dag vers brood • op woensdag een rijk assortiment aan koffiekoeken • tijdens de week gebak op bestelling • op zondag vers brood, pistolets, boterkoeken en fijn gebak • wij zijn open van 7u.30 tot 12u.15 en van 13 tot 19u.30 • sluitingsdag: dinsdag

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (2)

Een woordje geschiedenis

Blauwers vóór de tocht (1919).

De smokkel bevoorraadde zich niet uitsluitend in tabaksfabrieken. Ook daarbuiten werd er duchtig gekerfd. De verwerkte tabak werd los in balen tot in de omgeving van de grens, o.m. in Proven, gebracht en daar ambachtelijk ingepakt, zonder fiskale bandjes uiteraard wat nog meer winst betekende.

Nachtelijke tochten

Men blauwde alleen of in bende. Een bende werd geleid door een bendechef die werkte in opdracht van een tabaksfabrikant ofwel voor eigen rekening. De grootte van die groepen was verschillend naargelang de aard van de opdracht. Bij kleine benden verliepen de tochten vlotter, de samenhorigheid was ook hechter.

De pakkendragers, zo werden ze geheten, gespten een zak van 25 kilo op de rug, trokken bij de eerste duisternis de grens over en stapten in één ruk tot aan de plaats van bestemming, Zermezele, Bollezele, Arneke en Ekelsbeke, 15 tot 25 kilometer ver. Sloten, prikkeldraad, vers omgeploegde akkers waren zovele hindernissen en moeilijkheden waarmee de dragers gekonfronteerd werden. Maar er was vooral de vrees op een douanepatrouille "en embuscade" (in hinderlaag) te botsen en de vracht kwijt te spelen. Eenmaal dieper in het Franse binnenland was het risiko kleiner. Helemaal gerust was je maar als je ter plaatse was.

In kringen die erbij betrokken waren, wordt verteld van een Haringenaar die in één nacht, met 25 kilo tabak, naar Kales (Calais) trok. In vogelvlucht is dat wel een vijftigtal kilometer. De winternachten zijn lang en zo kon de moedige kerel nog voor het licht aanbrak zijn lange, eenzame tocht voltooien.

Als het niet te ver was, werden zakken van wel 50 kilo getorst. Gewoonlijk was het om vooraan in Frankrijk een vrachtwagen te beladen. Hoe dat in zijn werk ging, beschrijft iemand die het allemaal zelf heeft meegemaakt. "Op een avond rond 17 uur vertrokken we met een grote bende, van wel 20 man, elk met 50 kilo, niet allen tegelijk maar in groepjes van 5. Twee verspieders (voorlopers) gingen voorop om het terrein te verkennen en uit te zien of er geen douaniers in hinderlaag lagen. In plaats van langs het Heidebeekbrugje de grens over te steken (die enge doorgang werd door de Franse douane extra in de gaten gehouden) waadden we door die grote beek, volgden een eindje de IJzer tot aan een plaats waar het water wat ondieper stond. Die was met enkele paaltjes afgelijnd. Behoedzaam dwarsten we de rivier, bijna tot aan het kruis in het water, vooral zorgdragend dat de tabak niet nat werd. Langs de linkeroever trokken we verder, over sloten en kleine beekjes, over prikkeldraadafsluitingen, tot in de nabijheid van de brug van Bambeke-Kruisstraat. Daar legden we onze vracht aan de oever van de vaart (IJzer) en bleven wachten tot er op de grote baan naar Steenvoorde een vrachtwagen zou komen aanrijden. Vliegensvlug moesten de pakken dan op de smokkelwagen gegooid worden om aan hoge snelheid te kunnen vertrekken. Iedere sekonde was kostbaar. We wachtten en bleven wachten, kletsnat en rillend van de kou, tot één van de verspieders de mare liet dat de wagen in "panne" stond en dat het nog even kon duren. Dat duren was eindeloos en er kwam geen melding van een nakend einde. Schuilen ter plaatse kon niet. Dus gingen we, om de beurt, met drie, vier man naar een nabijgelegen herberg aan de "Kruisstraete" om even wat op te warmen en een tas warme soep te slurpen. Maar we bleven daar drentelen tot er plots een sein gegeven werd dat er douaniers hadden postgevat aan de brug. We hielden ons koest, verkleumd van de kou, maar ook klaar om zo nodig onze vracht verderop in veiligheid te brengen. Ook de douaniers bleven ter plaatse alsof ze onraad roken.

Grommen en binnensmonds vloeken baatten niet. Eindelijk vervolgden de kommiezen hun weg. Maar de kust was niet veilig. De situatie bleek hopeloos. Pas tegen vijf uur in de morgen daagde de smokkelwagen op. De klus was nu gauw geklaard. Maar moordenaarswerk was het. Onvoorstelbaar !

Naar Arneke ben ik vele keren geweest, maar dan met 25 kilo. Het was een heel grote afstand, wel 25 kilometer. Op de plaats van bestemming legden we de tabak ergens in een veld en trokken naar een nabijgelegen woning waar we onmiddellijk werden uitbetaald. In het café "Au Haeverstroppel" kleedden we ons om. Met de zak tabak droegen we immers ook een bundeltje nette kleren en een paar schoenen mee, kwestie van weer proper voor de dag te komen. Franse dragers brachten dan later onze bevuilde "kulten" weer mee. We mochten immers onszelf niet verraden. 's Morgens tijdens de mis te Arneke, gingen we met de schaarse misgangers de kerk binnen tot het tijd was om het treintje naar Duinkerke te nemen. Het station was daar vlakbij. Van Duinkerke zakten we af met de bus naar Oost-Cappel en vandaar te voet naar huis.

Ook in omgekeerde richting, naar België dus, hebben we gedragen, hoofdzakelijk

→

champagne. Ergens tussen Roesbrugge en Haringe werd de kostbare vracht op een vrachtwagen geladen, bestemming Brussel, de Rosse Buurt. Af en toe ook wel eens jonge biggen meegebracht, twee in een zak. Je moest alleen maar zien ze te doen zwijgen, want hun gekeel kon onbarmhartig de nachtelijke stilte verscheuren.

Tijdens de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog (40-45) was de koffie schaars (gerantsoeneerd) in Frankrijk. In België daarentegen was er voldoende en vele Fransen, vooral Duinkerkenaars, zakten met de bus (de koffiebus) af naar Oost-Cappel om zich te bevoorraden. De frontierewinkels moesten echter ook bevoorraad worden maar de Belgische douaniers mochten geen lont ruiken. Dus droegen wij er de balen koffie heen tot aan de achterdeur." Tot zover onze zegsman die herhaalde dat blauwen een hondestiel was !

Een pittoresk detail heb ik ooit gehoord uit de mond van E.H. Decalf, pastoor te Ekelsbeke (onlangs overleden). In een zijtorentje van de kerk was er een geheime bergplaats ingericht. Van binnenuit kon men met een lang touw de zakken tabak omhoog trekken en ze door een venstertje binnensluizen. De bewaker (en bewaarder) van de tabak had ongetwijfeld een sleutel waarmee hij het kerkgebouw binnen kon. De pastoor had er geen weet van. En zeker de douaniers konden niet vermoeden dat in Gods heilige tempel de tabak werd opgeslagen in afwachting van verdere verhandeling. De heilige Mattheüs, patroonheilige van de douaniers, zal het ook niet geweten hebben, tenzij hij meewarig de ogen heeft gesloten uit vrees voor hels kabaal.

Meerdaagse reizen

In Frankrijk waren er verscheidene afnemers of kopers van partijen gesmokkelde tabak. De plaats van levering lag gewoonlijk tamelijk diep in het land, zo'n 40 à 50 kilometer, zodat de blauwers de afstand in twee reizen moesten afleggen.

In zijn boek "Histoires de Fraudeurs" vertelt Michel Loosen van Steenvoorde, afkomstig uit het blauwersnest " 't Ryveld", hoe zo'n tweedaagse of liever dubbele nachtelijke tocht verliep.

De bende werd voorafgegaan door twee uitkijkers, de voormannen, die geen last droegen. Na hen volgden, om de honderd meter, de pakkedragers elk met 50 kg geladen. Daarbovenop nog een klein pakje tabak, als fooi aangeboden door de tabaksfabrikant. De blauwers noemden het geamuseerd "de sjiekke" (pruimtabak), maar het pakje werd ook met de naam "zwijggeld" betiteld. Wanneer de blauwers onverhoeds door de kommiezen werden "afgeslagen" (dat was de term die gebruikt werd als de balen tabak lukraak moesten afgeworpen worden of haastig weggestopt ergens in de velden) mocht de vinder, meestal een boer of een landarbeider, het pakje voor zich behouden mits te zwijgen.

Met zijn tweeën waren de voormannen maar net voldoende in getal. Voorop lopen in de duisternis, zonder gerucht te maken,

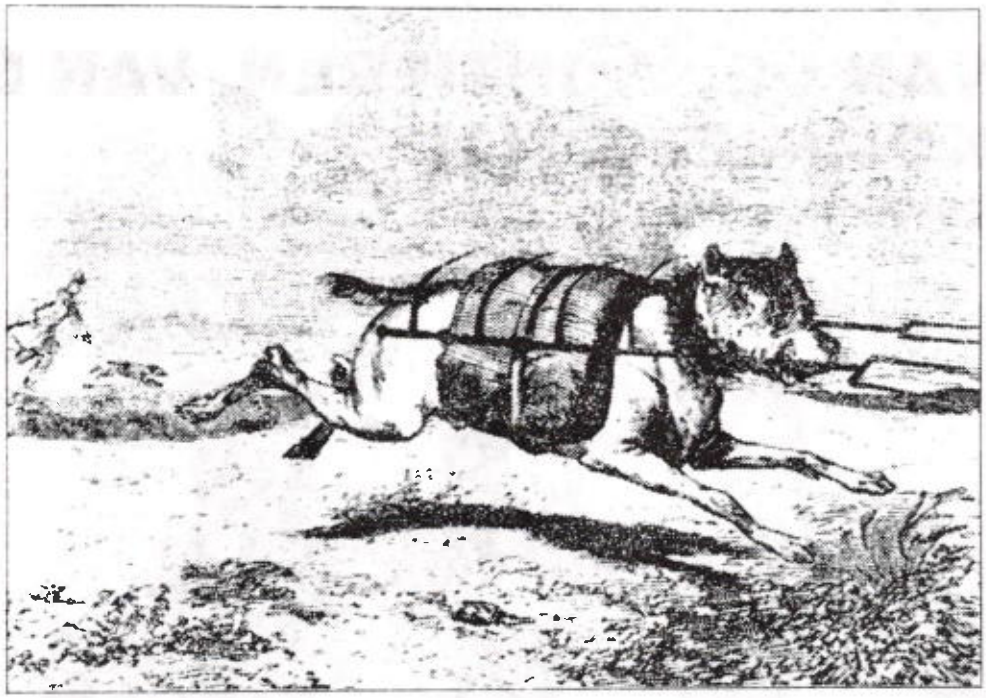

oog en oor hebben voor alles wat zich tijdens de nacht kan afspelen, was een heel aparte opdracht die een grote helderheid van geest en een uiterste koelbloedigheid vereiste. Het slagen of mislukken lag hoofdzakelijk in handen van de uitkijkers. Bij nakend gevaar of onheil stootten ze de kreet "A MOI" uit, wat voor de volgers het signaal was om de biezen te pakken en zich in de velden te verspreiden.

Om de vier kilometer werd er halt gehouden, de balen tegen de grond, om even op adem te komen. Als de voormannen de tocht deden stoppen, op hun hoede voor douaniers in hinderlaag of om een gevaarlijke plek van naderbij te bekijken, schoven de dragers hun stok (want die hadden ze altijd bij) onder de baal tabak om er even op te steunen en de spieren wat te ontspannen.

De bendeleider liet vóór de aanvang van de tocht niet na de mannen tot voorzichtigheid aan te manen, roken was zeker uit den boze, want van heel ver zichtbaar, en overbodig gepraat evenzeer. De douaniers waren immers vaak vergezeld van honden. Die hebben een buitengewoon scherp gehoor, zodat de raadgevingen goed in het hoofd dienden geprent. De doorwinterde blauwers wisten het maar al te wel...

Zo zette de groep haar weg voort tot in Sint-Marie-Cappel (ten zuiden van Cassel). Daar ergens plaatsten ze hun stokken dwars over een tamelijk diepe sloot en legden er hun balen op neer, na ze met een waterdicht doek te hebben omhuld. Iedere blauwer had zo'n opgevouwen zeiltje bij zich. Het geheel werd zorgvuldig bedekt met gras en onkruid.

De volgende nacht

's Anderendaags hield een smokkelaar de omgeving omzichtig in de gaten. Bij valavond zouden de mannen de zakken weer opnemen. Maar deze keer waren de blauwers met de fiets komen opdagen. Zo'n twintig kilometer van de frontieren was er minder gevaar, maar oppassen bleef niettemin de boodschap.

De smokkelaars hernamen de tocht, hun fiets met de kostbare lading, hun broodwinning, voor zich uitduwend. De terugreis met de fiets verliep uiteraard veel vlotter en was ook minder vermoeiend.

In de jaren 1946-1947, toen de aanvangswedde van een jonge Belgische douanier netto 3.200 à 3.300 Belgische frank per maand, bedroeg, bracht zo'n tweedaagse expeditie wel 2.000 fr. op. Maar om dat bedrag te kunnen opstrijken, moesten de balen goed en wel ter plekke gebracht worden, niet ver van Aire-sur-la-Lys (Arien aan de Leie), waar ze op een vrachtwagen dienden geladen. Het voertuig trok dan verder het binnenland in. God weet wie de tabak zou oproken. Af en toe werden in één week drie dergelijke reizen afgelegd, tenminste in een week met duistere nachten wel te verstaan, zonder maneklaarte. Zo hadden ze in amper één week een schoon maandloon verdiend.

Geen wonder dat de neringdoeners uit het omliggende van het "manna" profiteerden, de herbergbazinnen niet in het minst.

Niet alleen tabak

Tabak was niet het enige produkte waarmee een aardige stuiver te verdienen was. Heel wat Belgische paarden werden vóór de oorlog '40-'45 naar Frankrijk gebracht. Het was ook de tijd dat slachtkippen zeer gegeerd waren op de Franse markt. Wie ze een nacht wilde onderbrengen vóór ze de schreve over moesten, kreeg 1 frank per stuk. Het voeder werd er op de koop toe bijgegeven. Het was de tijd dat Engelse pluimers langs de grens opereerden om de jonge kippen te pluimen en panklaar te maken.

►

Na de oorlog '40-'45 waren de konijnevellen erg in trek in België. Hoeveel honderdduizenden zouden er niet sluiks zijn binnengebracht ?

Honden, listige en geduchte smokkelaars

Een andere manier dan "blauwen te lijve", die zeker het vermelden waard is, was de smokkel met honden. Tussen de twee wereldoorlogen werden ze ook in de Westhoek nog ingezet. Zeer bekend met die praktijken was een figuur uit Watou die zeker geen lood in de schoenen had en over snelvoetige dieren beschikte.

Willy Struye, gepensioneerd beroepsmilitair van de wijk Abele, wist te vertellen dat hij rond de jaren 1930-1935, wonende langs de huidige Trappistenweg, op een winteravond nog een boodschap moest doen voor zijn moeder naar Abele-plaats. Het begon al te duisteren en van openbare verlichting was daar toen nog geen sprake. "Plots zie ik voor mij", aldus Willy, "vanachter een haag een grote hond en nog een en nog een... een hele rij, gevolgd door een man, de chef van de bende. Gezwind verdwenen ze in de velden." Terug thuis vertelde ik mijn wedervaren aan mijn moeder die daar blijkbaar niet veel aandacht aan besteedde. Zeker is dat ik nooit meer boodschappen heb moeten verrichten als de avond viel. Later, veel later, vernam ik dat mijn vader ook wel wat bijverdiende met blauwen. Daarover werd er liefst niet veel gepraat.

Opleiding en training

De smokkelhonden werden speciaal en met veel geduld opgeleid en getraind. Zij wisten slim en behendig door het kreupelhout en struikgewas te kruipen, roken op een afstand een ongewenste aanwezigheid, verscholen zich tot het gevaar voorbij was, kenden de paadjes en doorgangen zodat ze zelfs geheel alleen konden opereren.

De opleiding leek in feite eenvoudig. Het kwam er op aan de hoofdeigenschap van een hond te benutten, de getrouwheid aan zijn meester. De gehechtheid bestond er in de hond de baan op te sturen op zoek naar zijn menselijke metgezel. Dat gebeurde geleidelijk met telkens grotere afstanden, tot hij uiteindelijk in een plaats in België arriveerde. Op een avond vertrok zijn baas op zijn eentje. Enige tijd later, behoorlijk later, werd de hond op speurtocht uitgelaten die, voortgaande op de lijfreuk, zijn meester wist op te zoeken en zo het trajekt dat hij later zou moeten afleggen leerde kennen.

Uitgerust voor de smokkel

Eenmaal goed opgeleid en vertrouwd met de te doorkruisen omgeving, werd de hond in een Belgische achterwinkel uitgerust voor de smokkel. Een stuk jutegoed werd speciaal op maat gekonfektioneerd om goed rond het lijf te hangen. De pakjes tabak werden zorgvuldig verdeeld in het keurslijf, evenwichtig op beide flanken. Het kwam er op aan dat het dier zich nog vrij kon bewegen en gemakkelijk lopen.

Eenmaal de hond goed en wel van zijn uitrusting voorzien was, werd hij door zijn meester in de winkel achtergelaten. De hond, nu een smokkelhond, nuchter gehouden, hongerig en zenuwachtig, werd pas vele uren later losgelaten en spoedde zich in allerijl terug naar zijn woonst. Daarbij was hij evenwel oplettend en alert voor verdachte figuren zoals de kommiezen. Gemiddeld droeg het dier een lading van vier tot vijf kilo tabak. Goed en veilig aangekomen kreeg het een lekkere brok tussen de kiezen alsmede de verdiende rust.

Bij de opleiding van de honden werd niet alleen dressuur gebruikt maar er werd ook een vorm van psychologische training toegepast. Zo mocht niemand, uitgezonderd de meester en zijn naaste familieleden, het dier strelen. Anderzijds werd het regelmatig, ver van de woonplaats af, geslagen door een als Franse douanier verklede man. Op die manier kweekte men enerzijds een afkeer tegen al wat een douane-uniform droeg en anderzijds een drang en een hunker om zo vlug mogelijk naar de veilige woonstede te hollen.

Bloedbad

De smokkelhonden schijnen voor het eerst te zijn ingezet rond 1817-1818 langs de grens van het Franse Noorderdepartement en in het oosten van Frankrijk. Toen werd door de administratie een premie toegekend van drie frank - voor een gewone douanebeambte gelijk aan twee dagen wedde - voor elke smokkelhond die werd gedood of gevangegenomen.

Niettemin kende de smokkelpraktijk met honden een intense bedrijvigheid. In 1840 schatte men hun aantal langsheen de Frans-Belgische grens op 60.000. Op zes jaar tijd werden voor 120.000 frank premies toegewezen, goed voor 40.000 gedode honden. Als bewijs diende een hondepoot binnengebracht, de enen beweren de rechtervoorpoot, anderen de linkerachterpoot, terwijl tevens de buitgemaakte vracht diende vertoond.

De douaneoverheid nam nog andere maatregelen. Om de uitvoer tegen te gaan van honden zogeheten "van sterk ras", of metende minimum 32,5 cm op middenrughoogte, werd een taks van 5 frank opgelegd bij uitvoer uit Frankrijk. Bij weigering van betaling werd het dier in beslaggenomen of afgemaakt. Meer nog, iedere hond die op minder dan een halve Franse mijl (2.226 meter) van de grens ronddwaalde, mocht zonder vorm van proces worden neergeknuppeld. Van een hondeleven gesproken !

De smokkelhonden hadden echter ook af te rekenen met hun eigen soort-tegenstanders : de honden gebruikt door de douane zelf. Daar deze geen pakken moesten dragen waren ze vrijer in hun bewegingen en ook vlugger in het lopen. Maar het aanvallen van de smokkelhonden bleek echter ook zeer gevaarlijk. Op hun lijf droegen deze immers lange scherpe pinnen of rond de hals brede prikbanden met scherpe stalen punten. Tal van hondengevechten eindigden dan ook meestal zeer bloedig.

Toch waren er oudere douanehonden, door pijnlijke ervaringen geleerd, die de smokkelgenoten niet meer bij de nek probeerden te grijpen maar wel bij een achterpoot en zo hun tegenstanders uitschakelden tot de douanier ter hulp kwam.

De genegenheid, de gehechtheid en de mateloze getrouwheid van de honden werd aldus om kommerciële redenen, ook wel eens uit nood, op zielige en wrede wijze gebruikt en misbruikt.

Enkele knallende schoten in het holste van de nacht waren vaak het eindsignaal voor een dier dat verlangend holde naar de vertrouwde woonst en de wachtende meester... !

Rik Sohier

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.`

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

OPEN DEUR

Van 10 tot 13 maart

TOBY sport

10% KORTING

GEDURENDE DEZE DAGEN

verdeler van

NORTA • MAGNEET • VENTURELLI
LIBERTAS • KALKHOFF • ENIK
BMX • SAMSON BIKE

Alle fietsonderdelen van

Shimano, Campagnolo, Suntour,
Weinmann, Tacx, Sachs-Huret, Cateye,
Kledij ASSOS

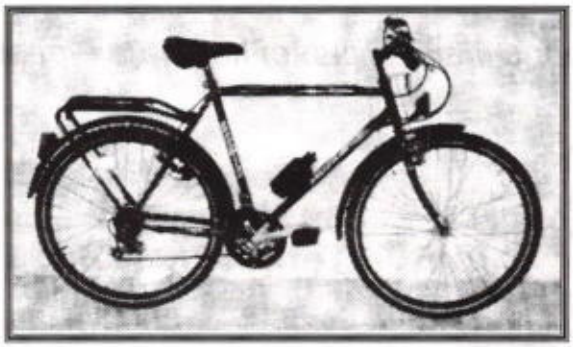

"KIJK en VERGELIJK"
SPECIALE PROMOTIES

10% op alle fietsen + onderdelen
15% op alle koersonderdelen
20% **KORTING** op alle rennerskledij
en koersschoenen
(Sidi en Carnac) + brillen

EXTRA KORTING

op alle koersfietsen in voorraad

PROMOTIE

9.995 fr.

Mountain Bikes en City Bikes

- 18 versnellingen SIS
- roestvrij, Alu velgen, met spatborden, pakdragers en verlichting
- volledig gemonteerd met reflectoren, drinkbus, pomp, enz...

In dames- en herenuitvoering

- groen-marbré
- blauw-marbré
- paars-marbré
- rood-marbré

KOERSFIETSEN: Eddy Merckx, Venturelli, Scanini

lage prijzen en goede ontvangst ❖ verzekerde dienst na verkoop ❖ ***VRIJE INGANG***

Mijn fiets, natuurlijk van **TOBY sport**

Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge
✆ 057/30 09 09

Open iedere dag van 9 tot 12 u.
en van 14 tot 19 u.
Gesloten op zondagnamiddag en dinsdag.

Schoonheidsinstituut "Natacha"

heet U hartelijk welkom tijdens de OPENDEURDAGEN op 26, 27 en 28 februari.

"Schoonheidsbehandelingen"

❖ *manicure, pedicure, maquillage* ❖
❖ *gelaatsverzorgingen (rimpels, acné, lifting,...)* ❖
❖ *ontharing met was (gezicht, benen, bikini,...)* ❖

Parfums: *Arrogance, Benetton, Vanderbilt, Caractère, Maroussia, Boss, Cacharel, Homme, ...*
NIEUW: *Arrogance Dance*

Speciale aanbiedingen
van "Vanderbilt", "Quartz" en "Caractère"

Panty's
"Cette"

Badparels, Douchegel, Zeep, Badolie, Pot Pourri, ...

Verzorgingsprodukten
"Sothys" en "Sans Soucis"
"Sans Soucis maquillage"

Fantasiejuwelen *van* ***"Goldier"*** *met garantie.*

NIEUW !

Tweede zonnetunnel om U nog beter te dienen:

❖ *4 gezichtsbruiners* ❖
❖ *35 Wolff lampen* ❖
❖ *dubbele ventilatie* ❖

SPECIALE PROMOTIE ! 10 + 5 GRATIS

Volledig nieuw ***FITNESS CENTER***
Op vrijdag 26 februari is er doorlopende demonstratie
Tijdens deze dagen -10% korting

VRIJE INGANG

Bergenstraat 1, 8691 Beveren-Roesbrugge • Op afspraak: 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (14)

door Jack VERSTAPPEN

Arie Entbroukx, de populaire toneelschrijver

Het leven zit vol onverwachte kronkels en surprises.

Ik geloof, als mijn geheugen niet faalt, dat ik, als voorzitter van een toneelkring te Antwerpen, in 1938 besloot een kluchtspel op het repertorium te nemen van de toen geprezen schrijver Arie Entbroukx, gelet op het enorme sukses die zijn werken te beurt vielen.

Het was tevens gebruikelijk dat wij in onze programmabrochure een biografie brachten van de auteur, aan wie wij het opgevoerde stuk te danken hadden.

Van Entbroukx besloot ik een interview op te nemen. En ik trok naar Lier, Lisperstraat 102, waar mij een minzaam en erudiet mens te woord stond. Hoewel ik toen reeds heel wat mensen uit de kunstwereld had ontmoet, was ik toch onder de indruk van mijn gesprekspartner. Intuïtief aanvoelde ik dat mijn vragen precies moesten gesteld. Hij was niet de eerste de beste! Toch vertelde hij op gemoedelijke toon over zijn werk en betrachtingen, over zijn doelbewuste keuze om de gewone mens een prettige en eenvoudige ontspanning te bezorgen.

Dat hij de bal niet had misgeslagen, bewees de kurve die de opvoeringen van zijn stukken in opwaartse beweging vertoonde. In de topjaren behaalden die gemiddeld 600 voorstellingen, meestal in parochiezaaltjes, waar de kleine burger en de plattelandsbewoner zich thuis voelden.

Het werk van Entbroukx steunde op een vlotte dialoog en de typeringen van zijn personages liepen niet uit de hand, waren psychologisch verantwoord. In deze vooral geestige stukken naar het beproefde recept van een lach en een traan, herkende de toeschouwer zichzelf en klopte de hartslag van ons Vlaamse volk.

Daarna verschoof de tijd. De bange oorlogsjaren. Weg droom, weg idealisme. Wij, jongeren, werden gekonfronteerd met wrange toestanden, met hard realisme, er bleef geen plaats meer voor toneel en schoonheidsbeleven. Mensen van vlees en bloed werden schimmige silhouetten, bleven amper leven in onze herinnering. Zo ook de figuur van Arie Entbroukx.

Maar op 22 januari 1971 hoorde ik zeer toevallig op BRT 2 Antwerpen een "In memoriam Arie Entbroukx", uitgesproken door mijn Lierse vriend Frans Verstreken : "Vorige week werd Hendrik Huibrecht Entbroukx begraven. Hij was 86. Vele Lierenaars, die hem nog hebben gekend als inspekteur bij het Ministerie van Financiën, zullen verrast opgekeken hebben, als zij op het doodsbericht vermeld zagen : letterkundige. Niet omdat het ietwat bevreemdend aandoet dat een belastingambtenaar in zijn vrije uren toneel schrijft maar omdat Entbroukx vrijwel nooit in literaire middens verscheen en zich te Lier afzijdig hield van elke artistieke manifestatie".

Daar bleef het bij, voor Arie Entbroukx. Zovelen uit mijn omgeving van schrijvers en schilders waren toen reeds heengegaan, gevallen als de bladeren van de bomen in de herfst. Even komt dan de weemoed schuilen in je hart, daarna eist het leven weer zijn rechten.

Dan nam mijn bestaan een onverwachte bocht ! De Westhoek werd mijn rustpunt ! En daar, in die verre hoek, volgde een slottableau. Meer dan een halve eeuw na mijn bezoek aan Lier.

Op een dag, in 1989, maakte ik kennis met Hendrik Verschave, gemeentesekretaris van Alveringem. Tot mijn grote verbazing niemand minder dan de kleinzoon van Arie Entbroukx !

Vaak kleeft het verleden als een schim in je dromen.

In een brief van 10 december 1992 verduidelijkte de heer Verschave zijn grootvader aldus : "Ik meen dat mijn grootvader - overigens mijn dooppeter - het predikaat volksschrijver zeker ten volle verdient. Hijzelf beweerde steeds dat hij met zijn toneelwerk geen letterkundige pretenties nastreefde, maar het uitsluitend schreef om de volksmens een avondje gezonde ontspanning met een lach en een traan te bezorgen.

Reeds vroeg wees geworden, groeide hij onder de hoede van een oom in de volkswijken van Sint Truiden. Daar deed hij niet alleen inspiratie op voor zijn latere stukken, maar leerde er ook het harde leven kennen van de gewone man, die in dit vermaak enig soelaas vond.

Zijn toneelwerk bestond overwegend uit kluchten en blijspelen, operettes en zangspelen waarvoor Alfons Nicolaï en Nicolas Belet, doch ook Emiel Hullebroeck muziek schreven.

In 1970 vierde de "Vereniging van Limburgse Schrijvers" hem te Hasselt voor zijn literaire aktiviteiten ter gelegenheid van zijn 85e verjaardag. Hendrik Prijs sprak er de laudatio uit en mijn oom Dr. Jozef Entbroukx het dankwoord namens mijn grootvader.

Wat de persoon van grootvader betreft heb ik zeer goede herinneringen, zowel aan de vakanties die wij als kind te Lier doorbrachten, als aan het jaarlijkse verblijf van mijn grootouders bij ons (Alveringem)... Soms kwam de toneelmicrobe weer boven en zo dikteerde hij ons vrije en vaak grappige bewerkingen van Boerke Naas en Roodkapje, dat dan willens nillens in een poppenkastvertoning diende opgevoerd.

Arie Entbrouckx

Voor Boerke Naas werd de ganse vrouwelijke kunne ingespannen om de poppen (Boerke Naas, zijn vrouw Katrien en de rover) te maken. Na enig repeteerwerk werd dan op een vrije namiddag het stuk voor de voltallige familie ten tonele gebracht.

Ik herinner mijn grootvader verder als een tot hoge ouderdom zeer alert man, die geïnteresseerd bleef in tal van zaken."

Uitsluitend toneelschrijver bracht Entbroukx zowat 35 stukken in een periode van circa 40 jaar. In een bibliografie, door hemzelf samengesteld, zien wij als eerste *Ambiorix, drama in 3 bedrijven* (1910) en als laatste *Rode Rozen, operette in 3 bedrijven* (1951).

De pers bleek hem gunstig gestemd. Enkele losse knipsels, teruggevonden in het ongeëvenaarde "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven", leerden ons over *Het stervende Licht* (1930) : "Hij is voor het toneel begaafd : hij kan bouwen en boeien - hij ontwikkelt zijn plan op belangwekkende wijze en vergenoegt zich niet met een oppervlakkige detaillering en karakterisering. Zijn dialoog bevat op vele plaatsen nog wel wat meer dan het absoluut noodzakelijke, maar nergens wordt hij dor of langdradig. Deze auteur streeft er naar met iets voor de

►

dag te komen : hij tracht dit te doen zowel in zijn dramatisch onderwerp als in de scenische uitwerking. Zijn werk is zeer verdienstelijk".

Drie hartjes verliefd operette in 3 bedrijven (1948) : "Een amusante en vlotte tekst, eenvoudig maar lief, van de Lierse operetteschrijver Arie Entroukx. En wij kunnen ons best voorstellen dat de energieke en onversaagde Meester Emiel Hullebroek er lustige en volkse muziek bij gecomponeerd heeft. Wanneer zien we dit nieuwe spel op de planken ? De bezetting is redelijk uitgebreid en vergt een flink en geoefend gezelschap : 11 rollen plus de figuratie. Het stuk speelt heden ten dage."

Mooi meisje, mijn meisje (muziek van Alfons Nicolai) : "Een blijde, opgewekte operette, met sentimentele inslag en een vleugje dramatiek. Fel gekleurd" (1949).

1938-1939. Mijn "eenmalig" bezoek aan de Limburgse toneelschrijver te Lier is voor mij, via de persoon van zijn kleinzoon te Alveringem, dus blijvend geworden.

Niemand kent ooit de dag van morgen !

Nu er in vele Bonden van de Derde Leeftijd - en ook in kleine gemeenten - een tendens is waar te nemen om terug te grijpen naar toneel en kabaret, ware het wellicht fijn om de werken van Arie Entbroukx, een beetje hertoetst dan, opnieuw te doen herleven.

Het nieuwe behangpapier is binnen !

Ruime keuze uit
buitenlandse en binnenlandse kollekties
Aangepaste gordijnen

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

K.B.G. BEVEREN-IJZER
Uitslag van de kaarting op 21 januari 1993.
Wonnen 3 partijen :

1. Decarne Robert	408 p.
2. Claeys Maria	338 p.
3. Ganne Marcel	309 p.
4. Dewaele Firmin	267 p.
5. Dewulf Donat	258 p.
6. Dequecker Margriet	253 p.
7. Morlion Godelieve	247 p.

VIDEO-VERHUUR
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
tel. 057/30.15.57

4,25 % INTREST EN
GEEN KOSTEN VOOR VERRICHTINGEN

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN
Kantoor
Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER
Haringestraat 37 - 8972 ROESBRUGGE-HARINGE - Tel. 057/30.09.86

KLEINE FISKALE KRONIEK

De invaliditeitsuitkering bij ongeval

Het kan gebeuren dat men ingevolge een ongeval (op het werk, of in het verkeer) een jaarlijkse vergoeding ontvangt, een zgn. invaliditeitsuitkering of invaliditeitspensioen "als herstel van een bestendige derving van beroepsinkomsten", en dat niettegenstaande men in feite GEEN inkomstenverlies heeft geleden (omdat de wedde voortliep of omdat de exploitatie van de zaak of het bedrijf verder ging).

Volgens sommige belastingambtenaren moeten voornoemde uitkeringen aangegeven en belast worden. Maar dat is erg betwistbaar en er zijn arresten van de Hoven van Beroep die dergelijke aanslagen hebben verbroken.

In een dergelijk geval moet men de belastingdienst pogen ervan te overtuigen dat er geen inkomstenverlies werd geleden en dat bijgevolg de ontvangen vergoeding niet belastbaar is.

Wie daarentegen een vergoeding heeft ontvangen die wel degelijk inkomstenverlies dekt, moet dit wel aangeven, en dit bedrag is in principe belastbaar.

Dat heeft natuurlijk de anomalie tot gevolg dat hij die een uitkering heeft ontvangen om een inkomstenverlies te dekken, en dus die vergoeding het meest nodig heeft, daarop belastingen betaalt, terwijl iemand die een vergoeding heeft gekregen zonder dat hij inkomstenverlies heeft geleden, zijn vergoeding belastingvrij in handen houdt.

Maar dat is nu eenmaal zo !

Opgelet : wie een invaliditeitsvergoeding wordt toegekend door een verzekeringsinstelling of vanwege het gerecht, doet er goed aan de splitsing van het bedrag aan te vragen in lichamelijke schade, morele schade en inkomstenderving. Dat is belangrijk !

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fisk. Advis. HESAL

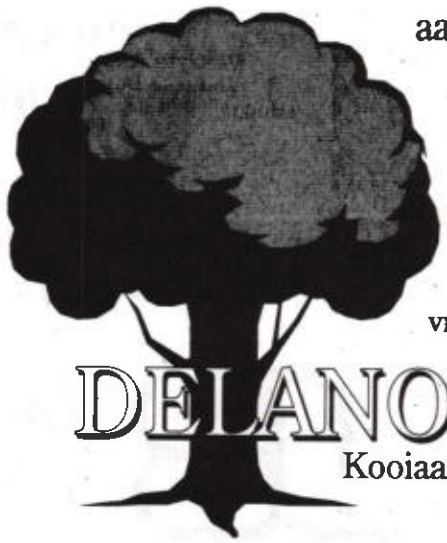

aanleg en onderhoud van tuinen
snoeien en vellen
van bomen en struiken
zaaien, maaien
en onderhoud van grasperken
aanplantingen

vrijblijvende inlichtingen :

DELANOTE GEERT
Kooiaardstraat 9 - 8640 West-Vleteren
Tel. na 18 u. 057/400 721

TE KOOP

• **ZETELS :** 3-zit en 2 zetels. Te koop wegens dubbel gebruik. Tel. 057/30.06.48.

VIDEO-VERHUUR
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
tel. 057/30.15.57

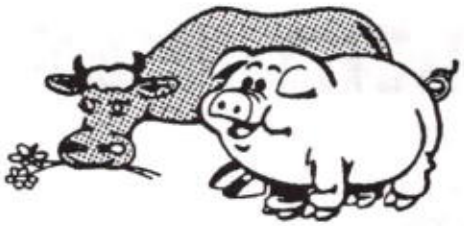

Beenhouwerij - Charcuterie 1° rang
Traiteur - kaas
CHRIS SOENEN - DEKERVEL
Haringestraat 2 - 8972 Roesbrugge-Haringe
tel. 057/30 05 21

Speciaal voor uw kommuniefeesten

Vraag gerust vrijblijvende inlichtingen

- Koud buffet
- Koude en warme vlees- en visschotels
- Soepen
- Koude en warme aperitiefhapjes

Een leuke attentie voor iedere kommunikant.

Al onze gerechten worden in het huis vervaardigd.
BESTEL TIJDIG ! Zo kunnen we U een optimale service en kwaliteit bieden.
Indien u wenst, worden de bestellingen thuisgebracht.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 24 januari 1993 is in de kliniek Zwarte Zusters te Ieper overleden : Freddy Schoonaert, zoon van huisschilder Georges Schoonaert (†) en mevr. Godelieve Maerten van Roesbrugge.

Freddy werd te Roesbrugge geboren op 15 augustus 1934. Hij volgde de leergang schilder-behanger aan het V.T.I. te Kortrijk. Daarna werkte hij mee met zijn vader en trad op 6 juni 1959 in het huwelijk met mejuffer Jacqueline Vanbleu. In januari 1964 vertrokken zij naar Poperinge, waar zij in de Bruggestraat een winkel overnamen die zij uitbouwden tot een bloeiende zaak van wooninrichting.

Op 26 januari 1993 is te Geel, op 68-jarige leeftijd dokter-gynecoloog André Jeanty, overleden.

Hij was de echtgenoot van mevr. Lidwina Platevoet, de jongste dochter van veearts Kamiel Platevoet (+) van Roesbrugge. Zij studeerde voor verpleegster te Brugge van 1951 tot 1954 en was daarop werkzaam in het St.-Janshospitaal aldaar, tot zij in 1956 in het huwelijk trad. Daarop is zij vertrokken naar Congo, waar haar echtgenoot hoofd van de dienst gynecologie was in een ziekenhuis te Elisabethstad. Teruggekeerd naar België in 1960, vestigden zij zich te Geel, waar dokter Jeanty dertig jaar lang verbonden was aan het O.L.V.-ziekenhuis.

Op 8 februari 1993 is te Ieper overleden : Albert Leleu, geboren te Périgueux (Frankrijk) op 23 januari 1917 en weduwnaar van mevr. Cecile Samyn van Roesbrugge, die overleden is op 9 maart 1984. Ze zijn in 1950 in het huwelijk getreden, en Ieper gaan bewonen, waar Albert Leleu bedrijvig was als zelfstandige schilder-behanger.

HEEMKRING AAN DE SCHREVE

Wetenschap in de taal der Vlamingen

Enkele maanden geleden verscheen het boek "Wetenschap in de taal der Vlamingen, vanaf Jacob van Maerlant tot de stichting van de Akademiën."

Dhr. Roger-A. Blondeau, die alom gekend en bekend is voor zijn adequate kennis op het vlak van de geschiedenis van de wetenschap, is de auteur van dit boek.

In een lezing die, op uitnodiging van de *Heemkring Aan de Schreve*, plaatsvindt op vrijdag 12 maart 1993 om 20 u. in de Zaal Palace, Ieperstraat 34, Poperinge, zal dhr. Blondeau de evolutie schetsen van het gebruik van de Vlaamse taal in de wetenschap.

Niemand mag zich laten afschrikken door het woord "wetenschap" en gaan denken dat het deze keer om een moeilijk te verteren onderwerp gaat.

Hoewel gedurende vele eeuwen "wetenschap" in ons land verkondigd werd in het Latijn en vervolgens in het Frans, werden er ten behoeve van het volk ook tal van werken gepubliceerd in onze eigen taal.

Het ging natuurlijk over hetgeen de volksmens het meest interesseerde : zijn gezondheid en vervolgens zijn beroep.

Spreker vertelt op een overzichtelijke wijze hoe schuchter die volkse wetenschap is begonnen en hoe in de loop der eeuwen toch enkele merkwaardige wetenschappelijke boeken, in onze taal het licht hebben gezien.

Hij vertelt ook hoe moeilijk en zwaar de strijd is geweest om onze taal te laten doordringen in de tempels van de wetenschap : de akademiën en de universiteiten.

Geen alledaags, maar een boeiend onderwerp.

Kultuurhistorie van de bovenste plank !

Toegang : leden : 100 fr.
niet-leden : 120 fr.

DE IJZER

De kleine grijze snaar van water
in de harp van het noorden
betast de hoop
van 1000 morgens op de weiden,

geen angst
geen haast uit zelfbehoud
geen stroomversnelling
in zijn schuchtere bedding,

alleen piano schuivend water,
schouwen en vervloeien,
leest Vlaamse dorpen
Ekelsbeke en Wilder
en ritselt langs oevers die verpluizen,

het dunne water
als het staartje van een hagedis
strijkt de grens tot één grond
en glijdt te Nieuwpoort
het grote water in.

Fernand Florizoone
uit "Grens van zand en wind / Frontière de sable et de vent".

Dit gedicht werd vertaald in het Frans door Marcel Hennart.

DIAMONTAGE " DOORHEEN FRANKRIJK "

Op vrijdag 5 maart om 20 uur in zaal "Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : Diamontage "Doorheen Frankrijk" door M. Ducasteele en X. Brulez.

La Douce France trekt nog altijd een groot aantal Vlaamse toeristen aan. Het land heeft ons ook alles te bieden : natuurschoon, oude steden, bergen en zee, romantische dorpjes, van eenvoud tot kultuur met de grote K ...

90 minuten nemen wij U mee in Frankrijk doorheen Frans-Vlaanderen, Artesië en Picardië, Normandië en Bretagne, de Loire, Parijs, Champagne, Charentes-Poitou, Ardèche, Dordogne, Provence, Azurenkust en de Pyreneeën.

Als je eens wilt weten of de Ardèche overal zo druk bezocht wordt, of er langs de Loire alleen maar kastelen staan of als Le Havre niets anders is dan een drukke havenstad, dan moet je beslist komen kijken.

Als je nog niet weet waarheen in Frankrijk, biedt deze prachtige montage je de kansen om een keuze te maken.

Als je er al overal geweest bent, dan vormt deze diareeks een goed overzicht.

Toegang : 50 frank / Iedereen welkom.

Inrichting : CM Ziekenzorg i.s.m. KAV, KBG en KVLV Roesbrugge-Haringe

VIDEO-VERHUUR
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
tel. 057/30.15.57

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
Tel. 057/30.14.80

❀ ❀ ❀

Enkele nieuwe snufjes zijn reeds binnen !

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK
• wand- en vloerbekleding
• gordijnen
• rol-, vouw- en reepgordijnen
• spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.44
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

Van woensdag 17 t.e.m. zaterdag 20 februari

SINAASAPPELS VAN HUYZE

4 kg voor 99 fr.

Het verschil zit onder de schil !

TOMATEN aan zomerprijs

klasse 1 : **55 fr./kg**

Van woensdag 24 t.e.m. zaterdag 27 februari

PEREN CONFÉRENCE

klasse 1 : **3 kg voor 89 fr.**

Nu reeds LENTEGROENTEN : wortelen, uitjes, enz...

-10 fr.

bij aankoop van 2 kroppen sla

Koploper, met 3.500.000 cliënten.

ASLK
Bankier waar ik best mee opschiet.

EDDY AMELOOT

Prof.O.Rubbrechtstraat 14 - 8972 ROESBRUGGE
057/30.08.66 - 30.12.42 (privé)

Openingsuren:

- Maandag, dinsdag en donderdag
  van 9 tot 12.30 uur.
- Woensdag
  van 9 tot 12.30 uur
  en van 14 tot 17 uur.
- Vrijdag
  van 9 tot 12.30 uur
  en van 14 tot 18 uur.
- Zaterdag
  van 9 tot 12 uur

Ik kom ook graag bij U aan huis.
Bel hiervoor op nummer
057/ 30 08 66
of 057/30 12 42 privé
voor een afspraak.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Kultuur
is meer
dan kennis,
is meer
dan vele weten.
Het is
hetgeen
er overblijft
als men
alles is vergeten !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Kapsalon
Nancy

Molenstraat 3
8972 KROMBEKE
tel. 057/30.15.59

Open alle dagen : 18 - 21 u.
zaterdag 8 - 19 u.
maandag gesloten

Pascal en Nancy
Regheere - Ameloot
heten U van harte welkom.

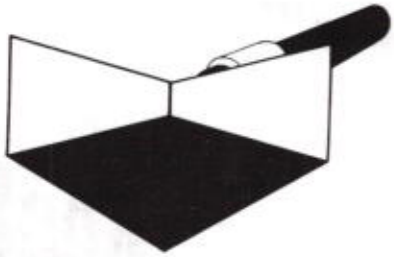

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens
  in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 look 1991
PEUGEOT 205 GLD 1987
PEUGEOT 405 diesel 1988
TOYOTA Starlet 1989
VW Golf GTD 1992

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE
& Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing
  herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen,
  deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting,
  plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **FEBRUARI**

Kaartingen

• Proven, zaal „St.-Jozef"
zaterdag 20 februari om 19 u.
zondag 21 februari van 10.30 tot 13 u. en vanaf 17 u.
Beauvoordse pannekoekenkaarting
t.v.v. de Vrije Basisschool
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 februari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 februari
maandelijkse kaarting voor de leden

MAAND **MAART**

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
maandag 8 maart
maandelijkse kaarting voor de leden
• Haringe, in de schoollokalen
donderdag 11 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
vrijdag 12, zaterdag 13, zondag 14 maart
Boterkaarting t.v.v. Gildepikkers
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 24 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 maart
maandelijkse kaarting voor de leden

Vogelpik

• Roesbrugge, café „Handelshuis"
zaterdag 6 maart : smijting voor de leden
• Krombeke, café „'t Kereltje"
zaterdag 6 maart : smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 maart : koningssmijting
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 maart
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 5 maart vanaf 19.30 u.
zaterdag 6 maart vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Donderdag 25 februari om 19.30 u. in zaal „Sint-Jozef" te Haringe : kookles „Culinaire reis doorheen de EEG".
• Woensdag 10 maart om 13.30 u. in de school te Roesbrugge : algemene vergadering door Cecile Boeraeve „Euro-fusie 1992... en daarna ?"
Ook trekking van de Lourdesreis.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

• Zaterdag 20 februari om 20 u. in de H. Hartzaal : gezinsavond
Buikspreker Gert Boullart - Warme maaltijd - Dans.
• Woensdag 10 maart om 19.30 u. in de H. Hartzaal : „Pijn en pijnbestrijding" door Marc Desaver.
• Vrijdag 12 maart om 19.30 u. in de H. Hartzaal : knutselavond.

NIEUWE PASTOOR TE KROMBEKE

Mgr. Vangheluwe heeft E.H. Lamote, pastoor te Roesbrugge, tevens benoemd tot pastoor van de Sint-Blasiusparochie te Krombeke.
De aanstellingsplechtigheid vindt plaats op zondag 21 februari om 14.30 u.

TONEEL TE KROMBEKE

't Is weer februari en T72 stapt driemaal het podium op voor de opvoering van de klucht „Bij Tante Wanne" onder de regie van Johan Nuyttens. De voorstellingen vinden plaats op zaterdag 20 en zondag 21 februari in de parochiezaal van Krombeke.

VERKOOPAKTIE N.C.M.V. IJZERBODE

De hoofdprijs (20.000 fr.) van de verkoopaktie 1992-1993 werd gewonnen door Jean-Philippe Decock en werd uitgegeven bij Paul Verhaeghe in Watou - Abele.

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- Carlo Dequidt, 27 j., echtgenoot van Lily Leys.
- Richard Verhaeghe, 87 j., echtgenoot van Gabrielle Vandevoorde.
- Omer Aernout, 82 j., weduwnaar van Marie Deschrevel.
- Emile Deloz, 67 j., echtgenoot van Marie-Louise Christiaen.
- Maria Clauw, 64 j., weduwe van René Derycke.

Huwelijk :
- Hans Busschaert en Kathleen Devos.
- Micha Toussaint en Kathleen Degrave.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Het wordt iedereen stilaan duidelijk, het gaat niet goed met de ekonomie. De recessies, die regelmatig voorkomen in een ekonomische evolutie, volgen in de jongste tijd te snel op elkaar. We vallen praktisch van de ene krisis in de andere. De heroplevingen zijn van te korte duur. Dat komt door de enorme produktiekapaciteit, waardoor de markt weer te gauw oververzadigd is. Wat er tegenwoordig, elke dag, aan tapijten, textiel, elektrische apparatuur, computers, auto's, enz. van de lopende band komt, is onvoorstelbaar. De markt kan het niet meer verwerken, de meeste verbruikers hebben er geen behoefte meer aan, want ze bezitten het reeds allemaal.

Uitvoeren naar de omliggende landen ? Maar ze zitten daar precies met hetzelfde probleem ! Dan misschien naar de verderaf gelegen ontwikkelingslanden ? Maar die kunnen niet betalen !

In de jaren zeventig en tachtig werd er van overheidswege altijd maar bij de nijverheid aangedrongen, om te investeren en te renoveren. Er werden miljarden subsidies gegeven om gesofistikeerde machines te kopen, nooit te veel en nooit genoeg. Sommige gechambreerde politiekers kwamen entoesiast op de beeldbuis vertellen, dat investeren, en investeren alleen, de oplossing was voor de toenemende werkloosheid.

Ik heb toen, als kleine man, gewaarschuwd voor die euforie. Ik heb er herhaaldelijk in mijn briefjes aan Jef, op gewezen dat men met die investeringen niet mocht overdrijven; ik heb de vrees uitgesproken dat veel van die nieuwe machines voornamelijk arbeidsbesparend zouden zijn, en nog meer werkloosheid tot gevolg zouden hebben. Natuurlijk werd er naar de "kleine man " niet geluisterd. Subsidies, en grotere produktie met minder werknemers, dat spijsde de portemonnee van de industriëlen, en al de rest was larie. De stilaan toenemende werkloosheid werd voorlopig ingedijkt met brugpensioenen en gouden handdrukjes. Maar uiteindelijk is gebleken dat al die gesubsidieerde machines te veel hebben geproduceerd, en ook nog voor meer dan 500.000 werklozen hebben gezorgd.

Nu heeft Miet Smet, de Minister van Arbeid, in het eerste nummer van " TALENT - SCHAKEL TUSSEN MENS EN BEDRIJF " (bijlage van De Financieel Economische Tijd*), gezegd: „WE MOETEN DE BEDRIJFSLEIDERS AANZETTEN MEER MENSEN AAN TE WERVEN IN PLAATS VAN TE INVESTEREN IN NIEUWE MACHINES "*

„Zie zo", zegt Gusta, „als 't allemaal misgelopen is, dan begint men met de goede raad van Pol ter harte te nemen".

't Heeft lang genoeg geduurd !
Pol

profiteer van deze
zeer tijdelijke promotie
in samenwerking met de
beste fabrikanten

Het komplete en
ideale slaapkomfort
is in onze toonzaal te zien :
matrassen
lattenbodems
nettenbodems
matrasbeschermers
hoofdkussens
en...

u krijgt vrijblijvend advies voor een
persoonlijke en gezonde nachtrust !

14 DAAGSE van de MATRASSEN

meubels declerck md

weegschede 36 058/29.90.98
GYVERINKHOVE

LADEN

Grote huishoudapparaten
koel- en diepvrieskasten
wasmachines
droogautomaten
fornuizen
vaatwassers

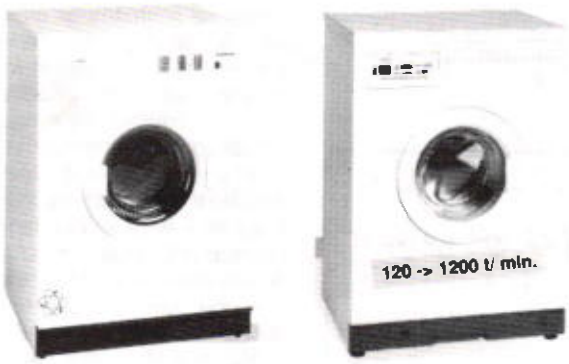

Door en door betrouwbaar !

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
057/30.05.94
Eigen service

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Medard Bareel, è gepensionneerden brigadier van de kommiezen, stoeg aan den toog van de grenskaffee 'De Kruisstraate', te vertellen teegen Madelon, de bazinne, van ten tyde dat'n dienst deed in Cappel. Fikken Floeuw en z'n maat stoegen te horkten ...

"Ik hén dikkers hooren zeggen da'je geen 'gemakkelijken' wos!" lachte Fikken en é flikte è ooge naar Madelon ...

"Horkt è keer Fikken" zei Medard ... "dienst wos dienst voor mien en we gaan daarover niet diskuteeren ... Maar er waren daar van die sjaarls, die met olle soorten van truken trachtten aan den bureau te passeeren, zonder è stekt te zyn ... Maar met mien pakte dat niet, wei!"

"Wos je dat zo zeker, Medard!" lachte Madelon ... " Pulle Verkest van d'Hoge Seine zei dat 't best van ol ging ols je gy van dienst wos!"

Medard wos hem teweege kwaad te maken, maar è verzinde ...

"Pulle Verkest is è broekschyter, die geern boft!" zei Medard. "Ol dat Pulle in den tyd deed, dat wos olle daage drie, vier keeren 't fransche in ryden met zyn veloo, met è kleen vaderlandzaksche achter eeten voor zyn keuns ... è grooten zak in è keer wos te zwaar zei'n. En ols 'n weerekeerde, kwam'n osan by mien om dat zaksche te laaten kontroleeren..! De zaterdag ging'n toen, met zyn steekkarre, ol Bambeke waart, bij è veloomaker, waar dat'n oude veloobanden mochte gaan haalen, voor te branden in zyn stoove, zei'n" ..."Wos dat blauwen!" lachte Medard.

"Jamaar, Medard je weet gie dat ollezins best!" zei Fikken.

't Wos gelik dat Pulle Verkest dat gerooken hadde dat ze van hem klapten, want è stekte daar op dat moment binnen ...

"Ha, daar is nuuzen fameuzen blauwer, zi!" grijnsde Medard.

"Kyk nu!" lachte Pulle ... "Doe je weere dienst misschien!"

"Neen, neen'k man, je moet geen benauwd hèn ... Maar zeg hier nu è keer wuk da'je toen blauwde ten tyde da'je olle daage drie vier keeren passeerde achter eeten voor je keuns!"

"Veloobanden!" zei Pulle en è dronk è teuge van z'n pinte. Medard schoot in è luiden lach ...

"Oude veloobanden, moe'je zeggen, ouden pratelaare!" riep Medard.

"Nee, neen wei, Brigadier!" zei Pulle ... "'t waaren splinternieuwe ... Je moet horkten ... Ik ging iedere keer weg van thuus met mien oude veloobanden op mien veloo en 'k keerde weere met è paar nieuwe ... Maar gy lette daar niet op, omda'k joen iedere keere myn zaksche keuneteeten deed kontroleeren..!"

Medard stoeg vergaft te kyken en d'andere durfden niet lachen ...

"Maar waar haalde gy toen ol die oude veloobanden om iedere keer nieuwe te kunnen haalen ?" vroeg Fikken.

"Dat wos simpel !" monkelde Pulle... " 'k haalde ze olle zaterdaage weere, met mien steekkarre, ennée, brigadier ...! "

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 3 maart 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

ISERA, DRIJVEND TOERISTISCH ONTHAAL- EN EDUCATIEF CENTRUM OP DE IJZER.

Is het nu Roesbrugge of Elzendamme dat net midden bron en monding op de IJzer ligt, wie zal het afstappen? Zeker is dat de heer Pylyser, voorzitter van Samenlevingsopbouw Westhoek (SOW), op zaterdag 9 januari jl. de provinciegouverneur en de genodigden op een heuse boot aan de kade van Elzendamme verwelkomde als volgt:

"Wij staan hier midden het meest landelijke deel van de Westhoek, *net halverwege bron en monding van de IJzer*, op een drie-gemeentenpunt (Vleteren, Lo-Reninge en Alveringem)".

Nog straffer, Elzendamme is ook een drie-arrondissementenpunt. Vleteren behoort tot het arrondissement Ieper, Lo-Reninge tot het arrondissement Diksmuide en Alveringem tot Veurne.

Waar het eigenlijk allemaal om te doen is, slaat op een nieuw initiatief van het totale projekt *IJzer-Yser, Wisselstroom voor een streek.* Een initiatief dat streeft naar een beleid voor integraal stroomherstel voor de IJzer en de IJzervallei.

Dat is één, maar ook de rekreatie langs de IJzer komt in het projekt aan bod. Dat het toerisme één der steunpunten is geworden van het maatschappelijk leven, zoveel is duidelijk. De vrije tijdsbesteding is een basisbehoefte geworden, net als wonen en werken.

Vijfennegentig percent van de overnachtingen in West-Vlaanderen wordt aan de kust genoteerd. Als men daar boven op, nog de tien miljoen daguitstappen naar zee meerekent, dan beseft men het belang van dit toeristisch zwaartepunt. De moderne toerist heeft echter geen boodschap meer aan een passieve strandvakantie waar hij permanent geroosterd wordt op zijn vierkante meter strandmatje. Nu trekt hij het groene hinterland in op zoek naar enig alternatief voor zijn dagdagelijkse drukke beroepsbezigheden. De IJzervallei bijvoorbeeld, van bron tot monding, wordt een vaste waarde in het rekreatieve vakantiepakket en een belangrijke troef voor de toekomst.

Te *Elzendamme*, waar de drukke N8, aanvoerweg van vele duizenden toeristen uit het binnenland en Frankrijk, de IJzer kruist wordt op een originele manier de aandacht getrokken van de kusttoerist en de passant. Daar kan men de boot op om er alles over te vernemen hoe dit ganse opzet voor Vlaanderen een uniek voorbeeld is hoe men een stroom kan herwaarderen.

Vergane glorie van binnenschippers

Niet zonder moeite geraakte het binnenschip *Het Rooie Roer* in de late avond,

daags voor de officiële inauguratie tot bij de kade van Elzendamme. De weergoden waren het met de ganse bedoening rond de IJzer niet eens en zorgden voor tal van ongemakken. Dagen voordien was de stroom dichtgevroren en de boot die tijdig zijn thuishaven Brugge had verlaten en inmiddels te Nieuwpoort gemeerd lag, moest tot vrijdag 8 januari wachten om zich tussen het pakijs een weg te banen naar Vleteren. Halverwege het trajekt kreeg het *Het Rooie Roer* motorpech daar het koelsysteem door het vriesweer erg was beschadigd.

In der haast werd de sleepboot *IJZER* er bijgehaald om het gevaarte naar zijn eindbestemming te slepen. Tot overmaat van ramp stond het water ver beneden het normale peil. Uitgerekend achtenveertig uur later stond het aan de kade te Elzendamme één meter hoger, wat de wisselvalligheid en het onvoorziene waterdebiet van deze vlaktestroom illustreert.

Toen het rond vier uur in de vooravond van vrijdag 8 januari behoorlijk donker begon te worden, duwde de sleepboot *Het Rooie Roer* tegen de kade en werden de meertouwen vastgesjord. Waar een wil is, is een weg en ook voor waterwegen geldt zo'n vuistregel.

Toen ik na al die onvoorziene en onverwachte tegenslagen uiteindelijk zelf achter het roodgeschilderd roer plaats nam, dat bijna de ganse kajuit inneemt die achteraan de rivieraak bovendeks is uitgebouwd, groeide de mijn bewondering voor de schipper. Door de twee smalle raampjes van het Lilliputhuizeke is veertig meter verder de neus van zijn schip te zien. Om dergelijke gevaarten door de vele bochten van de IJzer te wringen, eens *De Knokke* voorbij, moet men net ietsje meer zijn dan een gewone zondagschauffeur.

Tot voor kort kwamen dergelijke boten geregeld tot aan de kade van Elzendamme, o.m. om bieten naar de Veurnse suikerfabriek te brengen en om grint, kasseien, bouwmaterialen, granen en veevoeders te laden en te lossen.

Aan de kade te Elzendamme ligt de 75-tonner nu te wachten op enige renovatie en rationele verbouwing om als drijvend toeristisch- en educatief onthaalcentrum voor IJzer en Groene Driehoek te fungeren.

➔

Het binnenschip dat sinds geruime tijd te Brugge als alternatief teater dienst deed, krijgt voor de Westhoek nu een belangrijke funktie in het plattelandstoerisme en zal ongetwijfeld de toeristische slagkracht van de regio in grote mate verhogen.

Het Rooie Roer werd door SOW met steun van de Koning Boudewijnstichting aangekocht voor 1,1 miljoen en zal binnen afzienbare tijd, dank zij de steun van het V.C.G.T. (Vlaams Commissariaat voor Toerisme), het Europees Fonds voor Grensoverschrijdende samenwerking (Interreg), het provinciebestuur van West-Vlaanderen en de gemeenten van de *Groene Driehoek* (Lo-Reninge, Vleteren en Alveringem) nog eens met zo'n slordig miljoen gesubsidieerd worden om aan toeristen een ideale ontmoetingsplaats en uitvalsbasis te bezorgen voor de verkenning van de Diepe Westhoek. Ook verenigingen, groepen en scholen zullen er aan hun trekken komen om via de bestendige expositie in het ruim, over geografie, ekonomisch-, toeristisch- en ekologisch belang van de IJzer en de IJzervallei, een educatieve exkursie op te starten.

Isera

Het Rooie Roer werd in 1928 gebouwd als type 'motorspits'. De lengte bedraagt 38,94 m, de breedte meet 5,07 meter en de diepgang (onder water) is 1,30 m

Toen het destijds plechtig te water werd gelaten was de tijd van de *bijlanders* zo goed als achter de rug. De tonnemaat werd alsmaar groter en de ketsers die langs het jaagpad de platbodems stroom op- en afwaarts op de IJzer hadden getrokken, waren tijdens het interbellum getuige van het snelevoluerend vrachtverkeer op stromen en rivieren.

De binnenschepen werden met staalplaat gebouwd, volledig overdekt met ijzeren luiken en voorzien van krachtige dieselmotoren, die in tegenstelling met de eertijds geleverde mankracht, tij en ontij, weer en onweer, regen en wind trotseerden.

Het Rooie Roer werd gebouwd met stalen wanden waarin ovale patrijspoorten voor licht en lucht zorgden. Het schip heeft een 25 ton vaste ballast als betonvloer, is uitgerust met één schroef en één roer en wordt voortbewogen door een dieselmotor G.M. 6 cyl. van 165 pk. Om de technische fiche helemaal vol te krijgen, dient er nog aan toegevoegd dat naast de stuurkabine er nog een woon- en slaapkajuit is en een sanitaire cel met toilet en lavabo waarvan twee aluminium watertanks van 4.000 liter voor spoeling zorgen.

Als men echter bedenkt met wat voor gigantische laadkapaciteiten, mastodonten met ongeoorloofde snelheden nu over onze wegen razen, is het nogal wiedes dat *Het Rooie Roer* als vrachtschip de konkurentiestrijd niet haalde. Met langzame haast sleepte het zijn schamele vracht, door de idyllische vlakte en de bukolische weiden... Schoon als een gedicht maar traag als een ossespan.

Het einde van het vrachtvervoer op de 55 km waterwegen van de zgn Waterdriehoek Nieuwpoort, Diksmuide, Roesbrugge was in zicht. Te Roesbrugge zag men na 1939 alle scheepvaartaktiviteit verdwijnen en de aanleg van het Leiekanaal van Ieper naar Komen, waarop de Westhoek zijn hoop vastpinde zorgde vanaf 1867 voor een resem tegenslagen waarvan een der restanten, de Palingbeek, ons nu nog aan deze onfortuinlijke tijd herinnert.

De sluizen van de Fintele en Boezinge versassen alleen nog plezierboten en verloren inmiddels alle troeven om de ekonomie van de Westhoek op te vijzelen.

Het water van het IJzerestuarium heeft een nieuwe rol gekregen in het kader van *Belevingsvakanties en groentoerisme* die steeds belangrijker worden.

Gouverneur prof. dr. O. Vanneste onderstreepte tijdens de plechtige naamverandering van *Het Rooie Roer* in *Isera*, dat binnen de vernieuwde toeristische aanpak de waarde van het origineel initiatief om het binnenschip om te bouwen als permanent toeristisch infokantoor van een uitzonderlijk belang is.

Op die manier wordt het oude binnenschip, de Engelse zegswijze uit zeevaartmiddens in dachtig, *"Old ships never die"* ongetwijfeld een lang leven beschoren

Het ruim van dertig meter bij vijf, zal als bestendige tentoonstelling rond de IJzer en IJzervallei dienst doen, terwijl het dek als een overdekte piknikplaats, of zoals onze Zuiderburen het zo schoon zeggen, als *Aire de pic-pic* ingericht worden.

Op 9 januari werd *Isera* als een merkteken in het groene landschap geïntegreerd.

Algemeen wordt verondersteld dat deze naam van heel oude Keltische oorsprong is. In oude geschriften van 846 na Kristus wordt de IJzer de *Iser-a* genoemd. In 867 schrijft men *Isera* en nog later, in 1225, *Izera*. In al deze schrijfwijzen is dezelfde uitgang *a* terug te vinden, wat geenszins verwijst naar de geslachtsbepalende suffix (vrouwelijk) *a*, maar dit duidt op *water*.

Ook het eerste gedeelte van het samengestelde woord Iser-a, zou veel ouder zijn dan het Latijn en als Keltisch woord zou dit gewoon *klaar, zuiver,* of *helder* betekenen. Isera betekent bijgevolg *het klare, zuivere water.* Een naam waarop de IJzer fier mag zijn.

Het IJzerprojekt

De Isera of toeristische informatieboot, is de parel van de Groene Driehoek en een onderdeel van het totale IJzerprojekt, waar v.z.w. Samenlevingsopbouw Westhoek (SOW) reeds geruime tijd mee bezig is.

De boot en de ganse bedoening er op en er rond kadert in het grensoverschrijdend initiatief voor integraal rivierherstel *"IJzer, wisselstroom voor de streek"*

Dit projekt heeft oog voor de toekomst van de IJzervallei, d.w.z.voor het integrale waterbeheer, de landschapszorg en de rationele aanpak van landbouw en rekreatie.

Om dit te verwezenlijken werd op 5 juni 1991 het *Bekkenkomitee voor de IJzer* geïnstalleerd waarin verschillende werkgroepen aktief zijn rond *zeven* projekten, de zgn *Zevensprong.*

Via deze overkoepelende organisatie worden initiatieven genomen i.v.m.

- 1 waterzuivering
- 2 landbouw en landschapszorg
- 3 industrie
- 4 waterbeheer
- 5 rekreatie en toerisme
- 6 natuurontwikkeling
- 7 edukatieve initiatieven (zoals b.v. het Kinderparlement, werkboeken, doekoffers, tentoonstellingen, Dag van de IJzer-Jour de l'Yser, houthagenaanplantingen e.d.m.)

Kortom, dit ganse opzet is voor Vlaanderen uniek en is een schoolvoorbeeld hoe men een stroom kan herwaarderen.

Alhoewel alle vrachtverkeer op onze Westhoekse wateren is verdwenen, toch blijft het water niettemin bekoren.

De Westhoek krijgt nieuwe kansen. Het kusttoerisme zonder kombinatie met de groene troeven van onze streek wordt onverkoopbaar. Hoe zullen wij echter als de nazaten van zij die eeuwen lang bezetters, vreemden, plunderaars en veroveraars over de vloer hebben gekregen in de kortste keren onze mentaliteit veranderen?

Landen als Frankrijk, Oostenrijk, Duitsland, Zwitersland e.a. hebben een traditie om met toeristen om te springen en zij zijn er nog rijk mee geworden ook.

Het wordt zeker geen gemakkelijke opgave als men nu al ziet hoe speedboten tegen ongeoorloofde snelheden en met oorverdovend lawaai over onze rustige waterwegen scheuren. Hoe kunnen wij onze mentaliteit veranderen als hoorndolle waterrekreanten rietkragen, paaiplaatsen en beplantingen kapot maken? Hoe kunnen wij tolerant zijn als bij de kleinste parkeermogelijkheid oevers worden afgegraven om slipway's aan te leggen waar peperdure jachten te water worden gelaten?

Aan deze zinloze en ondoordachte natuurverkrachtingen moet uiteraard een einde komen. Op 28 juli van vorig jaar werd in het stadhuis van Diksmuide, n.a.v. deze toenemende waterrekreatie en haar gevolgen, gepleit voor een soort intersektorieel overleg dat zal resulteren in een inventaris van de knelpunten, het aftasten van de

(vervolg blz 447)

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (3)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

Dialectike ofte Bewysconst

Hoewel de universiteit van Leiden een jonge instelling was, niet gebonden aan eeuwenoude scholastieke tradities, en dus openstond voor nieuwe ontwikkelingen in de natuurfilosofie, weten we toch dat de eerste hoogleraren teruggrepen op hetgene ze zelf aan konservatieve universiteiten hadden geleerd. De oude *artes liberales* (*) bepaalden nog steeds het studieprogramma en de kursus logica, waarvoor Aristoteles de grondslag had gelegd, nam er nog altijd een belangrijke plaats in, als de toegangspoort tot het wetenschappelijk denken. Maar die kursus werd gedoceerd in het Latijn en de bestaande boeken over die materie waren eveneens in die taal of in het Grieks, en eventueel in het Frans geschreven, zodat ze alleen toegankelijk waren voor meertaligen.

Stevin schreef in 1583-1584 daarover het eerste werk in het Nederlands onder de titel : *Dialectike ofte Bewysconst. Leerende van allen saecken recht ende constelick Oirdeelen ; Oock openende den wech tot de alderdiepste verborghentheden der Natueren. Beschreven int Neerduytsch door Simon Stevin van Brugge.* Het verscheen in 1585 bij Christoffel Plantijn te Leiden.

De aandacht dient erop gevestigd dat onze volkstaal gedurende vele eeuwen *Nederduits* werd genoemd. Dat was nog het geval tot in de tweede helft van de 19e eeuw. Toen op 23 februari 1851 te Gent het Willemsfonds werd gesticht, stond er in de statuten dat dit gebeurde : "willende de nederduitsche tael- en letterkunde en al wat haer aengaet krachtdadig ondersteunen". Pas in 1895 wist Theophiel Coopman, de schrijver van "Mijn Vlaanderen heb ik hartelijk lief", de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, gesticht te Gent in 1886, ertoe te bewegen een motie te stemmen dat de officiële benaming van onze taal het Nederlands zou zijn.

Waar het eerste werk van Stevin, zijn *Tafelen van Interest*, verscheen bij Plantijn te Antwerpen, werd zijn *Dialectike*... nu bij Plantijn te Leiden gepubliceerd. Onze bekende drukker was weliswaar ongedeerd uit de "Spaanse furie" (4 november 1576) gekomen, al had hij zwaar moeten betalen om zijn bedrijf voor vernieling te vrijwaren, maar naderhand zou de opmars van de Spaanse troepen hem verontrusten, zodanig dat hij op aanraden van Justus Lipsius, die toen hoogleraar was te Leiden, zich aldaar in 1583 ging vestigen. Zijn twee schoonzoons Jan Moretus en Frans Raphelengius hielden het bedrijf te Antwerpen in stand (**).

Stevin die kort voordien nog zijn *Problematum Geometricorum* in het Latijn had weten uitgeven, heeft in de lange voorrede van zijn *Dialectike* verteld hoe hij ertoe gekomen is dit werk in de volkstaal te schrijven.

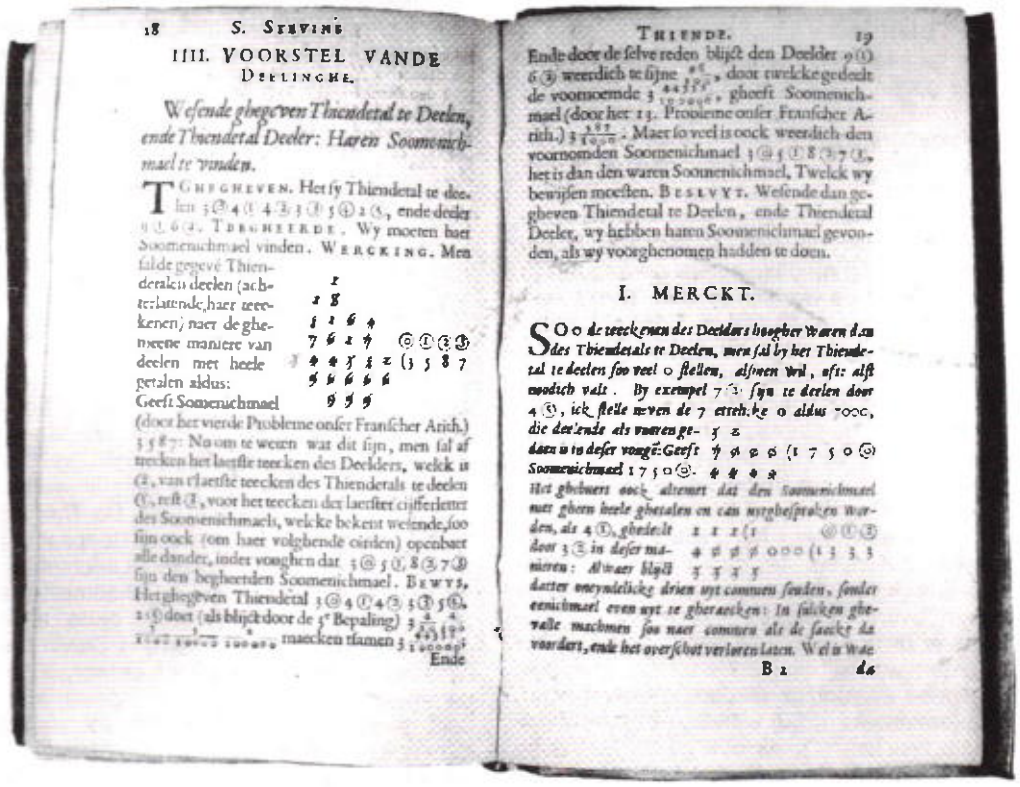

18 S. STEVINS

IIII. VOORSTEL VANDE DEELINGHE.

Wesende ghegeven Thiendetal te Deelen, ende Thiendetal Deeler: Haren Soomenichmael te vinden.

THIENDE. 19

Een paar bladzijden uit De Thiende

Sommige vrienden en landgenoten, die het Latijn of andere talen niet machtig waren, maar wel voor wetenschap belangstelling betoonden, hadden bij hem erop aangedrongen dat hij een werk over wiskunde dat hij wenste te publiceren, in het Nederlands zou schrijven. Hij werd erop gewezen dat dit zou getuigen van een zekere genegenheid voor zijn land. Stevin was echter de mening toegedaan dat om een dergelijk werk in de volkstaal goed te begrijpen, de lezers eerst moesten op de hoogte gebracht worden van de dialektiek of redeneerkunde, zodat hij zich "bycans als bedwonghen" voelde om eerst daarover een werk in het Nederlands te laten verschijnen, dat goed begrijpbaar was. Het ging dus in feite om een verhandeling die een voorbereiding vormde op zijn wiskundige publikatie in de volkstaal.

Hij had wel enigszins moeite met de vraag of hij een dergelijk werk zou kunnen schrijven met "louter Duytsche woorden" ofwel met termen ontleend aan het Grieks of het Latijn. Maar hij zegt dat zijn voorkeur gaat "naar het eygen Duytsch... diens suyverheydt, wel is waer, ick van herten so seer wensche, als hare rijckheyt ende cierlickheyt grootelicx verdient". maar hij voegt eraan toe dat moeilijke dingen voor iedereen het best beschreven worden "met woorden die hij best verstaet".

In het eigenlijke werk geeft hij reeds op de tweede bladzijde een opgave van 22 vreemde woorden, met daarnaast de "Nederduytsche", die hij "overal gheerne soude gheseyt hebben". Maar hij gebruikte ze niet overal in zijn tekst omdat hij eraan twijfelde of men ze goed zou begrijpen.

Aan het slot van zijn uiteenzettingen geeft hij een lijst van zeven bladzijden, waarin Nederlandse woorden met hun Latijns ekwivalent naast elkaar staan opgesteld.

In dit werk komt een "corte Dialectikelicke tSamenspraeck" voor, gevoerd tussen Pieter en Jan, met als onderwerp de "Nederduytsche" taal. Pieter werpt op dat men eraan twijfelt of de Nederduitse taal wel geschikt is voor wetenschappelijke bewijsvoering, maar Jan weet hem te overtuigen dat het "Duits" zeer waardevol is wegens het feit dat het "meer dan eenighe ter werelt" eenlettergrepige woorden bezit, die geschikt zijn voor vele samenstellingen.

Maar we zien toch ook hoe Stevin zelf in dit werk nog een aantal vreemde woorden gebruikt, waarvoor hij zich verontschuldigt met te wijzen op het praktisch nut ervan. Hij wenst in de eerste plaats wetenschappen (kunsten) toegankelijk te maken voor een breder publiek, en denkt dat een radikaal purisme hierbij niet wenselijk is, zolang de

→

eigen woorden niet even duidelijk zijn als de vreemde (**).

Hetzelfde jaar verscheen te Leiden, weer bij Palfijn, een ander werkje van Stevin, eveneens over dialektiek in de volkstaal : *Ruygh-Bewerp van de Redenkalving, ofte Nederduytsche Dialectike.*

De Thiende

In de late-middeleeuwen gebruikte men in vele koopmansboeken Romeinse cijfers om de resultaten te noteren van de op de handelskantoren gebruikte abacus of het telbord. Door tal van handelskontakten met de Arabische wereld ging men omstreeks het begin van de 13e eeuw, hier en daar ook rekenen met de tien Indische-Arabische symbolen, die nu onze cijfers geworden zijn, en waarvan de wortels zouden terug te vinden zijn in het oude China. Hoewel dit aanvankelijk, zoals elke vernieuwing, op enig verzet stuitte, omdat het decimale positiestelsel - waarin de waarde van het teken afhangt van de plaats die het inneemt in het geheel - niet voor iedereen onmiddellijk duidelijk was. In de statuten van de Florentijnse "Arte del Cambrio", uit de laatste jaren van de 13e eeuw, werd het zelfs verboden om Arabische cijfers te gebruiken (**). Maar geleidelijk aan drong dit cijfer- en rekensysteem overal door. Van decimale breuken was er bij ons voorlopig geen sprake. In het Oosten was dit wel anders, Yan Hui, een Chinese wiskundige uit de late Soeng-periode (omstreeks 1260) werkte reeds met decimale breuken (**), en ook bij de Perzische wiskundige Al-Kashi (eerste helft 15e eeuw) was dit het geval.

In het Westen was wel af en toe een vage voorstelling van tiendelige breuken te onderscheiden in het werk van sommige wiskundigen, zoals bij Emmanuel Bonfils de Tarascon, in 1350 ; bij Regiomontanus, een Duitse sterrenkundige, die een groot aandeel had in de ontwikkeling van de trigonometrie en een zuivere formulering van decimalen wist te ontwijken door zulkdanige kleine eenheden te gebruiken dat alle voorkomende getalen, gehele getallen werden (1463) ; bij de Duitse wiskundige Christoph Rudolff (1e helft 16e eeuw) in zijn in 1525 te Straatsburg verschenen werk over algebra ; en zelfs kort voor Stevin, bij de Franse wiskundige Franciscus Vieta (1540-1603) in zijn *Canon mathematicus* (1579). Tevens dient erop gewezen dat gewone breuken al veel langer bekend waren (**), maar dat alles wat tot hiertoe in het Westen inzake decimale breuken was aangebracht, niet toeliet deze vlot in allerhande bewerkingen te gebruiken.

Simon Stevin zou de oplossing brengen met zijn werkje, *De Thiende Leerende door onghehoorde lichticheyt allen rekeningen onder den Menschen noodich vallende, afveerdighen door heele ghetalen sonderghebrokenen,* een boekje van slechts 36 bladzijden, dat eveneens uitgegeven werd bij Christoffel Plantijn te Leiden, in 1585. Nog hetzelfde jaar zorgde Stevin voor een Franse vertaling : *La disme enseignant facilement expedier par nombres entiers sans rompuz, tous comptes se rencontrans aux affaires des Hommes. Premierement descripte en Flameng, et maintenant convertie en François par Simon Stevin de Bruges, Leiden Plantin 1585.*

Deze werkjes brachten eigenlijk niet de decimale positiebreuk, zoals wij die nu kennen, voorzien van een komma (in de Angelsaksische landen een punt). Een eerste poging is zelden volmaakt en dat was hier ook het geval. De cijfers die wij na de komma schrijven, duidt Stevin aan met een ranggetal, geplaatst in een cirkeltje boven of naast de tienden, de honderdsten en duizenden.

Zo wordt 6,485 bij Stevin geschreven als volgt :

⓪①②③
6 4 8 5 of 6 ⓪ 4 ① 8 ② 5 ③

Naderhand vereenvoudigt hij dit tot :

③
6 4 8 5

Deze nogal omslachtige voorstelling belet niet - zoals Stevin het aantoont - ze te verwerken in optellingen, aftrekkingen, vermenigvuldigingen, delingen en zelfs in worteltrekkingen. In de opdracht van *De Thiende* wijst hij erop dat ze praktisch toepasbaar zijn bij "Den Sterrekyckers, Landmeters, Tapytmeters, Wijnmeters, Lichaemmeters int ghemeene, Muntmeesters ende allen Cooplieden..." Daar ook beweert Stevin dat hij als eerste dit systeem heeft ontworpen en uitgewerkt - wat inderdaad het geval is, in acht genomen zijn manier van voorstellen die rekenkundige bewerkingen toeliet -, maar hij voegt er tevens aan toe dat het zo eenvoudig is dat het niet eens de naam "uitvinding" verdient.

In dit werkje doet hij tevens een voorstel tot invoering van het decimaal stelsel van gewichten, maten en munten, al is hij er zelf van overtuigd dat dit wel niet spoedig het geval zal zijn. Inderdaad, we hebben tot de Franse revolutie moeten wachten op de invoering van het decimaal stelsel, en dan nog maar in een beperkt aantal landen.

Zeven jaar na het verschijnen van *De Thiende*, schreef Giovanni Antonio Magini (1555-1617) in zijn *De planis triangulis* (1592), verschenen te Venetië, een decimale breuk op de volgende wijze : 15.378 en in 1593 deed Christophorus Clavius (1537-1612), professor in de wiskunde aan het Collegium van de Sociëteit van Jezus te Rome, in zijn *Astrolabium*, het net op dezelfde manier. De doorbraak kwam echter pas na een publikatie in 1619 van Henry Briggs (1561-1630), die bij alle decimale breuken ook de gehelen en de breukdelen scheidde door een punt, een werkwijze die hij overgenomen had van de in 1617 overleden Schotse edelman John Napier (of Neper), de uitvinder van de logaritmen.

Nog in 1626 kwam er een herdruk van *De Thiende* bij Jean Claesz. van Dorp te Leiden, en hetzelfde jaar te Gouda, als bijvoegsel tot de Nederlandse vertaling van de *Rhabdologie* van Napier.

Volgende keer :
L'Artihmétique de Simon Stevin

Noten :

(*) De zeven *artes liberales*, het onmisbaar onderdeel van de middeleeuwse universiteit, was in twee groepen ingedeeld, het *trivium*, met grammatica, rhetorica en dialectica, en het *quadrivium*, met arithemetica, geometrica, muziekleer en astronomie. Deze vakken, plus de physica en de metaphysica vormden de leerstof van de basiscyclus (eerste twee jaren) van de 16e eeuwse universiteit.

(*) L. Voet, zie nota 13, p. 39 tot 42.

(*) L. van den Branden, *Het streven naar verheerlijking, zuivering en opbouw van het Nederlands in de 16e eeuw*, Koninklijke Vl. Academie voor Taal- en Letterk. r. VI, nr. 77, Gent, 1956, p. 189-193.

(*) D.J. Struik, zie nota 20, p. 111.

(*) J. Needham, *Science and civilisation in China, Mathematics, and the Science of the Heavens and the Earth*, vol. 3, Cambridge, 1959, p. 86.

(*) De oude Egyptenaren werkten reeds met gewone breuken, zij het voornamelijk met zgn. *stambreuken* (met teller 1).

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer -
057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

CORNEILLIE Hilda en MENU Els
(Roesbrugge)
met schilderijen, akwarellen, pastel

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 2 maart 1993 tot en met zondag 4 april 1993.

DEPOORTER Guy (Poperinge)
met tentoonstelling rond het thema :
PEPERKOEK

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 6 april 1993 tot en met zondag 2 mei 1993.

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten.

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN - GRAFKELDERS
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof.O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

TE KOOP
AUTO MAZDA 626 GLX D - 1986
Zich wenden : Landingstraat 26, Vlamertinge
tel. 057/20.55.65

TE KOOP
EETPLAATS + SALON
Tel. 057/30.11.70

HAAL MÉÉR UIT UW MICROGOLFOVEN MET

smakelijk **koken met de MAGNETRON**

Een uitgave van
DEAGOSTINI

Kunstgalerij **DE VALCKENAERE**
Lisseweegsvaartje 1, 8380 Lissewege-Brugge 5

stelt werk tentoon van kunstschilder - auteur

LUCIEN RANSON

van 2 april tot en met 2 mei 1993

Een selektie van 60 schilderijen en 49 kunstfoto's van schilderijen uit een œuvre van 462 werken over

Natuur en boerenbedrijf

De kunstgalerij is elke dag gratis toegankelijk van 10 u. tot 18 u. (behalve op maandag).

Te verkrijgen bij

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30.15.57

GRATIS op huwelijksreis

Bij aankoop van uw huwelijksdrukwerk,
krijg je, per schijf van 5.000 fr., een lot

Vraag inlichtingen bij

Drukkerij SCHOONAERT
Bergenstraat 1 - 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30.03.79

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

VIDEO VERHUUR

100 fr. per film
(2 dagen)

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30.15.57

Kris Wyffels
TIMMERBEDRIJF

- Eigen fabrikatie houten ramen, deuren en poorten
- Nieuwbouw
- Verbouwing
- Binnenhuisinrichting

Privé :
Prof. O. Rubbrechtstraat 60
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 14 32

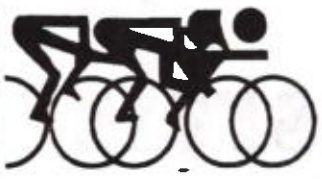

TOBY SPORT

- Kinderfietsen
- Dames- en herenfietsen
- Koersfietsen, sportfietsen
- Mountainbikes, hybriden
- Alle onderdelen
- Alle herstellingen
- Alles aan lage prijzen

IEDERE MAAND PROMOTIES

Bergenstraat 1 - BEVEREN/ROESBRUGGE
Tel. 057/30.09.09

Schoonheidsinstituut NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Fitness
2 ZONNETUNNELS
(om U nog beter te dienen)

☞ Nieuwe Parfum : ***"SAMBA NOVA"*** en ***"DANCE"***

☞ Vanaf deze maand : Nieuwe aanbiedingen van ***VANDERBILT*** (zolang de voorraad strekt)

☞ Nieuwe zomerkleuren maquillage '93 ***"SANS SOUCIS"***

Open op afspraak na 19.00 u. voor de ZONNETUNNELS

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE
Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (3)

Een woordje geschiedenis

Inbeslaggenomen geblindeerde smokkelwagen.

De gemotoriseerde smokkel

Na de eerste wereldoorlog ging de tabakssmokkel nog gewoon verder, maar de opkomst van de automobiel zou het "blauwen te lijve" enigszins verdringen.

In 1910 verscheen in een Noordfranse krant een beschrijving van een, speciaal voor de smokkel, van staalplaat gebouwde wagen met een voor die tijd enorme paardekracht (80 pk.). Door zijn kogelvormig model was hij in staat vele hindernissen weg te drummen. Bij de Franse douane dienstdoende aan de kantoren, waar toen nog geen enkele wegversperring was aangebracht, vloog hij als een spookwagen voorbij (l'autofantôme). Met het geweer of het pistool erop schieten haalde niet meer uit dan schieten met een "klakkebusse".

Voor de douaneleiding was de situatie verontrustend, want de drieste smokkel speelde zich af voor de neus van de onthutste douaniers. Na heel wat opsporingswerk en onderzoek ter plaatse werd overgegaan tot de installatie van vaste "barrières" aan de kantoren en aan de bijzonderste invalswegen. Meer in het binnenland werden verplaatsbare versperringen toegelaten.

Zoals gezegd verscheen de gemotoriseerde smokkel meer en meer op het toneel. Een bekende, ja zelfs beruchte smokkelaar van even over de grens, van Bambeke-Kruysstraete, was de "Slutschen". Zijn typische bijnaam dankte hij aan zijn rijzige soepele gestalte. Reeds in de jaren dertig beschikte hij over een stevige smokkelwagen, een Panhard, die langs de binnenzijden versterkt en gepantserd was. De rugzijde van de stuurkabine was eveneens van zware metalen platen voorzien, maar schuin gemonteerd om de geweerkogels te doen afschampen. Ook de voorbumper was versterkt en er was zelfs een systeem aangebracht dat als snijmes fungeerde om stalen kabels door te breken. Dat is hem trouwens ook ettelijke keren gelukt. De douanekabels waren aanvankelijk tussen twee stevige palen haaks over de weg gespannen. Met behulp van zijn snijsteen en een bruuske snok kon hij ze doen uiteenknallen.

De douane die zich voortdurend moest aanpassen en door ervaring wijzer werd, besloot één van beide palen wat vooruit te brengen zodat de kabel schuin over de weg kwam te hangen. Het bleek een goede zet te zijn. Op een schuin gespannen kabel kon minder druk worden uitgeoefend en schampte de wagen af.

De *Slutschen* reed op bestelling van blauwersbazen en tabakshandelaars. Een reis naar Frankrijk bracht hem na de tweede wereldoorlog 30.000 Franse frank op. Wegens de geleidelijke ontwaarding van de Franse munt dacht de *Slutschen* op zekere dag dat hij niet genoeg beloond werd voor zo'n gevaarlijke onderneming en vroeg 5.000 fr. meer. Dat was voor de smokkelbazen net wat te veel. Ze zouden het eens met een andere proberen. Het werd een deerlijke mislukking ! De *Slutschen* kon opnieuw aan de slag.

Daar de invalswegen en de eventuele gaten meer en meer afgeschermd werden, diende naar andere mogelijkheden uitgezien. In onze streek bestaat de grens, zoals eerder beschreven, grotendeels uit beken, natuurlijke hindernissen. Om die over te steken, moest een brug gelegd worden. Het bestond erin houten battens op hun kant over de beek te plaatsen en ze aan beide oevers in te graven om het kantelen te vermijden, waarna ze met dwarsbalken werden belegd. Af en toe mislukte het opzet omdat de brug niet zorgzaam genoeg werd aangelegd of omdat de chauffeur onzorgvuldig te werk ging met het gevolg dat de wagen in de beek terecht kwam.

Inderhaast moest dan naar mankracht uitgekeken worden om de lading in veiligheid te brengen. Bij een naburige boer werd vlug aangeklopt om met een koppel paarden de wagen uit de beek te sleuren, maar soms waren de kommiezen er vlugger bij !

Onmogelijk bestond niet.

Langs de kerkweg van Oost-Cappel was de doortocht met een voertuig onmogelijk. Ter hoogte van de vroegere herberg "Au Repos du Jardinier", uitgebaat door Jerôme Morez, stonden drie stevige metalen pijlers, vastgeankerd in een betonbedding. Onmogelijk was een woord dat men in blauwersmiddens niet graag aanvaardde. Op zekere nacht slaagde een smokkelwagen er toch in langs daar voorbij te rijden, op honderd meter van de bewaakte douanepost.

Hoe was dat mogelijk ? Men had gewoon gedurende twee opeenvolgende nachten de metalen staven zodanig doorgezaagd dat ze nog net recht bleven staan. Natuurlijk ging niemand dat aan de douane haar neus knopen. De derde nacht, even voor de wagen zou doorvlammen, was het een koud kunstje de staven helemaal door te zagen. Andermaal door ervaring geleerd, verving de douane de metalen pijlers door kanjers van betonpalen, drie bij de genoemde herberg en twee ter hoogte van de pastorie. Het gat was weer dicht !

In de val.

De *Slutschen* is toch eens in de val gelopen, en wel bij Bintjesmeulen, in de omgeving van Sint-Winoksbergen. Daar was, in achterwaartse linie een douanepost die maar op ongeregelde tijden was bezet. Met zijn ledige wagen was de *Slutschen* op weg naar België om een nieuwe vracht te halen. Ongetwijfeld had hij er op gerekend dat er, zoals vele keren, geen bewaking zou zijn. Het werd een misrekening. De douane was er wel. De stalen kabel hing schuin over de weg. Een ultieme poging om de kabel te

►

doen springen, mislukte. De *Slutschen* kwam met zijn voertuig tegen een gevel terecht en werd bij de lurven gevat. Alhoewel hij met een ongeladen wagen reed, werd hij toch geverbaliseerd voor smokkel van ... 80 gram tabak en vloog de nor in. De Slutschen heeft altijd beweerd dat de Franse douane er die zelf had opgegooid. Het is best mogelijk !

Roemloos einde

Zijn laatste geplande tocht werd een streep door de rekening. Geladen met tabak stond zijn voertuig op een hoeve in de omgeving van Sint-Omaars. Maar de douane die Maurice, zo was zijn voornaam, zo vaak had weten ontglippen, had lont geroken. Want hadden de blauwers hun uitkijkers en verspieders, de douane van haar kant beschikte eveneens over opsporingsagenten die het doen en laten van de *Slutschen* van nabij volgden. Deze keer wilden ze hem in levende lijve met zijn volgeladen wagen.

Zo lagen de douaniers behoedzaam en zo onopgemerkt mogelijk op de loer, een hele dag lang en ook de daaropvolgende nacht. Men wou de prooi niet laten ontsnappen. Twee dagen duurde het al, maar geen enkele beweging te signaleren. De omsingeling was goed gepland en uitstekend georganiseerd. De *Slutschen* voelde het aankomen en wist verduiveld goed wat er aan 't gebeuren was. Hij zou zijn vel niet riskeren. Na drie dagen en nachten nauwlettend uitkijken en gespannen wachten, geraakte de douane overtuigd dat de *Slutschen* niet zou opdagen. Het voertuig en de smokkellading werden bij Sint-Omaars, in beslag genomen. De *Slutschen* was de laatste dans ontsprongen.

Rozengeur heeft hij niet gekend, maneschijn des te meer. Welstellend is hij nooit geworden en eerder berooid was zijn levenseinde. Opdat zijn naam in onze streek niet in de vergetelheid zou wegdeemsteren, zijn deze lijnen geschreven. Maurice, Salut !

Een opvolger

In onze kontreien was er een opkomende jonge man die in de sporen van de *Slutschen* zou treden. Nog voor de oorlog '40-'45 werd hij als zestienjarige door een tabaksmarchand aangezocht om "convoyeur" te spelen voor de *Slutschen*.

Zo vertelt hij : "Vier, vijf keren ben ik met hem opgetrokken. De tocht ging telkens naar Aire-Sur-La-Lys waar afgeladen werd op een soort kasteelhoeve. De terugtocht naar huis in een luxe-auto was natuurlijk plezieriger. Mijn taak als "convoyeur" bestond erin aan de grens vooraf het terrein en de eventuele moeilijkheden te verkennen en het te volgen aanvangstrajekt uit te stippelen.

Als "convoyeur" in de smokkelwagen was je verantwoordelijk voor de te volgen route tot zo'n tien kilometer voorbij de grens. (Andere "convoyeurs" van de *Slutschen* waren ondermeer "De Scherpen Mathys" (Jerôme Degraeve) en "Honne Makke".

Van die enkele keren dat ik met de *Slutschen* mee was, zijn we één keer niet doorgeraakt. Hij zou doorbreken langs een bewaakte douanepost. Zo'n 60 meter vóór die post bemerkte hij tot zijn ontsteltenis dat er bolpinnen waren opgesteld (een bolpin is een soort egelversperring). Die kon hij met zijn wagen niet de baas. "Smijt je plat", riep hij, maar ik, jong, onervaren maar vooral nieuwsgierig, bleef rechtop zitten. Hij remde bruusk en kon gelukkig gebruik maken van een dam (inrit veld) om rechtsomkeer te maken. Het was hoog tijd want de toegesnelde douaniers hadden ei zo na, de deurklink vast.

Zware grensversperringen die de gemotoriseerde smokkel moesten belemmeren.

De *Slutschen* was werkelijk een zeer bedreven chauffeur die echter naar niets of niemand omkeek. Voor een mensenleven zou hij zijn hand niet hebben omgekeerd. Juist dat was me werkelijk te veel... ! Ik heb dan ook bedankt voor verdere opdrachten.

Jammer niettemin, want ik kreeg daarvoor toen 500 Franse frank of 900 Belgische frank. Een boerenwerkman verdiende dan voor tien uren per dag 120 Belgische frank per week of pakweg 500 frank per maand. We hadden het thuis niet breed, zoals velen trouwens. Als jongen heb ik de tijd gekend dat mijn vader bij de maaltijd anderhalf ei kreeg, mijn moeder, mijn zus en ik elk een half. Ik bekeek dat toen met een soort revanchegeest en zegde tot mijn moeder : "Dat zal toch niet meer waar zijn !"

Eigenlijk was ik als schoolknaap al begonnen met kaartspellen te blauwen, eerst twee, later zes tot tien stuks. Die waren in Frankrijk zwaar belast. Zo kreeg ik de smaak te pakken.

Later werd ik een gemotoriseerde smokkelaar. Vrachtwagens of geblindeerde voertuigen heb ik nooit gebruikt, wel zware types van auto's. Mijn eerste wagen was een 8-cylinder, met zo'n 195 pk. Met een dergelijke bolide kon ik tot 175 kilometer per uur halen, geladen weet je. Later nog meerdere Cadillacs en Hudsons bestuurd, wagens met een zeer krachtig vermogen. Je kon er 700 tot 800 kilo goed geperste tabak in laden.

Zelfstandig handelaar

Eigenlijk kocht ik zelf tabak in blad in de streek van Reningelst, Vlamertinge en Dikkebus. Enkele mensen van ter plaatse regelden dat voor mij. Die losse tabak voerde ik dan naar Waregem en Kruishoutem om te laten kerven en inpakken. Die ging ik daar dan opladen om ermee de grens over te steken. Het gebeurde ook wel eens dat ik pakkendragers van bij ons bevoorraadde. Dat oversteken van de grens gebeurde onveranderlijk op hetzelfde uur, om 5 uur 's ochtends. Mijn auto stond dan de avond voordien al verdoken opgesteld op zeer korte afstand van de grens. Kort vóór het kwestige uur was de omgeving door enkele kompanen grondig verkend. Vooral de Vijfweg werd speciaal in de gaten gehouden want dat was een gevaarlijk punt, een ratteval bijna.

Taktische werkplan.

Op vele plaatsen ben ik de grens overgestoken. Door de band was ik rustig en kalm, wel wat zenuwachtig bij de start. Maar eenmaal een eindje op Franse bodem was dat vlug over. Langer dan zes weken in dezelfde omgeving bleef ik niet opereren. Daarna verlegde ik mijn aktieterrein. Trouwens als een andere smokkelaar op je eigen terrein was doorgevlamd, mocht je het voor bekeken houden. De Franse douane was daar zeker gealerteerd. Bij het overschrijden van de grens moest je niet alleen behendig sturen maar vooral proberen zo weinig mogelijk motorlawaai te maken. Liefst reed ik daarvoor met de windrichting mee. Maar je kan uiteraard de wind niet veranderen.

Vele avonturen heb ik beleefd, prettige als je slaagde, minder prettige als het tegenviel.

►

Bravourestukjes ! Och ja ! Driemaal ben ik achter de kerk van Oost-Cappel doorgereden, vanuit de huidige Casselstraat om even voorbij het dorpje de grote weg naar de Vijfweg te bereiken. Na drie geslaagde pogingen werd daar door de Franse douane een zware barrière geplaatst. (De landbouwer van het veld was echter de dupe. Telkens als hij zijn grond wilde bewerken, moest hij vooraf de sleutel gaan vragen bij de douane. Eer het duister viel, werd het slot weer dichtgedraaid.)

Mijn tochten gingen naar Normandië. In 1947-1948 was er aan tabak nog een aardige stuiver te verdienen. De aankoopprijs bedroeg toen 350 Franse frank per kilo of 115 BF, maar 200 kilometer verder kreeg je er zeker 1200 Franse frank voor, of 395 BF.

Ik heb steeds heel alleen gereden, nooit iemand bij me gehad. Als keervracht had ik gewoonlijk zuivere alkohol mee. Die werd afgeleverd in grote alkoholstokerijen die onder aksijnstoezicht stonden. Zo ging dat ! Soms had ik ook wel eens champagne mee, maar dan voor "grote typen". Ik zou er nog mee doorgegaan zijn maar in 1950 werd ik door hoge kopstukken van de douane gewaarschuwd dat ik ermee moest stoppen, dat mijn pistes ontdekt waren. Ja, ja, schrijf dat maar ! En warempel, ik aanvaardde de boodschap voor waar en vertrouwde het niet meer. Onmiddellijk haalde ik de geladen auto van stal en snorde weg. Ik was nog geen honderd meter verder als de opsporingsdienst der douane mijn garage binnenviel.

Vaak heb ik mijn leven geriskeerd. Echt bang was ik niet. Maar een tegenslag kon je onverwacht overkomen. Zo werd in Waregem eens de treinbarreel voor mijn neus dichtgedraaid, je weet wel van die ouderwetse die op wieltjes liepen. De eerste barreel ramde ik en die vloog opzij maar bij de tweede bleef ik steken en moest de vlucht nemen. Ja, dat zijn de risico's ! Maar aan de risico's zijn de baten verbonden. Of ik er iets aan overgehouden heb ? Ja, ik heb wel een cent opzij gelegd."

(wordt vervolgd)

Rik Sohier

HILDA MENU-CORNEILLIE en haar dochter ELS exposeren !

Van dinsdag 2 maart tot en met zondag 4 april exposeren Hilda Menu-Corneillie en haar dochter Els, uit de Wijngaardstraat 2, te Roesbrugge, hun schilderijen in het atelier Charles Denut (Petit Bazar Belge), Casselstraat 7 te Beveren (Oost-Cappel).

Hoewel Hilda pas aan het einde van haar tweede jeugd het penseel heeft ter hand genomen, kwam zij op korte tijd tot schitterende resultaten. Haar landschappen, detailstudies, stillevens, allemaal in figuratieve zin, zijn geen amateurswerk. Geborsteld met vaste hand, met gevoel voor detail en afwerking, zijn haar doeken echte kunstwerken.

Hilda, een bescheiden, al te bescheiden mens, heeft zelf nooit aan een eigen expositie gedacht, maar werd om haar voortreffelijk werk door verscheidene instellingen verzocht haar doeken te willen ophangen. Het begon in de galerij van de H.S.A. in de Guido Gezellestraat te Poperinge, waar haar schilderijen te zien waren van november 1991 tot juni 1992. Toen volgde Argenta te Wevelgem (loopt nog tot einde mei). Wel nam zij deel aan bepaalde wedstrijden en met verbluffende uitslagen. In 1992 was zij één van de weinige geselekteerden, op ongeveer 100 inzendingen, van de provinciale wedstrijd van het Vermeylenfonds, waaraan nochtans werd deelgenomen door erkende artiesten. Wat meer is, daar behaalde haar dochter Els, die sedert 1991 zich ook op de schilderkunst is gaan toeleggen, de vijfde prijs ! Te Lo in de Caesarswedstrijd kreeg Hilda een eerste prijs voor akwarel. Te Veurne werd zij tweede geklasseerd in een wedstrijd ingericht door het *Centrum ter Bevordering van de Kunst* (CBK), daarop werd zij door "Les peintres du Nord" uitgenodigd om te exposeren te Duinkerke in de Amalg'Art. Het werd een overweldigend sukses.

Ook haar dochter Els valt onmiddellijk op met haar tedere, ietwat mysterieuze landschappen in pastel.

Hun gezamenlijke tentoonstelling te Beveren (Oost-Cappel) is zeker een bezoek waard en bestrijkt een nieuwe reeks doeken. De expositie is open van 9 tot 12 u. en van 14 tot 19 u. De maandag gesloten. De toegang is gratis.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Gezinslasten

De belastbare basis inzake Personenbelasting verandert naargelang het aantal kinderen, of andere personen ten laste. Onder "kinderen" verstaat men ook kleinkinderen, want de wet spreekt van *afstammelingen* van beide echtgenoten.

Onder "andere" personen verstaat men :

1. de ascendenten (ouders, grootouders) van beide echtgenoten ;
2. de zijverwanten tot en met de tweede graad (broers en zussen, maar niet schoonbroers en schoonzusters).

Om ten laste te zijn moet men :

1. Op 1 januari van het aanslagjaar deel uitmaken van het gezin ;
2. In 1992 niet meer dan 66.000 fr. eigen bestaansmiddelen hebben genoten.

Een gezinslid (kind of andere persoon) dat ten laste was op 1 januari 1992 en in 1992 is overleden, wordt nog als ten laste beschouwd voor aanslagjaar 1993. Dat is ook het geval bij een kind dat geboren en overleden is in 1992 (niet voor doodgeboren kind).

Bij een *alleenstaande* met kinderen, wordt een kind nog steeds als ten laste beschouwd als zijn bestaansmiddelen niet boven de 99.000 fr. gaan, voor een normaal kind, en niet boven de 132.000 fr. voor een gehandicapt kind.

Wanneer de ouders inwonen en hun gezinspensioen niet hoger is dan 132.000 fr., dan is één van de ouders nog ten laste.

Serge BLONDAU
Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

ANTWERPEN UNIVERSITEIT DERDE LEEFTIJD

Akademiejaar 1992-1993

In dit akademiejaar worden er 24 lezingen gehouden, waarvan 23 door hoogleraren van Leuven, Antwerpen, Gent en Tilburg, en één door onze medewerker Roger-A. BLONDEAU, die handelt over "De Nederduitse/Nederlandse wetenschappelijke literatuur in Vlaanderen van de 12e tot de 20e eeuw."

Deze lezing zal plaats hebben op maandag 22 maart te 14.30 u. in het auditorium van de Quellinstraat 31.

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (15)

door Jack VERSTAPPEN

Adhemar Van Der Cruyssen vriend van Hendrik Conscience

Nu ik blader in vergeelde nota's uit 1935 blijf ik verpozen bij de auteur Adhemar van der Cruyssen, waarvan de naam wellicht door niemand meer is gekend.

Toen ik in gezegd jaar een reportage over Geel, de Barmhartige Stede, wou schrijven voor de Antwerpse krant "De Dag" - reportage die nota bene nooit is verschenen want ik was maar free-lance medewerker - kwam ik op het spoor van voornoemd schrijver.

Mijn dokumentatie kreeg ik van mevrouw Nini Borgers, toendertijd als maatschappelijk assistente verbonden aan de Staatsinstelling van Geel. Eén boekje eiste mijn bijzondere aandacht, nl. "Gheel, de kolonie der Krankzinnigen" van de voor mij totaal onbekende auteur Adhemar van der Cruyssen. Het boek was qua vorm en stijl kompleet verouderd. Hoe kon het ook anders, de eerste uitgave dateerde van 1860, maar in 1924 door de uitgever L. Opdebeeck te Antwerpen heruitgegeven in een min of meer aangepaste vorm.

Toch had de auteur mij kunnen boeien door een blijk van diepgaande bewogenheid voor sukkelaars en marginalen. Belangstelling voor plaatselijke geschiedenis kon hem tevens niet worden ontzegd.

Nieuwsgierig als ik was voor het werk van volksschrijvers - en nog steeds ben - ging ik op zoek naar de identiteit van Van der Cruyssen. Op 9 februari 1836 werd hij geboren te Nevele in Oost-Vlaanderen, het dorp van Rosalie en Virginie Loveling, de tantes van Cyriel Buysse.

Adhemar zou onderwijzer worden en hij behaalde in 1856 zijn diploma, waarna hij fluks in een klas stond van het schooltje in eigen dorp. Een eerste stap naar een grote toekomst.

In 1861 trok hij naar Kortrijk, waar zijn naam als opvoeder reeds was doorgedrongen, ook bij de arrondissementskommissaris Hendrik Conscience, wiens vriend en vertrouwensman hij werd en bleef tot dezes overlijden in 1883.

Toen van der Cruyssen in de Groeningerstede toekwam, had hij zich reeds toegelegd op het beoefenen van "de schone letteren" zoals men dat in die tijd zo bloemrijk zegde. Op zijn naam stonden reeds de roman *De Zoon des Dronkaards* (1856), *Het Huisgezin Drijvers* (1860) en *Gheel, de Kolonie der Krankzinnigen* (1860). Onder stuwing van Conscience ging zijn literaire aanleg zich verdiepen en ontwikkelen. Achtereenvolgens verschenen *De Vondeling* (1864), bekroond in een letterkundige prijskamp te Deinze, *Moeder Geertrui of Vooruitzicht en Zorgeloosheid* (1868), een roman die meerdere herdrukken beleefde, *De jonge Kunstenaar* (1869), *De Jongen van Ruiselede, schetsen uit het leven van een kwekeling der Hervormingsschool* (1872), een boek dat ook herhaaldelijk aan herdruk toekwam, verder *Merkwaardigheden uit ons Vaderland* (1873), *De man met den stok* (1878), *Twee beproefde harten, taferelen uit onzen tijd* (1878), *Fortuin, Zedenschetsen uit het hedendaagsche leven* (1898) en *Mijne herinneringen aan Hendrik Conscience* (1905).

Soms steekt het toeval een handje toe.

Snuffelend in oude kranten - en nu schrijf ik 1985 - kon ik een boekbespreking op de kop tikken over zijn roman *Fortuin*, verschenen in *De Brugsche Beiaard* van 23 november 1889, zodat zijn figuur mij helder tegemoet kwam : "Het jongste boek van den Heer A.C. van der Cruyssen ontmoet een duurzamen bijval. Ziehier hoe "De Diksmuidenaar" er zich over uitdrukt : De Heer Van der Cruyssen heeft een aantal zedeschetsen uit het hedendaagsche leven in het licht gegeven. Zijn werk "Fortuin" is een waardigen tegenhanger van zijn andere gewrochten. Het ademt denzelfden geest en moet noodzakelijk denzelfden indruk teweeg brengen. Men bewondert de sierlijkheid van den stijl en gepastheid der uitdrukkingen. De waarheid "wie hoog vliegt, kan laag vallen" wordt, onder de kiesche pen des heeren Van der Cruyssen, op eene meesterlijke wijze bewezen.

"Fortuin is een veelzijde roman met talrijke en diepbestudeerde karakters : men wordt er in getroffen door de diepe waarheid der schildering ; alles is echt en uit de natuur gegrepen en met de ware kleuren beschreven. De fijnste opmerkingsgave staat ten dienste van het fijngevoelige hart, om een keurig en roerend realisme te bereiken. Het werk krielt van eerlijke tafereeltjes : schilderachtige binnenhuisjes - Vlissingen - en de Brugsche spoorhalle op eenen feestdag ; de afmaling van het leven en de beweging langs den zeedijk : de inkomst van Ernest Brakels, na, met goeden uitslag, zijn examen ondergaan te hebben en het aangrijpend tooneel der zinneloos wordende moeder. Het werk is ongemeen rijk aan stof, zelden heeft de schrijver overigens meer kracht en afwisselend tentoongespreid."

In 1868 werd van der Cruyssen benoemd tot kantonaal schoolopziener met als standplaats Tielt, waar hij dit ambt bekleedde tot in 1878. Daarna werd hij bevorderd tot provinciaal inspekteur van het onderwijs in de hele provincie West-Vlaanderen.

Waarom hij in 1895 in het arrondissement Mechelen-Turnhout als hoofdinspekteur van het onderwijs in de achterlijke Kempen werd benoemd, heb ik jammer genoeg niet kunnen achterhalen.

Als ik een oordeel moet vellen over het werk van Van der Cruyssen, alleen aan het mij bekende boek over *Gheel*, dan komt het mij voor dat hij een verhaal naar een climax kon voeren, dat de personages zich altijd kalm en bezadigd voordeden, dat zij doorgaans ingetogen en na rijp beraad spraken. Het milieu werd treffend verwoord zoals Conscience hem had voorgedaan, zonder patos maar eenvoudig en ongekunsteld.

Adhemar van der Cruyssen
1836 - 1926

Voor zijn tijd was hij toch een lichtend voorbeeld op het gebied van volkslektuur.

Hij overleed te Antwerpen in 1926, volle 90 jaar.

Rita en Paul
nodigen iedereen uit op

paaszondag 11 april
vanaf 10 uur

om een glaasje te drinken
ter gelegenheid van de
opendeurdag bij

Kapsalon Rita
Obterrestraat 49c
8972 Proven
057/30 15 45

ISERA

(vervolg van blz. 438)

mogelijkheden en bedreigingen in een geïntegreerde beleidsvisie met konkrete en zeer strenge maatregelen.

Wij kunnen ons nu reeds verheugen op een eerste resultaat hier nopens, nl. de zonering van de IJzer in *tijd* en *ruimte*.

Een voorbeeld ter verduidelijking: tijdens paai- of broedperiodes *(tijd)* is er een vaarverbod in de smallere gedeelten (*ruimte*) van de IJzer. Andere bepalingen, reglementen en sankties volgen.

Wij willen onze mentaliteit veranderen, maar de liefde moet van de twee kanten komen!

Het drijvend toeristisch- en educatief centrum *ISERA* heeft ook in deze optiek een belangrijke rol te vervullen.

Over een paar dagen, nu de lente weer in 't land is, zal een ploeg van *Weer-Werkaktie* van de V.D.A.B. te Elzendamme neerstrijken, bestaande uit lassers, houtbewerkers, schilders, sanitair- en elektriciteitspersoneel om de *Isera* te renoveren.

Deze zomer reeds worden aldaar dan niet alleen toeristen en passanten verwacht, maar ook de autochtonen zijn er welkom en al diegenen die van vér komen. Natuurliefhebbers en waterrekreanten, wandelaars en fietsers, scholen en groepen, kortom iedereen die zich voor *De Groene Driehoek*, de parel van de Westhoek interesseert.

Een initiatief om *"U"* tegen te zeggen. See you Isera!

Elie E. Balduck

Rust Roest

FEEST IN "RUST ROEST"

"Rust Roest" met meesterkok Jean Berquin aan het fornuis, bestaat 5 jaar !

Daarom brengen Bernice en Jean van 12 maart tot 9 mei een uitzonderlijk LENTEMENU, in het teken van het cijfer 5 !

Kort samengevat :

- een aperitief met vijf borrelhapjes ;
- een vijfvoudige salade met fijne vis en ganzelever ;
- een heldere soep met 5 kampernoelies ;
- tarbotfilet met Hollandse saus en nieuwe asperges ;
- lamsnootjes, met zwezerikken en niertjes;
- bord met vijf speciale nagerechten ;
- mokka met versnaperingen.

Geselekteerde wijnen, dienst en BTW inbegrepen : 2.500 fr.

Na een lange winter, een niet te missen festijn !
Iedere vrijdagavond, zaterdagavond en zondagmiddag.

Het nieuwe behangpapier is binnen !

Ruime keuze uit
buitenlandse en binnenlandse kollekties
Aangepaste gordijnen

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

NIEUWPOORT

Van 3 tot 18 april 1993 heeft te Nieuwpoort de 19e Frans-Vlaamse veertiendaagse plaats, in samenwerking met Ariën-aan-de-Leie (Aire-sur-la-Lys), met tal van manifestaties in beide steden. Volledig programma van de feestelijkheden te bekomen : Dienst Toerisme en Cultuur - VVV, Marktplein 7 te 8620 Nieuwpoort, tel. 058/23.55.94.

Ariën aan-de-Leie

In alluviale gronden
aarde en wolken
vonden
uw naam
in de vlakte

de maan
hing haar bloesem
boven de rivier,

de huizen bloeiden,
oevers van zout en graan
en balen wol,
ook wijnen vloeiden aan,

de graaf bezegelde
het wonen
met een charta van de vriendschap,

o Aria
van vlakte en rivier,
uw weerkerende woorden
monden uit
in vandaag.

Fernand Florizoone

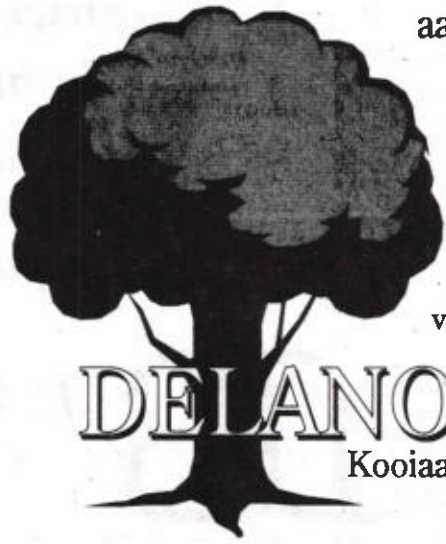

aanleg en onderhoud van tuinen
snoeien en vellen
van bomen en struiken
zaaien, maaien
en onderhoud van grasperken
aanplantingen

vrijblijvende inlichtingen :

DELANOTE GEERT

Kooiaardstraat 9 - 8640 West-Vleteren

Tel. na 18 u. 057/400 721

Beenhouwerij - Charcuterie 1e rang
Traiteur - kaas

CHRIS SOENEN - DEKERVEL

Haringestraat 2 - 8972 Roesbrugge-Haringe
tel. 057/30 05 21

Speciaal voor uw kommuniefeesten

- Koud buffet
- Koude en warme vlees- en visschotels
- Soepen
- Koude en warme aperitiefhapjes

Vraag gerust vrijblijvende inlichtingen

Een leuke attentie voor iedere kommunikant.

Al onze gerechten worden in het huis vervaardigd.
BESTEL TIJDIG ! Zo kunnen we U een optimale service en kwaliteit bieden.
Indien u wenst, worden de bestellingen thuisgebracht.

TEXTIEL ANNIE

Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
Tel. 057/30.14.80

OPENDEURDAGEN
2 - 3 - 4 april

Tal van leuke, zomerse aanbiedingen aan kleine prijsjes

Grote keus :
T-Shirts voor dames,
heren en kinderen

VIDEO-VERHUUR

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
tel. 057/30.15.57

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

GROENTEN FRUIT
FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

DE FRUITPOORT

Van woensdag 17 t.e.m. zaterdag 20 maart

GRANNY SMITH kl. I
3 kg voor 100 fr.

EXTRA SINAASAPPELEN PLAY BOY
3 kg voor 100 fr.

ZOETE BLAUWE CAAPSE DRUIVEN
105 fr. per kg

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :
- Heleen Glorie, dochter van Marc en Lutgarde Adriaens (Beveren) (19 okt.)
- Joyce Dumortier, dochter van Johan en Sabine Wallecan (Stavele) (26 nov.)
- Bjorn Claeys, zoon van Jacky en Patricia Gombert (Beveren) (3 dec.)
- Laure Staelens, dochter van Bernard en Christine Behaeghel (Stavele) (4 dec.)
- Titus Vereecke, zoon van Marc en Magdalena Moerman (Beveren) (15 dec.)
- Steven Sleypen, zoon van Luc en Patricia Wadoux (Stavele) (14 jan.)
- Marieke Rabaey, dochter van Rik en Narcise Fierens (Stavele) (15 jan.)
- Annelies Fleurbaey, dochter van Bernard en Katleen Versavel (Stavele) (23 jan.)
- Hermien Vanneste, dochter van Marc en Régine Decroos (Stavele) (27 jan.)

Huwelijk :
- Freddy Vermeersch van Lo-Reninge met Sabien Wyckaert van Beveren (14 nov.)

Overlijdens :
- Roger Beghein, ongehuwd (Beveren)
- Rachel Stekelorum, weduwe van Marcel Cayzeele (Stavele).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 18 februari 1993.
Wonnen 3 partijen :

1. Looten Alida	371 p.
2. Nouwynck Nestor	321 p.
3. Nuttens Jeanne	294 p.
4. Goussey Maurice	286 p.
5. Claeys Maria	282 p.
6. Vandenberghe Michel	268 p.
7. Delarue Remi	240 p.

FRANS-VLAAMS VOLKSTONEEL MET "LUCIE EN LUCIENNE"

Flor Barbry's Volkstoneel voor Frans-Vlaanderen voorstellen hoeft al lang niet meer. Ook dit jaar zet de vaste ploeg, onder regie van Roland Delannoy haar beste beentje voor.

Met "Lucie en Lucienne" brengen ze ons voor de zoveelste keer op rij een puik en deugddoend stukje teater. Naast het vlotte akteertalent en de intriges die eigen zijn aan een komedie, biedt ook het pittig taalgebruik genoeg om zich te "verkneukelen".

"Lucie en haar mentaal gehandicapte zus, Lucienne, leiden een armtierig en monotoon bestaan. Ze drijven een lukratief handeltje in alles wat op de afvalberg van de konsumptiemaatschappij belandt. Op een gure winteravond brengt een twijfelachtig toeval een radikale ommekeer in hun leven teweeg. Djeej Prisong, een haveloze zwerver, komt rillend van de kou een okkasieband kopen ... "

Met Lucie en Lucienne betreden we een aparte wereld van kleine door het leven getekende mensen, voor wie een lach en een traan aan de orde van de dag zijn.

De opvoering vindt plaats op vrijdag 19 maart om 20 uur in de H. Hartzaal te Beveren. Kaarten kunnen rechtstreeks afgehaald worden bij Roger Vandergucht, Roesbruggestraat 3 te Beveren-IJzer (tel. 057/30 07 57) of besteld via de bemiddeling van Davidsfondsbestuursleden.

Org.: Davidsfonds IJzerweelde
Inkom : 175 fr. - niet-leden : 200 fr.

SCHOOLFEEST

Op zaterdag 27 maart vanaf 19.30 u. vindt in de H. Hartzaal te Beveren het schoolfeest plaats. Allerlei dansjes en toneeltjes worden opgevoerd door de schoolkinderen. Inkom is gratis. Iedereen is van harte welkom !

TE HUUR

WOONHUIS met tuin, centrale verwarming. Bergenstraat 12, Roesbrugge. Zich wenden: Bergenstraat 8 - tel. 057/30 00 50.

TE KOOP

SLAAPKAMER - KLEINE LEUVENSE STOOF
Bellen na 17 uur : 057/30 01 61

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Het is vaak
van meer belang
WIE je kent
dan
WAT je kent,
maar die WIE
leert men
pas kennen
als men ook
WAT kent !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

Voor het thuisslachten
van varkens.
Versnijden van
runds-, schape-
of kalfsvlees

één adres :

Johan HARDEMAN

Krombekeplein 22
8972 KROMBEKE
Tel. 057/40 01 18

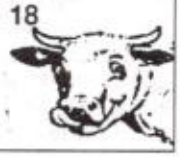

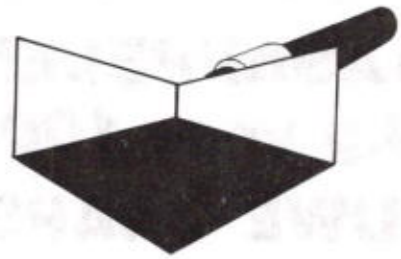

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens
  in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 look 1991
PEUGEOT 205 GLD 1987
PEUGEOT 405 diesel 1988
TOYOTA Starlet 1989
VW Golf 1979

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **MAART**

Kaartingen

• Haringe - café "Sint-Joseph"
zaterdag 20 en zondag 21 maart
6e Witloof- en Boterkaarting
t.v.v. Wielerclub "Haringe Sportief"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 24 maart
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 maart
maandelijkse kaarting voor de leden

MAAND **APRIL**

Kaartingen

• Roesbrugge, Vrije Basisschool
zaterdag 3 en zondag 4 april
Beauvoordse Pannekoekenkaarting
t.v.v. de school
• Haringe, in de schoollokalen
donderdag 8 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 28 april
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Haringe, in „St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 10 en zondag 11 april
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 2 april vanaf 19.30 u.
zaterdag 3 april vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

ROESBRUGGE-HARINGE

BRUGERLIJKE STAND

Overlijden :

- Emile Deloz, 67 j., echtgenoot van Marie-Louise Christiaen.

Huwelijk :

- Kurt Liebert en Marjan Delmaere van Roesbrugge

GROTE SCHOOLKAARTING

Op zaterdag 3 en zondag 4 april '93 richt de Vrije Basisschool haar jaarlijke kaarting in voor Beauvoordse Pannekoeken. Kaarten zijn op school te verkrijgen (3 voor 100 fr.) bij de direktie en de leerkrachten, en de oudste leerlingen verkopen die van deur tot deur.

Iedereen, ook als uw kinderen onze school reeds ontgroeid zijn, is van harte welkom.

Met de opbrengst sparen we voor watertafels in het kleuter, een gelijnd bord voor het eerste leerjaar en het schoolzwemmen.

Mogen wij rekenen op uw talrijke aanwezigheid en milde steun ? Van harte bedankt bij voorbaat.

Voordracht en degustatie

BIER EN STREEKBIEREN

Op vrijdag 16 april om 20 uur in zaal "Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : voordracht en degustatie : Bier en streekbieren, pleidooi voor een waardevol erfgoed. Een leerzame, gezellige uiteenzetting door Ing. H. Van Walleghem, brouwerij-ingenieur en ingenieur van de gistingsbedrijven. Wij maken een weg doorheen diverse biersoorten met verschillen in kleur, sterkte, gisting, nagisting, alcoholgehalte...

Ook de brouwerijen komen aan bod : reuzebierfabrieken en de ambachtelijke brouwerij. Er komt een antwoord op vragen als : Wat is streekbier ? Welk verschil tussen abdijbier en trappistenbier ? Hoe staat ons land op de internationale biermarkt aangeschreven ...

Tussenin volgt een degustatie van vier waardevolle natuurbieren : een eeuwenoude zeldzame specialiteit; een ambachtelijk kwaliteitsbier; een aloud befaamd streekbier en een bier 'enig' in de wereld.

Inkom : 80 fr., degustatie inbegrepen. Iedereen welkom.

Inrichters : CM Ziekenzorg i.s.w. KBG, KAV en KVLV Roesbrugge-Haringe en DF-IJzerweelde.

VIDEOFILMS
Bij boekhandel
SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
tel. 057/30 15 57

Spanning - Avontuur - Romantiek
Kinderfilm - Tekenfilm - ...

Geen videospeler ?
Geen nood ! Wij verhuren ze
aan verrassend lage prijs !

SCHOONHEIDSINSTITUUT
VALERIE
SCHOONHEIDSSPECIALISTE
CAMOUFLAGISTE
- Bepaal uw eigen look door een kleur- of stijlanalyse
- Vraag inlichtingen

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank
3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De Belgische politiek werd meer dan eens geteisterd door schandalen.

We hebben voor de jongste Wereldoorlog financiële wantoestanden gekend, die door Gustaaf Sap, oud-minister en eigenaar van De Standaard, *in de openbaarheid werden gebracht. Een onrustwekkend groot aantal kiezers keerde zich toen af van de traditionele partijen om voor radikaal-extremistische partijen te stemmen. Zo behaalden, in 1936, Rex, het V.N.V. en de Kommunisten samen niet minder dan één vierde van de stemmen en zij kregen 46 volksvertegenwoordigers in de Kamer.*

Maar tegenwoordig is het nog erger, want we zitten nu opgescheept met maffia-praktijken die men vroeger in de Belgische politiek nooit heeft gekend. Voornamelijk in de streek van Luik, die gedomineerd wordt door de Partie Socialiste, wordt er politiek bedreven in Chicago-stijl. Op 18 juli 1991 werd André Cools, in koelen bloede vermoord door een sluipmoordenaar. De dader werd gezocht onder de politieke en zakelijke relaties van Cools. Eén van Cools' strijdgenoten Alain Van der Biest, werd in het kader van een onderzoek naar gestolen aandelen, ter waarde van enkele honderden miljoenen, zijn parlementaire onschendbaarheid ontnomen, terwijl hij door een privé-speurder ervan beschuldigd werd dat hij de moord op Cools had georganiseerd.

Enkele weken geleden heeft Van der Biest voor de BRTF verklaard dat hij niet als getuige van al die onverkwikkelijke zaken kon uitgeschakeld worden, aangezien hetgene hij wist op bandjes was opgenomen, die in veilige handen waren gedeponeerd. Hij vreesde blijkbaar dat hij zou gelikwideerd worden, en blijkbaar niet onterecht. Daar bovenop komt nog dat er sprake is van een ferme klad smeergeld in verband met de bestelling van de Agusta-helikopters voor het leger, waaraan de moord op Cools wellicht niet vreemd zou zijn.

Komt daarbij nog dat in steden als Brussel en Antwerpen de migrantenmoeilijkheden er niet op verbeteren, en dat de angst (onze mensen zijn geen racisten, maar hebben angst !) een slechte raadgever is.

Met het gevolg dat de demokratie gevaar loopt !

Boven dat alles komt nog, *zegt Gusta (niet te verwarren met Agusta = helikopters),* dat de aan gang zijnde begrotingsronde aan onze portemonnee zal zitten, wat ertoe zal leiden dat 24 november 1991 nog een triomf zal geweest zijn, vergeleken bij wat er te wachten staat !

Je zou laten van slapen,

Pol

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

Als u een Miele koopt, bent u zeker van een perfekte service, ook jaren later nog.

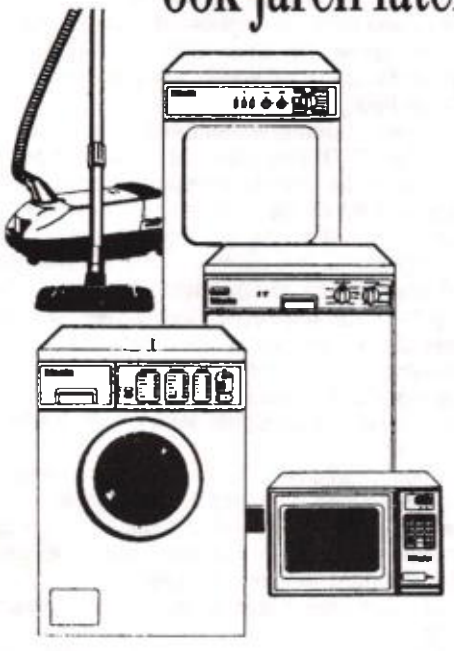

Miele
Er is geen betere

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12
8972 ROESBRUGGE
057/30.05.94

Eigen service

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Kamieltje Snak wos d'eenige zeune van Fiel en Flavie, die op è kleen hofsteetje weunden, niet verre van Bambeke. Kamieltje wos in de veertig en van trouwen wos er, tot nu toe, nog geen spraake è weest ... Kamieltje wos gelik benauwd van 't vrouwvolk ...

„'k Zou pertank geern hèn dat nuzen jongen entwaar aan è gepast vrouwmens geraakt, è beetje in zyn goeste!" zei Flavie teegen den expert Goeman, die è kommen wos voor hulder koeien ...

„'k Gelooven da'k entwot weeten dat zou passen!" zei den expert en è peinsde subiet op Celientje van de weeuwe Pleziers, dat oek zoo è simpel geval wos gelik Kamieltje. Maar twee halve is toch oek è geheelen, peinsde'n in zyn eigen ... Maar è wiste nu oek niet goed, wien dat er meest è vent noodig hadde, de dochter Celientje of de moeder Florine ... Ze weunden oek op è kleen doeningske, maar meer ol Steenvoorde waart ...

„Roept è keer de jongen!" zei den expert ... „we gaan er è keer van klappen!"

Kamieltje kwam rechtuut ...

„Horkt è keer Kamieltje!" begoste den expert ... „je moet è keer zelve naar de weeuwe Pleziers gaan ... En je moet daar rond de pot niet draaien, je moet van d'eerste keer vraagen om te vrijen met de dochter!"

„Hè'je dat verstaan, jongen?" vroeg z'n moeder.

„Jaa jaa'k!" knikte Kamieltje ..." maar waar staat dien pot daar?"

Flavie keek è keer bedrukt naar den expert, die moest op zyn tanden byten om niet te moeten lachen ...

„Je gaat dat wel zien, ols je daar komt!" zei'n.

's Anderendaags trok Kamieltje er naartoe, met zyn beste vest aan en zyn nieuwe klakke ... Ols'n op 't hof kwam, zag'n djuuste dat Celientje uit de stollingen kwam en naar binnen ging en è riep ...

„Hé, Celientje, horkt è keer!" Celientje bleef staan ... „'k zyn kommen vraagen om te vrijen met joen!"

Celientje stoeg verleegen te kyken ... „Je moet dat vraagen teegen mien moeder!" zei Celientje ... „ze is daar bezig met melken in 't koestal!"

„Ha, is 't teegen heur da'k 't moeten vraagen!" zei Kamieltje en è ging er direkt naar toel ...

„Is er geen belet?" riep Kamieltje, voor dat'n binnen ging.

„'t Is hier entrée libre!" riep Florine en ze keek van tusschen de koeien wien dat er daar wos ...

„Florine, 'k zyn kommen vraagen om te vrijen!" zei Kamieltje ... „Wuk peins je daarvan?".

Florine bekeek Kamieltje daar staan ...

„Héwè, 't is goed!" zei Florine ... „'k zyn aan mien laatste koe bezig, 'k gaan toen mien handen wosschen en 'k gaan rechtuut kommen..!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 4 april 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 220 fr.

Kunstschilder Hans Memling

Legende en werkelijkheid tot in de Sint-Vedastuskerk van Reningelst.

Voor- en keerzijde van de beweningsdiptiek uit de St.-Vedastuskerk te Reningelst. Echte Memling of 15e eeuwse kopie?

1994 wordt het *Memlingjaar* dat te Brugge grote ogen zal gooien (*). Een der grootste Vlaamse Primitieven overleed daar namelijk op 11 augustus 1494 en werd op het kerkhof van Sint-Gillis begraven.

Waarschijnlijk is er geen internationaal zo bekend kunstschilder, waarrond zoveel werkelijkheid en fiktie de ronde doet als de in 1434 in het Rijnland geboren telg van de verpauperde adel uit het slot Mömlingen.

In het prestigieuze driejarenplan 1992-1994 van de Brugse musea, worden in 1994 twee Memlingtentoonstellingen opgezet met wereldwijde allures.

In het Groeningemuseum zullen vooral portretten, diptieken en triptieken tentoongesteld worden die in de loop der tijden gesplitst werden en die te Brugge in 1994 opnieuw (tijdelijk) herenigd zullen zijn. Een tweede, niet minder groots opgevatte Memlingtentoonstelling zou dan in de middeleeuwse ziekenzalen van het oude Sint-Janshospitaal worden opgebouwd rond het tema "Memling als kroniekschrijver van zijn tijd", waarbij aan de hand van de Memlingkomposities afgebeelde kunstwerken, realia en gebruiksvoorwerpen als boeiende tijdsevokatie museaal zal bewerkstelligd worden.

Staatsprijswinnaar Johan Ballegeer.

Op 5 maart van dit jaar werd in de kunstgalerij *De Valckenaere* te Lissewege-Brugge een boeiende historische roman van staatsprijswinnaar Johan Ballegeer voorgesteld, over het leven en werk van Hans Memling.

Dit boek, *Op een wit paard* (*) is zeker geen saaie geschiedenisles over de tweede helft van de 15e eeuw.

Het verhaal steekt vol dialogen die het gemakkelijk maken personages en toestanden levendig weer te geven met de nodige tonaliteit, spontaneïteit, aktie en emotie. Een ongewoon spannend en boeiend verhaal dat bevolkt wordt door personages waar je écht om heen kunt lopen.

"Ballegeer verstaat de kunst om geschiedenis informatief, boeiend en vriendelijk naar de lezer te brengen" schreef Berkvens voor de Informatie- en Dokumentatiedienst van de Openbare Bibliotheek.

In een tijd als deze, nu het geschiedenisonderricht in het sekundair onderwijs stiefmoederlijk behandeld wordt is Ballegeer het geweten van het volk. Wie zegde het ook weer, een volk zonder geschiedenis, is een volk zonder toekomst?

Met zijn 97ste boek leert Ballegeer niet alleen over Memling en over kunstenaars als van Eyck, van der Weyden, e.a.maar vertelt over de Bourgondische hertogen, het tornooi van de Gouden Boom, het tweede huwelijk van Karel de Stoute met Margaretha van York, het dagdagelijkse leven te Brugge in de tweede helft van de 16e eeuw, de veldslagen van Karel de Stoute en nog zoveel meer. Ballegeer heeft met dit genre een reputatie opgebouwd van volksauteur die vele duizenden scholieren (en hun ouders) heeft geïnformeerd over b.v. W.O.I *(Célines grote oorlog)* (*), de IJslandvaart (*Geen meiden aan boord*) (*), Lieven Bauwens (*Wij trouwen als de keizer komt*), de emigratie *(Lien gaat naar Amerika)*, Kristoffel Columbus (*Een eiland zoeken*), de Romeinse overheersing (*Carausius*), 1302 (*Om het land te beschermen*, en tientallen anderen.

Hij doet dit overigens meesterlijk en gebruikt de geschiedenis om zijn direkte liaisons tussen de imaginaire en werkelijke personages in fiktieve en reële omstandigheden, die van elkaar niet te onderscheiden zijn, met een Rode Draad samen te binden.

De perfekte werkelijkheid met de kreatieve fantasie zeg maar, net zoals in het levensverhaal van Memling zelf die vierhonderd jaar geleden zowat heel West-Europa rondreisde.

Op een wit paard

Sinds 1871 staat Hans Memling in wit marmer voor de kliniek van de Zwartzusters op de Woensdagmarkt te Brugge gestand-

►

beeld. Aan zijn voeten prijkt het wereldberoemde Ursulaschrijn dat hij vóór 1489 schilderde en het pronkstuk is van het Memlingmuseum, het oude Sint-Janshospitaal.

Vierhonderd jaar geleden zal de jonge novice, Broeder Hans van Memling(en) wel niet vermoed hebben dat het zo'n vaart zou lopen. In de Benediktijnenabdij van Amorbach in het Rijnland waar hij de knepen van de miniatuurkunst leerde waarmee hij handschriften en inkunabelen illustreerde, moest hij om de eer van de familie hoog te houden vokantie zien te vinden waarmee de Heer hem naar de Bloeyende Wijngaert riep. Ook al verleent Ons Heer gratie naar vokatie, geen van beiden heeft hij ooit in zijn blazoen mogen schrijven.

Hij vluchtte uit Amorbach naar Selingenstadt aan de Main, waar Johan Gutenberg voor zijn drukkerij te Mainz, handgeschept papier kocht uit de papiermolen van zijn broer Konrad, bij wie hij zijn intrek nam na zijn novicentijd.

Nadat Memling twee jaar bij Gutenberg in de leer is geweest, vertrok hij *Op een wit paard* naar de Driekoningenstad Keulen, waar hij in de leer ging bij Stephan Lochner, de hoofdfiguur van de laatgotische periode van de Keulense schilderschool.

In 1449 reisde hij *Op een wit paard* naar Italië waar hij te Firenze Rogier vander Weyden leerde kennen, met wie hij doorreisde naar Rome en daarna inscheepte naar Corsica, Malta en Alicante, om uiteindelijk aan het Hof van Lissabon te belanden. Filips de Goede had daar zijn 24ste lief, Hare Hoogheid Isabella van Portugal ten huwelijk gevraagd, nadat hij de blonde Brugse Maria van Crombrugghe had opgevrijd. Feit dat wij allen tijdens Europalia-Portugal in 1991 ten onzent uitgebreid herdacht en beproken hebben.

Een paar jaar later volgde Memling zijn meester Karel de Stoute zowat overal op zijn veldtochten in Europa, waar hij met houtskool en penseel momentopnamen maakte in het heetste van de strijd. Memling was een Eerste-liniereporter avant la lettre, een kroniekschrijver en verslaggever, die met vlugge schetsen het verhaal van veldslagen en overwinningen vertelde, zoals VTM-reporters met beeld en klank nu onze huiskamer binnendringen met eerste-hand-informatie over Kismayo of Srebrenica.

Op 5 januari 1477 sneuvelde Karel de Stoute te Nancy (6) en Memling nam na 't vele zwerven zijn intrek te Brugge waar hij zich een dubbele woonst "De Groote Steen" aanschafte aan de Vlamingdam.

Werkelijkheid en fiktie

De sterke verhalen en de historische blunders rond dit boegbeeld van de Vlaamse Primitieven tarten elke verbeelding. Sommigen ontfermen zich over hem als een gekwetste soldaat die opgenomen wordt in 't hospitaal Sint-Jan te Brugge. Anderen zien in hem een berooide landloper, al was hij in feite de bemiddelde hofschilder van de Bourgondische hertogen. Hij leert aldaar *Pieter de Valckenaere* van Lissewege kennen, valkenier in dienst van de zelfde Bourgondiers, wiens dochter Anna (Tanneke) hij op 2 april 1465 huwde.

Anna de Valckenaere woonde bij de dorpsheule die over het Lisseweegsvaartje ligt, dat in 1272 bij octrooibrief van Margaretha van Konstantinopel en haar zoon G'wijde werd gegraven. Dit uitwateringskanaaltje was toen van een ontzettend ekonomisch belang, zoals *Leper* schrijft in zijn standaardwerk "Kunstmatige Inundaties in Maritiem Vlaanderen". en zorgde in en rond de afspanning *De Valckenaere* voor een gonzende aktiviteit.

Het is Ballegeer zelf die in een kadastrale legger van 1555 de woonst van de Valckenaeres terug vond en in tal van bijdragen in het heemkundig tijdschrift, *Onder de Poldertorens,* waarvan hij hoofdredakteur is, hierover uitspitte.

Niet alleen autochtonen kwamen in *De Valckenaere* over de vloer, maar ook slippedragers van de Bourgondische hofhouding, de Engelse konsul Caxton, begoede kooplui, commercanten en zeekapers

Toen in de 2e helft van de 15e eeuw te Brugge een grote pestepidemie uitbrak die meer dan de helft der bevolking in het graf sleepte, nam Memling met vrouw Anna en kinderen en enkele vrienden hun intrek in *De Valckenaere* te Lissewege. Ook Maria van Bourgondië verliet het Prinsenhof te Brugge om aldaar een tijdlang onder te duiken en voor de gevreesde ziekte te schuilen.

Vandaar uit vertrok zij met haar gevolg op jacht in de Meunickenmoere, een onmetelijk braakliggend terrein dat de monniken van Ter Doest nooit helemaal hebben kunnen droogleggen.

De legende als zou Maria van Bourgondië te Wijnendale verongelukt zijn wordt door tal van historici ontzenuwd. Meer dan waarschijnlijk viel zij van haar paard tijdens een valkenjacht ergens tussen Lissewege en Dudzele, van waar zij in allerijl naar 't Prinsenhof te Brugge werd overgebracht en er overleed (7). Wie zou het immers in zijn hoofd halen de stervende Maria vanuit het verre Wijnendale naar Brugge in 't Prinsenhof over te brengen?

Toen op 11 augustus 1494 Memling overleed, was zijn vrouw Tanneke hem sinds enkele jaren voorgegaan. De drie minderjarige kinderen werden onder voogdij van Ian de Boodt, heer van Lissewege geplaatst, die op 't Upperhof woonde op een boogscheut van *De Valckenaere.* Ook Lodewiic de Valckenaere, broer van Tanneke was voogd.

In het Brugs archief vinden wij deze akte:

Den tiensten dach van septembre in iaer MCCCC ende lxxxvii, Lodewiic de Valckenaere ende Diederic van den Gheere, de goudsmet, als voochden van hannekin, neelkin ende claykin, Ians Memmeliincx, scilders kinderen die hii hadde met Tanne de Valckenaere, ziine wiive, brochten ten papiere van weesen, volghende haerlieder eedt, heer Iacob de Witte, overzienre, den heer Ian de Boodt, ende den heer Lievin van Viven, scepenen van weesen...

Door deze officiële akte wordt werkelijkheid en fiktie duidelijk van elkaar gescheiden en geeft ons duidelijkheid dat Tanneke de Valckenaere uit de Lisseweegse afspanning, de moeder is van de kinderen van Hans Memling.

Deze authentieke 16e eeuwse afspanning is nu een gezellige tea-room en een gerenommeerde kunstgalerij, die vanaf 1 april tot 30 september elke dag open is van 11 u tot 18 u. Een bezoek zeker waard. Men snuift er nog de sfeer van de late middeleeuwen.

Memling en de Sint-Vedastuskerk te Reningelst.

Robert Barbry ere-inspekteur over het basisonderwijs, vertelde me deze week dat hij als jong onderwijzer, toen nog woonachtig te Westouter, vaak kosterdienst deed te Reningelst. Koster, wijlen André Houwen, loodste hem mee naar de sakristie waar hij uit een koffer een houten paneel haalde van 53,8 bij 39 cm: een kunstwerk van uitzonderlijke waarde in een *toile cirée* gewikkeld en toegeschreven aan Hans Memling.

De kompositie toont een close-up van de Kruisafneming. Het tot de knieën afgebeelde lichaam van Kristus, dat net langs een ladder van het kruis is naar beneden gebracht, wordt door drie mannen ondersteund w.o. Jozef van Arimathea en Nicodemus.

In 1959 werd dit kostbaar schilderijtje aan het Groeningemuseum te Brugge in bewaring gegeven. C.Leegenhoek uit Brugge, die het kunstwerk toen restaureerde, ontdekte aan de achterkant onder een dikke laag bruine verf, het portret van de Heilige Andreas, wat op zich reeds bewijst dat het paneel een keerbaar luik was. Het vormde oorspronkelijk het linkse deel van een *Beweningsdiptiek* (tweeluik). Op het rechterluik zal de groep met Johannes en de wenende vrouwen afgebeeld geweest zijn.(8)

Tot in Reningelst achtervolgt de waarheid het verzinsel.

Is het schilderij écht of is het een kopie?

Algemeen wordt aangenomen dat Memling niet één, maar twee licht van mekaar verschillende diptiekjes met *Kruisafneming* en *Wenende vrouwen* schilderde. Het ene bevindt zich in de Capilla Real te Granada, het andere te Parijs (linker luik) en te Sao Paulo. Slechts van het tweede type (Parijs - Sao Paulo) wordt verondersteld dat er kopieën bestaan. (Reningelst, Schleissheim en Genua)

Merkwaardig voor het Reningelstse kunstwerk is, dat dit het enige luik is met een afbeelding op keerzijde.

De Heilige Andreas verschijnt levensecht in de boogvormige opening van een venstern is. Hij is zichtbaar tot aan het middel, zoals de figuren aan de voorzijde. In de boogzwikken zijn twee schildjes aangebracht met het blazoen van de familie della Costa. Volgens conservator De Vos was de opdrachtgever meer dan waarschijnlijk de bekende

(vervolg blz. 457)

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (4)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

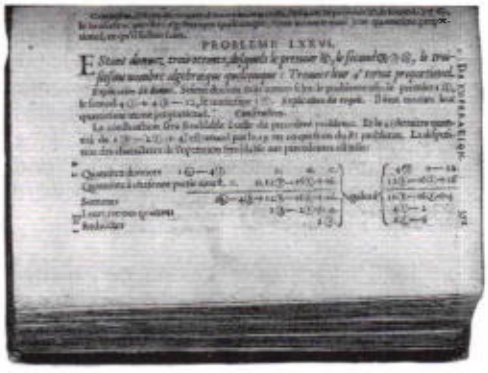

Een bladzijde uit l'Arithmétique *(p. 371)*
Het zoeken van algebraïsche onbekenden.

L'Arithmetique

In 1585 verscheen van Simon Stevin, weer bij Christophel Plantijn te Leiden ([27]), een volumineus werk in het Frans, met als titel : *L'Arithmétique de Simon Stevin de Bruges contenant les computations des nombres arithmétiques ou vulgaires : aussi l'algèbre, avec les equations de cinc quantitez. Ensemble les quatre premiers livres d' algèbre de Diophante d'Alexandrie, maintenant premierement traduit en François. Encore un livre particulier de la Pratique d'arithmétique, contenant entre autres les Tables d'Interest, la Disme, et un Traicté des incommensurables grandeurs, avec l'explication du dixiesme Livre d'Euclide, Leyde 1585.*

Dit werk bestaat uit twee boekdelen van respektievelijk 642 en 203 pagina's. Het tweede deel had een afzonderlijke titelpagina, zodat beide delen afzonderlijk konden verkocht worden.

Het betreft hier een uitvoerig wiskundig leerboek dat, zoals uit de titel blijkt, veel meer omvat dan hetgene wij tegenwoordig onder *Arithmétique*, rekenkunde, verstaan. Het gaat bij Stevin, zoals dat ook bij buitenlandse auteurs het geval was, om een integrale rekenkunde, die zowel de leer van de getallen en hun bewerkingen, als de teorie van de vergelijkingen behandelt. Een dergelijke wiskunde kwam toen voornamelijk aan bod in de ontluikende toegepaste wetenschap : scheepvaart, bouwkunde, krijgskunde, enz.

De uiteenzettingen en voorstellingen van Stevin waren afgeleid van het werk van de grote Italiaanse rekenmeesters, die van de Italiaanse universiteiten centra van wiskundige bedrijvigheid hadden gemaakt, zoals o.m. de Venetiaan Nicola Tartaglia (1499-1572), Hieronimo Cardano (1501-1576) en Rafaele Bombelli (1526-1572). We mogen niet vergeten dat Italië de bakermat was van de renaissance en een veel hoger peil van beschaving bezat dan de andere westerse landen.

Tartaglia (de stotteraar), wiens echte naam onbekend is, werd aldus genoemd omdat hij in 1512 van een opgelopen schotwonde, een spraakgebrek had overgehouden. Hij was erin geslaagd een probleem uit de wereld te helpen, dat in die dagen de matematici beroerde : de algemene oplossing van de derdegraadsvergelijkingen. Hij had die in 1539, onder eed van geheimhouding doorverteld aan een medehoogleraar van de universiteit van Milaan, Hieronimo Cardano, die echter zijn eed verbrak, en in 1545, in een klein matematisch werkje, met de nogal pompeuze titel *Ars Magna* (Grote Kunst) de oplossing van Tartaglia volledig uit de doeken deed. Tartaglia werd er weliswaar vermeld, maar hij viste duidelijk achter het net, toen hij het volgende jaar - 1546 - de oplossing van de derdegraadsvergelijking publiceerde in zijn *Quaesiti et inventioni diverse*. Hun gekibbel over dit eerstgeboorterecht heeft tenslotte niet onaardig bijgedragen tot de verspreiding van deze algebraïsche oplossing.

In de *Ars Magna* van Cardano wordt tevens gehandeld over de oplossingen van vergelijkingen van de vierde graad.

Stevin was ook vertrouwd met het werk van Rafaele Bombelli (1526-1572), die in zijn *Algebra, parte maggiore dell'aritmetica, divisa in tre libri* (1572) de teorie van de imaginaire en complexe getallen uiteenzette en met een vereenvoudigde voorstelling van diverse machtsverheffingen-van-de-onbekende, voor de dag kwam. Dat lag in hoge mate in de belangstellingssfeer van Stevin, die streefde naar vereenvoudigde tekens en regels in de algebra. Daarin greep hij niet alleen terug op het werk van Bombelli, maar tevens op dat van de Duitsers Christoph Rudolff (1500-1545) en Michael Stifel (1487-1567) die de oude algebraïsche vormen nogal grondig hadden aangepakt. Rudolff werkte in zijn boek : *Behend und hubsch rechnung dürch die kunstreichen regeln algebre so gemeinicklich die coss ([28]) genennt werden*, verschenen te Straatsburg in 1525, voor het eerste met + en - (bij Bombelli was het nog *p* en *m*) ([29]) en ook met het nu nog gebruikte $\sqrt{}$ teken voor de vierkantswortel. De Lutherse predikant Stifel heeft in zijn *Arithmetica integra* (1544) niet alleen de tekens gebruikt die Rudolff had ingevoerd, maar tevens de onbekende in een vraagstuk met een letter aangeduid, en voor het eerst met negatieve getallen gewerkt. In 1553 zorgde hij zelfs voor een heruitgave van het werk van Rudolff.

Ook dient nog even Gemma Frisius vermeld (1508-1555) die, zijn naam zegt het duidelijk, afkomstig was van Friesland, maar

Gemma Frisius (1508-1555)

zich op 18 -jarige leeftijd liet inschrijven aan de Leuvense Alma Mater, toen de enige universiteit in de Nederlanden. Daar promoveerde hij in 1528 tot magister artium.

Te Leuven kende de wiskunde in die jaren een zekere bloei, dank zij het onderwijs van Johannes Nys Driedoens (†1535) uit Turnhout, die waarschijnlijk de leermeester van Frisius is geweest, terwijl anderzijds enkele bekende beoefenaars van de astronomie-astrologie , en een paar konstrukteurs van wiskundige instrumenten er bedrijvig waren. Aldus vond Frisius er ruime gelegenheid om zich te bekwamen in wiskunde, kosmografie en kartografie. Hoewel hij om beter in het levensonderhoud van zijn gezin te voorzien nog geneeskunde ging studeren (hij promoveerde tot doctor in de medicijnen op 30 augustus 1541), gaf hij tussendoor nog lessen van wiskunde en sterrenkunde, en telde o.m. de kartograaf Gerard Mercator en de botanicus Rembert Dodoens ([30]) onder zijn leerlingen. In 1540 liet Gemma Frisius te Antwerpen een populair boek over wiskunde verschijnen ; *Arithmeticae practicae methodus facilis per Gemmam Frisium medicum ac mathematicum*, dat zeker een 75-tal uitgaven heeft gekend, waarvan nog 66 tijdens de 16e eeuw, en waarin o.m. de moeilijke bewerking van de worteltrekking klaar en duidelijk was uiteengezet. Een werk dat Simon Stevin ongetwijfeld heeft gekend.

►

In de tweede helft van de 16e eeuw was de exacte wetenschap in Italië over haar hoogtepunt heen, maar zij werd door Stevin in de Noordelijke Nederlanden verder ontwikkeld, en in die evolutie heeft hij met zijn *Arithmétique* baanbrekend werk geleverd.

Hij bracht om te beginnen een nieuwe visie in de getallenwaarde. In de Griekse aritmetika was een natuurlijk getal een grootheid die bestond uit meerdere eenheden, een grootheid die deelbaar was, zodat *één* niet onder de getallen werd gerekend, wat door Stevin hartstochtelijk werd weerlegd. Ook leidde hij uit hetgene de hier besproken Italiaanse en Duitse voorgangers hadden tot stand gebracht algebraïsche voorstellingen af, die deze tak van de wiskunde een belangrijke ontplooiing meegaven. Zo heeft hij + en - als bewerkingstekens, en het nu nog bestaande wortelteken definitief in de wiskunde ingevoerd, maar ook de bepaling van de grootste gemene deler werd door hem op een elegante manier opgelost. Wel dient erop gewezen dat zijn voorstelling van de onbekende, door een cijfer in een cirkeltje, te veel gelijkenis vertoonde met de manier waarop hij de decimale breuken neerschreef, wat tot verwarring kon leiden. Zijn grootste vernieuwing op het gebied van de algebra was echter de gelijkstelling van de aftrekking van een positief getal, met de optelling van een negatieve grootheid, wat tot een belangrijke vereenvoudiging van de vergelijkingen leidde. Waar men vroeger meende in de tweedegraadsvergelijkingen drie gevallen te onderscheiden, elk met hun eigen specifieke oplossing, toonde Stevin aan dat één enkele formule volstond voor de drie gevallen. De Franse wetenschapshistoricus Alexandre Koyré schreef dan ook terecht dat met Simon Stevin de algebra van de renaissance het hoogtepunt van haar ontwikkeling had bereikt ([31]). Stevin behoorde inderdaad tot die enkelingen, die op dat gebied fundamenteel werk hebben geleverd. Dat werk zou de grondslag leggen voor de analytische meetkunde en de integraal- en differentiaalrekening, die in de volgende eeuw tot stand zouden komen.

Het eerste boekdeel van Stevins *Arithmétique* wordt afgesloten met de eerste vier boeken van de algebra van Diophantos van Alexandrië, vertaald in het Frans en verklaard door "Simon Stevin de Bruges".

Diophantos was een Griekse wiskundige uit de 3e eeuw, die leefde in Alexandrië in de Grieks-Romeinse periode, en een groot matematische werk, *Arithmetica*, schreef, bestaande uit een aantal boeken (men spreekt van 13, maar niemand weet het zeker), waarvan alleen de eerste zes bewaard gebleven zijn. Hij hield zich in het bijzonder bezig met allerlei algebraïsche vergelijkingen en maakte stelselmatig gebruik van algebraïsche symbolen, waardoor hij meer mogelijkheden schiep voor het oplossen van vergelijkingen en vraagstukken, en daarmee de aloude Egyptische-Babylonische algebra fel verbeterde. Stevin heeft voor de vertaling van het werk van Diophantos niet gesteund op het Griekse manuskript, maar op een bedenkelijke Latijnse vertaling die Wilhelm Xylander (Holzmann) (1532-1576), een weinig met wiskunde vertrouwde klassicus, van de universiteit van Heidelberg, in 1575 had laten verschijnen te Bazel. Maar Stevin nam daarmee genoegen en beschouwde zijn vertaling eigenlijk meer als een kommentaar op het werk van Diophantos.

Het tweede deel van *l'Arithmétique* is eveneens samengesteld uit twee boeken, gevormd uit 2 en 8 onderafdelingen. Het behandelt veel praktische voorbeelden, en als vijfde onderafdeling brengt het een uitgebreide Franse vertaling van de *Tafelen van Interest* (Table d'intérêt). De zevende onderafdeling is de vertaling van *De Thiende* (la Disme). In dit werk kondigt hij de publikatie aan van een nieuw boek, zijn *Weeghconst*, die het volgende jaar zou verschijnen, en tevens vermeldt hij de matematische werken van zijn goede vriend Ludolf van Ceulen (1540-1610), schermmeester en wiskundige, die naderhand nog wiskunde zou doceren te Leiden en bekend geworden is om zijn berekeningen van *pi*, eerst in 20 en later in 35 decimalen, maar die ook met de oplossing van numerieke vergelijkingen is bezig geweest. Voor numerieke vergelijkingen van om het even welke graad zou Stevin een oplossing gegeven hebben in een klein geschriftje van 1594, *Appendice Algebraique De Simon Stevin de Bruges contenant la règle générale de toutes Equations*, dat te Leiden werd gedrukt bij Frans van Raphelingen, die er in 1586 de drukkerij van Plantijn voortzette. Dit boekje heeft waarschijnlijk maar een kleine oplage gekend. Het exemplaar dat voorhanden was in de Leuvense universiteitsbiblioteek, is in 1914 in de vlammen opgegaan.

Tenslotte kwam Stevin in zijn *Arithmétique* nog bij Euclides (3e eeuw v. Kr.) terecht, de enige klassieke Griek wiens werk, *Elementen* , een handboek voor de studie van de vlakke en ruimtelijke meetkunde, zowel als voor de teoretische rekenkunde, de eeuwen heeft getrotseerd. Waar de werken van Aristoteles, Ptolemaeus of Galenos alleen nog historische waarde hebben, is Euclides met zijn *Elementen* nog springlevend en draagt hij nog steeds bij tot het wetenschappelijk denken van onze jeugd. In de zeventiende eeuw werd het door alle vernieuwers bestudeerd. In zijn *Arithmétique* behandelt Stevin het tiende boek van Euclides, het moeilijkste van de dertien boeken waaruit de *Elementen* bestaan, waarin een meetkundige klassificering voorkomt van de kwadratische irrationalen en hun vierkantswortel, en dat door Stevin "het kruis der matematici" wordt genoemd.

In 1625 kwam er te Leiden een nieuwe uitgave van *l'Arithmétique* van de pers, en ook weer in 1634, in *Oeuvres mathématiques* (verzameld door A. Girard). Daarmee hebben we een overzicht gegeven van het zuiver wiskundig werk dat Stevin heeft gepubliceerd. Na 1585 deed hij met veel sukses de overstap naar de mechanica.

Volgende keer :
Weeghconst en Weeghdaet

Noten :

(27) Christoffel Plantijn bleef in Leiden tot na de kapitulatie van Antwerpen op 17 augustus 1585. Toen ging hij zich opnieuw te Antwerpen vestigen. De drukkerij te Leiden werd echter vanaf het volgende jaar geleid door Plantijns schoonzoon Frans Raphelengius.

(28) De Italianen gebruiken voor de onbekende (x) het woord "cosa". Zo kwam het dat in de 16e eeuw in Duitsland de algebra vaak "coss" werd genoemd.

(29) De indikatie p en m voor plus en min, die + en - is vooraf gegaan, werd ingevoerd door de Parijse medicus Nicolas Chuquet (1445 ? - 1500 ?), in zijn in 1484 gepubliceerd werk, *Triparty en la science des nombres.*

(30) Rembert Dodoens (1517-1585) medicus en beroemde plantkundige, voornamelijk bekend om zijn *Cruijde-Boeck* (1554), heeft zich ook geïntreresseerd voor kosmografie. In 1548 publiceerde hij in verband daarmee een overzichtelijk werk, *Cosmographica in Astronomiam et Geographiam Isagoge.*

(31) Aleandre Koyré in : *Histoire Générale des sciences*, T. 2, Parijs, 1958, p. 50.

ROESBRUGGE
HARINGESTRAATKERMIS

ROMMELMARKT

Op ***zondag 16 mei 1993*** *vanaf 7 uur*
ruimt de Haringestraat zijn zolders.

IEDEREEN WELKOM

Voor inlichtingen :
057/30.02.09 - 057/30.12.77

- Standplaatsen naar keuze
- Iedere deelnemer gratis één consumptie en 2 belegde broodjes

HANS MEMLING

(vervolg van blz. 454)

Genuees Andreas della Costa, die huwde met Agnes Adornes, en die ontvanger-generaal was van Maximiliaan van Oostenrijk en redenaar van de proosdij te Brugge, alwaar hij in 1542 overleed.

Te Reningelst zwaait men echter met het rapport Marynissen dat suggereert hier met een *échte* Memling te maken te hebben. Alhoewel... een voorbeeld van de Andreasfiguur ontbreekt in het werk van Memling, maar is in dezelfde harde Memling-imitatiestijl als de voorkant geschilderd, zodat men eerder mag getuigen dat het schilderij in het laatste decennium van de 15e eeuw, misschien zelfs in het begin van de 16e eeuw werd geschilderd, jaren na Memlings dood.

Al met al is het kunstwerk van Reningelst niet alleen vierhonderd jaar oud, maar het heeft een uitzonderlijke waarde.

Af en toe komt het vanuit Brugge naar de Westhoek. Zo werd het in 1978 t.g.v. van het *Jaar van het Dorp* een tweetal dagen te Reningelst tentoongesteld.

In 1979, bij de 500ste verjaardag van het Mirakel van Onze Lieve Vrouw van Sint-Jan was het van 30 juni tot 8 juli te zien in het klooster van de Zusters Benediktinessen te Poperinge, tijdens de tentoonstelling "Religieuze Kunst in het Hoppeland".

Dat dit schilderijtje tijdens het Memlingjaar te Brugge een ereplaats zal krijgen lijkt geen twijfel. Er zal gepoogd worden om dit kunstwerk met het andere paneel van de diptiek uit Sao Paulo in Brazilië weer samen te brengen, ook al geldt de regel in de internationale museumkringen dat geen kwetsbare panelen meer worden uitgeleend of verplaatst. Gezien het bekende feit dat Memling, zoals overigens alle Vlaamse Primitieven uitsluitend op houten panelen en niet op doek hebben geschilderd, stelt men voor de interkontinentale Memlingtentoonstelling zeer hoge eisen. Het goed gekonditioneerde en geklimatiseerde Groeningemuseum, dat binnenkort volgens de plannen van architekt F.Sohier met een nieuw verbindingsgebouw tussen het museum en de Xaveriuskapel wordt uitgebreid, maakt echter een grote kans om een Memlingtentoonstelling met wereldwijde reputatie op te zetten.

Misschien kunnen wij nu al het boek van Johan Ballegeer, *Op een wit paard*, lezen (*) om dan met z'n allen in 1994 de tentoonstelling te Brugge te bezoeken.

Elie E.Balduck

Literatuur:

(1) 1994 is eveneens een Mercatorjaar. De vierhonderdste verjaardag van het afsterven van Gerard Mercator, de grote Vlaamse kartograaf wordt herdacht.
(2) Johan Ballegeer, *Op een wit paard*, historische roman voor de jeugd. Een uitgave van de NV Altiora. Het boek telt 176 blz. en kost 395 fr. Verkrijgbaar bij Boekhandel Schoonaert te Roesbrugge
(3) *De IJzerbode*, maart 1988
(4) *De IJzerbode*, sept.1987
(5) Wie alles over auteur J.Ballegeer wil weten, vindt dit in de pas verschenen monografie "*Johan Ballegeer*" van Elie E.Balduck. Prijs 350,-fr. Verkrijgbaar bij Boekhandel Schoonaert.
(6) Praalgraf in de O.L.Vrouwekerk te Brugge.
(7) De kamer waar Maria van Bourgondië in 't Prinsenhof overleed is nog intakt 15e eeuws en is nu de slaapkamer van de huidige eigenaar, de Oostendse reder, de hr. Gekiere.
(8) D. De Vos, *Catalogus Schilderijen 15e en 16e eeuw Brugge Stedelijke Musea*, 1979 blz. 165 e.v.
(9) W.Tillie, *Religieuze kunst in het Hoppeland*, Kataloog blz. 39.

ONZE MEDEWERKER in het SARTON-jaarboek

Het referaat "De moeilijke overgang van Ptolemaeus naar Copernicus" dat onze medewerker Roger-A. BLONDEAU voorgedragen heeft aan de universiteit te Gent ter gelegenheid van de toekenning van de Sartonmedaille en -diploma op 5 maart 1992, werd in het Engels vertaal d om te worden gepubliceerd in SARTONIANA het jaarboek van de *Sarton Chair of the History of Sciences University of Gent* (Edited and printed under auspices of the Heymans Foundation). Dit jaarboek wordt verspreid in de universiteiten over de hele wereld.

Tea-Room
DE VALCKENAERE
Lisseweegsvaartje 1
Lissewege - Brugge

Geboortehuis van Tanne,
huysvrouwe van Hans Memling

Nu een gezellige Tea-Room
en gerenommeerde kunstgalerij
in een autentiek laat-middeleeuws
decor (1555)

Tentoonstelling Schilderijen van Lucien Ranson over NATUUR EN BOERENBEDRIJF

(Nog tot 2 mei - elke dag open van 11 u. tot 18 u., behalve op maandag)

TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer - 057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

DEPOORTER Guy (Poperinge)
en CLAERHOUT Dirk (Beveren-IJzer)

met tentoonstelling rond het tema
PEPERKOEK

Deze tentoonstelling loopt nog tot en met zondag 2 mei 1993

De firma Vondelmolen, welke op dit ogenblik de bekende "COUQUE DINANT" verdeelt, heeft speciaal voor deze tentoonstelling een individuele honingkoek geproduceerd en verpakt. Vanaf 20 april 1993 krijgen de bezoekers aan de tentoonstelling een gratis exemplaar ! Een buitenkansje voor fijnproevers en verzamelaars !

—

THIRIONET - LONDERO (Hoymille Frankrijk)
met schilderijen
Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 4 mei tot en met zondag 30 mei 1993.

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten

Mijn fiets, natuurlijk van **TOBY sport**

Bergenstraat 1
BEVEREN/ROESBRUGGE
Tel. 057/30.09.09

- Kinderfietsen
- Dames- en herenfietsen
- Koersfietsen, sportfietsen
- Mountainbikes, hybriden
- Alle onderdelen
- Alle herstellingen
- Alles aan lage prijzen

SPECIALE AANBIEDINGEN TIJDENS DE KOMMUNIEFEESTEN

BON 500 BF

Naam : .....
Adres: .....

1 bon per fiets geldig tot 15-06-'93

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel
SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

Schoonheidsinstituut
NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

☞ **Speciale toilettassen** van ***VANDERBILT*** voor **Moederdag**
(Edt 50 ml + GRATIS ZEEP)
☞ ***BIODERMAL*** * Extra bruiner
* Extra beschermer vóór en na de zonnetunnel
☞ **Nieuwe** zomerkollektie van herensokken van ***"CETTE"***
☞ **Nieuwe** parfum voor dames en heren

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (4)

Een woordje geschiedenis

Nachtelijke konfrontaties

De ontmoetingen of liever de botsingen tussen blauwers en kommiezen bleven veelal beperkt tot het afgooien van de smokkelwaar waarna de smokkelaars zich ras uit de voeten maakten om het vege lijf te redden. Meestal lukte hen dat wel, want ze beschikten over een goede fysische konditie en waren, speciaal voor hun opdracht, licht gekleed en soepel geschoeid. De douaniers met hun zware uitrusting en stevige wandelschoenen maakten weinig kans bij een mogelijke achtervolging. Trouwens in het nachtelijk duister is dat bijna niet te doen.

Wie als blauwer toch het ongeluk van zijn leven beleefde door, wegens een of andere omstandigheid, niet tijdig de benen te kunnen nemen, wist dat hij er erg aan toe was. Naast een hoge geldboete wachtte hem daarenboven een maandenlange gevangenisstraf.

Zich als een lam laten overmeesteren en willoos meeleiden behoorde zeker niet tot de tradities van de smokkelaars. De angst voor het "prison" joeg hen de schrik op het lijf. Ten alle prijze trachtten ze er aan te ontkomen. Wie desondanks in de handen van de Franse douane viel probeerde zich, worstelend, vechtend en stampend los te wringen eer de handboeien fataal rond zijn polsen vastklikten.

De *Slutschen* had in zijn stuurkabien steeds de "wrange" (zwengel) als verweermiddel binnen handbereik. Sommige blauwers, vele waren het er echter niet, droegen een pistool op zak.

De kommiezen die meer dan eens met lede ogen de smokkelaars zagen ontglippen, waren er erg op gebrand om een blauwer levend in handen te krijgen, al was het maar om duidelijk te stellen dat smokkelen niet voortdurend straffeloos kon geschieden en voor een deel heel zeker ook om de vaak gekrenkte eer te wreken.

De Franse douaniers van hun kant, waren eveneens doortastend en hardhandig in dergelijke konfrontaties. De gummiknuppel en vroeger de wandelstok waren geduchte wapens. Slechts in uiterste nood, ingeval van wettige zelfverdediging dan, mocht een vuurwapen worden aangewend. In ambtelijke taal heette het "dat tegen voetgangers en fietsers de douaniers slechts hun spierkracht en desnoods de matrak mochten bezigen". Dat bij een lijf-aan-lijfgevecht er weinig elementaire regels aan te pas kwamen is duidelijk. Het was gewoonweg " erop of eronder" !

Een prachtige beschrijving van zo'n mantegen-mangevecht staat te lezen in het boek *Histoires de Fraudeurs* van Michel Loosen.

(Schijn)gevecht tussen blauwers en Franse douaniers. Postkaart aanvang 20e eeuw.
(Foto "La Flandre d'Autrefois" - Albert Deveyer)

Vrij vertaald en naverteld laat ik hier het relaas volgen.

Een heroïsch gevecht

Geruime tijd al jaagde de Franse brigadier Debrock op de sakkerse Buseyne, een listige maar vooral vlugge blauwer die hij maar niet te pakken kreeg. Op 8 juni van het jaar 1946 had hij hem bijna te grazen. Het teffen speelde zich af langs de Heybeek, in Watou, aan de grens dus. In elkaar verstrengeld rolden Buseyne en Debrock als één man het water in, niet in een hartstochtelijke bejegening maar in een vastberaden poging om elkaar hun wil op te dringen. Bij de ene de wil om zijn vangst niet te lossen, bij de andere de wil om zich uit de vuistgreep los te maken. Jong, lenig en sterk waren die twee kerels. Buseyne was iets groter van gestalte maar Debrock, meer gedrongen, had een ijzeren vuistgreep. Een greep waarvan Buseyne tot zijn schade de klemmende kracht zou voelen en waaruit hij zich ternauwernood zou kunnen bevrijden.

Alleen op tocht

Die nacht was Buseyne alleen op toer. Een tiental minuten geleden was hij, met een zak op de rug, van uit Watou aangezet. Langs de Heybeek stappend was hij van plan naar de wijk "De Koesteert" te trekken en vandaar verder naar Caester.

De smokkelaar wikte, maar het lot en ... de douane beschikte. Buseyne had amper de tijd om de koord, die de vracht om het lijf hield, los te rukken als twee Franse kommiezen, God weet vanwaar die uitgekropen waren, hem onverhoeds op het lijf vielen en uit zijn evenwicht brachten.

Getweeën waren ze, Debrock en nog een andere, voor Buseyne een volledig onbekende. Wellicht daarom gaf hij hem, in zijn val, een ferme stamp onder de kinnebak. De man viel met een pijnlijke zucht achterover in het gras, uitgeteld ! Dat is er al één, dacht Buseyne , die echter niet aan het einde van zijn kommer was. Met een wip veerde hij recht en nam zijn aanloop om over de brede beek te springen. Debrock had zijn prooi echter van geen vin gelost en verhinderde hem in zijn opzet.

Samen doken de twee mannen de dieperik in, waar zich een heroïsch gevecht ontspon. Debrock had met de rechterhand zijn rivaal nog klemvast en wist aan de Franse kant van de beek een stevige tak vast te grijpen waaraan hij zich kon optrekken naar de oever toe. Buseyne, haast kop onder water, spartelde in het wilde weg terwijl de kommies luidkeels zijn maat ter hulp riep. Maar die lag nog steeds buiten westen !

►

Pantsering voor smokkelchauffeur.
(Fotoarchief Douanemuseum Antwerpen)

Buseyne slaagde er op zijn beurt in een wilgentak die vanaf de Belgische kant over de beek slingerde, te snappen. Een merkwaardige kamp was het. Vele jaren later, beweerde Buseyne, kort voor zijn afsterven, dat de strijd wel een halfuur had geduurd. De twee vechters, even krachtig, stampten, wrongen en duwden er zonder pardon op los, zich levensgevaarlijk in de brij worstelend.

Buseyne stond op het punt het onderspit te delven want Debrock, inmiddels toch bijgestaan door zijn kollega, die weer bijgekomen was , begon zijn rivaal al op het droge te trekken langs de Franse oever. Meegesleurd poogde Buseyne nog enig houvast te vinden maar hield enkel een greep vettige klei over tussen de vingers. In een uiterste krachtinspanning sprong hij naar zijn tegenstander en kletste het handvol klei in diens gezicht. Het resultaat was even verrassend als onverwacht. Debrock, de ogen vol smerige brij, loste de greep.

Gelukkig om de bevrijding klauterde onze blauwer naar de andere, de veilige kant en nam de vlucht, vloekend en tierend. Debrock die de klei uit de ogen wreef, schreeuwde luidop : "Ik ga je nog vinden, Buseyne". Vruchteloos evenwel zocht hij naar zijn ambtelijk hoofddeksel, spoorloos geworden in het duel.

Op het rustige water van de Heybeek dobberde in de vroege ochtend, ontluisterd, een eenzame douanekepi. Een turende visser heeft hem voorbij zien drijven. Maar hij zal niet geweten hebben dat Buseyne en Debrock aan de schreve een nietsontziende strijd hadden uitgevochten, tot aan de grens van hun krachten.

Met blijvend letsel

Erop of eronder, de praktijk was niet altijd even fraai. Dat ondervond tot zijn grote schade ook Camille D'Hert van Houtem-Veurne, een jonge man die af en toe de smokkelzak oppakte om een flinke bijverdienste op zak te kunnen steken.

Veel ontmoetingen met de Franse douane had hij niet beleefd. Wel was hij eens afgeslagen geweest maar zijn jonge benen hadden hem, vlug als een hazewind, buiten bereik van de kommiezen gehouden.

Een rustige nacht was het. Camille D'Hert en een metgezel waren, de zak op de rug, de grens overgestoken, Frankrijk in. De te volgen route hadden ze vooraf besproken. Blindelings bijna kenden ze het tracé, met zijn hindernissen en gevaarlijke plaatsen waar de kommiezen verraads konden toeslaan.

Getweeën trokken ze door een weide. Op het zachte grastapijt was het aangenaam en vooral geruisloos lopen. Elk met zijn eigen overpeinzingen gingen ze naast elkaar, stil en schier onhoorbaar, als plots, totaal onverwacht, twee Franse kommiezen naar voren sprongen, als uit het niets opgedaagd. Schrikken deden ze dat hun bloed haast stolde. Automatisch gooiden ze de smokkelzak af en schoten als een pijl uit een boog weg. Daar was maar één veilige uitweg, over de balie en dan wegwezen, maar de kommiezen zaten hen zo kort op de hielen dat ze achter zich hun hijgende adem hoorden.

Tegelijk wilden Camille en zijn maat de balie over, maar in de haast en in de verwarring haperde Camille met een been aan zijn kollega en kreeg het niet tijdig over de romp van de balie. Een achtervolgende kommies, een zware stok in de hand, sloeg hard en onverbiddelijk op het gestrekte been. Kreunend van de pijn, half verlamd bleef D'Hert hangen op de balie, machteloos, weerloos.

De douaniers die hem de fatale klop hadden gegeven, probeerden hem op de been te helpen. Overbodig. Camille voelde het maar al te goed, het bot was gebroken.

Overgebracht naar een kliniek in Duinkerke wordt door de chirurgen besloten het getroffen been te amputeren om het leven van Camille veilig te stellen. En zo geschiedde !

Camille heeft volgens zijn broer Marcel geen gevangenisstraf moeten uitzitten. Maar in penibele omstandigheden is hij huiswaarts gekeerd. Daar hij voor veel karweien niet meer in aanmerking kwam, werd hij visventer en trachtte zo aan de kost te komen.

Een jammerlijke historie die in feite niet had mogen gebeuren. Een smokkelaar is in de eerste plaats een mens en moet als dusdanig behandeld worden. Blijvend letsel had voor de betrokkene zware financiële en sociale gevolgen, maar vooral psychisch bleef het een zware belasting. Meer nog, razend kwaad was hij op de Franse douanier die hem voor het leven ongelukkig had geslagen. Hij had hem kunnen vermoorden ! En hij zou het ook gedaan hebben ! Maar de Franse douaneoverheid was wijs genoeg geweest om de douanier naar een andere brigade over te plaatsen, in beider belang, zowel van de kommies als van Camille zelf.

"Midden mens- en natuurgevaar", verkilde werkelijkheid !

Ondanks alles was leven en in leven blijven de hoofdbekommernis. Toch werd er door sommigen veel op het spel gezet. Have en goed hadden ze niet maar de verlokkelijkheid van het grote geldgewin, bij simpele jongens die het nooit breed hadden gehad, verdrong de gedachte aan de mogelijke dood of andere nare gevolgen, ver op de achtergrond. De bekoring was te groot, de uitdaging te verleidelijk !

Bloedige Ontmoeting

tusschen

Smokkelaars en fransche Tolbedienden.

Twee Watounaars doodgeschoten.

Een bloedig drama gebeurde Donderdag in den vroegen morgen op den weg van Locre naar Belle. Uit Watou vertrok dien morgen rond 4 ure een auto camion met eene groote lading tabak en verscheidene mannen mede.

Tegen Belle had eene ontmoeting plaats met fransche tolbeambten waarin van weers kanten schoten gelost werden. De voerder kreeg een kogel en viel dood, zijn broeder die nevens hem zat nam zijne plaats in en werd op zijne beurt doodgeschoten. De andere mannen konnen de vlucht nemen en een nog werd de hand doorschoten. Een douanier zou ook zeer erg gekwetst zijn. Over deze bloedige ontmoeting zullen we tegen aanstaande week meer bijzonderheden trachten te krijgen.

De twee slachtoffers zijn de gebroeders Daniel en Georges Plissiet (gezegd Breyne), 19 en 23 jaar oud

In Watou en zelf in heel de streek heeft deze zaak veel ophef veroorzaakt.

De Poperinghenaar 12-9-1920 H.W.N.

In het aanschijn van de dood

Op 9 september 1920 werd de rustige gemeente Watou opgeschrikt door het ontstellende nieuws dat twee broers, Daniël en Georges Plessiet, bij een smokkeldrama het leven hadden verloren. Daniël was tweeëntwintig jaar, zijn broer Georges amper twintig.

In de vroege ochtend, om vier uur, waren ze met een vrachtwagen, volgeladen met tabak, uit Watou vertrokken. Enkele helpers hadden zich mee in de wagen genesteld (waarom is niet duidelijk, wellicht om bij een treffen met de douane een numerieke meerderheid te hebben. Misschien ook om het avontuur zelf mee te beleven. Wie zal het zeggen ?)

De grens zelf, bij Loker, waren ze al veilig en wel voorbij. Maar aan de wijk "Het Schaaksje" te Belle stond hen andere kost te wachten. Een Franse douanepatrouille spitste de oren toen ze in de verte het geronk en het gebrom van een vrachtwagen hoorde. Zoveel liepen er toen nog niet, hooguit enkele in heel de streek, en zo vroeg in de morgen leek meer dan verdacht. Hoog tijd om de wapens in aanslag te brengen en het naderend gevaarte op te wachten.

►

Wat er dan precies gebeurde is niet geweten. Misschien berust het proces-verbaal ervan nog ergens in stofferige archieven. Zeker is dat er gevuurd werd, van weerskanten vermeldt een persartikel. In Watou wordt heden ten dage nog verteld dat een van de blauwers (men noemt hem bij name, maar het waren niet de gebroeders Plessiet) eerst zou geschoten hebben. Uit paniek ?

In enkele sekonden voltrekt zich een ijselijk drama. De chauffeur, Daniël, blijkt op slag dodelijk of althans levensgevaarlijk getroffen, want zijn jongere broer, Georges, probeert het stuur over te nemen en de wagen in de goede baan te houden. Een nieuw salvo schakelt ook deze koelbloedige jongen uit. Uit de strijd en uit het leven. Totaal overstuur slaan de metgezellen op de vlucht nadat een van hen een kogelwonde in de hand heeft opgelopen. Dat de smokkelaars zich niet onbetuigd hebben gelaten blijkt uit het feit dat ook een Franse kommies zwaar gekwetst is.

De schutter, de scherpschutter, bij de Franse douaniers was - naar er verteld wordt - Declunder, in Oost-Cappel algemeen bekend, daar hij er later de funktie van brigadier zou uitoefenen. Had hij werkelijk de jongens beschoten, en zo ja, wettelijk het recht op de bestuurder te schieten, met dodelijke afloop tot gevolg? We beschikken spijtig genoeg niet over de bevindingen van het gerechtelijk onderzoek. In België mogen de douanebeambten, buiten de gevallen van wettige zelfverdediging, ondermeer ook hun vuurwapens gebruiken "tegen personen die, zonder gevolg te geven aan het bevel om te blijven staan, na hen gewapenderhand te hebben aangevallen en tegen de bestuurders van mechanisch gedreven voertuigen die vluchten na het leven van de beambten in gevaar te hebben gebracht". In Frankrijk geldt ongetwijfeld zowat dezelfde wetgeving. Na het gerechtelijk onderzoek bleek Declunder vrijuit te kunnen gaan en werd niet veroordeeld. Te Watou waren René Plessiet en Euphrasie Demuys, in één klap, twee van hun zonen ontrukt. Een onmetelijk verdriet zou de rest van hun dagen vullen. Onder grote belangstelling werden de jongelui, die hun stoutmoedigheid met het leven moesten betalen, te Watou ter aarde besteld op 22 september 1920. Een sober zerk op het plaatselijk kerkhof herinnert nog aan het smartelijk smokkeldrama : "Aan onze overleden zonen ..." "Ook aan hen die er aan ten onder gingen", schreef Pater Declercq. Wie zou het ooit treffender hebben uitgedrukt !

Kleine lieden, grote drama's

Langs deze kant van de grens waren tal van uitgeweken Fransmans gehuisvest, mensen die noodgedwongen hierheen kwamen afgezakt omdat de grond hen ginder te warm onder de voeten was. Meestal waren ze veroordeeld wegens smokkelpraktijken maar hadden, listig en sluw als ze waren, aan het uitboeten van zware straffen kunnen ontglippen.

Eigenaardig genoeg was hun nieuwe woonst onveranderlijk gevestigd op enkele

Herberg "Au Nouveau St.-Eloi"
Vlak voor deze herberg kwam Eduard Ridez om het leven.

passen van hun vaderland, niet zozeer uit heimwee maar wel om in de mate van het mogelijke hun blauwersberoep te kunnen voortzetten. "Oude liefde roest niet" en "de gewoonte is een tweede natuur" waren daarbij zeer toepasselijke spreekwoorden.

Zo iemand was ook Eduard Ridez, geboortig van Nieppe (Fr.) en bij verstek veroordeeld wegens herhaald zwaar handgemeen met de Franse douane. Aan de mairie te Steenvoorde hing een bericht uit waarin hij als "individu suspect et dangereux" omschreven was en als zoda nig werd opgespoord.

Eduard Ridez was gehuwd met Maria Flauw. Het echtpaar betrok in Watou een herberg en winkel alsmede een klein boerderijtje, langs de Gemeneweg nr. 4, de huidige café "Au nouveau Saint-Eloi", welbekend en geprezen omdat de volkssportroute er een ontspannende halte heeft. Robert Vanoost en zijn echtgenote Agnes Flauw zijn er de sympatieke uitbaters. Het is dan ook in die hoedanigheid dat Robert er het ware verhaal over Ridez menig keer heeft horen vertellen. In de tijd dat radio en televisie onze samenleving nog niet hadden verstoord, werd het lokale nieuws aan de toog verteld en naarmate de uren verstreken kwamen oude straffe verhalen weer voor de dag.

Iemand die regelmatig in "Sint-Elooi" over de vloer kwam was Isidore Deroo (nu al vele jaren bij de Heer), niet zomaar een herbergklant maar een man die een emotionele binding had met die oude pleisterplaats.

Robert Vanoost herinnert het zich nog levendig, want Isidore Deroo kon vertellen, honderduit. Ridez beschreef hij als een ongemeen sterke vent, niet buitengewoon van gestalte maar een krachtpatser die met zijn macht geen blijf wist (dubbel gelet, licht Roger Vanoost toe).

Deroo heeft het ooit meegemaakt dat Ridez uit weddenschap (want er werd vroeger nogal wat afgewed) 500 kg tarwe zou vervoeren op een "pupegale" (kruiwagen). Hij deed het !

Zo vlak bij de grens was de bekoring om te smokkelen moeilijk met paternosters te bezweren. Het bloed kruipt waar het niet lopen kan!

Op een winteravond rond 16 uur (zonuur), de kalender tekent 11 januari 1912, gaan ze gedrieën, Ridez, Isidore Deroo en een metgezel, een lading tarwe naar de overkant brengen in Frankrijk. De schuur waar ze naartoe trekken, recht tegenover de herberg, is niet ver af, een dertigtal meters slechts. Om niet altijd heen en weer te moeten dretsen neemt Ridez in een keer zoveel mogelijk mee en dat is niet weinig : een zak van 80 kg laadt hij in de nek, op zijn schouders, schudt wat tot die goed ligt en grijpt vanaf een wagen nog een zak van 80 kg onder de linkerarm en, ongelooflijk maar echt waar, een derde zak onder de rechterarm. Dertig meter is er te gaan, zolang kan hij die enorme last wel torsen.

Wellicht hebben ze het zeer korte trajekt vooraf onvoldoende verkend ofwel zijn de kommiezen onverhoeds opgedoken, want amper zijn ze de gemeneweg (de grens) over of Ridez wordt in de rug aangevallen door twee Franse douaniers die van achter een keet zijn uitgesprongen. "sauve qui peut", schreeuwt Ridez.

Er ontstaat een gevecht in regel want Ridez mag en wil niet gevat worden. Er staat voor hem te veel op het spel. Het is de mantel of de male ! In een aai en een draai gooit hij een kommies ten gronde en werpt er zich schrijlings overheen. Ridez, ontketend, grijpt hem bij de keel, met prangende handen wurgensklaar. De kommies, de verstikking nabij, schruwelt schor en hees. Zijn kollega, die bij het gevecht wel betrokken is maar waarschijnlijk fysiek niet bij machte om daadwerkelijk tussenbeide te komen, weet zijn ambtsgenoot in uiterste levensgevaar. Het pistool in aanslag aarzelt hij niet en vuurt ... ! Ridez is buiten strijd.

Deroo en zijn maat die inderhaast de benen hebben genomen horen de knallende schoten en keren beangstigd op hun passen terug. In de duisternis vinden ze de kreunende Ridez. Aarzelen doen ze niet en voor de ogen van de onthutste douaniers dragen ze hun onfortuinlijke lotgenoot zo goed en zo kwaad als het kan weer naar zijn woonst. Ze hopen alsnog zijn leven te kunnen redden. Behoedzaam wordt hij in de keuken neergelegd.

In allerijl fietst er iemand naar de dokter in Watou, maar eer die, ook al met de fiets, ter plaatse komt is Ridez aan de fatale schotwonden bezweken.

Eduard Ridez is 44 jaar oud en laat een vrouw en verweesde kinderen achter. Voor Maria Flauw een drama ! Maar alsof het leven haar nog niet ongenadig genoeg is geweest, sneuvelen haar twee zonen, Julien en Adrien, in de grote oorlog. "Gestorven voor België", luidt de kille officiële mededeling.

En voor wie is Eduard, hun vader, gevallen? Djoos Utendoale wist het : "Om zijn leven en dat van zijn kinderen meer leefbaar te maken".

(wordt vervolgd) Rik Sohier

Erratum

Er werd mij erop gewezen, dat in mijn derde bijdrage *Van Frontieren, blauwers en kommiezen*, verschenen in het vorige nummer van DE IJZERBODE, ik een verkeerde naam heb opgegeven. Zie p. 444, eerste kolom, onderaan : "De Scherpen Mathijs" heette eigenlijk Jerôme DERAEVE, en niet DEGRAEVE ! Waarvan akte. (rs)

GARAGE SERVICE

NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.			
OPEL	ASCONA	diesel	84
200.000 - 300.000 fr.			
VOLKSWAGEN	POLO	benzine	6/91
FORD	ORION	diesel	90
OPEL	KADETT	benzine	9/91
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	91
OPEL	KADETT	diesel	2/90
300.000 - 500.000 fr.			
MERCEDES	190 E	benzine	84
MERCEDES	190	diesel	87
CABRIOLET			90
OPEL	ASTRA	benzine	92
MERCEDES	190D	diesel	85
500.000 -			
MERCEDES	190	diesel	8/90
MERCEDES	190	diesel	90
MERCEDES	250	diesel	10/91

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

KLEINE FISKALE KRONIEK

De aangifte aanslagjaar 1993

De fiskale wetgeving wordt steeds maar ingewikkelder. De beste bedoelingen om het eenvoudig te doen worden in de kortste tijd onder de voet gelopen. De aangifte in de Personenbelasting over het aanslagjaar 1993, die we enkele dagen geleden in de brievenbus hebben gevonden (of die bij sommigen binnen enkele dagen zal besteld worden) heeft - gedeeltelijk toch - weer een andere struktuur dan vorig jaar.

Loon- en weddetrekkenden die - omdat het voor hen zo eenvoudig was, zelf hun aangifte gingen invullen - moeten dit jaar toch speciaal opletten wanneer ze leningen hebben aangegaan om een woning te bouwen, te kopen of te vernieuwen. In de aftrek van kapitaalsaflossingen dient er onderscheid gemaakt tussen leningen aangegaan vóór 1 mei 1986, en van 1 mei 1986 tot 31 december 1988, en dan weer vanaf 1 januari 1989.

Ook voor aftrekbare interesten dient er een onderscheid gemaakt. Deze interesten dienen aangegeven op deel 1, pagina 4, vak IV/D. Gaat het om interesten van een lening aangegaan vóór 1 mei 1986, dan komen ze onder kode 146 ; maar hebben ze betrekking op een lening afgesloten na 30 april 1986, dan komt kode 138 in aanmerking. Evenwel bij leningen voor verbouwingen, die aan de vereiste voorwaarden voldoen, is het kode 139.

Wat de kapitaalsaflossingen betreft, wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen leningen voor de *eigen* woning of voor een andere woning. Voor de *eigen* woning heeft men recht op een hogere belastingvermindering (de zgn. vermindering voor het bouwsparen). Daarom dient voor de *eigen* woning kode 355 ingevuld, en voor een andere woning is het kode 358.

Dus voorzichtig ! Om geen verkeerde dingen te doen is het aangewezen aandachtig de "Toelichting" te lezen, voornamelijk van deel 1, bladzijden 12 en 13.

Serge BLONDEAU Account. IDAc - Fisk. Adviseur EHSAL

Combineren met fantasie Bij ons vindt u de nieuwe collectie Artelux gordijnstoffen. Uitgebreid, kleurrijk, unieke dessins en eindeloze combinatiemogelijkheden. Met Artelux kunt u zelfs dessins met dessins combineren! De presentatie in 7 kleurgroepen maakt kiezen gemakkelijk. In één oogopslag ziet u alle stoffen en dessins in de kleur die u zoekt! Artelux geeft uw fantasie de ruimte met nieuwe decoratiemogelijkheden.

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

BELANGRIJKE BENOEMING VOOR PROF. DR. IR. A. MATON

Prof. dr. ir. A. Maton, zeer bekend in de streek als hopexpert, en Baljuw (voorzitter) van de *Keurbroederschap de Witte Ranke*, die e inde april met pensioen gaat als direkteur van het Rijksstation voor Landbouwtechniek te Merelbeke, werd op 6 maart 1993 te Parijs verkozen tot Voorzitter van de *Commission Internationale de la culture du Houblon - Internationales Hopfenbaubüro*, en leidt nu deze wereld-hop-organisatie.

Prof. A. Maton (06.04.1928) is reeds sedert het behalen van zijn doctoraat aan de universiteit van Rijsel (docteur és sciences - maxima cum laude), aktief in de hopresearch en was o.m. - met zijn team van het Rijksstation voor Landbouwtechniek te Merelbeke - de ontwerper-bouwer van de eerste volautomatische hopdrooginstallatie, bij Roger Top te Proven !

In 1961 kwam hij in kontakt met het toenmalige *Europaïsches Hopfenbaubüro - European Hop Growing Convention - Commission Européenne de la Culture du Houblon*, met zetel te Straatsburg. Deze organisatie groeide, door het aansluiten van de Verenigde Staten en Oceanië, uit tot de wereldorganisatie van de hopteelt. Het *Internationales Hopfenbaubüro* (I.H.B.), dat momenteel 17 landen omvat uit drie kontinenten, bestaat uit drie kommissies : de biologisch-wetenschappelijke, de technische en de ekonomische kommissie. De leiding van het I.H.B. berust bij de *Executive Committee* (bestaande uit de voorzitter, de sekretarisgeneraal, en drie vice-voorzitters) verkozen uit de Algemene vergadering van alle landen/leden.

Prof. dr. ir. Maton was voorzitter van de *Technische Commissie H.I.B.* van 1962 tot 1972 en opnieuw van 1982 tot 1993. Hij woonde een twintigtal hopkongressen bij (er is jaarlijks één dergelijk kongres, om de beurt in een land dat lid is van de I.H.B.). Het Internationaal Hopkongres heeft dit jaar plaats te Poperinge, van 9 tot 13 augustus.

ZONDER RIJBEWIJS

YANNICK HUYS

Kallestraat 16
8691 Beveren-IJzer
057/30 00 56

Hebt u geen vervoer?
Geen nood ! Wij komen u afhalen en terugbrengen op eenvoudig telefonisch verzoek
(057) 30 00 56

Ik wens inlichtingen betreffend de LIGIER wagen

naam : .....

straat : .....

postnr. ..... woonplaats .....

LIGIER

HOOFDVERDELER VOOR WEST-VLAANDEREN

TEXTIEL ANNIE

Krombekestraat 72A
8691 STAVELE

Vrijetijdskledij voor groot en klein

o.a.

Damescaleçons vanaf ***390 fr.***

Strech rokje ***499 fr.***

Lycra rokje ***550 fr.***

T-shirts dames en heren vanaf ***299 fr.***

Kinder T-shirts vanaf ***199 fr.***

en nog veel meer ...!

448

FIETSEN IN FRANS-VLAANDEREN

Op zondag 16 mei 1993 richt DF-IJzerweelde een kulturele gezinsfietstocht in. De fietstocht vertrekt te Roesbrugge om 9.00 uur en bedraagt ongeveer 60 kilometer. Bij regenweer wordt een alternatief parcours afgelegd met de wagen. 's Middags wordt er gepicknict in St.-Winoksbergen.

Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom, maar vooraf inschrijven in wel noodzakelijk. Dit kan door eenvoudige naamopgave bij Luk Durnez - 057/30.05.85.

Deelnameprijs : DF-leden 120 fr.
Niet-leden : 150 fr.

KULTUURFEEST DAVIDSFONDS

Het Davidsfonds IJzerweelde nodigt U uit tot het grote Kultuurfeest op zondag 6 juni in Dadizele en Moorslede. Deelnemingsprijs leden : 250 fr., niet-leden ook welkom : 400 fr., kinderen tot 12 j. gratis. In de prijs inbegrepen : toegang Dadipark, optreden Ingeborg, Lievensevokatie op de Lievenshoeve te Moorslede, Artiestenmarkt, muzikale animatie, jeugdboeken, tentoonstelling en nog veel meer...

Folders en inschrijvingen bij : Monique Vandekerckhove, Couthoflaan 14-16, Proven - tel. 057/30.06.54 - 30.11.20.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

VOLKSSCHRIJVERS IN HET SPIEGELBEELD (14)

door Jack VERSTAPPEN

Schipper naast Mathilde
Waar is de tijd ?

Het is alweer 37 jaar geleden dat het Vlaamse televisiefeuilleton van die naam voor het eerst op de buis kwam, op precies te zijn op vrijdag 1 mei 1955.

Na al die jaren blijft bij een zeker gedeelte van de bevolking de serie mondgemeen, wat wijst op de overweldigende populariteit die ze destijds heeft gekend.

Bij het ontstaan van deze familiestrip zou niemand geloofd hebben dat er 187 afleveringen gingen volgen, uitgesmeerd over een periode van nagenoeg 8 jaar.

Was, om een groot woord te gebruiken, *Schipper naast Mathilde* dan universeel ? Zeker, vermits het feuilleton een exacte weerspiegeling was van het dagelijkse leven. De brede laag van de samenleving vond er zichzelf in terug, niet alleen met de kleine kantjes van de doordeweekse slameur, maar ook met het groot vergevingsgezind hart dat ons volk kenmerkt.

Tenslotte was de serie op vrij ongewone leest geschoeid. De scripts moesten gebouwd op éénzelfde groep artiesten, die zich om de veertien dagen op een vrijdag konden vrijmaken, vermits toen alle uitzendingen "live" de wereld werden ingestuurd. Vanuit de persoonlijke eigenschappen van deze diverse talenten werd de eerste conceptie gevormd. Het waren de dames Jet Cabannier, José Puissant en Denise Deweerdt enerzijds en de heren Nand Buyl, René Peeters en Thuur Bouchez anderzijds die inhoud en vorm bepaalden. Ze staken zich in de huid van kapitein Mathias, van Mathilde, zijn bazige zus, van Marieke, het nichtje, van Madame Krielemans (die steeds maar koekjes gaffelde), van Hippoliet (die graag een mondje Frans babbelde : "tout l'horreur est pour moi", en van Philidoor, de stotterende kunstschilder, (de figuur "Sander" (Jan Reusens) kwam later de troep versterken, terwijl ook Denise Deweerdt vrij spoedig door andere beroepsbezigheden afhaakte en vervangen werd door de jonge Chris Lomme.) Bij dit aantal werd vaak een rol toebedeeld aan "Juul", de papegaai, die alle lief en leed van het gezin meemaakte en ook zijn "zeg" kreeg in het hele gebeuren. Zijn deel werd opgeknapt door Fientje Blockmans, ongezien door de kijker maar steeds aanwezig in het gebeuren als "soufleuse".

De toenmalige BRT bracht het feuilleton om de twee weken tijdens het winterseizoen. Op de avonden dat de Schipper werd uitgezonden, moest men niet proberen ergens een vergadering te beleggen want dan kwam er geen kat ! Heel Vlaanderen zat voor de buis!

In den beginne werd voor de teksten beroep gedaan op auteurs als Gerard Walschap, Eugeen Winters, Jeroom Verten, Anton van Casteren, P. van de Ven. Stilaan werd het team uitgebreid naar de hele bevolking toe. Iedereen kon een proeve insturen. Er waren episodes geschreven door een bakker, een schoenmaker, een onderwijzer, een dokwerker, een kabaretier. Zat het verhaaltje snor, dan werd het door vaklui bewerkt, wat niet gemakkelijk is want schrijven voor dit medium vereist een klare, direkte taal, een finaal inzicht in de mogelijkheden ervan. In de pioniersperiode van de televisie was dit weinigen gegeven. Er moest nog veel geleerd en geschaafd, wat impliceerde dat fouten voorkwamen.

Ik herinner mij best de plezante momenten die ik, samen met mijn partner Anton van Casteren, beleefde bij het schrijven van Schipper-scripts omdat we om de haverklap visuele gags moesten uitdokteren. In principe kwam er om de minuut een verbale grap. Heel vakkundig bedachten wij tevens cascade-gags, grapjes die steeds terugkeerden in opwentelende zin.

Soms werd ons onderwerp héél anders dan vooraf bedacht. In deze denk ik aan *De hoed van Napoleon*, die uiteindelijk de *Broek van Hitler* werd en toegejuicht in de pers als één van de beste uit de serie.

't Kan verkeren, zei lang geleden Bredero!

Niets is zo gemakkelijk als schrijven voor een elite. Zolang je in hun exaltatie werkt, in je erkenning. Maar om te schrijven voor een massa-publiek als dit van de televisie, dan komt er heel wat meer kijken dan instinkt of fingerspitzengefühl. Want de TV-fan hangt zich vast aan ZIJN personages, die hij ten langen leste als zijn eigen droompatroon gaat bedenken en loopt het script anders dan hij het heeft gewenst, dan gaan de poppen aan het dansen. Dan wordt hij opstandig en spuit hij zijn ongenoegen waar het ook maar mogelijk is.

Toen wij in 1962 een jubileum-uitgave bezorgden en wij van oordeel waren dat er wel eens iets anders in terecht mocht dan de gewone humor en het gezocht hadden in een beetje "suspence" - het stokpaardje van Anton van Casteren - kregen wij een vloed van kritiek te slikken.

Het weekblad *Wij* zag de uitzending door een andere bril. Op 1 februari 1962 schreef het blad : "De jubileum-uitgave van "Schipper naast Mathilde" is op zeer eigenaardige en nogal gemengde gevoelens onthaald. Er werden zelfs krantenlezers gevonden die van oordeel waren dat hun gazet veel te mild geweest was en die het de moeite waard hadden geoordeeld dat aan de journalist in kweste te laten weten. Doorgaans scheen men het spijtig te vinden dat er door de tekstschrijvers deze maal minder naar humor werd gezocht en men het sukses ook een beetje in de "suspence" was gaan zoeken. De humor was in deze aflevering inderdaad een beetje in mineurtoon gehouden en de firma van Casteren-Verstappen had deze keer een plaatsje voorbehouden voor een soort "suspence", een zeer ondefinieerbare soort overigens !

Maar of dat nu precies een verlies voor de "Schipper" is geworden, we durven er aan twijfelen. We zijn in feite meer van het tegendeel overtuigd. Want de melodie, die in de Vlaamse T.V. doorgaans voor humor wordt gehouden, speelt men eigenlijk toch maar beter in mezzoforte ofte halfsterk. Wanneer ze sterk of voluit gaat spelen, dan wordt het zaakje veel te dikwijls een boertige klucht !

We vonden het daarom een zeer gelukkig idee naast de humor ook wat anders aan bod te laten komen. Mede daardoor is deze jubileum-Schipper een treffer geworden !"

Werden de akteurs van de strip in Vlaanderen levende helden, dan was het niet zo gesteld met de auteurs. Want zodra de namen ervan op de generiek verschenen, dan had het scherm afgedaan en werd er druk gebabbeld over de tribulaties van de schippersfamilie ! Test even jezelf ! Volg je de teksten die na een film of feuilleton op het doek verschijnen ? Een onbeduidend aantal kijkers, waarschijnlijk.

Uit eigen ondervinding weet ik dat geen mens zich bekommert om de schrijvers. Toen ik in samenwerking met van Casteren de 100e aflevering had verwezenlijkt en te dier gelegenheid een receptie aan ik weet niet hoeveel personen werd aangeboden, stond ik ergens in een hoekje met mijn fruitsapje. Geen mens die zich om mij bekommerde, niemand wist wie ik was, niemand vroeg wie ik was. Een onbekende zoals velen, meer niet.

De periode van *Schipper naast Mathilde* ligt wel definitief achter de rug. Niets in deze wereld blijft eeuwig. Er worden nu voor de uitzendingen hogere eisen gesteld, zowel aan tekst als aan akteurs. Laat ons het stellen dat de Schipper en zijn ploeg naar het rijk van de folklore is verhuisd.

Maar dat blijft geschiedenis, hoe men het ook draaie of kere !

EINDE

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Pretentie
ontstaat
als men
tussen
simpele zielen
leeft.

Wie vaak
verdienstelijke
mensen ontmoet
leert
alle pretentie af !

naar NIETZSCHE

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

TOTALE UITVERKOOP
van alle verfwaren en behangpapier

20 % korting

Behangpapier 100 fr. per rol

Mevr. G. SCHOONAERT
Prof.O.Rubbrechtstraat 27
8972 ROESBRUGGE

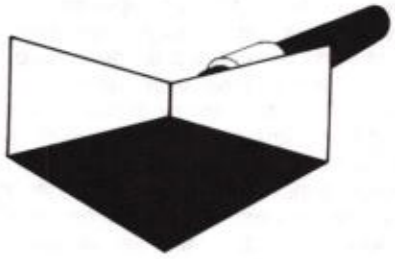

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 GLD 1988
PEUGEOT 405 diesel 1988 GRD
VW Golf 1987 diesel
VW Golf 1300 benzine 1988
2 x TOYOTA COROLLA diesel 1989

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **APRIL**

Kaartingen
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 28 april
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"

MAAND **MEI**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
donderdag 13 mei
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 26 mei
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"

Vogelpik
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 30 april en zaterdag 1 mei
start nieuw seizoen
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 8 mei : smijting voor de leden
• Haringe, in ,,St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 8 en zondag 9 mei
smijting voor de leden

Schuiftafel
• Roesbrugge, café ,,De Gouden Arend"
vrijdag 30 april vanaf 19.30 u.
zaterdag 1 mei vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

Rommelmarkt
• Roesbrugge, Haringestraatkermis
zondag 16 mei '93 vanaf 7 uur

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe
• Woensdag 28 april om 13.30 u. in "Sint-Jozef" te Haringe : algemene vergadering "Ouder worden en wonen".

SCHOOLFEEST te STAVELE
Hartelijk welkom op het schoolfeest dat doorgaat in de Basisschool, Zwanestraat 11 te Stavele op zondag 25 april '93 vanaf 10.30 uur.

Wat staat er zoal op het programma ? Worstenkaarting en enveloppetrekking (doorlopend), wafelbak (14.00 u.), optreden van de scholieren en de fanfare (14.45 u.) en niet te vergeten ... de kinderakademie !!! (19.00 u.)

We hopen op uw steun en aanwezigheid te mogen rekenen en danken U bij voorbaat.

Brandweer
Roesbrugge-Haringe

Zondag 16 mei

OPENDEURDAG

Vanaf 17 uur :

BARBECUE

300 fr.

Vooraf inschrijven niet noodzakelijk

BUSUITSTAP
Op Pinkstermaandag 31 mei organiseert CM Ziekenzorg Roesbrugge-Haringe een mooie daguitstap naar Elburg in de Nederlandse provincie Gelderland.

Op het programma staat een geleid bezoek aan de bekende tuinen van Dokter Vogel met een kijkje achter de schermen van de vervaardiging van homeopatische en fytotherapeutische geneesmiddelen. Verder ook een puzzelstadsbezoek aan het oude Hanze stadje Elburg, gelegen aan de rand van de Veluwe.

De totaalprijs bedraagt 950 fr. voor de busreis, toegangen, middagmaal (Gelderse koffietafel) en dienstgeld chauffeur. Wij vertrekken rond 5.45 uur.

Nadere bijzonderheden bij inschrijving. Inschrijven bij Jozef Deschuytter (057/30 00 09), Willy Maes (057/30 01 48) of Roger Benauwt (057/30 01 88).

K.B.G. BEVEREN-IJZER
Uitslag van de kaarting op 18 maart 1993.
Wonnen 3 partijen :
Godderis Yvonne 355 p., Desmyttere Georges 330 p., Claeyman Denis 326 p., Bustraen Maria 303 p., Nuttens Jeanne 295 p., Froyman Maria 276 p., Maekelberghe Jules 245 p., Persyn Jules 235 p., Mernhout Maria 221 p., Vandaele Michel 216 p.

TE KOOP
● **WASMACHINE en DROGER, KOLENKACHEL.** Zich wenden : Roesbruggestraat 52, Beveren-IJzer - 057/30 09 30.

TE KOOP
● **RONDE GRIJZE HOEKSALON.**
Te koop wegens plaatsgebrek. Spotprijs. Tel. 057/30.02.16 na 19.30 u.

ROESBRUGGE-HARINGE
BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Bram Benault, zoon van Pascal en Martine Vanbrabant.

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

SCHOONHEIDSSPECIALISTE
CAMOUFLAGISTE
- Bepaal uw eigen look door een kleur- of stijlanalyse
- Vraag inlichtingen

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank
3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Tijdens zijn verkiezingsronde voor het presidentschap van de V.S., in 1988, beloofde George Bush dat er geen belastingverhoging zou komen. Hij werd verkozen ! Maar wegens het feit dat er te hoge bedragen werden gespendeerd o.m. aan een te dure hofhouding, aan buitenlandse hulp en ruimtevaart en daarbij een te weinig efficiënte strijd tegen de fraude werd gevoerd, kon Bush zijn woord niet houden en in oktober 1990 werden de belastingen toch verhoogd.

Men heeft het Bush nooit vergeven, niettegenstaande zijn suksessen zowel in de Koude oorlog als in de Golfoorlog.

Bill Clinton heeft in 1992 zijn verkiezingspropaganda grotendeels gesteund op de woordbreuk van Bush, en verzekerde met de hand op het hart dat het zou gedaan zijn met de belastingverhogingen. Hij werd op zijn beurt verkozen ! Maar... hij ook heeft zijn woord gebroken en in de eerste drie maanden van zijn bewind heeft hij naar nieuwe belastingen gegrepen. Dat belooft voor zijn toekomst !

Bij onze jongste parlementsverkiezingen waren er grote affiches aangeplakt, waarop in koeien van letters te lezen stond : WIJ GAAN NIET IN UW ZAKKEN ZITTEN - REKEN EROP - SP. Maar 't is hier verlopen gelijk in Amerika. Vanaf de 1e juli zullen de loon- en weddetrekkenden en de gepensioneerden het al voelen in hun portemonnee. De zelfstandigen krijgen nog een jaar uitstel. De belastingen verhogen met 3 %. Ik zou toch dit willen zeggen aan de pas herkozen voorzitter van de Socialistische Partij : "Mijnheer Vandenbroucke, hoewel je zopas opnieuw tot voorzitter van de SP werd verkozen, ben je als zoontje uit een welstellend burgerlijk milieu daar niet op uw plaats, en wanneer je Dehaene de toelating hebt gegeven om de belastingen te verhogen, in plaats van de fraude te bestrijden, heb je ook aan woordbreuk gedaan en onthoud het, het zal je duur te staan komen!"

"Daarmee" *zegt Gusta,* "zijn ze bezig met de rode loper te ontrollen voor Verhofstadtje, die einde vorige maand, op het VLD-kongres te Kortrijk, heeft gezegd dat hij ervoor zal zorgen dat de belastingen naar beneden gaan, dat er geen krisisbelasting komt, geen belasting op het kindergeld en geen indexsprongen ! Maar ook hij zal zijn woord moeten breken, en de gevolgen ervan ondervinden.

Dat lijkt wel een voorspelling op lange termijn, maar de beste profeet van de toekomst is het verleden".

My Gusta is Fantastic !

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

LENTEAKTIE

PHILIPS MATCH LINE

het neusje van de zalm

Deze IDTV's zijn er met een scherm van 63, 70 of 85 cm.
De Black Line beeldbuis garandeert 50 % meer kontrast en verbluffende getrouwe kleuren.
De geluidskwaliteit is dank zij de NICAM decoder en het Power bass Reflex HiFi systeem van hetzelfde hoge niveau..
Afstandsbediening

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

"Hoe is dat, ga je gy mei vandaage", vroeg Pol teegen Berten.

"Vaneigens!" zei Berten ... "zou je 't kunnen laaten zulk weere!"

Pol en Berten waaren op hulder pensioen en weunden in Poperinge. Olle weeke deeden ze hulder toertje met den auto, naar de parochies in 't ronde, waar dat ze, in de paar kaffees die nog over è bleeven waaren van vroeger, è aangenaame pinte dronken en è vriendelijk koutertje deeden met de bazinne of met den baas.

Ze vertrokken, en hulder eerste halte wos te St. Jan ter Biezen, in "De Sterre". Ze dronken daar è gezapig pintje, klapten è beetje en ols 't ol verteld wos dat ze wisten, vertrokken ze Watou op, teweege naar "'t Volkshuis" in Roesbrugge.

" 't Is schoon weere, maar windig!" zei Berten, ol instappen.

Zoodat ze bykans tenden de reeke huizen kwamen, zaagen ze daar è dikke madam, met nogol è korte gebloemde robe aan, die bezig wos met 't wied uit heuren voordam te trekken. Dat sloeg styf in d'ooge, omdat dat mensche djuuste met heuren achterkoffer naar de straate è keerd stond en dat de wind nog meehielp ...

"Let op, niet te zeere!" riep Berten ... we gaan è flitst zijn!"

"En we gaan d'er schoone opstaan!" lachte Pol ol scheefkyken.

Maar daarmei had'n niet è zien dat er djuuste twee hennen over de straate liepen en meteen stooven de pluimen ol over den auto ... Ze stopten, stapten uit en zaagen de twee kadavers daar leggen. Pol zag direkt dat de boerinne van d'hofstee rechtover buitenkwam...

"Ze zijn garantie van daar!" zei Pol ... " 'k gaan ze gaan draagen!"

Met in elk è hand è henne bij è poot, ging'n 't hof op. Berten kroop in den auto en keek hoe dat 't ging ofloopen ... 'n Zag de boerinne entwot zeggen, Pol d'hennen by de voordeure leggen en direkt weerekeeren ...

"Komt dat teegen!" zei Pol ols'n by den auto kwam ... "de boerinne zegt da'we moeten binnen gaan om è pater te drinken!"

"Ha!" lachte Berten ... "we gaan nog oltemets è keer è henne moeten kommen doodryden dè!"

Inderdaad, ols ze binnenkwamen, stond er ol voor elk è pater è schonken...

"Zet julder!" zei de boerinne, binst dat ze oek een schonk voot heur zelven ... "op julder gezondheid!" Ze tikten en ze dronken.

"Héwè, 'k zyn kontent da'ze olzoo olle twee in één keer d'eraan zyn zi!" lachte de boerinne... "z'hèn ol twee keeren ol mien erweeten uit è scharteld en 'k wos ze djuuste weere bezig met over de straate jaagen, ols je gyder ofkwam...

"Zyn dat joen hennen niet misschien?" vroeg Pol verwonderd.

"Ba neen 't!" zei de boerinne... "ze zyn van de doeninge hierover ..! 't Is djuuste datte..! Wyder maaken dat niet tegaare... en olzoo, je zyt gyder gelik van Onzen Heere è zonden, om ze toen naar daar te draagen, ennée!"

KWAAK .

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 5 mei 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

IEPER, PAREL VAN DE WESTHOEK

Ilse Carola Salm begint haar boek *Flandern* met deze zin:

-"Die Geschichte Flanderns ist mit Blut und Tränen geschrieben"(1) (De geschiedenis van Vlaanderen is geschreven met bloed en tranen).

De geschiedenis van de eens zo wereldvermaarde lakenstad Ieper is hiervan een schoolvoorbeeld. Al in 1280 kwamen de lagere klassen en de middenstand in opstand tegen burgerij en stadsbestuur. Opstand die met de strijdkreet van de malkontenten als *Cokerulle* werd gedefinieerd.

De stad kende in de loop der eeuwen grote welvaart, maar werd als geen ander getroffen door interne twisten, godsdienstoorlogen en totale vernielingen.

Sedert Wereldoorlog I is Ieper met zijn randgemeenten de grootste begraafplaats ter wereld. Niet minder dan 280.000 grafzerken getuigen van het inferno en voor niet minder dan 100.000 jonge mensen werd hen de zogeheten laatste rustplaats ontzegd. Naam en toenaam van enkelen onder hen prijken op de Missing Memorials, zoals deze van de Menenpoort, waar de namen zijn aangebracht van 54.896 vermisten.

Op 1 januari 1919 telde Ieper hoop en al vijfentwintig inwoners. De stad was één grote puinhoop en er werden achter grote burelen in riante paleizen voorstellen geformuleerd om dit schrikwekkend beeld van de eens zo vermaarde kunst- en kultuurstad als oorlogsmonument te klasseren.

Maar Ieper herrees uit zijn puin en werd als een feniks uit zijn as herboren. Met een Westvlaamse koppigheid en met een groot hart voor hun metropool van weleer, hebben de Ieperlingen hun stad weer mooi en leefbaar gemaakt. De parel van de Westhoek zeg maar.

De Dienst voor Toerisme met Peter Slosse aan het hoofd en PTI (*P*romotie *T*oerisme *I*eper) met José Lemahieu aan het roer, laten niets onverlet om hun historische cite in binnen- en buitenland te promoten. Het aantal hotelovernachtingen steeg in een paar jaar met meer dan tienduizend (22.768 in 1988, 34.926 in 1991) en de initiatieven die genomen worden om vreemde deviezen binnen de muren te krijgen en het de inwoners nog leuk te maken ook, zijn schering en inslag.

Nu de meizon uitnodigt uit je schelp te kruipen, kan een eerste tocht best naar de Kattestad gaan. Al is het maar een zuchtje ver, let op de snelheidsbeperking op de expresweg. Negentig mag. Wat meer is bederft de pret.

Guide illustré... met een mondje Frans, een voetje voor.

Hoe groot de inspanningen na W.O.I ook waren om Ieper enigszins zijn charme en uitstraling van vóór de eeuwwisseling terug te geven, men is daar niet in geslaagd. Begrijpelijk eigenlijk na alles wat verloren ging. Vooral de weinige oude huizen met houten gevels die nog het meest aan de late middeleeuwen herinnerden gingen onherroepelijk verloren in de wereldbrand. In 1823 had de stad al inspanningen gedaan via een subsidiëringsfonds om de kramiekele optrekjes door nieuwe woningen te laten vervangen. Een goede twintig jaar later in 1848 kreeg Auguste Böhm de opdracht de nog resterende oude (houten) huizen met tekeningen te inventariseren. Deze kollektie, die verdraaid veel aan de werken van de Nederlander Anton Pieck doet denken, was in het Vleeshuis tentoongesteld samen met schilderijen van A.Van Dyck, Jordaens, Breugel, Rubens en een schat van andere grote meesters Een boogscheut verder, als belending van de majestueuze lakenhalle borg de Schepenkamer een schat van kostbaarheden, waarvan Jean Rousseau, sekretaris van de Koninklijke Kommissie voor Monumenten en direkteur-inspekteur van Schone Kunsten op 9 november 1869 schreef:

"La salle Echevinale à Ypres, comme on dit, vaut le voyage (2).

Om met al deze schoon- en kostbaarheden de toerist te informeren verscheen bij drukker-uitgever Callewaert-De Meulenaere, Boterstraat 36 te Ieper in 1897 een *Guide illustré du Touriste à Ypres et aux environs.*

Il vaut le voyage...

Het waren slechts begoede lui die aan Rousseaus interpretatie een boodschap hadden. Met de gids in de hand raakten ze wegwijs in het toen al stille en versteende provinciestadje, was daar niet de kazerne die voor nering en vertier zorgde.

Véron De Deyne en Arthur Butaye als auteurs van deze 77 bladzijden tellende gids verkochten alzo ééntalig (Frans) een der belangrijkste steden uit het oude graafschap Vlaanderen.

Nuttige tips werden kwistig meegedeeld als daar zijn o.a. de openingsuren van het zwembad. De mannen konden met zedig zwem*kostuum* van zaterdagmiddag tot zondagmiddag in 't zilte nat. De vrouwen met

►

hoogsluitend kraagje en borst en bips bedekt, mochten kopje onder iedere woensdagmorgen van 7u tot 10 u.

Het boekje was overvloedig geïllustreerd en bracht tot en met bladzijde 64 een zeer goede beschrijving van wat Ieper tot aan 1914 aan gebouwen en kunstschatten te bieden had.

Hartverscheurend is het op die manier gekonfronteerd te worden met het zinloze van het oorlogsgeweld. Niet alleen werd een groot deel van ons kunstpatrimonium onherroepelijk verminkt en verloren, maar honderdduizenden jonge mensen - kinderen haast nog - werden tussen de kollebloemen in Flanders Fields vermoord:

"Zij kwamen recht uit hun oprechte dorpen
kinderen haast nog, nauwelijks van school,
de ransels met de schriften afgeworpen,
soldatenransels om, en als symbool,
de rode kollebloem, een zachte veer,
gestoken in de loop van hun geweer". (3)

De rest van de *Guide illustré* (blz. 65 t.e.m. blz. 77) is gewijd aan *Les environs d'Ypres*: Zillebeke, Dikkebus, Mesen, Wervik, Poperinge, de Westvl. Bergen, Beauvoorde, Lo en Vleteren. Allemaal beelden vol nostalgie zoals deze bij het begin der eeuwwisseling er uitzagen. Een achttal roze bladzijden sluiten het gidsje met daarin (weer allemaal in 't Frans) publiciteit voor beenhouwer Legrand uit Kemmel-Villégiature, vélomaker Hoflack, transporteur J.Creton, distillateur Armand Deridder en zijn aperitieven *L'Amer du Nord*, e.a.

Toen Ieper lang nog na W.O.I zijn wonden likte en ganse horden Engelsen het voormalig slagveld van The Ypres Salient afschuimden op zoek naar hun gesneuvelden schreven Renaat Buckinx (1901-1979) en Paul Tamboryn (1897-1977), de ene in *De Toerist*, de andere in *Touring Club* van België over hun lievelingsstad Ieper, waar beiden aan het ateneum les gaven. (4)

De Ieperse bourgeoisie bleef zich vast bijten met hun mondje Frans in *la belle époque* en toen *das Herrenvolk* voor de tweede keer in geen tijd met veel te veel ineens Ieper plat liep, was het uit met de toeristische promotie.

Ieper houdt herinnering levendig

N.a.v. de 75ste verjaardag van Third Ypres, de Derde Slag om Ieper, nog beter bekend als de Slag bij Passendale hadden vorig jaar in november een vijftal concerten plaats onder de naam *We died in Hell. They called it Passendale.* Deze gingen door te Passendale (11/11), Brugge (12/11), Leuven (13/11), Turnhout (16/11) en Kortrijk (18/11). Ieper viel toen uit de boot.

Met dit initiatief van Piet Chielens uit Reningelst, hoofdredakteur van het muziektijdschrift *Gandalf*, wilde men één der bloedigste moordpartijen uit de eerste Wereldoorlog herdenken.

Tussen 31 juli en 10 november 1917 sneuvelden er een half miljoen geallieerden en Duitsers. In "De honderd dagen van Passendale" boekten de Britse legers een terreinwinst van nog geen acht kilometer, die enkele maanden daarna weer werden prijsgegeven.

De Duitse opperbevelhebber Ludendorff getuigde:

"Wanneer wij in 1918 het terrein weer veroverden troffen wij het verschrikkelijke schouwspel van vele duizenden lijken"(5)

De namen van sommigen onder hen staan in de *Menin Gate Memorial to the Missing* te Ieper gebeiteld.

Onder die Menenpoort die bol staat van symboliek over het eeuwenoude slagveld Vlaanderen, zal op *vrijdag 9 juli a.s. te 20 u* een internationaal herdenkingsconcert plaats hebben. Vijfenzeventig jaar na het beëindigen van de Eerste wereldoorlog wint deze heel symbolisch geladen voorstelling in grote mate aan kracht omdat zij plaatsvindt op deze ultieme plek waar sinds 1927 elke avond de *Last Post* het oorlogslijden in Vlaanderen herdenkt.

"In de vestingsmuur waar Marlboroughs paarden gestald stonden en tweehonderd jaar later de ambities en illuzies van Europa's jeugd te pletter liepen, zullen de 54.896 namen van de Menenpoort in naam van de miljoenen en miljoenen slachtoffers van alle oorlogen sindsdien en voordien, de aanklacht en de troost van deze muziek ontvangen" (6)

De organisatie wordt door de stad Ieper in (vele) handen genomen en deze aanpak getuigt van de ernst waarmee het stadsbestuur, de Dienst voor Toerisme en het P.T.I. zijn ambities illustreert.

Ieper houdt de herinnering aan het inferno van 1914-1818 levendig, zonder zich te wagen aan goedkope sentimentele smartlapperij.

"Will you go to Flanders ? To hear the ladies cry, and see the soldiers die..." (7)

De internationale artiesten die op vrijdag 9 juli a.s .in het *Internationaal Herdenkingsconcert* optreden hebben allemaal het fenomeen oorlog als essentieel onderdeel op hun repertoire staan.

-De Engelse *June Tabor* zingt niet alleen over de Eerste Wereldoorlog, ook over vroegere oorlogen in Vlaanderen. Zoals over de campagne van Lord Marlborough in 1708 of over The Plains of Waterloo in 1815.

-De Amerikaanse *Shoshana Kalish* woont in New York, maar is een joodse uit Galania, het Hongaars sprekende deel van Slovakije. Als kind werd ze in 1944 met haar familie gedeporteerd naar het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau, waar zij de dans ontsprong.

-*Marwan Zoueini* is een Libanees en *Kristien Dehollander* en *Alfred den Ouden* zijn van Dranouter en hoeven niet meer voorgesteld.

-*The Lone Tree Orchestra* is een gelegenheidsformatie voor deze produktie en de zes muzikanten komen allen uit een verschillende regio.

De naam van het ensemble is ontleend aan het *Lone Tree Cemetery* te Wijtschate. Een kleine begraafplaats met *amper* 88 zerkjes, vlak bij de Spanbroekmolen. Het resultaat van *slechts* 15 seconden oorlog.

De hoge berm is nu weelderig begroeid en in het midden van de krater liggen waterlelies, diep uit donkerkoele vijvergrond gerezen...

a Pool of Peace...

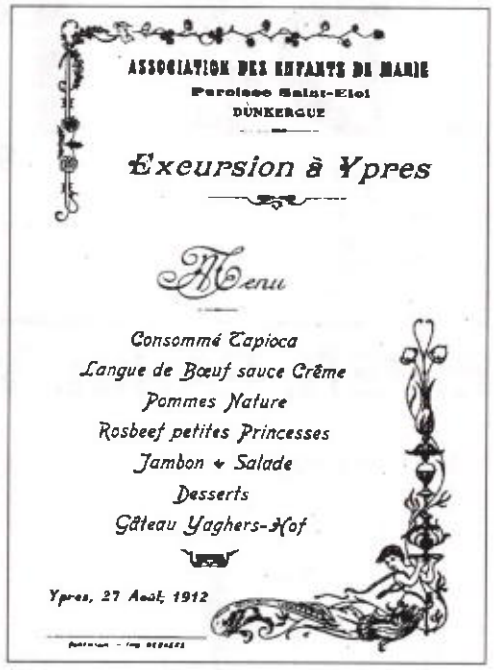
ASSOCIATION DES ENFANTS DE MARIE
Paroisse Saint-Eloi
DUNKERQUE

Excursion à Ypres

Menu

Consommé Tapioca
Langue de Bœuf sauce Crême
Pommes Nature
Rosbeef petites Princesses
Jambon ✦ Salade
Desserts
Gâteau Yaghers-Hof

Ypres, 27 Août 1912

In het vóóroorlogse Ieper, oog voor de innerlijke mens

Van katten, ridders, prinsessen, Batman en roodkapje.

In 1994 trekt de internationaal vermaarde Ieperse Kattestoet weer door de straten van de stad. De jaren dat dit niet gebeurt zorgt de Dienst voor Toerisme , de P.T.I. en het Stadsbestuur voor een alternatiefje.

Zo had vorig jaar op 9 en 10 mei de *Cokerulleherdenking* plaats met middeleeuwse animatie en een onvergetelijk Beeld-, licht- en klankspel "Zeven eeuwen Lakenhallen".

Voor dit jaar zorgde men op 7, 8 en 9 mei voor een luchtig programma onder de noemer *Katteprelude.*

Voor diegenen die nog twijfels zouden hebben of een *kattesprongetje* tot Ieper niet de moeite loont, vragen dan maar best de evenementenkalender voor dit jaar aan de Dienst voor Toerisme, Grote Markt 34 te 8900 Ieper. Tel.: 057/ 20 07 24.

Met een popfestival, een jachthoornconcert, Place du Tertre en nog zoveel meer, blijft Rousseaus uitnodiging brandend aktueel:

"Ypres... comme on dit, vaut le voyage!"

Elie E.Balduck

1 Ilse Carola Salm, *Flandern.* Uitg.Werner, Wenen 1973
2 Alphonse Vandenpeereboom. *La Chambre des échevins d'Ypres.* uitg.A.De Zutter, Brugge 1878
3 Anton van Wilderode. *De drie papavers.* Verzamelde gedichten Uitg.Orion Brugge 1974
4 Elie E.Balduck, *Meester Paul Tamboryn uit Ieper.* De IJzerbode, 19e jrg.nr.11, nov.1989
5 *Zelfs in de hel zingt iemand nog zijn laatste lied.* Het Volk. Zat.-zond.7, 8 nov.1992.
6 Piet Chielens over de uitvoering van 9 juli 1993. Perskonferentie Toerisme Ieper 20 april 1993. Hotel Rabbit
7 18e eeuwse Britse lied, waarmee het concert opent.

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (5)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

De valproef

In de werken van de Italiaanse wiskundige grootmeesters, die Stevin ongetwijfeld had gekonsulteerd, was er naast of tussen hun algebraïsche vraagstukken en stellingen ook wel sprake van natuurkundige problemen, en sommigen onder hen hadden daaraan afzonderlijke traktaten gewijd. Tartaglia (de stotteraar) (1499 - 1557) had niet alleen over derdegraadsvergelijkingen geschreven, maar had naast Euclides ook Archimedes - bekend om zijn metode ter bepaling van het soortgelijk gewicht (Eureka !) - vertaald in het Italiaans. Tartaglia was tevens de leermeester van Gimbattista Benedetti (1530 - 1590) die de bewegingsleer van Artistoteles had aangepakt in zijn *Demonstratio proportionum motuum localium contra Aristotelem*, verschenen te Venetië in 1554. Hij betoogde er dat Aristoteles die beweerde dat zware lichamen een grotere valsnelheid hebben dan lichte, en wel in evenredigheid met hun gewicht, moest verbeterd worden in deze zin dat de valsnelheid eveneens afhing van de middenstof waarin de valbeweging gebeurde (bv. lucht of water).

Van luchtledigheid was er toen nog geen sprake, want Aristoteles had verkondigd dat luchtledigheid onmogelijk was (horror vacui), en dat een val in het luchtledige - moest dat kunnen - met een oneindige snelheid zou gebeuren.

Waar Benedetti de leer van Aristoteles alleen maar bijwerkte, waren de wiskundigen Jean Taisnier (1509 - 1570 ?) en Hieronimo Cardano (1501-1576) van mening dat lichamen met verschillend gewicht nochtans met een zelfde snelheid vallen, al scheen dit wel in strijd met de ervaring van elke dag.

Stevin zou proefondervindelijk onderzoeken wie er gelijk had. De toegepaste wetenschap die met hem haar intrede deed, vereiste het samengaan van hand-en-verstand, experiment en teorie. Door zijn vriend Ludolf van Ceulen, kwam hij in kontakt met diens beschermheer, burgemeester Jan Cornets de Groot van Delft, de vader van de bekende Hugo of Huig de Groot (Grotius), jurist en poëet, wiens standbeeld het marktplein van Delft siert.

Samen met Jan de Groot liet Stevin twee loden bollen, de ene 10 maal zo zwaar en groot als de ander, op hetzelfde ogenblik, uit een gebouw, 30 voet hoog, op een plank vallen, en hij stelde inderdaad vast dat er maar één inslag werd gehoord. Dus besloot Stevin dat beide bollen even snel naar beneden waren gekomen, wat in tegenspraak was met de stelling van Aristoteles, die voorzag dat de zwaarste bol veel eerder had moeten aankomen. Natuurlijk was Aristoteles verkeerd. Het is onjuist dat een tien keer zwaarder lichaam ook tien keer sneller valt, maar Stevins besluit dat lichamen van verschillende grootte en gewicht even snel vallen, was eveneens verkeerd. Naderhand is gebleken dat voorwerpen van verschillend gewicht alleen maar een gelijke valsnelheid hebben in het luchtledige en dat de weerstand van de lucht een lichter voorwep meer afremt dan een zwaarder. Bij de valproef van Stevin was de geringe hoogte er de oorzaak van dat men geen verschil konstateerde.

Volgens Vincenzo Viviani (1622 - 1702), die de laatste twee jaar van Galilei's leven zijn assistent was, en in 1657 de eerste biografie over hem schreef, zou Galilei enkele jaren na Stevin (minstens vier) dezelfde valproef uitgevoerd hebben, met hetzelfde resultaat, door twee bollen te laten naar beneden vallen van de scheve toren van Pisa. Maar er is gebleken dat Viviani zijn leermeester wel meer leuke verhaaltjes toedichtte, waarbij tevens dient opgemerkt dat het experiment van Galilei zo verdacht veel overeenkomst vertoont met dit van Stevin, dat het vermoeden ontstaat dat Viviani het rechtstreeks of onrechtstreeks aan Stevin heeft ontleend, in acht genomen dat Galilei alleszins de vrije val heeft bestudeerd, zij het voornamelijk met behulp van het hellend vlak.

Stevin heeft zelf over het experiment dat hij heeft uitgevoerd, samen met Jan de Groot, verteld in de *Anhang der weeghconst* verschenen in zijn *Wisconstighe ghedachtenissen* (1605) waar hij spreekt van een "ervaring teghen Aristoteles", omdat de bollen "t'samen so ghelijck opt bart vallen, dat haer beyde gheluyden een selve clop schijnt te wesen".

De Beghinselen Der Weeghconst

In 1586 verschenen te Leiden *In de Druckerye van Christoffel Plantijn By François van Raphelinghen*, van de hand van "Simon Stevin van Brugghe" drie verhandelingen :

De Beghinselen Der Weeghconst ;
De Weeghdaet ;
De Beghinselen Des Waterwichts.

De eerste twee hadden betrekking op de statika, of de leer der krachten, in evenwicht. De derde handelde over de hydrostatika.

De grondslag van de statika vinden we bij Archimedes, al heeft hij ook wel enkele vage voorlopers gekend.

Archimedes die leefde in de 3e eeuw voor Kristus, was na Euclides de grootste en bekendste wiskundige uit de Alexandrijnse school. Hij was afkomstig van Syracuse, op Sicilië, en keerde daar na zijn studietijd terug. Syracuse dat in een strijd tussen Cartago en Rome verwikkeld zat en aanvankelijk de kant van de Romeinen had gekozen veranderde omstreeks 214 voor Kr. van kamp (tweede Punische oorlog). Het werd twee jaar door de Romeinen belegerd en daarna ingenomen. In weerwil van het uitdrukkelijk bevel dat Archimedes moest gespaard worden, werd hij door een Romeinse legioensoldaat gedood. Er worden over hem, evenals over tal van andere grote mannen, leuke verhaaltjes verteld, die meestal lang na zijn dood verzonnen zijn. Bij de belegering van zijn stad heeft hij met door hem ontworpen schiet- en werptuigen het de Romeinen zeker lastig gemaakt, maar dat hij met behulp van een spiegel, waarmee hij de zonnestralen concentreerde, een Romeins schip zou in brand gestoken hebben, lijkt zeer onwaarschijnlijk als men weet dat hij binnen een afstand van 33 meter van het vijandelijke schip had moeten werken, met een spiegel van ongeveer 3,5 m doormeter. De Romeinen zouden met dit tuig zeer zeker korte metten gemaakt hebben.

Tot zijn merkwaardige wiskundige prestaties dienen gerekend, zijn werk over *Cirkelmeting*, waarin hij de waarde van *pi* binnen een bovengrens (22/7) en een benedengrens (233/71) situeerde, alsook zijn

DE
BEGHINSELEN
DER WEEGHCONST
BESCHREVEN DVER
SIMON STEVIN
van Brugghe.

TOT LEYDEN,
Inde Druckerye van Chriſtoffel Plantijn,
By Françoys van Raphelinghen.
CIↃ. IↃ. LXXXVI.

De titelpagina van De Beghinselen der Weeghconst *met Stevins persoonlijke logo, de "clootkrans" en de spreuk* Wonder en is gheen wonder.

►

geschrift *Over bol en cylinder* waarin hij o.m. bewees dat zowel de inhoud als de oppervlakte van een bol tweederde is van die van de omgeschreven cylinder. Volgens zijn wens werd de figuur van de bol in de cylinder op zijn graf afgebeeld. In 137 voor Kr. zou Cicero als kwestor een bezoek brengen aan Sicilië, en te Syracuse ontdekte hij dicht bij de Agrigentische poort een graf dat door onkruid en doornen volledig was overwoekerd. Het bleek het graf van Archimedes te zijn. Op Sicilië wist men niet meer van zijn begraafplaats af en Cicero was zo fier op zijn vondst dat hij schreef dat "de meest beroemde stad van Griekenland het graf van zijn beroemdste inwoner niet zou hebben gekend als het niet door een man uit Arpinum (geboorteplaats van Cicero) was ontdekt !"

Inzake mechanika heeft Archimedes een boek geschreven in twee delen, *Over het gewicht en het zwaartepunt van vlakke figuren*, waarin hij de wetten van de hefboom heeft opgesteld en tevens de vraag heeft besproken hoe men het zwaartepunt van een lichaam kan vinden. Net als Euclides in zijn meetkunde vertrekt van axioma's, onomstotelijke begrippen die vast staan en geen bewijs vereisen, begin Archimedes bij grondprincipes, postulaten genoemd, waaruit hij door logische redenering stellingen afleidt.

De werking van de hefboom heeft Archimedes niet alleen in een wet gegoten, maar tevens het begrip *arbeid* ingevoerd. Archimedes bijzonderste hefboomwet luidt als volgt : *de arbeid door de hand verricht door het lange eind van de hefboom omlaag te drukken, is gelijk aan de arbeid die aan het kortste eind is verricht om de last op te lichten.*

Eeuwen na Archimedes, maar vóór Stevin hebben de Italiaanse wiskundigen Francisco Maurolyco (1494 - 1575) en Frederigo Commandino (1501 - 1575) nieuwe zwaartepuntbepalingen uitgevoerd, maar de wiskunde heeft eigenlijk meer van hun werk geprofiteerd dan de mechanika.

Stevin zou het werk van Archimedes verder zetten met zijn *Beghinselen Der Weeghconst* en *De Weeghdaet.*

Het eerste boek begint met twee gedichten, één in het Latijn en een tweede in het Grieks, onder de titel : *Om de Weeghconst, waterwicht, ende Lochtwight*, en getekend : Jan de Groot. Daarop volgt een opdracht aan Rudolf II, Roomsch Keyser. Daarna komt een tamelijk uitvoerige uiteenzetting, *Uytspraeck vande Weerdicheyt der duytsche Tael*, waarin Stevin een lofzang brengt op het Duytsch (Nederlands), dat volgens hem alle andere talen overtreft. Hij betreurt dat de meeste Nederlandse intellektuelen stelselmatig het Latijn beschermen, en handelt over de "oudtheyt" onzer taal, maar voornamelijk over haar "constich maecsel" ([32]). Met lange lijsten van eenlettergrepige woorden, 742 werkwoorden (1e persoon tegenwoordige tijd) en 1428 naamwoorden, met ernaast de Franse en Latijnse vertaling wordt aangetoond hoe rijk we zijn op dat gebied. En net als in zijn *Dialectike* wijst hij erop dat deze eensyllabige woordjes bijzonder geschikt zijn om samenstellingen te maken.

In *De Beghinselen der Weeghconst* geeft Stevin een matematisch bewijs van de hefboomwet, en behandelt hij de evenwichtstoestand van een lichaam op het hellend vlak.

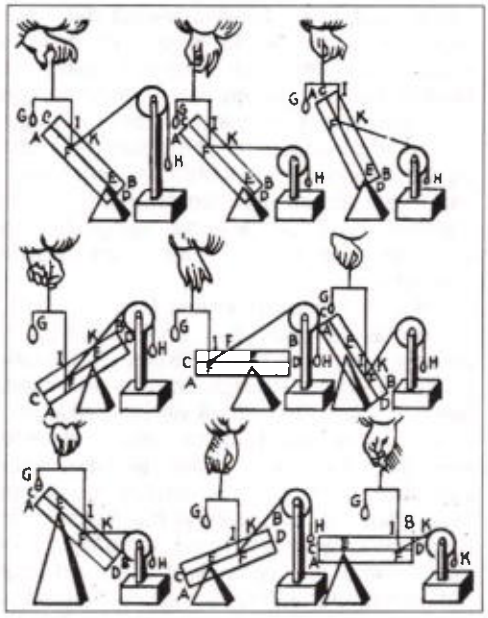

Tekening uit De Beghinselen der Weeghconst *in verband met het evenwicht op het hellend vlak.*

Wat de hefboomwet aangaat hier heeft Stevin niets aangebracht dat wezenlijk nieuw is, hij brengt alleen een vereenvoudigde vorm van de redenering van Archimedes, terwijl hij in de *Quaesiti* van Tartaglia zeker de hefboomwet heeft aangetroffen die overgenomen was uit het werk van de 13e eeuwse wiskundige Jordanus Nemorarius, die deze wet uit bepaalde axioma's had afgeleid. Wel maakt Stevin talrijke toepassingen van het hefboomprincipe, zodat hij eigenlijk een volledige behandeling brengt van de leer van evenwijdig op een vast lichaam werkende krachten.

Wat het hellend vlak betreft, ook hier is Stevin niet de eerste geweest, die de eigenschappen ervan heeft bestudeerd. De wet van het hellend vlak werd eveneens bepaald door Jordanus Nemorarius en is ook langs Tartaglia tot bij Stevin gekomen, maar de teorie van het evenwicht van lichamen op een hellend vlak is wel degelijk door Stevin geformuleerd, dank zij een originele en nieuwe manier van redeneren.

Hij dacht hierbij aan een rechthoekige driehoek ABC, waarvan de ene rechthoekzijde dubbel zo lang is als de andere, en waarvan de hypotenusa horizontaal wordt geplaatst. Over deze, aldus opgestelde driehoek, legt hij een kralensnoer (Stevin spreekt van een *clootkrans*), waaraan op gelijke afstanden 14 gelijke bollen geregen zijn. Moest die krans aan het rollen gaan, dan zou er een eeuwigdurende beweging (een *eeuwich roersel*) ontstaan, wat Stevin onaannemelijk vindt. De krans zal dus in rust blijven, en dat zal zelfs het geval zijn als het hangende deel tussen A en B wordt

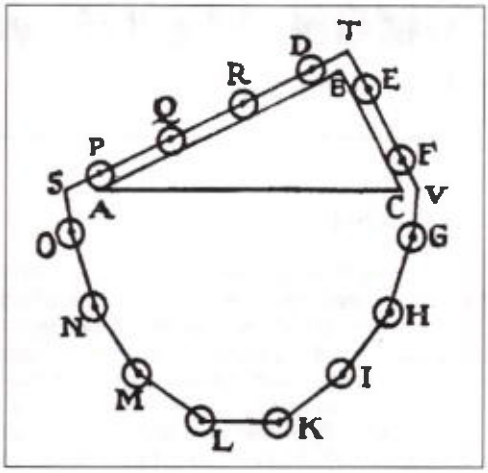

De rechthoekige driehoek ABC met de 14 bollen.

weggeknipt, op voorwaarde dat de gewichten op de hellende vlakken zich verhouden als de lengte van deze vlakken.

Stevin is met die redenering en vinding zo gelukkig, en tevens verbluft over de gevonden stelling dat hij voortaan de "clootkrans", met het devies "Wonder en is gheen Wonder" als persoonlijk embleem of logo gebruikt op al zijn geschriften.

Uit zijn vondst leidt hij tal van toepassingen en variaties af, die hij met tekeningen en een eenvoudige uitleg duidelijk maakt of toelicht. Bovendien brengt zijn bewijsvoering met de "clootkrans" en de krachtendriehoek hem tot het fameuze parallellogram van krachten dat nog altijd besproken wordt in de boeken van natuurkunde bestemd voor de leerlingen van het middelbaar onderwijs.

Hij doet met zijn bewijsvoering nergens beroep op een of andere basiskennis, wat er natuurlijk toe bijdraagt dat iedereen zijn gedachtengang kan volgen. Zijn uiteenzettingen geven blijk van een bijzonder talent om een eenvoudige uitleg te geven en hij kreëerde hierbij treffende uitdrukkingen in de volkstaal. In verband daarmee schreef prof. E.J. Dijksterhuis : "dit hangt natuurlijk samen met zijn streven, zo wijd mogelijke kringen der bevolking de gelegenheid tot wetenschappelijke ontwikkeling te verschaffen" ([33]).

In *De Weeghdaet*, waar hij opnieuw aanknoopt bij Archimedes, bundelt hij de onderzoekingen omtrent de zwaartepuntbepalingen van vlakke figuren en vaste lichamen en geeft er tal van praktische toepassingen van zijn bevindingen in de statika.

Volgende keer :
De Behinselen Des Waterwichts
Wisconstighe Ghedachtenissen

Noten :

(32) Zie in dit verband : L. Van den Brande, *Het streven naar verheerlijking, zuivering en opbouw van het Nederlands in de 16e eeuw*, Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterk., Reeks VI - nr. 77, Gent, 1956, p. 188-209.

(33) E.J. Dijksterhuis, *De mechanisering van het wereldbeeld*, Amsterdam, 2e dr., 1975, p. 360.

KINDERPARLEMENT VERKOOS NIEUWE VOORZITTER

Op zaterdag 17 april verkoos het Kinderparlement Klaas Vandenbroucke uit Roesbrugge tot voorzitter van het Kinderparlement. Klaas, die bijna 12 jaar is, volgt Ambroos Rassalle op die 2 jaar de voorzitterssjerp droeg.

Het Kinderparlement dat kadert rond het projekt "IJzer, 'Yser : wisselstroom voor een streek" is op 23 maart 1991 officieel geïnstalleerd door Minister Kelchtermans. Het Kinderparlement werkt elk jaar rond een tema. Twee jaar geleden werkte men rond wat beterschap voor het jaagpad langs de IJzer; vorig jaar zette men de kleine landschapselementen in de bloemetjes en dit jaar probeert het Kinderparlement onbekende monumentjes aan de man te brengen. Voor elke school zijn er twee parlementairen nodig die door de school zelf verkozen werden. De voorzitter verkiezen gebeurt met de zeven scholen zelf, dus 14 parlementairen. Eerst werd er een stevige en leerzame wandeling georganiseerd onder leiding van een gids. Met vermoeide benen dronken de parlementairen een glaasje prik en dan had de verkiezing plaats. De stemmen werden geteld en er was een execo met Klaas Vandenbroucke en Farah Bouquelle. Na een tweede stemronde had Klaas één stem meer dan Farah.

Op vrijdag 30 april had de openbare zitting van het Kinderparlement rond de vergeten monumentjes plaats te Diksmuide. De kinderen van de zevensprongscholen wilden duidelijk maken dat de kleine monumentjes ook meetellen en dat deden ze door toneeltjes op te voeren of een diareeks erover te tonen. Daarna was er nog een alkoholvrije receptie waar je de keel kon spoelen met koffie of cola en je buik kon vullen met een pannekoek.

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

DAG VAN DE IJZER
zondag 6 juni 1993

In het kader van het projekt "IJzer/Yser, wisselstroom voor een streek" wordt op zondag 6 juni voor de vierde maal een "dag van de IJzer" georganiseerd.

Met dit initiatief willen de partners van dit projekt, nl. het provinciebestuur West-Vlaanderen, het Fonds Leefmilieu van de Koning Boudewijnstichting, Samenlevingsopbouw Westhoek en het Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, de bevolking in en buiten de Westhoek betrekken bij het projekt.

Programma :

10.00 u. Nieuwpoort : Bezoek aan het loodswezen.
Vertrek : Vismijn te Nieuwpoort
Prijs : 50 fr.

14.30 u. Nieuwpoort : Historische wandeling naar het fort Nieuwendamme.
Vertrek : Albert-monument te Nieuwpoort - Prijs : 50 fr.

14.00 u. Diksmuide : De IJzer en de Grooten Oorlog.
Rondrit met treintje in en om Diksmuide

10.00 u. Fintele : een historisch gehucht met natte voeten.
Geleide wandeling in Fintele met overzet naar IJzerbroeken
Vertrek : Fintele - Prijs : 50 fr.

14.00 u. Vleteren : Broekenwandeling
Vertrek : De Sceure te Oostvleteren
Prijs : 50 fr.

08.15 u. Komen en gaan
(Langs de Komense Vaart naar Ieper : 16 km)
Vertrek : Station Ieper
Laarzen / pic-nic / verrekijker
Prijs : treinticket + 50 fr.

14.00 u. Ieper : Het bos door de bomen zien.
Een natuurwandeling (boswandeling) op de waterscheidingslijn tussen Leie en IJzerbekken.
Vertrek : Vijverhuis van Zillebekevijver. - Prijs : 50 fr.

13.00 u. De Blankaart : De zigeunerbaron
Een doe- en zoekspel rond het tema water/vuur/aarde/lucht (7 tot 12 j.) - Prijs : 50 fr.

10.00 u. Ondergrondse wandeling langs de Vleterbeek
Start : aan het Stadhuis op de Grote Markt van Poperinge
Prijs : 50 fr.

Vanaf 9 uur :
- Triation Ieper - Blankaart
fietsen - kajakken - wandelen
Vertrek : Westkaai Ieper - Prijs : 150 fr.
- Triation Diksmuide - Blankaart
kajakken - fietsen - wandelen
Vertrek: hoge brug te Diksmuide - 150 fr.

Op de Blankaart :
11.00 u. Aperitiefconcert met de fanfare van Woumen
Vegetarische schotel aan 250 fr. p.p. (vooraf inschrijven)
Doorlopend bar / animatie

Meer informatie :
Samenlevingsopbouw Westhoek,
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide
tel. 051/54 51 97 - fax 051/54 51 96

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

RUST ROEST
Lindestraat 2 - Roesbrugge
met Jean BERQUIN aan het fornuis

presenteert zijn ***ZOMERMENU***
die loopt van 20 mei tot 27 juni

Aperitief van het huis met :
sneetje gemarineerde ham
en rillette van tam konijn

Terrine van kalfszwezerik
en rivierkreeftjes op een krokante salade

Heldere soep van mosselen
met zachte kerrie

Mechelse asperges op Vlaamse wijze

Duifje uit Bresse
met stoofpotje van lentegroen

Aardbeienvulling op coulis
naast crème Anglaise en ijs

Mokka

Prijs : 2.400 fr.
aperitief, geselekteerde wijnen, dienst en BTW inbegrepen.

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer - 057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

THIRIONET - LONDERO (Hoymille Frankrijk)
met schilderijen

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 4 mei tot en met zondag 30 mei 1993.

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten.

Mijn fiets, natuurlijk van **TOBY sport**

Bergenstraat 1
BEVEREN/ROESBRUGGE
Tel. 057/30.09.09

- Kinderfietsen
- Dames- en herenfietsen
- Koersfietsen, sportfietsen
- Mountainbikes, hybriden
- Alle onderdelen
- Alle herstellingen
- Alles aan lage prijzen

SPECIALE AANBIEDINGEN TIJDENS DE KOMMUNIEFEESTEN

BON 500 BF

Naam : .....
Adres: .....

1 bon per fiets geldig tot 15-06-'93

Schoonheidsinstituut
NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

- ***Nieuwe bekende parfums***
- ***NIEUW*** : *GEURBOLLEN*
- ***Nieuwe Potpourri***
- *Indien U een **maquillage** wenst voor de kommuniefeesten, maak dan tijdig uw afspraak.*
- ***NIEUW*** : *Badgamma van Maroussia*
- ***VADERDAG 13 JUNI*** : *Eau de toilette, after shave, enz...*

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (5)

Een woordje geschiedenis

Typisch oud frontierewinkeltje - Callicannes Watou

Sterven in de gevangenis

Eén van de laatste blauwers uit onze streek die aan het beroep ten onder is gegaan was Georges Derycke uit Proven.

Wat bezielt een man van 64 jaar om eens van dichtbij de doorbraak van een geblindeerde smokkelwagen te willen meemaken?

Ontelbare keren was hij zelf "te rikke" (ruggeladen) over de grens gegaan, maar dat leek hem klein bier tegenover de sterk tot de verbeelding sprekende maneuvers van de smokkelchauffeurs.

Levend in en van het avontuur fietste hij daarom van Proven tot aan het gehucht "De Seule", tegen Nieppe (Frankrijk) tussen Belle en Armentiers. Daar was een vaste douanepost die af en toe wel eens onbezet was. Daar ergens zou het gebeuren !

Heeft de nieuwsgierigheid Georges te ver gedreven en kwam zijn gedraging de Franse douaniers verdacht voor ?

Feit is dat hij bij de lurven gevat werd. Op zijn leeftijd is men niet meer van de vlugsten om zich uit de voeten te maken. Er bleken trouwens heel wat douaniers in de omgeving te patrouilleren. Nu hij overmeesterd werd, de eerste keer in zijn leven, heeft hij zich ongetwijfeld krachtdadig verzet en teweer gesteld.

Maar Georges belandt, hoe dan ook, in het "prison" van Haezebrouck. Zijn toestand lijkt zorgwekkend, zo teneergeslagen is hij. Kon Georges, de ongetemde vrijbuiter, de vrijheidsberoving niet aan ?

Enkele dagen later, op 3 mei 1948, overlijdt hij in de gevangenis.

Met deze treurige geschiedenis sluiten we de reeks af van tragische gebeurtenissen die in blauwerskringen een wrange nasmaak nalieten. Maar de smokkelarij stond er niet bij stil !

Merkwaardige bijzonderheid : de smokkelwagen, waarvan Georges de doorbraak had willen meemaken, geraakte bij het naderen van de grens versteld, moest gedeeltelijk worden afgeladen en opgekrikt, om tenslotten onverrichterzake huiswaarts te keren.

Georges zou tevergeefs op een bravourestukje hebben zitten wachten !

De beurzeblauwers

Was er de grote smokkel met zijn spitsvondige, gedurfde en soms stoutmoedige ondernemingen, dan waren er ook de gewone "beurzeblauwers" die kleinigheden zoals een pakje tabak of een fles wijn onder de kleren verstopten en langs een omwegje probeerden de douanekontrole te vermijden. Verdomd dan als je toch ergens een douanepatrouille tegen het lijf liep. Je kon een allervriendelijkst gezicht opzetten, een smoesje verzinnen of terloops informeren hoe de duiven vorige zondag gepresteerd hadden. Dat lukte wel eens maar als de douanier zich niet van streek liet brengen, was je er aan voor de moeite.

De kommiezen hadden natuurlijk de onhebbelijke gewoonte van overal hun neus in te steken (figuurlijk dan wel). "Meuzels" en "netzakken" waren de uitverkoren objekten van hun nieuwsgierigheid. Af en toe gebeurde het dat je oppervlakkig afgetast werd. Niemand maakte zich daar druk om, aan de frontieren was men dat gewoon, sedert lang. Vrouwen hadden daar minder last van want ze konden altijd wel wat wegstoppen onder hun brede lange rokken, waar de mannelijke douanier geen vinger mocht naar uitsteken. Vrouwelijke agenten waren er immers toendertijd nog niet.

Aan sommige grote kantoren was er evenwel bestendig een douanevisiteuse op post. Aan kleinere kantoren moest een beroep gedaan worden op een vrouw uit de onmiddellijke buurt, gewoonlijk de echtgenote van een kommies. Om die opdracht wettelijk te mogen uitvoeren, moesten de dames beëdigd zijn. Dat lijfelijk onderzoek was een handeling die met respekt en takt diende verricht want voor de betrokkene zelf was dat niet zo'n prettige ervaring.

Maar de echte doorwinterde smokkelvrouwen waren, zelfs als ze voorgeleid werden voor fouillering, dikwijls de duivel te slim af. Zo herinner ik me nog levendig in de wijk Menen-Barakken een gekende smokkelaarster naar het douanebureau gebracht te hebben voor nader onderzoek door de visiteuse van dienst.

De smokkelvrouw werd daartoe in een afzonderlijk lokaal binnengebracht. Het duurde eventjes eer de visiteuse haar taak kon aanvatten. Na een poosje was het onderzoek afgelopen : niets ! Onmogelijk, volgens ons. Maar wat bleek, in de korte stonde dat ze alleen in het lokaal vertoefde had ze zich ontdaan van acht flessen wijn, behendig onder de kleren verstopt, en die achter een grote kartonnen doos neergezet. Hoe konden wij bewijzen dat die flessen van haar waren ? Was ze de goederen kwijt, de boete bleef haar bespaard !

Vrouwen zijn altijd gewiekste smokkelaars geweest. Vóór Wereldoorlog I was het voor hen een koud kunstje in hun dubbel gevoerde onderrokken enkele kilo's losse tabak te bergen en met zwierige zwaai de grens over te trekken.

Van vrouwen gesproken, onlangs kwam me een foto in handen van drie vrouwen die tijdens de oorlog '14-'18 de smokkelzak aangespten. Ze waren, hoe kon het anders, van 't Ryveld bij Steenvoorde. Hun mannen, doorwinterde blauwers, waren onder de wapens en ergens aan het front. Geen kostwinnaars meer thuis en toch moest er zaad in het bakje komen om de kroost in leven te houden. De drie vrouwen, die vaak bange uren van vertwijfeld wachten hadden beleefd als hun mannen niet tijdig thuiskwamen van hun nachtelijke ondernemingen, waren in die moeilijke omstandigheden manmoedig genoeg om zelf het avontuur aan te gaan en zakken van 25 kilo koffie op de rug te torsen. Bewonderenswaardige vrouwen !

Maar we zijn wat afgedwaald van de beurzeblauwers. Kleine hoeveelheden, meestal voor eigen verbruik, werden behendig weg-

gestopt. Je kon geen plaatsje bedenken, geen middel verzinnen, of het werd door de arglistige grensbewoners aangewend.

Zo leefde de grensstreek haar eigen leventje, behoedzaam en sluw het spel van kat en muis spelend. De douaniers konden toch niet alles en iedereen kontroleren. Wie had er trouwens geen binnenpretje als een kommies in het ootje kon genomen worden?

De frontierewinkels

Dat brengt ons bij de lokale handel langsheen de grens. Als paddestoelen rezen de grenswinkels uit de grond, vooral aan de Belgische zijde. Vanaf de douanepost te Oost-Cappel gaande naar Bambeke (in de huidige Sint-Omaarsstraat) tot aan de grensbeek, waren er wel tien aan te wijzen. Eerst die van Achille en Liza Matton, daarop volgde het goed beklante winkeltje van Anna Mahieu (Verleene). Aanpalend was er ook de winkel van Maria Dehouck, die samen met haar broer Charles-Louis een tabaksfabriek beheerde. Hun buren Albert en Madeleine Vandaele beijverden zich om ook een graantje mee te pikken. Verder in de rij, maar steeds aanpalend, lonkten Urbain Loncke en zijn buurvrouw Marie Meerseman eveneens naar de Franse klanten. Met een kleine weide als onderbreking volgde daarop het winkeltje van Suzanne Vanrobaeys. Open veld was er dan tot aan de herberg en winkel "A la Barrière Française" (de Franse Balie), uitgebaat door Jerôme en Maria Morez. Een eindje verder, bij de huidige Sint-Omaarsstraat, hield Rachel Gribbe-Devos de touwtjes in handen in "A la Nouvelle Barrière Française" eveneens herberg en winkel. Tegen de Franse beek aan sloot Florent Ryon de rij af, maar het was zijn vrouw Irène, die er de lakens uitdeelde.

Tien winkels op amper tien woningen. Je vraagt je af wie daar allemaal te klant was ! Een bejaarde winkelierster wist me onlangs te vertellen dat ze kort na W.O. II een miljoen (Belgische Frank) geboden werd voor haar winkeltje.

Helemaal te lande, verloren in de velden, was er herberg en winkel bij Henrietje Neyrinck in de Sint-Omaarsstraat, dicht bij de beek. Over een smal bruggetje slingerde zich een wegeltje door de Franse velden. Die grenswinkeltjes vond je dus overal. Men dient nopens die geografische spreiding wel te bedenken dat vroeger de meeste boodschappers te voet waren en derhalve naar de dichtstbijzijnde winkel trokken. De kortste weg was ver genoeg. Zelfs later met de fiets bleek dat nog altijd het geval want het minste gevaar om kommiezen te ontmoeten.

De Franse grensbewoners kwamen er zich bevoorraden in koffie, tabak, snuifpoeder, sulfers (lucifers) en "schopware" (de meeste winkelwaar werd toen nog geschept). Tabakswaren, snuifpoeders en kaartspellen waren in Frankrijk zwaar belast en dus fel begeerd.

Een pakje tabak, een grensganger mocht er 50 gram bij hebben, werd ras van zijn papieren verpakking ontdaan en in een tabakszak gestopt. Die bestond steevast uit een gedroogde varkensblaas. Daarin bleef de tabak vers en behield zijn geurig aroma.

Grenshoeve te Watou - Te paard op de gemeneweg.

De vrouwen beschikten over vele "valse beurzen" (zakken) om smokkelgoed weg te bergen. Als de meest gekende onder hen door de Franse douaniers voorgeleid werden naar het douanekantoor voor nader onderzoek, dan gingen ze vaak luidruchtig te keer. Ze slingerden daarbij niet alleen "zottigheden" (verwijten) maar ook wel eens stenen en stukken oude "brieken" (bakstenen) naar het hoofd van de kommiezen.

Dat de afhandeling van de overtreding dan niet in de beste minnelijke schikking verliep, lijdt geen twijfel.

Aan de Franse kant waren het drankwinkels die goede sier maakten. Een Franse druppel smaakte zo veel beter maar was vooral goedkoper. Toch was het geraadzaam op veilig te spelen. Als je in de jaren zeventig gesnapt werd met een fles sterke drank van 42°, dan moest je algauw een slordige duizend frank neertellen. Dat was zeker niet van de poes.

De grenshoeven

Het was een klassiek gegeven in onze streek dat boerderijen die aan een "gemeneweg" of in de onmiddellijke nabijheid van de grens gelegen waren ook aan de overzijde stallen en gebouwen hadden staan. Het ligt voor de hand dat die daar niet toevallig werden opgericht. Vroeger, meer dan in de recente jaren, waren de prijzen van de landbouwprodukten in de twee landen soms nogal verschillend. Wat hier laag geprijsd stond, kon met een redelijke winst van de hand gedaan worden in het buitenland. Zo weet Roger Top van Proven te vertellen dat voor de oorlog '40-'45 de vette varkens hier 4 frank de kilo werden betaald, aan de overzijde wel zeven frank. Dat maakte een grensoverschrijdende operatie interessant.

Zaak was het die goederen of dieren behoedzaam aan de overzijde te krijgen in de eigen stallen of schuren, waar ze naargelang het geval, Frans of Belgisch werden. Hun aanwezigheid daar kon enigszins verantwoord worden daar de landbouwers aan weerszijden over heel wat hektaren weiland en landbouwgrond beschikten.

Op sommige hoeven liep de grens dwars door het erf heen. Het was de goden om verleiding bidden. Toch liep die heen- en weergang niet altijd van een leien dakje.

Ook de douane kende de situatie maar al te goed en lag vaak te vlassen op niet goed uit de doppen kijkende frontiereboeren. Daarover zijn pikante verhalen te vertellen want de kommiezen werden meer dan eens in het ootje genomen.

Het is wel zo dat het veebestand in de douanezone langs de grens, aan de douane diende gemeld. Soort, geslacht, kleur en bijzondere kenmerken werden genoteerd derwijze dat de boeren ten allen tijde het aanwezige vee moesten kunnen verantwoorden.

Ju paardje, ju !

Voor W.O. II werden veel, heel veel Belgische paarden naar Frankrijk overgebracht. Een klassieke manier was bvb. dat een Franse boer met enkel één paard zijn Belgische akkers kwam bewerken en na het zogeheten beëindigen van het werk met een dubbel getrek terug kwam. Het kwam er op aan een Belgisch paard mee te brengen dat ongeveer hetzelfde signalement had als een van de dieren die wettelijk op het erf mochten vertoeven bvb. een voskleurig paard met een witte bles. Dat wettelijk paard was echter in Frankrijk ergens in een afgelegen weide te grazen geleid, zodat een onverwachte kontrole onderweg of op het erf geen teveel aan paarden kon doen vaststellen. Het aldus onregelmatig overgebrachte dier werd dan in de eerstvolgende dagen verkocht en verderop geleverd. Het in de weide verpozende beest werd weer op stal gehaald.

Het veebestand klopte als een bus !

Niettemin tierde er een welige smokkel in paarden. Sommige geleiders brachten er wel drie tegelijk de grens over, bij zoverre dat er een zekere overmoedigheid groeide waarbij de elementaire regels van voorzichtigheid wel eens uit het oog werden verloren. Kwalijke histories voor de betrokkenen brachten mee dan onnoemelijk zware boetes en verbeurdverklaringen sommige handelaars tot aan de rand van de financiële afgrond deden uitglijden.

(wordt vervolgd) Rik Sohier

Exotisch buitensalon "MARK"

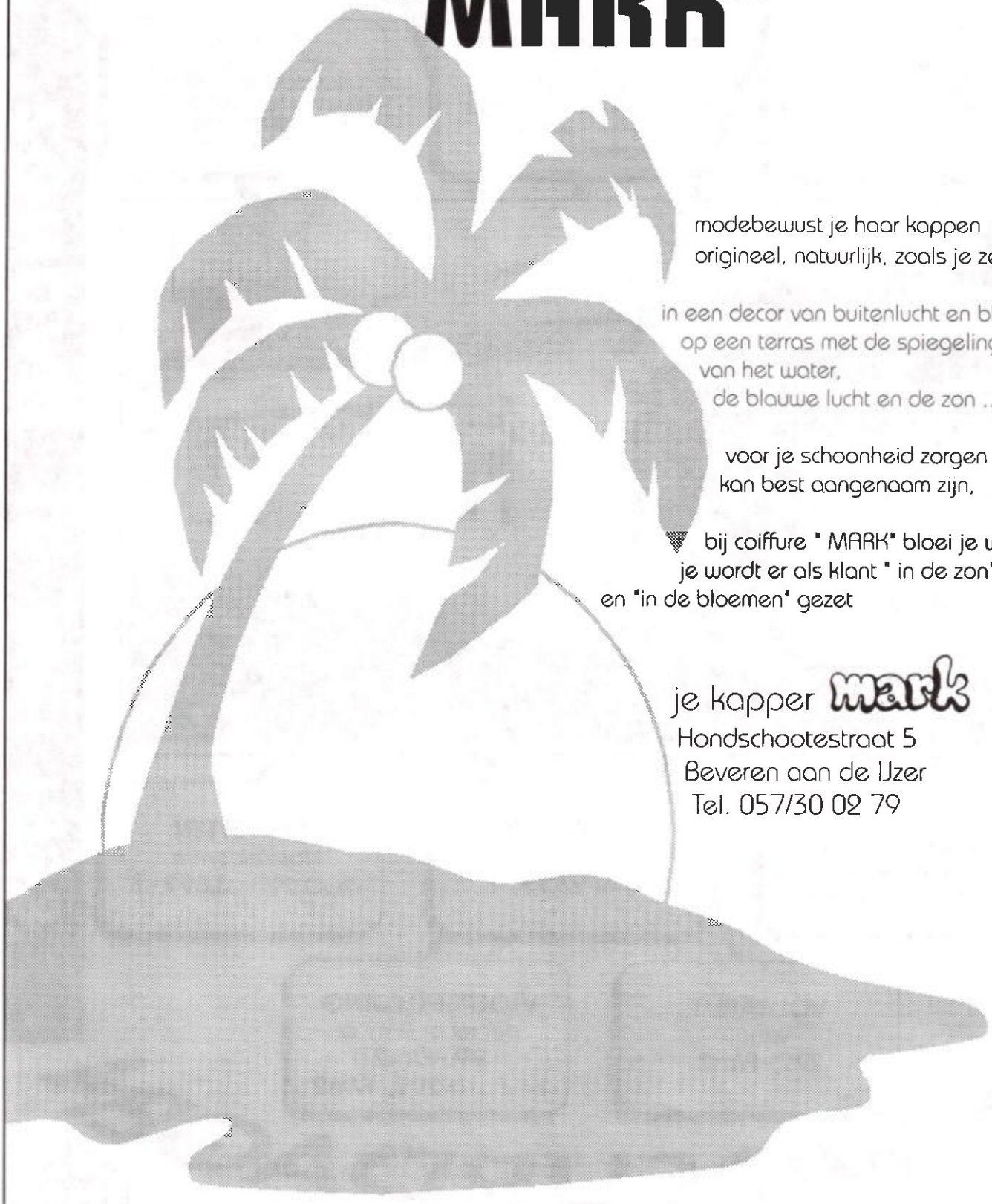

modebewust je haar kappen
origineel, natuurlijk, zoals je zelf bent

in een decor van buitenlucht en bloemen,
op een terras met de spiegeling
van het water,
de blauwe lucht en de zon ...

voor je schoonheid zorgen
kan best aangenaam zijn,

bij coiffure " MARK" bloei je weer open
je wordt er als klant " in de zon"
en "in de bloemen" gezet

je kapper mark
Hondschootestraat 5
Beveren aan de IJzer
Tel. 057/30 02 79

OPENDEURDAGEN

VRIJDAG 14 & ZATERDAG 15 MEI

ZONDAG 16 MEI 1993

VERVEN
LEVIS – MATHYS
aan prijzen buiten konkurentie

GORDIJNEN
Wereldmerken : ADO – GARDISETTE – UNLAND – ARISTO – enz...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad aan nettoprijzen om U tegen te zeggen

ONDERHOUDSPRODUKTEN :
riem – vliegen- en mierenbussen – boenwas – trekkers – keerders – vegers – dweilen – sponsen – zeemvellen – enz...

DRAPERIEEN
excl.: Engelse stoffen CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO – ARISTO – GARDISETTE – UNLAND – VRIESCO – enz...

Tafelkleden – kanten sierdoekjes – kralen – vliegedeuren aan lente-prijzen

KARPETTEN
wol : 2/3
vanaf **9.999,–F**

KARPETTEN
klassiek synth.:
200/290 : **3.899,–F**

VOL TAPIJT
vanaf
199,–F/m2

VLOERBEKLEDING
per rol br. 2 m à
99,–F/m2
br. 4 m à **299,–F/m2**

OPENDEURDAGEN

• VERF • TAPIJTEN • DRAPERIEËN • VLOERBEKLEDING •

BADSETS • BEHANG • VERF • TAPIJTEN • GORDIJNEN

MASSA BEHANG c.v.

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. 057/30.10.20

dialfix

MEERKLEURIGE AFWERKING VOOR BINNENMUREN

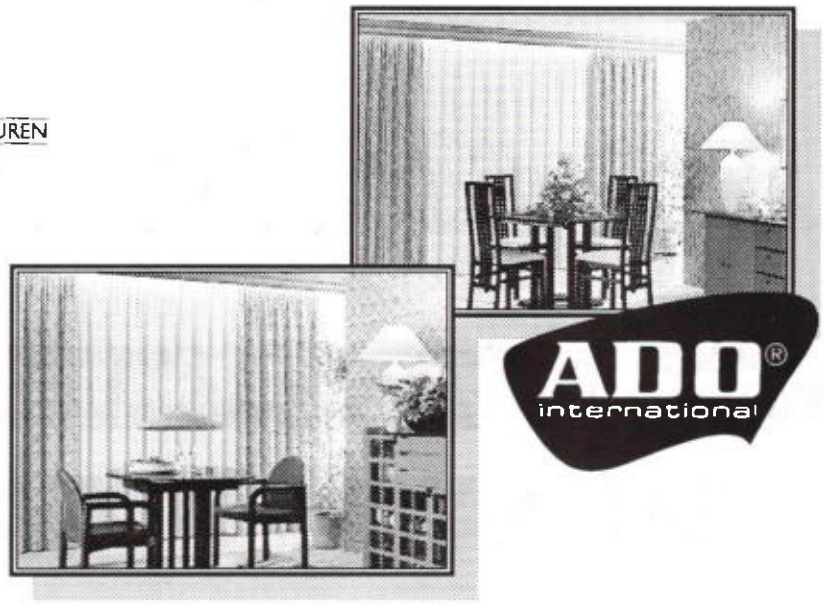

trimetal

Aristo INTERIEUR STOFFEN

MATHYS Paints

Openingsuren tijdens de opendeurdagen : doorlopend van 9.30 tot 19 u.

Openingsuren tijdens het jaar :
maandag vanaf 13.30 u.
dinsdag tot vrijdag
van 9 u. tot 19 u.
zaterdag
van 9 u. tot 18 u.
zondag
van 10 u. tot 18 u.

Bij uw bezoek (zonder aankoopverplichting) geeft onderstaande bon recht op een GRATIS GESCHENK (één per gezin)
Naam :
Adres :
Tel. :

DUBBEL VOORDEEL

boven op onze groothandelsprijzen nog een "VOORDEELCHEQUE" naar rato van aankoop :

AANKOOP	CHEQUE
1.000 fr.	100 fr.
2.000 fr.	215 fr.
3.000 fr.	340 fr.
4.000 fr.	450 fr.
5.000 fr.	560 fr.
6.000 fr.	670 fr.
7.000 fr.	780 fr.
8.000 fr.	890 fr.
9.000 fr.	1.000 fr.
+ 10.000 fr.	1.200 fr.

Slechts 4 dagen aan deze ongelooflijke lenteprijzen !!!

• VERF • TAPIJTEN • DRAPERIEËN • VLOERBEKLEDING •

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.44
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 12 tot en met zaterdag 15 MEI

WEEK VAN DE CITRUSVRUCHTEN

SINAASAPPELS MAROC
4 kg voor 100 fr.

PEREN PACKAM
2 kg voor 85 fr.

4 kg PERS-SINAASAPPELS CYRRUS
+ 2 CITROENEN
+ 2 POMPELMOEZEN
alles voor 100 fr.

KLEINE FISKALE KRONIEK

Vervanging van hypotekaire lening

Gezien de interestvoet voor leningen in de jongste tijd sterk is gedaald, heeft menigeen met lede ogen gekeken naar zijn eigen leningskontrakt dat enkele jaren geleden werd opgemaakt aan een veel hogere interestvoet.

Meerdere malen werd mij dan ook de vraag gesteld of het mogelijk is die duurdere hypotekaire lening door een goedkopere te vervangen en of de aftrek van interesten en kapitaalsaflossingen dan verder lopen ?

Inderdaad het is zeer wel mogelijk een hypotekaire lening door een andere te vervangen, en van voornoemde voordelen te blijven genieten, mits :

- de nieuwe lening gewaarborgd wordt door een schuldsaldoverzekering;
- het bedrag van de nieuwe lening niet hoger beloopt dan hetgene nog verschuldigd blijft op de oorspronkelijke lening.

We zouden echter graag de volgende raad meegeven :

a) tracht eerst tot een overeenkomst te komen voor verlaging van de interestvoet bij de maatschappij of instelling waar de eerste lening is afgesloten ;

b) indien dit niet gaat en er moet uitgekeken worden naar een andere kredietinstelling, is het goed vooraf na te gaan :
- wat de kosten zijn van de nieuwe hypotekaire inschrijving of de eventuele overdracht ervan;
- hoe hoog de dossier- en administratieve kosten zullen belopen;
- wat de nieuwe schuldsaldoverzekering zal kosten en of overdracht door de verzekeringsmaatschappij van de ene lening naar de andere mogelijk is ;
- voor hoelang de verlaagde interest wordt gegarandeerd ?

Alleen dan is er uit te maken of een nieuwe lening voldoende voordelig is om de overstap te zetten.

Ook hier is haast en spoed zelden goed !

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

Combineer uw fantasie eens

met onze gordijnstoffen

Combineren met fantasie Bij ons vindt u de nieuwe collectie Artelux gordijnstoffen. Uitgebreid, kleurrijk, unieke dessins en eindeloze combinatiemogelijkheden. Met Artelux kunt u zelfs dessins met dessins combineren! De presentatie in 7 kleurgroepen maakt kiezen gemakkelijk. In één oogopslag ziet u alle stoffen en dessins in de kleur die u zoekt! Artelux geeft uw fantasie de ruimte met nieuwe decoratiemogelijkheden.

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

TENTOONSTELLING VAN TRADITIONELE EN HEDENDAAGSE KANT TE KROMBEKE

Reeds sinds 1983 volgt Andrea Devooght les aan de Kantacademie te Poperinge. Kantklossen is een hobby die zeer langzaam wordt aangeleerd. Het duurt dus tamelijk lang vooraleer men een verzameling heeft. Na 10 jaar werken loont het reeds de moeite om eens een kleurrijke tentoonstelling samen te stellen.

Ter gelegenheid van de kermis, stelt Andrea Devooght haar werk "Van klassiek tot modern" tentoon in zaal " 't Hof van Vlaanderen", Krombekeplein 13 te Krombeke.

Open van woensdag 16 tot en met zondag 20 juni tussen 14 en 19 uur. Toegang gratis.

VEEPRIJSKAMP TE ROESBRUGGE

Zoals in het verleden vindt op donderdag na Pinksteren de jaarlijkse roodveeprijskamp plaats. Dit jaar, op donderdag 3 juni om 9.30 u., verwacht men op de markt te Roesbrugge opnieuw een massa prachtige dieren. Elke liefhebber die aan bepaalde voorwaarden voldoet, kan deelnemen. Er zijn mooie prijzen te winnen en voor de toeschouwer is een tombola voorzien.

Dit alles is mogelijk dank zij de steun van vele plaatselijke middenstanders, het stierensyndikaat Roesbrugge-Haringe-Stavele, de melkerijen Westmelk en Belgomelk, de gemeentebesturen van Alveringem en Poperinge. Van deze stad is de politie aanwezig voor orde en veiligheid en verleent de technische dienst zijn medewerking. De prijsuitdeling heeft plaats in "Het Rozenhof" te Proven tijdens het vriendenmaal op 4 juni te 20 uur. Alle sympatisanten zijn er welkom.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 15 april 1993.
Wonnen 3 partijen :

1. Deraeve Martha	428 p.
2. Vercruyce Martha	380 p.
3. Hommez Zoë	338 p.
4. Dequecker Margriet	275 p.
5. Top Remi	259 p.
6. Looten Alida	252 p.
7. Vanhoutte Georges	237 p.

ZONDER RIJBEWIJS

YANNICK HUYS

Kallestraat 16
8691 Beveren-IJzer
057/30 00 56

Hebt u geen vervoer?
Geen nood ! Wij komen u afhalen
en terugbrengen op eenvoudig
telefonisch verzoek
(057) 30 00 56

Ik wens inlichtingen betreffend de LIGIER wagen

naam : .....

straat : .....

postnr. ..... woonplaats .....

LIGIER

HOOFDVERDELER VOOR WEST-VLAANDEREN

EDDY AMELOOT

ASLK

Bankier waar ik best mee opschiet.

Prof.O.Rubbrechtstraat 14
8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66
057/30 12 42 (privé)

Koploper, met 3.500.000 cliënten.

Openingsuren :

- Maandag, dinsdag en donderdag van 9 tot 12.30 u.
- Woensdag van 9 tot 12.30 u. en van 14 tot 17 u.
- Vrijdag van 9 tot 12.30 u. en van 14 tot 18 u.
- Zaterdag van 9 tot 12 u.
- En op afspraak

Ik kom ook graag bij U aan huis.
Bel hiervoor op nummer
057/30 08 66
of 057/30 12 42 privé
voor een afspraak

ALLE BANKVERRICHTINGEN - ALLE VERZEKERINGEN

SCHRIJVERS VAN NABIJ (1)

door Jack VERSTAPPEN

VOORAF

Welk een onuitputtelijke rijkdom bevat toch ons leven ! Nu ik met kalme tred naar de tachtig ga, besef ik dat sterker dan ooit. Reeds in mijn vorige werk *Volksschrijvers in het Spiegelbeeld*, waarin ik mensen heb belicht, die met mijn leven waren vergroeid en me derhalve dierbaar, trad dit kontempleren reeds naar buiten.

Hoewel nu gepoogd wordt in dit *woord vooraf* bondig weer te geven wat u hierna mag verwachten, blijft de vraag of "mémoires", terugblik op een leven, wel voldoende draagkracht bezitten om het geheel te schragen. Een hele periode geestes- en gevoelsleven, persoonlijke herinneringen en indrukken willen zo getrouw als mogelijk onder de kandelaar gesteld.

Alsof dit wel mogelijk is ?

Zovelen stellen zich de vraag : schrijver, wat is er van de mens, van de "animus", van de ziel die leeft in ieder van ons ? Wat zit verborgen achter de regels van het gedicht, van de novelle of de roman ? Is dit louter de innerlijke beleving van een kunstenaar en is "de mens" terzijde een heel ander iemand ?

Eens kende ik een geestig teatermens, die een barstensvolle zaal toeschouwers de stuipen op het lijf joeg met zijn grappen en grollen, maar in werkelijkheid een zwaarmoedig mens was, van de ene in de andere depressie sukkelend, in het dagelijkse leven moeilijk te verteren.

Het is mijn wil een beeld te schetsen van mijn vrienden schrijvers, zoals ze leven in mijn gedachten. Misschien zal ik hier en daar, als het nodig blijkt, een tip oplichten van hun literaire bedrijvigheid. Maar dan zeer sporadisch. Alleen de mens achter de schrijver draagt mijn belangstelling. En ook dit "andere gelaat" zal duidelijk verrassend of verhelderend blijken.

Onderhavig boek wemelt dus van anekdoten, feiten, markante gegevens, gebeurtenissen, nu voor het eerst in de openbaarheid gebracht. Stuk voor stuk zijn het belevenissen van enkele kunstenaars, die elkaar vriendschap en vertrouwen schonken. En als ik soms een intiem deeltje uit het leven benader, dan weet ik dat mijn amicale geestesgenoten dit niet euvel zullen duiden.

Ik heb gepeild naar de mens, de vriend achter de schrijver.

Misschien ben ik er in geslaagd.

Beveren aan de IJzer, 1993.

Dr. Henk Snijder omstreeks 1965.

HENK SNIJDER
MIJN VERRE VRIEND

Met veerkrachtige stap kwam hij op me toe, schudde mij spontaan de hand en zei : "Dag Jack Verstappen, ik ben Henk Snijder, noem mij kortweg Henk !"

Zo maakte ik met hem kennis in de loop van de maand mei 1963. Henk Snijder, doctor in de chemische wetenschappen, maar vooral een gevoelvol dichter van sonnetten, in Winterswijk (Ned.) geboren in 1900, wellicht, in jaren uitgedrukt, mijn oudste vriend.

Mijn verre vriend !

Het leek wel dat wij, na één enkele handdruk, naar elkaar werden toegedreven in lengte van tijd. Want hoewel wij weinig persoonlijke ontmoetingen noteren, bleef het woord zeer levendig over tijd en grenzen heen. Er is altijd een onbewuste verstandhouding tussen ons gebleven of althans, een wederzijdse waardering.

Van de mens Henk Snijder straalde een boeiende, intelligente kracht. In het midden van internationale letterkundigen van alle pluimage, verenigd in een kongres te Blankenberge, bleek hij vlug de spil, hoewel hij zeer nadrukkelijk op het achterplan wenste te blijven. Maar er leefde een magnetische aantrekkingskracht in deze man, iets frappant dat iedereen naar hem toetrok.

En al zult u mij van vooringenomenheid verdenken, Henk Snijder is een persoonlijkheid. Een zacht mens, zijn stem klinkt opgewekt, hij stelt het ene woord niet hoger dan het andere. En vooral, hij kan luisteren naar zijn medebroeder in de kunst. Wanneer een gesprekspartner al te veel zichzelf bewierookt - iets wat steevast gebeurt - dan glijdt een begrijpende glimlach over zijn gelaat. Hij baadt in een wereld van begrip.

Henk is een dichter in de volle betekenis van het woord. Onzekerheid, betrekkelijkheid, vergankelijkheid zijn voor hem belangrijke motieven. Aldus bewijst hij mens te zijn in totaliteit, met zijn vreugden en leed, met zijn verworvenheden en mislukkingen. Tevens beschikt hij over een vermogen om het gewone tot iets ongewoons, iets ongemeens te maken. Dit bereikt hij door een verrassend woord, een plotselinge wending, een niet voor de hand liggende metafoor of vergelijking. Een stille melancholie van een niet zwak, maar vaak eenzaam mens klinkt mij wel eens uit zijn sonnetten.

Als het mij eens overkomt te denken aan het kortstondige in dit ondermaanse bestaan - wie ontsnapt aan dergelijk sentiment ? - dan herlees ik het ontroerende sonnet *Heengaan* uit Henks onvolprezen bundel *Zelf-Analyses* (1968) :

Twee zonen hebben aan haar bed gestaan
en trachtten tevergeefs haar koude armen
met allebei hun handen te verwarmen.
Steeds verder is de kille grens gegaan.

Hier nog te kunnen helpen was een waan.
Wie zo vermoeid is kent maar één erbarmen.
Wanneer het jagend leven alle charme
verliest, dan gaat het hart steeds stiller slaan.

Geen stuwing heeft haar polsen meer gehaald.
Haar ogen hebben niet meer licht getaald
en hijgend bleven woorden ongezegd.

Maar toen haar adem later stokken ging
heeft zij haar handen koud, zwaar als een
ding,
beschermend op de onze neergelegd.

De snelle maatschappelijke en sociale evolutie van deze tijd hebben Snijder als gevoelsmens ogenschijnlijk geschokt. Een weerslag daarvan treft mij in voornoemde bundel onder de titel *De Toren*, een sonnet van alle dag met een eeuwige wijsheid als kern. De vervlakking van de moderne koele leefwereld scheurt het vertrouwde stramien aan flarden, ouders staan als vreemden tegenover hun kinderen. De mens begrijpt zijn evenmens niet meer, opgevreten als hij is door jaloezie, door haat en nijd, hij brengt door zijn houding de vrede in gevaar. De dichter beseft het :

Hoewel de top al door de wolken boort
worden steeds nieuwe stenen aangesjouwd.
Wie onder 't raatlen van de lieren hoort
weet daarom niet wat boven wordt gebouwd.

Wij werken allen aan het wonder voort
ofschoon onzekerheid ons vaak benauwt.
Zo'n and're zin heeft soms hetzelfde woord,
dat men elkander nauwelijks meer betrouwt.

Er is geen taal, die ieder nog verstaat.
Ik ken de broeder niet, die naast mij gaat
Werd er geen toren ook gebouwd in Babel ?

Wat hebben van ons weten wij geleerd ?
Babylons toren is al lang verteerd
en Caïn versloeg ook eens zijn broeder Abel.

Als ieder van ons heeft ook mijn vriend Henk familiale tragedies gekend. Hij heeft ze aanvaard en ogenschijnlijk toegedekt met een sluier van diskretie en konsideratie.

In een brief van 30 augustus 1980 vertelde hij me : "Mijn vrouw wordt, na de dood van onze oudste kleinzoon bij een vliegtuigongeval in Suriname, in een inrichting verpleegd. Hoewel ik er dagelijks heenga - om dit te kunnen zelfs naar Oegstgeest verhuisd ben (vanuit Haarlem) - is het heel zwaar omdat er eigenlijk geen dieper geestelijk contact meer is, dan een stilzwijgende dankbaarheid dat ik er ben."

En op 17 december 1982 : "Veel schrijf ik niet meer. Hoogstens een kwatrijn of een haikoe. Eén van de laatste haikoe's geeft duidelijk weer waarom 't niet meer gaat. Ben nu ook bijna 83.

Na ruim tachtig jaar
ben ik niet levensmoe, maar
wel moe van 't leven.

Mijn vrouw wordt in haar dementeringsproces moeilijk meer te begrijpen. Maar ik bezoek haar - wij waren onlangs 59 jaar getrouwd - zeker 5 à 6 maal per week en je begrijpt dat 't een hele opgave is."

Dergelijke situatie was voor een gevoelig mens als Henk Snijder wellicht deprimerend, alhoewel nergens in zijn werk hiervan een spoor te bekennen valt. Zijn alerte intellektuele én spirituele geest zal er ogenschijnlijk een strijd tegen gevoerd hebben.

Op 14 november 1986 overleed zijn vrouw Nelly Geldermans. In de lange jaren

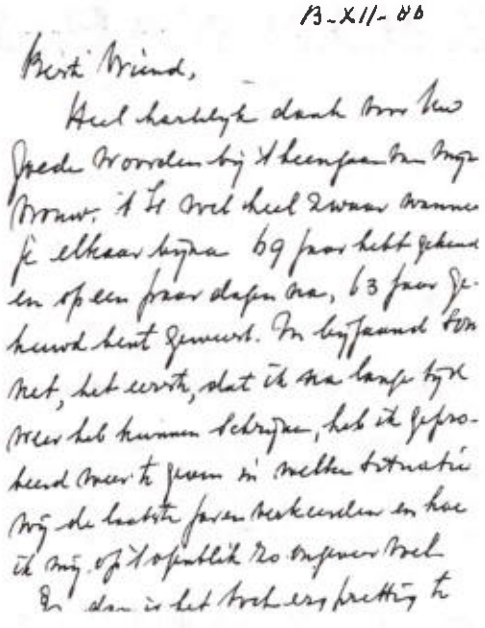

Handschrift Dr. Snijder.

dat Henk haar bezocht in het ziekenhuis en haar koude hand in de zijne liet rusten, heeft zij nooit meer ervaren wie de man was aan haar ziekbed.

Arme, schone mens Henk Snijder !

Een brief gedateerd 3 februari 1988 ligt nu voor mij :

Goede Vriend Verstappen,
Laat ik beginnen met mezelf te citeren :
't Is niet de tijd, die steeds maar sneller gaat
of vlugger bladen van zijn boek omslaat ;
't is relatief : ik word voortdurend trager
en kom zelfs bij 't ontwaken al te laat.

Hetzelfde jaar, op 19 december, bezorgde mij de postbode een nieuw bundeltje *Echo's* met als opdracht : "Mijn beste wensen voor Goede Kerstdagen en een voorspoedig en vooral gezond 1989. Hierbij enkele van mijn nog niet in druk verschenen sonnetten in de hoop dat deze *Echo's* uit diverse levensperioden ook bij u zullen resoneren."

Uit dit bundeltje heeft mij *Berusting* wel sterk aangegrepen :

Waar je haast tachtig jaar aan was gewend
heb je nu noodgedwongen moeten laten.
Je zult niet langer omgaan door de straten
waarin je denkt, dat je de weg nog kent.
Zo komen alle dingen tot een end
en overal komen de hiaten.
Al corrigeer je ze met apparaten
je raakt steeds verder in isolement.

Je voelt de basis van je "zijn" versmallen.
Wie dan niets heeft om op terug te vallen
verschrompelt aan het eind dan ook geheel.
Als er maar iets je geest kan blijven boeien
vóór de contouren door elkaar gaan vloeien
dan is ook het geringste al heel veel.

Op 26 januari 1993 werd mijn schone vriend 93. Voor mijn Kerstwens 1992 ontving ik ditmaal van hem de vernederlandsing van het sonnet *Der Schwan* van R.M. Rilke, zijn lievelingsdichter, in datum november 1992.

Op hoge ouderdom nog even helder van geest als toen ik hem leerde kennen, meer dan dertig jaar geleden.

TEXTIEL ANNIE

Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
Tel. 057/30 14 80

Jeans	vanaf 1.390,-
Herenset (T-shirt + bermuda)	750,-
Herensinglet (bedrukt)	260,-
Heren T-shirts	vanaf 199,-
Herenshorts	380,-
Damessinglet (bedrukt)	199,-
Damesshort jeans (zwart & blauw)	430,-
Dames T-shirts aan diverse prijzen	
Piratenbroek (zwart) 70 cm	320,-
Kinderfietsbroek (lycra)	280,-
Kinder T-shirts	vanaf 150,-
Kinderjoggings met kap	750,-

Geboortegeschenken (0 - 1,5 j.)
Ondergoed dames, heren & kinderen

Damesslipjes (1 maat)
set van 5 stuks
250,-

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Bij HSA valt u in de prijzen!

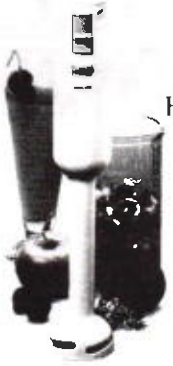

HSA is één van de meest dynamische spaarbanken van het land. In het kantoor in uw buurt kunt u altijd terecht voor verdere inlichtingen. De HSA-agent geeft u graag deskundig advies en u mag rekenen op een uitgebreide dienstverlening zowel voor kredieten als beleggingen.

En met de Grote HSA Spaartombola is het zeker het moment om eens binnen te springen. Want van 16 mei tot en met 1 augustus 1993 schenkt HSA u 1 tombolabiljet voor elke 5000 frank netto-aangroei op het Vrij Spaarboekje**.

Zo maakt u alvast kans om één van de 5 fonkelnieuwe VW Polo's te winnen. En er zijn nog honderden andere prijzen: 10 TV's, 100 kruimelzuigers, 100 ijsbereiders, 150 staafmixers en 150 fruitpersen. Plus nog eens 50 steengrills, 50 espresso-machines en 100 snackovens. U merkt het, sparen bij HSA heeft zo zijn voordelen!

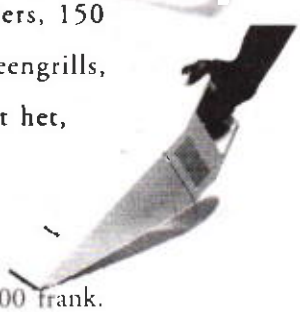

Extra winstkansen zijn er voor jongeren. Wie op 31/12/93 jonger is dan 25, krijgt een tombolabiljet voor elke schijf van 2500 frank. Per 10 kansen voor netto-aangroei op het Vrij Spaarboekje, krijgt elke spaarder twee biljetten extra. En wie voor 1 augustus een nieuwe Girorekening opent, krijgt zomaar eventjes 5 biljetten cadeau. Voor een Persoonlijke Lening op Afbetaling heeft HSA 10 tombolabiljetten in petto.

**De aangroei moet ingelegd blijven tot en met 16 augustus. Het reglement ligt ter inzage in elk HSA-kantoor.

Geert VANDENBUSSCHE
Haringestraat 37
8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

HSA

U en ik,
één spaarbank

* Tombola Natura Belgica ter bescherming van de natuur. Trekking op 25/8/93.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Wat in
Joegoslavië gebeurt
doet ons allen pijn.

De mens
is tot veel in staat,
maar hij slaagt erin
zo weinig mogelijk
mens te zijn !

naar Peter HILLE

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge · 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 · 38 85 34

c.v. RIMAL

· ALGEMENE VOEGWERKEN
· ELASTISCHE VOEGEN
· RENOVATIE VAN GEVELS
· HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

TE KOOP
• **TROUWKLEED** maat 38-40. Wilde zijde - lichtroze kleur - Prijs: 15.000 fr. - 057/33 82 44
(P.S. Trouwkleed is na huwelijk behandeld in nieuwkuis)

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 GLD 1988
PEUGEOT 405 diesel 1988 GRD
VW Golf 1987 diesel
VW Golf 1300 benzine 1988
TOYOTA COROLLA diesel 1989
RENAULT 9 1983

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **MEI**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
donderdag 13 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
woensdag 26 mei
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

MAAND **JUNI**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 9 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 4 en zaterdag 5 juni
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 12 juni : smijting voor de leden

Schuiftafel
• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 4 juni vanaf 19.30 u.
zaterdag 5 juni vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

K.A.V. - ROESBRUGGE
• Demonstratie "Exotisch fruit" op donderdag 3 juni om 19.30 u. te Haringe.

Jong-K.A.V.
•Gespreksavond "Wat mag wel en wat mag niet" door Stef Desodt i.v.m. kinderopvoeding. Deze avond vindt plaats in het zaaltje van de kerk te Roesbrugge op woensdag 9 juni om 20 u.

K.A.V. - Jong-K.A.V.
• Bezoek aan het Talbot House te Poperinge op woensdag 16 juni om 19.30 u. Ingang 60 fr. (consumptie inbegrepen).

A.C.W. ROESBRUGGE-HARINGE
Ook dit jaar krijgen we op O. L. H. Hemelvaart 20 mei onze gezinsvriendelijke Rerum Novarumviering, georganiseerd door de plaatselijke A.C.W.-besturen.

10.45 u. Plechtige Eucharistieviering voor het welzijn van alle levende en overleden leden uit onze beweging.

14.00 u. Vertrek van gezinsfietstocht langs rustige landelijke wegen. Hiervoor verzamelen we vooraan in de Waaienburgseweg. Onderweg worden we vergast op belegde broodjes en een drank.

19.30 u. Grote jaarlijkse prijskaarting. Daarnaast is er bolling door den uil met 1.200 fr. vooruit + inleg.

ROESBRUGGE-HARINGE
BURGERLIJKE STAND
Huwelijksaankondiging :
- Filip Dequeker van Roesbrugge met Ann Decroos van Diksmuide.

Geboorte :
- Thijs Vandevoorde, zoon van Filip en Linda Vantomme

STAVELE - BEVEREN-IJZER
BURGERLIJKE STAND
Geboorten :
- Dieter Heughebaert, zoon van Rony en Gerda Gheeraert te Beveren.
- Thijs Lodewyckx, zoon van Bart en Christine Huysentruyt te Beveren.
- Djenebou Vanluchene, dochter van Rudy en Nadine Willaert te Beveren.
- Jessica Kinget, dochter van Jan en Dorine Baelen te Beveren.
- Oksana Neyrinck, dochter van Pedro en Brigitte Feys te Beveren.
- Davy Dolfen, zoon van Daisy Dolfen te Stavele.
- Jolien Delancker, dochter van Rik en Maria Butaye te Stavele.

Huwelijken :
- Johan Pattou uit Langemark-Poelkapelle en Kristien Vandenberghe uit Stavele.

Overlijdens :
- Leonia Van Camp, 90 j., weduwe van Georges Wijckmans (Beveren).
- Romanus Rabaey, 79 j., echtgenoot van Maria Warreyn (Stavele).
- Gérard Foutreyn, ongehuwd (Beveren).
- Gilberte Hoeck, 75 j., weduwe van Jerôme Vancayseele (Beveren).
- Alice Gheldhof, 86 j., weduwe van Maurice Fieu (Stavele).

K.V.L.V. BEVEREN-IJZER
• 3 Fitness-avonden op woensdag 12 mei, woensdag 26 mei en woensdag 9 juni, telkens van 20 tot 21 uur. Afspraak in "Instituut Natacha", Bergenstraat 1, Beverenkalsijde. Kostprijs per uur : 170 fr.
Geef voor uw inschrijving een seintje aan Nelly - 057/30 09 05

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

We beleven rare tijden, en er gebeuren onbegrijpelijke dingen, die het vertrouwen van de burger schokken. Politie en gerecht kunnen hun opdracht niet meer aan. Ze hebben een tekort aan mensen en aan gevangenissen./

Tengevolge van tal van leemten waarmee een verouderde wetgeving is gelardeerd zitten we in een situatie waarin de kruimeldief streng wordt gestraft, terwijl de supergangster die over miljoenen geroofd geld beschikt, lepe advokaten kan aanstellen, die hem met allerlei maneuvers uit de gevangenis houden.

De uitbaters van het wisselkantoor Kirschen, waar miljarden gefraudeerd werden, gaan vrij uit, want er was een procedurefout. Andere misdrijven worden nooit bestraft, omdat tengevolge van een voortdurende obstruktie, de verjaring is ingetreden.

De leden van de bende van Haemers konden niet berecht worden bij gebrek aan juryleden. De meeste mensen kunnen hun werk geen twee maanden opgeven tegen een dagvergoeding van nog geen 800 fr.

In de gevangenissen zijn er laddders ter beschikking om zonder veel kleerscheuren over de muren te geraken, en sommige gevangenen hebben in hun cel genoeg wapens om al de bewakers in één keer dood te schieten.

In Brussel is er een wijk - een soort enclave - waar de Belgische wetgeving niet van toepassing is, en waar professionele gangsters minderjarigen opleiden, en ze de stad insturen om volgens de regels van de kunst bankfilialen te overvallen. De Belgische politie durft er niet te komen, te gevaarlijk !

De hormonenmaffia, die op een gewetenloze manier de volksgezondheid ondermijnt, blijft buiten schot omdat ze - weer tegen grof geld - verwittigd wordt wanneer er een kontrole zal plaatsvinden.

Het straatgeweld en de kleine kriminaliteit is in Brussel en Antwerpen dagelijkse kost.

Tengevolge van de beroering die dit allemaal meebrengt, en voornamelijk door wat de laatste dagen in de gevangenissen is gebeurd, heeft minister van justitie Wathelet een reeks voorstellen gedaan om de hervorming van het justitiebeleid te versnellen. Eindelijk !

"En je weet", *zegt Gusta,* "dat ook de nieuwe burgemeester van Brussel, Michel Demaret, beloofd heeft zijn steentje bij te dragen. Hij zegt het radikaal : "meer agent in de straat vor de sekuritei" !

Goed "gesprook",
Pol

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkijken in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98
GYVERINKHOVE

Een kado voor uw kommunikant !

WALKMAN
vanaf ***899 fr.***

KLOKRADIO
vanaf ***899 fr.***

RADIORECORDER
Philips - Panasonic
vanaf ***1.890 fr.***

REKENMACHINES TEXAS
vanaf ***495 fr.***
met 2 jaar waarborg

TAFEL- en BUREAULAMPEN
vanaf ***499 fr.***

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

't Wos ol verre achter den twaalven 's nachts, ols Fonten Carette en Tisten Verdonck, buiten kwamen uit d'herberge "Den Laatsten Tram" op de plaatse, met è halven savel op ... 't Wos vulle maane en klaar gelik dag ... Ze waggelden olle twee è beetje, en Fonten hield hem vaste aan Tistens schouder, om omhooge te kyken ...

"Je moet dat bekyken!" riep Fonten ... "zulke klaare maane en ol die sterren, is dat toch schoone ... De werken van "den Dienen van Hierboven", zyn toch wonderbaar!"

"Den Dienen van Hierboven" bestaat niet, me man!" zei Tisten ... "'k hèn entwaar è leezen, dat er è styven geleerden gast bestaat, die dat kan bewyzen!"

Fonten trachtte stille te staan ...

"Ha!" zei Fonten ... "Dat moet toen een zyn, die 'daarboven' ol è weest hèt ...! Of die daar è kennisse hèt, die oltemets è keer schryft ...!

"Je moet daarmei ol niet lachen, man!" brabbelde Tisten.

"Dat is 't verste van myn gedacht!" zei Fonten ... "maar wuk voor avance dat die man die moeite doet om dat te bewyzen ... Zij die gelooven dat "den Dienen van Hierboven" bestaat, gaan 't toch niet willen gelooven ... en voor d'andere is 't niet noodig, want ze gelooven 't olzoo ol niet!"

"En ik gelooven, da'k nieten verstaan van ol da'je zegt!" ruttelde Tisten en è liet hem zakken op è bank die daar stoeg by è reeke huizen ...

"Horkt!" zei Fonten en è ging oek gaan zitten! "'k gaan è exempel geeven omda'je 't zou verstaan! Kyk, zie je daar ol d'andere kant van de plaatse, dat autobuskotje staan?"

"Styf wel!" knikte Tisten.

"Héwè, ik gelooven dat er in dat kotje è bak bier staat!"

"Wuk, è bak bier!" riep Tisten ... "zy je zot, ik gelooven dat niet"

"Voilà, we zyn d'r, zi!" lachte Fonten ... "Dat is djuuste hetzelfde met "den Dienen van Hierboven", gy gelooft het niet en ik gelooven 't wel, maar om zeker te zyn en te bewyzen, zouden we naar ginder moeten gaan!"

"Jamaar, om naar Hierboven te gaan kyken, preseert dat voor mien nog olzoo niet wei!" zei Tisten en è rabbelde rechte ... maar, naar dat autobuskotje zou'k wel è keer gaan kyken, want 'k zyn versteeven van den dust ... en je weet nooit!" Maar zoodat'n van den trottoir stapte, schaviesterde'n op zyn knieën over de straatsteenen ...

"Godvermilljarde toch!" schreeuwde Tisten ... "mien besten broek!"

Op dat moment trok er daar entwien van de reeke huizen bachten hulder, boven, zyn venster open ...

"Dat gaat daar è beetje gaan zeker!" schreeuwde'n ..."

"Wien wos datte?" vroeg Tisten ol rechte kruipen ...

"Voorzeker "den Dienen van Hierboven" zei Fonten ... "want je riep er daar nog djuuste op!"

KWAAK

Druk. & Opmaak : Drukkerij Schoonaert, Roesbrugge

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 6 juni 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

Het verhaal van een boek

KENNISMAKING MET DE MERCATORSTEDE RUPELMONDE

Waar Roesbrugge niet onbekend is

Roger A. Blondeau

De bijdragen die ik in *De IJzerbode* schreef over Gerard Mercator zijn intussen verbeterd en aangevuld tot een boek, dat in oktober a.s., kort vóór de Antwerpse Boekenbeurs, verschijnt bij de uitgeverij Lannoo te Tielt.

De uitgave van dit werk wordt ingekaderd in het feestelijk gebeuren dat voorzien is te Rupelmonde - de geboorteplaats van Mercator - ter herdenking van de 400e verjaring van zijn overlijden (1594-1994). Een onverwachte wending!

Het is allemaal begonnen op de Beverenkalsijde, in het prachtig gerestaureerde huis van dokter Butaye, waar de auteur Jack Verstappen en zijn lieftallige echtgenote Georgette, regelmatig gasten ontvangen. Vaak mensen uit de literaire wereld.

Het was vorig jaar (1992) op de derde zondag van mei - vaderdag - en Jack en Georgette hielden hun jaarlijks tuinfeest, dat stilaan een traditie geworden is. Het gaat er gezellig aan toe. Buren en vrienden worden er uitgenodigd, ook de medewerkers van *De IJzerbode* : Elie Balduck, Romain Depuydt en ik zelf. Daarnaast treft men er elk jaar de met de gastheer bevriende schrijvers en dichters, onder wie steevast Gaston Durnez, Herman Vos en Libera Carlier, met wie Jack Verstappen destijds de Vlaamse letterkunde ging vertegenwoordigen te Moskou. Daar die Ruslandpelgrimage om onduidelijke reden begon met een tweedaags bezoek aan Leningrad, en dit blijkbaar het leukste deel van hun reis geweest is, noemen ze zich sedertdien, met een knipoogje en een onverholen binnenpretje : de Leningradisten!

Het was een prachtige lentedag, met veel zon en weinig wind en we zaten in groepjes onder brede parasols te vertellen en te genieten van de frisse drankjes die van uit de nevenliggende arcade door jongelui op een professionele manier werden aangevoerd.

Jack die vorige jaren, vriendelijk en voornaam, het gezelschap met een brede glimlach van voldoening in ogenschouw nam, was deze keer niet in zijn sas. De muzikanten uit Frans-Vlaanderen, die hij voor deze namiddag had ingehuurd, kwamen niet opdagen, en nochtans dàt was precies de verrassing geweest die hij voor zijn gasten in petto had. Gelukkig was er Els Menu, die op haar viool enkele stukjes ten beste gaf en op die manier toch voor een muzikaal intermezzo zorgde, terwijl Romain Depuydt, wiens komisch akteertalent nog steeds niets van zijn oude kracht heeft ingeboet, met een paar leuke nummertjes voor de hilariteit zorgde. De afwezigheid van de muzikanten van over-de-schreve kon de mooie namiddag zeker niet stuk maken.

Bert Peleman, de man van Rupelmonde

Plots zag ik daar achteraan, tussen een groepje moppentappende schrijvers, de nog altijd knappe kop van dichter Bert Peleman (°1915).

Ik kende Peleman en zijn poëtisch oeuvre al lang, en wist ook dat hij bijna veertig jaar geleden te Rupelmonde de *V.Z.W. Mercatoria* stichtte ter bevordering van het kultureel Scheldetoerisme en er tevens het Scheldedomein *Scaldiana* in het leven riep.

Vijftien of zestien jaar geleden - op mijn leeftijd geraakt een mens de tel kwijt - bracht ik met een groep een bezoek aan Rupelmonde, en het zgn. *Mercator-eiland*, met de *Graventoren*, overblijfsel van de middeleeuwse waterburcht, waar Mercator, in 1544 op verdenking van "lutterije" nog gevangen heeft gezeten, en waarin een museum is ondergebracht. Bert Peleman stond er ons te woord. Intussen heb ik hem nog wel enkele malen ontmoet en in 1990 schonk hij mij een exemplaar van zijn verzenbundel *Tussen kinkhoren en knotwilg* (Een waaier Noordzee- en Westhoekgedichten). Er staat onder meer een mooi gedicht in, *Bij een zomerse zondagsmis te Booitshoeke*. Het betreft dus het dorpje waar pastoor Jerome Depuydt (onderpastoor te Roesbrugge van 1923 tot 1927) eens aan het altaar heeft gestaan en waar rijkswachtgeneraal M. Denève een zomerverblijf had en naderhand zelfs heeft gewoond :

.....
Bij 't orgelspel op het doksaal
knielt naast de boer de generaal.
En ook die met vakantie zijn
Zitten geknield als in een schrijn...
.....

Ik heb van dit gedicht destijds een kopie gemaakt voor Moeder Hélène van de Gasthuiszusters te Poperinge, die van Booitshoeke afkomstig is en die het, in herinnering aan haar kinderjaren, voorzien van een strikje boven haar bed heeft opgehangen.

Bert Peleman zat dus daar op enkele meters van mij vandaan in de tuin van Jack Verstappen, en aangezien ik op zoek was naar nog wat illustratie voor mijn boek, leek hij wel van God gezonden, want waarschijnlijk de meest geschikte man om mij in die

➔

kwestie te helpen, of mij toch op het goede spoor te brengen. Ik wist dat hij niet alleen innig met de Mercatorstede verbonden was, maar dat hij zelf meer dan twintig platen- en kunstboeken had uitgegeven. Dus alleszins iemand die van wanten weet.

Ik vertelde over mijn "boek in wording" en dat er mij nog wat illustratiemateriaal ontbrak, en liet hem al de nummers van *De IJzerbode*, waarin ik over Mercator geschreven had, overhandigen. Daar bleef het voorlopig bij, en het tuinfeest ging verder.

Ik hoorde niets meer, tot in het najaar, tot mijn grote verrassing, Bert Peleman mij te Roesbrugge kwam opzoeken. Ik had niet tevergeefs op hem beroep gedaan. Hij is een van die mensen die niet meteen luidruchtig en entoesiast met de armen molenwieken, maar waarop je kunt rekenen. Dat was nu weer eens gebleken. Hij had mij in Rupelmonde geïntroduceerd, en vertelde dat men in 1994 Mercator in zijn geboorteplaats feestelijk zou herdenken ; dat aldaar intussen een *Permanent Internationaal Secretariaat "Mercator 1994"* was opgericht; dat er belangstelling bestond voor mijn boek, waarvan de verspreiding in de geplande aktiviteiten kon opgenomen worden, en dat ik mij in verbinding moest stellen met het hoofd van het *Permanent Secretariaat*, mevrouw Greet D'haene. Wat dan ook prompt gebeurde.

Mevrouw D'haene, een warme vriendelijke stem aan de telefoon, kwam onmiddellijk tussenbeide bij de *Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*, te Sint-Niklaas (waar in het Stedelijk Museum ook een Mercatorzaal voorhanden is) om mij nog heel wat illustratiemateriaal te bezorgen. Dat was een belangrijke aanwinst.

Lannoo of Pelckmans ?

Nu was het nog een kwestie van een uitgever te vinden.

Ik moet zeggen, ik heb eigenlijk wel een beetje tegenslag met mijn uitgevers. Desclée de Brouwer, de vanouds bekende, ja wereldvermaarde uitgeverij, op de Houtmarkt te Brugge, die André Demedts mij destijds had aanbevolen, waar mijn eerste boek (*Mandarijn en astronoom*) verscheen in 1970, is al sedert 1975 opgedoekt, terwijl Orbis en Orion, die de zaak zou voortzetten, acht jaar later op de fles ging. Ik heb het drama meegemaakt van de zachtzinnige Lou Nagels, met wie we in 1972, in het stadhuis van Brussel, de uitgave vierden van het eerste deel van *Twintig Eeuwen Vlaanderen*, en van zijn uitgeverij, het prestigieuze Heideland (Hasselt), voor wie ik *Wetenschap in Vlaanderen van de 17e tot de 20e eeuw*, heb geschreven, die in jammerlijke omstandigheden is ten onder gegaan. En tenslotte hebben we de uitgeverij Reinaert-Het Volk te Gent, waar mijn laatste twee boeken zijn gepubliceerd, die nu volledig is gereorganiseerd en wel in die voege dat alle boekhandels-"Het Volk" zijn verkocht - aan de N.V. De Pijl te Antwerpen - (het zijn voortaan Reinaert-Boekhandels) dat het uitgeven van algemene werken is gestopt, en dat werd overgeschakeld op het uitgeven enkel en alleen van strips (Jommekes !).

Dus moest ik elders mijn kansen wagen.

Ik schreef, met de nodige uitleg, vergezeld van mijn curriculum en de opgave van mijn vorige boeken, naar de twee grootste uitgevers in Vlaanderen : Lannoo te Tielt en Pelckmans te Kapellen bij Antwerpen.

Het bleek weldra dat ze allebei belangstelling hadden, maar Lannoo reageerde onmiddellijk en bij Pelckmans duurde het wat langer (de schuld van een zorgeloze medewerker, die men had moeten ontslaan, zo verontschuldigde men zich achteraf).

Het werd Lannoo. Niet alleen omdat ik na mijn brief, per omgaande met het typoskript naar Tielt werd uitgenodigd, maar ook omdat ik het hoofd van de uitgeverij, Lieven Sercu, persoonlijk kende. Hij had tien jaar vroeger mijn *Ferdinand Verbiest - Als Oost en West elkaar ontmoeten*, gepubliceerd, en ik had de beste herinnering aan hem bewaard, het was prettig geweest om met hem samen te werken. Daarbij kwam nog dat ook de afstand een rol speelde.

Aangezien het voor een werk als *Mercator* wenselijk is dat de auteur het drukken en de vormgeving kan begeleiden, is Tielt - amper op 65 km - te verkiezen boven Kapellen, dat zoveel verder is gelegen (160 km) en waarbij men doorheen de drukte van Antwerpenstad moet laveren.

Lieven Sercu, een beminnelijk maar veeleisend man, wil er een mooi werk van maken (Lannoo is ervoor bekend en heeft een faam hoog te houden), gebonden met kleurige attraktieve stofomslag en een hele reeks illustraties in en buiten tekst. Dit boek wordt het eerste van een reeks biografieën, die Lannoo zich voorneemt uit te geven, en waartoe ook *Kroniek van de jonge Gezelle* en *Poolnacht. Adrien de Gerlache en de Belgica-expeditie*, gaan behoren. Wellicht zullen de twee biografieën, die ik op stapel heb staan : *Simon Stevin van Brugghe* en *Jan Palfijn van Kortrijk*, naderhand daar ook hun weg vinden.

Naar Rupelmonde

Een boek wordt zo maar niet op de markt gebracht. Er wordt vooraf gepeild naar de verkoopbaarheid. Een boek maken kost veel geld : het zetten van de tekst, en het drukken en inbinden van een paar duizend exemplaren loopt algauw in de honderdduizenden ; de auteur moet zijn deel hebben, vertegenwoordigers worden de baan opgestuurd om het werk in de boekhandels te verkopen, de boekhandelaar moet zijn winst krijgen en tenslotte moet er nog wat overblijven voor de uitgever zelf, die niet kan leven en voortbestaan van kultuur alleen. Uitgeven is een moeilijk en riskant beroep.

Mercator is als kartograaf weliswaar wereldberoemd en tevens een van die mannen, die samen met Vesalius, Dodoens, e.a. in Vlaanderen het voorspel leverden van de Gouden Eeuw die naderhand in het Noorden tot stand zou komen. Maar is zijn figuur

voldoende bekend ? Zal dit werk genoeg lezers vinden ? Zijn biografieën van wetenschapsmensen appetijtelijke leesvoer ? Mijn grote biografie van pater Ferdinand Verbiest is weliswaar een sukses gebleken, bijna 2.500 exemplaren verkocht, maar Verbiest was mede door het feit dat hij missionaris in China was geweest, een meer populaire figuur. Ook mijn *Geuzen in de Westhoek* heeft drie drukken beleefd, maar daar gebeurde heel wat spektakel : er werden moorden gepleegd en kerken in brand gestoken aan de lopende band ; had ik er nog een paar erotische taferelen aan toegevoegd, dan zat dit werk ongetwijfeld aan zijn vijfde druk. Maar Mercator ?

Gelukkig lag zijn herdenking, zowel te Rupelmonde als te Sint-Niklaas in het verschiet. De uitgever nam kontakt op met het *Permanent Internationaal Secretariaat* in de Mercatorstede. De voorzitter van de VVV-Rupelmonde, de heer J. Lyssens, die uittreksels uit mijn werk had gelezen, schreef : "... de Mercator-biografie van de heer Blondeau vult een leemte op, en richt zich tot een ruim publiek. Wij willen alleszins onze medewerking verlenen aan de publicatie..."

Aangezien de organisatie van het Mercatorjaar uitgaat van het gemeentebestuur van Kruibeke (Rupelmonde is hiervan een deelgemeente), de VZW Mercatoria en de VVV-Rupelmonde, werd ook kontakt opgenomen met burgemeester Denhert, de man "met den felle baerde", die eveneens tot medewerking bereid bleek. Er werd een vergadering gepland te Rupelmonde op 21 april jl., waarop ik ook aanwezig zou zijn.

Het was een stralende lentemorgen toen we ons op weg begaven. Net voor we de A19 zouden nemen, ging ik nog benzine tanken bij oude kennissen.

"Jeanneke, volle bak !"

"Ga je verre tè ?" vroeg Jeanneke nieuwsgierig.

"Naar Rupelmonde !"

"Naar Rupelmonde ? Wat ga je daar doen ?"

"Wel Jeanneke, 't is in verband met een boek over Mercator, die te Rupelmonde geboren is. Jeanneke, je weet toch wie Mercator is ?"

➔

Jeanneke trok diepe rimpels in haar voorhoofd en flapte eruit : "Is dat niet de man die de sigaren heeft uitgevonden ?"

We zijn van Roesbrugge !

Anderhalf uur later belden we aan de monumentale toegangsdeur van een oude patriciërswoning in de Kloosterstraat 21 te Rupelmonde waar het *Permanent Internationaal Secretariaat "Mercator 1994"* is gevestigd en waar we kennis maakten met een sympatieke Greet D'haene, die we reeds enkele malen aan de telefoon hadden gehoord.

Het Mercatorsekretariaat is een mooi en ruim lokaal waar ook aan een groene tafel kan vergaderd worden. Alles getuigt er van voornaamheid en standing. Het plafond is voorzien van vergulde lijsten en aan de wand hangt een schilderij van Mercator met zijn wereldbol, geborsteld naar de bekende gravure die Frans Hogenberg van hem maakte op 62-jarige leeftijd. Er is ook een akwarel te zien van het bronzen, lichtjes groen-geoxydeerde Mercatorstandbeeld, gebeeldhouwd door Frans van Avermaet, dat sedert 1871 opgesteld staat in de schaduw van de O.L.Vrouwekerk te Rupelmonde, en er is tenslotte een ingekleurde kopie van Mercators kaart van Vlaanderen van 1540. Alleszins het gepaste decor voor een bespreking over onze grote kartograaf.

Het werd een gezellige babbel tussen de burgemeester, de uitgever, mevrouw D'haene en ik zelf, waarbij heel wat modaliteiten van de uitgave, de voorstelling en de verspreiding van het boek werden besproken. We hadden allemaal dezelfde betrachting : er iets degelijks van te maken.

Toen de vergadering om halféén was beëindigd, zagen we uit naar een smakelijke dagschotel, want de terugweg was nog lang. Mevrouw D'haene raadde ons SCALDIANA aan, dààr een eindje verderop, Kloosterstraat 94, "en jullie moeten er beslist paling eten", voegde ze er glimlachend aan toe.

SCALDIANA is een prachtige inrichting, helemaal aan de oevers van de Schelde, waar meeuwen sierlijke glijvluchten over het brede water uitvoeren. Er is een groot buitenterras, een zomerpergola en daarnaast een stijlvol restaurant. De specialiteiten zijn er, zoals overal in de Schelde-Rupelstreek, inderdaad paling en vismenu's, maar dat wisten we al.

Toen we hadden besteld, vroeg de dame die ons zou bedienen, en die ons onder elkaar hoorde praten : "of we Westvlamingen waren ?". "Inderdaad, en wel uit de diepe Westhoek, uit de streek van Poperinge, tegen de Franse grens." Geen mens denkt eraan van ginder, tegen Antwerpen, te vertellen dat we eigenlijk van Roesbrugge zijn, maar ik had in de echte zin van het woord, zonder de waard gerekend. Het vrouwtje verdween in de keuken en weldra verscheen de eigenaar-keukenmeester, een vriendelijke man, die ons met stralende oogjes kwam vertellen : "dat hij gehoord had dat we van Poperinge waren, en dat hij die streek goed kende". "Wel", zo replikeerde ik, "we zijn eigenlijk van Roesbrugge !". "Nog beter", zei de man, "mijn vader - Achiel Vermeersch - is daar nog douanier geweest !"

Wie ooit naar Rupelmonde gaat, en het stadje is een bezoek waard - een toeristische parel - moet zeker afstappen in SCALDIANA : het uitzicht over de Schelde is er grandioos, de inrichting zelf is mooi en komfortabel, de schotels zijn voortreffelijk en aan een demokratische prijs, en de sympatieke uitbater kent onze streek :

't Is goed met jou te praten,
die onze streke kent.
't Is net of jij, mijn vriend,
van de familie bent ! ■

Simon Stevin van Brugghe

Wegens overvloed van kopij,
zijn we, tot onze spijt,
verplicht de 6e aflevering
te verschuiven naar het
juli-augustusnummer.

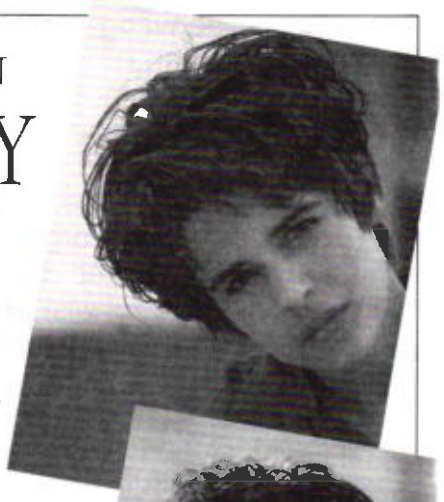

DAMES - HEREN SALON

COIFFURE RONNY

Blekerijweg 12 - 8972 Proven
Tel. 057/30 09 58

Bij iedere permanent, kleuring of Mechen :
GRATIS een verzorging om thuis te gebruiken.

Nu reeds ***-10 % en meer !***
op handtassen, ceinturen en fantasiejuwelen

ZONNEBANK
15 beurten voor 1.500 fr.
(nieuwe lampen en gezichtsbruiners)

JAARLIJKS VERLOF
van 17 juli t.e.m. 4 augustus
(Uitzonderlijk open op zaterdag 31 juli)
Vraag tijdig uw afspraak

ZOMERSE ORGELCONCERTEN HARINGE

7 juli - 21 juli - 4 aug. - 15 aug. - 25 aug.

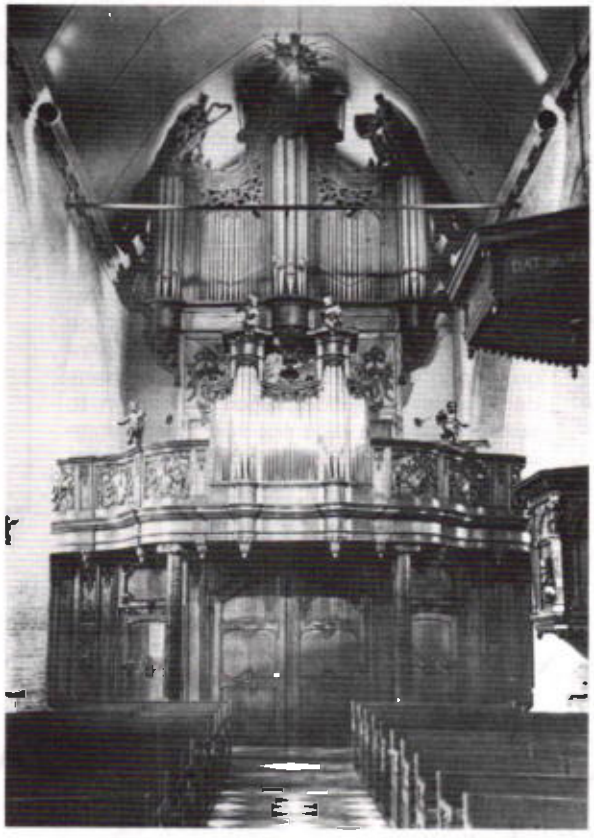

De zomerse orgelconcerten zijn aan hun tweede editie toe. De vorig jaar gestarte serie met de succesvolle combinatie van een orgelconcert gevolgd door een uitgebreid gezellig samenzijn in de tuin van de pastorie, bleek zeer succesvol te zijn en wordt dan ook verdergezet.

Het monumentale Van Peteghemorgel is momenteel in restauratie en de eerste fase van de werken zal afgewerkt zijn voor de aanvang van het eerste concert.

Op ***7 juli*** om 20 uur wordt het orgel bespeeld door Wim van den Berghe. Deze jonge maar zeer beloftevolle organist studeert aan het Lemmensinstituut. Hij wist reeds een aantal prijzen in de wacht te slepen op belangrijke concours.

Het tweede concert op woensdag ***21 juli*** wordt gespeeld door de organist van Haringe nl. Dirk Coutigny. Als geen ander kent hij het orgel en op dit uitzonderlijk kleurrijk instrument is dit zeker een voordeel.

Op woensdag ***4 augustus*** speelt de Amerikaanse organist Robert Parkins. Deze professor aan de Duke University is vooral gekend voor het vertolken van Spaanse meesters uit de Barok.

Op zondag ***15 augustus*** zal de muziek veel ingetogener klinken want dan speelt Jozef Huys (organist van de St. Michielskathedraal te Brussel) orgelwerken die geschreven werden om alternerend met gregoriaans gezang te worden uitgevoerd. Het koor van Watou tekent voor de uitvoering van het gregoriaans.

Het slotconcert (woensdag ***25 augustus***) wordt georganiseerd samen met het Davidsfonds en brengt de gekende Nederlandse organist Tijn van Eyck (leerling van Gustav Leonhardt) samen met het Iepers Kamerkoor o.l.v. Dirk Coutigny. Voor dit concert werd een zeer gevarieerd programma samengesteld. van Eyck speelt werken van Sweelinck, Pachelbel en Dumage en het koor zingt in het eerste deel religieuze muziek uit de Renaissance en Barok en in het tweede deel brengen ze een boeiende verzameling met chansons en madrigalen uit de Renaissance.

Abonnementen voor de hele reeks kosten 600 BEF. Losse kaarten voor de concerten van 7 juli - 21 juli en 4 augustus kosten 150 BEF en voor de concerten van 15 augustus en 25 augustus betaalt men 200 BEF tenzij u lid bent van het Davidsfonds. Dan betaalt u maar 150 BEF. Na ieder concert wordt u een gratis "ORGELBIER" aangeboden.

Na het laatste concert kunt u voor 300 BEF meegenieten van een heerlijke Poperingse hennepot met frieten. Wie dit niet wil missen, kan het best reserveren bij Paul Recour (tel. 057/30.02.70).

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (6)

Een woordje geschiedenis

In zeven haasten werden vlakbij de grens, tegenover de café "Sint-Eloi" zeven kippenhokken in elkaar getimmerd.

De eiersmokkel

Tussen de twee wereldoorlogen is er een tijd geweest, vooral in de jaren twintig, dat het overbrengen van verse eieren meer dan winstgevend was. De frontiereboeren maakten er dankbaar gebruik van. Wie echter geen kippenhokken aan de overkant had staan, had het moeilijker om die blauwerij "een aangezicht te geven", zoals de volksmond pleegt te zeggen.

De gebroeders Lermijte, die in de herberg Sint-Elooi in Watou woonden, werden op zekere dat betrapt en voor verder verhoor en afhandeling van het geschil naar het douanekantoor van Steenvoorde gebracht. Een zaak zoals zovele andere, zou men zeggen. Inderdaad.

Maar het vereffenen van de boete had hen een zodanig zure oprisping bezorgd dat ze zwoeren zich geen tweede maal te laten vangen. Nauwelijks terug thuis gaven ze aan een plaatselijke timmerman de opdracht zonder verwijl en in de kortste keren zeven kippenhokken op te trekken in de onmiddelijke nabijheid van de grens, maar aan de Franse kant.

Van ruimtelijke ordening en bouwvoorschriften was er nog in de verste verten

De gebroeders Lermytte bij hun inbeslaggenomen eieren, aan het douanekantoor te Steenvoorde.

geen sprake. In enkele dagen was de klus geklaard. Houten geraamten werden in ijltempo in elkaar getimmerd en aan de wanden bekleed met gewone eternietplaten. Een loopterrein werd volledig afgerasterd en prompt bevolkt met honderden jonge poeljen, witte leghorns (Franse, dat wel).

Geen douanier die het zich in zijn hoofd zou steken de dagelijkse eierproduktie te gaan natellen, een opbrengst die dagelijks met honderden Belgische eieren zou aangevuld worden. Je zou van minder de tel kwijt raken !

Een produktief kipperas

In de Oosthoek van Bambeke, verloren in de velden, niet ver van de Franse beek, woonde in een arbeidershuisje Marcel Dehaene die zijn kost verdiende met af en toe te werken, maar meer nog met te blauwen. Hij had op zijn erfje ook een tiental kippen lopen, zoals de meeste mensen van te lande. Maar eigenlijk kon je meer verdienen met een volle mand Belgische eieren te gaan kopen bij Henrietje Neyrinck en ze in Frankrijk aan de man te brengen.

Al meerdere keren was Dehaene onderweg, van zijn woning naar Bambekedorp, voor de Franse kommiezen moeten stoppen. Ondervraagd over de herkomst van zovele eieren, replikeerde hij : "Eigen opbrengst ! En aangezien geen enkele eierhandelaar ze bij mij thuis komt ophalen, zit er niets anders op dan er zelf naartoe te gaan."

Op een vroege morgen, van als de duivel zijn panelen schudde, was Dehaene zich aan het scheren voor een klein spiegeltje dat in het kruis van het vensterraam hing. Zag hij daar in de verte geen twee Franse kommiezen komen afgezakt, te voet ? Geen tijd te verletten, oordeelde hij en droeg vlug de mand Belgische eieren, die hij de avond tevoren had overgebracht, naar het kippenhok. Alle legbakjes vulde hij met eieren, stapelhoogte. Het leken wel piramiden van Egypte. Hier en daar, in een hoek en een kant, nog wat stro bijeengescharreld en overvloedig van eieren voorzien.

Lijk hij zich aan 't scheren was, zeepte hij zich nog eens flink in het schuim, toen de kommiezen aanklopten. "Of ze het kippenhok eens mochten zien...". "Natuurlijk. Veel speciaals was het wel niet, maar als ze daar belang in stelden, waarom niet ?"

De kommiezen zagen wat ze zagen : torenhoog gevulde eiernesten.

"Is dat allemaal van uw eigen hennen ?" "Bajaat hee, er komen hier geen vreemde hennen om te leggen."

"Een produktief ras", opperde de brigadier langs zijn neus weg. "Hoeveel eieren leggen ze wel per dag ?"

"Oh ! Zo juist weet ik dat niet, misschien wel twee tot drie daags. Een mens kan hier geen ganse dag blijven draaien om dat allemaal te kontroleren. Daarbij de hennen houden daar niet van. Ze zijn gaarne gerust gelaten."

De brigadier verzuchtte :"Ik wou dat ik ook zo'n soort kippen bezat !"

"Brigadier, 't is maar een woord, hé ! Hoeveel zou je er willen ? Ik moet erbij zeggen dat ik wel Dehaene heet, maar zelf geen haan heb om die hennen te gerieven. Jammer, enee !"

➔

Een grensgeval

Aan de herberg "A l'Etoile Belge" te Leisele, even voorbij de wijk *De Clachoore*, werd er aardig wat over de grens geloodst door de gebroeders Bollengier, Sylvain en Firmin, die, samen met moeder Rhenilde, een kleine boerderij beheerden, een grenshoeve op het grondgebied Hondschoote (Fr).

De hoevegebouwen lagen zo'n honderd meter voorbij de grens, rechts van de weg naar Hondschoote. Links ontplooide zich een open vlakte, zonder huis of stake (paal), waar je wel een kilometer ver kon kijken tot aan Kotje Bergs. Grillig afgemeten liep de grens er doorheen. Open en bloot dus en dat zinde die jongelui niet, de douaniers konden immers van veel te ver hun gedragingen waarnemen.

Aan de rechterzijde was de situatie beter, een grote doornhaag belette het uitzicht op de weg. Aan de overzijde, links dus, langsheen de sloot, wel hondervijftig meter ver, werd dan ook een strook van wel drie meter breed beplant met wiedauw (wilgetenen). Het dichte houtgewas moest, ook 's winters, de Franse douaniers het zicht benemen op de toegangsweg naar de hofplaats.

Als kleine knaap, ik woonde in de buurt, heb ik er veel graan zien vervoeren, met paard en kar, en dat ging vlug. Vooraf werd de omgeving grondig verkend. Sylvain, die ook een jager was, trok even voordien met zijn jachtgeweer de velden in, zogezegd speurend naar klein wild. In het verderop gelegen huis van Allaert hing er een handdoek door het kamervenster als er onraad was, want daar pleegden de Franse kommiezen zich vaak achter het hoekhuis schuil te houden.

Bollengiers woonden eigenlijk langs de oude "Loowech". Een eindje verder, voorbij het huis van Allaert, was die Lostraat niet meer dan een aardeweg waarlangs, vijf- à zeshonderd meter verderop, aan de Graeyaerd, een miserabel kommiezekotje wind en weer poogde te trotseren. Af en toe was de weg er afgesperd met een stalen kabel, een teken dat er een kommies ter plaatse was.

De Franse douaniers konden vanuit dat schuilhokje met een verrekijker de bewegingen rond de hoeve Bollengier waarnemen.

Om zich terdege te vergewissen of er al dan niet iemand aanwezig was, fietste Sylvain dan tot aan het aubetje : "Rij ik links van de weg, aan de zijde van het kotje, dan is er bewaking. Rij ik rechts, aan de overkant, dan zit het goed". Die instrukties waren gericht tot Medard Gouwy, een zestienjarige Belgische jongeling die op de hoeve werkzaam was en voor die gelegenheid door het gevelvenster met een verrekijker zijn baas Sylvain op de hielen moest volgen. Als achtjarige knaap, die vaak op het erf rondhing, holde ik met Medard de zoldertrap op. Aangezien daar twee verrekijkers ter beschikking lagen, kon ik mee de beweging van de fietsende speurder gadeslaan.

Hij reed die keer rechts van de weg, dus was de kust veilig. Broer Firmin en Medard konden aan de slag gaan.

Het kan in het leven eigenaardig verlopen: Medard werd later kommies (douanier), ondergetekende ook.

Op grote schaal

Omdat de afstand van de grens tot aan de hofplaats ruim honderd meter bedroeg, besloten de Bollengiers, vlak bij de grens, op precies tien meter afstand zoals de wet het voorschreef, een groot gebouw op te richten, een gesloten mikke (loods) waarin naast graan en stro, ook vele varkenszeugen een onderkomen zouden vinden. Aldus werd de gevarenzone tot een tiental meter herleid.

Op het erf zelf, iets verderop dan, werd eveneens een immens groot gebouw opgetrokken dat, voor die tijd, rond 1932, revolutionair kon genoemd worden. Op het gelijkvloers waren moderne open varkenshokken ingericht waartussen je met paard en kar heen kon rijden. Op de verdieping huisden duizenden jonge kippen. In de vloer van het verdiep waren valluiken voorzien zodat het turfstrooisel met de kuikenmest naar beneden kon geveegd worden op een opvangkar. De konstruktie was voor onze streek toonaangevend in haar soort. Het bedrijf bezat bovendien een moderne broedmachine waarin 4.000 eieren konden geborgen worden.

Al die uitrustingen en voorzieningen kaderden in een goed doordacht plan. In ons vorig artikel (5) vertelden we dat de prijs voor levende varkens in Frankrijk bijna het dubbele bedroeg als in België. Wegens de enorme winsten die men aldus kon opstrijken, is het begrijpelijk dat tot dergelijke zware investeringen werd overgegaan.

Het betekende allereerst een uitbreiding van het kleine boerenbedrijf dat naast landerijgewassen agro-ekonomisch te werk zou gaan om de zaak rendabel te maken en daarbij en daarenboven handig de nieuwe inrichting als dekmantel voor smokkelaktiviteiten wou uitspelen.

Jonge slachtkippen waren in Frankrijk ook fel in trek. Eenmaal overgesmokkeld werden ze dezelfde avond nog geslacht en gepluimd met de hand. Mannen van Ieper, Engelsen naar het heet en beroepshalve "plumers" genoemd, waren daarin zeer handig en bedreven. Panklaar werden de kippen in de vroege morgen naar het Franse hinterland gevoerd.

De Bollengiers hadden een klare kijk op het ganse grensgebeuren. Zij leefden erin als vissen in het water en hadden ook hun eigen kode. Op het hof zelf was er maar één die - officieel - van de zaken iets afwist en mocht praten, dat was Sylvain. Zijn moeder en zijn broer Firmin verwezen steeds naar hem als er iets informeels werd gevraagd. Op die manier zou niemand zijn mond voorbij praten, want in al dat gehakketak met de kommiezen was voorzichtigheid geboden.

Een knap medewerker

Benevens de strook wiedauw die de Franse douaniers het zicht op de smokkelbedrijvigheid moest ontnemen, haalden ze een nieuw element in huis om de kommiezen, die zich op en rond de hoeve konden schuilhouden, op te sporen.

Het moet rond 1932-1933 geweest zijn dat een afgerichte Duitse herdershond op het bedrijf zijn intrede maakte. Ik meen te weten dat hij in De Panne speciaal werd opgeleid om Franse kommiezen op te zoeken. Daarover werd in de streek toen veel gesproken want het was een nieuwigheid in de blauwerswereld.

Om het dier aktief bezig te houden en de waakzaamheid ten opzichte van de douaniers niet te laten verslappen hield Baziel Rousseeuw, een Belgische buurtjongen, gekleed in een afgedragen Frans douaneplunje, regelmatig africhtingsoefeningen... op Belgische bodem natuurlijk.

Kommiezen opsporen op zicht van hun uniform was een van de opdrachten maar daarbij moest hij eveneens de lichaamsgeur van de plaatselijke Franse douaniers leren kennen. Dat bleek in de praktijk niet zo moeilijk. Als er een douanepatrouille stond aan de grens, bij hun hoevegebouwen, dan ging Sylvain of zijn broer, vergezeld van de hond, een babbeltje slaan met de grenswachters. Onopvallend nam de hond van iedere kommies de eigen lichaamsgeur op zodat, zelfs wanneer de douaniers in burgerkledij zouden opereren, hij zonder problemen hun spoor kon vinden.

De hele omgeving, tot ver omheen het erf, kende de hond tot op de draad. Zo zag je het dier, achteloos schijnbaar, door de velden en weiden drentelen, achter hagen en bollaards (knotwilgen), langs sloten en beken en ook rond de hoevegebouwen van buurman Blanckaert.

Geen enkele plaats van waar de douaniers onopgemerkt en ongestoord de aktiviteiten van de Bollengiers konden gadeslaan was nog veilig. Als de hond ergens lont had geroken, keerde hij naar het erf terug. Aan zijn gegrom te horen wist men dat er onraad was. Daarop holde het dier weer het veld op waar de kommiezen zich schuil hielden en keerde na een omwegje terug naar de hoeve waar men inmiddels op de hoogte was van de situatie.

Na een poosje dropen de kommiezen die de hond uiteraard ook hadden opgemerkt van lieverlede af, hopend op een betere gelegenheid. De hond was hen steeds te slim af en de Bollengiers bleven ongrijpbaar.

Toch zouden de Franse douaniers het eens over een andere boeg gooien. Langs de Belgische kant, niet ver van de hoeve, een twintigtal meter van de grens, stond ietwat afgelegen een troepje huisjes waarvan eentje voorheen bewoond was door Hortensje Devette, maar het oudje was ter ziele gegaan en haar kabaantje stond er leeg en verlaten bij.

Op een nacht hadden de Franse kommiezen zich een toegang weten te verschaffen tot het huisje en zouden van daaruit pogen de Bollengiers te verschalken. Uren en uren verstreken de volgende dag, in geduldig wachten op het gunstige ogenblik om toe te slaan. Doch alles zou tevergeefs zijn want

►

toen de hond op verkenning werd uitgestuurd, waren de wetsdienaars er meteen aan voor de moeite. In een oogwenk had hij hun spoor beet.

Dat voortdurend falen ergerde de Franse douane in hoge mate en sommige beambten kregen het behoorlijk op de zenuwen. Welke tegenprestaties zouden zij ooit op tafel kunnen gooien ?

Een brood en een fiets

Bij gebrek aan vis eet men mosselen. Zo zal ook de Franse douane gedacht hebben.

Op een zomerdag, het draaide tegen vier uur in de namiddag, trok moeder Rhenilde de schapraai open waarin nog een schamel broodkantje restte : "Sylvain, haal eens gauw een brood naar Desaevers" (de grenswinkel aan de Belgische zijde). Daar hij niet onmiddellijk een fiets binnen handbereik zag, ging hij er te voet heen en bleef nog wat babbelen met Gilberte, de knappe dochter. Maar opdat zijn moeder niet ongeduldig zou worden nam hij inderhaast de fiets van Desaever mee en repte zich naar huis tewege... als hij bij hun eigen grensgebouw verrast twee Franse kommiezen zag staan. Sylvain wist dat hij niet rechtstreeks naar huis mocht. Met het brood onder de arm reed hij recht naar het douanekantoor te Hondschoote, waar hij het invoerrecht en de overdrachttaks zou vereffenen.

Maar de douaniers waren in zijn kielzog gebleven en toen Sylvain het douanebureautje buiten stapte werd hij er attent op gemaakt dat hij op onregelmatige wijze een Belgische fiets had ingevoerd. Altijd vlug bij de pinken was dat hem toch ontgaan !

Na het betalen van de gepeperde rekening mocht hij terug huiswaarts. Niet zozeer de geldboete zat hem dwars maar dat hij zich zo kinderachtig de das had laten omdoen, maakte Sylvain nors en kregelig. Lange tijd daarna was hij er nog steeds niet over te spreken.

Al die zaken staan me nu nog levendig voor de geest en het is alsof ik weer helemaal in de tijd van toen ondergedompeld ben.

Een tijd later, we waren inmiddels verhuisd, vernam ik dat de speurhond op zekere dag door de Franse douaniers was neergekogeld.

"Niet waar," replikeert Mevrouw Firmin Bollengier, "tijdens de meidagen van 1940 ben ik op de vlucht geslagen voor het oorlogsgeweld en heb de hond meegenomen, maar in heel die moerlemeie ben ik hem kwijtgespeeld".

Zo kwam er een einde aan een belangrijke periode waarin het vernuftige dier een bijzondere rol had gespeeld in de plaatselijke blauwerij.

(wordt vervolgd)
Rik Sohier

TE KOOP

• **2 MINI-VOETBALGOALS**
Inlichtingen : 057/30 08 96

KLEINE FISKALE KRONIEK

Het indienen van de belastingaangifte

De aangifte in de personenbelasting die men einde april of begin mei in de brievenbus heeft gekregen, moet uiterlijk, degelijk ingevuld, terug ingediend worden op de datum die vermeld is in de rechterbovenhoek. Dit jaar is dit meestal 30 juni.

Let wel, de belastingdiensten sturen geen herinnering !

Wie zijn aangifte laattijdig indient, al is het ook maar één enkele dag, kan van ambtswege aangeslagen worden. Bij wie nalaat zijn aangifte in te dienen, is dit uiteraard het geval.

Bij een aanslag van ambtswege bepaalt de hoofdkontroleur zelf het belastbare bedrag, al wordt er wel rekening gehouden met eventuele gegevens die in het dossier berusten, of met de gegevens die voorkomen op de laattijdige aangifte.

Toch kan het gebeuren dat bij een aanslag van ambtswege, die steunt op de inkomsten van een laattijdige aangifte, er geen rekening gehouden wordt met sommige bedragen die in mindering van die inkomsten gebracht zijn.

Zelfs als achteraf alles kan bewezen worden en het belastbare bedrag van de laattijdige aangifte aangenomen wordt, wordt de laattijdigheid toch meestal bestraft met een belastingverhoging die vaak begint met 10 %, maar kan gaan tot 200 % (er bestaat ter zake een wettelijk opgelegde schaal).

Tenslotte, is de aangifte over aanslagjaar 1993 (inkomsten 1992) laattijdig, dan heeft de hoofdkontroleur de mogelijkheid van een aanslag te vestigen tot 31 december 1995. Voor wie tengevolge van een te hoge bedrijfsvoorheffing of een te veel aan voorafbetaling, geld moet terugkrijgen, is het een beetje lang wachten (en zonder interest !).

Dus op tijd zijn is de boodschap.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adviseur EHSAL

AAN ONZE LEZERS VAN GENT EN OMGEVING

Op dinsdag 20 juli, te 15.30 u. houdt onze medewerker Roger-A. BLONDEAU, een lezing in het Museum voor Wetenschap en Techniek van de Gentse Universiteit (Korte Meer 9) over *Gerard Mercator, de Vlaamse grootmeester van de kartografie.*

Deze lezing gebeurt in het vooruitzicht van de 400e verjaring van Mercators overlijden, dat herdacht wordt in 1994.

Spreker handelt niet alleen over de persoon Mercator, maar ook over de evolutie van de kartografie vanaf de oude Grieken tot de 17e eeuw.

Toelichting met tekeningen op overheadprojector.

TE KOOP

• **KLEUREN-TV met afstandbediening**
wegens dubbel gebruik - tel. 057/30 16 90

BEVEREN-IJZER
Mensen van bij ons

OP 8 mei jl. is in de Sint-Vincentiuskliniek te Gent overleden : mevr. Godelieve Soetaert. Zij was de dochter van Jules Soetaert, landbouwer in de Sint-Omaarsstraat (nu Frans Soetaert) en aldaar geboren op 9 april 1910.

Zij huwde op 28 november 1939 met Maurice Sohier van Proven, die als rijkswachter diverse standplaatsen kende, maar zich na zijn pensionering (31.10.1976) vestigde te Lovendegem (gemeente gelegen aan de rand van de Gentse agglomeratie.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 21 mei 1993. Wonnen 3 partijen :

1. Desmedt René	335 p.
2. Claeys Blanche	316 p.
3. Claeyman Denis	284 p.
4. Kinoo Firmin	252 p.
5. Soetaert Gerard	249 p.

ROESBRUGGE
Mensen van bij ons

Men brengt ons, zij het wat laattijdig, ter kennis dat Gustave Cornette, geboren te Roesbrugge op 11 december 1903, overleden is te Avelgem, op 13 januari 1993.

Hij was de zoon van beenhouwer-herbergier (In de Vette Os) Jerome Cornette, uit de Bergenstraat - tussen de bruggen -, nu Boek- en papierhandel Guido Schoonaert.

Gustave Cornette was weduwnaar van mevr. Magdalena Mespreuve met wie hij bijna vierenzestig jaar gehuwd was.

Op 24 mei jl. is in het Mariaziekenhuis te Poperinge overleden : Achiel Gyssels, echtgenoot van mevr. Margriet Vandenbussche. Achiel werd geboren te Jabbeke op 16 juli 1903. Op 23 oktober 1928 is hij in het huwelijk getreden en een paar dagen later deed hij als pasteibakker overname van de uitbating van Emile Desmytter "patissier" te Roesbrugge, tussen de bruggen. Desmytter, die Franstalig was, vertrok naar Antoing.

Tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog bezoch Achiel met koeken en gebak, de wekelijkse markten uit de omgeving. Hij was tevens de eerste leermeester van de bekende pasteibakker Jozef Damme, die het heeft gebracht tot meester-pasteibakker van België en diverse publikaties met recepten van gebak en pralines op zijn aktief heeft.

Toen Achiel Gyssels einde oktober 1966 zijn winkel in voedingswaren overliet aan zijn dochter, ging hij het huis bewonen op de Markt waar destijds het agentschap van de Bank van Brussel was gevestigd (Jules Louwagie), om tenslotte op 15 juni 1989 zijn intrek te nemen in Home Vrijzicht te Elverdinge.

Achiel Gyssels was meer dan 40 jaar respektievelijk lid en voorzitter van de Sint-Martinus Kerkfabriek van Roesbrugge.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN Tel. 057/30 04 13

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7 - Beveren-IJzer - 057/30.05.36
grens met Oost-Cappel (Frankrijk)

d'HAUDT Michel (Steenvoorde-Frankrijk)
met SCHILDERIJEN

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 1 juni t.e.m. zondag 27 juni 1993.

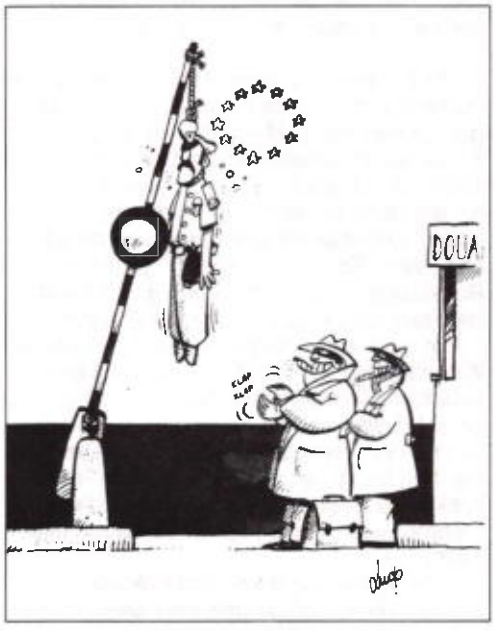

GODERIS LUDO (Zuienkerke)
met CARTOONS

Deze tentoonstelling loopt van dinsdag 29 juni t.e.m. zondag 1 augustus 1993

Open van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.
Enkel op maandag gesloten.

GEVRAAGD

• **ONTHAALMOEDER** heeft nog plaats voor 1 kindje (aangenomen door "Kind en Gezin")
Dr. J. Gheysenstraat 12, Roesbrugge
tel. 057/30 14 29

ROESBRUGGE-HARINGE

Jaarlijkse reis Landelijke Gilde

De Landelijke Gilde richt haar jaarlijkse reis in op donderdag 1 juli 1993. Vertrek op de markt te Roesbrugge om 7 uur.

In de voormiddag : bezoek aan de faïencefabriek in Desvres (Frankrijk). Wij volgen daar de volledige bewerking van het aardewerk vanaf grondstof tot afgewerkt produkt (o.a. borden, vazen met handgemaakte tekeningen).

Uitgebreid middagmaal in Zoteux "Chez Christiane".

Verder volgen wij onze weg door de schilderachtige vallei van de Course met charmante dorpjes en vijvers. Bezoek aan de 18de eeuwse Abdij van Valloires, gelegen in de vallei van de Authie.

Terug langsheen Hesdin met het mooie marktplein en groot Rijkswoud.

Prijs : 1.100 fr. voor de leden L.G., 1.200 fr. voor niet-leden. (middagmaal en inkomgeld inbegrepen).

Dit alles onder de deskundige leiding van Roger Benauwt.

Voor al uw FAMILIEDRUKWERK

geboortekaartjes
huwelijksaankondigingen
rouwdrukwerk

DRUKKERIJ SCHOONAERT
Roesbrugge - 057/30 03 79

Schoonheidsinstituut
NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

- *Speciale aanbieding op **"VANDERBILT"***
  Bij aankoop van een EDT
  ✘ *30 ml = 695 fr. > **GRATIS miniatuur flesje***
  ✘ *100 ml = 1.795 fr. > **EXTRA 500 fr. korting***
- *Bij aankoop van **CARACTERE** (± 1.500 fr.)*
  *> **GRATIS Paraplu of weekend-tas***

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Exotisch buitensalon

mark

modebewust je haar kappen
origineel, natuurlijk, zoals je zelf bent

in een decor van buitenlucht en bloemen,
op een terras met de spiegeling
van het water,
de blauwe lucht en de zon ...

voor je schoonheid zorgen
kan best aangenaam zijn,

bij coiffure "MARK" bloei je weer open
je wordt er als klant " in de zon"
en "in de bloemen" gezet

In juli en augustus
is het salon open

Nu ook :
Parfum BEVERLY HILLS 90210

je kapper mark
Hondschootestraat 5
Beveren aan de IJzer
Tel. 057/30 02 79

MASSA BEHANG

MET EEN HART VOOR DECORATIE

SCHRIJVERS VAN NABIJ (2)

door Jack VERSTAPPEN

Jack Verstappen met Herman Vos en Gaston Durnez in Leningrad in 1981. De dame is echtgenote Vos. De heer uiterst rechts is een Russisch auteur.

Gaston Durnez
Vriendschap vormt leven.

De Leningradisten zijn u ogenschijnlijk onbekend ?

Toch bestaan zij en nog wel in goeden doen. Noch met Leningrad, noch met Rusland hebben zij enige relatie.

Wie en wat zijn zij dan eigenlijk wel ?

In 1981 togen enkele Vlaamse schrijvers naar het (toen nog) paradijs der Sovjets om er in Moskou de opening bij te wonen van de eerste (en laatste ?) Boekenbeurs van het Vlaamse Boek in Russiche vertaling.

Vier mensen, die elkaar reeds "van vroeger" kenden, Libera Carlier, Gaston Durnez, Hermon Vos en ikzelf vormden spontaan een reisgroepje om na terugkeer in eigen land voor hun bijeenkomsten de verzamelnaam "Leningradisten" toe te eigenen.

Vier totaal verschillende persoonlijkheden.

"Ideologisch en filosofisch zijn wij het (gelukkig maar) niet eens", schreef Herman Vos in het blad *Pallieterke*, "welke binding hebben wij dan wel ? Ons mens-zijn vooral, en een deel humor om het leven te bekijken in een spiegel van positief denken."

Dit om even stil te staan bij Gaston Durnez.

Toen wij in het park wandelden van het "Winterpaleis" der voormalige Russiche tsaren, niet zo ver van Leningrad, kwam de echtgenote van Gaston naast me lopen. "Ik heet ook Verstappen", zei ze terloops, "en ik ben van Itegem". Dit liet een belletje rinkelen, want dan maken we deel uit van hetzelfde verre voorgeslacht. De Verstappens van Tongerlo, Westerlo, Herselt, Veerle, Olen, Noorderwijk, Wiekevorst, Itegem, ze bengelen aan de wijdvertakte stamboom, waarvan de eerste loot in Langdorp bij Aarschot terug te vinden is. Maar dan zitten we reeds diep in het gezegende jaar 1600.

Heeft die familiale inslag iets te maken met de vriendschap, die Gaston en ik voor elkaar koesteren? Mogelijk! Anderzijds is Gaston Durnez, naar buiten een opgewekte, geestige man, niet zo kwistig om zijn innerlijke gevoelens kwijt te spelen aan Jan en Alleman. Wie hem beter kent, weet dat zijn ontvankelijk gemoed zich teweer stelt tegen botsingen met de buitenwereld. Het noodlot heeft hem meer dan eens gekastijd en misschien is hij daardoor dieper weggekropen in een cocon van verweer, van veiligheid.

Wellicht hebben wij elkaar geestelijk ontmoet op een tweesprong van het leven, waardoor wij een vertrouwelijke relatie konden opbouwen. Want elk treffen, toevallig of gepland, groeit uit tot een gevoel van diepe vreugde.

Zijn zeer subtiele gevoeligheid is terug te vinden in alles wat hij zegt of schrijft, hoewel dit precieuze sentiment telkens schuilt in een waas van kolder of schrijnende humor. Want gevoed door een scherpe intuïtie voor mensen en dingen, door een raak en vrank opmerkingsvermogen, weet hij op persoonlijke manier reilen en zeilen van zijn omgeving gestalte te verlenen. Gevoel is trouwens een der constanten van zijn werk, blijft af te lezen uit alles wat hem uit de geest, uit de pen vloeit.

Het is een prettige ervaring om te gaan met de fijnzinnige Gaston Durnez. Nooit zal hij nalaten iemand te danken voor het hem geschonken vriendelijk woord. "Een lief woord is een dankje waard", zei hij eens. Dat tekent de mens.

Zijn woning te Itegem bij Heist op den Berg is een paradijs van rust en stilte. Over de lange rijen boeken van zijn rijke bibliotheek zweemt een sfeer van innerlijke schoonheid. Hijzelf, Gaston, kijkt met vertederende blikken naar de kaften, streelt ze met trillende hand alsof hij een kind beroert. Een boekenwurm dus. Maar dan één die perfekt weet wat de inhoud is van al de delen, die broederlijk naast elkaar leunen. Mede daardoor is hij een gezaghebbend raadgever én medewerker van uitgeverijen...

Alles wat wentelt rond politieke, sociale en kulturele geschiedenis van Vlaanderen bindt zijn bedrijvige geest en grote belangstelling. De weergalm ervan vindt de lezer terug in zijn talrijke, zeer gefundeerde bijdragen in de tweedelige *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* of in het - vaak ontroerende - oorlogsboek *Zeg mij waar de bloemen zijn*. Ook dit werk grijpt terug naar het verleden van Vlaanderen, met Gaston zo nauw verbonden.

Soms - en het gebeurt wel meer - zwermen de meest bekende auteurs, journalisten en professoren binnen de woning te Itegem. Praatgrage gasten, die vaak diepzinnige gedachten etaleren, waarop de weetgierige gastheer met gezag inhaakt. Die ontmoetingen vormen tevens hoogtepunten voor zijn vrouw Rita, want weet, zij is een toffe keukenprinses.

Gaston is zijn hart verloren op de Kemmelberg. Die tragische hoogte uit de eerste wereldbrand is het doel van onze jaarlijkse offergang naar "Lucullus". In sep-

→

Waren wij zo lichtvoetig als deze juffrouwen dan zouden wij een Ballet te uwer ere dansen, maar in afwachting van een Wonder maken wij een pirouette in gedachten en wensen U allerhartelijkst geluk bij uw verjaardag. U onder kussen dankend voor uw jarenlange vriendschap. / Ad multos annos!

Ria Gaston

Handschrift van Gaston Durnez

tember, omdat we alle twee in de herfstmaand zijn geboren. En alhoewel hij thans op een scherp dieet werd gesteld wegens een lichte hartaandoening, durft hij bij die gelegenheid - heel voorzichtig, ik geef het grif toe - even met een lekker hapje uit de ban springen.

Eén keer per jaar !

Als wij knus gezeten zijn op het terras van de "Hostellerie du Mont Kemmel" en een deugddoend aperitiefje ons verhemelte streelt, dan zie ik zijn blikken droomverloren glijden over het landschap dat zich in het dal uitstrekt in een waaier van licht en kleur.

Noord-Frankrijk, Frans-Vlaanderen, het land dat eens het onze was.

En dan weet ik dat het Westvlaamse hart van Gaston een ietsje sneller tikt. ■

DE PAROCHIE VAN PLEZIER

In het bestek van *Antwerpen '93* werd te Antwerpen door het komitee "Sint-Andrieskwartier herleeft" een heemkundig boek uitgegeven van Jack Verstappen, onder de titel, *De Parochie van Plezier.*

Dit boek tracht een kort resumé te zijn van wat was en is onder de Sint Andriestoren, tevens de meest intakt gebleven volkswijk van de stad. Het geheel werd dus een soort inventaris van verdwenen verenigingen uit een nabij verleden, van een vleugje volksleven dat wij ons nog moeilijk kunnen voorstellen, van wat leefde en roerde bij ons volk.

Het boek werd op donderdag 27 mei jl. aan het publiek voorgesteld door Gaston Durnez, in een nokvol teater *Multatuli*, in de Lange Vlierstraat. Het was meer dan een kulturele avond, en door de aanwezigen fel op prijs gesteld.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

KOLENHANDEL
VANACKER
POPERINGSEWEG 557, 8908 VLAMERTINGE - TEL. 057/20 08 03

Koop NU uw **ZOMERKOLEN** aan een voordelige prijs, met daarbovenop tot eind augustus : **GRATIS TOMBOLA**.

Voor meer inlichtingen :

GABRIEL VANACKER - LASEURE en Zoon
Poperingseweg 557, Vlamertinge
Tel. 057/20 08 03

veevoeders
meststoffen
kolen
VANACKER

GARAGE SERVICE

NEVEJAN

OKKAZIEMARKT

Met WAARBORG op werk en wisselstukken inbegrepen

100.000 - 200.000 fr.			
OPEL	ASCONA	diesel	84
200.000 - 300.000 fr.			
OPEL	KADETT	benzine	91
OPEL	KADETT	diesel	90
PEUGEOT	205	benzine	90
VOLKSWAGEN	JETTA	diesel	90
VOLKSWAGEN	GOLF	diesel	88
300.000 - 500.000 fr.			
MERCEDES	190	diesel	85
MERCEDES	190 2.3	benzine	89
OPEL	ASTRA	diesel	87
MERCEDES	190	diesel	87
MERCEDES	190	diesel	89
500.000 -			
MERCEDES	190	diesel	90
MERCEDES	250 turbo	diesel	90
MERCEDES	250	diesel	90
MERCEDES	250	diesel	91

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

NCMV IJZERBODE
Daguitstap naar Parijs - 15 aug.

Parijs, lichtstad, kunststad, winkelstad, monumentenstad... en er zijn nog wel meer redenen te bedenken waarom deze bruisende stad een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefent. Het NCMV-IJzerbode richt op zondag 15 augustus een ééndagsreis in naar de Franse hoofdstad o.l.v. Marc Gekiere, leraar Frans en een ervaren Parijskenner. Het programma ziet er als volgt uit :

• *Vertrek :* 6 u. op het Marktplein te Roesbrugge.

• *Voormiddag :* Bezoek aan Montmartre met de Basilique du Sacré-Cœur en het schilderachtige Place du Tertre.
Stadsrondrit langs de Opéra, Place de la Concorde, les Champs Elysées, Arc de Triomphe, La Défense (modern zakencentrum).

• *'s Middags :* Pick-nick aan de voet van de Eifeltoren. Om geen tijd te verliezen worden, de broodjes en de drank vooraf klaargemaakt en ter plaatse uitgedeeld.

• *'s Namiddags :* Boottocht op de Seine langs de Ile de la Cité met de Notre-Dame kathedraal. Via Louvre en Jardin des Tuileries naar Les Halles, waar men vrij kan wandelen in dit geanimeerd winkelcentrum.

• *'s Avonds :* Diner in het restaurant "Le Petit Quinquin" met aperitief en wijn.

• *Aankomst :* Rond 24 u. te Roesbrugge.

Inschrijven voor deze unieke ééndagstrip kan uiterlijk tot 1 augustus voor de prijs van 1.700 fr., alles inbegrepen bij Paul Hespeel (Watou), Eddy Ameloot (Beverenkalsijde), Leo Boeraeve (Abele), Ghislain Deraedt (Abele), Willy Laureys (Krombeke), Guido Schoonaert (Roesbrugge), Jean-Marie Vandamme (Proven) en Myriam Vandromme (Watou).

TEXTIEL ANNIE

Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
Tel. 057/30 14 80

AANBIEDING

Donkere sponshanddoek (Mineurs)
NU 6 voor 299,- fr.
Meisjesslipje : 4-6 / 8-10 of 12-14
NU 3 voor 80,- fr.

Herenbermuda :	*380,- / 415,-*
Herensinglet fantasie :	*260,-*
Herenset (bermuda + t-shirt) :	*750,-*
Herenpolo Shiwi :	*430,-*
Damessinglet bedrukt + effen :	*199,-*

OPEN : alle dagen
9.00 - 12.00 u. & 14.00 - 19.00 u.
Zon- en feestdagen : 10.00 - 12.00 u.
Maandag gesloten

Copa Plisségordijnen

- dé oplossing voor onmogelijke ramen -

Eén van de mooiste en meest praktische raamdecoraties zijn de Copa plisségordijnen.
Een rijk gestoffeerd gamma van kleuren, plooibreedtes en doekkwaliteiten, maken van een eerder technisch produkt ook een decoratief element. Bovendien bieden de Copa plisségordijnen de ideale oplossing voor gecompliceerde ramen. Serres, lichtkoepels, dakramen, schuinoplopende ramen...
Copa biedt U steeds de beste oplossing.

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30.06.54 - 30.11.20

ZONDER RIJBEWIJS

YANNICK HUYS

Kallestraat 16
8691 Beveren-IJzer
057/30 00 56

Hebt u geen vervoer?
Geen nood ! Wij komen u afhalen en terugbrengen op eenvoudig telefonisch verzoek
(057) 30 00 56

Ik wens inlichtingen betreffend de LIGIER wagen

naam : .....

straat : .....

postnr. ..... woonplaats .....

LIGIER

HOOFDVERDELER VOOR WEST-VLAANDEREN

Bij HSA valt u in de prijzen!

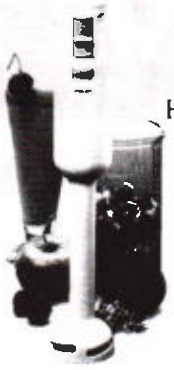

HSA is één van de meest dynamische spaarbanken van het land. In het kantoor in uw buurt kunt u altijd terecht voor verdere inlichtingen. De HSA-agent geeft u graag deskundig advies en u mag rekenen op een uitgebreide dienstverlening zowel voor kredieten als beleggingen.

En met de Grote HSA Spaartombola is het zeker het moment om eens binnen te springen. Want van 16 mei tot en met 1 augustus 1993 schenkt HSA u 1 tombolabiljet voor elke 5000 frank netto-aangroei op het Vrij Spaarboekje**.

Zo maakt u alvast kans om één van de 5 fonkelnieuwe VW Polo's te winnen. En er zijn nog honderden andere prijzen: 10 TV's, 100 kruimelzuigers, 100 ijsbereiders, 150 staafmixers en 150 fruitpersen. Plus nog eens 50 steengrills, 50 espresso-machines en 100 snackovens. U merkt het, sparen bij HSA heeft zo zijn voordelen!

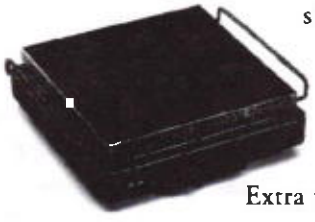

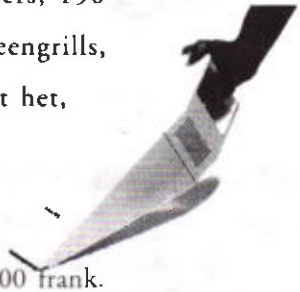

Extra winstkansen zijn er voor jongeren. Wie op 31/12/93 jonger is dan 25, krijgt een tombolabiljet voor elke schijf van 2500 frank. Per 10 kansen voor netto-aangroei op het Vrij Spaarboekje, krijgt elke spaarder twee biljetten extra. En wie voor 1 augustus een nieuwe Girorekening opent, krijgt zomaar eventjes 5 biljetten cadeau. Voor een Persoonlijke Lening op Afbetaling heeft HSA 10 tombolabiljetten in petto.

**De aangroei moet ingelegd blijven tot en met 16 augustus. Het reglement ligt ter inzage in elk HSA-kantoor.

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestraat 37
8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

HSA

U en ik,
één spaarbank

* Tombola Natura Belgica ter bescherming van de natuur. Trekking op 25/8/93.

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Verveling
is bij velen
de kwaal
van deze tijd.

Alleen door
bezigheid
zelfs aan
nutteloze dingen
geraakt men
de verveling
kwijt !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

DRUKKERIJ SCHOONAERT
Bergenstraat 1 - Roesbrugge
057/30 03 79

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 GLD 1988
PEUGEOT 405 diesel 1988 GRD
VW Golf 1987 diesel
VW Golf 1300 benzine 1988
TOYOTA COROLLA diesel 1989

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **JUNI**

Kaartingen
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 22 juni
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Beverenkalslijde - Kermis
in café "Paradijs"
• ***Zaterdag 26 juni***
Kaarting
• ***Zondag 27 juni***
Wielerwedstrijd voor Liefhebbers B.W.B.
Ereprijs Fernand Feys
Inschrijving en prijsuitreiking in café "Paradijs"
Start om 15 uur.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe
• De K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe richt haar jaarlijkse fietstocht in op zondag 27 juni naar Izenberge. Vertrek op de markt te Roesbrugge om 13.30 u.

MAAND **JULI**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 14 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 2 en zaterdag 3 juli
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 10 juli : smijting voor de leden

Schuiftafel
• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 2 juli vanaf 19.30 u.
zaterdag 3 juli vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

PROVEN - EEKHOUTE-FEESTEN

Zaterdag 3 juli
15.00 u. Papa Chico Team (Inkom 40 fr.)
19.00 u. Kip aan 't spit met frieten
Disco 2000 (inkom gratis)
Zondag 4 juli
14.00 u. Volleybaltornooi
15.00 u. Rondritten met paard
en paard en kar
Disco 2000 (inkom gratis)
Voortdurend kindermolen en schiettent.

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

ROESBRUGGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijden :
- Achiel Gyssels, echtgenoot van Marguerite Vandenbussche

Geboorte :
- Dimitri Hoorelbeke, zoon van Gerard en Anja Orbie

POSTKANTOOR PROVEN
Het postkantoor te Proven zal gesloten zijn vanaf 5 juli tot en met 23 juli.
Voor alle verrichtingen kan men terecht in het postkantoor te Roesbrugge-Haringe tussen 9 en 19 u.

BEVEREN-IJZER
Grensovergang Oost-Cappel
Zaterdag 19 juni vanaf 6 uur
ROMMELMARKT

KROMBEKE - KERMIS
Maandag 21 juni - 17 uur
81e DORPSPAARDENKOERSEN

ROESBRUGGE
ZONDAG 22 AUGUSTUS
FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG

Het volgend nummer van
"DE IJZERBODE"
(maanden juli en augustus)
verschijnt op woensdag 14 juli.

Teksten en reklames binnen tegen woensdag 7 juli a.u.b.

Drukkerij SCHOONAERT
Bergenstraat 1 - Roesbrugge
tel. 057/30 03 79 - fax 057/30 09 80

SCHOONHEIDSINSTITUUT
VALERIE
SCHOONHEIDSSPECIALISTE
CAMOUFLAGISTE
- Bepaal uw eigen look door een kleur- of stijlanalyse
- Vraag inlichtingen

Esthetiek - Solarium - Pedicure
Zonnebank
3 gezichtsbruiners

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Op het jongste CVP-kongres heeft partijvoorzitter Herman van Rompuy gezegd dat hij "de hetze tegen de CVP meer dan beu was".

Dat moet indruk gemaakt hebben, want enkele dagen later beweerde PSC-voorzitter Gérard Deprez op zijn beurt, dat hij de verdachtmakingen ten opzichte van de Walen eveneens "meer dan beu was"! En in een interview met De Standaard, *in verband met een polemiek rond financiering van de partijen, beweerde SP-voorzitter Frank Vandenbroucke verbolgen : "ik ben het beu"!*

Mag ik, bij deze gelegenheid, de aandacht van de heren partijvoorzitters erop vestigen, dat de bevolking het geklungel van de partijen en hun ministers, ook "meer dan beu is"?

Als men ziet hoe enkele dagen geleden, na de Kamer de Senaat zonder strubbelingen, een wetswijziging heeft goedgekeurd, waarbij de politieke partijen, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 1993, een half miljard frank bijkomende middelen krijgen; als men weet dat dit gebeurt op een ogenblik dat de bevolking gevraagd wordt zwaar in te leveren; dan is men zoveel hypokrisie inderdaad "kostbeu"!

Ook de VLD, die voortdurend aandringt op besparingen - liefst bij de kleine man - heeft haar "kontrakt met de burger" even opzij gelegd, en heeft feestelijk met de verhoogde partijdotaties ingestemd. De ministers die voor ons nog de ekotaks en de energietaks aan het inkleden zijn, hebben - zonder uitzondering - hun mond niet opengedaan. Ze durfden niet. Het zijn de partijhoofdkwartieren die de ministers aanstellen. Een mens moet aan de toekomst denken. La Divina Commedia!

Wat de energietaks betreft, de Belgische Petroleumfederatie heeft erop gewezen dat deze belasting eigenlijk overbodig zou zijn, moest men maar willen optreden tegen frauduleuze import en export van petroleumprodukten. De voorzitter van de federatie heeft erop gewezen dat bij die illegale transakties zeker 17 miljard frank aan BTW en aksijnzen ontdoken wordt. Ze weten het in Brussel, maar ze doen er niets aan!

Frauderen is in België de nationale sport. Elk jaar worden er vele kilo's wetten en koninklijke besluiten gepubliceerd. Wetten en besluiten die voortdurend genegeerd en overtreden worden, zonder dat er zich iemand om bekommert. En straks volgt er weer een nieuwe begrotingsronde, en moeten ze weer naar nieuwe inkomsten - zeg maar nieuwe belastingen - zoeken.

"Zie je dat", zegt Gusta, "spijtig dat men dat allemaal niet behandeld heeft op het CVP-kongres. Maar ja, men heeft er te veel tijd verloren aan de bespreking van het verplichte sluitingsuur voor cafés en dancings !"

't Was inderdaad belangrijk,
Pol

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal.
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

SIERA ////LADEN

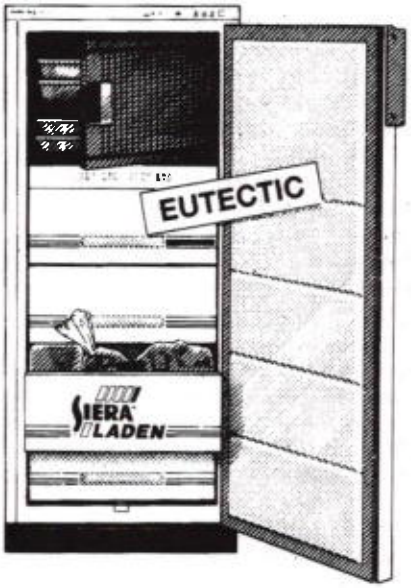

Vlug... Vlug...
Koop nu uw
KOELKAST of
DIEPVRIES
aan

ZOMERPRIJZEN

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

't Wos weere vrijdag achter-de-vieren en Dikke Jenny, de bazinne van " 't Zilveren Engeltje" stoeg weere in den toog, te klappen met heur wekelijkse klanten die in 't naar huis-gaan waaren van hulder werk ... De konversatie ging van deze keer over trouwen! ...

"Ik zyn kontent da'k é trouwd zyn!" zei Sandertje Zoete ... "ik en Blanche kommen styf goed overeen en onke entwaar gaan, ga ze oltyd mei!"

"Ha, myn vrouwmens is eigentlijk oek styf meigaande!" zei Staf Versluis ... "maar ze gaat nooit mei!"

Ze lachten ollemaale uitgenomen Fiel Maleure, den duivenmelker ... Dat kwam voor-zeker omdat'n de maand tevooren zyn beste duivinne mei è geeven hadde op Barcelona, djuuste den dag dat zyn wuuf wegging voor achtdaage op vakantie, naar Spanje ... En vier weeken laater wos er nog geeneen van de twee weere è keerd ...

"En gy daar!" vroeg de bazinne aan Dreeten Retard, de metsenaare ... "wanneer ga je gy maar trouwen dè?"

"Ik zyn osan op zoek!" lachte Dreeten ... "ik zou'n entwien willen vinden in de goeste van joen ... Alzoo één waar dat er wel greepe aan is, versta je!" Ze lachten nu allemaale ...

"Horkt!" zei Fonten Versluis ... "ik weeten entwien die zou passen voor joen! Je moet morgen meigaan met mien naar de velookoers van de kleene koureurtjes ... 'k zien daar iedere keer è ferme, jonge mokke, die staat te supporteren voor heur broertje, dat in de koers rijdt! 't Is è ongehoord snel en vriendelijk jonk!"

"Ol de dikke vrouwmenschen zyn snel en vriendelijk!" lachte Sandertje Zoete en è flikte è ooge naar de bazinne ...

"Hoe is heur naame en waar weunt ze?" vroeg Dreeten.

"Ze zeggen ollemaale 'ferme Nelly' erteegen, 't is dat ze Nelly noemt waarschijnlijk ... En 't schijnt dat ze entwaar ol Hondschoote weunt en dat 't hulders kaffee is!"

's Anderdaags ging Dreeten natuurlijk mei met Fonten en gelijk dat Fonten è zeid hadde, 'ferme Nelly' wos daar ... Dreeten hadde er geern' è keer teegen gaan klappen, maar è durfde niet, omdat'n geen woord Frans kende...

"We gaan 't anders doen!" zei Fonten ... " 't Is morgen zundag en we gaan tegaare è keer gaan zoeken waar dat ze weunt!"

't Wos zundagachternoene en ze reeden ol pratelen, Hondschootewaarts, ols Dreeten ol-metnekeer in een schoote van zyn veloo sprong.

"Kyk! 't Is daar zi!" riep Dreeten en è wees naar è plakkaat dat aan den inrit van è boere-dreeve stoeg ...

"Kyk, Fonten, 't staat daar in groote letters 'FERME NELLY' "!

Fonten begoste lachen ... " 't Gaat è beetje gaan zeker met joen!" riep Fonten ... "dat is begot de naame van die hofstee die daarop staat ... We zyn hier in 't Fransche wei !" KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 7-8 juli-augustus 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr.

Grote werken in het vooruitzicht

De IJZER, een WATERKANS voor Roesbrugge.

De IJzer stroomopwaarts te Roesbrugge.

De kaai met zijn meerpalen, de monding van de Dode IJzer als de zwaaikom van destijds, de watertoren op de landing dienstig voor de stoomtrams van weleer, het zijn allen relikten uit vervlogen jaren, die de nodige nostalgie oproepen naar het stedeke Roesbrugge, dat als IJzerterminus en handelshaven gouden tijden heeft gekend.

Maar wat zongen wij destijds? "De tijd verslindt de steden, geen tronen blijven staan..."

Het schoolvoorbeeld waarmee wij met dit lied de kadans in de KSA-gelederen hielden was toen al Roesbrugge. In de versteende glorie van statige gebouwen met veel te hoge gevels, grote handelshuizen en rijke patriciërswoningen - visitekaartjes van de hoogkonjunktuur uit een ver verleden - ligt de vraag en de angst hoe het morgen verder moet. De stilte ligt als een reeuwlaken over het dorp en je kunt er voor- of na de middag a.h.w. in je slippen rondlopen zonder enig aanstoot te geven in dit land van ademloze verstarring.

De Roesbruggenaars zijn echter geen doemdenkers en bewezen in de loop van vele eeuwen hoe zij na vallen weer opstonden. Duizend jaar geleden plunderden de Noormannen hun haardsteden, godsdienstoorlogen joegen ganse horden soldaten door hun straten en generaal Van Damme stak onder Napoleon, niet eens zo lang geleden, hun dorp in brand.

De IJzer bleef al die tijd de stille getuige van veel menselijk leed, maar ook van grote welvaart.

In het geheel van de inspanningen die nu door de overheid gevoerd wordt om die stroom tot en met Roesbrugge een rekreatieve funktie te geven, moet die geboden kans optimaal benut worden.

Geen *waterkansje* deze keer, maar een ***WATERkans*** voor Roesbrugge!

De IJzer stroomafwaarts te Roesbrugge.

Le village au bout du monde.

De Franse zanger, Joe Dassin, bezong destijds het schoonste plekje nog net niet van, maar toch helemaal op 't einde van de wereld. Het kon wel Roesbrugge geweest zijn. Omgeven door een uitgestrekt weidenareaal, doorsneden van de Isera, waarop de Kelten al zo fier waren (Iser=zuiver, a=water), heeft de ondoordringbare Ieperiaanse klei of Blauwe spie in de ondergrond de autochtone bevolking tussen de Twee Bruggen menig maal parten gespeeld.Bij overvloedige regenval is het waterdebiet zo groot en wordt daarenboven met zo'n enorme snelheid van uit Frankrijk in de IJzer gestort, dat de stroom in de kortste keren buiten zijn oevers treedt en het komgebied tussen de Dode IJzer en de IJzer blank zet.

In zijn *Geschiedkundige kroniek van Rousbrugge-Haringhe*, vermeldt Louis A. Rubbrecht hoe en wanneer Roesbrugge tussen 1800 en 1907 met wateroverlast te kampen had. Veel vroeger en tot in de 11e eeuw, was de IJzer een groot estuarium en waren zo'n overstromingen schering en inslag.

Vanaf de 11e eeuw echter kreeg de mens uiteindelijk vat op de natuurkrachten. Grote gebieden werden ingepolderd en de stroom werd nagenoeg over zijn ganse lengte gekanaliseerd. Te Roesbrugge verbond men voor de 16e eeuw de twee betrekkelijk rechten stukken van de IJzer met elkaar en van dan af werd de autentieke waterloop die niet meer voor de scheepvaart gebruikt werd en in een brede bocht de Beverenkalsijde een gezicht gaf, de *Dode IJzer* genoemd.

Deze Dode IJzer wordt nu in het administratief vakjargon als een *stroom van*

►

Tweede Kategorie geklassificeerd en voor dergelijke waterlopen neemt de provincie West-Vlaanderen de verantwoordelijkheid op zich.

Toen op zondag 7 februari 1988 overstromingsgevaar dreigde kwam ingenieur J. Casteleyn, hoofd van de Dienst Waterwegen van de provincie ter plekke om zich van de toestand te vergewissen. Het bleef toen gelukkig bij een dreiging en dank zij de onbaatzuchtige inzet van het plaatselijk brandweerkorps kon men de schade beperken.

Op woensdag 20 november 1991 was hij terug te Roesbrugge, maar toen steeg het water in de huizen tussen de Twee Bruggen tot een ongewoon hoog peil, net zoals op vrijdag 1 mei 1925 en op donderdag 31 december 1964. Het water liep langs deuren en verluchtingsroosters de huizen binnen, een spoor van modder en vieze brij achterlatend.

Een multifunktionele aanpak.

De Dienst Waterwegen van de provincie liet sedert deze laatste overstroming een grondige studie uitvoeren om in de toekomst dergelijke toestanden te voorkomen.

Dit dossier met ontwerp van sanering ligt klaar voor goedkeuring door de Bestendige Deputatie (juli 1993) en na de vakantie volgt de aanbesteding van de werken die geraamd worden op 7.500.000 fr. Eind september 1993 zal met de uitvoering van de werken begonnen worden.

De Oude IJzer zal als een belangrijke bijpas van de IJzer uitgebaggerd en verbreed worden en met de bekomen aarde zal een waterkeringsdam aangelegd worden een honderdtal meter achter de huizenrij stroomopwaarts de Dode IJzer.

Op de rechteroever (als men de IJzer stroomafwaarts bekijkt) van de gekanaliseerde stroom zal een betonnen dam gebouwd worden waardoor men hoopt het vaak snel wassende water tussen deze betonnen wal en de aarden waterkeringsdam te kalibreren.

Dit beheersbeleid kadert in een *multifunktionele aanpak*, waarbij tal van andere diensten betrokken zijn. Zo zal de Vlaamse Landmaatschappij gronden ter beschikking stellen voor eventuële passieve rekreatie, terwijl ook de Dienst Kusthavens, waaronder de IJzer resorteert, zijn duit in 't zakje zal doen. Ook het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het Instituut voor de Natuurreservaten vzw., de prov. West-Vl. en tal van verenigingen zullen bij dit projekt betrokken worden.

Dit brengt met zich dat deze saneringswerken niet alleen aan de Dode IJzer een rationele funktie zullen geven, maar er is meer. Paaiplaatsen voor vissen worden aangelegd en op de plaatsen waar de oude stroom verbreed en uitgebaggerd wordt komen ideale visplaatsen tot stand, waar in de buurt eveneens aan passieve rekreatie kan gedaan worden.

In de nabije toekomst wordt gedacht aan het aanleggen van ligweiden en wandelpaden en zal men aldaar eveneens aan stille waterrekreatie kunnen doen (surfen, zeilen, kanovaren e.d.m.)

Heeft Roesbrugge van de IJzer op handelsgebied niets meer te verwachten, dan wordt de deur toch op een kier gezet voor alternatieve mogelijkheden. De miljoenen toeristen die onze kust als vakantieoord verkiezen komen meer en meer bij ons in *'t Blote* een frisse neus halen en genieten met volle teugen van deze paradijselijke *Westhoek*. Ludo van Lint schreef in Info-Vakantiegenoegens: "Het kusttoerisme is in de toekomst alleen nog te verkopen in kombinatie met de groene troeven van het achterland" (1)

Zoveel is zeker, wij zullen onze mentaliteit tegenover bezoekers en toeristen moeten wijzigen. Vreemden hebben wij tot en met vandaag argwanend als pottenkijkers geïdentificeerd en hoe verder zij van ons achtertuintje bleven hoe liever wij het hadden. Andere landen hebben een traditie om met toeristen om te gaan en zij zijn er nog rijk mee geworden ook.

Grondstoffen voor het ruraal toerisme.

Het rijk en verscheiden kultuurhistorisch patrimonium van de Westhoek getuigt vandaag nog van een roemrijke periode toen grote abdijen nieuwe gronden in kultuur brachten en handel en nijverheid voor welstand zorgden.

De Westhoek is momenteel een van de weinige open ruimte-gebieden van Vlaanderen. Die landelijkheid, met een verscheiden kultuurlandschap en waardevolle natuurelementen, betekenen de grootste troef voor onze streek. Het zijn de grondstoffen voor het ruraal toerisme en de waterrekreatie.

De uitgestrekte en laaggelegen weiden en hooilanden op de rechteroever van de IJzer tussen Roesbrugge en Diksmuide vormen het winterbed van de IJzer. De *broeken* komen elke winter onder water te staan en oefenen daardoor grote aantrekkingskracht uit op water- en waadvogels.

De IJzervallei geniet internationale bescherming en is als broed-, doortrek- en overwinteringsgebied botanisch zeer belangrijk. Er komen planten voor die elders in de polders en in België zeer zeldzaam zijn. Tussen het hoogland van Haringe en de Fintele vormt de IJzervallei de zuidgrens van het *Zandleemplateau van Izenberge*. Op dit hoger gelegen gebied overheerst een

(vervolg blz. 511)

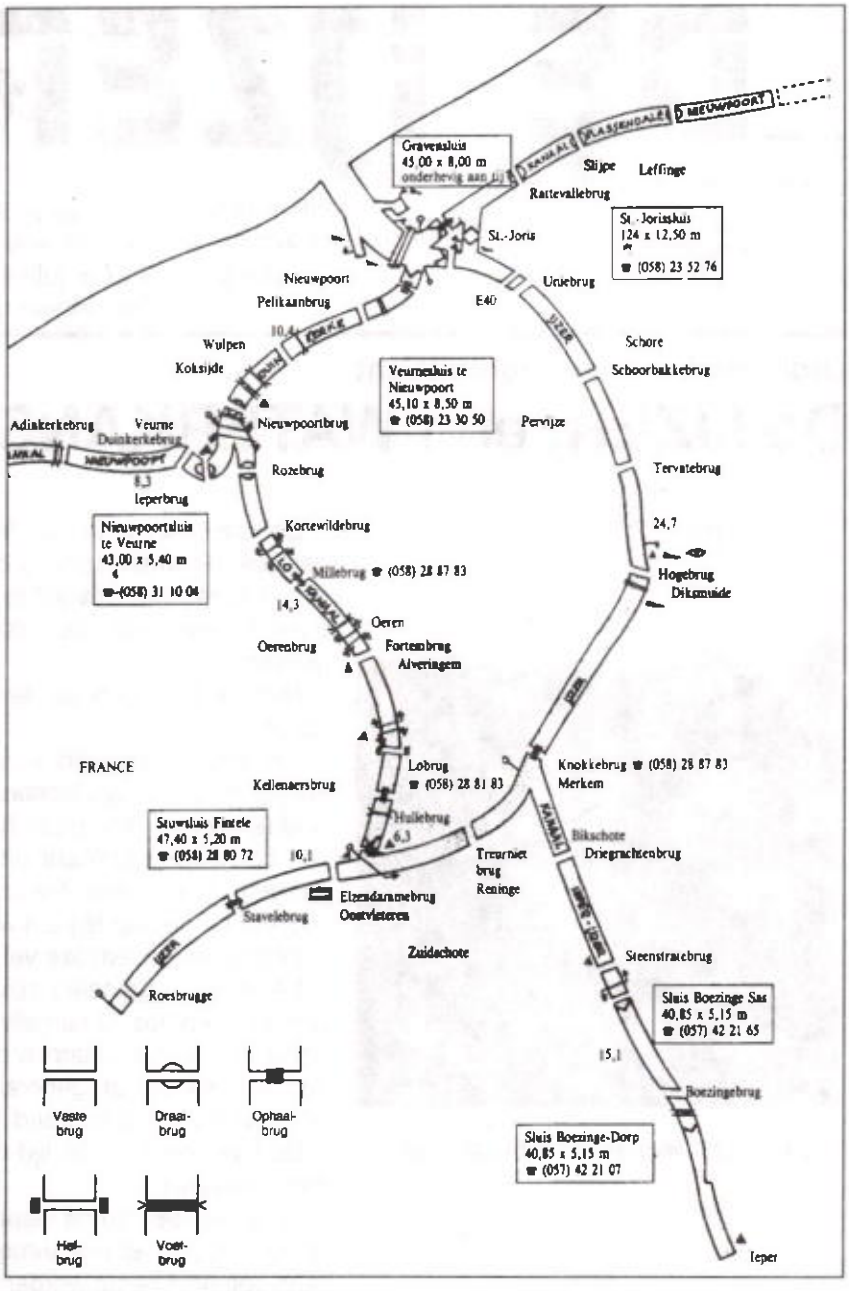

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (6)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

De Beghinselen Des Waterwichts

Stevin heeft niet alleen voortgebouwd op Archimedes' leer van hefboomevenwicht en zwaartepunt inzake statika, maar hij heeft ook Archimedes' werk verder gezet wat betreft de hydrostatika.

Archimedes die ook een werk schreef *Over drijvende voorwerpen*, met betrekking tot het evenwicht in vloeistoffen, wist te vertellen dat "een voorwerp in een vloeistof zoveel minder weegt als het gewicht van de hoeveelheid vloeistof die door het voorwerp wordt verplaatst". Een stelling die achteraf in onze leerboeken van natuurkunde terecht kwam als de *wet van Archimedes*. In sommige schoolboekjes wordt gezegd dat Archimedes de ontdekking van zijn wet met de uitroep "Eureka !" (Ik heb het gevonden), begroette, maar dit is het gevolg van een leuk verhaaltje, dat twee eeuwen later door de Romeinse schrijver Vitruvius (*) wordt opgedist en helemaal niet te maken heeft met de "wet van Archimedes".

In zijn werk *De architectura* uit 27 voor Kristus, vertelde Vitruvius hoe koning Hiero II van Syracuse (Sicilië) aan een edelsmid opdracht had gegeven een gouden kroon te maken om die in een tempel van de stad, aan de goden op te dragen. Toen de kroon klaar was verdacht Hiero de goudsmid ervan dat hij een gedeelte van het ter beschikking gestelde goud door het goedkopere zilver had vervangen. Hiero liet Archimedes aanspreken met de vraag of hij het bedrog aan het daglicht kon brengen, zonder de kroon te smelten of te beschadigen.

Archimedes - volledig in beslag genomen door het probleem - bezocht op zekere dag het badhuis. Terwijl hij in de tot de rand gevulde badkuip stapte, realiseerde hij zich dat de hoeveelheid water die over de rand wegstroomde, gelijk was aan het volume van zijn lichaam dat ondergedompeld was. Aangezien hij wenste het preciese volume te kennen van de grillig gevormde kroon, lag hier de oplossing van het vraagstuk. Nat en naakt sprong hij uit het bad en liep naar huis, al roepende "Eureka, eureka !". Eens het volume van de kroon bekend, was er gemakkelijk uit te maken als er zilver was in vermengd, aangezien het soortelijk gewicht van zilver kleiner is dan dit van goud. Archimedes slaagde er op die manier in de goudsmid te ontmaskeren. Maar de gang van zaken heeft helemaal niets met de "wet van Archimedes" te maken, ofwel hebben Vitruvius, en een eeuw na hem, Plutarchus, (*) het verkeerd verteld.

Sedert Archimedes' bevindingen was er aan de hydrostatika niet veel toegevoegd. Alleen Giambattista Benedetti (1530-1590) had het in zijn *Diversarum speculationum... liber* over het hydrostatisch evenwicht en de

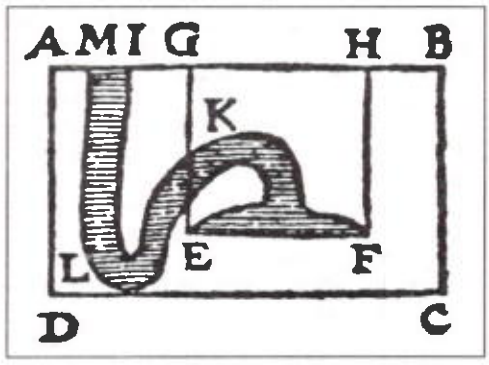

Figuur uit Beghinselen Des Waterwichts *in verband met de* hydrostatische paradox.

fameuze kommunicerende vaten. Maar men zou op Stevin moeten wachten om verder onderzoek te zien gebeuren.

Vooreerst bracht Stevin in zijn *Beghinselen Des Waterwichts* een reeks stellingen naar voren in verband met drijvende en ondergedompelde lichamen, die voor een verbeterd bewijs zorgden van het befaamde beginsel van Archimedes. Hij bestudeerde ook de druk door een vloeistof uitgeoefend op horizontale bodems en kwam aldus tot de zgn. hydrostatische paradox (de oud-Hollandse natuurkundigen spraken van "waterweegconstig wonder"), dat het wel mogelijk is dat een bodem een druk ondervindt die groter is dan het totaal gewicht van het water in het vat. Anderzijds berekende hij ook met welke kracht een vloeistof druk uitoefent op vertikale of hellende vlakke zijwanden van een vat waarin de vloeistof zich in evenwicht bevindt, en vond dat de druk die op een bepaald deel van een vloeistof uitgeoefend wordt, zich in alle richtingen voortplant met dezelfde kracht. Dit beginsel werd echter altijd genoemd naar de Franse geleerde Blaise Pascal (1623-1662), die het voor het eerst demonstreerde (of liet demonsteren) met een met water gevulde ton (de ton van Pascal). En toch weten sommige Fransen dat het "principe de Pascale" van Stevin afkomstig is.

Adolphe Quetelet (1796-1874), de eerste direkteur van de Belgische sterrenwacht te Brussel, vertelde in zijn *Belges illustres* (1844), hoe hij de grote Franse astronoom François Arago, bij diens terugkeer van een vakantieverblijf aan de boorden van de Rijn, in september 1837, begeleidde bij een bezoek aan de aula van de Gentse universiteit, in de Voldersstraat (afgewerkt in 1826). Arago sprak er zijn verwondering over uit dat die schone ronde zaal niet versierd was met de beelden van Belgische beroemdheden op het gebied van kunsten en wetenschappen. Als Quetelet de vraag stelde welke Belg de wiskundige wetenschappen zou kunnen vertegenwoordigen, antwoordde Arago zonder aarzelen : "Simon Stevin, de ware grondlegger van een van de schoonste ontdekkingen, die gewoonlijk aan Pascal wordt toegeschreven !"

Kosmologische inzichten : Aristoteles en Ptolemaeus

Simon Stevin is een van de vernieuwers geweest van het kosmologisch denken, dat een zeer lange weg heeft afgelegd.

Er zijn inderdaad maar weinig geleerden van betekenis die niet over de struktuur en beweging van de wereld of het heelal hebben nagedacht, en daarmee is al vroeg begonnen.

Reeds in de oudste beschavingen zijn er hypotesen ontstaan in verband met de schepping en het wereldbeeld. Omdat die hypotesen bij gebrek aan kennis en inzicht doortrokken waren van magische elementen, spreken we nu van myten en sagen.

De voorstelling van het wereldbeeld begon pas een rationeel karakter, een aanvaardbare vorm te krijgen bij de oude Grieken.

Marnix Gijsen heeft in zijn boekje *Oduseus achterna* (1930), een schitterende hulde gebracht aan die Grieken. Hij schrijft onder meer : "Ieder beschaafd mens heeft een plicht van dankbaarheid tegenover Griekenland en zijn kultuur. De Grieken leerden ons denken en leerden ons redeneren ; van iedere kunstuiting schonken zij ons de oervorm, van de sierkrabbel op aardewerk tot het volkomen beeld, van het hortende drinklied tot het onfeilbaar gebouwd drama, van het epos tot de roman..." De literator Marnix Gijsen heeft echter nagelaten eraan toe te voegen dat de oude Grieken ook van elke moderne wetenschappelijke teorie, alle mogelijke varianten hebben bedacht, zowel wat betreft de vorm van de Aarde, de bouw van het heelal, de struktuur van de materie, als de evolutie in de biologie. Tevens zou er nog moeten aan toegevoegd worden dat bij het "leren denken en redeneren", hun wiskundigen (o.a. Euclides) een belangrijke rol hebben gespeeld.

Meerdere Griekse natuurfilosofen hebben een poging gedaan om de wenteling van de hemellichamen in een sluitend systeem onder te brengen. Maar hoe spitsvondig sommigen ook mogen geweest zijn, ze werden allemaal overvleugeld door de universele Aristoteles !

Aristoteles die zijn kosmologie heeft uiteengezet in zijn boek *De Coelo*, werkte met verworven filosofische inzichten in verband met : materie, natuurlijke plaats en beweging. Teruggrijpend op Plato (429-348 v. Kr.) en Eudoxus van Knidos (ca. 408-355 v. Kr.), en meer steunende op redenering dan op waarneming, zag hij het eigenlijk nogal eenvoudig. Hij was ervan overtuigd dat het heel-

►

al gevormd was in de meest volmaakte geometrische vormen : de cirkel en de bol. Het universum was in zijn ogen een verzameling van in elkaar passende koncentrische sferen, met de Aarde als stilstaand middelpunt. De vaste sterren waren aan de buitenste sfeer gehecht, maar Zon, Maan en de vijf toen bekende planeten (**) hadden elk hun eigen sfeer, waarvan de rotatieassen en de rotatiesnelheden zo waren ingesteld dat de waargenomen bewegingen van deze hemellichamen zo goed als mogelijk werden nagebootst.

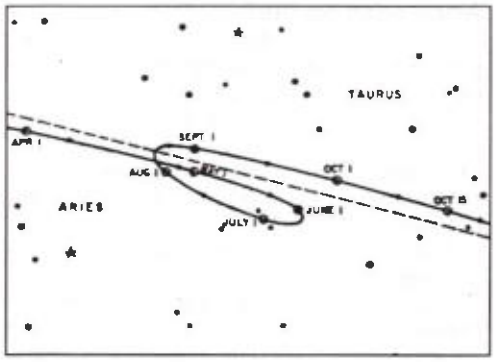

De teruggaande of retrograde beweging van Mars. De gebroken lijn stelt de zonnebaan voor.

Voornamelijk de bewegingen van de planeten waren niet gemakkelijk te realiseren. Weliswaar namen zij deel aan de algemene draairichting, maar af en toe vertraagden zij, om dan even stil te staan, een eind weegs terug te keren, om dan opnieuw hun weg in lusvorm verder te zetten. Om alle afwijkingen zo getrouw mogelijk te volgen moesten er telkens weer nieuwe wentelende sferen aangebracht worden, tot er bij Aristoteles uiteindelijk niet minder dan 55 roterende bollen aanwezig waren.

Eerlijk gezegd, de juiste toedracht van het mechanisme is niet duidelijk. De bollen werden in beweging gehouden door een immateriële substantie en achter de sfeer van de vaste sterren zat een Eerste Beweger (in de middeleeuwen *primum mobile* genoemd).

Dit systeem, dat tot stand kwam in de 4e eeuw vóór onze jaartelling, hoewel niet helemaal bevrijd van magisch-religieuze elementen, was toch een vorm van *fysische* astronomie, met de bedoeling te verklaren hoe de kosmos werkelijk in elkaar stak. Geschraagd door de autoriteit van Aristoteles bleef het zes eeuwen voortbestaan.

Doch steeds nauwkeuriger waarnemingen van de hemelverschijnselen lieten blijken dat er met het wereldbeeld van Aristoteles ietwat mis liep, terwijl in die struktuur van ruimtebeperkende bollen de aanpassingen niet langer mogelijk waren.

Dàt was er de oorzaak van dat de Griekse geleerde Claudius Ptolemaeus, in de 2e eeuw van onze jaartelling de koncentrische bollen van de tafel veegde en een variante ontwierp met vrij in de ruimte cirkelende hemellichamen. Het fysisch-mechanische model van Aristoteles moest plaats maken voor een wiskundig model.

Claudius Ptolemaeus, een van de kopstukken van de Helleense kultuur, die in het befaamde wetenschappelijke centrum van Alexandrië werkte, heeft veel aan optika gedaan ; een enorm basiswerk over aardrijkskunde, de *Geographia* samengesteld en het fundamenteel leerboek van de astrologie, de *Tetrabiblos*, geschreven, maar is voornamelijk bekend gebleven door zijn studie van het wereldbeeld, en de samenvatting van de Grieks-Helleense (*) astronomie, die hij publiceerde onder de titel *Syntaxis Mathematica* (wiskundige kompositie). Het boek was inderdaad een wiskundige beschrijving van de beweging van de planeten, Zon en Maan, inbegrepen, rond de stilstaande Aarde. Dit werk dat naderhand in handen kwam van de Arabieren, noemden zij *Al Maegeisty* (De Grote), wat in West-Europa verbasterd werd tot *Almagest*.

Bij de konstruktie van zijn wereldbeeld behield Ptolemaeus wel de grote basisprincipes van Aristoteles, nl. :

- de Aarde vormt het stilstaand middelpunt van het heelal ;
- alle bewegingen verlopen in cirkelvorm.

De uitwerking van Ptolemaeus was niet alleen meer verfijnd en meer in overeenstemming met de verschijnselen, ze was ook logischer, dieper doordacht, maar eveneens aanzienlijk ingewikkelder, speciaal wat betreft de banen van de planeten.

Zon en maan wentelden in een eenvoudige cirkel om de Aarde, maar de planeten werden geplaatst op kleinere cirkels, zgn. *epicykels*, waarvan het middelpunt een baan om de Aarde beschreef. Zo wist Ptolemaeus grotendeels de retrograde of teruglopende bewegingen van de planeten op te vangen.

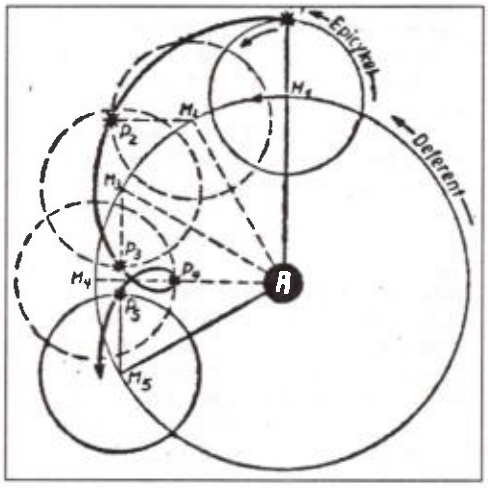

Een baan van een planeet om de Aarde in het stelsel van Ptolemaeus. De teruggaande of retrograde beweging wordt tot stand gebracht doordat de planeet zijn baan beschrijft op een bijcirkel of epicykel, waarvan het middelpunt zich voortbeweegt op de deferent of draagcirkel.

Dat systeem van bijcirkels (epicykels) waarvan het middelpunt een grotere cirkel, draagcirkel of *deferent* genoemd, doorliep, was geen vondst van Ptolemaeus, maar was reeds vroeger bedacht door de wiskundige Apollonius van Perga (° midden 3e eeuw v. Kr.), die ook de grondslag heeft gelegd van de leer der kegelsneden.

Maar die epicykels alleen volstonden niet om alle bewegingen en veranderingen in grootte en lichtsterkte van de hemellichamen bij benadering te volgen. Daarom moest het middelpunt van bepaalde cirkels verplaatst worden buiten de Aarde, en dat middelpunt moest op zijn beurt een eigen cirkel beschrijven, die ook weer een eigen excentriciteit bezat. Om de Zon, de Maan en de vijf planeten te volgen had Ptolemaeus uiteindelijk 42 door en naast elkaar wriemelende cirkels nodig, alsmede tal van excenters en zgn. vereffeningspunten (**).

Volgende keer :
Copernicus en Stevin

Noten :

(34) Marcus Vitruvius was een Romeinse architekt en ingenieur uit de 1e eeuw voor Kristus. Hij schreef op hoge leeftijd de 10 boeken van *De architectura*, die opgedragen werd aan keizer Augustus. Dit werk handelt ook over waterbouwkundige werktuigen en zelfs over zonnewijzers en kosmografie.

(35) Plutarchus, Griekse schrijver ca. 46 tot ± 125, schreef o.m. tal van biografieën van beroemde mannen.

(36) De toen bekende planeten waren deze die zichtbaar waren met het blote oog : Mercurius, Venus, Mars, Jupiter en Saturnus. Dat de Aarde ook een planeet was, vermoedde men niet eens en Uranus, Neptunus en Pluto werden respektievelijk in 1781, 1846 en 1930 ontdekt.

(37) Er wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen de Griekse kultuur met Sokrates, Plato en Aristoteles in Athene, en de Helleense kultuur die daarop volgde en tussen 300 vóór Kristus en 400 na Kristus zijn voornaamste centrum had in Alexandrië. De Hellenen waren zelf geen Grieken, maar hadden het Grieks als voertaal.

(38) Een vereffeningspunt ligt op de lijn planeet-cirkelmiddelpunt en even ver van het middelpunt als de planeet, maar aan de overzijde van het middelpunt.

RESTAURANT RUST ROEST
Lindestraat 2, Roesbrugge

brengt van 9 juli tot 31 augustus
zijn fantastische KREEFTEMENU
op tafel !

- Aperitief in een sublieme entourage van fruitbrochetje - Kampernoelies gevuld met gehakt van scampis - Hollandse maatjes - Oostendse grijze garnalen in gekruide room
- Half kreeftje "en Belle Vue"
- Heldere soep van kreeft en gevulde pannekoekjes
- Fricassée van scharen en knietjes
- De fameuze gegrilde kreeft van meesterkok Jean BERQUIN !
- Bord met rood fruit
- Mokka

2.500 fr. aperitief, wijn en dienst inbegrepen.
Iedere vrijdag- en zaterdagavond en zondagmiddag.
Reserveren op 057/30.00.46 vanaf donderdagmiddag om 13 uur.

DE IJZER, WATERKANS VOOR ROESBRUGGE

(vervolg van blz.)

rijke akkerbouw.Het landschap is er aangekleed met houtkanten en bomenrijen en vormt met de *Franse Westhouck* één der mooiste en meest autentieke natuurgebieden van West-Europa.

Eeuwen geleden werd het waterwegennet van de Westhoek, die het bukolisch landschap doormidden sneed, uitgebouwd in funktie van de scheepvaart. De toename van de bevolking en de opkomst van de industrialisatie bespoedigden dit proces. Primitieve sluizen werden gebouwd, kanalen werden gegraven en langs de waterwegen werden jaagpaden aangelegd waarlangs de *bijlanders* door man- of paardekracht werden voortbewogen. Tot de Tweede Wereldoorlog was de handelsvaart in de Westhoek vrij intens en ontwikkelde Roesbrugge zich, samen met Nieuwpoort, Diksmuide, Veurne en Ieper, tot een écht havenstedeke. De vervoerde goederen varieerden van bouwmaterialen (zand, klei, cement, hout, kassei- en bakstenen) over landbouwprodukten (granen, meststoffen, bieten) tot koloniale waren (Camerlynck !).

De konkurrentie van het snelle wegvervoer met steeds grotere tonnemaat en de problemen met de diepgang betekenden vanaf de jaren '60 de doodsteek voor het kommercieel binnenscheepvaartverkeer in de Westhoek.

Het werd een tijd stil op de kanalen van de Westhoek...

Maar de demokratisering van de watersport en de trends naar een meer aktieve en natuurgerichte vakantiebeleving brachten de mensen weer op en rond het water. De waterrekreatie luidt voor de waterwegen van de Westhoek, niet in het minst voor de IJzer tussen Roesbrugge en Nieuwpoort een tweede jeugd in ! (2)

Een duidelijke ekonomische dimensie

Het is echter noodzakelijk om het expanderende watertoerisme in de prachtige maar kwetsbare Westhoek in goede banen te leiden.

Een overleg rond waterrekreatie op Westhoek-schaal met alle betrokken belangengroepen werd op 23 juni van vorig jaar opgestart te Diksmuide waar vooral de relatie natuur en rekreatie op en langs de IJzer tot uiting kwam. Een goede maand later, op 28 juli 1992, werd eveneens te Diksmuide een perskonferentie georganiseerd n.a.v. het opstarten van het *Overleg Waterrekreatie Westhoek* die een zeer grote mediabelangstelling kende.

Op 17 mei j.l. organiseerde de Bestendige Deputatie onder leiding van de gedeputeerde, de heer Jan Durnez, een toelichting na één jaar beleid m.b.t. de waterrekreatie in de Westhoek. Ir. Jan Balduck, hoofdingenieur-direkteur van het ministerie van O.W. en voorzitter van de werkgroep Rekreatie van de v.z.w. Promotie Binnenvaart Vlaanderen, stelde de WATER-kans zeer duidelijk: "de pleziervaart en de rekreatie in het algemeen hebben een duidelijke ekonomische dimensie. Het zijn trouwens vooral die waterwegen die minder geschikt zijn voor de moderne beroepsvaart, met steeds meer en grotere binnenschepen, die zeer geschikt zijn voor allerhande vormen van waterrekreatie. De waterwegen in de Westhoek zijn hiervan een goed voorbeeld " (3).

Maar het zijn niet alleen de rekreatievaarders die ruime aandacht verdienen. Ir. Jan Balduck brak eveneens een lans voor vissers, fietsers en wandelaars. Dit zijn diegenen die langs het internationale G.R.5A-wandelpad dat op het jaagpad langs de IJzer van de Fintele naar Roesbrugge loopt, aan de *Dode IJzer* hun tenten zullen opslaan.

Wij zullen hen de hand reiken maar evenzeer eisen dat zij het nodige respekt opbrengen voor deze ongerepte natuur die wij generatie na generatie van onze voorouders erfden en schroomvol in ere hielden. (4)

Deze landelijke idyllische schoonheid waar wij zo ontzettend trots op zijn, mag dan al een nieuw revival teweegbrengen, men zal zich dienen te houden aan het nodige respekt voor elkanders aktiviteit en, zo besluit ir. Jan Balduck: "Zo hebben alle gebruikers van water en natuur, zowel vissers, fietsers, rekreatievaarders en wandelaars alle belang bij *zuiver water* of *Iser-a* ".

Elie E. BALDUCK

(1) Info Vakantiegenoegens. 19 december 1990.
(2) Pleziervaart in de Westhoek 1993. Uitgave Provincie West-Vlaanderen (1993).
(3) Ir.Jan Balduck. Promotie Binnenvaart Vlaanderen. Persnota Ieper 17 mei 1993 blz. 4.
(4) Elie E. Balduck. *De IJzer, Jordaan van de Westhoek.* De IJzerbode, maart 1989, sept., okt., nov., dec. 1990 en febr. 1991.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 30 juni jl. is te Poperinge in het Rust- en Verzorgingstehuis O.L.V. Gasthuis, overleden : juffrouw Urbanie Wullus.

Zij was geboren te Roesbrugge op 25 februari 1900. Pas op 17 december 1991, na een kortstondig verblijf in het Mariaziekenhuis te Poperinge, was zij ertoe bereid haar huis te verlaten, en haar intrek te nemen in het rusthuis.

Meer dan 70 jaar stond zij in haar winkel van gleis en ijzerwaren. Zij was voornamelijk goed bekend bij de jeugd, aangezien zij lange tijd elk jaar een belangrijke speelgoedkollektie ter beschikking stelde van de grote kindervriend Sint Maarten (11 november). We hebben allemaal eens met hunkerende ogen aan haar breed uitstalraam gestaan !

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

Speciaal voor uw huwelijks- of kommuniefeesten

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Zeer aangenaam vernieuwd kader.

Recepties in tuin.

Een origineel geschenk voor de jonggehuwden.

Bereide schotels steeds verkrijgbaar op aanvraag.

Steeds vrijblijvend inlichtingen.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

KLEINE FISKALE KRONIEK

De rekuperatie van kosten

We horen soms de volgende verzuchting : "Mijn netto-winst is dit jaar weer eens aan de hoge kant, ik zal te veel belastingen betalen, maar toekomend jaar zal 't niet meer waar zijn, dan zal ik meer kosten maken !"

Als men meer kosten maakt, zal de netto-winst natuurlijk lager uitvallen en zal men minder belasting betalen. Maar of het financieel wel voordelig is ? Dat is een andere kwestie.

Laat ons eens het voorbeeld nemen van iemand die een belastbare basis (bruto-winst min kosten) heeft van 900.000 fr.

De inkomstenschijf van 478.000 fr. tot 1.100.000 fr. wordt belast aan 45 %, met gemeenteopcentiemen ten belope van 8 % wordt dat 48,6 %.

Had men dus 50.000 fr. meer kosten gemaakt, dan was de belastbare basis 850.000 fr. Daarop zal men 50.000 fr. x 48,6 % of 24.300 fr. minder betalen dan op 900.000 fr. Maar 50.000 min 24.300, blijft nog altijd 25.700 fr. die niet gerekupereerd wordt. (Valt men in een hogere inkomstenschijf, dan wordt er wel iets meer gerekupereerd, maar veel meer dan 60 % zal het nooit worden).

Ook bij investeringen die men mag afschrijven, wordt ten onrechte gedacht dat men door die afschrijvingen het bedrag van de investeringen rekupereert. Ook van de geinvesteerde bedragen krijgt men maximum maar 60 % terug langs de belastingen. Waarbij men nog dient te bedenken dat bv. 10 maal 6.000 fr. (in 10 jaar) ook wel 60.000 fr. is, althans numeriek. Maar omdat dit bedrag uitgesmeerd is over zoveel jaren, is die 60.000 fr. ekonomisch heel wat minder waard.

Dus zeker geen nutteloze of overbodige kosten maken of onnodige investeringen doen, om minder belastingen te betalen. Maar anderzijds kan men zeggen dat elke (noodzakelijke) beroepsuitgave eigenlijk maar (ongeveer) de helft van de faktuurprijs kost.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adviseur HESAL

Restaurant LE GRILLON

Café open alle dagen vanaf 15 uur. Gesloten op woensdag

61, Rue du General Anthoine
59122 REXPOEDE
tel. 00.32.28.62.56.46

Men spreekt Nederlands

Vrijdagavond
zaterdag- en zondagmiddag en -avond

Specialiteit van grillades :

- Côte à l'os / frieten
- Lamsribstuk
- Ribbetjes
- Potjesvlees van het huis
- Gegrilleerde gambas
- Gegrilleerde zalm
- Vismenu's

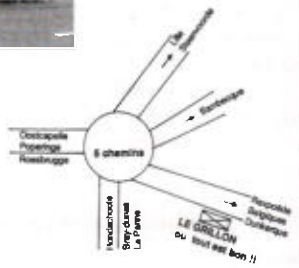

Schoonheidsinstituut
NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

- ***Zonneprodukten*** *"SOTHYS"*
- ***Nieuwe maquillagekleuren van*** *"SANS SOUCIS"*

*De winkel is gesloten van **vrijdag 23 juli** tot en met **dinsdag 27 juli** wegens huwelijk. Terug open op woensdag 28 juli*

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12

Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (7)

Een woordje geschiedenis

De grenshoeve van Maurice Dewitte aan de Haghedoren - Beveren-aan-de-IJzer.

Maurice Dewitte

Als je in de streek van Oost-Cappel en Beveren-aan-de-IJzer over frontiereboeren praat komt bijna automatisch de naam van Maurice Dewitte op de lippen. Hij werd zowat beschouwd als de verpersoonlijking, als de vlaggedrager van de frontiereboeren. Tot ver in de omgeving had zijn naam faam en weerklank.

Was hij werkelijk de kampioen van zijn soortgenoten ?

Maurice Dewitte boerde op de hoeve langs de weg van Oost-Cappel naar de Hagedoren. De grenslijn liep en loopt (nog steeds) dwars door de boerderij. Vooraan, op Belgische bodem, staat het eigenlijke erf met het woonhuis en een rij stallingen. Achteraan, links op de foto, staan nog wat bedrijfsgebouwen op Frans grondgebied. De grote schuur, met de witte gevel, wordt op grillige wijze door de grens doorkruist.

Ongetwijfeld zijn de gebouwen op Frans grondgebied er pas gekomen nadat de grens officieel werd vastgelegd (Oostenrijkse periode) en bekrachtigd door het Verdrag van Kortrijk in 1820, "pour les besoins de la cause" of in verstaanbare taal omwille van de bruikbaarheid bij de grenssmokkel.

Maurice Dewitte was rad van tong, welgemutst en grappig, maar je zou hem toch de tong niet gepeld hebben. Integendeel, op subtiele en nonchalante wijze wist hij verhalen en anekdotes op te dissen over zijn eigen smokkelpraktijken die er bij het publiek ingingen als peperkoek. Aangezien hij niet vies was van een stevige pint werd daarover veel gepalaverd aan de herbergtoog.

Enkele van de verhalen die de ronde deden zijn nooit gebeurd omdat ze in de praktijk niet konden plaats vinden. Zo zette Maurice zijn toehoorders op het verkeerde been en gingen de vertellingen hun eigen bestaan kennen "van horen zeggen".

Maar Maurice was geraffineerd, een doortrapte smokkelaar. Na Wereldoorlog II leverde hij eens een voer graan naar het Franse Rexpoëde. Maurice had Franse velden en dus ook Franse vruchten.

Met twee paarden bespannen dokkerde het getrek traagzaam naar het naburige dorp. Maar lijk Maurice niet in een zak liep werd hij algauw opgemerkt door twee fietsende Franse douaniers. Die gingen niet recht op de man af maar volgden hem onopvallend langs een kleine omweg. Op een zeker ogenblik maanden ze hem toch aan te stoppen en deden ze navraag naar de aard van de vervoerde goederen. "Vijftig kilo drugs", gaf Maurice toe. Over drugs had hij vaag weg nog horen spreken maar had er ongetwijfeld nooit gezien.

Reden genoeg voor de Franse kommiezen om de lading naar het douanekantoor van Oost-Cappel te laten brengen voor nader onderzoek. Maar van drugs hadden ze eveneens geen kaas gegeten en zochten vruchteloos naar het verborgen goedje. Tot ze tot de bevinding kwamen dat ze in het ootje waren genomen en met lede ogen de lading moesten laten gaan.

Maurice lachte in zijn baard. De wagen werd getrokken door twee Belgische paarden die hij Frankrijk binnensmokkelde. Door de aandacht van de kommiezen te vestigen op de zogezegde drugs had hij hen weten te verschalken en hadden ze geen oog gehad voor de werkelijke smokkelwaar.

Paarden werden er op het erf van Maurice veel overgezet. Zoals eerder beschreven kwam het er op aan paarden over te brengen die min of meer beantwoordden aan het signalement van de eigen paarden. Potjes verf, met velerlei kleuren waren er genoeg aanwezig in de stal. Een witte bles werd bijgewerkt met witte verf of verkleind met okerbruine kleur.

De grootste zorg was voldoende materieel op het hof te hebben om de paarden aan te spannen. Je kon bezwaarlijk met niet opgetuigde paarden de Franse republiek intrekken. Dat zou al te opvallend en te doorzichtig zijn geweest. Dus moest ieder paard een gareel om de hals hebben en diende er een kar ter beschikking te zijn.

Eenmaal de paarden veilig en wel geleverd bleven de kar en de gareeltuigen daar ter plaatse tot ze op zekere dag door een Franse boer konden teruggebracht worden.

Op het erf van Maurice moest er dus steeds een kar en enkele garelen ter beschikking zijn. Daniel Barbier, wagenmaker op de Beveren-Kalsijde, mocht van Maurice altijd een nieuwe kar opzetten als het werk wat slabakte. De garelen werden besteld bij een gareelmaker van Diksmuide.

Tijl Uilenspiegel

Op de boerderij van Maurice Dewitte werd zo wat van alles verhandeld wat met de boerenstiel te maken had, boter, eieren, graan, aardappelen en varkens.

Voor de boter ging hij zich bevoorraden op de markt te Diksmuide en bracht er dan zo'n honderd kilo mee. In Duinkerke was hij goed bevriend met de uitbaters van een winkel waar hij boter en eieren kon afzetten. Eieren werden soms verpakt in kisten, maar veelal in wissen manden en verstopt onder de achterste bank van de paardenvoituur. Boven op de bank legde hij als kamoeflage een paar lagen appels.

Aardappelen werden bij grote hoeveelheden over de grens gebracht en Belgische varkens veranderden in een klap van nationaliteit. Maar zo heel veel waren er dat ook wel niet, want de varkenspopulatie was op verre na niet zo uitgebreid als heden ten dage. Bij iedere overgang moesten de jonge

►

zonen de omgeving grondig verkennen, vooral achter hagen en struiken.

In de Engelse Dreve, de weg gaande van de Hagedoren naar Hondschote woonde Fonsje Vandewalle in de herberg "De Vere". Daar was er ook een kommiezekotje en als er gevaar was zette Fonsje het gevelvenster wijd open. Een vriendendienst ? Bereidwilligheid en hulpverlening, zoals het terugbrengen van karren en garelen, werden welwillend vergoed.

Maurice was veel op de baan en onderweg. Hij woelde in de blauwerij als een echte frontiererat. Met sterke drank en tabak hield hij zich niet bezig. Veel te gevaarlijk wegens de zware boetes en de gevangenisstraffen.

Maurice Dewitte was als frontiereboer een begrip geworden. Vrijbuiter, olijkaard en listigaard, schiep hij, met waarheid en verzinsel, zijn eigen myte, goedgelovig en gretig levendig gehouden door grensbewoners die in hem een Tijl Uilenspiegel ontdekten die strakke wetten en beperkingen op schalkse wijze wist te omzeilen.

(wordt vervolgd) Rik Sohier

ZONDER RIJBEWIJS

YANNICK HUYS

Kallestraat 16
8691 Beveren-IJzer
057/30 00 56

Hebt u geen vervoer?
Geen nood ! Wij komen u afhalen en terugbrengen op eenvoudig telefonisch verzoek
(057) 30 00 56

Ik wens inlichtingen betreffend de LIGIER wagen

naam : .....

straat : .....

postnr. ..... woonplaats .....

LIGIER

HOOFDVERDELER VOOR WEST-VLAANDEREN

KLEINE FISKALE KRONIEK

De rekuperatie van kosten

We horen soms de volgende verzuchting : "Mijn netto-winst is dit jaar weer eens aan de hoge kant, ik zal te veel belastingen betalen, maar toekomend jaar zal 't niet meer waar zijn, dan zal ik meer kosten maken !"

Als men meer kosten maakt, zal de netto-winst natuurlijk lager uitvallen en zal men minder belasting betalen. Maar of het financieel wel voordelig is ? Dat is een andere kwestie.

Laat ons eens het voorbeeld nemen van iemand die een belastbare basis (bruto-winst min kosten) heeft van 900.000 fr.

De inkomstenschijf van 478.000 fr. tot 1.100.000 fr. wordt belast aan 45 %, met gemeenteopcentiemen ten belope van 8 % wordt dat 48,6 %.

Had men dus 50.000 fr. meer kosten gemaakt, dan was de belastbare basis 850.000 fr. Daarop zal men 50.000 fr. x 48,6 % of 24.300 fr. minder betalen dan op 900.000 fr. Maar 50.000 min 24.300, blijft nog altijd 25.700 fr. die niet gerekupereerd wordt. (Valt men in een hogere inkomstenschijf, dan wordt er wel iets meer gerekupereerd, maar veel meer dan 60 % zal het nooit worden).

Ook bij investeringen die men mag afschrijven, wordt ten onrechte gedacht dat men door die afschrijvingen het bedrag van de investeringen rekupereert. Ook van de geïnvesteerde bedragen krijgt men maximum maar 60 % terug langs de belastingen. Waarbij men nog dient te bedenken dat bv. 10 maal 6.000 fr. (in 10 jaar) ook wel 60.000 fr. is, althans numeriek. Maar omdat dit bedrag uitgesmeerd is over zoveel jaren, is die 60.000 fr. ekonomisch heel wat minder waard.

Dus zeker geen nutteloze of overbodige kosten maken of onnodige investeringen doen, om minder belastingen te betalen. Maar anderzijds kan men zeggen dat elke (noodzakelijke) beroepsuitgave eigenlijk maar (ongeveer) de helft van de faktuurprijs kost.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fisk. Adviseur HESAL

ATELIER CHARLES DENUT

Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 BEVEREN-IJZER
Tel. 057/30 05 36
(grens met Oost-Cappel-Frankrijk)

Dagelijks open van 9 - 12 u.
en van 14 - 19 u.
Enkel gesloten op maandag

Toegang gratis

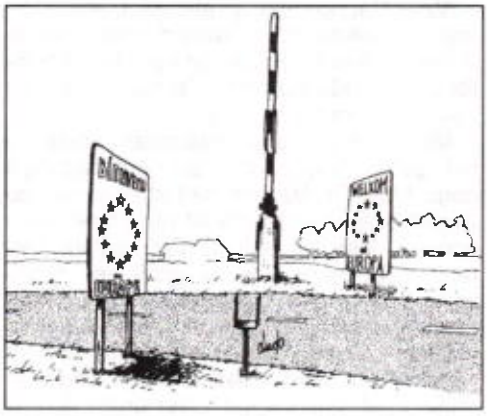

GODERIS LUDO
uit Zuienkerke
met ***CARTOONS***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 29 juni 1993
tot en met zondag 1 augustus 1993

Twee broers :
GRUWIER GUY en WILLIAM
uit Ieper en Merksem
met ***TEKENINGEN en AQUARELLEN***.

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 3 augustus 1993
tot en met zondag 29 augustus 1993.

MOREZ Z.
uit Malo aan Zee (Frankrijk)
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 31 augustus 1993
tot en met zondag 26 september 1993.

HET VLAAMSE KRUIS

Afdeling Roesbrugge Poperinge - Alveringem.

Rode Kruis Roesbrugge wordt Vlaams Kruis Roesbrugge-Poperinge-Alveringem.

In de maand juni stapten de mensen van het Rode Kruis in blok over naar het Vlaamse Kruis.

Historiek : Onder impuls van Meester Morez werd in 1958 een eerste kursus E.H.B.O. in Roesbrugge ingericht. Met de mensen uit deze kursus en deze van de volgende werd een Hulpdienst gelanceerd. Pioniers waren Louis Wullen, Roger Blanckaert, Paula Degrootte en Milo Aernout. Na enkele moeilijke beginjaren ontstond een bloeiende werking die zelfs de afdeling Poperinge uit zijn slaaptoestand hielp wekken. Na Louis Wullen werd Noël Deloz hoofd van de Hulpdienst en thans draagt José Verhaeghe die verantwoordelijkheid. Ook kwamen enkele mensen in de voorzittersstoel plaats nemen : Madame Camerlynck, Burgemeester F. Feys, Meester Gheysens en momenteel Robert Toussaint.

We hebben een goede uitleendienst. Er worden ieder jaar kursussen gegeven en onze Hulpdienst beschikt over heel wat materiaal en een ziekenwagen, geschonken door Robert Toussaint.

De overstap : Het Hoofdbestuur bepaalde enkele jaren terug dat iedere afdeling over een minimum aan materiaal moest beschikken. Met eigen middelen (opbrengst kleververkoop en lidkaarten, waarvan de helft aan Brussel moet afgestaan worden, en onze kaartingen) hebben we met veel moeite en voor maar liefst 300.000 fr. in de twee laatste jaren aan materiaal geïnvesteerd. Daar onze ziekenwagen twaalf jaar oud werd en een goed werkende afdeling niet zonder kan, wilde het Hoofdbestuur deze niet meer verzekeren. Geld voor een nieuwe wagen is er momenteel niet. Zes maanden aan een stuk hebben we gepoogd met de verantwoordelijken in Brussel te praten, maar nooit kregen we daartoe de kans. Ook de afspraak met de Gemeenschapsvoorzitter op de provinciale vergadering in Ieper leverde niets op. Brussel wilde niet praten.

Omdat we ten dienste willen staan van de bevolking en we kontrakten hadden met verscheidene inrichters waren we verplicht deze overstap te doen.

En verder : Voor de bevolking verandert er in feite niets : we werken met dezelfde mensen samen aan eenzelfde ideaal : mensen helpen. Enkel is de vlag veranderd. U kunt steeds op ons beroep doen zoals in het verleden.

Enkele namen van verantwoordelijken : Robert Toussaint, voorzitter; Noël Deloz, ondervoorzitter en verantwoordelijke uitleendienst; José Verhaeghe, diensthoofd Hulpdienst; Philippe Barbry, verantwoordelijke leergangen; Milo Aernout, penningmeester en de Dokters Van Hauwe en Melis. Sekretariaat : Prof. O. Rubbrechtstraat 103, 8972 Roesbrugge - tel. 057/30 10 49.

EEN QUEESTE NAAR HEDENDAAGSE TSJECHO-SLO-VLAAMSE KUNST

1 juli tot 31 augustus
De Eendracht Watou

Trekt U deze zomer op queeste naar hedendaagse kunst uit Tsjechië of Slovakije? Heeft u een boontje voor jong Vlaams Talent ? Dan zit uw zoektocht er gauw op. Kunstbemiddeling " De Queeste ", sinds een jaar aktief in de Westhoek via een weekendgalerij in de Ieperstraat in Loker, brengt in het zomerse Watou een uitgekiend palet van hedendaagse kunst. Zeg nu nog dat Watou geen kunstdorp is !

De feestzaal van dorpsherberg " De Eendracht", gelegen op de Grote Markt, is in juli en augustus omgebouwd tot een expositieruimte. Geen galerij met uitsluitend lokaal talent. De Queeste is zowat dé vertegenwoordiger van de kunst uit Tsjechië en Slovakije in Vlaanderen. Uit een rijke verzameling van meer dan tweehonderd werken geeft een kunstzinnige selektie een overzicht van de verschillende stromingen die de Oosteuropese landen vandaag op grafisch vlak beroeren. Er is vooral aandacht voor de invloed die deze kunst ondergaat door onze kultuur.

Zo is er een Tsjechische interpretatie van "De Blinden" van Pieter Brueghel, naast werken geïnspireerd door meesters als Van Eyck of Petrus Christus. De Tsjechische grafikus en musikoloog Karel Demel exposeert er zelfs de "Cyclus Jacques Brel".

Maar ook jonge Vlaamse kunstenaars krijgen een kans. Te gast is ondermeer Hans Eneman. Hij illustreerde de jongste poëziebundel "Brugge, een zomersprookje" van Mark Braet met fantazieprikkelend abstrakt werk. In een poëziestand liggen de oorspronkelijke werken er naast de dichtbundel. Op zondag 8 augustus verzorgt het Frans Masereelfonds om 11.30 u. een poëtisch aperitief in de tentoonstellingsruimte. Dichter Braet leest er voor uit eigen werk.

Is kunst verworden tot een elitair gedoe voor enkele snobistische ingewijden ? De Queeste geeft op die vraag een konkreet - negatief - antwoord met werken van de Watouse kunstenaar Pol Bonduelle. Elke maand ontwerpt hij de cover van het regionaal maandblad "Ticket". Daardoor konfronteert hij op een scheppende en dynamische manier de mens in de Westhoek met zichzelf en het boeiende lokale kulturele leven.

Naast beelden van Marc Bollion zijn er ook kreaties van Stefaan Goethals, een jong talent dat schilderen en houtskooltekenen met krantenkollages doorbreekt. Nog nooit gehoord van Tsjecho-Slo-Vlaamse kunst ? Al Tsjecho-Slo-Vlaamse kunst gezien ? Als u naar "De Eendracht" stapt, wel... De expositie is in juli en augustus elke dag gratis te bezichtigen, uitgezonderd op donderdag.

SPEELPLEINWERKING " 'T POMPIERTJE " - ROESBRUGGE

Werking : 5 juli t.e.m. 13 augustus
Open : maandag, woensdag en vrijdag 13.30 u. tot 17.30 u.
NIET : 19/7 - 21/7 en 23/7
Plaats : Prof. O. Rubbrechtstraat 97
Voor kinderen van 2,5 jaar tot 14 jaar
Toegangsprijs : 20 fr. per namiddag
Verantwoordelijke : Marleen Deschuytter, Haringestraat 37
tel. 057/30 09 86

ORGELRECITALS te HARINGE

• Woensdag 21 juli - 20 u.
Dirk Coutigny

• Woensdag 4 augustus - 20 u.
Robert Parkins (USA)

• Zondag 15 augustus - 20 u.
Jozef Sluys
Het Gregoriaans Koor van Watou

• Woensdag 25 augustus - 20 u.
Tijn Van Eijk
Het Iepers Kamerkoor

ARTIESTENMISSEN te IZENBERGE

telkens om 10 uur in de kerk :

18 juli : Brugs Madrigalenkoor
25 juli : Chorale St.-Cécile de Esch-sur-Alzette (Lux)
1 aug. : Ubi Caritas uit Veurne
8 aug. : De Eglantier uit Turnhout
15 aug. : Ploviekoor uit Beauvoorde
22 aug. : Sint-Martinuskoor uit Baarle

SPECIALE PRIJZEN

SCHOOLHEROPENING

(vanaf 15 augustus)

Klasseermap Campus Din A4	**119 fr.**
Ronde etui Campus	**129 fr.**
Balpen Campus (10 kleuren)	**29 fr.**
Plakstift Pritt	**49 fr.**
Etui met 4 markeerstiften	**79 fr.**
Vulpen Bruynzeel	**59 fr.**
Versterkingsringen Herma	**39 fr.**
	enz...

Een geschenk bij iedere aankoop van

300 fr.

BOEKHANDEL SCHOONAERT

Bergenstraat 14 - 8972 ROESBRUGGE
Tel. 057/30 15 57

MASSA BEHANG MET EEN HART VOOR DECORATIE

KOOPJES

BIJ MASSA BEHANG vanaf 17 JULI

OPEN OP ZONDAG

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten konkurrentie

GORDIJNEN
Wereldmerken : ADO GARDISETTE - UNLAND - ARISTO enz...

BEHANG
10.000 rollen uit de voorraad aan nettoprijzen om U tegen te zeggen
VANAF 89,-F/rol

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem - vliegen - en mierenbussen - boenwas - trekkers - keerders - vegers - dweilen - sponsen - zeemvellen - enz...

DRAPERIEEN
excl.: Engelse stoffen CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO - ARISTO - GARDISETTE - UNLAND - VRIESCO - enz...

10% 20% 30%
DIREKTE KORTING BIJ IEDERE AANKOOP

Tafelkleden - kanten sierdoekjes - kralen - vliegedeuren aan zomer-prijzen

KARPETTEN
wol : 2/3
vanaf **8999,-F**

KARPETTEN
klassiek synth. :
200/290 : **3499,-F**

VOL TAPIJT
vanaf
199,-F/m²

VLOERBEKLEDING
per rol br. 2 m à
99,-F/m²
br. 4 m à **299,-F/m²**

MASSA BEHANG MASSA BEHANG

MASSABEHANG, Bergenstraat 42 - Beveren-Roesbrugge - Tel. 057/30 10 20

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 14 tot en met zaterdag 17 JULI

Grote kiwi's

*7 voor **50 fr.** - of per plateau (30 stuks) **199 fr.***

Nieuwe oogst Granny Smith

35 fr./kg - 3 kg voor 99 fr.

Tomaten

*2 kg voor **55 fr.** - per bak 6 kg voor **145 fr.***

van woensdag 21 tot en met zaterdag 24 JULI

Sinaasappels Outspan

3 kg voor 89 fr.

Woensdag 21 juli zijn we open.

Jaarlijks Verlof :
vanaf 26 juli tot en met 10 augustus.

Bij aankoop van 300 fr. groenten & fruit
WAARDEBON van
20 fr.
geldig van 21 juli - 24 juli

SCHRIJVERS VAN NABIJ (3)

door Jack VERSTAPPEN

DE DICHTER ALBE EEN PARADIJSVOGEL

In het bestuur van de "Vereniging van Kunstenaars voor de Jeugd" leerde ik hem kennen. Ik schrijf nu 1958.

Een lange, schrale gestalte, een hoofs en beminnelijk man, iemand vlot van taal met een woordenschat door intellekt en poëzie geschraagd. Zelfs wanneer het doodgewone dingen betrof, dan nog waren zijn opmerkingen dichterlijk geladen. Alsof zijn hele daarzijn doordrongen was van schoonheid en ritme. Een vlot causeur dus. Maar dan wel iemand die er niet op los babbelde, elk woord was gekozen en doordrongen van helder inzicht in de behandelde onderwerpen.

Voor het bestuur van een vereniging was hij van betekenis. Niet alleen kende hij een trits van belangrijke personen, ook op het vlak van kunstbeoordeling bleek zijn kennis bijna onuitputtelijk.

De vele gesprekken met hem gevoerd tijdens avondlijke stilte aan de kust, brachten mij telkens dichter bij de poëet en de romanschrijver. Toch sprak hij met aarzeling over eigen werk, maar hoewel geen zweem van pretentie hem ontsierde, was hij zich toch bewust van zijn eigenwaarde.

Een speciaal gevoel koesterde hij wel voor het gedicht "Een paradijsvogel vloog verloren", voor het eerst verschenen te Mechelen in 1931. Waarlijk een gedicht dat alle lagen van de bevolking had beroerd. Het laatste vers werd vaak gebruikt als aanvang van rouwbrieven. Was het in het jaar 1970 of daaromtrent dat te Keerbergen op de grafsteen van een jong omgekomen piloot gebeiteld stond :

Zeg niet van dees vogel
te trots was zijn reis,
wellicht zat zijn nest
vlakbij het paradijs.

Even wil ik toch "De Vlaamse Letterkunde van 1780 tot heden" citeren, waar prof. dr. R.F. Lissens zegt over de dichter : "De intellectualistisch-religieuze poëzie van Albe (1902) ontleent haar spanning aan de moeizame doch wilskrachtige opstijging tot God uit een beklemd besef van schuld en nietigheid : mijlpalen in haar ontwikkeling zijn de modernistische *Paradijsvogel* (1931), verder *Van adellijken bloede* (1942), waarin het dualisme zich het duidelijkste uitspreekt, en de abstractere *Groenendaalsche clausuren* (1947)".

In de persoon Albe meende ik altijd een dualiteit terug te vinden. Aanwezig in een gezelschap en toch afwezig. Soms volgde hij diskussies op de voet, soms helemaal niet. Dan scheen zijn blik naar diepten te

Met enkele buitenlandse letterkundigen op stap in Damme. Helemaal rechtsonder Albe en Jack Verstappen. (1962)

duiden, naar een wereld die niet de onze was. Misschien, dacht ik telkens, groeit weer een gedicht.

En dan, plots, klonk zijn stem met lichte vibratie, de werkelijkheid stroomde opnieuw door zijn woorden.

Soms vermocht hij ook geestig voor de dag te komen, hij had altijd enkele moppen klaar, misschien opgevangen bij het personeel van SABAM, waar hij gedelegeerde was. Waren er van oude slag, door iedereen reeds honderden keer gehoord en voortverteld, we lachten toch, gelukkig om de verteller plezier te doen.

Zeer emotioneel, wat zijn dichterschap duidde, was hij ook spoedig, vaak door een enkel misplaatst woord, gekwetst of beledigd. Maar een dergelijk gevoel dreef vlug aan hem voorbij. Niemand droeg hij een kwaad hart toe, hij bleef in alle omstandigheden dezelfde beminnelijke, gereserveerde persoon.

Ik herinner mij nu :

Enkele Limburgse studenten van de Leuvense universiteit hadden, ik weet niet meer in welk jaar, in het verre Vroenhoven een kring gesticht en Albe als peter gevraagd. Meteen werd het de "Albekring".

Tijdens jaarlijkse joeldagen leerde ik er een andere dichter kennen, een man die alle konventies kon terzijde schuiven om een gezellig, onbekommerd iemand te worden. Een "ad fundum" versmaadde hij niet, integendeel, hij bleek opgewassen tegen de jonge, studentikoze ploeg. En in hun luidruchtig uiteenbarsten van stevig geweld stond hij zijn mannetje, straalde hij als opnieuw enkele jaren terug in het leven.

Schrijver, wat is er van de mens ?

Mijn vriend was gehuwd met Maria Liekens, een dochter van de hoofdonderwijzer van Voortkapel, een kleine vlek op nauwelijks enkele kilometers van het befaamde dorp Olen.

Meester Liekens woonde vlak over de kerk en dikwijls ontvluchtte Albe de waanzinnige drukte van Brussel - waar hij woonde aan de Louisalaan - om in de Kempen rust en verademing te vinden.

Dan schreef hij gedichten, romans.

Niet zo heel veel mensen weten vandaag de dag nog dat Albe een hele reeks jongensboeken heeft geschreven onder schuilnaam "Kapitein Zeldenthuis". De reeks werd uitgegeven te Averbode bij "Altiora" en kende uiteraard een flink sukses.

Kapitein Zeldenthuis voerde zijn jonge lezers over de hele wereld. Niets bleek hem vreemd, geen enkel land of hij had het bezocht en er avonturen beleefd. Hij was een man van "alle zeeën thuis" !

Bereisd of niet bereis, Kapitein Zeldenthuis zou me voor de eerste keer bezoeken te Blankenberge, waar hij met de trein van 11 uur zou toekomen.

Hij was er niet bij. Ook bij de volgende

→

Handschrift van de dichter Albe.

aankomst bleek er van Albe geen spoor.

Eindelijk, te 14 uur kwam hij lachend op me toegelopen. Met een briefje hem afgeleverd door de stationsoverste van Lichtervelde : "Deze heer heeft te Brugge een verkeerde trein genomen. Gelieve hem te helpen om in zijn eindbestemming Blankenberge te geraken."

De bereisde Kapitein kende niet eens de weg naar de kust ! Maar ik begreep. In de trein zal Albe weer aan het dromen zijn gegaan.

Geboren te Mechelen in 1902, overleed hij te Brussel in 1973. ■

GEANIMEERDE BRADERIE IN WATOU
ZONDAG 29 AUGUSTUS 1993

Op zondag 29 augustus laat de Vriendekring Steenvoordestraat Watou weer van zich horen. Zelfs zonder de titel "Bier en kaas in Watou" - waar hebben we die titel al eerder gehoord ? - fleuren de handelaars, middenstanders en cafébazen van deze straat hun braderie op met een ruim aanbod kaas en bier. En dat er voor elk wat wils is, lijdt geen twijfel. Het gaat vooral om ambachtelijk gemaakte kazen uit West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Op de "Biermarkt" staan de Watouse bieren voorop, in een speciale verpakking en is er gelegenheid te over om een en ander te proeven.

Maar naast de kazen en het bier pakt Watou opnieuw uit met de klassieke toppers zoals de kindermarkt, voor de vijfde keer dit jaar (inlichtingen en inschrijvingen bij Nadine Deroo 057/38 84 03 of Maria Devos 057/38 88 97 of 057/38 87 48). Hoeft het gezegd dat Watou heel kindvriendelijk is en dat de deelnemers dus gratis deelnemen aan de kindermarkt ? Wie wat oud speelgoed of boeken heeft, belt naar Nadine of Maria en krijgt eind augustus een gereserveerd plaatsje. Een springkasteel pleziert de kinderen. En komt de huifkar nog eens langs, getrokken door twee ezels ?

Wie een ambacht beoefent en graag een en ander demonstreert voor het grote publiek, is er hartelijk welkom. Speciale aandacht gaat dit jaar uit naar traditionele kantklossers. Maar ook amateur-kunstenaars (schilders, pottenbakkers, mandenvlechters, akkordeonisten) kunnen gratis hun produkten aan de man of vrouw brengen. Even een telefoontje naar Patrick Goudeseune (057/38 87 35) en de klus is geklaard.

U heeft alvast de datum genoteerd, zondag 29 augustus vanaf 13 uur in de Steenvoordestraat . Organizator Marnick Careye (057/38 86 29) en zijn ploeg verwachten u.

VOOR DE LIEFHEBBERS VAN HISTORISCHE HANDSCHRIFTEN

Einde september verschijnt :

DE HANDSCHRIFTEN VAN TER DOEST

door Anselm Hoste O.S.B.
van de Sint-Pietersabdij te Steenbrugge.

Ter Doest is een vrij late Cisterciënzerstichting in Vlaanderen.

Zij komt niet voor op de indrukwekkende landkaart van abdijen die door de explosieve kracht van Bernardus van Clairvaux in het leven werd geroepen.

Circa 1175 zond de abt van de Duinenabdij te Koksijde twaalf monniken en drie lekebroeders naar Ter Doest te Lissewege. De start was veelbelovend. De eerste abt van het jonge stift was een verstandig, oudere man, die 23 jaar lang deken was van het beroemde Sint-Donatiaanskapittel te Brugge. Zijn naam was Haket. Hij had reeds studies gemaakt te Parijs, en stond achteraf een tijd in dienst bij de bisschop van Senlis.

De erudiete abt, met zijn belangrijke realties in de Brugse geestelijke en politieke wereld, liet de abdij het voortouw nemen op geestelijk en artistiek gebied.

Na de brandstichting van de abdij door de beeldstormers, einde 16e eeuw, kon Ter Doest zich niet meer heroprichten. De abdij werd bisschoppelijk bezit. De handschriften van Ter Doest werden sinds 1624 toegevoegd aan deze van de Duinenabdij.

In dit boek worden voor het eerst alle nog bestaande handschriften van Ter Doest samengebracht en kritisch beschreven.

Technische gegevens :
- formaat van het boek : 21 x 26 cm
- aantal bladzijden : 232, waarvan 32 kleurplaten
- gebonden in linnen met stofwikkel
- prijs : 1250 fr.

Te bestellen :
Abt Hoste, Ruzettelaan 435 - 8310 Assebroek

AAN ONZE LEZERS VAN GENT EN OMGEVING

HERINNERING

Op dinsdag 20 juli, te 15.30 u., houdt Roger-A. BLONDEAU een lezing in het Museum voor Wetenschap en Techniek van de Gentse Universiteit (Korte Meer 9), over *Gerard Mercator, de Vlaamse grootmeester van de kartografie.*

Van de hand van de spreker is een biografie van Mercator in druk bij de bekende uitgeverij Lannoo te Tielt. Dit werk dat tot stand komt in een voorbeeldige samenwerking tussen drukkerij en auteur, belooft een typografisch juweeltje te worden. Zo heeft de uitgever een fotograaf erop uitgestuurd om opnamen te maken in de Mercatorzaal van het Stadsmuseum te Sint-Niklaas, die het boek zullen illustreren. Het werk verschijnt in oktober.

In 1994 is het 400 jaar geleden dat Mercator is overleden en de uitgave van voornoemd werk wordt geïntegreerd in de herdenkingsplechtigheden die voorzien zijn te Rupelmonde.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 21 juni jl., is te Houthulst overleden : Pierre Papeliers, echtgenoot van mevr. Henriette Van Buylaere.

Pierre Papeliers, die geboren was te Ninove op 16 april 1940 en te Houthulst woonachtig was, heeft in juli 1988 het huis met werkplaats aangekocht van Alberic Denijs, op de Beverenkalsijde. Hij vestigde er een belangrijke zaak in verfwaren, behangpapier, gordijnen, tapijten en vloerbekleding, die onder de naam *Massa Behang* een begrip werd voor de streek. Tot enkele weken voor zijn overlijden, was hij er dagelijks ter beschikking van zijn kliënteel. In de vier jaar en enkele maanden die hij er verbleef, had hij onder zijn buren vrienden gemaakt.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

Geen plaats thuis om te feesten ?
Ga vlug naar de

ATLANTIS

- Feest- en vergaderzaal tot 200 personen
- Voor al uw recepties
- Huwelijksfeesten
- Kommuniefeesten
- Koffietafels bij rouwgelegenheden
- Tuin- en zonneterras in landelijk kader
- Snack - Tea-room

- Open van 10 uur tot . . .
- Sluitingsdag : maandag

Voor nadere inlichtingen :
Bergenstraat 18 - 8972 ROESBRUGGE
tel. 057/30 16 20

7 augustus '93	ATLANTISBAL
4 september '93	KERMISFUIF
16 oktober '93	PLAYBACK en SOUNDMIX

t.v.v. Het Vlaamse Kruis

ROESBRUGGE - " Ter Linde "

ZONDAG 22 OOGST vanaf 14 uur

17e FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG

NIEUW :
het kerven en klaarmaken van smokkeltabak

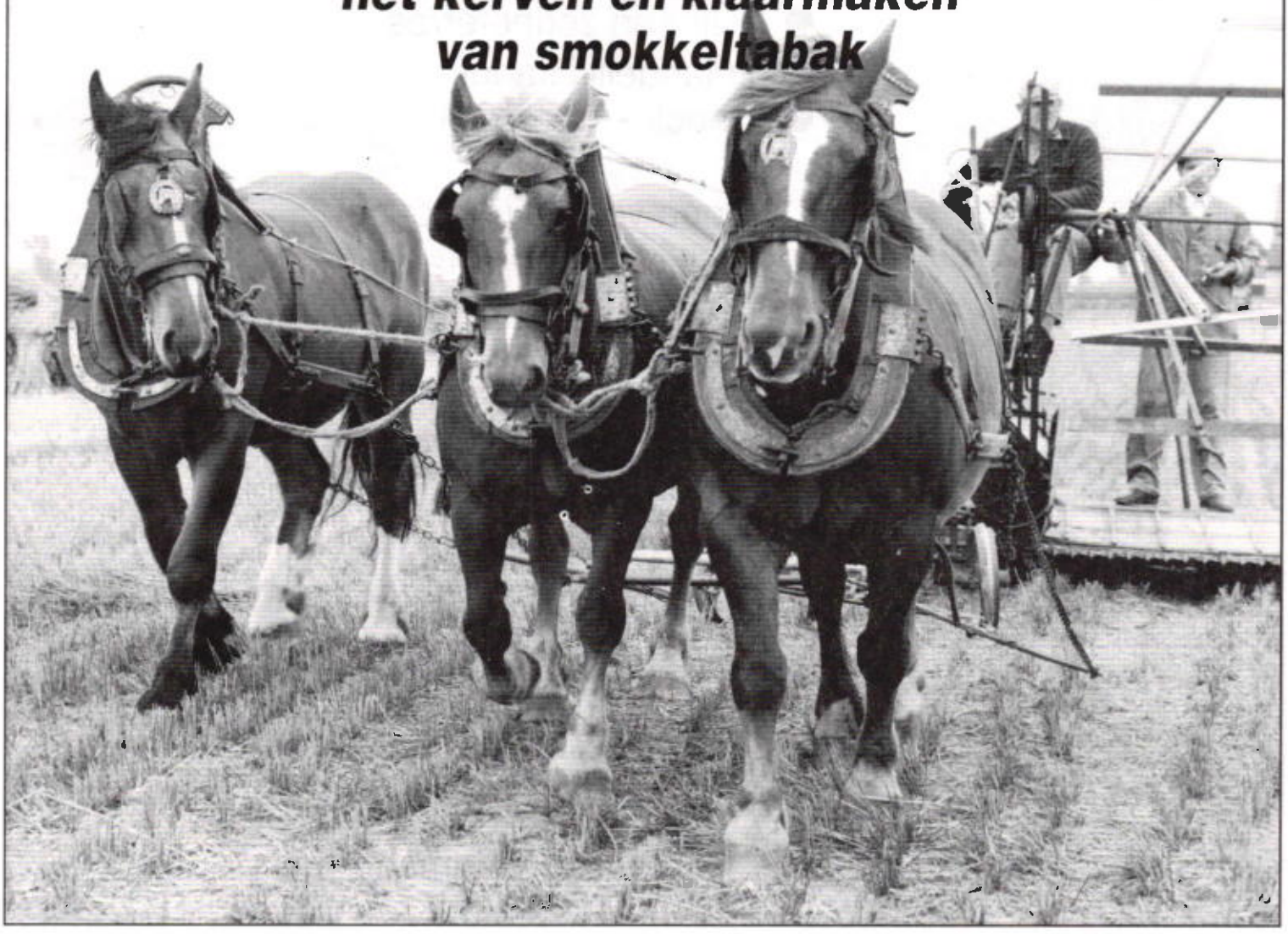

RETRO 1930 - 1993
Tentoonstelling tijdschriften en kranten te Krombeke

Voor de 15e maal stelt Watounaar Norbert Foort zijn kollektie oude tijdschriften en kranten tentoon. Ditmaal wordt het hoofdtema gelegd op nog nooit eerder geëxposeerde tijdschriften. Gebeurtenissen uit de wereldgeschiedenis, die de ganse bevolking in hun ban hielden.

De tijd van toen, een terugblik voor jong en oud, die voor iedereen opnieuw een vleugje herinnering zal oproepen.

De officiële opening is voorzien op vrijdag 23 juli te 19.30 u. De expo is dagelijks toegankelijk van 10 u. tot 20 u. vanaf zaterdag 24 juli t.e.m. zondag 1 aug., in café "Gemeentehuis", Krombekeplein te Krombeke.

Tot einde juli :

GROTE REKLAMEVERKOOP

van KWALITEITS-BEHANGPAPIER

aan 100 fr. per rol

Einde reeks tafelkleden en bedspreien, sierkussens en naperons aan interessante prijzen

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Thijs Maes, zoon van Geert en Greta Debyser (Stavele).
- Kevin Bruwaert, zoon van Christophe en Christine Deleye (Stavele).
- Sander Ballieu, zoon van Johan en Carine Dendooven (Beveren).

Huwelijken :

- Willy Vanslambrouck uit Vleteren met Nathalie Stekelorum uit Stavele.
- Rik Maes uit Beveren met Marijke Luyssen uit Beveren.
- Christophe Bruwaert uit Stavele met Christine Deleye uit Stavele.
- José Verhaeghe uit Stavele met Brigitte Deramaut uit Stavele.

Overlijdens :

- Gaston Gombeir, 88 j., echtgenoot van Maria Ameloot (Beveren).
- Valère Six, 86 j., echtgenoot van Adrienne Muylle (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 17 juni 1993.
Wonnen 3 partijen :

1. Dewulf Donat	311 p.
2. Vienne Alice	304 p.
3. Butaye Marcel	289 p.
4. Maekelberghe Jules	284 p.
5. Craeye Albert	262 p.
6. Claeys Maria	234 p.
7. Masscheleyn Rachel	232 p.

Koop NU uw **ZOMERKOLEN** aan een voordelige prijs, met daarbovenop tot eind augustus : **GRATIS TOMBOLA**.

Voor meer inlichtingen :

GABRIEL VANACKER - LASEURE en Zoon

Poperingseweg 557, Vlamertinge
Tel. 057/20 08 03

veevoeders
meststoffen
kolen
VANACKER

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Wie vooruit
is op zijn tijd
ondervindt
meestal maar
haat en nijd!

Wie vroeger
sprak
van federaliseren
moest zich generen :
het was verraad !
terwijl het nu
in de
grondwet staat !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

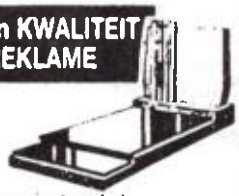

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O.Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

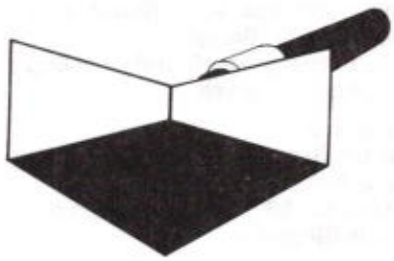

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens
  in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA diesel 1993
nieuw - niet ingeschreven
PEUGEOT 205 GLD 1988
PEUGEOT 405 diesel 1988 GRD
VW Golf 1987 diesel
VW Golf 1300 benzine 1988
TOYOTA COROLLA diesel 1989
RENAULT 9 1983

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND JULI

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 14 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 27 juli
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

MAAND AUGUSTUS

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 11 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 24 augustus
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 6 en zaterdag 7 augustus
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 14 augustus
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 6 augustus vanaf 19.30 u.
zaterdag 7 augustus vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik

• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 september
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 september
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 3 september vanaf 19.30 u.
zaterdag 4 september vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Huwelijk :

- Torsten Toussaint van Alveringem met Natacha Lemahieu van Roesbrugge.

FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG zondag 22 augustus

Nieuw : het kerven en klaarmaken van smokkeltabak.

Het kerven gebeurt met een kleine machine van André Verhaeghe uit Abele. Voor het vullen van de pakjes wordt een machine gebruikt uit de verdwenen tabaksfabriek "Charles-Louis Dehouck, Frère & Sœur" uit Oost-Cappel en voor deze gelegenheid in bruikleen gekregen van Mevr. Monique Dehouck, dochter van wijlen Guillaume Dehouck.

De smokkelaars zullen ons aantonen hoe men die zakken vol tabak over "de schreve" smokkelde.

De reus "Karel de Blauwer" houdt een oogje in 't zeil en laat u mee genieten van dit spektakel.

ROESBRUGGE-KERMIS Zondag 5 september 1993

Het feestprogramma is dit jaar lichtjes gewijzigd.

We zetten de kermisviering in op zaterdagavond met onze jaarlijkse zoekwedstrijd (in plaats van de dinsdagavond).

Op kermiszondag worden de loopwedstrijd en de waterspelen vervangen door de KALOVELATHLON. Het gaat hier om 3 km kajakken, 2,6 km lopen en 3 km fietsen. De wedstrijd wordt gespeeld per koppel. Slechts de tijd van de tweede deelnemer komt in aanmerking. Men start om de 2 minuten in een tweepersoonskajak van Beveren, richting Roesbrugge, tot aan de brug. Hier begint het lopen, langsheen de Haringestraat, de Molenwal naar de Markt. Vervolgens de fiets op en terug langs de Haringestraat, de Molenwal, de "Scherpenput", de "Oosthoek" en aankomst op de Markt. Er worden niet meer dan 42 koppels toegelaten. Men kan nu reeds inschrijven bij de leden van het feestkomitee. Er is een beker voorzien voor het winnend koppel en een tweede beker voor het eerste Roesbrugs koppel.

Voor alle andere aktiviteiten, zie de kermisaffiche.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

*In het TV-programma "*Wie schrijft die blijft*" van 16 april 1986, werd Karel Jonckheere geïnterviewd ter gelegenheid van zijn 80e verjaardag.*

Jonckheere vertelde dat hij - jaren vroeger - de diepe Westhoek ging verkennen en terecht kwam te Watou. Op de middag ging hij zijn boterhammetjes verorberen in een nette dorpscafé. Hij ging er naar het toilet, en daar zag hij aan een grote ijzeren haak, bladen bengelen uit een boek. Dat trok zijn aandacht, want Karel Jonckheere was toen Inspekteur van de biblioteken, en tot zijn konsternatie zag hij dat het bladen waren uit het gerenommeerde 16e eeuwse Crijde-Boeck *van Rembert Dodoens. Een prachtig werk van uitzonderlijke wetenschappelijke betekenis.*

Verontwaardigd nam Jonckheere enkele bladen mee naar de gelagzaal en zegde tot de herbergierster : "Madame, kijk ne keer hier wat er in uw W.C. hangt !" - " 'k Weet het Meneere", zegde de vrouw deemoedig, " 'k hen ol vele reklamaties g'had; 't Is 't hard en 't is te dikke, maar 't is bijkans op !"

Of dit waar gebeurd is, of alleen maar een schrijversfantasietje betreft, weet ik niet, maar ik weet wel dat Karel Jonckheere dat op die manier voor de TV heeft verteld !

Dat typeert weer eens hoe laatdunkend vanuit het binnenland, en uit de stad op de landelijke Westhoek wordt neergekeken.

Maar datzelfde Watou, waar Karel Jonckheere, enige tijd geleden mee spotte, heeft in de jongste jaren in Noord en Zuid een uitzonderlijke faam gekregen, dank zij de onverdroten inspanning van dichter Gwy Mandelinck en zijn dame, die elk jaar met hun zomerfestival vele duizenden naar Watou lokken, en daarmee niet alleen de kunst promoveren, maar het dorp animatie en nering bezorgen !

Men kan het misschien soms moeilijk hebben, met de associaties die het dichterlijke brein van Mandelinck in zijn jaarlijkse exposities legt, omdat zijn geesteswereld niet altijd de onze is. Maar men moet zeker respekt hebben voor het titanenwerk dat door hen en zijn echtgenote, in de Kapelaanstraat te Watou wordt gepresteerd. Bij iemand die erin slaagt zoveel Nederlandstalige dichters, kunstenaars, geleerden, en belangstellenden "van hier en aan de overkant" naar de Westhoek te halen, past er maar één Nederlands woord "chapeau" !

" Wel", zegt Gusta, " dit jaar werd er te Watou een monument onthuld voor Hugo Claus, eens komt de dag dat er een monument wordt opgetrokken voor Mandelinck*" !*

Het zij zo,
Pol

md

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

NIEUW ! NIEUW ! NIEUW !

Amana
Amana
Amana
Amana

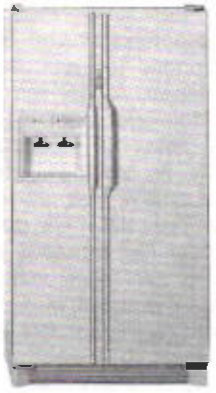

INTRODUKTIEPRIJS :
zonder ijsmaker : ***49.990 fr.***
met ijsmaker : ***69.990 fr.***

Side-by-side
2-deurs
koelkast - diepvriezer
met ijsblokjes,
gemalen ijs en koud water

TEVENS :
nieuw gamma koelkasten en diepvriezers

Frigidaire

GEVRAAGD :
Elektricien A2
Tel. 057/30 05 94

ELEKTRO CAPPOEN
Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Medard Corniche, den schaliedekker van Veurne, zat leelijk in nesten, omdat zyn helper, Disten Veust, in 't hospitaal lag met è gebrooken arme ...

"Komt dat teegen!" kloeg Medard ... " 't Is meer of tien jaar da'we tegaare werken ... We zaaten op ol d'hoogste kerketoorens van geheel de streeke, tot zelfs in 't fransche, en nooit hèt Disten entwot teegen è kommen ... Maar passeerde weeke, ol den kader met 't portret van zyn wuuf aan de muur hangen, staat'n op è traptje van drie terten hooge ... Olmetnekeer verliest 'n daar zyn équiliber en è poeft daar kul over kasse in de vloer en breekt zyn arme! Maar met ol dat, moest Medard è anderen helper trachten te vinden ... Marie, zyn wuuf, stelde vooren van hulderen schoonzeune Gerard, die aan den dop wos, te vraagen ...

"Gerard gaat daarvooren è goên zyn!" zei Marie ... "è 'n is styf klibber en è rabbelt geern!"

"Jaa'n!" knikt Medard ... "maar è werkt niet geern!"

Maar, na veele klappen, lukte het toch om Gerard aan 't werk te zetten ...

è Weeke laater waaren ze tegaare bezig op de kerketorre van Hondschoote ... 't Wos noene en 't begoste twaalve slaan ...

" 't Is twaalve wei!" riep Gerard, van den eersten slag dat'n hoorde en rap gelik è katte, wos'n langst de stelling naar beneên, om t'eeten ... Medard deed dat meer op zyn gemak, maar ols'n bykans aan de kerkhorlooge passeerde, kwam er daar olmetnekeer è ferme windbotte ... De leere waarop dat'n stond sloeg scheef, zoodat Medard teegen de kerkhorlooge viel en 't achterste van zyn veste over een van de wyzers schoof en dat'n daar olzoo bleef hangen ... è Gerochte niet los en è riep op Gerard ...

"Gerard! Komt è keer subiet! 'k Hangen hier vast aan è wyzer van d'horlooge!"

"Oei, oei, toch" peinsde Gerard, die djuuste wos begunnen eeten "weere zoo è ende naar booven!"

'n Ging è ende achteruut gaan staan, om te kunnen zien waar dat zyn schoonvader vasthing ...

"Héla, vader!" riep Gerard, met olle twee zyn handen aan zyn mond, omdat Medard 't ging hooren ..."kun je gy zeggen ols 't aan den grooten of aan den kleenen wyzer is da'je vasthangt!"

"Aan den grooten!" riep Medard.

"Dat is goed!" riep Gerard ... "je moe' joen niet nerveus maaken, 't gaat ol in orde kommen ... je moet djuuste è kleen half uurtje patience hèn, je gaat ten twaalvenholf van 't zelfs naar beneên kommen!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 9 september 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

EEN VERHAAL VAN DOKTER LUC CARTON (†)

Dokter Luc Carton, die in 1979 is overleden en 40 jaar lang te Oostvleteren als huisarts was gevestigd, telde ook enkele patiënten te Roesbrugge. Het gebeurde af en toe, als hij in de winter, in de late avond, nog in de omgeving op stap was, dat hij eens binnenwipte om een praatje te slaan, en een sigaar op te knabbelen.

Hoewel hij nooit over zijn patiënten sprak, vertelde hij graag de tribulaties van Leon, de varkenskoopman, een man voor wie hij veel sympatie had, maar die toen hij eens medisch moest behandeld worden, tegenslag had met de medikatie.

Het verhaal heeft hij ontelbare keren verteld en iedereen heeft erom gelachen.

Professor Carlos Hooft (1910-1980), hoogleraar in de kindergeneeskunde te Gent, die aanverwant was aan dokter Carton, liet aan een feesttafel nooit na, van weer eens te vragen : "Toe, Luc, vertel nog eens over die varkenskoopman !"

Toen dokter Carton in 1974 met rust ging te Veurne, heeft hij o.m. dit verhaal neergeschreven. (rab)

Dokter Luc Carton in 1977

Leon, varkenskoopman en schepen van onderwijs

Leon was varkenskoopman. Groot en kloek gebouwd, rondborstig in zijn doen en laten, maar wat ongesnoeid van karakter. Hij had een uitgesproken rechtvaardigheidsgevoel en een hekel aan schijnheiligheid. Hij haatte het onrecht.

In zijn beroep was hij een schrander en gewiekst koopman. Hij kon de boeren en kwekers blindelings overtuigen van de waarde, de prijzen en de tendenzen van de markt.

Iedereen wist dat hij, als geen ander, het gewicht van een levend varken kon ramen tot op één kilo nauwkeurig.

Niettegenstaande zijn schijnbare ruwe schorsigheid stond hij goed aangeschreven en genoot hij het vertrouwen van zijn medemensen.

Hij was een kettingroker, en wat meer voorkomt in zijn beroep, hij versmaadde het bier en de brandewijn niet. "Het loopt zoet en gemakkelijk binnen", zou hij menigmaal zeggen.

Als hij door de een of andere omstandigheid serieus aan de drank geraakte - en die omstandigheden waren niet zo zeldzaam - dan duurde dat wel een paar dagen en dan was hij moeilijker te benaderen, want geweldig en gauw verstoord. Maar eens nuchter geleek hij wel een lam, want hij had een goed en gulden hart. Velen die in nood waren, vonden bij hem een toevlucht en werden door hem spontaan en ongeweten geholpen. Dit lag in zijn aard en hij deed het graag.

Aangezien hij op zijn dorp en in de omgeving een grote bekendheid genoot en een graag geziene volksvriend was, werd hij aangeklampt om in de gemeenteraad te gaan zetelen.

Als Vlaamse oudstrijder en bewuste Vlaming, werd hij verkozen tot Vlaams-Nationalistisch gemeenteraadslid en bovendien aangesteld tot schepen van onderwijs. Hij vatte zijn taak ernstig op en was voor de scholen een bezorgde en toegewijde schepen, die nieuwe initiatieven durfde te nemen.

Wanneer het gebeurde dat hij 's avonds, of 's nachts weer boven zijn teewater geraakte, bracht hij al wie hij ontmoette op zijn herbergronde mee bij hem thuis, om er als kroon op het werk, te eten en te drinken. Van nature gastvrij en hartelijk, was op zulke momenten iedereen zijn boezemvriend.

Zoé, zijn ingoede en geduldige levensgezellin, die gewoonlijk reeds boven en in bed was, hoorde dan van verre zijn zware stem en luide lach. Zij moest dan willens nillens uit het warme bed om eten klaar te maken voor gans de aangeschoten bende. Gewoonlijk bakte zij dan frites. Zij aten alles wat in de slagerij aan worst en ham voorhanden was en dronken alles op wat er aan bier en sterke drank in de diepe kelder te vinden was. In vertederde vriendschap werd er pas afscheid genomen als de dageraad de hemel verhelderde.

Leon was in zijn beste jaren nooit moe, zeer ondernemend en opgewekt van gemoed. Hij had een sterk gestel en ging recht als een eik. Nooit kwam hij onder doktershanden. Hij had een zeer welstellend man kunnen zijn, maar de vruchten van zijn kennis en vakmanschap gingen in drinken en verteer te loor. Het ging zo jaren door, maar dat intense leven vermoeide zijn hart, en met de jaren werden de eerste tekenen van slijtage merkbaar. Hij kreeg vaak zware hoestbuien te verwerken, werd kortademig en voelde zijn krachten, zijn arbeids- en levenslust verminderen. Maar hij wilde er niet aan toegeven.

Af en toe zuchtte hij wel : "Ik voel het, den ouden komt, ik zal moeten beginnen met het wat gezapig aan te doen, minder te werken en te biezen (naar herbergen lopen)". Maar het bleef bij goede voornemens, en het bruisende leven dat in hem zolang had opgeborreld, was maar moeilijk te temperen.

Op zekere dag, in de eerste vries- en winterdagen werd hij plots ziek en noodgedwongen kwam hij mij raadplegen. Hij was niet meer de luidruchtige batavierder en gulzige levensgenieter van weleer. Hij zag er uit als een gebroken man.

"Dokteur jong, 'k zijn voor de busse", zegde hij mistroostig, zijn zware rood-opgezwollen kop schuddend.

Hij liet zich onderzoeken. Hij had koorts en leed aan zware bronchitis met longemfyseem. Ook zijn hart was verzwakt en het ritme liet te wensen over. Hij klaagde over

►

gebrek aan eetlust en dat bekommerde hem nog het meest.

Ik gaf hem de nodige medikamenten : zetpillen om op te steken tegen zijn ademnood gedurende de nacht, een fles borstsiroop voor de hoest, neusdruppels voor zijn ontstoken en verstopte neus en druppeltjes voor het hart. Ik raadde hem aan niet te roken, de drank te laten en de kamer te houden.

Hij beloofde het mij en zegde : "Je ziet dat van hier, dokteur, als je niet doet wat ze zeggen, moet je naar de dokteurs niet gaan. En ik voele genoeg mijn zelven, het is meer dan nodig dat ik mij laat verzorgen."

We waren afgesproken dat ik hem enkele dagen later zelf zou gaan bezoeken. Toen hij vertrok zag ik voor het eerst dat Leon gebogen en met opgetrokken schouders liep.

Als ik enkele dagen later hem ging opzoeken en de woonkamer binnentrad, zat hij zuchtend en voorovergebogen, dicht bij de kachel, op een stoel met zijn hoofd tussen zijn handen. Hij keek mij mistroostig aan en ik zag dat het niet ging.

"Hoe gaat het Leon ?", vroeg ik, "voel je je wat beter ?" Hij schudde zwijgend en moedeloos het hoofd. "Wat zou ik," antwoordde hij mij. "Je hebt toch niet nagelaten regelmatig je medikamenten te nemen ?", zo vroeg ik hem verder. "Wel, ja en neen", zei hij enigszins verlegen, "maar ik moet het ook zeggen zoals het is, we hebben onchance gehad met die medikamenten. Zoé legde de zetpillen op het schoorsteenblad boven de kachel en plaatste er ook de hoestfles. Door de hitte van de kachel zijn de zetpillen gesmolten, en alsof dat nog niet genoeg was, sprong de kat op de schoorsteenbank en al krulstaarten heeft ze ook de fles omgeworpen." "En wat deed je met de neus- en hartdruppels ?", zo informeerde ik verder. "Die heb ik genomen," zei Leon, maar deze hier - en hij toonde de neusdruppels - dat is straffe kost, bijna niet in te nemen, echte paardedrank". Leon had de voorgeschreven druppeltjes voor het hart in zijn neus gedaan en de neusdruppels had hij ingenomen. Hij was gans van de wijs. " Is 't waar, dokteur, heb ik mij dan zo zwaar vergist ? Komt dedju dat tegen !"

Na die eerste inzinking heeft hij, steeds meer en meer krasselend met zichzelf en met zijn gezondheid, toch nog enkele jaren geleefd.

Zoé, zijn zachtaardige en brave vrouw die hem zo goed begreep en zijn buitenbeentjes kon vergeven en vergeten, was intussen gestorven. Nu wist en ondervond hij wie hij verloren had en wat ze voor hem geweest was. Hij kon zich moeilijk aan zijn nieuwe toestand gewennen, hij voelde zich eenzaam en verweesd. Bovendien zijn gezondheidstoestand ging geleidelijk achteruit en het ging steeds moeilijker om zichzelf te verhelpen. Hij werd een dolaard, aangewezen op de hulp en zorg van zijn kinderen.

Onder geen beding wilde hij uit zijn huis of zijn dorp en zijn omgeving verlaten. Naar aanleiding van een akute hartaanval moest hij helemaal ontmoedigd, tegen zijn zin en droeve tranen wenend als een kind, gaan inwonen bij een van zijn dochters, die in een andere gemeente gevestigd was. Zij deed haar best, verzorgde en vertroetelde hem geduldig en liefdevol, maar het pijnigde hem dat hij, de vrijgevochten geweldenaar van weleer, nu ten laste was van een van zijn kinderen. Soms werd hij aangegrepen door een groot verlangen en overvallen door een eindeloos heimwee naar zijn dorp met zijn goede en hartelijke mensen, naar zijn nu leegstaand huis, waar hij had gewoond, geleefd en handel gedreven en samen met Zoé soms harde, maar ook zielsgelukkige dagen had gekend.

Hij wilde terug naar de plaats waar hij geboren was en als vrijbuiter had geleefd. Hij wilde nog eenmaal in dit leven, de kerktoren en het kerkhof terugzien waar zijn goede Zoé begraven lag, bij wie hij rusten wilde na zijn dood. Het heeft niet mogen zijn. Leon is bij zijn dochter op vreemde grond gestorven. Alleen na zijn dood is hij naar zijn geliefd dorp weergekeerd. Hij werd in de familiekelder bij Zoé bijgezet.

Er was een overrompelende volkstoeloop op zijn begrafenis. Velen dachten met ontroering aan hem terug en vergaten zijn gebreken. Men herinnerde zich alleen zijn goede gaven : zijn bekende en beproefde bereidwilligheid en voornamelijk de goedheid van zijn hart.

Zo heeft Leon geleefd, zo is hij gestorven en werd hij begraven. Hij heeft het leven liefgehad en de vreugde van elke dag heeft hij met gulzigheid geplukt. Zijn onstuimig hart is nu gebroken en stil gevallen. Hij rust in vrede! L.C.

Vraag van een lezer
GRAAF FILIPS van HOORNE in VLAANDEREN

Vraag :

Op 5 juni 1568 werd graaf Filips van Hoorne, samen met de graaf van Egmont onthoofd op de Grote Markt te Brussel, onder het bestuur van Alva.

Hoe komt het dat hij zo'n belangrijke rol gespeeld heeft in de Vlaamse gewesten, niettegenstaande zijn stamhuis te vinden is in het graafschap Horne, in de nabijheid van Roermond ?

Antwoord :

Graaf Filips van Hoorne heette eigenlijk Filips van Montmerency-Nivelle.

Het huis Montmerency was van Franse oorsprong, maar een van zijn leden was zich komen vestigen in Vlaanderen.

Filips was de zoon van Jozef van Montmerency, graaf van Nevele (± 15 km ten westen van Gent) en van Anna Egmont. Hij was (waarschijnlijk te Nevele) geboren in 1518.

Na de dood van zijn vader hertrouwde zijn moeder in 1530 met Jan van Hoorne, die naderhand zijn stiefzoon o.m. Horn, Heusde, Altena en Weert naliet. Van toen af aan noemde Filips zich : graaf van Hoorne.

Hij trad in dienst van koning Filips II, werd admiraal der Nederlanden en lid van de Raad van State. Hij streefde met Willem van Oranje, graaf van Egmont en andere leden van de hoge adel naar meer invloed in het bestuur, wat opgevat werd als een soort van insubordinatie of weerspannigheid.

In 1567 weigerde hij de eed van onvoorwaardelijke trouw aan de koning af te leggen.

Alva die van Filips II opdracht had gekregen af te rekenen met de trouweloze edelen in de opstandige Nederlanden, liet hem samen met Egmont aanhouden bij het verlaten van de Raad van State te Brussel. Zij werden veroordeeld wegens hoogverraad en onthoofd.

De familie van Hoorne was welbekend in onze streek. De burggraaf van Veurne was lange tijd de heer van Stavele. Een van de afstammelingen uit dit huis trad in 1539 in het huwelijk met Martin van Hoorne. En het burggraafschap Veurne bleef tot in 1715 in handen van de familie Hoorne.

Bij Koninklijk Besluit van 3 september 1910 werd de gemeente Krombeke het schild van de graven van Hoorne toegekend.

In 1953 kreeg ook de gemeente Beveren/IJzer machtiging om het wapenschild te voeren van de familie van Hoorne.

Na de fusie van Stavele en Beveren - onder de benaming Stavele - werd gevraagd om dit wapenschild te mogen behouden. De raad van de adel ging hiermee akkoord, maar liet weten dat zij in 1953 een paar vergissingen hadden begaan. De afbeelding van de drie hoorns in goud beslagen met zilver mochten geen snoeren vertonen, hetgeen vroeger het geval was. Verder kwamen er 13 parels in de plaats van 9, waarvan er drie bovenaan dienden aangebracht. (rab)

MENSEN VAN BIJ ONS

Zuster Gemma van de H. Familie (Simonne Vermoortel), die de laatste zuster was van het klooster te Roesbrugge, en die op 12 augustus 1992 vertrokken is naar het klooster van Oudenburg (haar geboorteplaats) is op 5 september jl. aldaar plechtig aangesteld als parochieassistente van de O.L.V.-parochie.

In die funktie is zij verantwoordelijk voor de schoolpastoraal, het parochieblad en de welzijnszorg. Proficiat Zuster !

TE KOOP

• **Elektrisch fornuis MIELE - Kinderwagen**
Bellen na 5 uur (057)30.10.12
Zich wenden :
Molenwalstraat 4, Roesbrugge

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (7)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

Van Ptolemaeus naar Copernicus

In de late middeleeuwen waren er wel enkele geleerden die hun twijfels hadden in verband met het stelsel van Ptolemaeus. In de 14e eeuw hadden we de Franse filosofen Jean Buridanus (39) en Nicolaas van Oresme (40), en in de 15e eeuw was er de Duitser Nicolaus Cusanus (41), die de mogelijkheid bespraken dat de Aarde om haar as draait. Voor de definitieve uitwerking van deze idee en voor het aanbrengen van de stelling van de beweging van de Aarde om de Zon, zouden we moeten wachten op Nicolaas Copernicus. Grote veranderingen hebben tijd nodig.

Copernicus werd geboren in 1473 in de stad Thorn, in feite een West-Pruisische stad, maar zeven jaar voor zijn geboorte was West-Pruisen een Poolse provincie geworden; zijn vader, grootvader en overgrootvader waren bovendien geboren in de Poolse stad Krakau, zodat hij, naar ik meen, terecht een Pool genoemd wordt.

Op 10-jarige leeftijd verloor hij zijn vader en werd hij opgevoed door een broer van zijn moeder, die priester was. De jonge man studeerde eerst wis- en sterrenkunde aan de universiteit van Krakau en trok toen naar Italië, waar hij ingeschreven werd aan de universiteit van Bologna in 1496, en waar hij vier jaar lang zijn studie in wis- en sterrenkunde verder zette en zich nog bekwaamde in Griekse grammatika. Daarna trok hij naar Ferrara, waar hij promoveerde in kerkelijk recht, om vervolgens te Padua medicijnen te studeren.

Op 34-jarige leeftijd keerde hij terug naar zijn geboorteland, waar hij gedurende zes jaar als sekretaris en een soort lijfarts in dienst was van zijn oom, die intussen bisschop geworden was van Ermeland te Heilsberg. In die tijd legde hij zich tevens toe op astronomische waarnemingen en bestudeerde klassiek astronomische geschriften.

In die jaren heeft het heliocentrische (zon in het midden) wereldsysteem bij hem ongetwijfeld vaste vorm gekregen. Immers, in de opdracht aan paus Pius III, die voorkomt in zijn groot werk, dat meer dan dertig jaar later zou verschijnen, zegt hij dat hij door de studie van de geschriften van de oude filosofen wist dat zij er verschillende meningen op nahielden over de vraag of de Aarde al dan niet in beweging was.

Maar voorzeker heeft zijn leermeester in de astronomie te Bologna, Domenico Maria di Novara (42), die ook wel eens in de zin van een bewegende Aarde durfde denken, zijn invloed laten gelden. In elk geval, reeds voor 1514 (het preciese jaar kennen we niet) heeft hij een korte verhandeling geschreven, waarin hij de voornaamste punten van zijn heliocentrische hypotese heeft ontwikkeld. Die verhandeling werd niet gedrukt, maar afschriften ervan werden gestuurd naar vrienden en bekende, en die zijn jarenlang doorgegeven (43).

Die eerste verhandeling heeft geen respons gekend. Ze verkondigde immers niet alleen de onwaarschijnlijke voorstelling van de Aarde die wentelde om de Zon, een bewering die door niets werd gestaafd, maar het stuk bevatte bovendien ernstige astronomische fouten.

Nog vele jaren zou Copernicus zijn systeem aan de hand van de jongste bevindingen, en van eigen observaties, bijwerken. Na de dood van zijn oom, was hij in 1512 verhuisd naar Frauenburg, waar hij als kanunnik-domheer verbonden was aan de katedraal.

In 1539 kwam Georg Rheticus, een jonge Duitse geleerde, Copernicus opzoeken, om er nader kennis te maken met diens teorieën. Rheticus was protestant en professor aan de universiteit van Wittenberg, waar Luther twintig jaar vroeger aan de reformatie was begonnen.

Twee maanden later had Rheticus een beknopte samenvatting in briefvorm gemaakt van het werk van Copernicus, de *Narratio prima* en liet die drukken te Danzig in 1540. Dit korte essay kende een zekere verspreiding en werd het volgend jaar herdrukt te Bazel.

Copernicus die intussen zijn groot werk over de omwenteling van de hemellichamen had voltooid, had dit zoveel als mogelijk geheim gehouden, omdat hij vreesde voor de reakties die zijn ideeën zouden teweegbrengen.

Reeds in 1539 had Luther, die van het werk van Copernicus had gehoord, in één van zijn tafelreden gezegd : "Die dwaas wil de hele kunst der astronomie omkeren ; maar in de Heilige Schrift staat er toch dat Jozua de Zon deed stilstaan en niet de Aarde". Daarbij kwam nog Copernicus' eigen onzekerheid. En die moet er geweest zijn - wat men achteraf ook moge beweerd hebben - en is goed te begrijpen, als men inziet dat hij zich diametraal ging opstellen tegen de sedert eeuwen dominerende leer van Aristoteles-Ptolemaeus, gepatroneerd door de heilige Thomas van Aquino. Terwijl hij bovendien over geen enkel konkreet bewijs beschikte om zijn teorie hard te maken, maar zich voornamelijk hierop steunde dat de bewegingen aan het uitspansel eenvoudiger te verklaren waren, wanneer men uitging van de stelling dat de Aarde en de planeten om de Zon wentelen en de Aarde bovendien in een etmaal om haar as draait.

Voor het overige had hij alleen maar estetische overwegingen, die hij vertolkte als volgt : "In het midden van dit alles zetelt de Zon. Wie zou in deze schone tempel deze lamp op een andere plaats kunnen brengen dan van waaruit zij het geheel kan verlichten... De Zon als op een koninklijke troon gezeten, regeert over een familie van hemellichamen die rond haar wentelen. We vinden door deze opstelling een bewonderenswaardig evenwicht in de wereld en een harmonisch verband, dat op een andere manier niet te bereiken is" (44).

Tengevolge van het sukses van de beknopte samenvatting die Rheticus had laten drukken, besloot Copernicus zijn groot werk, toch maar te publiceren. Het was weer Rheticus die hiervoor zou zorgen, maar aangezien hij in 1542 als professor benoemd werd te Leipzig, gaf hij zijn opdracht door aan zijn vriend Andreas Osiander, een bekende lutherse teoloog. Het werk werd gedrukt te Neurenberg en verscheen in 1543. Copernicus, die stierf op 24 mei van dat jaar, zou nog even een gedrukt exemplaar, in handen gekregen hebben.

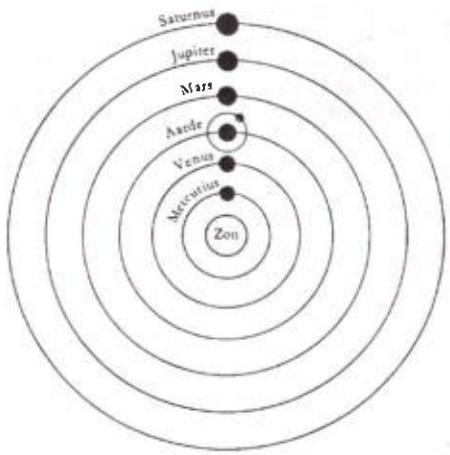

Tekening ontleend aan Boek I van De revolutionibus orbium coelestium (1543) van Copernicus. Daar wordt zijn stelsel op deze al te eenvoudige manier voorgesteld.

De drievoudige beweging van de Aarde

Het werk dat als titel draagt *De revolutionibus orbium coelestium* (Over de omwentelingen van de hemelse bollen), bestaat uit zes zgn. "boeken", in de zin van hoofdstukken.

In het eerste boek handelt Copernicus over de bolvorm, die eigen zou zijn aan alle hemellichamen, en waaraan - volgens hem - een aswenteling inherent is. Verder beschrijft hij - steeds in dat eerste boek - op een goed verstaanbare wijze, het door hem ontworpen heliocentrische systeem :

- hij plaatst de Zon in het middelpunt en laat de planeten net als de Aarde een volmaakt cirkelvormige baan eromheen beschrijven. Alleen de Maan wentelt om

►

de Aarde. Maar de Zon en de verafgelegen sfeer van de vaste sterren, staan stil ;
- de Aarde geeft hij een drievoudige beweging :
  * een aswenteling in 24 uur, met de afwisseling van dag en nacht tot gevolg ;
  * een jaarlijkse omwenteling rond de Zon ;
  * een jaarlijkse kegelvormige beweging van west naar oost om de pool, van de aardas, die schuin opgesteld staat op de zonnebaan of ekliptika (45) (zoals dat het geval zou zijn moest de aardas met een vaste staaf aan het centrum van de aardbaan verbonden zijn).

Dit systeem dat in dit eerste boek zeer eenvoudig wordt voorgesteld, blijkt echter in de volgende boeken, waar alle waargenomen bewegingen in detail worden besproken, te leiden tot een zeer ingewikkelde konstruktie. Om alle bewegingen en afwijkingen aan het uitspansel zo korrekt als mogelijk te volgen, moest hij weer beroep doen op epicykels en excentriciteiten.

Had Ptolemaeus behoefte aan 42 cirkels, Copernicus had er uiteindelijk ook 38 nodig.

In sommige geschriften wordt de indruk gegeven dat in 1543, met het verschijnen van het werk van Copernicus, een keerpunt in het wetenschappelijk denken is ontstaan, en dat de vernieuwing van de ene op de andere dag is gebeurd.

Verre van daar ! De overgang van Ptolemaeus naar Copernicus, meer bepaald van het geocentrische naar het heliocentrische denken, is een langzaam en moeizaam proces geweest, ook na 1543.

De revolutionibus orbium coelestium zou gedrukt zijn op een 1000-tal exemplaren, maar de verspreiding kwam traag op gang en de teorie van Ptolemaeus werd er lange tijd nauwelijks door aangetast.

De voorstelling van Copernicus werd niet aanvaard, omdat zij in strijd leek met de ervaring van elke dag. Men hanteerde nog steeds dezelfde argumenten waarmee Aristoteles ongeveer 18 eeuwen vroeger een wentelende Aarde had afgewezen.

Het wentelen van de Aarde om haar as in 24 uur, was niet te verenigen met de stabiliteit van de bouwwerken. Bovendien zou een vogel in de lucht, die los zit van de wentelende Aarde, en die vliegt in de draairichting van de Aarde, niet vooruitgaan, maar terrein verliezen. Een steen die men vanuit een toren naar beneden laat vallen, zou niet aan de voet van die toren terechtkomen, maar omdat de Aarde vooraleer de steen op de grond komt, een eind doorgedraaid is, ergens ten westen van die toren.

Ook met de beweging van de Aarde om de Zon zat men in de rats. Als men op zekere dag naar twee sterren kijkt, dan ziet men die sterren onder een bepaalde hoek (zie tekening). Maar zes maanden later, als de bewegende Aarde een halve omloop heeft voltooid en zoveel dichter bij die sterren is gekomen, dan moet men diezelfde sterren zien onder een grotere hoek of parallax. Men moet de indruk hebben dat die sterren uit elkaar geweken zijn. Denken we even aan een lange bomengalerij : als men die

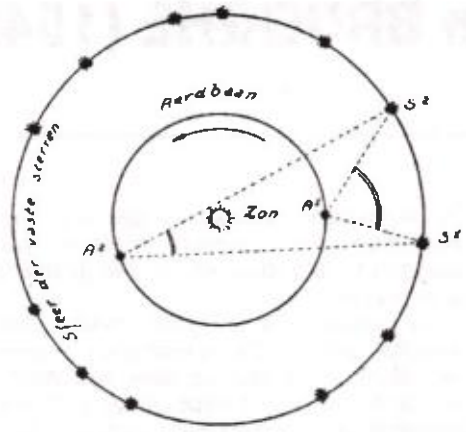

De sterren S'en S" worden vanaf de Aarde (A' en A") onder een bepaalde hoek gezien. Die hoek moet groter zijn als men dichter bij die sterren staat.

binnenwandelt dan is het alsof de bomen in de verte tegen elkaar zijn geplant, maar naarmate men verder gaat wijken ze uit elkaar.

En aangezien dat allemaal niet werd vastgesteld ; aangezien de waarnemingen blijkbaar in strijd waren met de teorie, werd de teorie genegeerd.

Weliswaar had Copernicus erop gewezen dat er bij de vaste sterren geen hoekverbreding kon worden vastgesteld, omdat de sfeer van de vaste sterren veel te veraf stond. Maar men geloofde niet dat er tussen de laatste planeetbaan, toen de baan van Saturnus, en de sfeer van de vaste sterren, zo'n onoverbrugbare en nutteloze enorme ruimte lag.

Wel werden de uiteenzettingen van Copernicus beschouwd als een vernuftig werkstuk en de door hem aangebrachte getallenwaarden als het resultaat van geduldige waarnemingen en exacte metingen. Die numerieke waarden werden dan ook weldra de basis van nieuwe sterrenkundige tabellen, maar de uiteindelijke visie, de vernieuwende konklusie dat de Zon in plaats van de Aarde het middelpunt van het heelal uitmaakte, werd niet gevolgd.

Het boek van Copernicus kende geen sukses. Wel kwam er in 1566, dus 23 jaar na verschijnen van het oorspronkelijke werk, te Bazel een tweede uitgave, maar de eerste was nog niet uitverkocht en zou het ook nooit worden. In die tijd was er van auteurs- of uitgeversrechten geen sprake, en in Bazel, waar men een exemplaar van het werk van Copernicus had in handen gekregen, werd op initiatief van ik weet niet wie, nagedrukt, met behoud van de oorspronkelijke fouten en nog een hele reeks nieuwe.

Andere astronomische werken hadden meer sukses. Het toenmalige basishandboek van de astronomie *De Sphaera*, van de Engelsman Sacrobosco (46), geschreven omstreeks 1230, en steunende op Ptolemaeus, kende tot het einde van de 17e eeuw, niet minder dan 59 gedrukte uitgaven, en de kommentaar van Clavius op dit werk, die verscheen in 1570, werd 19 keer herdrukt in 50 jaar. Van de *Almagest* van Ptolemaeus en van de daarmee overeenstemmende planetenteorie van Peurbach verschenen in Duitsland alleen, vanaf het jaar 1472 tot het jaar 1600, een 40-tal herdrukken. Het werk van Copernicus kende in de eerste 75 jaar één nadruk !

Maar niet alleen de geleerden waren niet erg opgezet met het werk van Copernicus, ook in religieuze kringen ving hij bot.

Nog voor het verschijnen van dit werk, namelijk in 1542, werd de teorie van Copernicus veroordeeld door de universiteit van Wittenberg. Anderen volgden dit voorbeeld : in 1553 de universiteit van Zürich, in 1573 deze van Rostock, in 1576 de Sorbonne en in 1582 de universiteit van Tübingen.

De katolieke kerk die de bijbel niet zo letterlijk interpreteerde als de protestanten, was aanvankelijk nogal welwillend ten opzichte van Copernicus, maar toen na het Concilie van Trente - het concilie van de contrareformatie - men scherper ging toezien op elke afwijking, en de jezuïetenorde hierin bijzonder aktief was, ging de Duitse jezuïet en astronoom Christophorus Clavius in 1581 niet alleen de fysische absurditeit van het systeem aanklagen, maar ook het feit dat dit stelsel in strijd was met meerdere passages uit de Heilige Schrift.

Telde Copernicus dan geen volgelingen ?

Toch wel, zo bv. Gemma Frisius (1508-1555) die te Leuven globen en astronomische instrumenten bouwde en die niet alleen de *Narratio prima* in handen kreeg, maar ook het grote werk van Copernicus bestudeerde, en dit reeds citeerde in zijn eigen traktaat van 1545 (47), terwijl hij in februari 1555, drie maanden voor zijn dood, zijn geestdriftige aanvaarding van de inzichten van Copernicus uitdrukte in een brief aan een van zijn leerlingen.

Ook Simon Stevin heeft in zijn *Wisconstighe Ghedachtenissen*, gepubliceerd te Leiden in 1605-1608, aangetoond dat hij geloof hechtte aan de fysische realiteit van het systeem van Copernicus en hij heeft dit stelsel zelfs verbeterd.

Volgende keer :
Stevin verbetert Copernicus

Noten :

(39) Jean Buridanus, Franse wijsgeer, afkomstig van Béthune (1300-1358). Rektor van de universiteit van Parijs in 1327. Heeft zich veel bezig gehouden met een aantal problemen uit de bewegingsleer van Aristoteles.

(40) Nicolaas van Oresme, Frans geleerde (ca. 1320-1382). Doceerde astronomie aan het Collège de Navarre te Parijs. Werd in 1377 bisschop van Lisieux. Was bekend als wijsgeer (anti-aristotelische richting), wis- en natuurkundige, sterrenkundige en ekonomist.

(41) Nicolaas Cusanus, Duitse geleerde (1401-1464), bisschop en kardinaal. Als wijsgeer overgangsfiguur tussen middeleeuwen en nieuwe tijd, tussen mystiek en natuurwetenschap. Twijfelde aan het statische wereldbeeld van de bijbel.

(42) Domenico Maria di Novara, Italiaanse astronoom (1454-1504). Van 1483 tot 1504 hoogleraar in de astronomie te Bologna. Werd een tijdlang door Copernicus geassisteerd. Bekend om zijn teorie van de verplaatsing van de hemelpool.

(43) De titel van dit geschriftje luidde : *De hypothesibus motuum coelestium a se constitutis Commentariolus.*

(44) Zie p. 9 van *De revolutionibus orbium coelestium.*

(45) De zonnebaan of ekliptika is de (schijnbare) jaarlijkse baan van de Zon doorheen de sterrenbeelden aan het uitspansel (hemelbol). Die zonnebaan maakt een hoek van 23,5 ° met de hemelekwator, dit is de snijlijn van het aardse evenaarsvlak met de hemelbol.

(46) Joannes de Sacrobosco, van Engelse oorsprong (ca. 1200 - ca. 1256), vestigde zich ca. 1230 te Parijs. Schreef o.m. een samenvattend leerboek van rekenkunde, maar is voornamelijk bekend door zijn boek over sterrenkunde *Sphaera Mundi*, dat in meerdere talen werd vertaald.

(47) *De radio astronomico et geometrico liber* (Antwerpen en Leuven, 1545).

Een nieuw boek van Roger-A. Blondeau

MERCATOR VAN RUPELMONDE

Gerard Mercator is voor de kartografie wat Andreas Vesalius voor de geneeskunde en Simon Stevin voor de wetenschappen betekenen. Door zijn studies en vernieuwingen werd deze 16e-eeuwse Rupelmondse wetenschapper als de grootste kartograaf van zijn tijd beschouwd. Hij vond de naar hem genoemde projektiemetode uit, voor het eerst gebruikt in zijn wereldkaart van 1569. Hij was met zijn kaartboek van de wereld de uitvinder van wat nu algemeen een "atlas" wordt genoemd. Voor de zeevaart waren zijn studies over het aardmagnetisme en de afwijkingen van het kompas ingrijpende verwezenlijkingen.

Naast een beroemde aardrijkskundige en kartograaf was hij echter ook als filosoof, teoloog en humanist belangrijk voor het 16e-eeuwse geestesleven.

Kortom, Gerard de Cremer, zoals hij echt heette, is een figuur die ook vandaag nog kan boeien. Een typische *homo universalis* met een brede belangstellingssfeer en een afwisselend leven.

Roger-A. Blondeau tekent op indringende wijze het portret van deze markante figuur. Zijn Mercator-biografie is de eerste die in het Nederlandstalige gebied verschijnt en wordt ingeleid door Antoine Denert, burgemeester van Rupelmonde, Kruibeke. Het is een hommage aan Mercator, naar aanleiding van de vierhonderdste verjaardag van zijn overlijden.

De auteur die meerdere boeken op zijn naam heeft in verband met de geschiedenis van de wetenschap in Vlaanderen, ontving ter bekroning van de hoge wetenschappelijke waarde van zijn werk, de prof. Gillisprijs van de Koninklijke Akademie, de Sartonmedaille en -diploma van de universiteit Gent en de medaille van het Museum voor Wetenschap en Techniek.

TECHNISCHE FICHE :
vormgeving Studio Lannoo Tielt / formaat 154 X 240 mm / omvang 160 blz. met zwart-wit foto's en kaarten / gebonden met stofomslag in vier kleuren / prijs 895 fr. / verschijnt in oktober 1993.
Kan besteld worden bij BOEKHANDEL-PAPIERHANDEL SCHOONAERT, Bergenstraat 16 te Roesbrugge - tel. 057/30.15.57.

Het boek wordt niet alleen voorgesteld te Rupelmonde, maar dit zal ook gebeuren op onze streek.

Davidsfonds IJzerweelde zal op vrijdag 22 oktober te 20 u., te Watou, in de zaal Hommelhof, het werk en de auteur laten voorstellen door Jack Verstappen en Gwy Mandelinck.

De auteur van zijn kant zal een volkse voordracht houden over *GERARD MERCATOR, de grootmeester van de kartografie*, ter gelegenheid van de 400e verjaardag van zijn overlijden (toelichting met projekties). - Achteraf receptie.

Meer daarover in het oktobernummer van De IJzerbode.

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

't Rozenhof

◆
Neem plaats
en geniet van ons
gezellig interieur,
in een smakelijke sfeer die u
onvermijdelijk doet watertanden.

Proef ook met volle teugen van
ons knus restaurant.
En voel de huiselijke atmosfeer
om u heen.

Inderdaad,
't is heerlijk vertoeven bij ons.

◆

◆ Speelplein
◆ Tijdig reserveren voor communies

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

Kleine fiskale kroniek

Verkoop van onroerende goederen

Als men gebouwen waarin men zelf geen beroepsbekwaamheden uitbaat, verkoopt, dan is de winst die men hierbij maakt onbelastbaar, zelfs als men het gebouw in kwestie korte tijd voordien heeft gebouwd of aangekocht.

Daaruit mag men echter niet besluiten dat men voortdurend, zonder belasting te betalen, huizen mag bouwen en aankopen om ze kort daarop met winst te verkopen. Zeker niet, want in dat geval is men een vastgoedhandelaar en is dat kopen en verkopen een vorm van beroepsaktiviteit.

Een bedrijfsgebouw dat verhuurd is aan een derde kan eveneens verkocht worden zonder dat de ontvangen winst of meerwaarde belast wordt. Maar als men een bedrijfsgebouw verkoopt, waar men zelf een bedrijf heeft in uitgebaat, dan is de meerwaarde of winst wel belastbaar. Het gaat dan om hetgene men noemt een stopzettingsmeerwaarde.

Evenwel als dit zelf uitgebate bedrijfsgebouw pas verkocht wordt geruime tijd na de stopzetting, en het dus een hele periode zonder bestemming is gebleven, dan valt het terug in het eigen patrimonium en dan is bij de verkoop de meerwaarde niet belastbaar.

De winst die men maakt op ongebouwde eigendommen (grond) is niet belastbaar, als men die grond reeds meer dan 8 jaar in bezit had. Als ze verkocht worden binnen de vijf jaar na verkrijging wordt de winst of meerwaarde belast aan 33 %. Worden ze verkocht na vijf jaar, maar binnen de acht jaar, dan wordt de meerwaarde belast aan 16,5%.

Let wel : in deze laatste alinea gaat het om *aangekochte* ongebouwde goederen. Wanneer men deze uit erfenis heeft verkregen zijn ze onbelastbaar.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

Mensen van bij ons

Op 11 juli 1993 is in het Mariaziekenhuis te Poperinge overleden : Zuster Marie-Egide, mejuffer Gabrielle Depuydt.

Zij was geboren te Roesbrugge op 24 oktober 1916 als jongste dochter van Seraphien Depuydt en Marie Verhaeghe, uit de Krombekestraat. Zij trad in het klooster van de Gasthuiszuster-Franciskanessen te Poperinge en legde er de religieuze geloften af op 4 mei 1939.

Op 19 aug. jl. is te Rumbeke overleden: Hendrik Hoflack, enig kind van Michel (†) en Godelieve Dumon (†), die na de Tweede Oorlog op de Beverenkalsijde een schildersbedrijf hadden.

Hendrik was geboren te Beveren-IJzer op 1 maart 1943, en was dus amper 50 jaar oud.

Op 29 juli 1967 trad hij in ht huwelijk met mevr. Christiane Gruson van Kemmel. Nadat hij aanvankelijk enkele jaren woonachtig was te Veurne, waar hij ook tewerkgesteld was, ging hij in 1976 Rumbeke bewonen, waar hij een goedbeklante café uitbaatte.

Op 22 augustus jl. is in het Klooster van de Heilige Familie te Ieper overleden: Zuster Benedicta (Marguerite Faes). Zij was geboren te Haringe op 1 mei 1898 en legde haar eeuwige geloften af op 22 april 1927.

In 1960 kwam zij van Huize Godtschalck te Loker naar het klooster van Roesbrugge, om er de huishoudelijke dienst te verzekeren. Dertig jaar later, in november 1990 verliet zij Roesbrugge en vertrok naar het klooster te Ieper, waar zij nu is overleden.

Schoonheidsinstituut

NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

- ***Nieuwe winter maquillagekleuren***
- ***Extra voordelige parfums ☞ 595 fr.***
- ***Nieuwe pantys voor deze winter zijn binnen***

*Wij zijn met vakantie van **maandag 13 september** tot en met **vrijdag 24 september**.*
*Vanaf **zaterdag 25 september** staat de deur weer voor **U** open.*

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (8)

Een woordje geschiedenis

Het Groot Moerhof

Een eigenaardige grenshoeve van de Westhoek bevindt zich in de Moeren, gemeente Adinkerke en draagt dan ook de naam "Groot Moerhof".

De geschiedenis van het hof dateert van de 12e eeuw toen er van de grens nog geen sprake was. Het huidige Frans-Vlaanderen behoorde toen immers tot het graafschap Vlaanderen. De hoeve was eigendom van de Cisterciënzerabdij "Ter Duinen" van Koksijde, die ooit 10.000 hektaren grond beheerde.

De huidige hoevegebouwen dateren van 1762, jaartal dat boven de ingangsdeur vermeld staat. De eigenaardigheid van de voordeur is dat, als ze openstaat, ze geheel in Frankrijk is. Gaat ze dicht, dan is ze voor de ene helft Belgisch, voor de andere helft Frans.

Uiteraard kan men geen grenspaal midden een woning plaatsen maar in het midden van de gang, vlakbij de ingangsdeur werd wel een metalen kenteken vastgeankerd.

De grens dwarst de woning van voor naar achter. Het hoevehuis beschikt over twee ingangen, twee kelders en twee rijen stallingen, de ene op Belgisch, de andere op Frans grondgebied. Zelfs het hondehok, in het midden van het erf, ontsnapt niet aan de grensdeling.

"Waarom", zo kan men zich afvragen, "heeft men in Godsnaam de grens dwars door de hoeve laten lopen ?"

Voor de soms grillige tekening van de grens is er altijd een aanvaardbare, maar vaak onbekende verklaring.

Naar het schijnt werd op het einde van de 18e eeuw door de toenmalige concessionaris, in het kader van de drooglegginsgwerken, een stuk dijk aangelegd, met langs weerszijden een gracht.

Die dijk liep in een rechte lijn van de kerktoren van Hondschote naar de schoorsteen van het "Groot Moerhof". Die lijn vormt de bestaande landsgrens en werd in de Hollandse periode (1819) als dusdanig erkend.

Als je een landkaart ter hand neemt, dan bemerk je dat de grens inderdaad een rechte lijn vormt tussen de twee voornoemde oriëntatiepunten. Een sprekend voorbeeld hoe destijds een "schreve" (lijn) werd getrokken en hoe de grens in de Westhoek er haar naam aan ontleende.

Het "Groot Moerhof" is een verdragshoeve waarop de bepalingen van artikel 19 van het Traktaat van Londen van 19 april 1839 van toepassing zijn, die vermelden dat : "de gemengde eigenaren en diegene wier eigendommen door de grenslijn doorsneden zijn, het genot der voordelen verkrijgen, bij de bepalingen van de artikelen 11 tot en met 21 van het Traktaat tussen Oostenrijk en Rusland op 3 mei 1835 gesloten verleend."

Het Groot Moerhof te Adinkerke.

Grensbewoners en eigenaars van grenseigendommen genieten het recht van vrij verkeer. Ze mogen met hun landbouwwerktuigen, hun vee en hun gereedschap, met hun oogsten en alle voortbrengselen van de grond of van hun landbouwbedrijvigheid over hun grenseigendommen trekken alsof er geen staatsgrenzen waren.

Voor de bewoners zelf ook geen problemen want ze mochten in de ene kamer een fijne Franse cognac nippen en in het belendend vertrek een geurige Belgische sigaar opsteken.

Ooit kwam het "Groot Moerhof" onder de hamer. Op de koopdag, die ter plaatse gebeurde, waren twee notarissen aanwezig, natuurlijk een Franse en een Belgische, gezeten aan eenzelfde tafel, maar ieder op eigen bodem, zoals de wet het voorschreef.

Over de verdere bestemming van het "Groot Moerhof" heerst er onzekerheid. Hopelijk komt het tot een gunstige oplossing om dat stukje grenspatrimonium en tevens landelijk erfgoed in de Moeren voor het nageslacht te bewaren.

Gekke dingen

Aan de grens gebeurden soms gekke dingen. Wou je een Belgische merrie in Frankrijk laten dekken, dan kwamen er heel wat formaliteiten en paperassen aan te pas om het dier over de grens te brengen. Olijkaards hadden er gauw iets op gevonden. Ze trokken met de merrie tot aan de grens waar ze door een hinnikende hengst werd opgewacht. De merrie werd, het achterwerk naar het land van Marianne gericht, pal boven de grenslijn geplaatst. De hengst, zich van enig probleem niet bewust, maakte zijn werk af "comme il faut", de achterpoten stevig steunend op Franse bodem.

Tragisch avontuur

De rivier de Leie vormt tussen Le Bizet en Menen de natuurlijk grens tussen Frankrijk en België. Wegens haar breedte, ongeveer dertig meter, is ze voor de blauwers steeds een groot obstakel geweest. De bruggen of de onmiddellijke omgeving waren overal door douanediensten bewaakt. Tussen Wervik en Menen was er alleen de spoorwegbrug, tegen Menen, waar er geen douanepost was maar die op gezette tijden door de douaniers wel in de gaten werd gehouden.

Voor de rest kon je er alleen smokkelwaar overbrengen met bootjes of bakschuiten, roeiend van de ene naar de andere oever. Meestal ging het wel anders. Aan de geladen schuit werd een lang touw vastgeknoopt dat ruimschoots de breedte van de rivier overtrof. Aan het andere einde was een loden bolletje gehecht dat door een behendi-

➔

ge blauwer met veel kracht en zwier naar de overkant werd gegooid waar een attente kollega het bolletje en de koord wist te bemachtigen en langzaam de smokkelvracht over het water heen trok.

De Leie, gemeenschappelijke grensrivier, was in het nachtelijk duister vaak het tafereel van menig hachelijk smokkelavontuur. Zo ook op 1 mei 1935, maar dan op klaarlichte dag. Tussen Halewijn en Wervicq-France ligt aan de Leie de gemeente Bousbecque (Busbeke). Rond deze kleine agglomeratie tierde een intense smokkelarij. Aan de overzijde, op Belgische bodem, was er de blote buiten, weiden en velden, waar men langs een klein weggetje andere wegen kon bereiken.

Op die genoemde 1 mei 1935 hielden vier Franse douaniers te Busbeke zich schuil in een schuur langs een wegje dat doodliep op de Leie. In de vroege namiddag, rond 14.30 uur, hoorden en zagen ze uit de richting van de Leie een voertuig naderen. Ze renden hun schuilplaats uit en versperden onmiddellijk de doorgang met een grote pinegel.

Het voertuig, dat vol gestouwd was met tabak en wel tien smokkelaars had opgeladen, maakte rechtsomkeer, terug naar de rivier. In een oogwenk werden de balen tabak op een bakschuit gegooid. Opdat de douaniers het afgeladen voertuig niet zouden bemachtigen, werd het ter plekke in brand gestoken.

Maar de bakschuit was overbeladen (ongetwijfeld was de smokkelwaar in verscheidene beurten het water overgezet) en kapseisde. Van de tien blauwers wisten acht van hen zwemmend de andere oever te bereiken, balen tabak voor zich uit duwend. Maar in hun te ijverige zorg voor de smokkelwaar vergaten ze in de eerste plaats zich te bekommeren om hun twee kollega's in nood. Eén ervan stierf de benauwelijke verdrinkingsdood terwijl de andere door de toegesnelde kommiezen kon opgevist en gereanimeerd worden.

Ongelooflijk hoe het nieuws van het smokkeldrama zich als een strovuur verspreidde. Weinige ogenblikken later stonden meer dan honderd toeschouwers van op de Belgische oever (waar niemand woonde) sensatiebelust toe te kijken hoe twee smokkelaars, van op de bakschuit, probeerden de drenkeling op het droge te krijgen.

Voor een betrekkelijk gewin werd veel op het spel gezet, te veel soms. Want op klaarlichte dag een dergelijke smokkel over de Leie wagen was een bijna zekere mislukking tegemoet gaan.

Wat me verbaast is dat de Franse douane zich reeds kort na de middag in hinderlaag had opgesteld, een ongebruikelijk ogenblik van de dag. Waren ze stipt of hadden ze sterke aanwijzingen dat er ook overdag tabak werd overgesleurd ? Het feit dat ze met vier man op patrouille waren, in plaats van, zoals gewoonlijk, met twee, sterkt me in de overtuiging dat de zaak doorgespeeld was.

Afgunst, ruzie en verklikking, het stond er allemaal bij !

NIEUW SEIZOEN
NIEUW BEHANGPAPIER

stijl - modern - design
aangepaste gordijnen
alle prijsklassen

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 BEVEREN-IJZER
Tel. 057/30 05 36
(grens met Oost-Cappel-Frankrijk)

Dagelijks open van 9 - 12 u.
en van 14 - 19 u.
Enkel gesloten op maandag.
Toegang gratis.

VERHAEGHE ROBERT
uit Veurne
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 31 augustus 1993
tot en met zondag 26 september 1993.

VAN CAUWENBERGH LEO
uit Oostduinkerke
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 28 september 1993
tot en met zondag 24 oktober 1993

Restaurant LE GRILLON

Café open alle dagen vanaf 15 uur. Gesloten op woensdag

61, Rue du General Anthoine
59122 REXPOEDE
tel. 00.32.28.62.56.46

Men spreekt Nederlands

Vrijdagavond
zaterdag- en zondagmiddag en -avond
Specialiteit van grillades :
- Côte à l'os / frieten
- Lamsribstuk
- Ribbetjes
- Potjesvlees van het huis
- Gegrilleerde gambas
- Gegrilleerde zalm
- Vismenu's

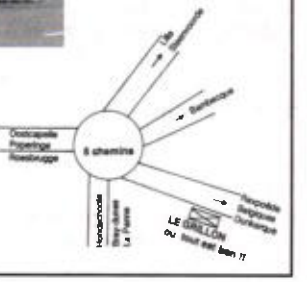

TEXTIEL ANNIE

Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
057/30 14 80

OPENDEURDAGEN

Vrijdag 24 sept. (vanaf 14 u.)
Zat. en Zon. 25 en 26 sept.
(doorlopend van 9 tot 19 u.)

NIEUWE KOLLEKTIE
Caleçons - Pulls - Ensembles
Sweaters

SLECHTS 2 DAGEN
25 - 26 SEPTEMBER
Volledige winterkollektie voor dames :
rokken, bloezen, kleedjes
en ensembles
(ook voor grote maten)

10 % KORTING
(tijdens opendeurdagen)
+ op 25 sept. (Dag van de klant)
gratis roos voor elke klant
gratis poster voor elk kind

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :
- Emmily Vereecke, dochter van Luc en van Lucrèce Liefooghe (Beveren).

Huwelijken :
- Louis Sanders uit Beveren met Ghislaine Dever uit Beveren.
- Torsten Toussaint uit Beveren met Natacha Lemahieu uit Roesbrugge.

Overlijdens :
- Filip Simoen, 22 j., ongehuwd (Beveren).
- Alix Vandewynckele, 87 j., weduwe van Marcel Neuville (Stavele).
- Albert George, 81 j., echtgenoot van Godelieve Vanbecelaere (Beveren).
- Raymonde Desaegher, 79 j., ongehuwd (Beveren).
- Maria Coulier, 85 j., weduwe van Daniel Decreus (Beveren).
- Roland Rappelet, 37 j., ongehuwd (Beveren).

K.B.G. BEVEREN-IJZER

• Uitslag van de kaarting op 15 juli 1993.
Wonnen 3 partijen :

Danneels Robert	357 p.
Danneels Jozef	316 p.
Debeer Clara	286 p.
Delerue Remi	253 p.
Masscheleyn Madeleine	170 p.

• Uitslag van de kaarting op 19 augustus '93.
Wonnen 3 partijen :

Ganne Marcel	321 p.
Dewitte Adelson	301 p.
Vanhoutte Georges	287 p.
Muylle M.-Louise	276 p.
Bustraen Maria	256 p.
Masscheleyn Rachel	243 p.
Simoens Madeleine	219 p.
Delbaere Renée	216 p.
Delporte Maria	185 p.

W.T.C. KAREL DE BLAUWER

Uitslag van de 5e Grote Tombola

Volgende nummers hebben prijs :

3027	7912	6233	2735	2306	7238
1318	8150	4570	3572	5447	5806
2621	8389	1873	3121	5218	5780
5159	3914	2369	5851	1827	3541
3436	1617	4383	7891	5801	4183
8187	8461	6671	8131	4570	1751
1148	8263	8210	4406	8072	8116
5882	5315	7303	2312	4735	1589
5159	2304	1917	2749	1437	2335
4301	6273	7790	6640	3396	2334
2162	3037				

De prijzen moeten afgehaald worden vóór 30 september 1993 in het lokaal "Het Paradijs", Bergenstraat 61 te Beveren-IJzer. Prijzen niet afgehaald op deze datum blijven eigendom van de klub.

Gasthof " 't Rozenhof " - Proven
Zat. 9 OKT. vanaf 18.30 u.
MOSSELEN MET FRIET
of *STEAK FRIET*
met 1 glas wijn
Prijs : 400 fr. p.p.
Liefst vooraf inschrijven

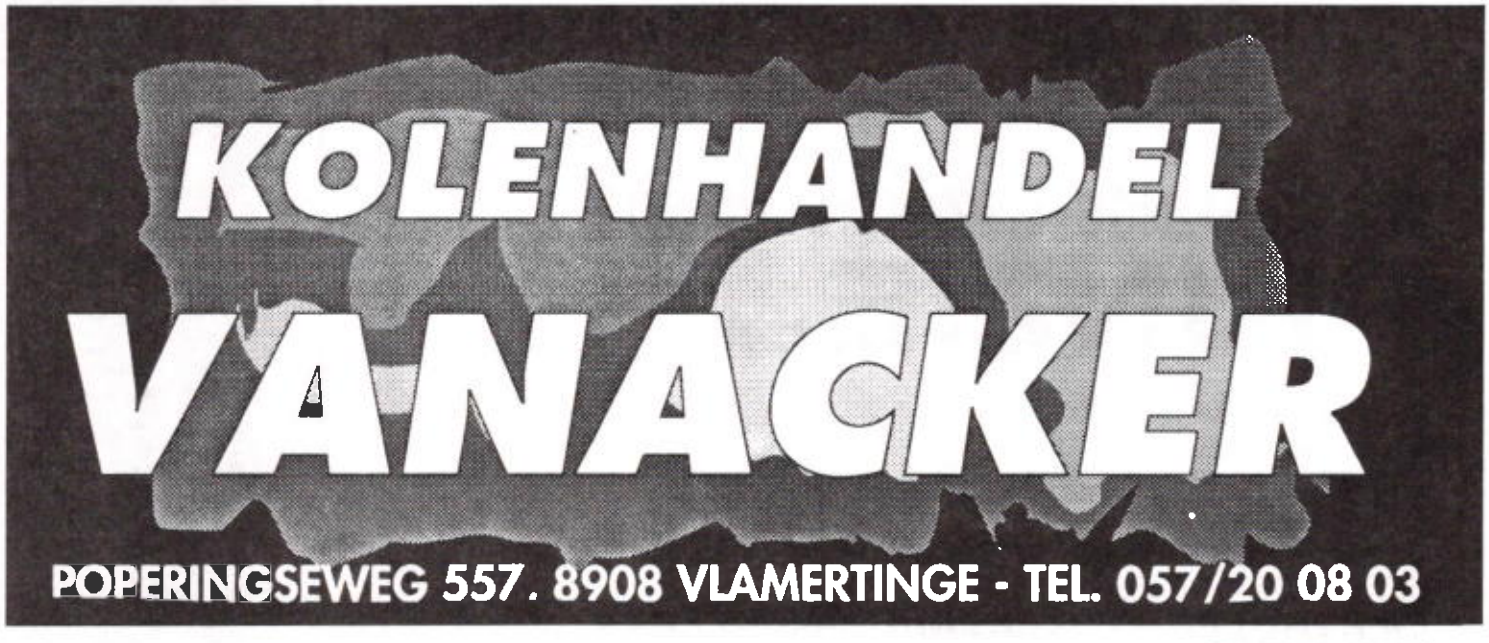

Voor meer inlichtingen :
GABRIEL VANACKER - LASEURE en Zoon
Poperingseweg 557, Vlamertinge
Tel. 057/20 08 03

veevoeders
meststoffen
kolen
VANACKER

SOMS ZET JE LIEVER IETS OPZIJ OM ER LATER NOG ZOVEEL VAN TE GENIETEN.

Sparen bij het Krediet aan de Nijverheid is nu een waar plezier voor wijnliefhebbers. Want per schijf van 50.000 BEF vers geld die u op uw spaarrekening stort en tot einde van het jaar laat staan, schenken wij u een fles Ballon d'Alsace 1992*.
Uw spaarrekening vormt bovendien de ideale aanvulling van uw zichtrekening. Daarom doen we u ook zo'n fles kado* als u een doorlopende opdracht geeft om maandelijks minstens 5.000 BEF van uw zicht- naar uw spaarrekening over te schrijven. Zo kunt u binnenkort het glas heffen op uw verstandige keuze.

... EN KRIJGT U BOVENDIEN PRIMA ELZASWIJN KADO

VERZEKERINGS- EN ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba

Provenplein 39A
8972 PROVEN
Tel. 057/30 09 01 - na diensturen : 30 02 58

GEKEND KANTOOR SINDS MEER DAN 50 JAAR,
BEHEERD DOOR EEN ERVAREN TEAM.
UW BEROEPS-VERZEKERINGSMAKELAAR
MAAKT MEER VAN UW VERZEKERINGEN !!!

KREDIET NIJVERHEID

* Aanbieding geldig tot 15/10/93 en zolang de voorraad strekt.
Maximum 12 flessen per kliënt.

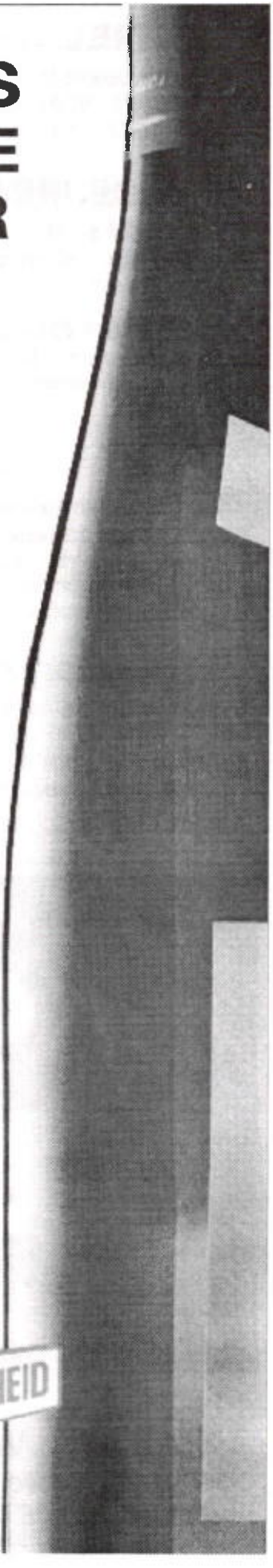

MASSA BEHANG MET EEN HART VOOR DECORATIE

MASSA BEHANG

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten konkurrentie

GORDIJNEN
Wereldmerken : ADO
GARDISETTE - UNLAND - ARISTO
enz...

BEHANG
10.000 rollen uit de voorraad aan nettoprijzen om U tegen te zeggen
VANAF 89,-F/rol

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem - vliegen - en mierenbussen - boenwas - trekkers - keerders - vegers - dweilen - sponsen - zeemvellen - enz...

DRAPERIEEN
excl.: Engelse stoffen
CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO - ARISTO - GARDISETTE - UNLAND - VRIESCO - enz...

Om U nog beter te dienen. Vanaf heden open op MAANDAGVOORMIDDAG vanaf 9 uur.

Tafelkleden - kanten sierdoekjes - kralen - vliegedeuren aan zomer-prijzen

KARPETTEN
wol : 2/3
vanaf **8999,-F**

KARPETTEN
klassiek synth. :
200/290 : **3499,-F**

VOL TAPIJT
vanaf
199,-F/m²

VLOERBEKLEDING
per rol br. 2 m à
99,-F/m²
br. 4 m à **299,-F/m²**

Gesloten op zondag.

MASSABEHANG, Bergenstraat 42 - Beveren-Roesbrugge - Tel. 057/30 10 20

MASSA BEHANG

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 15 tot en met zaterdag 18 SEPT.

5 kg AJUINEN *59 fr.*
PEREN CONFÉRENCE *25 fr./kg*
KIWI'S Nieuw-Zeeland *10 voor 79 fr.*

HSA
SPAARBANK

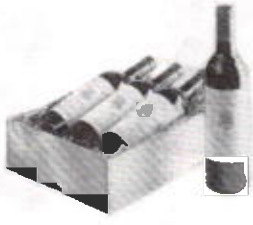

Vul uw wijnkelder tijdens de maanden september en oktober.

Per storting van 25.000 BEF op vrij en 50.000 BEF op termijn of kasbons, ontvangt u 1 fles heerlijke wijn !

Bent U tussen de 16 en 25 jaar en u opent een giro-rekening, dan ontvangt u een mooie sportzak en bovenop een fles heerlijke wijn.

ALLE BELEGGINGEN – LENINGEN – VERZEKERINGEN

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER

Haringestraat 37 – 8972 ROESBRUGGE-HARINGE – Tel. 057/30.09.86

SCHRIJVERS VAN NABIJ (4)

door Jack VERSTAPPEN

LODE ZIELENS
schrijver met groot hart

Laat mij nu het schone, onverwachte moment weer voor de geest roepen.

"Excuseer, mijnheer, is deze stoel vrij ?"

Ik keek op van mijn kop slappe eikelkoffie en boorde mijn blikken in deze van een vriendelijk man, waarin ik tot grote verrassing - en waarom het verbloemen, tot grote vreugde - de romanschrijver Lode Zielens herkende.

Midden 1943, in het buffet van het Centraal-Station te Antwerpen.

Hij, zeer gereserveerd, ik niet vrijmoedig.

Het duurde wel een poos vooraleer één van ons bieden - hij of ik - een woord repte over de mensen, die aanschoven voor een pint fluitjesbier. Dan werd ruimte geschapen voor los woord en wederwoord en toen Zielens opstapte naar de trein, kwam een handje te pas en de nietszeggende zin bij dergelijke toevallige ontmoetingen gebruikt :

"Is me zeer aangenaam geweest. Tot ziens misschien ?"

Ik zocht dit "tot ziens misschien" zelf te realiseren. Had ik tijd en gelegenheid, dan ging ik naar het station, rond de tijd dat ik vermoedde Zielens te ontmoeten. Midden de oorlogsjaren moest men geen aandacht schenken aan de uurrooster aankomst en vertrek. Alle treinen waren laat tot in den treure, zodat er steeds tijd te over bleek voor een oponthoud in de gelagzaal.

Zo, en in die omgeving, ontmoette ik af en toe Lode Zielens, voor wie mijn bewondering groot was. Omdat hij het kantjesvolk lief had en het in zijn boeken gestalte gaf, dezelfde arme drommels mij bekend in mijn prille jeugd.

De auteur had het proletariaat in onze letterkunde geïntroduceerd. Zelf een volksjongen uit het Sint Andrieskwartier, de "Parochie van Miserie", had hij de juiste toon gevonden om de karige vreugden en, meer nog, de ellende te beschrijven van de armsten onder de armen, in de buurt waar hij geboren was, datzelfde volk dat ook ik van binnen en van buiten kende en waarmee ik mij persoonlijk nauw verwant voelde.

Onze sporadische gesprekken leerden mij dat Zielens open oog had niet alleen voor onze eigen én de internationale literatuur, maar dat zijn interesse eveneens ging naar de zijbanen, naar de grisaille.

Eens vertelde hij over eigen werk. In zijn geest wroette de opzet tot het schrijven van een trilogie, een wijdvertakt verhaal uit de Antwerpse financiemiddens. Bij dergelijke momenten kwam een blos van spanning de diepte van zijn ogen onderlijnen. Het zou en moest een roman worden als kroon op zijn oeuvre.

In dit familiehuis Verstappen te Blauberg-Herselt overleed in 1966 de dochter van de nicht van Ernest Claes' vader, grootmoeder van de huidge bewoner Jan Verstappen. Het is tevens het geboortehuis van Franciscus Verstappen, grootvader van de auteur Jack Verstappen.

Deze trilogie werd jammer genoeg nooit voltooid. Slechts de eerste twee delen "Mensen als wij" en "Alles wordt betaald" waren omzeggens klaar wanneer op 24 november 1944 een Duitse bominslag een einde stelde aan het leven van een hoogstaand en talentrijk mens.

Hij was 43.

Veel werden wij toen armer.

Intussen was reeds lang aan mijn kennismaking met Lode Zielens een einde gekomen. Einde 1943, toen ik hals over kop uit Antwerpen was gevlucht omdat de Gestapo me op de hielen zat.

Zonder van iemand afscheid te kunnen nemen.

ERNEST CLAES
en de familie Verstappen.

Toen ik in 1958 voor het eerst kennis maakte met Ernest Claes - dat was tijdens een banket van de "Vereniging van Vlaamse Letterkundigen" - bekeek hij me nauwlettend en vroeg terloops of ik misschien afkomstig was van de "Blauberg".

De Blauberg ? Waar moest ik die situeren? Want ik dacht dat het om een berg ging, zo'n molshoop zoals Vlaanderen er meer kent. Ik sloeg de bal mis.

Want de Blauberg is een gehucht onder Herselt, zelfs door vele Kempenaars niet te situeren.

Vanuit Averbode, gaande in de richting van hogergenoemd dorp, komt men de Blauberg langs, thans een riante vlek midden groen en bos, destijds afgezonderd en bevolkt door arme sloebers.

"Want," zei Claes, "ik herinner mij dat een dochter van mijn vaders nicht met ene Verstappen van de Blauberg was gehuwd."

Omdat ik van de Blauberg kennelijk geen weet had, werd het onderwerp niet meer aangeroerd. Ook later niet, wanneer ik de schrijver ontmoette in zijn geboortestreek, meestal tijdens een of andere gebeurtenis in Averbode of Sichem.

→

En toch !

Jaren nadien mocht ik ervaren verwant te zijn met de Blaubergse Verstappen op wie Ernest Claes had gemikt. Niemand minder dan de grootmoeder van mijn achterneef Verstappen, winkelier in het geboortehuis van vele onzer stamgenoten - ook van mijn eigen grootvader - aan de Blaubergsesteenweg 168 te Herselt, was die nicht van Ernest Claes' vader !

Haar dochter, Benedicta Pauwels, geboren te Zichem op 28 januari 1884 (Ernest Claes 1885), overleden Blauberg 7 september 1966, huwde Edward Verstappen, Blauberg 4 maart 1883, er overleden op 6 maart 1933. Van mij een direkte bloedverwant, vermits hij een volbloed kozijn was van mijn vader.

Wellicht had de schrijver aan zijn jeugdgenote gedacht toen hij me vroeg of "ik ne Verstappen was van de Blauberg !"

Jammer dat ik mijn familie nog niet kende. Want ik was "van de stad" en kende van mijn afkomst niets.

Zo gaat dat soms in families.

BEGRAFENISONDERNEMING
MERLEVEDE
Bart & Daniël

Duinkerkestraat 75 - 49
8970 Poperinge
Tel. 057/33 79 76 - 33 40 62

BEGRAFENISSEN - CREMATIES

TELEKOMMUNIKATIEMAST VAN BELGACOM TE ROESBRUGGE

Op vrijdag 20 augustus jl. werd in de Haringestraat te Roesbrugge, naast de telefooncentrale een mast voor mobilofoon geplaatst.

Dit behoort tot een projekt dat draadloos telefoneren (voornamelijk vanuit wagens) over het hele land, en in een latere fase over zowat heel Europa moet mogelijk maken.

Men spreekt in dit verband van een paneuropese digitale mobilifoondienst.

Om een aanvaardbare kwaliteit van de verbindingen te waarborgen moet een net gerealiseerd worden met mazen van ongeveer 5 km. In ieder cirkel van 5 km moet dus een dergelijke mast komen. Deze van Roesbrugge is de eerste in de streek, maar andere zullen volgen, o.m. te Watou.

Deze mast werd in enkele uren tot stand gebracht. Weken vooraf was er voor een zwaar en stevig betonnen fundament gezorgd. Op 20 augustus werd 's morgens om 6.30 u. met het plaatsen een aanvang gemaakt. Pasklare elementen, 5 van 6 meter, een van 3,8 m en één van 8 m (samen dus 41,80 m) werden met een reuzekraan op elkaar gestapeld en stevig aan elkaar geschroefd. Omstreeks 13.30 u. was het werk voltooid.

Een klein overzicht

Bij de wet van 11 juni 1883 werd de inrichting van de telefoon in ons land vastgelegd.

Precies twintig jaar later, op 29 mei 1903 werd te Roesbrugge de eerste telefoon geplaatst in het "Stadhuis", ten behoeve van de dorpsgemeenschap (een zgn. openbare telefoon).

In mei 1922 kwam er te Roesbrugge een handbediende centrale, in het postkantoor, op de markt (nu Generale Bankmaatschappij). Er waren 26 aangesloten abonnees. Op 10 oktober van dat jaar werd Laura Schoonaert (†) aangesteld als telefoniste. In 1929 werd een tweede dorpsgenote als telefoniste aangesteld : Margriet Rosseel (nu wed. Gerard Vitse).

Op 1 september 1947 werd bij openbare aankoop de herberg "Café des Alliés" (nu Prof. O. Rubbrechtstraat 73, mevr. Liliane Vanstraeseele, wed. Dezoutter) verworven door de Regie van Telefoon en Telegraaf (RTT, nu Belgacom) en daar werd de eerste halfautomatische centrale ingericht.

In 1953 werd het net van Roesbrugge geautomatiseerd.

De huidige centrale werd gebouwd in 1963-1964 en op 20 november 1964 in dienst gesteld.

In 1991-1992 werd deze centrale gedigitaliseerd en op 16 juni 1992, te 12 u. werd de telefooninstallatie op de nieuwe inrichting aangesloten.

Op 20 augustus 1993 tenslotte kwam er de telekommunikatiemast. (rab)

BEDANKING

De Karel de Blauwersgilde dankt alle medewerkers, sponsors, brandweer en stadsbestuur voor hun medewerking aan hun 17e FOLKLORISTISCHE HOEVEDAG.

Hopelijk zijn de weergoden ons volgend jaar beter gezind.

provenplein 53
8972 proven
057/30 08 51

top kristof

Voeders DOSSCHE

NIEUW : **kolen - mazout**

Opvolging Emiel Bisschop

† JAARGETIJDE

Eerste droevige verjaardag van het overlijden van

Roger MEULENAERE

Tevens gedenken wij

Achille MEULENAERE

Samen met hen die hen niet vergeten zijn, gedenken wij hen op zondag 26 september '93 om 9.30 u. in de Sint-Blasiuskerk te Krombeke.

Mevr. Georgette Meulenaere-De Wancker en kinderen

KINDEROPVANG

Voor opvang van uw kinderen kunt U terecht bij LOZIE Sandy.

Als zelfstandige onthaalmoeder onder toezicht van Kind & Gezin, biedt zij U volgende mogelijkheden : voltijdse, deeltijdse, vakantie- en buitenschoolse opvang. (aftrekbaar van belastingen).

Voor inlichtingen : Lozie Sandy, Baron Mazemanlaan 33, 8972 Proven - tel. 057/30 04 05.

DAG VAN DE KLANT
Zaterdag 25 september

DEELNEMERS :

ABELE : Leo Boeraeve

BEVEREN-IJZER : Frans Declerck, Antoon Catteeu, De Zaligheid

KROMBEKE : Rik Nollet, Jacques Pyfferoen, Werner Swaels, Jan Vanhee

PROVEN : Boetiek TOPZ

ROESBRUGGE : Boekhandel Schoonaert, Rust Roest, Eddy Ameloot, Elektro Cappoen

WATOU : Vereecke-Vandromme, Maxime Doolaeghe, Luc Goudeseune

WESTVLETEREN : Hendrik Goemaere

STAVELE : Discount Corneillie, 't Jachthuis, Annie Desmytter

EEN MERKWAARDIGE EXPOSITIE TE OOSTDUINKERKE

Graten - Een tentoonstelling rond archeologie en vis

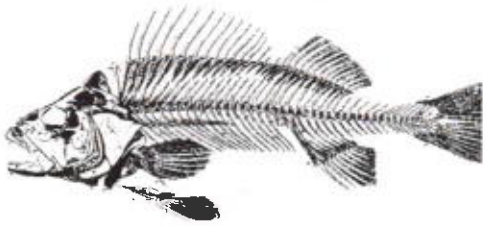

In archeologische sites duiken niet alleen potscherven, voorwerpen allerhande en resten van gebouwen op. Ook organische resten komen er aan het daglicht, bv. beenderen van mens en dier, plantenresten, etensresten, stuifmeelkorrels, enz. Ook deze sporen uit het verleden verdienen aandacht. Het bestuderen van dit materiaal leidt tot verbluffende resultaten. Wetenschappers die zich op dit domein toeleggen noemt men archeozoölogen. Archeozoölogie beoefend in samenwerking met archeologen, wetenschappers en geschiedkundigen is vrij recent.

Organische resten bevatten ondermeer graten. Bodemstalen van diverse archeologische sites worden op een zeef met kleine mazen met water gespoeld. Daarna worden de zeefresidu's uitgesorteerd. De graten worden er uit "gepeurd". Vaak komt daar een loupe aan te pas. De enkele millimeters grote wervels van veel vissoorten behoorden vaak ooit tot ekonomisch belangrijke vissoorten, denken we bijvoorbeeld maar aan haring. Daarop worden de graten gedetermineerd. Dit gebeurt aan de hand van referentiekollekties van skeletten van diverse vissoorten.

Onvoorstelbaar tot wat het bestuderen van deze akelige kleine stekelige dingen, die iedereen kan missen als kiespijn, kunnen leiden. Opgravingen en onderzoek van restmateriaal gebeurde in ons land reeds in volgende sites : Raversijde, Heist, Brugge, Diksmuide, Ieper, Gent, Laarne, Sinaai, Petegem, Ename, Oudenaarde, Antwerpen, Londerzeel, Tongeren, Braives en Namen.

Voor de prehistorische periode worden voor wat zoetwater betreft visbotresten gevonden van meerval en zalm, twee soorten die later in onze binnenwateren niet meer worden teruggevonden. Zeevis werd in die tijden niet naar het binnenland getransporteerd.

Voor de Romeinse tijd worden naast restanten van zoetwatervis ook zeevisresten teruggevonden, al betreft het hier vrijwel alleen kleine soorten die gebruikt werden voor de bereiding van dé vissaus van de Romeinen : garum. Soorten zeevis die hierbij werden gebruikt : driedoornige stekelbaars, spiering, sprot.

Rond de jaren 1000 wordt de steur zeldzamer en komt uiteindelijk niet meer in onze binnenwateren voor. De zeevisserij daarentegen kent een steeds verder groeiende bloei. Er wordt botmateriaal gevonden van haring, platvissen en kabeljauwachtigen.

Rond 1500 wordt de karper bij ons geïntroduceerd om hier te worden gekweekt. Voor wat de zeevisserij betreft zoekt men het steeds meer noordelijk. Dit mag blijken uit soorten als leng en koolvis.

De studie van de opgegraven visbeenresten laat toe de evolutie na te gaan in de visserijmetoden, het gebruikte vistuig, de geëxploiteerde wateren, enz. Voor de historische perioden (Romeins tot na de Middeleeuwen) wordt bovendien getracht de studie van de bodemvondsten te kombineren met historische geschriften. Het is voor deze, maar ook voor vroegere perioden, soms mogelijk, uitspraken te doen over de handelsrelatie tussen kust en binnenland, over het belang van zoetwater- en zeevis, over de statuswaarde van bepaalde vissoorten.

Uit afvalputten blijkt bijvoorbeeld dat kasteelbewoners, kloosterlingen en de gewone bevolking niet dezelfde vis konsumeerden. Rijke lieden stelden zich niet tevreden met volkse vis ! Merkwaardig genoeg werd er zeer weinig visbotmateriaal van dure vissoorten gevonden in de afvallagen van het slot van Laarne... doch de archeologische voorwerpen uit de opgraving suggereren tevens dat de burcht nu niet bepaald door een echt rijke familie uit de feodale elite werd bewoond. Er kan tevens vastgesteld worden dat er een verschillend spektrum aan vis voorkomt op vindplaatsen bevoorraad via het IJzerbekken of via het Scheldebekken. Zo valt bijvoorbeeld op dat het visbotmateriaal afkomstig uit de lakenhal van Ieper vissoorten als rode poon, zeebaars en zeekarper, aan het daglicht stelt, soorten die ondermeer leven aan de westelijke ingang van het kanaal en alleen in het warmere seizoen in de Noordzee.

Een ander aspekt dat vanuit het standpunt van de ekonomische geschiedenis interessant is, vormt de invloed van de vervuiling binnen de middeleeuwse en zelfs Romeinse stad. Bepaalde artisanale aktiviteiten zoals leerlooierij en kopersmeden én de rioolfunktie van waterlopen blijken reeds vroeg voor vervuiling te hebben gezorgd, zij het dan wel meer lokaal dan nu het geval is.

Zelfs overbevissing is niet nieuw. Reeds in de middeleeuwen waren er beschermende maatregelen uitgevaardigd. In 1291 verbood Filips de Schone het vissen met netten waarvan de mazen kleiner waren dan 2,5 cm. Van 1291 naar vandaag is in dit opzicht slechts een zeer kleine stap. Visbotonderzoek toont voor sommige soorten immers aan dat er toen veel grote vissen waren die wat lengte betreft dichtbij of zelfs boven de nu bekende maximumafmetingen liggen. Dit kan er op wijzen dat de vissen, als gevolg van de hedendaagse overbevissing, niet meer de volle groei kunnen doorlopen. Dit geeft het archeozoölogisch onderzoek meteen een ander, hedendaags, belang.

De FAO (wereldvoedselorganisatie) heeft dit ingezien en steunt momenteel een internationaal projekt van visbotonderzoek naar overbevissing.

Het nut van de geschiedenis is hiermee alweer bewezen. Ons ganse doen en laten van vandaag is bepaald en gestoeld op wat we in de loop der tijden leerden. Onze toekomst zit geborgen in de wijze waarop we vandaag en in het verleden handelden. Het bestuderen van geschiedenis kan ons dus richtlijnen geven voor ons menselijk doen en laten ... we moeten alleen maar de durf en de moed hebben deze richtlijnen te volgen.

De tentoonstelling "Graten" loopt nog tot en met zondag 17 oktober in het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke. Ze is elke dag te bezichtigen van 10 tot 12 en van 14 tot 18 uur. De tentoonstelling op zich is gratis doch is gekoppeld aan een bezoek aan het Visserijmuseum waarvoor volgende toegangsprijzen gelden : volwassenen : 80 fr. ; groepen, studenten, 3+, enz. : 50 fr. ; kinderen -12 jaar : 30 fr.

De tentoonstelling werd samengesteld door dr. Anton Ervynck, wetenschappelijk medewerker van het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium -I.A.P., en door dr. Wim van Neer, werkleider aan het Koninklijk Museum van Midden-Afrika.

Door het I.A.P. wordt een boek uitgegeven met de titel *Archeologie en Vis*. De auteurs zijn dr. Anton Ervynck en dr. Wim van Neer. Het boek wordt te koop aangeboden in het Nationaal Visserijmuseum aan 150 fr.

Het geeft een beeld over :

- **Visresten** in de archeologie, metoden van onderzoek. De opgraving, staalname, identifikatie. Mogelijkheden tot interpretatie.
- **De soorten :** wat vinden we terug in onze opgravingen ? Zeevissen, zoetwatervissen. Uitgestorven soorten : kwabaal, steur, elft. Introduktie van soorten : karper, snoekbaars.
- **De visvangst :** hoe ging die in zijn werk ? Archeologische voorwerpen : netten, fuiken, netverzwaringen, haken, harpoenen, haringtonnen. Waar waren vroeger de visgronden ? In welk seizoen viste men welke soorten ?
- **De verwerking** van de gevangen vis. Het reinigen en opdelen van de vis. Manieren van bewaren en transport : pekelen, stokvis, haringkaken.
- Een kronologisch overzicht :

  Visvangst in de prehistorie (Oudenaarde-Donk)

  Vis op het Romeins banket (Tongeren, Braives, Namur)

  garum : de Romeinse vissaus

  Middeleeuwen en vis :

  ° **stad** (Gent, Antwerpen, Diksmuide, Ieper)

  povere vangst in eigen binnenwateren, import van zeevis

  °**abdij** (Ename, Petegem, Baudeloo)

  de voedingsregels (verbod op vlees)

  viskweek in de kloostervijvers

  ° **kasteel** (Londerzeel, Laarne)

  visvangst in de slotgracht

Het werk telt 96 bladzijden met 26 pagina's foto's, waarvan enkele in kleur, formaat A5.

Willem Lanszweert

SCHILDER-BEHANGER
IN UW STREEK

• verf- en schildersmateriaal • kwaliteitsbehangpapier • decoratieve verftechnieken • uitgebreide kleurkeuze •
de nieuwste trends in interieurverven • gordijnen en overgordijnen op maat • zonnewering • vloerbekleding

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

BLASIUSSTRAAT 17C - 8972 KROMBEKE TEL. 057/40.09.40

openingsuren : van maandag tot vrijdag : vanaf 16u. & zaterdag van 9 - 18 u.

ROMMELMARKT

in Haringe

op ZONDAG 26 SEPTEMBER 1993

vanaf 7 uur - vrije standplaatsen

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Een man
die langs
de wegen dwaalt,
met in zijn zak
geen cent :
een landloper
is die vent.

Maar is hij
wel van geld
voorzien,
niet nodig
dat je 't gist,
die man
is een toerist !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

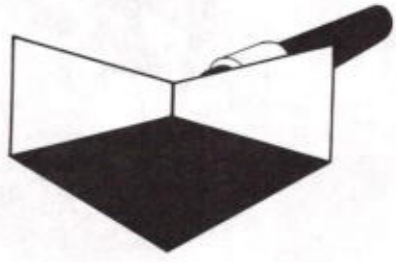

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

Onthaalmoeder
heeft nog plaats voor 2 kindjes.
Dr.J.Gheysenstraat 12, 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 14 29

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA CARINA nieuw 1993
FORD FIESTA diesel 1990
FORD FIESTA autom. 1990
PEUGEOT 405 GRD 1993
TOYOTA STARLET 1990
TOYOTA COROLLA diesel 1989
PEUGEOT 205 diesel 1987

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND SEPTEMBER

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 september
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

MAAND OKTOBER

Kaartingen

• Stavele, Gemeentelijke Zaal
Worstenkaarting
t.v.v. de Muziekmaatschappij
vrijdag 1 oktober vanaf 18 u.
zaterdag 2 oktober vanaf 18 u.
zondag 3 oktober in de voormiddag
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 13 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 30 en zondag 31 oktober
maandelijkse kaarting voor de leden

Vogelpik

• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 1 en zaterdag 2 oktober
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 9 oktober
smijting voor de leden
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 oktober
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, café „De Gouden Arend"
vrijdag 1 oktober vanaf 19.30 u.
zaterdag 2 oktober vanaf 19.30 u.
smijting voor de leden

K.A.V. Roesbrugge-Haringe

• Dinsdag 12 en 26 oktober om 19.30 u. in het zaaltje van de kerk te Roesbrugge : "Menopauze : een levenswende ".

J.K.A.V. en K.A.V. Roesbrugge-Haringe

• Start op woensdag 22 september om 20 u. in de turnzaal van de vroegere jongensschool, Prof.Rubbrechtstraat met een reeks van 10 turnlessen (waaronder aerobic, jazz, balspelen, gym, enz...)
Iedere les eindigt om 22 u. en de laatste is op woensdag 8 december a.s.
Inschrijving: slechts 500 fr. - bij Karin Six-Verfaillie, Haringestr. 26, tel. 057/30 12 79.
• In samenwerking met K.A.V. Proven richten wij een reis in naar het Voedingssalon te Brussel op donderdag 14 oktober. Vertrek om 8 u. op de Markt te Roesbrugge.
Prijs : leden 380 fr. - niet-leden 450 fr. (hierin is inbegrepen reis, fooi chauffeur en inkomgeld). Inschrijven bij Cécile Boone-Ryon te Haringe (tel. 057/30 00 90) vóór 8 oktober a.s.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Op donderdag 23 september om 19.30 u. in "St.-Jozef" te Haringe : kursus "Bloemen schikken".
• Op donderdag 28 oktober starten we met een kursus naaien "Modieus en sportief in nieuwe rekbare stoffen". Ook op 4, 11 en 25 november om 19.30 u. in de school te Roesbrugge. Inschrijven bij N. Vancaeyzeele - tel. 057/30 07 71.

CM Ziekenzorg - Voordracht

• Donderdag 7 oktober om 20 u. in zaal "Kristen Volkshuis" te Roesbrugge : voordracht " 't Zijn de zenuwen ..." door Mevr. Brigitte Persijn.
Wij leven in een jachtige en drukke tijd. Soms voelen wij ons oververmoeid, lijden aan stress, kunnen het tempo niet meer volgen.
Het is goed er even bij stil te staan of de stress de zenuwen reeds heeft aangetast. In een voordracht wil Mevr. Persijn wat dieper op dit thema ingaan en aantonen hoe wij met eenvoudige natuurlijke middelen ons hiertegen weerbaar kunnen maken.
Inrichting : CM Ziekenzorg.
Inkom gratis - Iedereen welkom.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :
- Désiré Bral, 83 j., echtgenoot van Maria Vandenbroucke.
- Constant Lelieur, 85 j., echtgenoot van Marguerite Laseure.

Geboorte :
- Jolien Coertjens, dochter van Peter en Veerle Ryon.

TE KOOP

• **ZITMEUBELEN** in grenenhout.
2 zetels + 1 tweezit.
• **HERENFIETS** "Gazelle-Locomotief"
3 versnellingen
Tel. 057/38 86 53

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

- Alle gelaats- en lichaamsverzorging
- Nieuw en resultaat verzekerd : "Thermisch masker met essentiële oliën"
- Parfumerie met vergroot aanbod en promoties
- Ergo-line zonnebank met medische lampen
  • rug- en halspijnen
  • artrose

Provenplein 3
8972 PROVEN
057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

We zitten weer eens in een ekonomische krisis, die naar men zegt, en met statistieken bewijst, dieper ingrijpt dan de twee voorgaande recessies van 1975 en 1981.

Het is niet alleen ons land dat getroffen wordt, maar het blijkt een wereldwijd verschijnsel te zijn, dat bovendien sedert onheugelijke tijden regelmatig wordt gesignaleerd. Reeds in de bijbel was er sprake van zeven vette en zeven magere jaren. Bestendig wordt een hoogkonjunktuur gevolgd door een inzinking, alleen de lengte van de cyclus varieert.

In de tweede helft van de jaren tachtig kende men een verhoogde ekonomische aktiviteit, omdat de ruwe olie, die enkele jaren voordien boven de 35 dollar per vat stond, was teruggevallen tot nauwelijks 10 dollar.

Er werd daardoor in verhoogde mate geproduceerd, tot - en dat had ons niet mogen verbazen - het verzadigingspunt was bereikt. Bovendien werd in de vorige jaren de roep om meer investeringen te fel en op een onverantwoorde manier beantwoord, met het gevolg dat er altijd maar meer arbeidsbesparende machines werden ingezet. Terwijl de schulden die men voor die investeringen had aangegaan, het financieel evenwicht van tal van bedrijven in gevaar brachten.

Ook dient er gewezen op de nefaste invloed van de media, die voortdurend de nadruk leggen op alle grote en kleine gevolgen van de recessie en daarmee een onzeker en kwalijk klimaat scheppen, dat het verbruik en de ekonomische groei nog meer afremt.

Die paniekerige reakties hebben we de laatste tijd sterk ervaren bij de spekulaties tegen de Belgische frank. Het ligt nog vers in mijn geheugen hoe op een dramatische manier werd meegedeeld dat de Duitse Mark nu 21,421 fr. kostte tegenover 21,396 fr. de vorige dag !

Er worden te veel pessimistische geluiden de wereld ingezonden, die met een masochistisch genoegen worden rondverteld alleen om de sensatie.

In de jaren dertig, toen een felle ekonomische krisis vanuit Amerika naar Europa was overgewaaid, verspreidde men in Zwitserland speldjes, om op de kleren te dragen met de tekst, "Praat niet over de krisis".

De psychologische invloed hiervan was niet gering.

Ik weet het wel, de duizenden die hun werk verliezen, zijn daarmee weinig gebaat, maar met te veel krisispraat zijn ze dat nog minder. En ook sommigen die onder de krisis helemaal niet te lijden hebben, huilen hun deuntje mee.

" t Is nog altijd een beetje zoals vroeger ", meent Gusta, " geef de boffer een brood, de klager heeft geen nood ! "

't Gebeurt wel meer,

Pol

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom ruslig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

U KOOPT 'N GROTE PHILIPS-TV, U KRIJGT 'N KLEINE PHILIPS-TV VOOR SLECHTS 4.999 F.

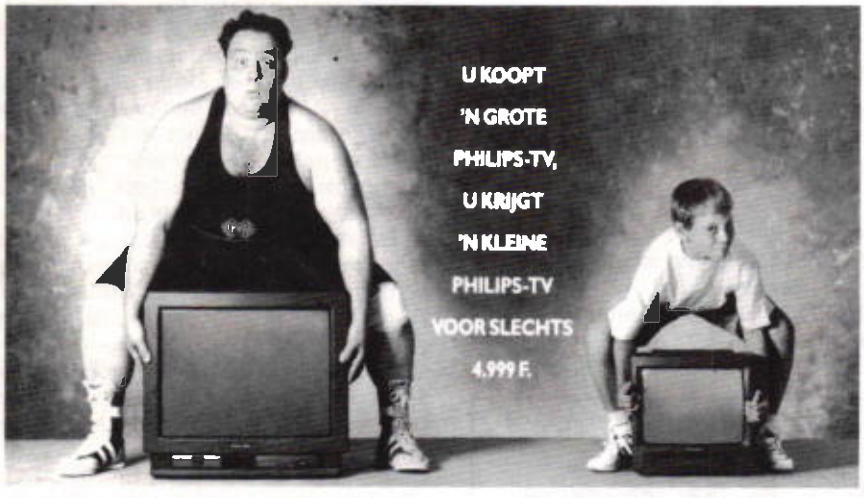

September wordt een heel plezierige TV-maand. Die start bij de Philips-verdeler, met een enorm voordeel. Reken maar uit : u koopt een grote Philips-TV*. En u krijgt een kleine "37 cm" Philips-TV, voor slechts 4.999 fr. op de koop toe (in plaats van 9.999 fr.)! Neem dus snel uw hele gezin mee naar één van de Philips-verdelers die aan de aktie mee doen. En doe de TV-koop van uw leven!

* Op een selektie Blackline S-toestellen, waarover uw Philips-verdeler u alles kan vertellen.

PHILIPS

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Harietje Gareel wrochte ol vijfentwintig jaar voor de prochie, en è ging daarvooren è décoreert zyn, op è feeste de zundag van de kermesse ...

Harietje wos è klawierig ventje, die onder 't werk osan klapte van " 't moet avanceeren", zoodat'n de bynaame kreeg van 'Harietje avance' ... Hij wos rond de zestig en weunde by zyn moeder, die ollange weewe wos ... Harietje wos eigentlijk è trouwd, maar zyn wuuf hadde hem, achter è jaar, in plan è laaten en è wos toen weere by zyn moeder gaan weunen.

"Horkt è keer!" zei Maine, dat wos Harietje's moeder ... " 'k gaan by die feeste, è chieken maaltyd geeven in "De Welkom". Buiten de familie, gaan'k ol nuuze beste kennissen vraagen en nuuze naaste gebuurs!"

"Je gaat toen oek Miete Venyns moeten vraagen!" zei Harietje ... "en ze weet nooit anders of kwaad van nuus en olleman!"

"We meugen heur ollezins niet uitsluiten!" zei Maine ... "want z'is bekwaam van achternaar, daarvan è geheel spel te maaken!"

De zundag van de feeste, stoeg er veele volk te kyken ols Harietje buitenkwam uit 't gemeentehuis, met zyn décoratie op zyn borst. De burgemeester stoeg nevens Harietje, om hulder portret te laaten trekken, voor in de gazette. In "De Welkom" waaren ze ol op post die è vraagd waaren, zelve Miete Venyns, maar oek de burgemeester en è paare van de gemeenteraad. Van eeten en drank wos er nieten tekort en er wos veele 'embiance'.

Djuuste vóór dat ze de taarte gingen opbrengen, stoeg de burgemeester rechte om è woord te zeggen, en 't wos meteen stille.

De burgemeester bedankte eerst Harietje's moeder, Maine, voor de smakelijke ontvangste en è begoste toen è beetje te boffen op het werk dat Harietje in ol die jaaren zóó sekuur' è daan hadde en nog deed. "Harietje is oltyd op post, 't zy by goed of slecht weere, koud of warme! Harietje is è werker! " zei de burgemeester ... "waaraan dat er veele jonge gasten, die 't liever op hulder gemak pakken, è voorbeeld meugen neemen. En, om het met een oude, vlaamsche spreuke te zeggen!" besloot de burgemeester ... "Harietje is nog een van d'oude garde!"

Ze riepen ol "bravo" en klapten in hulder handen.

"Wuk zei de burgemeester daar laatst?" vroeg Miete Venyns, die nogol doof wos, teegen Febronie Planckes, die nevens heur zat ...

"Dat Harietje nog een is "van d'oude garde"! zei Febronie, dichte by heur oore.

" 'k Gelooven dat rechtuut!" kwekkelde Miete ... "d'oude garde zat daar, in den tyd, dikkers è noeg te Maine's, konsuus om kaffie te drinken!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 10 oktober 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 220 fr

Machtige Duinenabdij uit onze Westhoek, Berg van Zilver, stichtte in 1175 de abdij Ter Doest te Lissewege-Brugge.

KOSTBARE HANDSCHRIFTEN DOOR ABT ANSELM MET MONNIKENGEDULD BESTUDEERD.

Wanneer in 1107 de benediktijnermonnik Ligerius uit Frankrijk kwam en zich in de duinen van Koksijde vestigde, was de streek *woest* en *onbewoonbaar*. (1)

Vlug echter evolueerde de kluizenaarsgemeenschap van Ligerius tot een volwaardige abdijstruktuur, aanvankelijk geïnspireerd door de benedictijnen van Savigny in Normandië.

In 1138 sloot deze *Duinenabdij* zich aan bij de hervorming van Cîteaux en deed twee jaar later reeds een stichting te Clairmarais, om in 1175 uit te zwermen naar *Ter Doest* te Lissewege. Deze drie abdijen kozen, zoals vele andere, voor de vernieuwde monastieke levenswijze van de Cisterciënzers.

In de eerste helft van de 13e eeuw bereikten zij hun hoogtepunt. Abt Nicolaas van Belle (1232-1253) van de Duinenabdij, noemde zijn communauteit onomwonden een *Berg van Zilver*. (2)

Vanaf het prille begin van ieder van deze stichtingen, werd aan kopieerwerk gedaan van handschriften. Het is slechts na 1480, door de verspreiding van de boekdrukkunst, dat de produktie van de handschriften verdrongen werd. Zowel Clairmarais als Ter Doest waren als dochterhuizen van de Duinenabdij spiritueel en materieel in staat om van bij de stichting te starten met een eigen scriptorium. De abdij van Ter Doest had een uitgebreid en zeer rijk handschriftenbezit.

Abt Anselm Hoste van de Sint-Pietersabdij te Steenbrugge is er met monnikengeduld na jarenlange studie in geslaagd *honderdvijfenvijftig* handschriften van Ter Doest terug te vinden, te bestuderen en hieromtrent een boeiend en vlot lezend boek te publiceren. Het boek, werd voorgesteld in de kunstgalerij De Valckenaere te Lissewege, tijdens een massale bijeenkomst op 24 september jl. (3)

Sponsoring is van alle tijden.

In vergelijking met de eertijds zo'n kwalitatieve en kwantitatieve boekenschat van de abdij Ter Doest, zijn de honderdvijftig handschriften misschien niet eens zoveel. Toch is dit nog vijfenvijftig meer dan deze uit Clairmarais die in de Bibliothèque Municipale te Sint-Omaars worden bewaard en de twintig uit de abdij van Vaucelles (15 km ten zuiden van Kamerijk) die te Kamerijk een onderkomen vonden.

Van de honderdvijfenvijftig kostbare banden, bevinden zich honderdvijfentwintig in de Brugse stadsbiblioteek, *De Biekorf* (4), drieentwintig in het Grootseminarie te Brugge en zeven in andere biblioteken, w.o. één in de Biblioteca Apostolica Vaticana.

De biblioteek van Ter Doest zal ongemeen rijk geweest zijn en de bloeitijd van het scriptorium aldaar situeert zich op het einde van de 13e eeuw. Een eeuw vroeger beschikte de Lisseweegse abdij echter al over een stel handschriften die net als in alle andere Cisterciënzerbiblioteken van de 12e eeuw inhoudelijk alle identiek waren samengesteld. Na de bijbel, zijn het de vier Kerkvaders: Augustinus, Gregorius, Hiëronymus en Ambrosius, die het geestelijk leesvoer en stichtend voorbeeld waren van de monniken, naast de vrome regel van Cassianus en het lichtend pad van o.a. hun leider en stichter Bernardus van Clairvaux zelf. De oudste vermeldingen van boekenbezit (codices) in de abdij van Ter Doest, is een toevallige inventaris uit de 13e eeuw die bewaard wordt in de Brugse stadsbiblioteek. Dit bewijst alleen maar dat het overschrijven van handschriften in het eenzame, waterrijke en zompige Zwinestuarium een aanvaarde, gewaardeerde en lastige hande*narbeid* was van kalligrafen, scriptoren en miniaturisten binnen de abdijmuren. Men had trouwens deze handschriften van bij de stichting broodnodig voor gebed, het voorlezen en meditatie van de monniken.

De rijkdom van de abdij werd naast het grondbezit geëvalueerd naar rato van de beschikbare handschriften. Het schrijven, verluchten en afwerken hiervan was een werk van lange adem. Eén handschrift kostte, uitgedrukt in waarden van nu, de prijs van een komfortabel huis. Gelukkig waren er, vooral in de 13e eeuw, die een onstuimige ekonomische groei kende, heel wat bemiddelde mecenassen die als schenker en opdrachtgever de biblioteek van Ter Doest verrijkten. Sponsoring is van alle tijden en heel wat begoede lieden van het Sint-Donatiaankapittel van Brugge, die de goede relatie tussen abdij en kapittel met schenkingen bezegelden herdachten op deze manier, Haket, de eerste abt van Ter Doest (1174-1179) die eertijds kanunnik was van hun kapittel.

Dom. Anselm Hoste,
abt van de Sint-Pietersabdij te Brugge

Maar ook priesters, edelen en rijke burgerij die zich sinds mensenheugenis een plaats in het hemelse hiernamaals kochten, lieten zich niet onbetuigd. Zo schonk David, priester van Lissewege, bij testament van april 1269 twee handschriften aan Ter Doest. Maar er is meer en voor wat hoort

►

wat. Veel rijkaards wilden op Ter Doest begraven worden en kompenseerden deze laatste wilsbesluiten met schenkingen van handschriften.

Zo was er die ene Nikolaas van Biervliet (junior), die bij testament van 10 juli 1300 *al* zijn handschriften over geneeskunde, over grammatica en dialectica aan Ter Doest overmaakte in ruil voor een laatste rustplaats in de abdij. Hij voegde er aan toe dat hij in habijt (de smoking van nu) wilde begraven worden om zo het einde der tijden af te wachten.

Vele eeuwen vooraleer Veeweyde "De Maatschappy tegen de Wreedheid jegens Dieren" oprichtte...

Niet alleen de fysische inzet van de lekebroeders, die in slecht verwarmde en onkomfortabele scriptoria hun rug en ogen kapot maakten en krom liepen van artritis, reuma of jicht, maakte de handschriften zo uniek. Het *perkament* en *het velijn* waarop geschreven, getekend en gekleurd werd, was van een uitzonderlijke waarde. Twee schriftsoorten zijn op deze duurzame materie van de handschriften van Ter Doest terug te vinden. Enerzijds het Karolingische minuskel (tot 13e eeuw) en anderzijds de gotische letter (13e-15e eeuw) die tot driemaal meer woorden per regel kon bevatten.

Een der pronkstukken van Ter Doest is een pracht van een bijbel, die het voornaamste boek was in de abdijbiblioteek. Formaat 430 x 310 mm en bestaande uit vier delen, waarvan het tweede deel jammerlijk is verloren gegaan. Het werd geschreven door een der meest vermaarde kopiïsten van de abdij, lekebroeder Henricus, die het werk afmaakte naar het einde van de 13e eeuw. *Driehonderd* lammeren dienden geslacht te worden om voor het nodige perkament te zorgen om één deel te voltooien. De vier delen samen veronderstelt een slachtpartij van *twaalfhonderd* lammeren die hun huid duur verkochten om dit aan het Woord Gods te verpanden.

Een uniek missaal op *velijn* was eveneens de blikvanger binnen de abdij en wordt in de Brugse stadbiblioteek bewaard. Om het dure en fel begeerde velijn te bekomen, werd het ongeboren lam uit de moederschoot gesneden om zijn fijne huid tot schrijftafel te bewerken. Waren Veeweyde, Green Peace of de Groenen toen al present geweest, dan hadden zij aan deze beesterij een ferme kluif gehad. Zoveel is zeker, naar mate de tijd verder schrijdt, krijgt de velijn-missaal steeds grotere antikwarische waarde die niet meer met het slijk der aarde te vereffenen valt.

Dat de produktie van dergelijke kostbaarheden het gevolg waren van de welstand en welvaart binnen de muren van Ter Doest is duidelijk. Deze hoogkonjunktuur bracht eveneens monniken uit Lissewege naar Parijs om er te studeren aan het Sint-Bernarduskollege, dat de Cisterciënzers aldaar hadden opgericht in 1224. Daar werd hun aandacht niet uitsluitend meer gericht op teologie en evangelie, maar zij kwamen

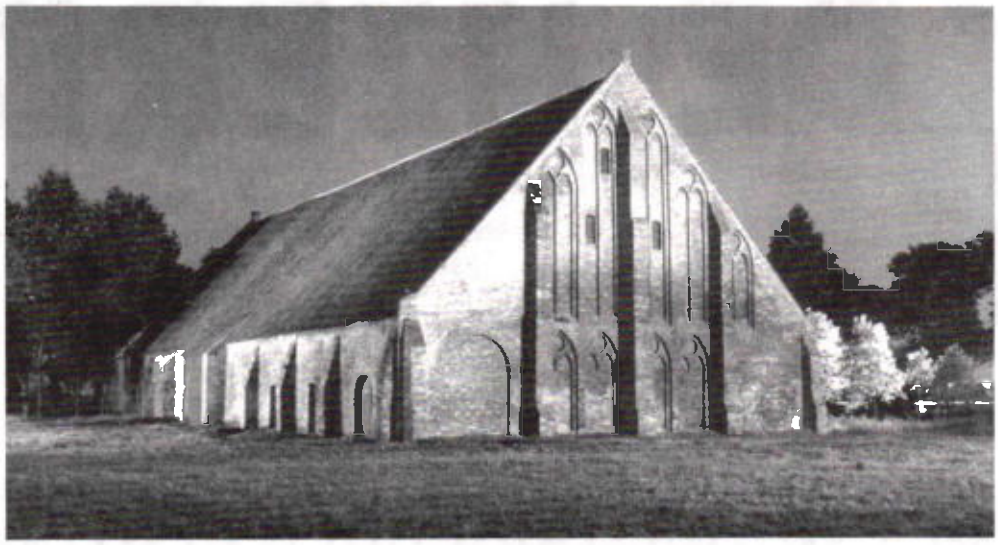

De monumentale schuur (1280) van de abdij Ter Doest.

oog in oog te staan met filosofische en profane werken. De monnik Jan van He uit Ter Doest, die daar eveneens kollege liep bracht uit Parijs handschriften mee. Gezien hij over een beperkte beurs en gering studentenbudget beschikte waren deze werkjes eerder kleine codices, waarvan één in het Sint-Catheryneconvent te Utrecht bewaard wordt, dat ik deze zomer aldaar mocht bekijken.

Op schutbaden of zo onopvallend mogelijk in de marge geschreven, zodat zij hierdoor toch enige aandacht vragen, openbaren de handschriften vele gevoelens van conversen, die zich afreageren tegen koude, eentonigheid, onbegrip, pesterijen, gezag, gebroken vriendschap e.d.m.

Een der 13e eeuwse handschriften bevat zelfs twee minnegedichten, geschreven door een anonieme monnik uit Ter Doest, die er alle belang bij had anoniem te blijven. Zij staan er als een verademing tussen al dat Latijn (s). Vier van die verzen, die ons aan Moritoen doen denken, willen wij de lezer niet onthouden.

-o reine wif ghi doet mi pine
ghi sijt mins herten dedicine
-ghi sijt mijns herten coninghinne
ontsluut uw herte ende laet mi inne.

Een ander handschrift bewaart vijf regels over de Gulden Sporenslag, die tot de vroegste getuigenissen behoren van Vlaanderens overwinning op de Franse ridders in 1302.

Willem van Saeftinge en konsorten

In de 14e en 15e eeuw verkeerden de abdijen in materiële en spirituële nood. Vooral tussen 1360 en 1440 was de krisis dramatisch. Er waren geen roepingen meer en het machtige *Cluny* viel van driehonderd monniken op zestig.

De abdij Ter Doest werd betrokken in de oorlog tussen de koning van Frankrijk en Gwijde van Dampierre, graaf van Vlaanderen. Terzeldertijd ontstonden innerlijke spanningen tussen lekebroeders en monniken waarin Willem van Saeftinge de centrale figuur werd in dit groeiend konflikt en voor moord niet terug schrok.

In de zgn. *Codex Dunensis*, die uit Ter Doest stamt, zijn veertien dokumenten opgenomen, die deze interne konflikten op de voet volgen.

Deze en andere externe en interne faktoren hebben het boekenbezit van Ter Doest aanzienlijk doen verminderen.

Maar ook drie abten van het bescheidener Ter Doest die promoveerden tot abt van de machtige Duinenabdij, namen kostbare handschriften met hun bagage mee.

Jan Sindewint, monnik van Ter Duinen verklaart in 1311, achttien handschriften in zijn bezit te hebben, afkomstig van Ter Doest. Hij had die gekregen van zijn medestudent te Parijs, Jan Van He, monnik van Ter Doest.

Hoezeer de banvloek ook in het eigendomsmerk of Ex Libris van Ter Doest vermeld stond, de lange vingers werden er niet korter door. De waarschuwing luidde als volgt: *Liber beate Marie de Thosan. Si quis cum abstulerit onathema sit.* Wat zoveel wil zeggen als: *(Dit) boek is eigendom van de abij van Ter Doest. Wie het zou stelen weze vervloekt!*

De resterende handschriften van Ter Doest belandden na de brandstichting van de beeldenstormers in 1624 in de Duinenabdij. Zij werden er geïnventariseerd en voorzien van het eigendomsmerk van de Duinenabdij, een gotisch kruisje van 10 mm.

In de Franse Revolutie gingen de handschriften naar de centrale biblioteek van Brugge.

Een der laatste monniken, Nicolaas de Roover († 1833) had honderdvijfenzeventig handschriften heimelijk verborgen, waarvan na zijn dood een deel naar de bisschop van Brugge ging en die later in het Grootseminarie zouden belandden.

(Vervolg blz. 554)

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (8)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

Stevin verbetert Copernicus

Stevin is geboren ongeveer een eeuw na het verschijnen van Copernicus' *De revolutionibus orbium coelestium*, en toen hij, misschien wel dertig jaar later, begon na te denken over de bouw van het wereldstelsel, bleek hij onder de geleerden een van de eerste aanhangers van Copernicus te zijn.

We weten dat Stevin bij zijn buitenlandse reizen, de toenmalige hoofdstad van Polen, Krakau bezocht, want in zijn astronomische geschriften heeft hij het over de wandschilderingen aan het hof van de koning van Polen, aldaar. Zijn bezoek aan deze stad zou wel eens kunnen ingegeven zijn door zijn bewondering voor Copernicus, aangezien de schepper van het heliocentrische wereldbeeld studeerde aan de Jagello-universiteit (gesticht in 1364) te Krakau van 1491 tot 1495.

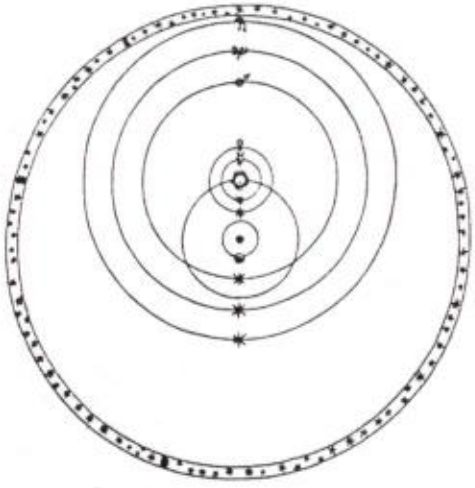

Wereldstelsel van Tycho Brahe met de Aarde als rustend middelpunt. De Zon wentelt om de Aarde, maar de planeten draaien om de Zon.

Dat Stevin een aanhanger was van de leer van Copernicus bleek pas duidelijk, in 1608, bij de publikatie van zijn traktaat *Van den Hemelloop*, dat voorkomt in zijn *Wisconstige Ghedachtenissen*.

Omstreeks dezelfde tijd zouden Kepler en Galilei ook hun voorkeur voor Copernicus laten blijken (48), terwijl echter het geocentrisme (Aarde in het midden) weer eens verdedigd werd met een door de Deense sterrenkundige Tycho Brahe (49) in 1588 gepubliceerd stelsel, dat wel de planeten rond de Zon liet draaien, maar in zoverre van Copernicus afweek dat hij de Zon met haar gevolg rond de stilstaande Aarde liet wentelen. Mede door de steun van de jezuïeten en het in 1616 op de index plaatsen van Copernicus' werk, zou het kosmologisch systeem van Tycho Brahe de hele 17e eeuw domineren.

Stevins traktaat *Van den Hemelloop*, waarin hij zijn tegendraadse inzichten heeft neergeschreven, is verdeeld in drie boeken.

In de eerste twee boeken behandelt hij de beweging van de zeven *dwaelders* (Zon, Maan en de vijf toen bekende planeten), uitgaande van het geocentrische stelsel Aristoteles-Ptolemaeus, waarmee hij blijkbaar niet akkoord gaat, immers het tweede boek draagt als titel, *Oneyghen stelling eens vasten Eertscloots* (onjuiste stelling van een vaste Aarde).

In het eerste boek werkt hij met de bestaande efemeridentabellen en poogt daarmee de bewegingen van de zeven zgn. planeten af te leiden. In het tweede boek worden die bewegingen aan de hand van wiskundige bewerkingen, nauwkeurig onderzocht.

In het derde boek, dat als titel draagt, *Wesentlicke stelling des roerenden Eertscloots* (juiste stelling van een bewegende Aarde), herneemt hij de wiskundige bewerkingen uitgaande van de teorie van de bewegende Aarde, door Stevin "de ware teorie" genoemd.

In het eerste hoofdstuk van het derde boek meent Stevin - die nochtans geen astronoom was - de voorstelling van Copernicus wat betreft de bewegingen van de Aarde, te moeten verbeteren. We hebben gezien dat Copernicus aan de Aarde een derde beweging had toegekend. Hij meende dat de aardas in de loop van een jaar een kegelvormige omwenteling maakte, met een cirkelvormige verplaatsing van de noordpool tot gevolg.

Deze beweging beschouwde Copernicus blijkbaar inherent aan de jaarlijkse omloop rond de Zon, want men kon zich in die tijd maar moeilijk voorstellen dat terwijl de Aarde een baan om de Zon doorliep, de aardas evenwijdig bleef aan zichzelf.

Stevin vond deze derde beweging een onnodige en onwaarschijnlijke komplikatie en schreef in verband daarmee : "Daar deze derde beweging door Copernicus eenvoudig genoemd wordt zonder enige natuurlijke reden of bewijs, heeft deze stelling mij lang in gedachten gehinderd. Maar naderhand werd door William Gilbert (50) een boek gepubliceerd over de grote aardse magneet, waarin de natuurlijke oorzaak van deze derde beweging naar mijn mening is verborgen en geopenbaard. Evenals de kompasnaald van een schip bij verandering van koers dezelfde richting behoudt, heeft de as van de magnetische aarde een constante richting in de ruimte. Beter is het daarom deze eigenschap niet beweging te noemen, maar magnetische stilstand (seylsteenighe stilstandt)".

Stevin eindigt dit derde boek met de opmerking dat de nog bestaande verschillen tussen teorie en waarneming eerst kunnen worden opgelost als nauwkeuriger waarnemingen zijn gedaan, waarvoor echter ook betere instrumenten nodig zijn.

Hij stelt bovendien de vraag of het wel noodzakelijk is aan te nemen dat de Zon het centrum uitmaakt van de sfeer der vaste sterren. Het estetisch-religieuze argument van Copernicus, waar hij zegt dat er "geen betere plaats is voor de lamp dan in het midden van de tempel" geeft Stevin geen volledige voldoening en hij schrijft in dit verband : " 't sijn wel beweeghlicke natuerlicke redenen, maer op gheen Meetconstig bewijs ghegront." Inderdaad de matematische bewijzen voor de stelling van Copernicus ontbraken.

In het vijfde hoofdstuk en het aanhangsel van dit derde boek behandelt Stevin de wijze waarop Ptolemaeus en Copernicus pogen de verschillen tussen de berekende en de waargenomen posities van de planeten te verklaren met epicykels en excenters.

Hij handelt er ook over de precessie, of de beweging van de aardas om de hemelpool (51) en vraagt zich af of er hier ook onregelmatigheden voorkomen. Hij brengt dit in verband met het feit dat de expeditie van Barents en Heemskerk naar Nova-Zembla, in de winter van 1596-1597, vaststelde dat de poolnacht begin november veel later kwam dan voorzien, en dat er nog meer achterstand voorkwam bij de aanvang van de pooldag, begin februari.

Calvinistisch protest

Toen in 1608 Stevins *Wisconstige Ghedachtenissen* werden gepubliceerd, verscheen terzelfdertijd een Latijnse vertaling, door Willebrordus Snellius (52), onder de titel *Hypomnemata Mathematica*, waarin werd gezegd dat het om leerstof ging die prins Maurits (53) had ingestudeerd.

De Friese calvinistische geschiedschrijver Ubbo Emmius (1547-1625), die rektor was van de Latijnse school te Groningen, en later (1614) de eerste rektor magnificus werd van de nieuwe hogeschool aldaar, die blijkbaar een en ander over dat werk had gehoord, schreef op 19 september 1608 een verontwaardigde brief aan zijn vriend Sibrandus Lulbertus (1556/57-1625) te Franeker, in verband met Stevins kosmologische visie. Van deze brief, die zoals dat in die tijd hoorde, in het Latijn geschreven was, komt er een vrije vertaling voor in *Het Land van Rembrandt* van Busken Huet (54) : "Ik verneem dat er een groot werk is uitgekomen, welks titelblad de naam van onze prins Maurits vermeldt : 's-Prinsens *Hypomnemata Mathematica*, bezorgd door Simon Stevin, wiskunstenaar, een vriend van de prins, en dat de prins het heeft verbeterd en vermeerderd. Men zegt mij dat het verschenen is in drie talen : het Latijn, het

►

Ubbo Emminius (1547 - 1625)

Frans en het Nederlands. Stevin heeft er zijn eigen meer dan onzinnige en ongerijmde meningen ingelast : dat de aarde draait, zij licht geeft uit zichzelf, zij een achtste planeet vormt onafscheidelijk verbonden met de maan, en er op de maan " nieuwe aarden" en "volle aarden" worden waargenomen, evenals "nieuwe manen" en "volle manen" op de aarde, en meer van die praatjes. Ook, dat de maan bewoond is ; en dergelijken. Genadige God, wat durft het ongeloof al niet ! Wat schromelijkers kan het onderstaan tot omkering van al onze wetenschap en onze godsdienst ! Want het is om het slopen der grondslagen te doen. Indien deze dingen waar zijn, en naar ik hoor verdedigt de schrijver ze met hand en tand, dan is Mozes een leugenaar, dan liegt de gehele Schrift. Het smart mij dat de naam en de studiën van de prins door dit pek besmet, deuren en vensters voor de laster openzet, en gelegenheden aangeboden worden om de gehele openbare zaak in kwaad gerucht te brengen. Wilde Stevin zijn dolhuisdromen volstrekt venten, hij had ze in een afzonderlijk werk van hemzelf bij elkaar moeten stellen. Dit zou het middel geweest zijn, zaakkundigen een vrolijk ogenblik te bezorgen."

De geleerde geschiedkundige, de hooggeachte rektor Ubbo Emmius heeft zeker nooit vermoed, dat hij met dit schrijven vele generaties na hem, een "vrolijk ogenblik" zou bezorgen.

Begin oktober 1608 schreef Emmius bovendien nog een soortgelijke brief aan Johann Witten, en als deze daarop een poging deed om Stevin te verdedigen, antwoordde Emmius op 20 oktober : "Ik kan Stevin niet op dezelfde wijze verontschuldigen. Indien hij het voorbeeld van Copernicus gevolgd had op alle punten, zou ik het met U eens zijn. Maar de kwestie doet zich op een heel andere wijze voor. Immers er bestaat een groot verschil tussen enerzijds met de bouw van een hypotese aan te tonen dat hij in staat is alle verschijnselen uit te leggen, en anderzijds deze hypotese voor juist en waar te verklaren en de werkelijkheid ervan te verdedigen met redeneringen en argumenten, wat naar anderen mij hebben verteld (want ik zelf heb het werk nog niet gelezen) Stevin dan ook doet, in tegenstelling met Copernicus. Onbetwistbaar komt dit erop neer de Heilige Geest die tot ons spreekt door de Heilige Schrift, te beschuldigen van leugens...". (55)

Dat bewijst dat men er nog lang niet aan toe was Copernicus, of in elk geval het heliocentrische stelsel veel krediet te geven. Het volgende jaar, 1609, werd professor Van Veen (de Veno) uit zijn funkties ontzet aan de universiteit van Franeker (gesticht in 1585) omdat hij positie had gekozen tegen de leer van Aristoteles.

De Gentenaar Filip van Lansbergen, die in Engeland wiskunde had gestudeerd, was hervormd predikant geworden te Antwerpen, waarna hij na de val van de stad in 1585 uitweek naar het Noorden. Daar werd hij in 1613 als predikant uit zijn ambt ontzet. Een ontslag dat men motiveerde door erop te wijzen dat hij de leer verkondigde van "de stilstaande Zon en de beweging van de Aarde". In 1629 schreef hij een werkje, waarin hij het stelsel van Copernicus verdedigde, maar hij werd terechtgewezen door de Leuvense hoogleraar Libert Fromondus.

In 1617 was de derde druk verschenen van Copernicus' werk, verzorgd door de naar Noord-Nederland uitgeweken Brugse medicus Nicolaas Mulerius, die de eerste professor in geneeskunde en wiskunde was van de in 1614 opgerichte universiteit te Groningen. Mulerius voorzag deze uitgave van een gedegen kommentaar, eigenaardig genoeg om het heliocentrisme tot op de grond af te breken. Het jaar tevoren had hij dit reeds gedaan op teologische gronden en hij deed dit nu aan de hand van sterrenkundige motieven (56).

Nog in 1689 heeft Jan Luyts, hoogleraar aan de universiteit van Utrecht, nog een werk over astronomie uitgegeven, waarin hij de leer van Copernicus verwierp. En nog twee jaar later, in 1691, kreeg de Leuvense professor Martijn van Velden, die een aanhanger bleek te zijn van het heliocentrisme, na een langdurig en uitvoerig proces, bevel van de universiteitsoverheid die tesis te schrappen of te wijzigen (57).

Uit de brieven van Ubbo Emmius blijkt alleszins dat Stevins Copernicaanse sympatieën, ook in het zgn. verdraagzame Holland niet in dank werden afgenomen. Professor dr. D.J. Struik, de eminente historicus van de wiskunde heeft gesuggereerd dat de zozeer gewaardeerde Stevin wellicht nooit tot hoogleraar aan de door hem in 1600 ontworpen ingenieursschool werd benoemd, wegens zijn "copernicaanse ketterijen" (58).

Volgende keer :
In dienst van prins Maurits van Nassau

Noten :

(48) Johannes Kepler (1571-1630) voelde zich reeds als student aangetrokken tot het systeem van Copernicus. Maar hij publiceerde zijn inzichten hieromtrent pas in 1609, in zijn *Astonomia Nova* (Nieuwe Astronomie). In dit nogal warrige boek verkondigde hij dat de planeten ellipsvormige banen beschreven rond de Zon. Het werk maakte voorlopig niet de minste indruk.
Galileo Galilei (1564-1642) hoorde in 1609 over de uitvinding van de verrekijker, en slaagde erin zelf een kijker te konstrueren, die hij op het uitspansel richtte. Toen hij bemerkte dat er rond Jupiter vier manen cirkelden, waaruit bleek dat de Aarde niet het middelpunt was van alle beweging in het heelal, werd hij een overtuigd aanhanger van Copernicus. Die mening verkondigde hij openlijk in zijn in 1613 verschenen *Delle Macchie Solari*.

(49) Tycho Brahe (1546-1601) had met de steun van de Deense koning Frederik II op Hveen, een eilandje in het Sont, twee sterrenwachten gebouwd. Hij was bekend als de beste waarnemer van zijn tijd. Hij verwierp de ideeën van Copernicus, op astronomische en teologische gronden.

(50) William Gilbert (1544-1603) was een Engelse medicus en natuuronderzoeker, die in 1599 lijfarts werd van koningin Elisabeth. Gilbert werkte voort op de ideeën van Petrus Peregrinus, een Picardiër, die leefde in de tweede helft van de 13e eeuw en een korte maar opmerkelijke verhandeling schreef over de magneet en het kompas : *Epistola de Magnete*. Gilbert experimenteerde met een bolvormige magneetsteen, *terella* genoemd, en kwam tot de konklusie dat de gehele bol, en analoog daarmee de gehele aarde, een richtende werking uitoefent op de magneetnaald. In zijn boek *De magnete philosophia nova* (1600) schrijft hij, dat de Aarde zich gedraagt als een grote bolvormige magneet.

(51) De noordpool beschrijft een cirkel in ca. 26.000 jaar. De Griekse sterrenkundige Hipparchos ontdekte de precessie ca. 150 v. Kr.

(52) Willebrordus Snellius (1580-1626) Nederlandse wis- en natuurkundige, die bevriend was met Tycho Brahe en Kepler en in 1613 hoogleraar werd te Leiden.

(53) Prins Maurits (1567-1625) was de zoon van Willem van Oranje en zijn tweede vrouw Anna van Saksen.

(54) C.D. Busken Huet, *Het land van Rembrandt*, 2e druk 's Gravenhage, 1974, p. 359-360.

(55) De originele Latijnse tekst werd gepubliceerd in : H. Brugmans: *Briefwechsel des Ubbo Emmius*, Den Haag, 1923, p. 51-52.

(56) L. Elaut, *Nicolaus Mulerius uit Brugge, de eerste medische hoogleraar te Groningen (1564-1630)*, in : Scientiarum Historia, 1, 1959, nr. 1, p. 7.

(57) A. Stévart, *Corpernic et Galilée devant l'université de Louvain - Procès de Martin-Etienne Van Velden*, Luik, 1891.

(58) D.J. Struik, *Het land van Stevin en Huygens*, 3e dr., Nijmegen, 1979, p. 72.

TV-BRTN TE ROESBRUGGE

Op dinsdag 12 oktober jl. kwam een afvaardiging (producer, regisseur en regie-assistent) van het departement kultuur van de BRTN naar Roesbrugge, bij onze medewerker Roger-A. Blondeau om een TV-programma voor te bereiden gewijd aan de persoon en het werk van Gerard Mercator (die in 1994 zal herdacht worden gezien hij dan 400 jaar is overleden), naar aanleiding van het verschijnen bij de uitgeverij Lannoo, van de eerste in het Nederlands gestelde biografie van Mercator, waarvan Roger Blondeau de auteur is.

In het septembernummer van het driemaandelijks tijdschrift SEPTENTRION, van de stichting "Ons Erfdeel" verscheen van de hand van Blondeau een geïllustreerde bijdrage : *Godefroid Wendelin (1580-1667) précurseur de Kepler et de Newton* (p. 48-55).

Exemplaren van dit tijdschrift zijn te bekomen bij SEPTENTRION, Murissonstraat 260, 8931 Rekkem.

TE KOOP

- **FIAT PANDA** - bouwjaar 1985 - in goede staat (1 maand geleden gekeurd zonder knips) - Prijs overeen te komen.
  Tel. 057/30 02 80.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 18 september jl. is te Borgerhout overleden doctor dierenarts Julien Deraedt.

Doctor Deraedt was geboren te Lemerlerault (Fr.) op 14 juli 1918. Hij vestigde zich als dierenarts te Roesbrugge einde september 1944, maar verliet de gemeente begin 1954 voor Berchem en naderhand Antwerpen, waar hij verbonden was aan een slachthuis.

Hij was weduwnaar van mevr. Elisabeth Verfaillie Missiaen (overleden op 7 oktober 1989).

We vernemen - zij het wat laattijdig - het overlijden van mevr. Agnes Vastraceele, in een Rusthuis te Sint-Lambrechts-Woluwe, op 19 maart 1993. Zij was geboren te Roesbrugge op 14 januari 1907, als de oudste dochter van veldwachter Emiel Vanstraceele en mevr. Rachelle Vandewalle. Bij haar afsterven was zij reeds een 15-tal jaren weduwe van Aimé Scharre, eveneens welbekend te Roesbrugge, en destijds postbode te Brussel. Mevr. Agnes Vanstraceele heeft jarenlang ingestaan voor de opvoeding van de twee zoontjes, Freddy en Eddy van haar vroegtijdig overleden zuster Jenny, echtgenote Georges Devreker.

Freddy (52) en Eddy (46) zijn thans de uitbaters van een zeer bekend Brussels restaurant (een ster in de Michelin-gids) "La Belle Maraichère", gelegen Sint-Katharinaplaats 11 (dicht bij het Beursgebouw).

Op 19 september jl. is in de Sint–Jozefskliniek te Brugge mevr. Antoinette Duponcelle overleden.

Zij was geboren op 4 januari 1916 te Beveren/IJzer (Beverenkalsijde - nu Henri Vandeputte) als kind van postbode Emiel Duponcelle en mevr. Albertine Cremmery (afkomstig van Zarren).

Antoinette was in haar jeugd bediende bij de firma Camerlynck. Zij trad in februari 1946 in het huwerlijk met Michel Gouwy van Beveren/IJzer. Zij vestigden zich aanvankelijk te Sint-Jans-Molenbeek en vanaf 1981 te Brugge. Michel Gouwy is overleden op 19 oktober 1984.

Op zaterdag 9 oktober jl. is te Veurne in de St.-Augustinuskliniek apoteker Georges Samyn overleden.

Hij was geboren te Menen op 9 augustus 1916.

In juli 1933 vestigde de familie Samyn zich te Roesbrugge. Na zijn apotekersopleiding te Leuven en onmiddellijk na zijn huwelijk met mej. Sabine Louwagie vestigde Georges Samyn zich op 14 april 1942 als apoteker te Roesbrugge.

Bijna vier decennia later, op 30 september 1980 zou hij zijn apoteek overlaten en vertrekken naar De Panne.

Ook in het kulturele en maatschappelijke leven van Roesbrugge heeft hij een rol gespeeld, als lid van de muziek- en toneelmaatschappij, van het zangkoor, van de gemeenteraad en het schepenkollege van het zelfstandige Roesbrugge-Haringe.

De uitvaartplechtigheid heeft plaats op donderdag 14 oktober om 11 u. in de O.L.V.-kerk te De Panne

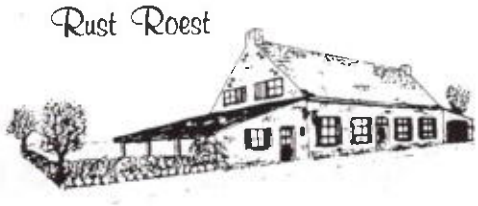

RUST ROEST
Lindestraat 2, Roesbrugge
met Jean BERQUIN aan het fornuis (volgens KNACK-WEEKEND één van de 50 beste koks van West-Vlaanderen)
Presenteert van 1 oktober tot en met 14 november, een uitstekende vismenu met (kort samengevat) :

- Aperitief met terrine van tong en gerookte zalm
- Slaatje van roggevlerk en roze garnaal
- Bisque van Oostendse grijze garnalen
- Speciaal bereide Sint Jacobsoester
- Gebakken tarbot op bedje van gestoofde prei met Hollandaise
- Dessert - Koffie - Versnaperingen

Een vervangschotel met vlees is voorzien !

Aperitief, wijnen, koffie, dienst en BTW inbegrepen : 2.500 fr.

Iedere vrijdag- en zaterdagavond, en zondagmiddag - groepen op afspraak.
Reservatie vanaf donderdag 13 uur op tel. 057/30.00.46.

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

't Rozenhof

Tafeltje dek-je

en vele tafeltjes samen vormen een waar gastronomisch festijn. Dankzij onze zaal-infrastruktuur geniet u met vrienden en familie van een gezellig en smakelijk feestmaal.
Alle fijnproevers bijeen, maar toch apart.
Uw tafeltje is al gedekt.
Neemt u alvast plaats.

- Speelplein
- Tijdig reserveren voor communies

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel
- verwarming
FUEL-OIL
BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

KLEINE FISKALE KRONIEK

Voorafbetalingen

Alle bedrijfsinkomsten worden aan een belastingvermeerdering onderworpen, indien de erop betrekking hebbende personenbelasting het jaar voordien niet werd voorafbetaald.

Voorbeeld : de inkomsten van 1992 worden belast in 1993.

Bedraagt de in 1993 verschuldigde belasting bv. 300.000 fr. dan wordt dit bedrag met 20,25 % (of 60.750 fr.) vermeerderd, indien deze 300.000 fr. niet in 1992 werd voorafbetaald.

Het tarief van de belastingvermeerdering kan van jaar tot jaar enkele procenten verschillen.

Het is niet noodzakelijk de voorafbetaling te doen in één keer, maar er dient een welbepaalde spreiding in acht genomen om de belastingvermeerdering te ontlopen.

We geven hier in tabelvorm de diverse spreidingen die mogelijk zijn (de getallen geven het procent van het totale bedrag).

vóór 10/04	vóór 10/07	vóór 10/10	vóór 20/12
25	25	25	25
0	50	50	0
50	0	0	50
75	0	0	0
0	75	0	25
0	90	0	0
50	0	37.5	0
25	0	75	0
25	60	0	0
50	30	0	0
0	60	37,5	0
1/3	1/3	1/3	0
25	25	43,75	0

Opgelet : uit bovenstaande schikking mag men geen verkeerde besluiten trekken. Wanneer men vóór 10 juli 90 % van het verschuldigde bedrag betaalt, komt er *geen vermeerdering*, maar de ontbrekende 10 % dient wel het volgende jaar na ontvangst van het aanslagbiljet, betaald.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc-Fiskaal Adviseur EHSAL

ARTISANALE BAKDEMONSTRATIES VOOR SCHOOLGROEPEN IN HET BAKKERIJMUSEUM

Kinderen vinden bakken verrukkelijk. De grondstoffen afwegen, mengen, een deegje kneden : dat is voor hen een echte belevenis.

Nu de bakdemonstratieruimte van het museum volledig vernieuwd is zullen er voor het eerst in de maanden oktober tot en met maart op aanvraag bakdemonstraties worden ingericht voor schoolgroepen in combinatie met een bezoek aan het museum onder leiding van een gids.

Een spannend moment is als ze hun broodje zien inovenen met de ovenpaal. Deze oven dateert van 1850 en wordt gestookt met takkenbossen.

Onnodig te vertellen dat de kinderen achteraf reuzetrots zijn hun meesterwerkje naar huis te kunnen meenemen.

Bakdemonstraties voor schoolgroepen op aanvraag van oktober t.e.m. maart. Tel. 058/31 38 97. Prijs voor kinderen tot 12 jaar: geleid bezoek + bakdemonstratie (broodje inbegrepen) : 100 fr. p.p.

OPENINGSUREN MUSEUM :

Van 1 april tot 30 september : werkdagen van 10 tot 12 u. en van 14 tot 18 u. - zat.-, zon.- en feestdagen van 14 tot 18 u. - vrijdag gesloten behalve in juli en augustus.

Van 1 oktober tot 31 maart : werkdagen en zondag van 14 tot 17 u. - vrijdag en zaterdag gesloten.

Schoonheidsinstituut

NATACHA

Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 ZONNETUNNELS

- ❑ *Bij aankoop van **VANDERBILT** * edt 30 ml : **GRATIS sleutelhanger***
  ** edt 50 ml : **GRATIS agenda '94***
  ** edt 100 ml : **GRATIS paraplu***
- ❑ *Bij aankoop van **CARACTERE***
  ** after shave 100 ml : **GRATIS scheerschuim***
- ❑ *Nieuw van **VANDERBILT : "LAIT PARFUM" :** verzacht en hydrateert de huid*
- ❑ *Exclusieve bijouterie voor de winter*
- ❑ *Speciale aanbieding op de **LYCRA PANTYS : 3 + 1 GRATIS***

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (9)

Een woordje geschiedenis

De Busbekestraat te Menen-Barakken (Rue de la Lys in Halewijn) die voor een stukje gemeneweg is. Vooraan links, aan de Belgische kant, bij de spelende meisjes de koker van de riolering die als ingang diende van de ondergrondse smokkelroute. Rechts twee Franse douaniers.

De metro van Halewijn

Ongezien en ongestoord smokkelgoederen over de grens brengen is de droom geweest van vele blauwers, maar voor de meesten onder hen, die trouwens keiharde realisten waren, is het bij een onschuldige droom gebleven.

Toch waren er enkelen die een ingenieus systeem hadden bedacht en hun plannen waar maakten.

Het is al een tijd geleden, op 10 mei 1933, dat Franse douaniers op patrouille, tussen Halewijn (bij Menen) en Neuville (Fr.), aan de oevers van een beek, op een sombere onverlichte plaats, 490 kilo tabak ontdekten, gereed om te worden opgeladen. Daar het om een belangrijke vangst ging, werd de omgeving grondig verkend en bracht het onderzoek één van de meest tot de verbeelding sprekende smokkelaarslisten aan het licht (aan het licht, jawel !).

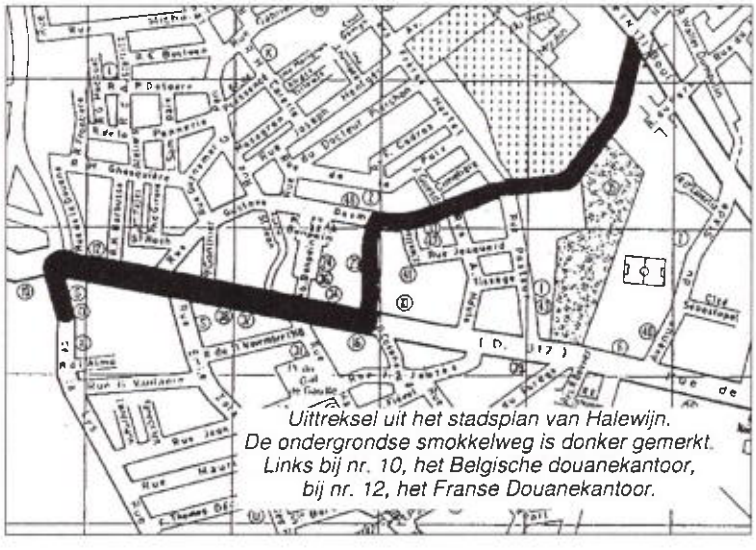

Uittreksel uit het stadsplan van Halewijn. De ondergrondse smokkelweg is donker gemerkt. Links bij nr. 10, het Belgische douanekantoor, bij nr. 12, het Franse Douanekantoor.

De douaniers voor wie de dag een gunstig verloop had, deden de ontdekking van hun leven. De smokkelwaar bleek uit de rioolbuizen te zijn gekomen. Het kwam erop aan de gevolgde smokkelweg te volgen maar nu beginnend aan het einde van de smokkelgang. De Franse douaniers vielen van de ene verbazing in de andere. In het vuile stinkende rioolwater haperden ze met hun gummilaarzen aan metalen baren en dwarsliggers, die niets anders bleken te zijn dan spoorstaven.

Met lampen en toortsen speurden ze in de donkere, vieze riolen van de stad Halewijn. Na lang pletsen en ploeteren bereikten ze de ingang van de ondergrondse smokkelweg. Die bevond zich in België, in de Busbekestraat te Menen, vlak bij de uitgangspoort van de fabriek Stock, nu het bedrijf Decofrance, op enkele passen van een douaneslagboom.

De toegang tot de riolen was weinig komfortabel. Op handen en voeten moest men er doorheen maar eenmaal beland in de grote kollektor, die 1,60 m hoog was, volstond het zich wat te bukken om verder te kunnen gaan.

Het vervoer van de smokkelwaar gebeurde met speciaal gebouwde stelletjes. De wielen waren met gummi bekleed om geen verdacht lawaai te maken, zo vlak bij het douanekantoor. De wagentjes konden drie balen tabak van 40 kilo vervoeren. .

Het probleem was dat de tabak niet in aanraking mocht komen met vocht en (stinkend) water. Daartoe werden de balen waterdicht ingepakt met lichte gummivellen (plastiekfolie was toen nog niet bekend).

Pittig detail : het transport rolde onder de voeten door van de kommiezen die dag en nacht de bewaking uitoefenden aan het belangrijke douanekantoor Menen-Barakken, Halewijn (Fr.).

Niemand, behalve enkele ingewijden, weet hoelang het systeem heeft gewerkt en hoe groot de omzet van de smokkelarij is geweest. Ongetwijfeld heeft het in beide richtingen gefunktioneerd, zowel voor tabak als voor alkohol. Het vaderschap van de vernuftige uitvinding werd begrijpelijkerwijze nooit opgeëist.

In het boek "Un siècle d'histoire ouvrière à Halluin (1840-1940)" luidt de versie over de ontdekking van de smokkelroute enigszins anders. Een politieagent zou vreemde gelui-

den gehoord hebben onder een riooldeksel, wat tot nader onderzoek leidde met het bekende gevolg.

Dat het lied uit was, is zeker. De douane vergrendelde veiligheidshalve de toegang tot de riolen met zware ijzeren staven.

In Menen en in Halewijn heeft men nauwelijks nog weet van het ondergrondse treintje maar vóór de oorlog '40-'45 werd het systeem er goedlachs bestempeld als "de metro van Halewijn".

De pastoor en zijn meid

Een brave pastoor van Houtkerke (Franse gemeente palend aan Watou) werd op zekere dag door een Poperingse muziekhandelaar gepolst of hij hem geen nieuwe Franse muziekinstrumenten kon bezorgen, mits een fatsoenlijke vergoeding.

De Franse geestelijken die geen vaste maandwedde hebben zoals hun kollega's in ons land maar afhankelijk zijn van de liefdadigheid van hun parochianen (le denier de culte) konden een bijverdienste best gebruiken.

Zo was de Houtkerkse pastoor geredelijk bereid de Poperingse muziekhandelaar ter wille te zijn om hem op gezette tijden de gewenste instrumenten te bezorgen. Onder zijn lange zwarte soutane kon hij best één of meerdere (kleine) instrumenten overbrengen zonder dat de plaatselijke douaniers argwaan koesterden. Wie zou er in de Westhoek trouwens een goedmoedige zieleherder van frauduleuse praktijken verdacht hebben ?

Zo zag men de pastoor regelmatig op vrijdag (marktdag), bij goed of slecht weer, te voet en brevierend naar Poperinge trekken. De grensbewoners bewonderden hem om zijn fitheid en atletische konditie.

Maar op zekere dag was de pastoor ongesteld, ziekelijk zelfs, en kon hij persoonlijk de gevraagde boodschap niet naar Poperinge brengen. Toch dacht hij over een geheim wapen te beschikken : Marie, zijn maarte.

"Marie, luister eens. Ik ben gewoon van af en toe enkele muziekinstrumenten naar Poperinge mee te nemen. Aangezien ik nu onpasselijk ben, zou ik je willen vragen dat in mijn plaats te doen."

"Maar, mijnheer pastoor, ik durf dat niet. Wat gaan de kommiezen wel zeggen ?"

"Kijk", verduidelijkte de pastoor, "ik stop één of twee instrumenten onder mijn soutane, zodanig dat het niet opvalt. Met de kommiezen van dienst bij de aubette sla ik een babbeltje en zet op mijn gemak de weg verder. Als het wat minder weer is, komen ze meestal niet buiten."

"Hewel, als gij daar op staat en als die man van Poperinge daarop zit te wachten, wil ik dat riskeren."

lange rokken droeg, trachtte zo goed en zo kwaad als het ging een koperen trompet weg te stoppen, met enkele linten vastgeknoopt aan haar korset.

De Franse douanier Vercruysse, die aan het schuilhuisje de tijd en de verveling trachtte te doden, zag Marie naderen neerwaarts gaande naar de Heybeek bij Brysbaerts.

"Tiens", dacht hij, "de pasters meisen is op stap". Vreemd was dat wel niet want de Houtkerkenaars gingen vaak winkelen over de schreve. 't Leek hem dat Marie moeilijk te been was. Had ze reuma of rugklachten ?

Marie had het inderdaad lastig. De koperen trompet bengelde tussen haar dijen en belette haar een normale, regelmatige tred. Af en toe duwde ze met de rechterhand tegen haar rok om het hinderlijke ding op een behoorlijke plaats te krijgen.

Vercruysse keek met meer dan gewone belangstelling toe. Bleek Marie moeilijk te pote, het viel hem op dat haar rok niet in de gewone plooien neerviel.

Ze had, ietwat verlegen, beleefd goedendag geknikt en zette zo goed als het ging haar weg voort. "Oef", dacht ze.

"Marie, zou je eens willen terugkeren en in het bureautje binnen komen ?" 't Was Vercruysse, de douanier die het vriendelijk verzoek deed.

Maria, die al met veel tegenzin haar boodschap verrichtte, deed moeizaam enkele passen terug en stapte aarzelend de aubette binnen.

"Marie, ik weet het niet maar ik heb de indruk dat je ongemakkelijk stapt, niet zozeer vanwege de pijn maar dat je van iets geambeteerd zijt."

Marie schoot rood aan, bevend als een populieren blad. "Jaak, mijnere, 't zit entwat tussen mijn benen ... een koperen trompet."

Vercruysse, die van de kwalijkste niet was, stelde haar een minnelijke schikking voor.

Marie, de ongelukkige pastoorsmeid, droeg sedertdien, in lengte van dagen, de naam "Marie trompette".

KOSTBARE HANDSCHRIFTEN...

(vervolg van blz. 548)

Miniaturisten met binnenpretjes

Typisch voor de *Handschriften van Ter Doest* is de stijl van de miniaturisten die overvloedig en kreatief draken, monsters en apen schilderden op kostbaar perkament en velijn.

Abt Dom Anselm zegt hierover:

Het zijn onschuldige tekeningen eigenlijk, een beetje fantazie in een leven vol gestrengheid dat de poëzie niet uitsluit. Op het kostelijk perkament in het aanschijn van de teksten uit de Heilige Schrift, hebben deze middeleeuwse miniaturisten zich kostelijk geamuseerd.

Hierdoor werd het ideaal van de strenge orde uiteraard niet gediend.

De uiterste eenvoud in allerlei kunstuitingen stond hoog in het schild van de Cisterciënzers geschreven. De handschriften in hun scriptoria mochten bijgevolg niet afwijken van de soberheidsvoorschriften van hun orde, die geen boodschap had aan bladgoud, zilver en menselijke of dierlijke voorstellingen of allegorieën.

De estetische waarde van de handschriften moest het hebben van een evenwichtige bladspiegel, het regelmatig schrift en vooral de vorm van de sierletters.

Deze schone regel werd in de Cisterciënzerabdijen echter niet altijd opgevolg. Zeker niet meer na de dood van hun stichter en bezieler in 1154. De abdij van Ter Doest werd in 1175, éénentwintig jaar na de dood van Bernardus opgericht.

Vandaar...

De auteur

Dom Anselm Hoste, abt van de Sint-Pietersabdij te Steenbrugge-Assebroek is met dit prachtig werk aan zijn vijftigste boek.

Een volledige inventaris van zijn gepubliceerde werken, artikelen en bijdragen in tal van tijdschriften is onbegonnen werk.

Naast zijn honderden voordrachten, seminaries en colloquia vindt abt Hoste, als medewerker van *Corpus Christianorum*, een studie over de kerkvaders, nog de tijd om de kritische heruitgave van de oudste kerkelijke geschriften te helpen verwezenlijken.

Ik had het geluk in februari 1990, abt Anselm te vergezellen naar de Conciergerie te Parijs aan de Quai de l'Horloge, waar niet alleen de historische betekenis van Bernardus van Clairvaux aan het licht kwam in een groots opgezette tentoonstelling van wereldformaat, maar die tevens het artistiek leven (o.a.de handschriften) in de stichtingen van Cîteaux behandelde.

Sindsdien kan ik met P.Vanden Driessche getuigen:

Abt Hoste weet grote eruditie te koppelen aan ontwapende beminnelijkheid en gevatte humor. (6)

Zijn nieuw boek, **De Handschriften van Ter Doest**, straalt deze gaven overvloedig uit.

Elie E.Balduck

Noten

1. P.Schittekat. *De schat in het zand.* Koksijde v.z.w. Duinenabdij 1966.
2. Katalogus, *De Duinenabdij een berg van zilver? Het ekonomische aspekt van de abdij in de 12e-18e eeuw.* Koksijde v.z.w. Duinenabdij 1990.
3. A.Hoste O.S.B. *De Handschriften van Ter Doest.* Uitg. Sint-Pietersabdij Steenbrugge-Assebroek, 21 x 26 cm, 248 blz. met 32 kleurplaten, geb. in linnen met stofwikkel, 1.250 fr.
4. De stad Brugge zal in mei 1994 in de stadsbibliotheek *De Biekorf* een prestigieuze tentoonstelling opzetten van de Handschriften van Ter Doest. Om nu reeds in uw agenda te noteren!
5. Handschrift 119/197 bewaard in het Grootseminarie.
6. Pol Vandendriessche in *De Standaard* 23 aug.1991.

DE HANDSCHRIFTEN VAN TER DOEST
21 x 26 cm, 248 bldz. met 32 kleurplaten.
Gebonden in linnen met stofwikkel.
Prijs 1.250 fr.

Te bestellen: Boekhandel Schoonaert
Bergenstraat 14 - 16, 8972 Roesbrugge
Tel. 057/30.15.57

TE KOOP

- **FORD ORION 1,8 diesel ghia**
  Bj. '90 - 97000 km
  057/30 08 66 - 057/30 12 42

IS ER NOOD AAN EEN TEKENSCHOOL IN ROESBRUGGE ?

Een brandend aktuele vraag voor deze gemeente, waar het inrichten van dit soort onderwijs als afdeling van de Kunstacademie Poperinge toch een jarenlange traditie is.

Dit schooljaar kwamen slechts 7 leerlingen opdagen begin september. Minimum klasnorm is echter 15. Toch besloot de direktie de school nog een kans tot overleven te geven ook al omdat er een nieuwe jonge leerkracht Marleen Brossé de lessen in lijn, kleur en vorm zou verzorgen. Het aanbod van nevenaktiviteiten voor de kinderen uit het lager onderwijs is natuurlijk zeer groot ! Maar toch niet in Roesbrugge zelf en zeker niet op vrijdagnamiddag. Bovendien werd er ingespeeld op het vroeger eindigen van de lessen op vrijdag en konden ouders deze naschoolse kursus optimaal benutten.

Ook nu nog kunnen leerlingen uit Roesbrugge, Beveren... iedere vrijdag vanaf 15.30 tot 18.00 u. terecht voor inschrijvingen in de oude gemeenteschool waar de lessen ook plaatsvinden.

Maar wat volgend jaar ? Moet er alweer iets verdwijnen uit het sociale en kulturele leven in Roesbrugge ? De onderwijsminister zal er niet van wakker liggen. De Vrije Teken- en Kantacademie Poperinge kan best die uren ergens anders besteden.

Nochtans zijn er voldoende jongeren in de gemeente zelf. Het zijn de ouders, vooral van de jongsten uit het 1°, 2° en 3° leerjaar die moeten beseffen dat dit soort onderwijs een aanvulling is op het algemeen vormend onderwijs.

Waar leert men deze jonge kinderen omgaan met kleur ? Waar leert men ze ordenen, netter werken, kreatief zijn in groepsverband ?

Het is niet wanneer de jongeren later een studiekeuze maken dat er rap een kursus kan worden gevolgd. Dan ontbreken vaak tijd en plaats. Nochtans volgen vrij veel jongeren later Hoger Kunstonderwijs, grafisch onderwijs, binnenhuiskunst, architectuur, technisch tekenen, bouwkunde enz.

Ditmaal is er nog een kans de verdwijning van de tekenschool in Roesbrugge af te wenden en moeten dit maal geen zwarte vlaggen worden gehesen.

ROESBRUGGE

DE SINT KOMT

Op woensdag 10 november komen de Sint en Zwarte Piet - gezeten in hun koets - weer op rondrit door Haringe en Roesbrugge.

Alle deelnemende kinderen krijgen uit de handen van Sint-Maarten een zakje snoep.

Om de stoet zijn folkloristisch tintje te behouden, vragen de Sint en Zwarte Piet dat iedereen een versierde of verlichte biet zou meedragen. Wie een biet bij heeft kan een supplementaire prijs winnen.

Zorg ook maar dat je een frisse keel hebt, zodat je met heldere stem kunt meezingen. We vergaderen aan de kerk van Haringe om 18 u. en op de Molenwal om 18.45 u.

NIEUW BEHANGPAPIER
IS BINNEN

stijl - modern - design
aangepaste gordijnen
alle prijsklassen

JACQUES BERQUIN
Couthoflaan - 8972 PROVEN
Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 BEVEREN-IJZER
Tel. 057/30 05 36
(grens met Oost-Cappel-Frankrijk)

Dagelijks open van 9 - 12 u.
en van 14 - 19 u.
Enkel gesloten op maandag.
Toegang gratis.

VAN CAUWENBERGH LEO
uit Oostduinkerke
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 28 september 1993
tot en met zondag 24 oktober 1993

BRAEM Gerard
uit Zarren
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 26 oktober 1993
tot en met zondag 21 november 1993.

Restaurant LE GRILLON

Café open alle dagen vanaf 15 uur. Gesloten op woensdag

61, Rue du General Anthoine
59122 REXPOEDE
tel. 00.32.28.62.56.46

Men spreekt Nederlands

Vrijdagavond
zaterdag- en zondagmiddag en -avond
Specialiteit van grillades :
- Côte à l'os / frieten
- Lamsribstuk
- Ribbetjes
- Potjesvlees van het huis
- Gegrilleerde gambas
- Gegrilleerde zalm
- Vismenu's

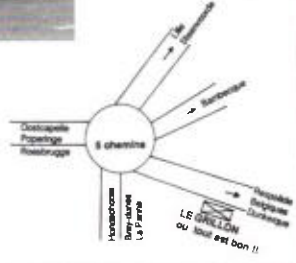

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
057/30 14 80

TERUG BINNEN :

CALEÇON (wijd model)
donkerblauw - beige - zwart

CALEÇON (aansluitend model)
grijs - bruin - groen

DAMES T-SHIRT (lange mouw)
vanaf 599 fr.

NIEUW : *RIJBROEK* 1.950 fr.

Modieuze pulls - nieuwe tinten

ROESBRUGGE

BURGERLIJKE STAND

Overlijdens :

- Julien Vandenberghe, 80 j., echtgenoot van Godelieve Top.
- Jules Vandevoorde, 85 j., weduwnaar van Gabrielle Laseure.

KERSTVERLICHTING

Om onze kerstverlichting te bekostigen nodigen wij U uit naar ons feestmaal, dit op zondag 21 november in zaal "Kristen Volkshuis" bij Patrick Gunst.

De deelnameprijs bedraagt slechts 300 fr. (200 fr. voor de kinderen) voor een vol-au-vent met frietjes.

Kaarten te bekomen bij alle leden van het feestkomitee en bij Patrick Gunst.

ALVERINGEM

KNAPEN- EN MANNENKOOR "AZUOULUIKAS"

EEN CONCERT MET WERELDKLASSE

Azuouliukas, het Litouws knapenkoor uit Vilnius, is in ons land te gast van 4 tot 20 november.

Op ***zondag 14 november 1993 om 16.00 uur*** bezorgt het koor ons een namiddagconcert op hoog niveau.

Talrijke muziekliefhebbers kunnen in de parochiekerk van Alveringem het concert bijwonen.

Het Knapen- en Mannenkoor "Azuouliukas" werd in 1959 opgericht door Herman Perelsteinn aan het nationaal pedagogisch centrum van Vilnius, de hoofdstad van Litouwen.

De hele koorgemeenschap bestaat uit een 480-tal leden tussen 5 en 30 jaar. Het koor concerteerde in veel Litouwse en Russische steden. Het maakte tevens concertreizen naar Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije, de D.D.R., Bulgarije, Finland, B.R.D., Frankrijk, Italië, Duitsland, ...

"Azuouliukas" nam aan talrijke internationale koorfestivals deel. Het koor behaalde verschillende gouden en zilveren medailles.

"Azuouliukas" treedt regelmatig op voor radio en televisie, maakte diverse radio-opnamen en heeft reeds 26 grammofoonplaten uitgebracht. Het koor werkte aan diverse grote produkties met het Litouws kamerorkest en verschillende Russische symfonie- en kamerorkesten mee.

Het repertoire van het koor is bijzonder rijk. Het omvat naast werken van Litouwse, Russische en Sovjetrussische componisten ook vier eeuwen koormuziek uit Europa. Het internationaal repertoire wordt afgesloten met volksliederen, die meestal in originele taal gebracht worden.

Het koor is vooral gespecialiseerd in oratoria en cantanten en zong recentelijk o.m. Bachs "Magnificat" en enkele cantates.

In 1974 kreeg het koor de eretitel van representatief koor van Litouwen.

TOEGANG :

250 fr. dag van het concert
deuren zijn open vanaf 14.30 u.

200 fr. voorverkoop
Plus-3-pas C.P.J. pas
Kinderen beneden de 12 j. : gratis

VERKOOPSCENTRA :

Alveringem :	
V.V.V. Gemeentehuis	058/28.88.81
Mark Wackenier	058/28.87.67
Michel Sampers	058/28.80.53
Louis Dutoo	
Julien Butseraen	058/28.97.93
Mark Becuwe	058/28.87.47
Izenberge :	
Amand Nollee	058/29.91.91
Leisele :	
Bernard Comeyne	058/29.90.66
Hoogstade - St.-Rijkers :	
Hendrik Cogge	058/28.80.28
Gijverinkhove :	
Paul Wullen-Barroo	058/29.90.47
Stavele :	
Wilfried Laureys	057/30.00.17
Beveren-IJzer :	
Jack Verstappen	057/30.00.07

De voorverkoop is geldig tot de dag voorafgaand aan de voorstelling (tot 17.00 uur).

WATOU - DAVIDSFONDS IJZERWEELDE

Voorstelling van het boek *MERCATOR van RUPELMOINDE*, door onze streekgenoot Roger-A. BLONDEAU

In 1994 zal het 400 jaar geleden zijn dat Gerard MERCATOR, een van de grootste wetenschappers die Vlaanderen kende, overleed. Tal van manifestaties, tentoonstellingen en publikaties zullen aan hem worden gewijd. 1994 wordt een Mercatorjaar !

Als aanloop naar het Mercator-jaar publiceert uitgeverij LANNOO een biografisch portret van deze Vlaamse grootmeester van de kartografie : GERARD MERCATOR van RUPELMONDE, door onze streekgenoot Roger-A. BLONDEAU, voornamelijk bekend vanwege zijn Verbiest-biografie.

Iedreen wordt uitgenodigd op de voorstelling van dit boek, op vrijdag 22 oktober a.s. om 20 uur, in de zaal van Restaurant " 't Hommelhof" te Watou.

Het werk wordt voorgesteld door auteur-folklorist Jack VERSTAPPEN.

Roger Blondeau zal vervolgens in een lezing van ongeveer 40 minuten, de figuur van Mercator belichten.

Tenslotte zal dichter Gwy MANDELINCK hulde brengen aan auteur en wetenschapshistoricus R.A. Blondeau.

Achteraf receptie.

Het boek wordt ter plaatse verkocht ten bate van de Davidsfondsafdeling.

Het werk wordt aan de pers en aan een reeks genodigden, voornamelijk uit de wetenschappelijke wereld voorgesteld te Rupelmonde - de geboorteplaats van Mercator - in Restaurant SCALDIANA, Kloosterstraat 94, op woensdag 20 oktober a.s. om 11 uur.
De voorstelling gebeurt er door de uitgever Lieven Sercu en door de auteur. Burgemeester Antoine Denert zal het boek in een ruimer perspektief plaatsen met een vooruitblik naar het Mercatorjaar 1994.

ZONDER RIJBEWIJS

YANNICK HUYS

Kallestraat 16
8691 Beveren-IJzer
057/30 00 56

Hebt u geen vervoer?
Geen nood ! Wij komen u afhalen en terugbrengen op eenvoudig telefonisch verzoek
(057) 30 00 56

Ik wens inlichtingen betreffend de LIGIER wagen

naam : .....

straat : .....

postnr. ..... woonplaats .....

LIGIER

HOOFDVERDELER VOOR WEST-VLAANDEREN

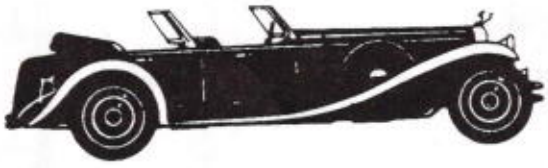

Garage - Carrosserie - Spuiterij

YANNICK HUYS

Verkoop van nieuwe en tweedehandswagens alle merken

Kallestraat 16 - 8691 Beveren-IJzer
Tel. 057/30 00 56

HSA
SPAARBANK

Vul uw wijnkelder tijdens de maand oktober.

Per storting van 25.000 BEF op vrij en 50.000 BEF op termijn of kasbons, ontvangt u 1 fles heerlijke wijn !

Bent U tussen de 16 en 25 jaar en u opent een giro-rekening, dan ontvangt u een mooie sportzak en bovenop een fles heerlijke wijn.

ALLE BELEGGINGEN – LENINGEN – VERZEKERINGEN

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER

Haringestraat 37 – 8972 ROESBRUGGE-HARINGE – Tel. 057/30.09.86

OPENDEURDAGEN

VERVEN
LEVIS – MATHYS
aan prijzen buiten konkurentie

GORDIJNEN
Wereldmerken : ADO – GARDISETTE – UNLAND – ARISTO – enz...

BEHANG
10.000 rollen uit voorraad aan nettoprijzen om U tegen te zeggen

ONDERHOUDSPRODUKTEN :
riem – vliegen– en mierenbussen – boenwas – trekkers – keerders – vegers – dweilen – sponsen – zeemvellen – enz...

DRAPERIEEN
excl.: Engelse stoffen CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO – ARISTO – GARDISETTE – UNLAND – VRIESCO – enz...

Tafelkleden – kanten sierdoekjes – kralen – vliegedeuren aan lente-prijzen

KARPETTEN
wol : 2/3
vanaf **9.999,–F**

KARPETTEN
klassiek synth.:
200/290 : **3.899,–F**

VOL TAPIJT
vanaf
199,–F/m2

VLOERBEKLEDING
per rol br. 2 m à
99,–F/m2
br. 4 m à **299,–F/m2**

ZONDAG 17 EN MAANDAG 18 OKTOBER

VRIJDAG 15 EN ZATERDAG 16 OKTOBER

OPENDEURDAGEN

• VERF • TAPIJTEN • DRAPERIEËN • VLOERBEKLEDING •

BADSETS • BEHANG • VERF • TAPIJTEN • GORDIJNEN

MASSA BEHANG c.v.

Bergenstraat 42, 8691 BEVEREN (Kalsijde) (Roesbrugge)
Tel. 057/30.10.20

dialfix

MEERKLEURIGE AFWERKING VOOR BINNENMUREN

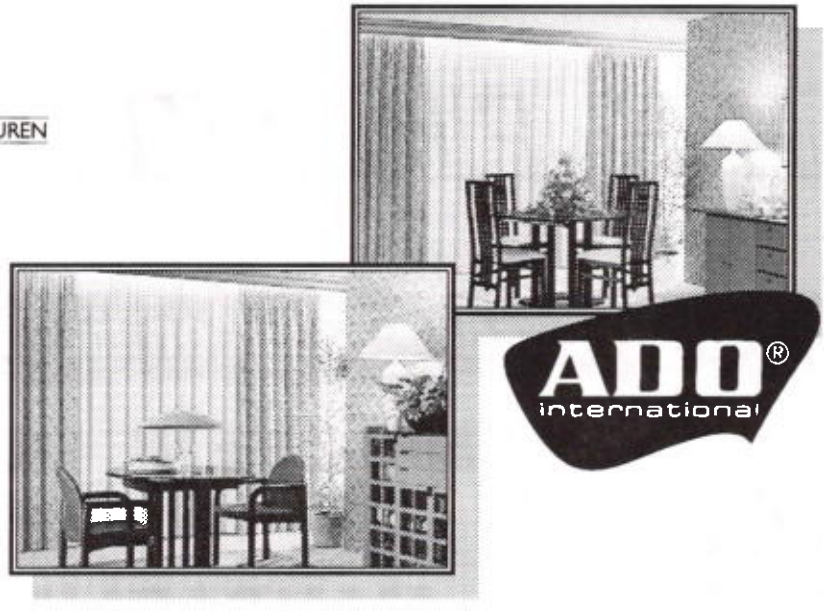

trimetal

Aristo

INTERIEUR STOFFEN

MATHYS Paints

Openingsuren tijdens de opendeurdagen : doorlopend van 9 tot 19 u.

Openingsuren tijdens het jaar :

maandag tot vrijdag
van 9 u. tot 19 u.
zaterdag
van 9 u. tot 18 u.

zondag gesloten

Bij uw bezoek (zonder aankoopverplichting) geeft onderstaande bon recht op een GRATIS GESCHENK (één per gezin)
Naam :
Adres :
Tel. :

UITZONDERLIJKE VOORWAARDEN :

-10 %
-20 %
-30 %
-40 %
-50 %

DIREKTE KORTING

• VERF • TAPIJTEN • DRAPERIEËN • VLOERBEKLEDING •

BADSETS • BEHANG • VERF • TAPIJTEN • GORDIJNEN

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 13 tot en met zaterdag 16 OKT.

PEREN DOYENE DU COMICE

3 kg voor **79 fr.**

MANDARIJNEN

Stuntprijs : **35 fr.** *- 3 kg voor* **99 fr.**

EXTRA WITLOOF

69 fr.

van woensdag 20 tot en met zondag 24 OKT.

JONAGOLD kl. I

per plateau (4,5 kg) voor **85 fr.**

Speciale promotie :

citroenen + pompelmoes *(nieuwe oogst)*

ZATERDAG 23 OKTOBER** ZIJN WE **GESLOTEN.

*UITZONDERLIJK **OPEN** OP **ZONDAG 24 OKTOBER***
van 8.30 u. tot 12.30 u.

SCHRIJVERS VAN NABIJ (5)

door Jack VERSTAPPEN

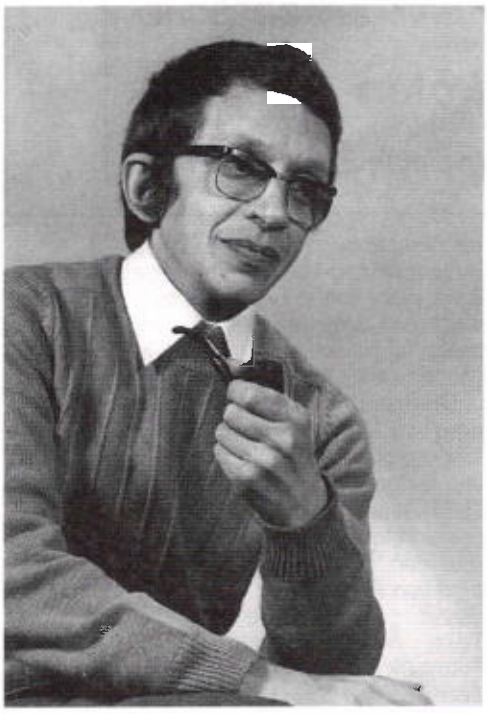

WILLY COPMANS

Alles voor anderen.

Een schuchtere jonge man, kennelijk onwennig tussen gerenommeerde binnen- en buitenlandse auteurs en professoren, zo kwam mij Willy Copmans tegemoet tijdens een "Literair Congres" van de *Internationale Stichting Trefpunt* te Blankenberge in 1968. Van hem was toen nog niet veel tot mij doorgedrongen, alleen dat hij boekbesprekingen pleegde in enkele intussen ter ziele gegane tijdschriften en in het *Nieuwsblad van Geel.* Hoe en wie mij op zijn bestaan had gewezen, herinner ik mij niet meer. Wellicht was het Georg Hermanowski, de vertaler van het Vlaamse boek in het Duits, want die bleek hem te kennen. In ieder geval, Willy was uitgenodigd en dus gekomen.

Een intelligente jongen met scherp doorzicht en onderlegdheid om een boek op zinnige wijze te ontleden en te bespreken. Geen rancuneus iemand zoals er velen zijn, er alleen op uit konfraters met giftige woorden te overspoelen. Hij is een van de weinigen in Vlaanderen die het vak beoefent op eerlijke en konsekwente wijze.

Hij verduidelijkte zichzelf eens een beetje in het literaire tijdschrift *Creare*, jaargang 1984 : "Poëzie blijft de uitdrukking van een allerindividueelste bekentenis van vreugde, verdriet, woede, heimwee, weemoed, van dromen en van verlangen, van afstand doen en wat weet ik veel. Steeds moeilijker krijg ik het om gedichten te beoordelen, omdat ik weet dat ieder dichter, op het ogenblik dat hij schrijft, het beste geeft van zichzelf. Een pasklare teorie kan derhalve niet bestaan, wat nog niet betekent dat er naar mijn gevoel geen waardeloze gedichten worden geschreven (veel te veel zelfs), dat een groot gedeelte van wat er op de "poëziemarkt" wordt gegooid, geen weggegooid geld zou zijn, dat door een geëngageerd dichter vaak veel beter aan de derde wereld zou kunnen geschonken worden. Want intussen moet het mij toch eens van het hart dat het wederzijds schenken van prijsjes een soms lachwekkende dimensie krijgt. Kortom, vooraleer ik over dichter en gedichten schrijf en denk moet ik nog eens herhalen dat een lawine van zogenaamde bekroningen, het creëren van een langzamerhand omvangrijke groep onsterfelijken, het aansmeren van pseudopoëzie veel meer kwaad dan goed doen, want zij die uitstijgen boven de schijnbare veralgemening zijn de grootste slachtoffers. Ik schiet dus niet op hen die met een echte dichterspen, met niet aflatende scheppingsdrang en -kracht de bewondering afdwingen. Dit is derhalve geen afrekening, maar een persoonlijke meningsuiting."

Willy Copmans is zelf dichter en daarnaast weet hij een aardige novelle neer te zetten. Denken wij maar aan *Berto*, destijds uitgegeven door *De Clauwaert.*

Een precieus en delikaat onderwerp dat voordien nooit op zulkdanige fijnzinnige manier werd behandeld. Alleen een autochtone Gelenaar, vertrouwd met de bekende gezinsverpleging van geestelijk gestoorden tot aan zijn historische grondvesten en doorheen zijn evolutie, kan dit fenomeen verklaren en uitdragen.

Voor zijn novelle *Berto* volgde Copmans van nabij de gedragingen van geestesgestoorden. Hij doorgrondde de dagelijkse omgang tussen pleegouders en zieken en de nauwe familiale band die hen mettertijd verenigde. Zonder deze kennis zou hij er niet in geslaagd zijn de bizarre gedachtengang van zijn "held" te ontrafelen, zou hij de figuur *Berto* niet de dimensie verleend hebben, die geheimnisvol en beangstigend op ons neerkomt. Willy is in dit boek neergedaald tot het eigen gemoedsleven van een "zieke" en hij heeft het op een opmerkelijke wijze uitgebeeld.

Een originele proeve is *Berto* ongetwijfeld.

Het proza van Willy Copmans tintelt van diepgaand menselijk inzicht en zin voor plastische verbeelding kan hem niet worden ontzegd. Misschien is een roman van langere adem hem niet weggelegd, maar als schrijver van "kleingoed" staat hij vooraan. Daar wordt weinig aandacht aan geschonken, alleen omdat zijn schuchtere aanleg als mens hem verhindert op de barrikade te klauteren om met tromgeroffel de attentie op zich te vestigen, wat anderen maar al te graag doen. En aldus in de belangstelling komen.

Zeepbellen, die vlug uit elkaar spatten.

Plots flitst mij een zinsnede te binnen van Emmanuel de Bom in zijn *Dagwerk voor Vlaanderen* (1928) : "Er zijn drie deugden die de mens sieren, namelijk de kennis in het hoofd, de bescheidenheid op de tong en het schaamrood op het aangezicht."

Welnu, het is mij duidelijk dat deze drie deugden het onaantastbaar bezit zijn van Willy Copmans.

Een ander facet van zijn menselijke uitdaging: hij is de grote gangmaker van het literaire tijdschrift *Creare* uit Geel, meer dan twintig jaar lang. Op dit ogenblik, 1993, een unicum ! Welk zelfstandig literair tijdschrift, uitgegeven zonder enige officiële subsidie, kan zich bogen op een dergelijk lang leven ? Want ze komen en gaan, de tijdschriften. Soms gaan ze vlugger dan ze gekomen zijn, soms niet eens uit de barensweeën. Dat is nu eenmaal het lot van goedbedoelde pogingen, die niet altijd worden aanvaard omdat in dit land de geest van "ik weet het beter" of "die kent er toch niets van" opgeld maakt.

Zonder afbreuk te doen aan de verdiensten van andere bestuursleden, stel ik toch de drijvende kracht Willy Copmans verantwoordelijk voor de lange levensduur van *Creare*. Dit blad is zijn tweede "ego" geworden. Waar ik hem ook ontmoette, tijdens voordrachten of bijeenkomsten gespreid over het hele land, ik trof er Willy met een stapel van het tijdschrift dat hij propageerde.

Breng mij nog zo'n bezielde idealist en ik zal er ook voor buigen.

Ja, er zijn nog schone zielen in onze stugge samenleving.

MARTIEN BEVERSLUIS

Vriend van Vlaanderen.

In gezelschap van de schrijver Marcel van de Velde uit Brugge kwam ik in 1959 terecht bij Martien Beversluis te Veere op het eiland Walcheren.

Deze dichter noemde eigenlijk M.B. Versluis, alhoewel een overlijdensbericht alleen zijn pseudoniem vermeldt.

Van hem verscheen in 1920 de bundel *Zwerversweelde* met enig sukses. Zes jaar later startte hij een maandschrift voor jongeren, *De Sikkel.* Na in 1928 adviseur te zijn geweest bij de omroep *Vara*, werd hij in 1937 in dezelfde funktie verbonden bij de uitgeverij *Bosch en Keuning.* Hij schreef nogal veel, gedichten vooral, maar ook prozawerken vormen zijn literaire bagage.

Wat ik mij van Beversluis het best herinner, is zijn talent om met breed gebaar en oratorisch geweld zijn eigen gedichten voor te dragen, hoewel hij kennelijk verweekte wanneer het werk van Alice Nahon aan de

►

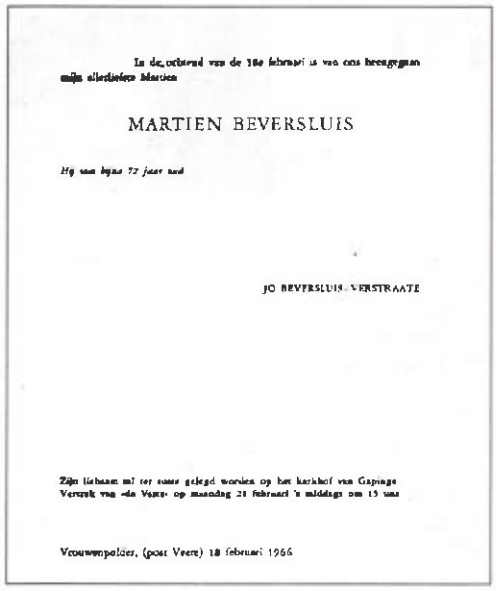

In de,ochtend van de 18e februari is van ons heengegaan
mijn allerliefste Martien

MARTIEN BEVERSLUIS

Hij was bijna 72 jaar oud

JO BEVERSLUIS-VERSTRAATE

Zijn lichaam zal ter aarde gedragen worden op het kerkhof van Gapinge
Vertrek van de Veere op maandag 21 februari 's middags om 15 uur

Vrouwenpolder, (post Veere) 18 februari 1966

beurt kwam. Hij had voor haar een "boontje" over.

Nooit was bij hem de ontroering weggeëbt na een toevallige ontmoeting met de Vlaamse dichteres. Dat ontging mij niet door de tedere manier waarop hij over haar sprak. En het kwam mij voor dat hij haar hele oeuvre zomaar uit het hoofd kende. Bij koekjes en thee kwam onvermijdelijk het tema Nahon aan de oppervlakte. En dan welden in zijn gemoed haar innemende verzen als vanzelf omhoog.

Niet alleen deze dichteres uit het zuiden droeg zijn belangstelling weg. Veelbelezen kende hij zowel de oudere Vlaamse auteurs als de nieuwkomers. Alhoewel hij er een eigenwijs oordeel over velde, Hollanders eigen, bleek het toch een belevenis naar hem te luisteren.

En dan was er Emile Verhaeren van wie hij in keurige vorm gedichten had vernederlandst. Een jaarlijkse bedevaart naar diens grafmonument aan de Schelde te Sint-Amands, ingericht destijds door een literaire kring uit Klein-Brabant, bleek voor Beversluis telkens een welkome gelegenheid om Vlaanderen te bezoeken, tevens om zijn vertalingen van Verhaerens werk over de stroom uit te galmen.

Toen ik Martien leerde kennen, leefde hij teruggetrokken in zijn herinneringen. Na oorlogsburgemeester te zijn geweest van Veere onder het vaandel van de "N.S.B.", was voor hem het schrijven meer dan ooit een reden van bestaan, zowel geestelijk als financieel. Hierbij werd hij geruggesteund door zijn echtgenote Johanna Verstraate, die zelf vaardig met de pen overweg kon en de geprezen Zeeuwse roman *Jikkemien* op haar naam had. Ze schreef trouwens onder pseudoniem *Dignate Robbertz*.

Driemaal ben ik bij hen te gast geweest.

Bij mijn laatste bezoek in 1965 kreeg ik van hem een onuitgegeven manuskript cadeau, dat ik heb toevertrouwd aan het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" te Antwerpen.

Deze kristelijk geïnspireerde dichter, geboren te Barendrecht in 1894, overleed te Veere in 1966.

provenplein 53
8972 proven
057/30 08 51

top kristof

Voeders DOSSCHE

NIEUW : **kolen - mazout**

Opvolging Emiel Bisschop

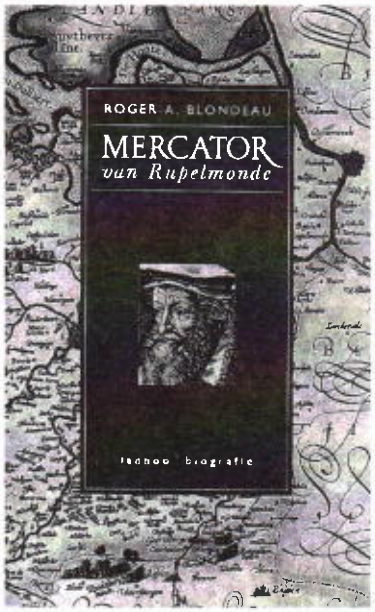

TECHNISCHE FICHE

Vormgeving	Studio Lannoo
Formaat	154 x 240 mm
Omvang	160 met zwart-wit foto's en kaarten Gebonden met stofomslag
Prijs	895 fr.

Het boek verschijnt op 20 oktober 1993.
U kunt uw exemplaar echter nu reeds reserveren bij :

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30.15.57

HET IDEALE KERST- OF NIEUWJAARSGESCHENK

Het boek "GROETEN UIT HET HOPPELAND"

Dit boek wil een tijdsbeeld ophangen van het eerste kwart van de 20e eeuw binnen de grenzen van Groot-Poperinge. Omdat de Eerste Wereldoorlog in een vroegere publikatie, nl. "*De oorlog achter het front*", al eerder aan bod kwam, worden geen beelden uit die periode opgenomen.

Voor dit foto-kijkboek dat niet alleen inhoudelijk maar vooral kwalitatief hoog wil scoren, werd een strenge selektie gemaakt uit de beste foto's en prentkaarten, waarvan vele voor de eerste maal worden gepubliceerd.

Om het straatbeeld nog beter te aksentueren werd als omkadering van de foto's een selektie gemaakt uit honderden briefhoofden van fakturen of originele advertenties (1900-1925), waarvan de meeste werden gepubliceerd in lokale weekbladen als "*De Poperinghenaar*" (Uitgever Sansen), het "*Nieuwsblad van Poperinghe*" (Uitg. Willems) en "*De Gazet van Poperinghe*" (Uitg. Dupont).
Tekst : Willy Tillie
Fotowerk en vormgeving : Stefaan Cossey.
Technische gegevens :
Formaat : 21,5 x 29,7 cm.
Omvang : 112 blz., meer dan 150 illustraties.
Omslag : gekartonneerde kaft in 2 kleuren.
Verschijningsdatum : 15 december 1993.
Prijs: Bij voorintekening tot 1 dec.: 750 frank, enkel door storting op rekening 068-2122674-50 van Aan de Schreve, Poperinge. Wenst u dat het boek via de post wordt toegestuurd, dan moet bij de intekening 100 fr. supplement voor verzendingskosten worden betaald. Na verschijnen : 850 fr.
Het boek kan op zaterdag 18 en zondag 19 dec. worden afgehaald in de kantoren van De Poperingse Verzekering, Casselstraat 39, Poperinge.

BEGRAFENISONDERNEMING
Bart & Marleen
MERLEVEDE-INDEVUYST
Duinkerkestraat 75 - 49
8970 Poperinge
Tel. 057/33 79 76 - 33 40 62
BEGRAFENISSEN - CREMATIES

De Sint kwam reeds langs ...

279

695

135

295

199

239

Vraag
onze folder

199

149

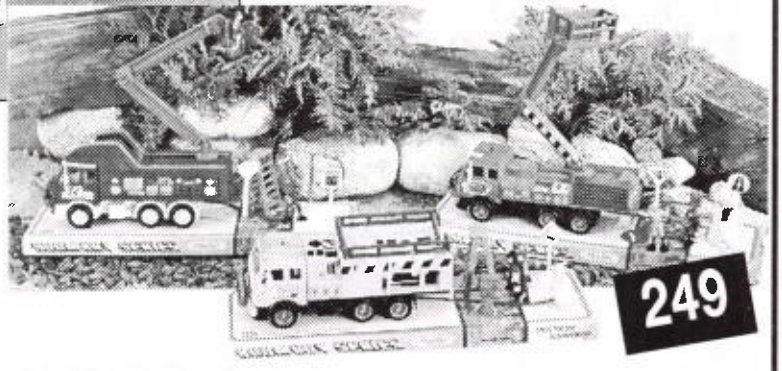

249

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14 - 8972 ROESBRUGGE

Tel. 057/30 15 57

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Een schrijver
moet niet
alles vertellen
wat hij weet.
Omdat hij
de lezer
niet alleen
moet doen lezen,
maar hem ook
moet doen denken !

MONTESQUIEU
(1689-1755)

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine- en dieselstation
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA COROLLA diesel '89
TOYOTA COROLLA benzine '91
PEUGEOT 205 '90
PEUGEOT 205 XRD '88
PEUGEOT 405 GRD '91
TOYOTA STARLET 1.0 '90
FORD FIESTA Automatic '90

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **OKTOBER**

Kaartingen
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 23 oktober
saucissenkaarting
t.v.v. Wielerclub "Onze Grens"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 26 oktober
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 30 en zondag 31 oktober
maandelijkse kaarting voor de leden
• Roesbrugge, Vrije Basisschool
zaterdag 30 en zondag 31 oktober
Jaarlijkse schoolkaarting
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 29, zaterdag 30, zondag 31 oktober
maandag 1 november
Kotelettenkaarting t.v.v. de Handelspikkers

Vogelpik
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 16 en zondag 17 oktober
smijting voor de leden

MAAND **NOVEMBER**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 10 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 november
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 november
maandelijkse kaarting voor de leden

Vogelpik
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 5 en zaterdag 6 november
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 13 november
smijting voor de leden
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 13 en zondag 14 november
smijting voor de leden

K.A.V. Roesbrugge-Haringe
• Dinsdag 26 oktober om 19.30 u. in het zaaltje van de kerk te Roesbrugge : "Menopauze : een levenswende ".

K.A.V. en J.K.A.V. Roesbrugge-Haringe
• Donderdag 18 november om 19.30 uur in de school te Roesbrugge komt Ingrid Ghesquiere ons leren hoe je een wikkelbloes kan vervaardigen. Iedereen welkom !

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe
• Op donderdag 28 oktober starten we met een kursus naaien "Modieus en sportief in nieuwe rekbare stoffen". Ook op 4, 11 en 25 november om 19.30 u. in de school te Roesbrugge. Inschrijven bij N. Vancaeyzeele - tel. 057/30 07 71.

Sportavond
• Roesbrugge, zaal "Kristen Volkshuis"
vrijdag 15 oktober
Grote sportavond

Schoolkaarting Roesbrugge
De Inrichtende Macht, Direktie en leerkrachten van de Gesubsidieerde Vrije Basisschool Roesbrugge, nodigen U graag uit op de jaarlijkse schoolkaarting.

Wegens enkele verschuivingen binnen onze schoolkalender en na overleg met de Participatie Raad werd besloten de kaarting in te richten op zaterdag 30 oktober vanaf 19 u. en op zondag 31 oktober van 10 tot 12 u. en vanaf 17 u.

In de feestzaal en in enkele klassen van de school kan dan weer gekaart worden voor lekkere Beauvoordse Pannekoeken. Maar U kan er ook terecht voor een losse babbel bij een lekker glaasje. Kortom, iedereen is van harte welkom.

Met de opbrengst van de kaarting willen we in de eerste plaats het schoolzwemmen wat financieren, maar wensen we voor de klassen, zowel lager als kleuter, onze klasbiblioteken wat uit te breiden.

K.B.G. BEVEREN-IJZER
Uitslag van de kaarting op 16 september.
Wonnen 3 partijen :

1. Craeye Albert	413 p.
2. Debacker Raphael	363 p.
3. Danneels Robert	295 p.
4. Berten Maria	276 p.
5. Mernhout Maria	274 p.
6. Top Daniël	266 p.

TONEEL "Minnaars op bestelling"
Deze komedie in drie bedrijven wordt opgevoerd door toneelgezelschap "Met verenigde krachten" op 29, 30 en 31 oktober en op 1 november. De voorstellingen worden gegeven in zaal "De Strooyen Hen" bij F. Veyer. Toegangskaarten zijn te verkrijgen bij F. Veyer, Watouseweg 54, Poperinge (tel. 057/38.80.70) aan de prijs van 150 fr.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

Gewezen Standaard-*journalist Hugo de Ridder heeft in de jongste jaren een reeks sensatieboeken, politieke bestsellers, geschreven over de tribulaties van de regering en over de openbare en verdoken handelingen van onze politieke topfiguren.*

Vorig jaar heeft hij de intriges van Poupehan en de miserabele rol van vakbondsleider Jef Houthuys uit de doeken gedaan.

Dit jaar vertelt hij in zijn nieuw boek, De strijd om de 16, *hoe Martens werd gelikwideerd, het premierschap van Jean-Luc Dehaene tot stand kwam en hoe de regering werd ineengeknutseld te Scherpenheuvel, Elewijt, Vilvoorde en Zevenborre.*

De oplage van dit jongste boek, die voor de eerste druk 10.000 exemplaren beliep, vloog in één dag de deur uit. Een tweede druk van 7.000 exemplaren gaat weer gretig over de toonbank. De vraag werd gesteld : of de auteur ieder jaar wel over voldoende attraktief materiaal zal beschikken, om er telkens weer een suksesboek van te maken ?

Voor 1994 alleszins geen nood. De lotgevallen van het "sociaal pakt" en de fiskale fraude met aan het hoofd de direkteur-generaal van de BTW, zijn in aantocht.

In dit najaar moet tussen regering, werkgevers en vakbonden een pakt afgesloten worden waarbij de bevolking 80 tot 130 miljard moet inleveren. Die inspanning zal bestaan uit besparingen op sociale uitkeringen en uit belastingen en moet dienen om forse verminderingen mogelijk te maken van de sociale bijdragen van de werkgevers en om het tekort in de sociale zekerheid weg te werken.

Let eens goed op, heel die affaire zal hierop neerkomen : de werkgevers zullen minder sociale bijdragen moeten betalen, en dus meer winst maken, terwijl de vermindering van de sociale inkomsten zullen gekompenseerd worden door nieuwe belastingen. Op die manier is men de zegetocht van de VLD aan het voorbereiden.

Intussen worden er vennootschapcarrousels - waarbij eenzelfde uitbating meerdere vennootschappen op stapel zet, om allerhande ontwijkingen mogelijk te maken - geduld en in stand gehouden. Waarbij er over het hele land vele honderden miljarden aan de fiskus ontsnappen. Betaal maar kleine man !

Wathelet heeft nu een soort fiskale politiedienst opgericht, om daartegen in te gaan, maar dat is niet voldoende : de wet vertoont groter gaten dan een Emmentalerkaas.

"Bovendien" *zegt Gusta,* "dat is het eerste wat de vernieuwde PVV zal afschaffen".

En we draaien weer te plaatse.

Pol

VOOR UW KEUKEN, EETPLAATS, SALON EN EETKAMER

Door nauwe relaties met vrienden-fabrikanten en onze jarenlange ervaring in de meubelbranche kunnen wij voor uw wens en beurs het best selekteren dat op de markt is

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper
afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

NIEUW ! NIEUW ! NIEUW !

Amana

Amana

Amana

Amana

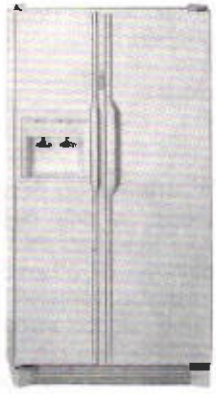

TEVENS :
nieuw gamma koelkasten en diepvriezers

Frigidaire

Side-by-side
2-deurs
koelkast - diepvriezer
met ijsblokjes,
gemalen ijs en koud water

Wij staan op de

HANDELSBEURS te POPERINGE

zaterdag 30 - zondag 31 oktober
maandag 1 - dinsdag 2 november

Vraag uw gratis reduktiekaart

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Vonne Carrettes moest op 't tribunaal kommen, omdat ze heuren vent, Louwieten, olzoo è ferme wante teegen zyn kop è geeven hadde, zoodat zyn voorenste tanden, vanachter in zyn keelgat zaaten ...

Je moet weeten dat Vonne è vrouwmens wos van 't zwaar kaliber. De maate van heur voeten wos zesenveertig en de grootte van heur handjes wos natuurlijk in dezelfde proportie ...

Louwieten, dat wos toen djuuste 't kontrarie. Dat wos è licht fyntig ventje en ols'n langsten Vonne stond, kwam ie niet veele hooger of tot aan heur elleboogen ...

't Wos in ieder geval è raar koppel ... Er waaren menschen die wisten te zeggen dat dien trouw è maakelt wos ...

Vonne wos d'overgebleeven dochter van è ryken beestenmarchand en met dat ze niet veele geen occasie kreeg, buiten Louwieten hulderen knecht, peinsde ze in heur eigen, beter è kleenen of geen en ze trouwde er mei ...

Maar Louwieten peinsde van schoon leven te maaken met Vonnes kluiten en veele te gaan batavieren ... Dat wos natuurlijk niet aan de goeste van Vonne en è moeste olgauw 't een en 't andere gaan hooren ..

"Sukkelaare toch! Ventje van niet!" riep ze ols ze kwaad kwam. Had het niet waare van myn geld, zou je met geen zulken chicken auto kunnen rijden, wei ... En zouden er hier geen zulke kostelijke meubels staan en zou dien grooten televisie daar oek niet staan! En ging ik hier ollezins oek niet staan! peinsde Louwieten in z'n eigen, maar è durfde het niet luide zeggen ...

Maar olzoo kwam het dat de situatie osan meer en meer vertroebelde en op è keer, dat Louwieten weere zoo laate thuuskwam, wos 't gebeurd...

"Maar madam toch!" zei de juge, ols'n Louwieten bekeek op 't jugement ... "wat hèt er joen eigentlijk bezield, om joen echtgenoot olzoo toe te taakelen..!"

"Horkt è keer, meneere de juge!" begoste Vonne ..." 'k gaan 't zeggen gelik of dat 't is, 'k beklaagen da'k er zoo hard op è klopt hèn ..! Maar 't wos eigentlijk zyn schuld, wei ...! je moet weeten, dat'n nooit niet veele geen goeste meer hadde om nog te werken gelik vroeger ... Dat'n olle weeke twee, drie keeren bleef wegzitten, tot gat in den nacht ... Dat'n toen thuuskwam met è ferme stik in z'n voeten ..! En onke toen vroeg van waar dat'n zoo laate kwam, kreeg ik nooit geen antwoorde ... onke het toen vroeg, voor de tweede keer, wos dat weere hetzelfde..! Dat wrochte zoo ongehoord op myn zilven, meneere de juge ... en 'k hèn hem toen dien klop è geeven, want k wos dat moe van hem daar te zien staan met zyn mond vul tanden..!"

"Dat is nu ollezins 't geval niet meer!" lachte de juge...

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 11 november 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement 220 fr

Mercator van Rupelmonde ontnam de mensheid, het werkwoord "verdwalen".

Een nieuw boek van Roger-A.Blondeau.

Rupelmonde, restaurant Scaldiana, 20 oktober jl. Voorstelling van het boek "Mercator van Rupelmonde". Van links naar rechts, de auteur Roger-A. Blondeau, burgemeester A. Denert, uitgever Lieven Sercu.

Met gestrekte arm beschreef monseigneur Daelemans de verre Scheldeoevers, waar hij als kind de grenslijn van water en polder met de palingvissers deelde.

Hij stond voor het brede raam van Scaldiana te Rupelmonde en wees naar Puurs, Mariekerke, Sint-Amands. "Daar woonden wij en moeder kocht de vers gevangen paling die naar de modder van de stroom smaakte, aan de peurders die deze delicatesse met rieten manden thuis bezorgden.

Monseigneur, pas hersteld van een slepende ziekte, zocht de kerktorens stroomopwaarts en verduidelijkte met enige ontroering, dat men een paar maand terug zijn broer aldaar ten grave had gedragen. Daar in het Vlakke Land, het Vlaamse Land, het Land van Mercator...

Burgemeester Antoine Denert verzocht ons dichterbij te komen. De persvoorstelling kon beginnen.

De vergaderzaal van het restaurant Scaldiana die hoog boven de Schelde een panoramisch uitzicht biedt, zat woensdag 20 oktober jl. afgeladen vol. Niet alleen de pers was talrijk afgezakt naar Rupelmonde, heel wat personaliteiten uit de wetenschappelijke, kulturele en politieke wereld huldigden met hun aanwezigheid, de wetenschapper Roger-A.Blondeau die met zijn vers en nog naar inkt ruikend boek, *Mercator van Rupelmonde,* en als een "mandarijn van de geschiedenis der wetenschappen" (1) de vergadering voorzat.

Naast mgr Daelemans en burgemeester Denert was door ook prof. dr. F. Depuydt, hoofd van het Instituut voor Aardwetenschappen en Kartografie van de K.U.L., dr. Antoine De Smet en mevr. Lisette Danckaert, beiden ere-konservator van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel (afdeling kaarten en plattegronden), Roger D'Amour, gewezen hoofd van de Kanselarij van de eerste-minister, Greet D'haene, hoofd van het "Permanent Internationaal Secretariaat Mercator 1994", de heer Alfred Van der Gucht, voorzitter van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, de heer Bert Pelemans, stichter (1962) en eerste voorzitter van de vzw Mercatoria, die een eersterangsrol heeft gespeeld in het Scheldetoerisme in en om Rupelmonde, notaris A. Depuydt, huidige voorzitter van de vzw Mercatoria, auteur Jack Verstappen, de heer Lieven Sercu, uitgever, de heer Johan Elsen, hoofd van de dienst Pers en Promotie van de uitgeverij Lannoo en verder tal van overheidspersonen van de gemeenten Kruibeke, Rupelmonde en Sint-Niklaas.

Rheinland bei Flandern

Het Rheinland-Pfalz is eeuwen lang in een harmonische verstandhouding meegegroeid met Vlaanderen. De Uhlanen van W.O.I die uit deze streek afkomstig waren maakten een einde aan deze broederband. Als verkenners van de Duitse voortroepen hadden velen onder hen in 't begin van onze eeuw tal van boerderijen afgeschuimd met molensteentjes, messen, pikken en zelsen en kenden bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog onze streek als hun broekzak.

Wie onder ons krijgt het nu in zijn hoofd om in de voorvaderen van de Roeselaarse Rodenbachs zo'n Rijnlander te zoeken, en toch, Ferdinand Rodenbach, die op 1 november 1714 werd geboren te Andernach am Rhein, de streek van de bazaltlava waaruit molenstenen werden gehouwen, kwam als legerarts in Vlaanderen terecht. Hij bleef hier plakken als *gesworen chirurgijn* en docteurde om aan de kost te komen. Hij won

➔

met Johanna Vandenbossche uit Wakken acht kinders (2) en de dorst zou door 't nageslacht met menig Rodenbach gelest worden.

Ook Hans Memling was afkomstig uit het Rijnland, waar hij in 1434 te Mömlingen werd geboren. Hij bleef te Brugge huizenieren als hofschilder van de Bourgondische hertogen, trouwde Anna de Valckenaere uit Lissewege en stierf vijfhonderd jaar geleden (1494) (3).

Mercator (Geraard de Cremer) kwam eveneens uit deze kontreien, al werd hij eerder toevallig niet te Gangelt geboren, maar zag hij in de vroege morgen van 1512 in Vlaanderen het levenslicht. Enkele dagen voordien was zijn hoogzwangere moeder uit het Rijnland te Rupelmonde aangekomen, waar zij met haar man kwartier nam in de bescheiden woonst van nonkel pastor Gysbrecht, die - jaren later - het kinderrijk gezin van neef-schoenmaker Hubert voor goed naar Rupelmonde zou lokken, waarschijnlijk om de jonge spruiten een goede opvoeding te verschaffen.

Niet zonder sukses trouwens want de twee oudste zoons werden priester.

Op veertigjarige leeftijd heeft Geraard de Cremer, die inmiddels als geleerde en humanist zijn naam tot Mercator verlatijnst had, Vlaanderen verlaten. Hij werd in 1544 enkele maanden opgesloten in het Waterkasteel te Rupelmonde en omdat de reformatie zich in het traditioneel-konfessioneel Vlaanderen brutaal manifesteerde verliet hij met de eerste emigratiegolf (1547-1553) zijn geboortestad om zich in het Rijnland te vestigen waar zijn ouders werden geboren. Hij stierf op 82-jarige leeftijd te Duisburg.

Rupelmonde heeft er goed aangedaan om de gedachtenis aan Mercator levendig te houden door in 1871 een standbeeld voor hem op te richten. Dit kan de jeugd alleen maar stimuleren om, zoals burgemeester Denert zegde: *Over landen en grenzen, wars van huidskleur en opinie, zonder oorlog-haat, of geweld, elkaar te vinden om een kosmopolitische gedachte, vrij van nationale bekrompenheid of kortzichtigheid als een blijde boodschap te verkondigen.*

Zo wordt de geschiedenis geen vuilnisvat van verloren illusies en vergeten grootheid, maar een redplank voor wie twijfelt aan het heden. Marguerite Yourcenar heeft ooit eens geschreven: Als je het leven liefhebt, houd je van het verleden. Dan is het heden zoals dit voortleeft in de herinnering der mensheid.

Uitgever Lieven Sercu gaf hiervan een equivalent: *Wat ik wel weet is dat het land aan de overkant van de stroom des tijds onweerstaanbaar boeiend is. Wat meer is, het menselijk tekort van vandaag krijgt een geheel ander kleur, een andere betekenis op het moment dat het bekeken wordt in het licht van het verleden (4)*

Monseigneur Daelemans beloofde in deze optiek het Nationaal Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs te motiveren om de jeugd tijdens het Mercatorjaar 1994 te sensibiliseren voor een duurzame vrede onder alle rassen en standen, het zo begeerde *relationssship* onder de volkeren.

De eerste Mercatorbiografie van het Nederlands taalgebied.

Op de stofwikkel van het prestigieus boek, dat eigenlijk een visitekaartje van de uitgeverij Lannoo uit Tielt is, lezen wij: *Gerard Mercator is voor de cartografie wat Andreas Vesalius voor de geneeskunde en Simon Stevin voor de wetenschappen betekenen. Door zijn studies en vernieuwingen werd deze 16e eeuwse Rupelmondse wetenschapper als de grootste cartograaf van zijn tijd beschouwd. Hij vond naar de hem genoemde projectiemethode uit, voor het eerst gebruikt in zijn wereldkaart van 1569. Hij was met zijn kaartboek van de wereld de uitvinder van wat nu algemeen een 'atlas' wordt genoemd. Voor de zeevaart waren zijn studies over het aardmagnetisme en de afwijkingen van het kompas ingrijpende verwezenlijkingen. Naast een beroemde aardrijkskundige en cartograaf was hij echter ook als filosoof, theoloog en humanist belangrijk voor het 16e eeuwse leven*

Kortom, Gerard Cremer, zoals hij echt heette, is een figuur die ook vandaag nog kan boeien. Een typische homo universalis met een brede belangstellingssfeer en een afwisselend leven. Roger-A.Blondeau tekent op indringende wijze het portret van deze markante figuur. ***Zijn Mercatorbiografie is de eerste die in het Nederlandstalige gebied verschijnt.***

Nogal wiedes eigenlijk wat wij aan onze hoofdredakteur, Roger-A.Blondeau vroegen waarom nu nog al die aandacht aan het leven en het werk van een cartograaf wordt besteed, die vierhonderd jaar geleden het tijdelijke met het eeuwige wisselde...

1. Omdat we met het werk van historische wetenschapsmensen te bestuderen, inzicht krijgen in de evolutie van ons "kunnen en weten" en ervaren hoe het allemaal gegroeid is;

2. Omdat de prestaties van Mercator tot bewondering dwingen in acht genomen dat hij werkte in een tijd toen men niet eens de juiste omtrek van de aarde kende en niet in staat was een nauwkeurige geografische lengte te bepalen;

3. Omdat Mercator, samen met o.m. Simon Stevin en Rembert Dodoens een van die Vlaamse figuren is, die de 16e eeuw tot de Gouden Eeuw van Vlaanderen had kunnen maken, waren er niet de godsdiensttwisten geweest, waardoor die Gouden Eeuw verschoven werd van de 16e naar de 17e eeuw en van het Zuiden naar het Noorden.

4. Omdat ik het noodzakelijk achtte dat bij de 400ste verjaring van zijn overlijden, eindelijk van hem een afgeronde biografie zou verschijnen in de taal van het volk, waar hij de eerste helft van zijn leven heeft doorgebracht.

Inmiddels hebben wij het boek gelezen en kunnen met Gwy Mandelinck getuigen dat *onder de leeslamp Mercator nog meer nuances prijs gaf* (1)

Wij beamen auteur Jack Verstappen die schrijft: *Het nieuwe boek van Roger Blondeau is er een dat ge van de eerste tot de laatste regel met bijzondere aandacht leest. Door het werk van een Westhoeker zal de grote figuur van Mercator in glans verrijzen* (5)

Je proeft het puntje zout van het mes.

Er zal wel nooit meer iemand opstaan die de dichter, Gwy Mandelinck uit Watou, in taalvirtuositeit, zeggingskracht, kleur en expressie tot aan de knieën reikt.

Op vrijdag 22 oktober getuigde hij trouwens in *'t Hommelhof* te Watou voor een zeventigtal aandachtige luisteraars weer eens van een plastisch, speels, graaggehoord-en-meegenomen exposé, waarmee hij deze keer de auteur van de Mercatorbiografie voorzichtig op een piédestal hees en er meer dan één bloemtje voor zette.

Op de kop een week later hoorden wij diezelfde Mandelinck op de BRT, bijna een ganse voormiddag lang in 't programma *"'t Leven is mooi"*.

Wat Mandelinck over Blondeau vertelt is evangelie en het penseel waarmee hij hem schildert mist geen enkel haar.

Wij willen de lezer de laatste passus van dit *Klein, niet ingelijfd portret* als een *puntje zout van het mes* aanbieden: Smakelijk.

"In huize "Ter Wijngaerd" heeft alles een weloverwogen plaats.

Ook in zijn geschriften opteert Blondeau voor grammaticale klaarheid. Hij houdt niet van een brede armenzwaai. Hij houdt niet van literaire luchtbellen. Alle zinnen lijken aan elkaar gerijgd volgens een vaak gehanteerde logica. Zelfs de plastisch sprekende zegsman van het dagelijkse leven komt nauwelijks aan bod in het werk van de wetenschaphistoricus. Elk woord moet funktioneel zijn, moet een mini-luchtbrug zijn bij de overdracht van kennis.

En toch heb ik al lezend de indruk dat zijn objektiviteit niet leidt tot smakeloosheid: ***je proeft dat er van het mes nu en dan een puntje zout is gevallen.*** Zijn boeken hebben zelfs een episch élan. Er steekt achter elk werk een soort vertelkunst die zeldzaam is voor een wetenschappelijk oeuvre. De pas ontdekte relaties tussen diverse gegevens worden soms de lezer geserveerd in de stijl van de klassieke overlevering. Zelfs doorheen elke causerie ontrolt de auteur een verteldraad.

Ik bewonder graag Roger Blondeaus puzzelpassie.

Kustwaarts rijdend opteer ik altijd voor de Haringestraat: dan zie ik een man in hemdsmouwen zitten, waarvan je kan zeggen dat kennis hem gelukkiger maakt. Mocht dat geluk hem nog jaren sieren.

Mocht zijn vrouw - een waakzame partner met sterke schoudervulling - dat geluk aan zijn zijde helpen koesteren". (1)

Wie daar nog iets kan aantoevoegen, dat hij recht staat.

Elie E.Balduck

(Noten blz. 571)

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (9)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

De technicus

Simon Stevin was veel meer dan een theoreticus. Waar de technische ontwikkeling tot dan toe alleen maar steunde op de ervaring en handigheid van ambachtslieden, is hij een sleutelfiguur geweest in de opkomende kombinatie van wetenschap en technologie.

Hij behoorde tot die geleerden die de wetenschappelijke vernieuwing van de 17e eeuw hielpen voorbereiden, omdat hij een van de dragers werd van het empirisme, d.w.z. dat hij in plaats van voortdurend beroep te doen op de gevestigde autoriteiten en de dedukties daarvan, de natuur zelf ging ondervragen op grond van het experiment. Als aanvulling van het "denken" ging hij over naar het "doen", van de *spiegeling* naar de *daet*, wat bij Galilei tot een werksysteem zou uitgroeien.

Op 17 februari 1584 werd hem door de Staten van Holland oktrooi verleend voor drie uitvindingen in verband met het verplaatsen van schepen en het overbrengen van water naar een hoger niveau, een typisch Hollands probleem.

Het Delftse stadsbestuur dat ook vaak met waterproblemen te kampen had, bleek bereid Stevins uitvindingen uit te proberen. Zo kwam hij in kontakt met de Delftse burgemeester Jan Cornets de Groot, die voor technische problematiek een bijzondere belangstelling had. Samen zouden zij zich toegelegd hebben op het konstrueren van een efficiënter type watermolen, dat op een krachtiger manier, dan bij de in zwang zijnde modellen, het water uit de polder wist te malen. Op 24 november 1586 kreeg Stevin van de Staten Generaal hiervoor oktrooi. En samen met burgemeester de Groot exploiteerde hij het tot een meestal suksesvolle uitbating (59).

Op 28 november 1589 werd hem door de Staten Generaal weer oktrooi verleend voor negen nieuwe uitvindingen, meestal van waterbouwkundige aard.

Zijn samenwerking met de overheidspersonen te Delft, en de moeilijkheden die deze personen vaak ondervonden, inspireerden Stevin tot het publiceren in 1590, te Leiden bij Frans Raphelengius, van een werkje van politieke aard, *Vita politica. Het Burgherlick leven.* Het vormt een totale ommezwaai in zijn oeuvre en het doet wel eigenaardig aan dat Stevin die tot dan toe altijd geschreven had over wis- en natuurkundige onderwerpen - zelfs zijn *Dialectike* was erop gericht de wiskunde beter te begrijpen en te assimileren - plots meent te moeten voorschrijven hoe de burger zich in de samenleving moet gedragen.

Het gaat om een boekje van 56 pagina's dat opgedragen is aan Govert Brasser, eveneens burgemeester van de stad Delft,

Prins Maurits (1567 - 1625)
leerling en beschermheer van Simon Stevin
(portret van M. van Mierevelt)

waar Stevin zich blijkbaar gevestigd had.
Het werkje bevat acht hoofdstukken :

- De bepalingen ;
- De burgerlijke persoon als overheid ;
- De eerlijkste zijde bij binnenlandse twisten;
- Het burgerlijk gedrag in de regering ;
- Het gedrag in de toepassing der wetten ;
- De noodwendigheid van de godsdienst ;
- Het gedrag in den godsdienst ;
- Het burgerlijk leven in het algemeen.

Over zijn daarin neergeschreven opvattingen inzake godsdienst is er in 1845, toen er sprake was van hem te Brugge te standbeelden, heel wat te doen geweest. Zij die meenden dat hij geen monument waardig was verweten hem protestant te zijn en antikatoliek, maar zij die hem verdedigden wezen op volgende passus die we in zijn *Vita politica* terugvinden :

> "... wie een godsdienst aankleeft die in het land waarin hij woont niet toegelaten is, moet om de goede orde niet te verstoren zijn godsdienst in het geheim uitoefenen, of het land verlaten ..."

en besluiten daaruit dat hij in de eerste plaats zichzelf bedoelde en in het Noorden zijn eigen (katolieke) godsdienst in het geheim beoefende (60).

Uit dit werk blijkt alleszins zijn zin voor verdraagzaamheid, wat te verwachten is van een wetenschappelijke geest, die de rampspoedige godsdiensttwisten van nabij heeft meegemaakt, en voor zijn werk naar rust en orde verlangt.

Deze handleiding voor burgertrouw en korrekt gedrag in het licht van gezag en wetgeving, maar waarin ook de juiste houding van de vorst is vastgesteld, werd wel sterk geapprecieerd, want er verschenen nieuwe uitgaven te Delft in 1611, een te Middelburg in 1658, een te Amsterdam in 1684, terwijl tussendoor het werkje nog in 1668 uitgegeven werd te Harlingen onder de titel, *Den wijsen en welbescheiden Burger.*

Stevin moet zich met zijn verwezenlijkingen van waterstaatkundige aard een ferme reputatie opgebouwd hebben. Immers, toen in het voorjaar van 1591 de Rotterdamse burgemeester en handelaar Fop Pieterz. van der Meyden, die een drukke handel dreef o.m. met het Oostzeegebied, door het stadsbestuur van Dantzig werd aangeschreven om informatie over een geschikte ingenieur die belangrijke verbeteringen kon aanbrengen aan de haven van Dantzig, ging hij zijn ambtgenoot te Delft, Jan Cornets de Groot en Simon Stevin vinden. Beiden waren bereid hun medewerking te verlenen, met het gevolg dat Stevin in augustus 1591 het geval ter plaatse ging onderzoeken (61).

Het is waarschijnlijk dat Stevin in diezelfde tijd Oost-Pruisen, Krakau en zelfs Noorwegen heeft bezocht, waarover hij spreekt op diverse plaatsen van zijn oeuvre.

In dienst van Prins Maurits van Nassau

Zoals op het titelblad van de *Wisconstige Ghedachtenissen*, verschenen in 1605-1608, vermeld, zouden deze boeken een verzameling zijn van de lessen die Stevin gaf aan prins Maurits van Nassau, vandaar ook de bezorgdheid van rektor Ubbo Emmius, in acht genomen de revolutionaire kosmologische denkbeelden die het werk bevat.

Het valt niet te betwisten dat Simon Stevin een groot deel van zijn leven intensief in kontakt is geweest met prins Maurits, maar vanaf wanneer die samenwerking precies dateert, is onduidelijk.

Of hij aan de Leidse universiteit de prins meer dan van op afstand heeft gekend, is nergens vermeld en ook nergens uit af te leiden.

Het is waarschijnlijk dat Stevin pas in 1592 of 1593 in nauw kontakt kwam met prins Maurits, ja, in zijn persoonlijke dienst is getreden.

Prins Maurits was naast Voorzitter van de Raad van State en stadhouder, tevens kapitein-admiraal-generaal van Holland en Zeeland en sedert het vertrek van landvoogd Leicester (62) belast met de algehele

►

militaire leiding. In 1590 - nog geen 23 jaar oud - werd hij stadhouder en kapitein-generaal van Utrecht, Overijsel en Gelderland. Allemaal belangrijke funkties voor een jonge man, maar hij was militair in hart en nieren en in de woelige strijd tegen Spanje, zou hij zich speciaal laten gelden vanaf 1590, en beginnen aan een schitterende reeks overwinningen.

Hoe was de toestand in Noord-Nederland?

Na de beeldenstorm van 1566 had koning Filips II de Spaanse veldheer kapitein-generaal don Fernando Alvarez de Toledo, hertog van Alva, met een leger van 10.000 Spaanse en Italiaanse keursoldaten naar de Nederlanden gezonden om de rebellen te kastijden. Weldra nam Alva er de plaats in van de landvoogdes Margareta van Parma.

Tal van provinciën, voornamelijk in het Noorden kwamen in opstand tegen het harde en veeleisende bestuur van Alva. Muiterijen braken uit en tegen de Spanjaarden werd een vrijbuitersoorlog gevoerd.

Alva moest een heroveringsoorlog beginnen, zonder doorslaggevend resultaat, daarom vroeg hij zijn ontslag. Hij werd als landvoogd vervangen door Requesens (1573) en naderhand door don Juan van Oostenrijk (1575), die er alle twee ook niet veel van terecht brachten.

Toen kwam de zoon van Margareta van Parma, Allessandro Farnese, (1578) die dank zij een handige taktiek en veel welwillendheid erin slaagde de Vlaamse havens Duinkerke en Nieuwpoort en in de volgende jaren Ieper, Brugge en Gent te veroveren.

Op 10 maart 1585 trok hij Brussel binnen en op 27 augustus van hetzelfde jaar deed hij zijn intrede te Antwerpen. Daarmee waren de hele Zuidelijke Nederlanden - afgezien van Oostende - opnieuw onder Spaans gezag.

Maar de verdere verovering naar het Noorden toe liep niet zo vlug van stapel. Wel wist Farnese door te dringen tot de grote rivieren : Schelde-Maas-Waal-IJsel en in het uiterste Noorden vanuit de zee tot de Friese moerassen. Maar toen was het gedaan.

Terwijl dat allemaal aan de gang was, wilde de heerszuchtige Filips II een wraakaktie ondernemen tegen koningin Elisabeth van Engeland, die de katolieke Maria Stuart had laten onthoofden, en in Frankrijk Hendrik IV van de troon stoten. Om de Spaanse vorst hierbij behulpzaam te zijn moest Farnese zijn zegevierende veldtocht tegen de Hollanders stopzetten.

Na het vertrek van landvoogd Leicester trokken de Staten-generaal al de macht naar zich toe en aldus ontstond in 1588 de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (63).

Toen nam de oorlog weldra een andere wending. Nadat prins Maurits in 1590 de Spanjaarden uit bijna heel Noord-Brabant wist te verdrijven, werd het Hollandse tot dan toe nog niet perfekt gekontroleerde militair apparaat meer en meer in zijn handen geconcentreerd. Vanaf 1591 snelt hij met zijn troepen van overwinning naar overwinning.

Prins Maurits die in die jaren een goed geoefend leger uitbouwde en het wapen der genie invoerde, zou omstreeks 1593 Simon Stevin, die met zijn technische verwezenlijkingen naam gemaakt had, in dienst nemen om bij te dragen aan de logistieke steun die de troepen nodig hadden, en aan de bevrijding van de jonge republiek.

Het is in het kader van zijn samenwerking met het militaire apparaat dat Stevin in 1594 een werk liet verschijnen, getiteld : *De Stercktebouwing*, gedrukt te Leiden bij Frans Raphelengius. Een leerboek inzake vestingbouw, waarbij gesteund wordt op de toenmalige nogal recente Italiaanse metode in de ontwikkeling van de verdedigings- en versterkingsstelsels. Ook het kort voordien verschenen standaardwerk, *Architectura von Vestungen* (1589) van de Straatsburgse ingenieur-architekt Daniël Specklin (1536-1589) was hem blijkbaar goed bekend.

Nadat hij in het eerste hoofdstuk van zijn werk de gebruikte termen zorgvuldig heeft gedefinieerd, waarbij hij opnieuw ijvert om vreemde woorden of van vreemde woorden afgeleide termen door goede Nederlandse te vervangen, ontwikkelt hij in de volgende hoofdstukken de gedetailleerde konstruktie van een zeshoekig bastion met opgave van alle praktische uitvoeringswerken. In het vijfde hoofdstuk wordt gehandeld over de algemene principes die aan de sterktebouw ten grondslag liggen.

In het zesde hoofdstuk bepaalt hij zijn eigen zienswijze over sommige punten waarover bij de specialisten verschil van mening bestaat, en over de aanpassingen die soms nodig zijn naargelang de omstandigheden, zoals bv. de eigenaardigheden van het terrein. Bij de uitvoeringen door het Staatse leger is inderdaad gebleken dat de teoretische uiteenzettingen en voorschriften van Stevin, zelfs op belangrijke punten niet werden gevolgd (64), maar in oorlogstijd ontbreken voorzeker de omstandigheden om een ideale verdedigingslinie uit te bouwen.

In elk geval hebben specialisten, zoals generaal Henri Brialmont (1821-1903) een internationaal vermaarde autoriteit inzake vestingbouw, met veel lof over het het werk van Stevin geschreven (65).

De Stercktebouwing die nog geen honderd bladzijden telde, werd heruitgegeven te Amsterdam in 1624. Intussen was een Duitse vertaling verschenen te Frankfort a/Main in 1608 en opnieuw in 1623. In 1634 kwam er een Franse vertaling van A. Girard in *Les Oeuvres Mathematiques de Simon Stevin* .

Aangezien Stevin blijkbaar omstreeks 1593 in dienst van de prins kwam, zal hij waarschijnlijk ook vanaf die tijd opgetreden zijn als Maurits' leermeester voor wiskunde, mechanica en krijgskunde.

Ten behoeve van zijn doorluchtige leerling stelde hij leerboeken op, niet alleen over voornoemde vakken, maar ook over astronomie, zeevaartkunde en boekhouden. Boeken die - zoals we gezien hebben - naderhand verzameld werden in zijn *Wisconstige Ghedachtenissen*. Daarin vertelt Stevin ook welke onderwerpen de bijzondere belangstelling van prins Maurits genoten. Daaruit blijkt eveneens dat zijn onderricht geen absoluut eenrichtingsverkeer was, met een alwetende docent en een passief-receptieve leerling. De prins vroeg, waar het pas gaf, om nadere uitleg, maakte opmerkingen of tegenwerpingen en bracht een enkele maal ook een door hemzelf gegeven oplossing van een vraagstuk aan (66).

Afgezien van de reeds genoemde vakken bleek de prins plots behoefte te hebben aan een wetenschappelijk inzicht inzake perspektief, een nieuwe manier van ruimtelijk voorstellen, die voor het eerst in de 15e eeuw in de schilderkunst in Italië aan bod kwam en meetkundig was gefundeerd. In de 16e eeuw ging het de kompositie van de schilderijen overheersen, ook in het Noorden. Maar die interesse van prins Maurits was wellicht geïnspireerd door zijn belangstelling voor vestingbouw. Immers twee eeuwen later zou de Fransman Gaspard Monge (1746-1818), de eerste direkteur van de Ecole Polytechnique, precies langs zijn voordrachten over vestingbouwkunde zich gaan toeleggen op beschrijvende meetkunde, waarover hij vervolgens het fundamentele werk *Géometrie descriptive* zou schrijven en daarmee een nieuw gebied van de wiskunde tot ontwikkeling zou brengen dat op perspektief is gebaseerd (67).

Om zich omtrent perspektief te laten voorlichten wendde de prins zich aanvankelijk tot bekwame kunstschilders die bekend waren om hun perspektivistische werken. Maar wat zij hem vertelden gaf hem geen voldoening, want zij konden alleen maar verklaren hoe zij te werk gingen, maar niet de wiskundig-teoretische achtergrond, die het waarom blootlegde.

Alleen om aan de nieuwsgierigheid van de prins tegemoet te komen stelde Stevin toen een boekje samen, *Van de Verschaeuwing* (zijn benaming voor perspektief) dat hem een plaats bezorgd heeft in de geschiedenis van de beschrijvende meetkunde (68).

Volgende keer :
Lengtebepaling op zee

Noten :

(59) Er is wel een geval bekend dat als minder suksesvol voorkomt. Een bij IJsselstein geplaatste molen voldeed zo slecht dat de opdrachtgever weigerde te betalen, met een jarenlange betwisting tot gevolg.
(60) A.J.J. Van de Velde, *Lichtzuilen uit het verleden*, Gent, 1945, p. 140 en 151.
(61) B. Woelderink, *Het bezoek van Simon Stevin aan Dantzig in 1591*, in : Tijdschrift voor Gesch. van de Geneesk. Natuurw. Wisk. Techn., 3, 1980, nr. 4, p. 184-185.
(62) Robert Dudley, graaf van Leicester (1533-1588), werd na de dood van Willem de Zwijger door de Engelse koningin Elisabeth, in 1585 met 5000 man naar de Nederlanden gezonden, waar hij tot landvoogd werd benoemd. Hij had het moeilijk met de Hollandse regenten, kwam in konflikt met de Staten van Holland en keerde na een paar militaire tegenslagen, naar Engeland terug in 1587.
(63) Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Overijssel en Groningen.
(64) E.J. Dijksterhuis, *Simon Stevin*, 's-Gravenhage, 1943, p. 238.
(65) Henri Brialmont, zie *Nationaal Biografisch Woordenboek*, dl. 1, kol. 267-270 (H. Verbeke).
(66) E.J. Dijksterhuis, *Clio's stiefkind*, Amsterdam, 1990, p. 242.
(67) D.J. Struik, *Geschiedenis van de wiskunde*, Utrecht, 1990, p. 199.
(68) E.J. Dijksterhuis, zie nota 66, *ibidem*.

MERCATOR

(vervolg van blz. 568)

Noten:

1 Gwij Mandelinck, Roger-A.Blondeau: *Een klein niet ingelijst-portret*. Watou 22 oktober 1993
2 Michiel de Bruyne, *De Rodenbachs van Roeselare*. Gedenkboek
3 Elie E. Balduck, *Kunstschilder Hans Memling*. De IJzerbode, 23e Jrg. nr. 4, april 1993, Blz 453, 454, 457.
4 Lieven Sercu, Voorstelling R.-A. Blondeau, Mercator van Rupelmonde, 20 oktober 1993.
5 Jack Verstappen, *De wetenschappelijke wereld maakt zich op*. Watou 22 oktober 1993.

BEVEREN AAN DE IJZER EN DE KERSTNACHT

U was er vorig jaar bij in Beveren : u herinnert zich de Kerststal van de Landelijke Gilde, de beelden gemaakt door de plaatselijke kapster, de echte schapen, het verlichte kerkplein en kerk, de handigaards van het feestkomiteit staken de handen uit de mouwen, de stemmige muziek, de kerstbomen in de kerk - zomaar een Duitse gift -, kinderen van Beveren versierden deze, gloeiende kolen in de korven, een ontwerp en gift van het plaatselijke metaalbedrijf.
U was er bij op de prachtige Kerst-middernacht-mis, met herders voor de stal - de jeugd van Beveren zong zich de naad uit het lijf -, met een echt kindje Jezus en Jozef en Maria, met de kinderen en de school van Beveren en de Alvro's en een schare entoesiaste medewerkers.
U keuvelde gezellig op het kerkplein bij de Gluhwein of niet-alkoholische chokolademelk, verzorgd door een echte plaatselijke kok en gebracht door de plaatselijke K.V.L.V.
Het wonder hierbij is dat alles gratis werd verzorgd. De opbrengst van die Kerstnacht kon dan ook in zijn geheel en rechtstreeks naar de kinderen van ex-Joegoslavië.
En dit jaar ?
Juist ja, met nog meer van dat moois : een dubbele Kerststal, met nog meer beelden van herders en koningen. Ingewijden beweren dat sommige beelden zo uit het plaatselijke dorp komen : die neus, dat komt van ...en die herder met die baard zou wel eens ...
Met een prachtig versierd kerkplein en kerk; en je moet dan eens komen kijken in de kerk. Uiteraard is het orgelpunt terug de middernachtmis, stemmig, intiem, feestelijk, vredevol. En daarna... wat dacht je van een warme drank ?
Beveren, vredig dorp aan de IJzer, maakt zich terug op voor een stemmige decembermaand. Immers, vanaf begin december wordt om en rond de kerk alles omgetoverd in een stemmig Kersttafereel, 't is daar waar de sterre bleef stille staan. Komen zien !

Herman Pannekoeke

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 21 oktober 1993.
Wonnen 3 partijen :

Hommez Zoë	422 p.
Mernhout Maria	305 p.
Vienne Alice	302 p.
Top Daniël	297 p.
Delerue Remi	295 p.
Loones Marcel	288 p.
Masscheleyn Madeleine	273 p.
Vanhoucke Roger	230 p.
Top Remi	218 p.

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

Schoonheidsinstituut
NATACHA
Parfumerie - Pedicure - Esthetiek
Manicure - Maquillage - Sauna - Fitness
2 zonnetunnels

- *Bij aankoop van **CARACTERE***
  - ** after shave of EDT50 ml : **GRATIS agenda '94***
  - ** after shave of EDT 100 ml : **GRATIS kogelpen***
  - ** after shave 100 ml : **GRATIS scheerschuim***
  - ** after shave balsem : **GRATIS mini-scheerschuim***
- *Bij aankoop van **VANDERBILT :** Eau de parfum 50 ml (1.495 fr.)*
  GRATIS uurwerk van Vanderbilt
- *Bij aankoop van MAROUSSIA EDT 100 ml : **GRATIS armband***
- *NIEUW PARFUM : SAMBA NOVA voor heren*
  CHARLIE RED voor dames

Bergenstraat 1 - BEVEREN-ROESBRUGGE - Tel. 057/30 14 12
Gesloten op dinsdag en zondagnamiddag.

't Rozenhof

◆

Smul smakelijk
en laat u overtuigen
door de culinaire geneugten
van onze keuken.
Verzorgd en boordevol kwaliteit :
wij bieden een schotel
voor ieders smaak.
Volgens honger en budget
en voor fijnproevers :
ons fornuisje is gewoonweg
geweldig.

◆

- Speelplein
- Tijdig reserveren voor communies

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Van 01/12 tot 20/01/94 prachtige cadeaus bij HSA.

Van 1 december tot 20 januari 1994 organiseert HSA, één van de grootste spaarbanken van het land, een grote spaaraktie. Er liggen prachtige cadeaus voor u klaar : stevige keukenhanddoeken, gloednieuwe ovenwanten en handige schorten van Santens. En tenslotte ijzersterke ovenpotjes. Mis deze buitenkans niet !

Vanaf een spaaraangroei van 20.000 BEF ontvangt u al een eerste geschenk. Bovendien tellen alle Vrije Spaarboekjes van het gezin mee.

Spaarinlage	Handdoek	Ovenhand-schoen	Schort	Ovenpotje
1.000.000+	12	2	2	2
500.000	10	2	2	1
250.000	8	2	1	
200.000	7	2		
150.000	6	1		
100.000	5			
80.000	4			
60.000	3			
40.000	2			
20.000	1			

U merkt het, sparen bij HSA heeft zo zijn voordelen. Niet alleen brengt uw spaargeld bij ons een hoge intrest op. Ook voor al uw andere bankzaken kunt u bij HSA terecht. Lenen voor een auto of een woning, bijvoorbeeld. Of uw geld beleggen tegen een hoge opbrengst. Vraag ernaar bij het HSA-kantoor in uw buurt. Uw kantoorhouder helpt u graag verder en verstrekt u deskundig advies.

Doe mee aan onze eindejaarsaktie :
HSA steekt u in een nieuw kleedje !

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestr. 37 - 8972 Roesbrugge-Haringe
Tel. 057/30 09 86

HSA

U en ik,
één spaarbank

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (9)

Een woordje geschiedenis

De historie van de Vitsemolen

Zwervend door het heuvelige landschap van Westouter, in de nabijheid van de grens, Boeschepewaarts, bemerk je de Vitsemolenstraat, die als doodlopend aangegeven staat.

Bij navraag in de omgeving weet men te vertellen dat er ooit een molen heeft gestaan. Op de vraag "waar precies ?" verwijst men naar een hoeve langs de Sint-Pietersstraat, in de onmiddellijke nabijheid.

Emiel Hardeman, jarenlang burgemeester van Westouter en geïnteresseerd in alles wat volk en streek aangaat, loodste ons naar de juiste plaats, de hoeve van August Demeulenaere, langs de Sint-Pietersstraat 14 te Westouter.

Op die hoeve stond 2 à 3 eeuwen lang de Vitsemolen. Op een kaart van de kasselrij Ieper van 1641 staat hij vermeld als "Vitschemolen".

Op een opvallende windvangende verhevenheid, zo'n 85 meter hoog, liet de molen er destijds zijn fiere wieken wentelen terwijl de molenaar als rechtmatig loon een deel van het meel mocht uitscheppen, steeds de spreuk indachtig die in de Hoflandmolen te Houtkerke (Fr.-Vl.) gegrift staat : "Schept in u(w) voordeel, maar vreest Gods oordeel".

Door het Verdrag van Nijmegen (1678) valt heel onze streek in Franse handen, maar in 1713 komen we onder Oostenrijkse voogdij. Geen probleem echter voor de molen die rustig verder draait want Westouter blijft onder Franse heerschappij.

In 1779 keert het tij en de gemeenten Dranouter en Westouter komen, ingevolge grenskorrekties, weer bij Vlaanderen in het Oostenrijkse keizerrijk.

Een nieuwe grenslijn wordt vastgelegd en dat zal de aanleiding worden tot een heuse historie want de grens snijdt de molenhoeve middendoor. De Vitschemolen blijft wel op Vlaams-Oostenrijkse bodem, op amper enkele meters van de grenslijn.

Dat de molen op Westouter stond, weten we aan de hand van "dischrekeningen". De dis was de armentafel die noodlijdenden en behoeftigen in beperkte mate bijstand verleende. In 1788 betaalde de "disch" van Westouter de som van 96,14 frank aan de molenaar Pieter de Vos, van de Vitschemolen, voor levering van meelgoederen.

Ongelooflijk maar waar

Op een nacht van het jaar 1789 is het gebeurd. De Vitschemolen werd overgeblauwd naar Frankrijk net even voorbij de grens, maar bleef op het eigen erf van molenaar Pieter de Vos.

In het tijdschrift "Onze molens" schrijft men daarover het volgende : "1641-1789, de Vitschemolen werd in 1789 korte tijd gedemonteerd ; de romp werd verrold tot op Frans grondgebied "Les Sept Mesures"."

"Les Sept Mesures" was eertijds een partij zaailand van 7 gemeten of ongeveer 3,10 hektaren, die haar naam gegeven heeft aan de Franse omgeving van de molenhoeve en aan een straat in de nabijheid. De hele wijk heette echter en heet nog "De Speute" omdat er tot voor kort een herberg stond "Estaminet In de Speute".

Aangezien de molen slechts een tiental meter verder werd verhuisd, was dat volgens molenbouwer Guido Peel van Gistel technisch best mogelijk, als het om een houten staakmolen ging. Het verrollen zelf gebeurde door middel van jonge boomstammen of kopkepers die als lopers over balken of poutrellen fungeerden.

De molenromp werd dan rechtstaande bij middel van schuiflopen (katrollen) door een driespan paarden behoedzaam weggetrokken.

Op de hoogte waar de molen stond is er een geëffend plateau van ongeveer 15 aren. Dat verklaart waarom de operatie in één nacht kon geschieden.

Vooraf was de molen zoveel mogelijk gedemonteerd. Dat vroeg dagen voorbereiding en vakkundig werk. "Mullemakers" (molenbouwers) waren daarin gespecialiseerd. Het vroeg uiteraard weer vele dagen werk om de molen opnieuw maalvaardig te maken.

Hoe de Franse douane op die overbrenging heeft gereageerd, blijft een vraagteken.

Wel moest men in die tijd een vergunning hebben voor het oprichten van een molen. Zo lezen we in de "Bestuurszaken van Poperinge" dd. 2-1-1757 : "De eigenaars, pachters of bezitters van "moulins à vent et à cheval" om o.a. graan te malen in West-Vlaanderen moeten de brieven van vergunning van deze molens aan Bonaert van Ieper geven " (Baron de Bonaert was schepen van de Kasselrij Ieper).

Waarschijnlijk had de eigenaar van de

Commune de Boeschepe

Relevé des parcelles (mars 19..

Nº du plan	Lieu-dit	Contenance A. CA	Nature de culture	Observations
995	Moulin fraudé	4 93	sol	
996	"	12 62	Pature	
997	"	47 70	"	
622	Schakelaere	40 98	"	476

Uittreksel uit de Kadastrale Legger van de gemeente Boeschepe (direktie Lille) van maart 1948, waar de Vitsemolen aangeduid is onder nr. 995 als "Moulin fraudé" (gesmokkelde molen).

molen zich vooraf een vergunning weten aan te schaffen voor de oprichting van de molen op het grondgebied van de gemeente Boeschepe (Frankrijk).

Naar de beweegreden van de molensmokkel zelf hebben we het raden. In het tijdschrift "Onze molens" staat bij de Vitschemolen eveneens vermeld : "gestolen molen".

Waarom steel je een molen ? Hierbij past een woordje uitleg. De windmolens waren, privaat eigendom en waren soms verdeeld in vele aandelen. Dat is te verklaren door het erfrecht, het gezamenlijk gebruik van één molen door meerdere eigenaars.

Is in dit geval de verklaring te zoeken in de gedeelde eigendom met broers en zusters ? Zeker is dat een Livinus De Vos molenaar was op de "Hoogegraevemolen" te Westouter, een molenaarsfamilie dus. Misschien is, wegens onenigheid of onverschil, de molen door verplaatsing wel gestolen ten opzichte van medeëigenaars die in Frankrijk geen rechten konden laten gelden.

Eén zaak staat vast : de molenaar moet een gewichtige reden gehad hebben om het molengevaarte over te smokkelen.

De molen werd dus in 1789 overgebracht naar het Franse grondgebied maar het gekke van de historie is dat in 1794 onze gewesten door de Franse Sansculotten worden bezet. Als onze veronderstelling juist is, dan is het voor de molenaar een maat voor niets geweest.

Over de nieuwe standplaats van de geblauwde molen heerst er nogal wat misverstand. Sommigen houden vol dat hij aan de overkant van de Sint-Pietersstraat (rue de Reninghelst) werd overgeplaatst. Niets is minder waar !

De volksmens weet het na zovele jaren, meer dan 200 jaar later, alleen nog van horen zeggen.

Door die originele en stoutmoedige verhuizing, die heel wat weerklank vond in de grensstreek, kreeg de molen een tweede naam, die van "de geblauwde molen" die voor een stuk geofficialiseerd zou worden. Want in een "Relevé des parcelles" dd. maart 1946 van de gemeente Boeschepe, staat bij de perceelnummers 995 en 996 van het kadaster vermeld : "moulin fraudé". Op het kadastraal plan van 1948 bemerk je overduidelijk dat ze aansluiten aan de vroegere molenplaats, kadasterperceel nr. 65 (later nr. 357a) te Westouter. Aldus bestaat er omtrent de vestigingsplaats van de molen in Boeschepe niet de minste twijfel.

Het blijft een hele poos rustig op het molenfront tot in 1815 de schijnbaar onoverwinnelijke Napoleon Bonaparte in Waterloo een beslissende nederlaag lijdt, met het gevolg dat Vlaanderen verenigd wordt met Nederland in de 17 Provinciën.

De vroegere grens wordt opnieuw van tel zodat de Vitschemolen (inmiddels Vitschenmolen geschreven) op Franse bodem blijft waar hij in 1789 werd neergezet. De eenheid van de hoeve (op territoriaal vlak althans) is weer verbroken en dat zal de molenaar behoorlijk wat parten spelen.

Heen en terug

Maar het verhaal is niet ten einde ! In 1823 richt de molenaar Franciscus de Vos (zoon van Pieter de Vos) een verzoekschrift tot de Franse douaneoverheid in Rijsel om zijn molen, de Vitschemolen, die in Westouter staat op zijn erf, dat door de grens doorsneden is, naar de Franse kant te mogen overbrengen. De molen, zo deelt hij aan de douane mee, staat slechts drie meter van de grenslijn verwijderd.

Onbegrijpelijk, want we weten niet beter dan dat de geblauwde molen op Frans grondgebied staat.

Het antwoord van de Franse douane daaromtrent is verhelderend. Droog en koel wordt aan de molenaar bericht dat de kwestige molen zich in 1816 in Frankrijk bevond, dat de eigenaar hem toen naar Westouter heeft verplaatst en dat hij er slechts op uit is om door een nieuwe verhuizing de zware belasting in de Nederlanden te ontwijken.

Willem I, koning der Nederlanden, waartoe ook de gemeente Westouter behoorde, had inderdaad twee jaar voordien, in 1821, een zware belasting op het malen van graan ingevoerd. Daaraan wou de molenaar blijkbaar ontsnappen door zijn molen enkele meters verder op Franse bodem over te brengen.

Uit het antwoord van de Franse douane weten we nu dat de molenaar in 1816, een jaar na de aansluiting bij Nederland, de Vitschemolen een tweede maal over de grens heeft gebracht, ditmaal in omgekeerde richting. Geblauwd of wettig, dat weten we niet. Ongetwijfeld omdat in 1816 de belasting op het gemaal wel van toepassing was in Frankrijk en niet in de Nederlanden.

Dergelijke verhuizing, beslist geen kinderspel, was in de Franse officiële kringen uiteraard niet onopgemerkt gebleven. Door de weigering wou de Franse douane blijkbaar paal en perk stellen aan het voortdurend heen en weer leuren met de molen.

Zo is uit 1892 een identiek geval bekend van de Castelmolen te Wattrelos (Fr.) bij Roubaix. Ook daar liep de grens, een beek, midden door de molenhoeve, waarbij de molen op Frans grondgebied stond, op 3,5 m van de limiet. Omdat, na een lange reeks onderzoeken, verscheidene smokkelgevallen aan het licht gekomen waren werd de toelating om binnen de 10 meter van de grens een bedrijf uit te baten ingetrokken.

Door het niet inwilligen van de aanvraag blijft de Vitschemolen op het grondgebied Westouter. Tijdens verbouwingswerken in 1974 stootte men nog op een van de vier teerlingen waarop de molenkonstruktie had gerust.

Lange tijd blijft het stil rond de molen tot hij in 1883 opnieuw spektakulair het nieuws haalt. Op 20 juni van dat jaar zijn "mullemakers" van Sint-Janscappel (Fr.-Vl.) bezig met herstellingswerken. De molenkap moet vernieuwd worden en daarvoor wordt de romp opengeschoord, teveel waarschijnlijk want de molen barst uiteen en zakt met hels gedruis krakend in elkaar. Onheil ten allen kante want een arbeider, August Orbie, verliest daarbij het leven, terwijl de andere drie nl. Henri Ryckebusch, Verschaeve en Spinnewijn, de molenbouwer, gewond worden weggevoerd.

Zo eindigt de echte historie van de geblauwde molen.

Lieve Vrouwke van de speute

Dat de Vitschemolen zijn naam zou ontleend hebben aan een vroegere eigenaar Vitsche is mogelijk, maar weinig waarschijnlijk. Veeleer zal hij zijn naam ontleend hebben aan de specialiteit waarvoor hij gekend was, het malen van vitsen, een soort linzen. In het Middelnederlands was de schrijfwijze trouwens "vitschen".

We willen deze bijdrage niet besluiten zonder een oog te hebben voor een liefelijk O.L.Vrouwkapelletje op de molenwijk "De Speute". Onder een lindeboom weggedoken herbergt het binnenin een fraaie bede van de eigenaar :

Lieve Vrouwke van de Speute
Te nis vo nus oek nie ol gin leute
Doet e lietje wyn in nus woater
En me lezen en oenze Voader
Doe nus e kee goed
En me lezen en Weesgegroet

Voor de niet-Westvlamingen luidt het als volgt :

Lief Vrouwke van de Speute
't Is voor ons ook niet al geen leute
Doe een beetje wijn in ons water
En we lezen een Onze Vader
Doe ons een keer goed
En we lezen een Weesgegroet

De spiegel der onschuld

Terwijl we toch over molenaars aan het praten zijn, past het hierbij enkele humoristische vertellingen op de dissen alhoewel die met de smokkel niets te maken hebben.

In de meeste molens hing boven de meelgoot, waarlangs het meel in een opgehangen zak viel, een spiegeltje. De maalder kon er zich af en toe in spiegelen maar men beweert dat hij bij het uitscheppen van het meel, waarop hij recht had om zich zelf te betalen, tijdig in de spiegel moest kijken. Als hij begon te blozen, moest hij stoppen met scheppen. Spuiters merkten op dat het soms lang duurde eer hij het gewaar werd, daar zijn wangen wit bestoven waren van het scheetmeel (fijn stofmeel dat bij de minste scheet rondzweeft).

De penitentie van de molenaar

Dat er molenaars waren die al te duchtig schepten, ten eigen bate en ten nadele van de boer, zal wellicht niemand verwonderen. Aangezien zulks niet geoorloofd was, moest die zondige praktijk ook gebiecht worden. De molenaars gingen daarvoor, zoals zovele anderen, maar éénmaal 's jaars hun pastoor of biechtvader opzoeken (een jaarlingsje leveren, heette dat).

Een molenaar uit de streek had de laatste

dag waarop de paasbiecht moest geschieden, dat was met Beloken Pasen (de zondag na Pasen), laten voorbijgaan zonder zich van zijn jaarlijkse plicht te hebben gekweten, kwestie van een niet al te zuiver geweten maar de maandag daarop trok hij met de eerste klaarte (en met een lang gat) naar het dorp, kerkewaarts.

De molenarin zag hem in de eerstvolgende uren niet terug. Ze waren in de grote keuken al met het noeneten bezig als ze hem, te voet, de hoevedreef zagen opstappen.

Met een nors gezicht en zonder boe of ba te zeggen, gooide hij zijn klakke (pet) op een stoel en zette zich aan tafel, terwijl de molenarin zijn soep uitschepte. Verder geen woord, geen grim. De molenarin had hem al een paar keren van bezijds bekeken maar kreeg hem niet aan de praat. Op de duur vond ze het toch te bar : "Hewel ! Hoe is 't verlopen in de biecht ?". De maalder gooide zijn lepel voor zich uit. "Erg", zuchtte hij zonder nog een woord meer te zeggen. Die boerin, die haar wederhelft maar al te goed kende, liet hem betijen en bediende hem van aardappelen en een schelle zwijnevlees.

"Was 't dan zo erg ?" vroeg ze op bezorgde toon. "Heel erg", antwoordde hij bedrukt. De molenarin weifelde een beetje : "Hoe erg is dat wel ?"

"Verdomd, vrouwe, de paster zegt dat ik mijn schuppe moet inkorten". De vrouw leek verrast en even uit haar lood geslagen. Al dikwijls had ze gehoord van hele reken weesgegroeten en onze vaders, ja zelfs van volle paternosters als penitentie, maar je schuppe inkorten ! Waar haalt de man het uit?

Ze veegde met een korstje brood langzaam haar bord uit : "Maar heeft de paster gezegd langs welke kant ?" "Nee," schudhoofde de molenaar die de zin van haar vraag niet vatte.

"Awel," kroonhalsde de boerin, "je kan toch evengoed de steel inkorten !".

De terechte naam van de Vitsemolenstraat

De Vitsemolenstraat die doodloopt even voorbij de vakantiehoeve "De Vitsemolenhoeve", leidt ogenschijnlijk niet naar de molenwal, bij de Sint-Pietersstraat. Vanwaar dan haar naam ?

De "Atlas van de wegen" van 1845 brengt opheldering en toont aan dat, bij de tweede grenspaal langs de Vitsemolenstraat, een dubbele knik in de weg over Franse bodem liep en aansluiting gaf op de huidige "rue Coustenoble" (bij de hoeve Ridez), die via de "rue de Reninghelst" op de hofplaats van de molen uitmondt. Die "rue Coustenoble" heette vroeger "rue du moulin" zoals op het kadasterplan van Westouter is vermeld.

Door het opnieuw van kracht worden van de grens, vastgelegd in 1819 verviel voor de Westouternaars de funktie van Molenstraat. Zij mochten langsdaar niet meer voorbij en moesten langs de Groenestraat en de Sint-Pietersstraat hun graan naar de molen drijven. Maar de enkele gezinnen, waaronder een landbouwer, die verderop langs de Vitsemolenstraat woonden, gingen met hun goederen en koopwaar noodgedwongen over Frans grondgebied. Dat bezorgde hen ongetwijfeld narigheden als de Franse douaniers daar hadden postgevat.

Om aan dat euvel te verhelpen deed het gemeentebestuur van Westouter in 1955 de weg rechttrekken zodat hij volledig op Belgisch grondgebied kwam te liggen. Het stukje weg dat op Frankrijk lag, werd door de nabij wonende landbouwer, Ridez, die in Boeschepe in de gemeenteraad zetelde, dicht gegooid. Op heden herinnert een smal paadje aan de vroegere situatie. Een specifiek grensgeval ! *(wordt vervolgd)*

Rik Sohier

MENSEN VAN BIJ ONS

Wij vernemen het overlijden in de Sint-Augustinuskliniek te Veurne, op 8 juli 1993 van Julien Cornette.

Julien was geboren te Roesbrugge op 31 mei 1901 als zoon van Jerome Cornette, slager-herbergier "tussen de bruggen" (*In den Vetten Os* - nu Boek- en papierhandel Schoonaert).

Julien Cornette werd weduwnaar in eerste huwelijk van mevr. Martha Flament van Roesbrugge, dochter van Marinus (Broere) Flament, slager-herbergier op de marktplaats (*In het Hof van Commerce* - nu Joël Deroo). Hij hertrouwde op 24 april 1956 met mej. Clara Wullus, eveneens van Roesbrugge, die er geboren was op 2 mei 1906 en overleden is te Veurne op 29 juni 1988.

Julien Cornette was tijdens zijn aktieve levensperiode slager te Veurne-Nieuwstad (Stationswijk).

PRENTENBOEK van ROESBRUGGE-HARINGE Oproep

Voor het samenstellen van een geïllustreerd boek over de geschiedenis van Roesbrugge-Haringe, vragen wij wie er ons zichtkaarten of foto's in bruikleen kan verschaffen in verband met :

- het spoorwegstation op de Waaienburg;
- de stoet van de boerengilde op 20 juni 1926;
- de reklamestoet van omstreeks 1950;
- de Karel de Blauwersstoet van 1962;
- de patronaatzaal.

We hadden ook graag een verpakking van de Familie-lekkerkoek van de firma Michel Dehaeck ter inzage gekregen.

Foto's of kaarten a.u.b. afgeven ter drukkerij. Ze worden onbeschadigd en enkele dagen na ontvangst terugbezorgd.

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN
Tel. 057/30 04 13

Sint Maarten kwam ook langs bij de ASLK.
Bij deze gelegenheid wilde hij U, als trouwe kangoeroespaarder, verrassen met een leuk kadootje.

Jonge spaarders mogen ook al eens in 't zonnetje gezet worden, niet waar ?
Jk nodig je uit om eerstdaags, met je pa of ma, een bezoekje te brengen aan mijn kantoor.
Dit zou me echt plezier doen.
Jk kijk naar je uit.
Dag en met vriendelijke groeten.

Eddy Ameloot
Zelfstandig kantoordirekteur

Wie nu kangoeroespaarder wordt krijgt eveneens een kadootje !!
Doen dus !

ASLK
Bankier waar ik best mee opschiet.

EDDY AMELOOT

Prof.O.Rubbrechtstraat 14, 8972 ROESBRUGGE
057/30 08 66 - 057/30 12 42 (privé)

ALLE BANKVERRICHTINGEN - ALLE VERZEKERINGEN

HET VLAAMS-NATIONALISME IN HET ARRONDISSEMENT IEPER

Dit jaar werd de Gentenaar Joris Rossie, licentiaat in de geschiedenis, met grote onderscheiding op een tesis over het Vlaams-Nationalisme in het arrondissement Ieper, tijdens het interbellum. Promotor was Bruno De Wever.

Dit eindwerk telt ongeveer 200 pagina's en behandelt het Vlaams-Nationalisme in het arrondissement Ieper vanaf 1918 tot en met de Tweede Wereldoorlog. Vertrekkend van de gruwelen van WOI wordt een beeld geschetst van het plattelandsgebied dat voordien nauwelijks beroerd was door de opkomende sociale bewegingen. Mede daardoor kon de Frontpartij in het arrondissement Ieper de rol van vooruitstrevende partij vervullen. In de loop van de jaren twintig zal de Iepers Vlaams-nationale beweging steviger strukturen krijgen. Met de populaire volksvertegenwoordiger Emiel Butaye slaagde het KVNV erin in 1929 meer dan 30 % van de kiezers achter zich te scharen : een absoluut rekord in het Vlaamse land ! Het begin van de jaren dertig kent de pijnlijke afscheuring van het Verdinaso maar in 1933 ook de oprichting van het VNV. De evolutie van de partij wordt ook op nationaal vlak verder gevolgd tot het uitbreken van de oorlog. De ontwikkelingen tijdens de oorlog komen aan bod in het laatste hoofdstuk.

Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan een onderzoek naar het socio-professioneel profiel van de militanten van alle partijen in het arrondissement Ieper tussen de twee wereldoorlogen. Dit gebeurt door middel van een diepgaand onderzoek van de zgn. "peterslijsten" van de Kamerverkiezingen. Daaruit kon afgeleid worden welke partijen bij welke beroepsgroepen scoorden. In bijlage worden ook de verkiezingsuitslagen van alle partijen en de voorkeurstemmen weergegeven.

Een exemplaar van dit boek kan U verkrijgen door het storten van 500 fr. (+ 150 fr. verzendingskosten) op naam van Joris Rossie en op volgend rekeningnummer : 001-1765363-39, liefst voor 30 november.

DONSDEKENS - OVERTREKKEN

PLAIDS

BEDSPREIEN - DEKENS

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

VERKOOPAKTIE

"KOOP IN UW DORP"

MIDDENSTAND
Afdeling IJZERBODE

ABELE - BEVEREN - HARINGE
KROMBEKE - PROVEN - ROESBRUGGE
STAVELE - ST.-JAN-TER-BIEZEN - WATOU

476 waardebons
4 dec. - 2 jan.

KINDER-AKTIE

Trekking : **8 januari 1994** in Café - Snack 't Jachthuis te Stavele

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 17 tot en met zaterdag 20 NOV.

CLEMENTINEN : *2 kg voor* 100 fr.

Appels Klasse 1 JONAGORED
24 fr./kg - *4 kg voor* 96 fr. + 1 kg GRATIS

SPRUITEN :
30 fr./kg - *bakje van 4 kg voor* 100 fr.

AJUINEN : *5 kg voor* 60 fr.

COIFFURE - PEDICURE
ELS
dames en heren

Dagelijks open op afspraak tot 19 u.
Wekelijkse rustdag maandag
donderdag van 17 tot 21 u.

Waaienburgseweg 78
8972 KROMBEKE
Tel. SALON 057/40 14 33
Tel. PRIVE 057/30 06 61

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 BEVEREN-IJZER
Tel. 057/30 05 36
(grens met Oost-Cappel-Frankrijk)

Dagelijks open van 9 - 12 u.
en van 14 - 19 u.
Enkel gesloten op maandag.
Toegang gratis.

BRAEM Gerard
uit Zarren
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 26 oktober 1993
tot en met zondag 21 november 1993.

MOREZ ZEPHIR
uit Malo aan Zee
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 23 november 1993
tot en met zondag 19 december 1993

MASSA BEHANG MET EEN HART VOOR DECORATIE

MASSA BEHANG

VERVEN
LEVIS - MATHYS
aan prijzen buiten konkurrentie

GORDIJNEN
Wereldmerken : ADO
GARDISETTE -
UNLAND - ARISTO
enz...

BEHANG
10.000 rollen uit de voorraad
aan nettoprijzen om U tegen te zeggen
VANAF 89,-F/rol

ONDERHOUDSPRODUKTEN
riem - vliegen - en mierenbussen - boenwas - trekkers - keerders - vegers - dweilen - sponsen - zeemvellen - enz...

DRAPERIEEN
excl.: Engelse stoffen
CROWSON en COTSWOLD
Wereldmerken : ADO - ARISTO - GARDISETTE - UNLAND - VRIESCO - enz...

Om U nog beter te dienen. Vanaf heden open op MAANDAGVOORMIDDAG vanaf 9 uur.

Tafelkleden - kanten sierdoekjes - kralen - vliegedeuren aan zomer-prijzen

KARPETTEN
wol : 2/3
vanaf **8999,-F**

KARPETTEN
klassiek synth. :
200/290 : **3499,-F**

VOL TAPIJT
vanaf
199,-F/m²

VLOERBEKLEDING
per rol br. 2 m à
99,-F/m²
br. 4 m à **299,-F/m²**

Gesloten op zondag.

MASSABEHANG, Bergenstraat 42 - Beveren-Roesbrugge - Tel. 057/30 10 20

MASSA BEHANG

SCHRIJVERS VAN NABIJ (6)

door Jack VERSTAPPEN

LIBERA CARLIER
van alle zeeën thuis.

Libera Carlier, in witte kledij met Gaston Durnez en Jack Verstappen tijdens een vriendenfuif.

Van opleiding is hij officier en dat kan men bij Libera Carlier niet wegdenken. Dus blijft hij steeds - ondanks een gulle lach - gereserveerd.

In het midden van zijn vrienden een causeur van eerste rang met vooral tirades door gags geïllustreerd. Hij heeft immers als kapitein-ter-lange-omvaart, en later als loods alle werelddelen en havens verkend en beroepshalve de knepen van zeelui allerlei slag opgemerkt. Ook hun koeterwaals is hem niet onbekend gebleven, zodat zijn uiteenzettingen vol sappige, soms exotische woorden steken. Een sterk aangebrande matrozenmop weet hij zo kies te verwoorden, dat geen mens zich geschokeerd voelt.

Herman Teirlinck, Eugeen de Bock, Gerard Walschap, Jan de Hertog en zovele andere auteurs waren of zijn bij hem thuis. Derhalve is hij op het gebied van de literatuur hoogwijs, alhoewel hij met deze kennis absoluut niet te pronk loopt.

Het grote probleem is wel hem te vinden in zijn sedes.

Hij heeft, naar hij beweert, geen "zittend" gat - zijn vrouw Jeanneke overigens ook niet - en derhalve is hij op reis wanneer de mogelijkheid hem wordt geboden. En toevallig frekwent want alle streken, alle landen trekken zijn aandacht. China, Egypte, Turkije, Canada, Noord-Amerika, Mexico, Griekenland, Spanje, daar was hij, daar trok hij door als een weetgierig schrijver, als een mens die steeds zijn horizon wil verleggen. Hij is waarachtig een globetrotter van het zuiverste water, maar als hij me bezoekt in de Westhoek en uit zijn wagen stapt, dan zucht hij : "Mens, 't is toch ver waar ge woont !".

Carlier is overigens een leuk-charmant iemand in de omgang, hij is het leven, de blijkheid, de vrijheid in persoon. Geen stugheid bij hem, geen hooghartige bazigheid. En als de literaire criticus Bernard Kemp eens schreef "Libera Carlier behoort tot geen school, maar haalt zijn bondige stijl uit het door hem steeds beschreven milieu : het woordkarige schippersleven", dan heeft hij de "mens" Carlier nooit meegemaakt, deze optimist en levensgenieter.

Eens beleefden wij bij hem te Ekeren, waar hij woont, een tumultueuze avond en nacht, samen met trouwe vrienden-auteurs, en toen ontpopte hij zich tot een vingervlug pianist, die ons aan het zingen en aan het dansen kreeg. Een entertainer in de dop ! Hij beweerde te hebben gekozen tussen twee ingeboren roepingen, de muziek of het water. Het was dit laatste geworden.

Over een derde roeping - en misschien zijn voornaamste - repte hij niet, het schrijven van veelgelezen boeken en fel opgemerkte scenario's voor het televisiemedium.

"Libera Carlier schreef, behalve een harde verzetsroman, *Action Station Go* (1958), een aantal geëngageerde en sociaal georiënteerde romans over het leven op en bij het water in een dynamische stijl, o.a. *Duel met de Tanker* (1957) en *Het Kanaal* (1961)", stipte prof. Lissens aan.

Hoeveel mensen weten dat hij ook knappe jongensboeken op zijn naam heeft, teksten doordrongen van heel wat tribulaties ? Zijn kleinzonen - maar dat is logisch - zijn verslingerd op de lektuur ervan, alhoewel zij, naar Libera getuigt, niet altijd geloof hechten aan de avontuurlijke zin van hun opa.

Hij is scherp van geest, Libera, en soms, tussen twee trekjes in van zijn sigaret - hij is een kettingroker maar dat hoeft niet verder verteld - betoogt hij een spitsvondige opmerking, geladen met humor maar vooral met veel wijsheid.

Dat had ook Hubert Lampo opgemerkt bij het lezen van de korte roman *De kleine Reder*, die vier drukken beleefde :

"Zelden bereikte zijn proza een zo bestendige spitsheid zodat er desgevallend uit de tekst van *De kleine Reder* een niet onaardige tuil briljant en scherp geformuleerde aforismen zou kunnen gebloemleesd worden."

Zo werd meteen "de mens" Carlier getekend.

Met de uitgebreide kennis hem eigen, met het buitengewoon gemak van schrijven, wijdt hij zich aan de taak, hem in wezen opgedrongen : teksten levend maken naar het publiek toe in een voldragen stijl voor dewelke wij bewondering en respekt opbrengen.

Wanneer hij zich voor zijn oude schrijfma-

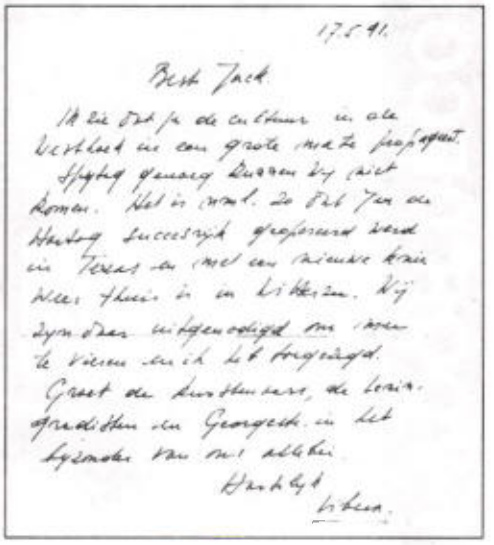

17.5.91.

Beste Jack

Ik lees dat je de cultuur in de verhuist en een grote reis begonnen. Hopelijk gaan daar bij niet komen. Het is wel. Zo dat Jan en Hedwig succesvol gepresenteerd werd in Texas en met een nieuwe kans weer thuis in de Lindeken. Wij zijn daar uitgenodigd om voor te komen maar ik het toegezegd. Groet de kinderen, de kleinkinderen en Georgeth. in het bijzonder van mij allebei.

Hartelijk

Libera.

chine neerzet - zij heeft haar beste tijd gekend maar hij kan er niet van scheiden - sluit hij zich af voor elke bijkomstige gedachte. Hij gaat op in het idee dat hem lang heeft aangeklampt, hij wil er zich van bevrijden in één stoot, zijn geest sluit zich voor de gebeurtenissen in de wereld, in het eigen huis, want "hoe minder storing, hoe minder wrevel".

Alleen, een uitstekende roemer wijn blijkt dan wel een goede gezel.

Over het sukses van zijn televisiereeks *Langs de Kade* spreekt hij met karige bewoording, soms wel eens met een kruimige lach wanneer hij er aan denkt dat zijn "helden" doodgewone mensen zijn van vlees en bloed en helemaal niets te maken hebben met utopische personages. Want adjunkt-kommissaris Crets en de hele hem omringende ploeg is uit de werkelijkheid gestapt, zonder franjes of tierelantijntjes. Het leven aan de haven heeft weinig te maken met fantasie of imaginatie. Libera heeft de figuren dus naar het patroon van bestaande mensen uit het politiemidden getekend. Als gewezen waterschout kon hij dit allerbest. Maar wat wilt ge, de kijker heeft kennelijk behoefte aan "helden" en zij worden met eigen exaltatie dikker in de verf gezet.

Is bijval te danken aan dergelijke gedachtensprongen ?

Ik heb het gevoel dat een "magische link" mij verbindt met Libera Carlier. Dat voert mij naar Spanje maar als ik het verhaal breng, wimpelt hij het weg met een knipoog.

Ik hoop dat de lezer een ietsje geloof hecht aan voorbestemming, aan onontwarbare gevoelens, niet duidelijk te herkennen, maar die allures verkrijgen van een mysterieuze profetie. In een dergelijk geval zal een psychiater - waaraan ik geen geloof hecht - allerlei bedenkingen opgraven uit het meest verborgen zieleleven van de mens, of met

►

het scalpel van de chirurg het verleden niet alleen van uzelve doorkerven, doch ook dat van uw familieleden. Ik zoek het vanzelfsprekend niet zo ver, alleen weet ik bij ondervinding dat soms grillige kronkels mijn gedachten doorwoelen, waarmee ik me na kortere of langere duur gekonfronteerd weet.

Een voorbeeld om dit duidelijk te stellen.

Op bezoek bij mijn schoonzus, de kunstschilderes Michèle Broeders, die in Spanje woonde, meer bepaald in Altéa, provincie Alicante.

Bij een vorige visite hadden we samen Calpe bezocht, nauwelijks 14 kilometer verderop. Een knus openluchtrestaurantje waar hoofdzakelijk gegrilleerde vis werd gedegusteerd, had toen mijn sympatie verworven. En we besloten tot herhaling. Maar dan kwam een Hollandse vriend van Michèle opdagen, ene Lex Griese, kunstminnend iemand uit Amsterdam, die een villa betrok halfweg Altéa-Calpe. Hij nodigde ons uit een Douwe-Egberts te komen genieten. We konden dit kopje drinken tijdens het voorbijrijden naar Calpe.

Toen we zover waren vroeg me Michèle of ik iets kon bedenken om het bezoek bij Lex niet langer te trekken dan strikt noodzakelijk. Ge weet hoe Hollanders zijn, lieve mensen maar ze horen zichzelf zo graag aan het woord.

Met de hand op het hart beloofde ik haar om op tijd en stond een smoesje op te dissen.

Zo gebeurde het.

Lex, zei ik naast mijn neus weg, u mag het ons niet kwalijk duiden, maar om twaalf uur heb ik in Calpe rendez-vous met de Antwerpse auteur Libera Carlier.

Waarom flapte ik zijn naam er nu plots uit? In geen maanden had ik mijn vriend uit Ekeren nog ontmoet. Ik had toch kunnen zeggen Jef Peeters, of Jules Adams !

Enfin, we waren weg, vlug naar mijn uitverkoren restaurant... waar inderdaad Libera Carlier bij een tafeltje zat, net alsof wij elkaar op die plaats en op dat uur hadden afgesproken.

Is het niet vreemd ?

Ik blijf het mijn "magische link" noemen met Libera.

HERMAN VOS
Een geboren romanticus.

Herman Vos heb ik voor het eerst ontmoet tijdens de opening van een tentoonstelling plastische kunsten in de *Boerenkrijgschuur* van de Abdij van Tongerlo. Wel afstandelijk met een "meneer Vos", "meneer Verstappen".

De kalender wees het jaar 1958.

Ruim twintig jaar later zouden wij elkaar als vriend tegemoet treden. Openhartig en met diep-menselijk begrip.

Een stralend herfstweer, de laatste zondag van november 1982.

Samen met Jeannine en Herman Vos dwaalde ik door de Westhoekse velden in de richting van de grens om uiteindelijk in Oostcappel te komen, een aardig dorpje

waar de Franse sfeer duidelijk voelbaar is in enkele stemmige buitenherbergen.

In deze vroege morgen lagen de velden er berijmd bij. De horizon weggekropen in een streep mist, die traagzaam in de ijle lucht optrok. Herman vond dat de natuur een hermelijnen mantel had aangetrokken. En misschien had hij wel gelijk.

Een tikje weemoed werd hem te veel. Het luisterstille van dit land daalt neer in de ziel, van waaruit herinneringen naar boven stuwen, beelden van lang vervlogen tijd; die weer scherpe dimensies verkrijgen, vergeten houvasten met dierbare gedachten gestoffeerd, zonder dewelke een mens, bewust of onbewust, niet verder kan. En op zo'n ogenblik wellen, spontaan, allerlei confidenties naar de bronnen van het woord.

De rust van het verre land maakte het stemorgaan van Herman aan het trillen. Hij vertelde, debiteerde er op los.

Over zijn jeugd in Meise, zijn geboortedorp, de deugnietjaren in de tuin van de ouderlijke woonst en op de hoeve van de naaste gebuur, de gezellige tijd in een kinderrijk gezin en de banden gesmeed tussen broers en zusters. Even schertste hij met het leger en de dienstplicht in 1948-1949, volbracht als valschermspringer alstublieft, de vele werkjes nadien opgeknapt om den brode, om uiteindelijk de toch te wagen naar het onbekende Argentinië, een paar zusters achterna. Hij zou er op avontuurlijke wijze aan de kost komen als onder andere timmerman, dijkwerker, mecanicien en wat men zich ook maar bedenken kan. Er verliefd worden op de frisse Oostendse Jeannine Coene, om er uiteindelijk mee te trouwen in Temperly, gemeente Lomas de Zamora.

Ik ontdekte een romanticus van zuiver karaat. Laat dan de literaire critici opmerken dat "Vos verteld in een zakelijke, harde trant", dan is het mogelijk dat zij Herman Vos door zulke bril zien. Ik weet dit beeld scherp overtrokken. Want mijn vriend, de mens, is anders, hij is iemand met een teer gemoed, met een zachte kern, een man van diep geloof, dadelijk ontroerd bij tragische gebeurtenissen, maar ook opverend van blijdschap, gepassioneerd voor kunst en kultuur.

Hoort men Vos debiteren, soms met een glimlach achter zijn baard, dan weet men exact dat zijn kunst gebazeerd is op het verhaal. Bij hem geen gezochte franjes, geen taalzifterij om "in" te zijn. Een sterk sociaal getinte levensfilosofie laat hij vrijelijk in gesprek en werk doorschemeren. Hij verheelt het niet tuk te zijn op zijn evenmens met al diens gebreken en mislukkingen. En er valt een eenheid te bespeuren tussen de mens enerzijds, en de kunstenaar anderzijds. Dat zal niemand verwonderen wanneer men het oeuvre van Vos leest en doorgrondt. Alles wijst naar een echte liefde voor de gemeenschap, voor de gebeurtenissen in zijn Vlaanderen en tenslotte ook voor het hele universum. Zijn boeken vormen de neerslag van een diep-bewogen man, duiden op een geboren artiest, een auteur uit roeping. Ze zijn van zulk gehalte dat zij ons uitermate boeien en ons humanistisch denken doorwoelen. Ze leven, met zielsvervoering uitgebalanceerd om de situatie te tekenen, die hij de lezer voorhoudt. Herman is een rustige denker met eerbied voor ieders filosofisch of politiek streven.

Niet alleen puurt zijn belangstelling naar boeken en andere kunstuitingen, maar ook het dagelijkse doen en laten van familieleden - hij heeft een groot en schoon gezin met daarbij een alles-begrijpende echtgenote - ook naar vrienden en kennissen informeert hij bestendig. Zo en niet anders is de mens Vos.

Niets in deze man laat hard-zijn vermoeden.

Heerlijke dagen gehad in Firenze. Nu gaat de tocht verder naar Assisië. Vrij eenvoudig, maar Franciscus groeten, met 'n gebedje om de goede vrienden -
Jeannine Herman

Integendeel.

Toen wij onze matinale wandeling afsloten in een Franse bistro en Herman zijn onafscheidelijke pijp stopte met zware Wervikse, vond ik het vrij zonderling dat hij - en ook Jeannine - nergens enig spoor van vermoeidheid lieten blijken, terwijl ikzelf bekaf was.

Later zou ik ervaren dat het twee trekvogels zijn. Hun jaarlijkse vakanties zijn voetreizen naar de landen van hun hart, naar de vreemde Schotse hooglanden, de Pyreneeën, het zonnige Italië vooral, naar Rome, naar Firenze, naar Assisië : "Wij zullen er broedertje Franciscus groeten, met een gebedje voor de goede vrienden !".

Ook zij worden nooit vergeten tijdens hun verre voettochten.

Nooit.

"Een vriend is een vriend", zegt Herman, en dat wil zeggen "voor altijd gesloten in ons hart."

En zijn schone, menselijke ziel vond opnieuw weerklank - voor de zoveelste keer - in het gedicht dat hij de vrienden stuurde met nieuwjaarswensen 1993 :

Geef ons de weemoed
om wat wij verloren,
maar laat ons de vreugde
om wat wij nog behouden,
aldus genietend van
de zegen dat niet alle vrienden
met alle dromen zijn gestorven.
Maar maak vooral,
dat wij ons nog verrijken
aan de overvloed
van wie zo dapper blijven,
standvastig in 't geloven
dat hoop geen waanzin is
zolang wij eervol kapitaal vergaren
in de eigen "cosa nostra"
van de liefde.

ROESBRUGGE - HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorte :

- Marilyn Mahieu, dochter van Paul en Carine Legrand.

Overlijden :

- Cyrille Vanexem, 83 j., echtgenoot van Jeanne Derycke.
- Veryser Maria, 72 j., weduwe van André Verlet.

UITSLAG BALLONWEDSTRIJD

Er werden weinig kaartjes teruggestuurd van de ballonwedstrijd, gegeven ter gelegenheid van Roesbruggekermis.

Volgende kinderen mogen zondag 21 november na de hoogmis hun prijs komen afhalen in het stadhuis :

Boussekeyt Valerie	555 km
Maes Jelle	540 km
Beun Phyllis	435 km
Elslander Lisa	205 km
Couwet Kristof	195 km
Haezebrouck Thys	190 km
Leroy Demsey	170 km
Vandewynckel Sarah	170 km
Debruyne Maaike	165 km
Heughebaert Diëgo	155 km
Durnez Elke	35 km

DAVIDSFONDS IJZERWEELDE
40 jaar Vlaamse televisie

Op vrijdag 19 november te 20 u., in de zaal "Het Volkshuis" bij Patrick Gunst, Prof. O. Rubbrechtstraat te Roesbrugge, vertelt Jack Verstappen over de start van de Vlaamse televisie, nu 40 jaar geleden.

Auteur Jack Verstappen was bij de Vlaamse televisie free-lance medewerker van het eerste uur. Spreker zal onbekende en leuke anekdoten vertellen, waardoor het medium TV uit de eerste jaren van zijn bestaan op een onbekende en originele wijze wordt belicht.

Davidsfondsleden betalen 50 fr., niet-leden 80 fr.

BEGRAFENISONDERNEMING
Bart & Marleen
MERLEVEDE-INDEVUYST
Duinkerkestraat 75 - 49
8970 Poperinge
Tel. 057/33 79 76 - 33 40 62
BEGRAFENISSEN - CREMATIES

WONDERBARE VISVANGST IN DE IJZER

Op Allerzielen heeft Wim Logie, uit de Bergenstraat (Beverenkalsijde) te Beveren-Roesbrugge tussen de "grote" en de "hoge" brug te Roesbrugge, drie snoeken gevangen van respektievelijk 3,5 kg, 4 kg en 6 kg.

Waar zijn de mannen die durven beweren dat er geen vis meer te vangen is in de IJzer?

Op dinsdag 14 oktober werd er door de hogere visserijinstanties opdracht gegeven de Dode IJzer te testen op zijn visbestand, over een lengte van 100 m. Wat werd er bovengehaald ? Blankvoorn 200 kg, rietvoorn 15 stuks, brasem 56 kg, kroeskarper 30 kg, karper 7 kg, paling 1 stuk, snoek 7 stuks of 12 kg, baars 2 kg en pos 200 gr.

Alleszins goed nieuws voor onze hengelaars!

BOUW VAN ONTMOETINGS-CENTRUM TE ROESBRUGGE

Het ontmoetingscentrum te Roesbrugge wordt gebouwd aansluitend aan het huidige socio-kultureel centrum, waar de biblioteek en Chiro-Haro gevestigd zijn. Het nieuw kompleks (inkomsas en polyvalente zaal) komt achteraan de binnenkoer op de plaats waar het huidige verouderde sanitair zich bevindt en zal een groot gedeelte van de verharde strook van het gemeentelijk speelplein innemen.

Oorspronkelijk was het de bedoeling het ontmoetingscentrum op te richten op de plaats tussen het socio-kultureel centrum en de woning van de heer Daniël Morez. Uiteindelijk werd afgezien van deze inplanting wegens de opmerkingen van het Bestuur Ruimtelijke Ordening en de meerkosten die deze inplanting zouden impliceren om het nieuw gebouw te laten inpassen in de bestaande strukturen.

De uiteindelijke inplantingsplaats en de funktionele inrichting van de nieuwe zaal werden diverse keren besproken met het feestkomiteit en de verenigingen van Roesbrugge.

Uiteindelijk werd gekozen voor een inkomsas met sanitaire voorzieningen, ticket- en EHBO-lokaal, berging en stookplaats, bar en vestiaire op de plaats waar het huidige sanitair zich bevindt.

Aansluitend komt een polyvalente zaal, opgericht in cellenbetonkontruktie, voor rekreatief volleybal, tennis en basketbal, turnlessen, feesten en plechtigheden.

De polyvalente zaal heeft volgende afmetingen : 28 meter lang x 13 meter breed met een vrije hoogte van 7 meter. Achteraan de zaal is berging en kleedruimte voorzien.

De hoofdingang situeert zich langs de bestaande koer.

Tijdens de vakantieperiodes zal de polyvalente zaal ook door de vakantiespeelpleinwerking kunnen gebruikt worden.

Het ontmoetingscentrum is een ontwerp van architekt Alex Dumon.

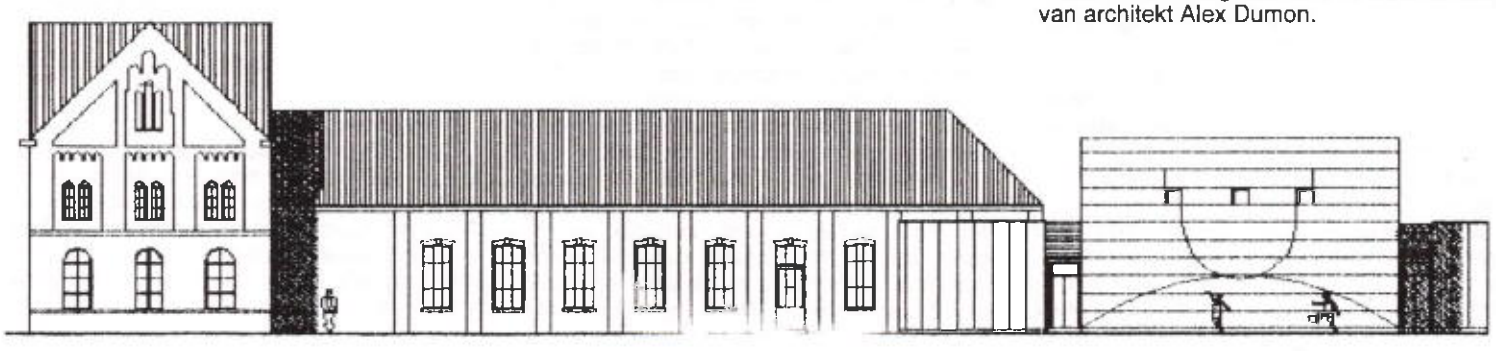

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
057/30 14 80

VRIJETIJDSKLEDIJ
voor groot en klein
JEANS
NACHTKLEDIJ
HANDDOEKEN
BABYARTIKELEN
tot 18 maand

PROFESSOR DR. HENRI DEWULF OVERLEDEN

Op 31 oktober jl. is in het universitaire ziekenhuis te Leuven, na een pijnlijke ziekte overleden : professor, dr. Henri Dewulf.

Prof. Dewulf was de zoon van dokter Leon Dewulf van Poperinge en er geboren op 21 november 1937. Hij was ook de achterneef van prof. Maurice Dewulf, die in Leuven filosofie doceerde, en aan wie in Poperinge een straat is gewijd.

Na zijn humaniora aan het kollege van zijn geboortestad ging Henri Dewulf geneeskunde studeren aan de K.U. Leuven, waarna hij zich ging bekwamen in het laboratorium voor fysiologische scheikunde, gesticht door prof. Christian de Duve, die in 1974 de Nobelprijs kreeg voor fysiologie. Het was Henri Dewulf die toen het werk van zijn leermeester toelichtte voor de Vlaamse televisie.

Van 1962 tot 1973 voerde Henri Dewulf fundamenteel onderzoek uit in verband met bepaalde zeer ingewikkelde funkties van de lever.

Voor de gepubliceerde resultaten was hij ondertussen reeds onderscheiden met de J.B. van Helmont-prijs (1967-1969) van de Koninklijke Akademie voor Geneeskunde van België en de G. Brohée-prijs (1968-1969) van de Belgische Vereniging voor Gastro-enterologie.

In 1971 werd hij op basis van een werk *The Controle of Glycogen Metabolism in the Liver* geaggregeerde van het Hoger Onderwijs.

In 1971-1972 werkte hij in Amerika bij de wereldvermaarde prof. E.G. Krebs op het Departement of Biological Chemistry van de University of California te Davis.

In 1973 werd hij benoemd tot hoogleraar te Leuven en hetzelfde jaar kreeg hij de prijs der Alumni-Biologische Wetenschappen van de Universitaire Stichting. In 1976 werd hij benoemd tot Gewoon hoogleraar, medetitularis van de leerstoel Biochemie aan de K.U. Leuven.

Op 3 maart 1983 werd prof. dr. Henri Dewulf in het Akademiënpaleis te Brussel op plechtige wijze de prestigieuse wetenschappelijke Smith Kline-RIT prijs voor de periode 1981-1982 overhandigd, wegens zijn fundamentele ontdekkingen op het gebied van het spijsverteringsstelsel (gastro-enterologie).

Prof. Dewulf was gehuwd met mevr. Christine Coppé, dochter van de bekende Vlaamse hoogleraar, ekonomist en oud-minister Albert Coppé. Hij was ook de schoonbroer van onze medewerker Serge Blondeau, en kwam menigmaal op familiebezoek naar Proven en Roesbrugge.

De uitvaartplechtigheid had plaats in de kerk van Heverlee op 6 november jl., in het bijzijn van de rektor van de K.U. Leuven en een vijftigtal professoren in toga. Daarna volgde de krematie, precies op de 27e verjaardag van zijn huwelijk.

MENSEN VAN BIJ ONS

Op 17 oktober jl. is te Ieper in het O.L.V.-hospitaal overleden : André Gruwé.

André was geboren te Beveren/IJzer, op de weg van Roesbrugge naar Beveren, op 10 augustus 1913.

Na zijn huwelijk met mevr. Margeret Vandenbussche, kwam hij wonen in de nabijheid van de stelplaats van de buurtspoorweg (voorheen Henri Denys).

Naderhand vestigde hij zich te Ieper. Hij was er grensarbeider en kwam vervolgens in dienst van Picanol en Pevalco.

Zijn echtgenote is overleden op 4 augustus 1976 en hij zelf verbleef sedert ongeveer een jaar in het Ieperse bejaardentehuis "Wieltjesgracht".

KLEINE FISKALE KRONIEK

Niet-belastbare inkomsten

We hebben in een vorige bijdrage verteld hoe de *winst* die men maakt bij de verkoop van *gebouwde* onroerende goederen, die tot het privé-patrimonium behoren, niet belastbaar is.

Dat is eveneens het geval bij *ongebouwde* onroerende goederen (gronden), die meer dan acht jaar door de verkoper zijn aangekocht.

Maar daarnaast zijn er nog een hele reeks inkomsten die eveneens niet belastbaar zijn en dus niet moeten voorkomen onder de inkomsten die aangegeven worden op de aangifte inzake personenbelasting.

Zijn nog vrijgesteld :
- de wettelijke kinderbijslagen en geboortepremies ;
- de door de overheid toegekende studiebeurzen;
- de sommen ontvangen van de ziekenfondsen ;
- de uitkering van de familiale verzekering ;
- prijzen van deelname aan spelen, wedstrijden (paardenwedrennen) ;
- prijzen van Lotto, Nationale Loterij, enz...
- winsten behaald uit beursverrichtingen ;
- terugbetaling voor kosten, die men gemaakt heeft voor derden, als deze kosten niet onder de bedrijfslasten zijn vermeld.

Zijn nog vrijgesteld : prijzen, subsidies, reisbeurzen, giften aan kunstenaars, schrijvers en geleerden, toegekend door een Belgische of buitenlandse overheid of officiële instelling, tot aan een bedrag van 110.000 fr. (hetgene meer wordt uitbetaald is wel belastbaar).

Evenwel, de handelaar die een reis aangeboden krijgt door een leverancier, is wel belastbaar voor het bedrag dat de leverancier voor deze reis onder zijn kosten heeft gebracht !

Serge BLONDEAU
Accountant IDAc - Fiskaal Adviseur HESAL

PASTOOR JULES LAMOTE in het ZILVER

Vijfentwintig jaar geleden werd E.H. Jules Lamote - om precies te zijn op 29 juni 1968 - te Brugge priester gewijd.

Als dorpspastoor van Roesbrugge en Krombeke werd dit in beide dorpskerken gevierd. Te Krombeke op 24 oktober en te Roesbrugge op 14 november.

Bij die gelegenheid kreeg de jubilerende pastoor te Krombeke een prachtige bureaustoel en te Roesbrugge werd hem het altaar aangeboden uit de kapel van het afgeschafte klooster, een geskulpteerd eiken meubel uit de vorige eeuw, dat in de plaats komt van de vroegere sobere altaar-tafel vooraan in de kerk. Wij wensen de jubilaris van harte proficiat, en... van zilver naar goud.

TE KOOP

• **SLAAPKAMER** voor 2 personen.
Tel. 057/30 05 05.

Schilder- & decoratiebedrijf

B. RYCKEGHEM-DUERINCK

- wand- en vloerbekleding
- gordijnen
- rol-, vouw- en reepgordijnen
- spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

BESCHOUWING VAN DE MAAND

In de lente
van het leven
moet men
aan de herfst
gaan denken.

En in de herfst
moet men
zich herinneren
dat het ooit
lente is geweest !

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B - 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

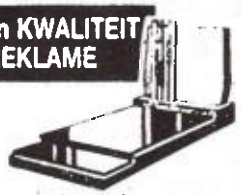

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

c.v. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine- en dieselstation
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA COROLLA diesel '89
TOYOTA COROLLA liftback '90
PEUGEOT 205 XRD '88
PEUGEOT 205 Dixie benzine '90
PEUGEOT 405 GRD '91
TOYOTA STARLET '91
FORD FIESTA Automatic '90

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **NOVEMBER**

Kaartingen

• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 23 november
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 27 en zondag 28 november
maandelijkse kaarting voor de leden

MAAND **DECEMBER**

Kaartingen

• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 8 december
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 december
puntenkaarting ,,Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 18 en zondag 19 december
maandelijkse kaarting voor de leden

Vogelpik

• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 3 en zaterdag 4 december
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 11 december
smijting voor de leden
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 11 en zondag 12 december
smijting voor de leden

Schuiftafel

• Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 4 december
start nieuw seizoen

J.K.A.V. Roesbrugge-Haringe

presenteert een film van Ridley Scott met Geena Davis en Susan Sarandon : "Thelma & Louise". Een boeiende film met een lach en een traan over twee verschillende vrouwenfiguren.
• Woensdag 8 december 1993 om 20 u. in Ciné "Oud Ieper", Colaertplein te Ieper.
Inleiding door Filip Verhanneman.
Toegangsprijs :
leden 120 fr. - niet-leden 150 fr.

K.A.V. en J.K.A.V. Roesbrugge-Haringe

• Maandag 13 december om 19.30 u. bij Mevr. Cécile Boone - Ryon te Haringe : Demonstratie over "Originele desserten".
Kijken, luisteren, ideeën opdoen ... en proeven van enkele originele desserts.
Couvert, bordje en servetje meebrengen.

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe

• Op donderdag 9 december om 13.30 u. in café "Sint-Jozef" te Haringe : Werken in en om het huis - wanneer een overeenkomst maken.

N.C.M.V. IJZERWEELDE

• Donderdag 18 november om 20 u. in zaal " 't Rozenhof" te Proven : Demonstratie bladerdeeg.
Ingang 50 fr. - 1 gratis koffie en ... proevertjes !! - Ideaal voor de komende feestdagen.

K.V.L.V. Beveren-IJzer

• Woensdag 17 november om 19.30 u. in de H. Hartzaal te Beveren : "Maken van Adventskransen".
• Woensdag 24 november om 20 u. in de H. Hartzaal te Beveren : "Drugs en alkohol" - Wat te doen als ouders ?

L.G. Beveren-IJzer

• Zaterdag 4 december
19 u. : H. Mis voor de leden en overleden leden van de Landelijke Gilde.
20 u. : Sint-Elooisfeest in de H. Hartzaal.

ROESBRUGGE - KERSTVERLICHTING

Om onze kerstverlichting te bekostigen nodigen wij U uit naar ons feestmaal, dit op zondag 21 november in zaal "Kristen Volkshuis" bij Patrick Gunst.

De deelnameprijs bedraagt slechts 300 fr. (200 fr. voor de kinderen) voor een vol-au-vent met frietjes.

Kaarten te bekomen bij alle leden van het feestkomitee en bij Patrick Gunst.

STAVELE - BEVEREN-IJZER

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :
- Jeremie Mekerke, zoon van Nicolas en Nadine Onraedt (Stavele).
- Brian Maelstaf, zoon van Dirk en Inge Gantois (Beveren).

Overlijden :
- Gervais Godderis, 66 j., weduwnaar van Agnes Hondeghem (Stavele).
- Roland Rappelet, 37 j. (Beveren).
- Catherine Skafar, 73 j., echtgenote van Raphaël Deroo (Stavele).

Huwelijksaankondiging :
- Ronny Ducorney van Beveren met Heidi Dhondt van Ardooie.

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De regering is op zoek naar de oplossing van een kompleks probleem, dat van de sociale zekerheid.

In deze krisistijd neem de werkloosheid toe en kampt de sociale zekerheid, die de werklozen moet uitbetalen, altijd maar met een groter tekort.

Om de werkloosheid te verminderen wil de regering het konkurrentievermogen van de ondernemingen verbeteren, en dat zou kunnen gebeuren door de werkgeversbijdrage inzake sociale zekerheid te verminderen. Met het gevolg dat het tekort, voorlopig althans, nog zal toenemen.

Om dit tekort aan te vullen is er maar één middel meer : de belastingen. Maar de kleine man neemt het niet langer dat hij altijd het slachtoffer is van nieuwe belastingen en meent - terecht - dat ook de vermogens, het bezit, het kapitaal, zijn steentje mag bijdragen.

De regering is akkoord en gaat de banksektor vragen hoe men hier het best tewerk zou gaan om ook de vermogens te belasten. Met de glimlach hebben de financiële instellingen gekozen voor verhoging van het tarief van de roerende voorheffing op kasbons. Dat was de meest voor de hand liggende keuze, immers banken en hun bijzonderste klanten, de vennootschappen, betalen geen roerende voorheffing, of zij kunnen die rekupereren langs de vennootschapsbelasting.

Het groot-kapitaal vindt het helemaal niet erg dat de interesten op kasbons verminderen, die de kleine man nodig heeft om zijn schamel pensioentje aan te vullen.

Evenwel, intussen is uit een rapport van de Senaatskommissie van Financiën gebleken dat de fiskale fraude jaarlijks ongeveer 450 miljard frank bedraagt. En dat de korrekte toepassing van de bestaande wetgeving op korte termijn reeds 100 miljard zou opbrengen. Voldoende om onmiddellijk het tekort van de sociale zekerheid van de tafel te vegen.

Maar die eenvoudige oplossing wil men niet, omdat men de nieuwe ekonomische elite, zeg maar het groot-kapitaal, niet wil treffen.

Men zegt dat we geregeerd worden door de syndikaten, niet waar, we worden geregeerd door het kapitalisme. En nu zal men natuurlijk wel zeggen dat ik een kommunist ben.

'Inderdaad", *zegt Gusta,* 'wie naar een beetje meer orde en discipline vraagt is een fascist; wie zich verzet tegen het profitariaat van de zgn. ekonomische elite, is een kommunist; en wie zich gaat verzetten tegen het uitbannen van het Nederlands in de instellingen van de Europese Unie, wordt een inciviek! "

Wat leuk,
Pol

op alle slaapkomfort

matrassen
lattenbodems
nettenbodems
matrasbeschermers
hoofdkussens
enz...

nu speciale promoties

U krijgt vrijblijvend advies voor een persoonlijke en gezonde nachtrust !

Profiteer van deze zeer tijdelijke promotie in samenwerking met de beste fabrikanten.

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

Dimplex **een naam die warmte uitstraalt**

Prachtig gamma
STRAALKACHELS • CONVECTOREN • WARMELUCHTBLAZERS

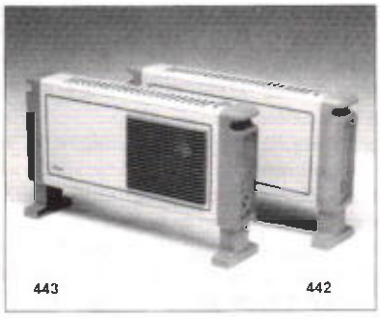

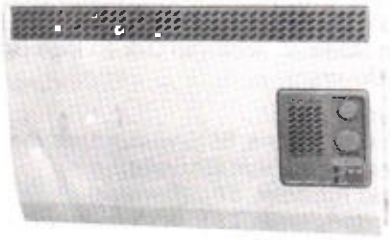

Termostaat met vorstbeveiligingsstand (Schakelklok (24 u.) voor tijd gestuurde verwarming 2500 watt

model 442
- instelbaar vermogen van 500, 1000 of 2000 watt
- thermostatisch regelaar

model DE443
- thermostaat
- instelbaar vermogen 1000 W konvektie, 2000 W - 3000 W ventilatie

Antivries-verwarmer

Goed voor ± 5° C en bedoeld als anti-vorst bescherming.

Vraag ons inlichtingen over
de DIMPLEX spaarkachels op nachtstroom

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Madeleine van Mielten Nekkers van Beveren, wos bezig met opspeelen teegen heuren vent, omdat'n daar weere in zyn zetel zat te flokken en nieten doen ...

"Dat is toch entwot te zeggen met joen!" grolde ze ... "vansichten da'je gy op joen pensioen, zyt, zit er geen beetje fut meer in ... Hoe komt dat?!"

Mielten trok è keer zyn schouders op. Madeleine bleef daarover niet zaagen, maar ols ze 's anderendaags naar den dokteur ging om heur bloed te laaten meeten, wos ze van gedacht van daarover è keer te klappen;

"Héwè, Madeleine!" zei den dokteur achter zyn visite ... "je zyr gy nog osan prima in orde, wei!"

"Dat is wel!" zei Madeleine ... " 't is spytig dat dat olzoo niet è'n is met Mielten, myn vent!'

"Hoe! Hapert er entwot met hem?" vroeg den dokteur.

"Och! Meneere toch!" jammerde Madeleine ... "er zit geen zielertje fut meer in ... 'n Hèt voor nieten geen goeste meer ... 's avonds zou 'm ol van ten achten naar zyn bedde gaan, waar dat'n oek nieten anders meer doet of slaapen ... Voor 'n vent van zestig, meneere dokteur ..! Dat is toch niet normaal, zeker? Bestaan er daar geen pillen of pikkeuren, om hem weere 'n beetje ingang te krygen?"

Den dokteur keek è keer op boven z'n bril ... "Zend hem morgen è keer naar hier!" zei'n.

's Anderdaags 's nuchtens, wos Mielten daar den eersten ... "Madeleine zei da'k è keer moeste kommen!" zei Mielten ... "en da'je gy weet waarvooren!"

Den dokteur nam Mieltens tention, horkte en klopte è keer op z'n borst en z'n rik ..

"Horkt è keer Mielten!" zei den dokteur ... " zeg maar teegen Madeleine, da'je geen pillen of pikkeuren nodig hèt ... Je moet gy maar djuuste maaken da'je meer in mouvement zyt!"

"Hoe wil je gy zeggen, meneere?" vroeg Mielten.

"Kyk, 'k ga joen è goed advies geeven ... Je moet 's nuchtends vroeg opstaan, joen velo pakken en rijden, byvoorbeeld van Beveren tot aan Hondschoote, ol de stille binnerouten, in de frissche, gezonde lucht ... Je moet dat olzoo è keer of drie doen in è weeke ... Je gaat è keer zien hoe da'je gaat opfleuren ... Je bloed ga beter circuleeren, je maage ga beter trekken en je ga weere aktief kommen, gelik een 'driemaalzeven'!"

Mielten stoeg daar è moment te peinzen.

"Ja, meneere dokteur!" begoste Mielten ... "dat is ol styf wel van weere aktief te kommen gelik een 'van driemaalzeven', maar onke daar 's nuchtends zoo vroeg in Hondschoote gaan toekommen, weet je gy toen daar è plekke, waar dat z'ol gaan op zyn aan die heure..?!"

KWAAK

DE IJZERBODE

Verantwoordelijke uitgever :
Drukkerij Schoonaert
Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 03 79
385-0056772-90

INFORMATIEBLAD voor de DIEPE WESTHOEK
met bijdragen over regionale geschiedenis en populaire wetenschap
23e Jaargang Nr. 12 december 1993
Afgiftekantoor 8972 Roesbrugge

Wordt maandelijks
gratis verspreid in :
Roesbrugge - Haringe
Proven - Krombeke
Stavele - Beveren - Watou
Jaarabonnement : 220 fr.

De eerste landelijke apoteker van West-Vlaanderen

Aimé DETOLLENAERE vestigde zich als apoteker te ROESBRUGGE in 1841 één eeuw voor apoteker SAMYN

Onlangs - op 9 oktober jl. - is apoteker Georges Samyn in de Sint-Augustinuskliniek te Veurne, op 77-jarige leeftijd overleden. Van 14 april 1942 tot 30 september 1980 was hij apoteker te Roesbrugge.

Hij behoorde tot een groep jonge apotekers die te Leuven afstudeerden tijdens de Tweede Wereldoorlog en die zich gingen vestigen in de landelijke dorpen van de Westhoek.

Dat was nieuw, want de plattelandsdokters - en ze waren toen te Roesbrugge met zijn vieren : Butaye, Laridon, Morlion en Peel - mochten, steunende op een oude wet van 1818, geneesmiddelen aan hun patiënten afleveren.

Maar prof. Rafaël Dequeker (1901-1968) (1), die afkomstig was van Izegem en toen te Leuven farmacognosie doceerde aan de toekomstige apotekers, had zijn studenten in die richting gestimuleerd, want hij wist dat het aantal apotekers in de steden op een onrustwekkende wijze toenam en was er van overtuigd dat het op het platte land met de kumulatie van de dokters weldra zou gedaan zijn, daar waar zich een apoteker vestigde.

Kort voor de oorlog was er door de Minister van Volksgezondheid een kommissie opgericht om het probleem van de kumulatie bij de geneesheren aan te pakken, en prof. Dequeker was er lid van geweest. Hij dacht dat eens de oorlog voorbij de klus weldra zou geklaard zijn. Het heeft echter nog tot in 1958 geduurd vooraleer aan dit 140-jarig gebruik een einde kwam, al bleef de mogelijkheid tot afwijkingen voortbestaan (2).

Omdat die jonge landelijke apotekers het in hun beginjaren niet zo gemakkelijk hadden, staken in 1949, acht konfraters uit de Westhoek de koppen bij elkaar, en stichtten een samenwerkende vennootschap, met het doel onderling de fabrikage aan te pakken van courante produkten, geneesmiddelen tegen banale kwaaltjes waarvoor geen doktersvoorschrift nodig was.

Het ging om de apotekers : Albert Ascrawat te Lo, Paul Claus, aanvankelijk te Kemmel en naderhand te Houthulst, Albert Delanote te Langemark, Maurice Delbeke te Vlamertinge, André Dujardin te Boezinge, André Godderis te Oostvleteren, Walter Reynaert te Handzame en Georges Samyn te Roesbrugge.

Onder de firmanaam UNIPHAR fabriceerden zij Pulmovix en Romophar borst- en hoestsiroop, neusdruppels, reumaliniment, inhalatie, zalven tegen acne, jeuk en huiduitslag, het verkloekingsmiddel Carniphar, Lentex een ontluizingsprodukt, een verdelgingsmiddel tegen muizen en Iodol-elixir kippendrank voor pluimveehouders.

Iedere apoteker stond in voor de vervaardiging van één of twee produkten, die dan in depot kwamen bij apoteker Delanote te Langemark. Laatstgenoemde die ook een zaak had van landbouwprodukten en sproeistoffen, zorgde met zijn vertegenwoordiger voor de verdeling van de UNIPHAR-produkten. Deze fabrikage heeft geduurd tot in de jaren zestig, toen het bij wet verplicht werd dat wie voor derden fabriceerde, een industrieapoteker in dienst moest nemen.

Al de bovengenoemde apotekers hadden in hun dorp geen voorganger. Alleen apoteker Samyn was niet de eerste apoteker te Roesbrugge, daar vestigde zich in 1841 - dus een eeuw vroeger - apoteker Aimé Detollenaere.

Apoteker Detollenaere

Aimé Detollenaere was geboren te Roesbrugge (3) op 9 mei 1817, als zoon van Philippe Detollenaere (° Lampernisse 1774) en Victoire Desodt (° Beveren-IJzer 1883).

Vader Philippe Detollenaere was in de Franse Tijd en volgens de toen in zwang

Apoteker Georges Samyn

zijnde Republikeinse kalender, op 30 Fructidor van het jaar VIII (eigenlijk 17 september 1805) benoemd tot ontvanger van de gemeente Haringe, van het Bureel van Weldaad (het O.C.M.W. van toen), en van de Staatsbelastingen. Bij zijn dood in 1856 was hij nog steeds ontvanger van "den disch".

Welk onderwijs Aimé Detollenaere precies heeft gevolgd is niet duidelijk, er is een kleine aanwijzing dat hij leerling is geweest van het kollege te Veurne. Maar over zijn opleiding van apoteker is niets bekend. In die tijd werd een apoteker nog niet gevormd op de universiteit. Hij leerde zijn beroep bij een andere apoteker en kreeg wat teoretisch onderwijs aan een of andere school die lessen verstrekte van geneeskunde, vroedkunde, chirurgie en farmacie. Examen diende

►

afgelegd voor een Provinciale Geneeskundige Commissie.

Aimé Detollenaere behaalde het apotekersdiploma op 12 oktober 1841, na examen te hebben afgelegd voor de Provinciale Geneeskunde Commissie te Brugge. Hij vestigde zich kort daarop, te Roesbruggedorp, in het ouderlijke huis, Bergenstraat 11, in de volksmond "tussen de bruggen". (4)

Dat zijn belangstelling uitsteeg boven zijn toogverkoop en eventuele bereidingen moge blijken uit het feit dat hij in 1848 in de *Journal de Pharmacie d'Anvers*, (5) een studie publiceerde : *Moyen de conserver les tubercules de pommes de terre affectées de maladie*, die verband hield met de toen nog onbekende aardappelziekte (Phytophthora infestans), die in 1845 voor het eerst toesloeg, de aardappeloogst volledig deed mislukken en het begin was van een van de grootste hongersnoden uit onze geschiedenis.

Die publikatie was de aanleiding om Detollenaere de titel te geven van korresponderend lid van de *Société de Pharmacie d'Anvers*. Het volgende jaar publiceerde hij in hetzelfde blad : *Quelques réflections sur l'instruction agricole.*

HET WARE VERSTERKEND EN SLYMVERDRYVEND ELIXIER,

VAN DEN

DOKTOR **GUILLIÉ**, GEREED GEMAEKT DOOR **PAUL GAGE**, APOTHEKER,

Grenelle-Saint-Germain-straet, 15 *Parys*.

Het Elixer van Guillé is vooral nuttig aen de geneesheeren op het platte land, aen de huisvaders die verre woonen van eenigen doktor, en aen de geestelyken, die de arme zieken gaen bezoeken en bystaen.

Het is insgelyks nuttig aen den werkenden man, aen wien het groote kosten van geneesmiddelen uitspaert. Het is een geheim geneesmiddel en de verkoop is toegelaten door verschillige besluiten der keizerlyke hoven en van het hof van kassatie. (Geperfectionneerd van de formuel der fransche codex N° 337.)

Eene ondervinding van meer dan *veertig jaren* heeft ten klaerste bewezen, dat het Elixer van Guillé, gereed gemaekt door PAUL GAGE, onwederlegbaer werkzaem is tegen de koortsen der moerassige landen, de buikloopen, den cholera-morbus, de geele koortsen en de besmettelyke ziekten, tegen de jicht- of flerecinachtige en zinkingachtige of rhumatieke kwalen, tegen de zinkingen op de blaes; in de ziekten der vrouwen en kinderen, in de lever- en maegziekten, in de ontsteltenissen die met de overgangsjaren en met den ouderdom gepaerd gaen, in de aenhoudende magepynen, in de darmontstekingen, in de klierachtige verstoppingen, in de haerwormige en leverachtige kwalen, in de verstoppingen van de longen, in het speen, enz. enz.

Een hoekske tot uitlegging, dat eene ware verhandeling is over de gebruikelyke en buitelyke geneeskunst, wordt kosteloos met elke flesch elixier afgeleverd. Men moet het vragen.

Het Elixer wordt verkocht in flesschen van 6 franks, en in halve flesschen van 3 fr. 50 c.

Zich te vervoegen voor den verkoop in het groot van den *Elixier Guillié*, gereed gemaekt door PAUL GAGE, by M. PAUL GAGE, *Grenelle-Saint-Germainstraet*, 15, te Parys, en te Brussel, by de heeren *Durand* en zoon, *Mineten* en Cie, *Renou* en Cie, *Van Kerckhoven*, *De Cheest*, *Vandenackerieck* en Cie, en voor den verkoop in het klein, by de heeren *Schoofs*, apotheker, 48, Bergstraet; *Raelet*, apotheker, 38, Groote Beenhouwerstraet, alsmede in alle goede apothekeryen van BRUSSEL en van BELGIE.

Depôt te Rousbrugge-Haringhe, *by Mr.* AIMÉ DETOLLENAERE, *Apotheker alhier*

Een advertentie van apoteker Detollenaere in DE DORPSBODE VAN ROUSBRUGGE, in 1861.

In hoeverre Aimé Detollenaere een florissante officina had weten we niet. Roesbrugge telde toen ongeveer 2.000 inwoners, maar de omliggende gemeenten : Beveren-IJzer, Stavele, Krombeke en een gedeelte van Proven, samen wel 3.000 inwoners waren op Roesbrugge aangewezen. Daartegenover staat dat de tijd waarin Detollenaere zijn apotekersloopbaan begon, ekonomisch-sociaal zeer zwak was en de jaren 1845-1850 een echt dieptepunt vormden. Bovendien was - zoals we reeds vertelden - het aan de dokters en chirurgijns of heelmeesters "ten platten lande" toegestaan medikamenten af te leveren aan hun patiënten, bij toepassing van artikel 11 van de toen nog steeds vigerende wet van 12 maart 1818 "ter regeling van hetgene betrekkelijk is tot de uitoefening van de verschillende takken der Geneeskunde".

Toen vanaf einde 1856 te Roesbrugge drukker Désiré Allaert (1828-1905) een wekelijks "nieuws- en annoncenblad" DE DORPSBODE VAN ROUSBRUGGE, liet verschijnen, publiceerde apoteker Detollenaere daarin regelmatig een advertentie voor *"Het ware versterkende en slymverdryvende Elixier van den dokter Guillé, gereed gemaakt door PAUL GAGE apoteker ... te Parys"*. Het ging volgens de tekst van deze advertentie om een "geheim geneesmiddel" dat doeltreffend was tegen de meest diverse aandoeningen *"... tegen koortsen der moerassige landen, buikloopen, den cholea-morbus, de geele koortsen en de besmettelyke ziekten, tegen de jicht- of flerecinachtige en zinkingachtige of rhumatieke kwalen, tegen de zinkingen op de blaes ; in de ziekten der vrouwen en kinderen, in de lever- en maegziekten, in de ontsteltenissen die met de overgangsjaren en met den ouderdom gepaerd gaen, in de aenhoudende magepynen, in de darmontstekingen, in de klierachtige verstoppingen, in de haerwormige en leverachtige kwalen, in de verstoppingen van de longen, in het speen, enz. enz."* En van dit wondermiddel was apoteker Aimé Detollenaere *Depôthouder*. Het produkt werd verkocht in flessen van 6 fr. en 3,5 fr. voor een halve fles. Blijkbaar een nogal dure samenstelling, in aanmerking genomen dat de jaarwedde van de griffier van het vredegerecht te Roesbrugge 900 fr. beliep en zijn dagelijks inkomen dus 2,46 fr. bedroeg ! (6).

Op 21 november 1862 werd door de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, apoteker Aimé Detollenaere van Rousbrugge-Haringe (7), verdedigd door de "avoué" Dehaene, bij toepassing van art. 19 van de wet van 12 maart 1818, veroordeeld tot een boete van 52,91 fr. of een vervangende gevangenisstraf van 15 dagen, plus 48,10 fr. gerechtskosten of acht dagen, wegens onwettige uitoefening van de geneeskunde, in de jaren 1861 en 1862 (8).

Dergelijke veroordelingen gebeurden wel meer, en hadden eigenlijk niet zoveel om het lijf. De apotekers die stevige konkurrentie ondervonden van de geneesheren die medikamenten mochten afleveren, gaven op hun beurt medische adviezen aan hun klanten. Door de dokters die zich daardoor benadeeld voelden werd dan vaak klacht neergelegd bij de *Provinciale Geneeskundige Commissie*, die in eerste instantie poogde verzoenend op te treden, maar wanneer dit niet mogelijk bleek werd de zaak doorgegeven aan de Procureur des Konings, die de aangeklaagde voor de rechtbank bracht.

Wie apoteker Detollenaere had aangeklaagd is niet bekend. Een dokter of heelmeester ? Te Roesbrugge had men dokter Bernard Cousyn, die burgemeester was van 1836 tot 1858 en de heelmeester August van den Bussche, die burgemeester was van 1858 tot einde 1860. Of kwam de aanklacht uit een andere hoek ?

Of het nu om die veroordeling was, of omdat hij als apoteker voortdurend op de vingers werd gekeken, ofwel omdat zijn omzet te bescheiden bleef, weten we ook niet, maar in 1865 verliet hij Roesbrugge om een apoteek over te nemen te Gent, in de toenmalige Bellevuestraat 26 (nu Raes van Gaverestraat) die hij ging bewonen samen met zijn ongehuwde zuster Melanie.

Roesbrugge was zijn apoteker kwijt en zou 76 jaar moeten wachten op een nieuwe vestiging.

Te Gent werd Aimé Detollenaere nog verliefd, verloofd en is er getrouwd in 1867. Hij was toen 50 jaar en zijn echtgenote Sophie Prophete was er slechts 24. In 1868 werd uit dit huwelijk een zoon geboren : Evarist (9).

In 1883 liet Aimé Detollenaere op zijn beurt zijn apoteek over en ging wonen te Sint-Amandsberg, waar hij op 17 maart 1894 is overleden op 77-jarige leeftijd (net als apoteker Samyn).

Noten :

(1) Zie Dequeker Rafaël, in : *Nationaal Biografisch Woordenboek*, dl. 4, kol. 216-218 (J. Lemli).

(2) Dr. Apr. L.J. Vandewiele, *Geschiedenis van de Farmacie in België*, Orion-Beveren, 1981, p. 263.

(3) De gemeente droeg toen de naam Haringhe, maar het dorp heette Rousbrugge, wat voor heel wat verwarring zorgde. Op voorstel van de gemeenteraad van Haringhe (die zetelde te Rousbrugge) werd in 1857 de naam van de gemeente veranderd in : Rousbrugge-Haringhe.

(4) Het gedeelte van het dorp gelegen tussen de IJzer en de Dode IJzer.

(5) In 1935 stichtten de Antwerpse apotekers een vereniging die vanaf 1845 de *Journal de Pharmacie d'Anvers* uitgaf. Zie Dr. Apr. L.J. Vandewiele, *Gedenkboek 150 jaar KAVA*, Antwerpen, 1985.

(6) L.A. Rubbrecht, *Geschiedboek der gemeente Rousbrugge-Haringhe van 1800 tot 1907*, Brugge, 1907, p. 91.

(7) Bij Koninklijk Besluit van 29 april 1857 werd de naam van de gemeente Haringe gewijzigd in Rousbrugge-Haringhe.

(8) Archief Rechtbank van Eerste Aanleg Veurne, stuk 1862 nr. 254.

(9) Dr. Apr. L.J. Vandewiele, *Twee Westvlaamse apotekers "ten Platten Lande" in 1846 : Theodore Schockeel te Waregem en Aimé Detollenaere te Haringe*, in : Farmaceutisch Tijdschrift voor België, 62, nr. 6, nov.-dec. 1985, p. 450.

Roger-A. BLONDEAU

SIMON STEVIN van BRUGGHE (1548-1620) (10)

" Wonder en is gheen wonder "

R.-A. BLONDEAU

Lengtebepaling op zee

Sedert de scheepvaart op het einde van de 15e eeuw de wereldzeeën aandurfde, was positiebepaling op die onoverzichtelijke watermassa - waar elk herkenningsteken ontbrak - van uitzonderlijk belang.

Maar om de juiste positie te bepalen waren twee gegevens nodig : de geografische breedte en lengte.

De geografische breedte is de afstand in booggraden vanaf de evenaar, hetzij in noordelijke of zuidelijke richting. Vandaar dat men spreekt van noorderbreedte of zuiderbreedte.

De breedte op het noordelijke halfrond wist men van oudsher te bepalen met de poolshoogte te meten. Naderhand wist men ook de geografische breedte te vinden door de hoogte te meten van de zon, wanneer deze op de middag haar hoogste stand bereikte. Uit astronomische tabellen kon men dan aflezen hoe ver men ten noorden of ten zuiden van de evenaar zat. Voor de breedtegraadbepaling gebruikten de middeleeuwse zeevaarders de zgn. jacobsstaf. Die bestond, in zijn eenvoudigste vorm, uit twee latten, aan één kant met een scharnier verbonden. Als de waarnemer de onderste lat op de horizon richtte en de bovenste op de zon of de poolster, dan kon de hellingshoek of hoogtestand worden gemeten.

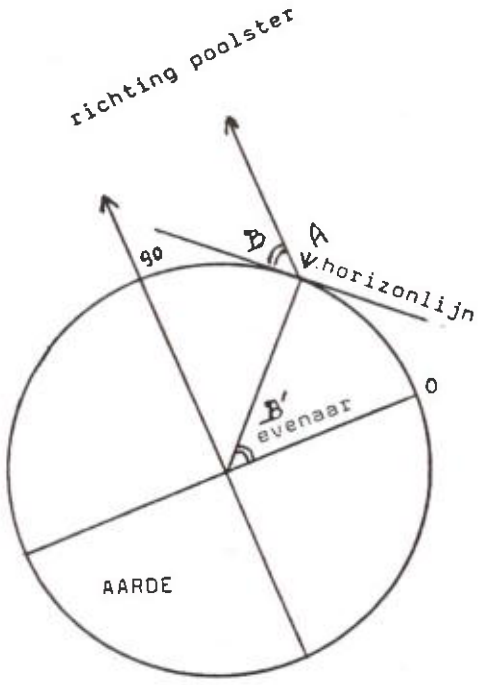

De hoek van de horizonlijn met de richtingslijn naar de poolster, of de hoek B, is gelijk aan de hoek die de evenaar maakt met de lijn uit de standplaats van de waarnemer naar het middelpunt van de aarde (hoek B'). Immers twee scherpe hoeken waarvan de benen loodrecht op elkaar staan zijn gelijk. Dus hoek B = hoek B'. En middelpuntshoek B' heeft dezelfde maat als de boog A0 waarop hij staat. - Boog A0 is de geografische breedte.

Maar lengtebepaling, de afstand tot een bepaalde meridiaan in oostelijke of westelijke richting, dat was een ander paar mouwen.

Doordat de zon in 24 uur heel de omtrek van de aarde bestrijkt, valt af te leiden dat als het op een gegeven ogenblik bij ons middag is (hoogste zonnestand), het een uur later 15 graden verder middag zal zijn (360 : 24 = 15). Zodat uit het tijdsverschil de afstand in graden kan becijferd worden. Dat principe kende men al lang, en in 1530 verscheen als toelichting op een door Gemma Frisius (1508-1555) te Leuven ontworpen aardglobe, zijn *De usu globi*, waarin een hoofdstuk gewijd was aan deze metode om de lengte van plaatsen te bepalen met behulp van uurwerken. Maar de uurwerken waarover men toen op het land beschikte, waren ver van nauwkeurig, men kan zich gemakkelijk voorstellen wat er dan van terecht zou komen op een stampend en slingerend schip.

Doordat er geen goede scheepsklokken waren, poogde men zijn positie op zee te bepalen met behulp van de meridiaandoorgangen van de maan. Maar men miste nauwkeurige maantafels en precisieinstrumenten om tot afdoende resultaten te komen. Reeds een kleine afwijking in het bepalen van de maanstand kon een misrekening van een paar honderd kilometer met zich mee brengen.

Een derde metode waarlangs naar een oplossing werd gezocht was de afwijking van de magneetnaald.

Men vermoedt dat de magneetnaald uit China, over Azië in het Middellandse Zeegebied is doorgedrongen ten tijde van de kruistochten. Men was aanvankelijk overtuigd dat zij precies naar het noorden wees en dat dit veroorzaakt werd door een aantrekkende werking van de poolster.

Maar in het midden van de 15e eeuw stelde men vast, bij het oriënteren van zonnewijzers, dat de magneetnaald van het kompas een afwijking vertoonde ten opzichte van het geografische noorden. (69)

Columbus, op zijn reis naar Amerika, bemerkte dat die afwijking, niet overal dezelfde was. De magneetnaald verschoof van een oostelijke naar een westelijke afwijking.

In een Portugees manuskript *Tratado da Agulha de marear ho ano de 1514* beweert João de Lisboa dat op de meridiaan die over de eilanden Santa Maria en San Miguel van de Azoren loopt, de afwijking van de magneetnaald ten opzichte van de noordpool nul is. Terwijl tevens werd vastgesteld dat, naargelang men zich in westelijke of oostelijke richting van deze meridiaan verwijdert, de magneetnaald een toenemende en regelmatige afwijking vertoont. Waaruit men besloot dat aan de hand van deze gegevens het mogelijk was de geografische lengte vast te stellen. (70)

Omstreeks 1542 verscheen van Alonso de Santa Cruz zijn *Libro de las Longitudines*, waarin hij andere lengteverschillen geeft dan João de Lisboa, bij de afwijkingen van het kompas, en in aansluiting hierop een zeekaart vervaardigde, waarop hij de grootte van de magnetische afwijkingen vermeldde.

Omdat de gegevens van de kartografen in verband met deze metode blijkbaar nogal ver uit elkaar weken, terwijl deze kwestie voor de zeevaart zo buitengewoon belangrijk was, hoeft het niet te verwonderen dat ook de grote Vlaamse kartograaf Gerard Mercator (1512-1594), zich voor de magnetische pool en de deklinatie of de afwijking van het kompas ging interesseren. (71)

Mercator meende - en dat was nieuw - dat de magnetische pool niet moest gezocht worden aan het uitspansel, maar wel op de aarde zelf.

Uit de deklinatie van de magneetnaald op plaatsen wier onderlinge ligging hij kende, wist hij met behulp van een boldriehoek de breedteligging van de magnetische pool te bepalen. Op zijn fameuze wereldkaart van 1569 beeldt Mercator de magnetische pool af als een steile rots op 73°30' noorderbreedte en 180° lengte. In een toelichtende legenda wordt er gesproken over twee mogelijke nul-meridianen (magnetische afwijking nul). De ene loopt over de Kaap Verdische Eilanden, de andere over de Azoren.

Petrus Plancius en Stevin

Petrus Plancius was geboren als Pieter Platevoet, in 1552 te Dranouter, in het Westvlaamse Heuvelland, in die tijd volgens Sanderius "een zeer vermaaklyk Gebied onder de Kasselrye van Belle". Hij studeerde teologie, geschiedenis en talen in Duitsland en waarschijnlijk eveneens wiskunde, sterrenkunde en aardrijkskunde.

In 1576 werd hij predikant op verscheidene plaatsen in zijn geboortestreek. Vervolgens trok hij respektievelijk naar Mechelen, Brussel en Leuven, en in 1578 werd hij predikant te Menen. Maar deze stad werd weldra veroverd door de katolieke *Malcontenten*, zodat de calvinist Plancius in allerijl de vlucht moest nemen. Toen werd hij predikant te Brussel, waar hij bleef tot de stad in 1585 werd overgegeven aan

►

Farnese. Plancius week toen uit naar het veiliger Noorden, waar hij weldra werd beroepen als predikant te Amsterdam. Hij bleef er tot aan zijn dood in 1622 en geraakte er zelfs betrokken in de religieuze twisten tussen de Rekkelijken en de Konfessionelen (die naderhand de Remonstranten en de Contra-Remonstranten werden genoemd).

In de periode waarin Plancius te Amsterdam gevestigd was, is het belang van de haven aldaar, enorm toegenomen, aangezien Antwerpen in 1585 door Farnese was veroverd, met een massale uittocht en een diep ekonomisch verval tot gevolg.

Vanuit Amsterdam zou weldra de vaart over grotere afstanden overwogen worden, wat de noodzaak aan zeevaartkundig onderricht, kaarten en daarbij horend instrumentarium met zich bracht. Allemaal zaken waarin Plancius blijkbaar was geïnteresseerd.

Zijn vroegste prestatie op het gebied van de geografie en kartografie dateert van 1590, met een reeks van vijf kaarten gepubliceerd in een bijbel. Maar in 1592 verscheen van zijn hand een werk van betekenis, een grote wereldkaart van 1,46 x 2,33 m, *Nova et exacta terrarum orbis tabula geographica ac hydrographica*, waarbij voornamelijk gesteund werd op Portugese zeekaarten, maar ook op de grote wereldkaart van Mercator, van 1569. Hoewel de projektie met wassende graden van Mercator technisch veel beter was heeft Plancius de projektie verkozen van zijn Portugees model, omdat die meer geschikt was voor onontwikkelde zeelieden. (72) In de volgende jaren zou hij nog voor een hele reeks zgn. "partikuliere" zeekaarten zorgen.

Van 1594 af werden door de Hollanders schepen naar Indië gestuurd en verscheidene scheepvaartmaatschappijen opgericht, met de bedoeling met die verre streken handel te drijven. (73)

Plancius zou niet alleen dergelijke ondernemingen aangemoedigd hebben, maar zelfs initiatiefnemer geweest zijn, terwijl hij er blijkbaar ook financieel bij betrokken was. Hij gaf les aan stuurlui, steunende op hetgene hij zelf uit Spaanse en Portugese scheepsjournalen had geleerd, en maakte ze vertrouwd met kaartlezen en positiebepaling.

Maar ook bij hem was de lengtebepaling op zee een groot probleem. Hij kende ongetwijfeld het in 1580 te Antwerpen verschenen boekje, *Nieuwe onderwysinghe op de principaelste puncten der zeevaert*, van de Antwerpse wiskundige en instrumentenmaker Michiel Coignet (1549-1623) waarin er op gewezen wordt dat de afwijking van de magneetnaald niet alleen afhankelijk is van de geografische lengte maar ook van de breedte van de plaats. Met het gevolg dat Plancius ook naar dit verband ging zoeken en het ging beschouwen als een vraagstuk van boldriehoeksmeting.

Omdat de meeste zeelui dergelijke wiskundige problemen niet aankonden, zorgde hij voor een toestel - het ging om een astrolabium voorzien van een lengtewijzer - waarop men de resultaten kon aflezen, alsook voor tabellen die voor een aanzienlijk aantal plaatsen, waarvan hij de breedte en de door waarnemingen verkregen waarde van de magneetafwijkingen kende, de geografische lengte aangaven. In 1597 of 1598 publiceerde hij hierover een memorie, *Van de graden der lancte...*

Uit dit stuk blijkt dat de geografische lengte van elke plaats op aarde niet zo maar onmiddellijk en rechtstreeks uit de magneetafwijking kan afgeleid worden. Het probleem is veel ingewikkelder. Plancius, die dit van de Portugezen had overgenomen, beweerde dat er op aarde vier meridianen waren, waar de magneetafwijking nul is. Dat zou het geval zijn op de eigenlijke nul- of beginmeridiaan, die over de Azoren liep, en op de meridianen van 60°, 160° en 260° oosterlengte. Aldus werd de aarde ingedeeld in vier "perken", waarvan er één was van 60° en drie van 100°.

Van de ene nulmeridiaan tot de volgende zou de magneetafwijking geregeld toenemen, tot een zeker maximum, en daarna weer in dezelfde mate afnemen.

De afwijking in de perken 0-60° en 160-260° zou oostelijk zijn en in de twee andere westelijk (dit noemt men de richting of zin van de afwijking).

De Staten van Holland, hiervan door Amsterdamse kooplieden op de hoogte gebracht, gaven opdracht de door Plancius voorgestelde metode in de praktijk uit te proberen. De bevonden resultaten waren zeer verschillend, maar er kwamen - nu wij de juiste lengten kennen is dit maar al te duidelijk - grove onjuistheden in voor

Er waren voor- en tegenstanders van Plancius' metode en toen hij de Staten op 25 juni 1598 om de beloning vroeg die voorzien was voor de oplossing van het vraagstuk van de lengtebepaling op zee, wou men zeker spelen en er werd een kommissie aangesteld om verslag uit te brengen over de doelmatigheid van het systeem.

Die kommissie was samengesteld uit : Josephus Scalinger (1540-1609), een klassiek filoloog, die tevens vertrouwd was met tijdrekening en kalenderstelsels van oude volken ; prof. Rudolf Snellius, die wiskunde doceerde aan de universiteit van Leiden, de vader van de bekende Willibrordus Snellius ; Ludolf van Ceulen (1540-1610) eveneens wiskundige verbonden aan de universiteit van Leiden ; de zeevaarder Lucas Janz. Waghenaer, schrijver van het bekende werk, *Spieghel der Zeevaerdt* (2 dl.) verschenen in 1583 en 1584, en tenslotte Simon Stevin.

Havenvinding

Wat de konklusie van de kommissie Scalinger is geweest, is niet bekend. Maar de moeilijkheden in de zeevaart waarmee Simon Stevin er werd gekonfronteerd, inspireerden hem tot het samenstellen van een boekje van 28 bladzijden, dat de titel meekreeg van *Havenvinding*, en dat verscheen te Leiden, in de drukkerij van Plantijn, bij Frans Raphelengius, in 1599. Het werd nog

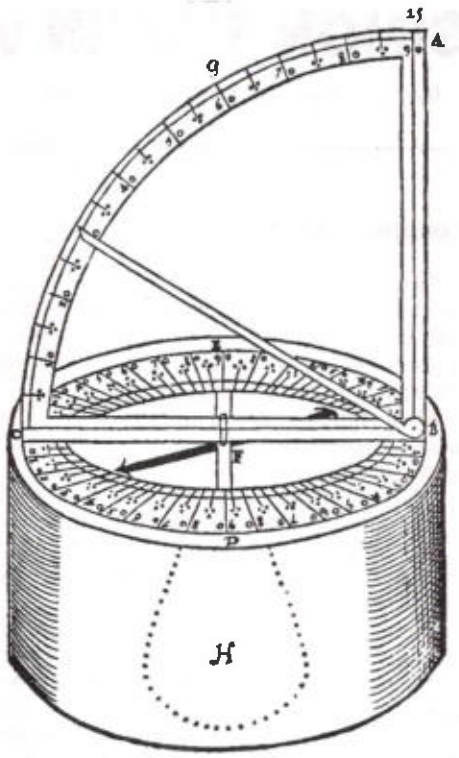

De azimuthaalkwadrant waarmee de afwijking van de magneetnaald kon bepaald worden.

hetzelfde jaar vertaald in het Latijn door Jan Cornets de Groot, en in het Engels door de Ierse geograaf en wiskundige Edward Wright (circa 1558-1615), van wie hetzelfde jaar *Certaine Errors in Navigation* verscheen, een werk waarin tabellen voorkwamen ten behoeve van de uitvoering van de Mercatorprojektie. A. Girard vertaalde *Havenvinding* in het Frans, in de *Oeuvres mathématiques de Simon Stevin*, van 1634, onder de titel *Trouveport*.

Het ging niet om een nieuwe verhandeling over lengtebepaling op zee, maar om een handleiding dienstig om de haven van bestemming te bereiken of te vinden (vandaar Haven-vinding), zonder dat men de juiste positiebepaling kent van schip en haven.

Daartoe waren volgens hem drie gegevens nodig :
- de geografische breedte van de plaats van het schip ;
- de breedteligging van de haven ;
- de magneetafwijking op de plaats van de waarneming.

Al wordt bij het systeem dat Stevin hier aanbeveelt, wel voortgebouwd op Plancius' *Van de graden der lancte...* toch gaat het om een verschillende uitvoering.

Bij Plancius werden de plaatsen van schip en haven bepaald met de koördinanten breedte en lengte, en daaruit een vaarrichting afgeleid. Stevin bracht het schip op dezelfde breedte (parallel) als de haven en zeilde toen naar oost of west tot dat men op de magneetafwijking zat van de plaats van bestemming.

De magneetafwijking werd bepaald door een kompas voorzien van een peiltoestel, de zgn. azimuthaalkwadrant, uitgevonden door de zeevaarder Reynier Pieterz.

Prins Maurits die door Stevin vertrouwd werd gemaakt met deze werkwijze, was er spoedig voor gewonnen en gaf bevel om de afwijkingen van de magneetnaald zo veelvuldig mogelijk op te nemen en de verkregen uitkomsten aan de Admiraliteit bekend te maken, ten einde de bestaande tabellen aan te vullen, zodat men steeds maar volledige en nauwkeuriger gegevens zou kunnen ter beschikking stellen van de zeevaarders.

Maar hoe meer waarnemingen werden aangebracht, hoe duidelijker het werd dat noch het stelsel van Stevin, noch dat van Plancius bruikbaar was. Dat was wel voornamelijk te wijten aan het feit dat het op schepen zo bijzonder moeilijk was om nauwkeurige opnamen van de magneetafwijkingen te doen.

In 1610 deed Galilei het voorstel aan de Staten-Generaal van de Verenigde Provinciën, om de lengtegraad op zee vast te stellen met behulp van de overgangen en verduisteringen van de vier manen van Jupiter, die hij het jaar voordien had ontdekt, toen hij voor het eerst een bescheiden kijkertje op het uitspansel richtte. Maar die metode werkte niet op schepen, waar men het beeld van Jupiter niet rustig in het veld van een teleskoop kon houden.

Alleen wanneer men over voldoende nauwkeurige uurwerken ging beschikken, voorzien van een veermechanisme dat ervoor zorgde dat deze klokken zowel ter zee als te land verplaatsbaar waren, en men dus het uur van de nul-meridiaan met zich mee kon dragen, kwam men tot een bevredigende oplossing van het vraagstuk van de lengtebepaling op zee. Maar dat was pas in de tweede helft van de 18e eeuw het geval.

Volgende keer :
Van de Zeylstreken
Van de Spiegeling der Ebbenvloet
De zeiwagen.

Noten :

(69) Prof. Dr. J. Veldkamp, *Geofysica*, Utrecht, 1965, p. 83.
(70) Dr. E. Crone, *Het aandeel van Simon Stevin in de ontwikkeling van de zeevaartkunde*, in : Mededelingen van de Marine Academie, 15, 1963, p. 8.
(71) R.A. Blondeau, *Mercator van Rupelmonde*, Tielt, 1993, p. 56 en 63.
(72) J. Keuning, *Petrus Plancius, Theoloog en Geograaf 1552-1622*, Amsterdam, 1946, p. 80. Achteraf zou Plancius ook kaarten met wassende graden hebben gepubliceerd, *idem*, p. 92.
(73) In 1602 zouden al die konkurrerende verenigingen samengesmolten worden in de "Oost-Indische Compagnie".

"MERCATOR" VAN R.A. BLONDEAU IN AMERIKA !

Eind november jl. trok een delegatie uit Rupelmonde - bestaande uit Mercatoria-voorzitter André Depuydt en VVV-voorzitter Julien Lijssens - naar Washington, om er de opening bij te wonen van de kaarten- en atlassententoonstelling *Leo Belgicus* in de biblioteek van het Amerikaanse Kongres (Library of Congress). De Rupelmondse delegatie werd er officieel ontvangen, en tijdens de openingsplechtigheid overhandigde zij aan direkteur Billington van de Kongresbiblioteek een exemplaar van het boek van Roger Blondeau, *Mercator van Rupelmonde*, dat onlangs verscheen bij Lannoo te Tielt.

UNIVERSITEIT GENT SARTON-LEERSTOEL

De plechtige toekenning van de George Sarton Leerstoel voor het akademiejaar 1993-1994 vond plaats op 2 december jl. met toekenning aan Dr. D.A. Wittop Koning (Amsterdam), die een lezing hield in de Aula van de Universiteit, over *De beoefening van de Geschiedenis van de Pharmacie in de Nederlanden. Een vergelijking van de stand van het onderzoek.*

Dr. D.A. Wittop Koning is voor Nederland wat Dr. apoteker L.J. Vandewiele is voor Vlaanderen : een gerenommeerd historicus van de farmacie !

Lezingen van nieuwe medaillisten :
Vrijdag 21 januari 1994, om 10.30 u.
Prof. Dr. M. Depaepe (Leuven)
De Pedagogische Psychologie in de USA en Duitsland tijdens het Interbellum - Fac. PPW - H. Dunantlaan 2, Gent.

Donderdag 17 februari 1994, om 16 u.
Dr. J. Willemot (Gent)
Le Nez dans l'Histoire de la Médecine
Fac. Geneesk. Auditorium achter Polikliniek 5, 2e verd.
Donderdag 17 maart 1994, om 16 u.
Prof. em. Dr. R. Van Caenegem (Gent)
Historical Reflections on European Syncretism
Fac. Rechten - Universiteitstraat 4, Gent.

Donderdag 28 april 1994, om 16 u.
Dr. J.W. van Spronsen (Den Haag)
Het Periodiek Systeem van de Scheikundige Elementen : voorheen en thans
Museum voor Wetenschap en Techniek, Korte Meer 9, Gent.

Voor nadere inlichtingen : tel. 057/30.07.88.

TE KOOP

- **Mazoutkachel - keukentafel**
  2 houten lusters - tel. 057/30 05 14

Als tafelen bij U thuis een feest moet zijn...

❄

... stellen wij met de grootste zorg enkele gastronomische afhaalmenu's samen die, wat kwaliteit en prijs betreft echte toppers zijn.

't Rozenhof

Obterrestraat 73
8972 Proven
Tel. 057/30.03.35

Kerstavond en Kerstdag

Noors visbordje
of
gestoomd wit van tarbot en zalm
met krokante groentenbrunoise

Bloemkoolsoep met bieslook

Filet van jonge kalkoen met cidersaus, gebakken witlof, erwtjes op z'n Frans, kroketjes of frietjes

Kerstgebak

AFHAALMENU ***790 fr.***

Oudejaarsavond

Krokant slaatje met een waaier van fijne zeevruchten

Roulade van zeetong met zachte nantuasaus

Eendeborst van de Perigord met frambozensaus, fruitfantasie, gebakken witlof en amandelkroketjes.

AFHAALMENU ***890 fr.***

MICHEL CAPOEN

Waaienburgseweg 67

KROMBEKE

Tel. 057/40.08.54

LOOD- en ZINKWERKEN

TOTAL

HET KWALITEITSMERK

Oliën en smeermiddelen

voor : GASOIL - diesel FUEL-OIL
- verwarming BENZINE

FRANS VERMEERSCH

Blekerijweg 33-35
8972 PROVEN

Tel. 057/30 04 13

KLEINE FISKALE KRONIEK
Aankoop en verkoop van effekten

Leningen aan familieleden

Wie een of andere belangrijke aankoop of investering doet, kan door de administratie van de belastingen gevraagd worden met welke fondsen of gelden die aankoop is geschied. Dat is vaak het begin van een vermogensafrekening.

Het gebeurt wel meer dat men om de nodige gelden ter beschikking te krijgen men effekten (kasbons, obligaties, aandelen) bij de bank heeft verkocht. Om dat te bewijzen volstaat het de dubbels van de verkoopsborderellen voor te leggen.

Evenwel de fiskus is veeleisender, men moet ook de aankoopborderellen van diezelfde effekten kunnen op tafel leggen, zodat blijkt dat die stukken niet kort voordien aangekocht werden, want in dat geval zou het om een soort witwas-operatie gaan. Het feit dat men bv. kasbons heeft verkocht waarvan de looptijd vijf jaar vroeger is aangevangen, is geen bewijs dat ze vijf jaar vroeger werden aangekocht. Dus steeds bewijzen van aankoop en verkoop bijhouden. Immers bij een vermogenstoestand kan men de afrekening beginnen op een tijdstip die al een eindje achter ons ligt.

Wanneer men ter verantwoording van bepaalde uitgaven leningen of giften aanbrengt van naaste familieleden, volstaat het meestal niet van een eenvoudige verklaring voor te leggen met al of niet gewettigde handtekeningen. Er moet bewezen worden dat de ontlener over dat geld kon beschikken, en dat de overdracht ook gebeurd is. Daarom is overdracht langs bank- of postcheckrekening aan te raden.

Serge BLONDEAU
Account. IDAc - Fiskaal Adviseur EHSAL

JEAN BERQUIN en RUST ROEST op een ere-plaats in het GROOT REFERENDUM van de GASTRONOMIE

Meer dan 4.000 lezers van Style, Weekend Knack, Weekend/L'Expresse, Onze Tijd en Notre Temps hebben deelgenomen aan het **Groot Referendum van de Gastronomie**, een echte selektie van fijnproevers.

Zij hebben voor de provincie West-Vlaanderen de 52 beste koks aangeduid en Jean Berquin, de joviale keukenmeester van restaurant RUST ROEST te Roesbrugge, komt op de 21e plaats ! .

Proficiat !

Van 1 januari tot einde februari...
een fijnproeversmenu : aperitief, geselekteerde wijnen, mokka, dienst en BTW inbegrepen.
Vaste prijs, uitzonderlijke schotels en feestelijk onthaal.

- Champagne met leuke afwachtertjes
- In huis gemaakte, verse ganzelever
- De onnavolgbare gegrilleerde kreeft met tuinkruidenboter
- Lamskoteletjes met wintergroentjes en dauphine-aardappeltjes
- Nagerecht en mokka.

Dat moet U proeven ! 2.200 fr.

RUST ROEST, Lindestraat 2, Roesbrugge
Iedere vrijdagavond, zaterdagavond en zondagmiddag
Reservatie vanaf donderdag 13 u. tel. 057/30.00.46.

Jean B.

K.B.G. BEVEREN-IJZER

Uitslag van de kaarting op 18 november 1993. Wonnen 3 partijen :

Looten Alida	343 p.
Vercruyce Martha	325 p.
Dewulf Donat	320 p.
Berten Georges	302 p.
Deraeve Martha	302 p.
Delerue Remi	296 p.
Cokelaere Michel	292 p.
Butaye Marcel	287 p.
Soetaert Gerard	273 p.
Claeys Maria	269 p.
Kinoo Firmin	255 p.
Depyper Maria	200 p.

ROESBRUGGE-HARINGE

BURGERLIJKE STAND

Geboorten :

- Bjorn Deroo, zoon van Johan en Nadine Orbie.
- Tom Leupe, zoon van Jean-Pierre en Caroline Worm.

MASSA BEHANG MET EEN HART VOOR DECORATIE

MASSA BEHANG

Bergenstraat 42 - Beveren-Roesbrugge - Tel. 057/30 10 20

MASSA BEHANG

U ZOEKT EEN BLIJVEND GESCHENK ??

TAFELNAP
TAPIJTEN
SIERKUSSENS
SIERDOEKJES
DONSDEKENS, enz...

(vanaf 865 fr./1 p.)

Exclusief voor de lezers van *DE IJZERBODE*:

DUBBELE LOTEN
VAN DE VERKOOPAKTIE
OP GESCHENKARTIKELEN
BIJ AFGIFTE VAN DEZE BON.

OPENINGSUREN :
maandag tot vrijdag
van 9 u. tot 19 u.
zaterdag
van 9 tot 18 u.
zondag gesloten

GROENTEN FRUIT

FOULON

Prof. Rubbrechtstraat 99
ROESBRUGGE
tel. 057/30.11.40
fax 057/30.15.21

OPENINGSUREN
woensdag - donderdag - vrijdag
9.30 - 12.00 u. & 14.00 - 18.30 u.
zaterdag
doorlopend van 9.30 - 16.00 u.

DE FRUITPOORT

van woensdag 15 tot en met zaterdag 18 DEC.

CLEMENTINEN klasse 1 2 kg voor **75 fr.**
APPELEN JONAGOLD bakje 8 kg voor ***149 fr.***
Belgische TOMATEN 1° keus *(t.e.m. vrijdag)* ***49 fr./kg***

Eindig het jaar in schoonheid !

Prettige feestdagen

COIFFURE MARK

Hondschootestraat 5 - Beveren aan de IJzer
tel. 057/30 02 79

25 januari :
Bekering van St. Paulus
Het weer moet op deze dag helder zijn.

Sint Paulusbekeeringe
Met den zonneschijn,
Is goed voor vruchten,
Koren en wijn.

Vriesweer op deze dag heeft geen slechte invloed.

Belangrijke lotdagen : 22 en 25 januari.

En wat denk je hiervan ?

Er bestaan middelen om het weer voor het ganse jaar te voorspellen in de maand januari :

Het weer moet gedurende twaalf achtereenvolgende nachten geobserveerd worden. Kerstnacht vertegenwoordigt januari, St. Stefanus 26 december, februari enz. Als het op Driekoningen niet regent, zal het jaar verlopen zoals door de nachten voorspeld, regent het, dan kan men op de waarnemingen niet vertrouwen. Dus Driekoningen, of 6 januari, beslist over de waarde van de voorspellingen. (Blijft U al die nachten wakker ?)

De laatste vind ik al te gek :

Op 25 december doet men in twaalf pellen van uien, overeenstemmend met de twaalf maanden van het jaar, een snuifje zout. Het onderzoek verricht men op 6 januari. Waar het zout niet gesmolten is zal de overeenstemmende maand droog zijn, waar het opgelost is zal de overeenstemmende maand vochtig zijn.

Hebben wel enige kans op slagen :
- Als in januari de muggen zwermen,
  moogt d'in maart uw oren wermen.
- 15, 17 en 20 januari, St. Paulus, St. Antonius, St. Fabiaan gaan met 't koudste van de winter gaan.

Statistisch ligt het koudste van de winter tussen 20 en 25 januari, die heiligen zitten er dus niet ver naast.

GEEN SEX IN ... WATOU?

Knettergek, absurd, dolkomisch, om te gieren, een billenkletser, 't was ooit anders in Watou. Maar dit seizoen gooit de toneelvereniging Watou Westhoek het roer resoluut om. Er wordt weer gelachen in het dorp, vier avonden lang. "Geen Sex in Sussex", een vertaling door Karel van Bosheim van "No sex, please - we're British" van Anthony Marriott en Alistair Foot knoopt terug met de komedie-traditie in Watou aan.

Het wordt het tweede seizoen van regisseur Damien Vantomme in Watou. Het seizoen van de bevestiging dus. Slaagt hij erin om de tien personages tot een komisch geheel te kneden?

Het verhaal dan maar: Een pas gehuwd paar, Peter (Pol Bonduelle) en Frances Hunter (Els Vandenbussche), zijn net terug van hun huwelijksreis en trekken in het appartement, net boven de bank waarvan Peter filiaalhouder is. Frances wil meteen hoger op de sociale en financiële ladder en zoekt tegen de zin van haar man een bijverdienste bij een Zweedse firma die 'kristal' verkoopt.

Ondertussen landt haar schoonmoeder, Elaine Hunter (Christine Parreyn), in het appartement. Deze pretentieuze, steenrijke en egoïstische dame is slechts uit op een hartstochtelijke relatie met Peters baas, Leslie Bromhead (Jacques Neuville).

Maar dan komt de eerste zending uit Zweden aan. Uit de dozen komt allesbehalve kristal, eerder produkten die 'weinig om het lijf' hebben. Meteen heeft Frances haar handen vol om die lichtzinnige produkten zo snel en diskreet mogelijk de deur uit te krijgen. Ze krijgt daarbij de 'gewaardeerde' hulp van bankbediende Brian Runnicles (Rik Bonduelle), de transporteur (Filip Berquin), een inspekteur (Chris Parrein) en kontroleur Arnold Needham (Dirk Parret). En dan komt de ultieme zending aan met Barbara en Susan (Ann Vandenbussche en Rita Russe). We laten graag aan uw prikkelende fantasie over welke act zij op het podium brengen.

Dolle toestanden, slapsticksituaties, spraakverwarringen, ijl over en heen gehol, het zijn de ideale ingrediënten voor een fijn avondje ontspanning. Watou Westhoek nodigt uit op zaterdag 18 (20u.) en zondag 19 dec. (18u.) in de parochiezaal van Watou. Niet-genummerde kaarten kosten 150 fr., te verkrijgen bij de spelers of bij Dirk Parret (057-38.82.57). Om het kijkgenot te verhogen, is er een tribune in niveaus.

Hartelijk dank aan onze trouwe klanten bij het stopzetten van de café-uitbating en een blij terugzien over enkele maanden bij de heropening met de nieuwe uitbaters Marc en Nicole.

Etienne en Christiane Vandewalle - Blootacker

VERKOOPAKTIE

"KOOP IN UW DORP"

MIDDENSTAND
Afdeling IJZERBODE

ABELE - BEVEREN - HARINGE
KROMBEKE - PROVEN - ROESBRUGGE
STAVELE - ST.-JAN-TER-BIEZEN - WATOU

476 waardebons

4 dec. - 2 jan.

Trekking : **8 januari 1994**
in Café - Snack 't Jachthuis
te Stavele

VERZEKERINGS- EN ZAKENKANTOOR
PRINZIE bvba
Provenplein 39A
8972 PROVEN
Tel. 057/30 09 01
na sluitingsuren: 057/30 03 58
Verzekeringen worden steeds ingeschreven.
Verwarm je tot aan een eerste herenpaardekaar.

BBL
Monkerney Frans Directeur
Kantoor Roesbrugge
Roesbruggeplein 7
8972 Roesbrugge
Tel. 057/30 03 16

VERZEKERINGSKANTOOR
SOENEN bvba
Casselstraat 20, Poperinge
Tel. 057/33 41 41 (4l.)
DIENST 24 UUR OP 24

Gemeentekrediet
MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT
LEO LEPEE
KROMBEKE BEVEREN

BRANDSTOFFEN
bvba Vereecke-Vandromme
Douvierweg 29, 8978 WATOU
t. 057/38 88 91
Hemelhoek 9, 8880 LEDEGEM
t. 056/50 92 14

Generale bank
Waarschijnlijk het bekwaamst

Zo het leven.
Zo de bank.
KB
KREDIETBANK. THUIS BIJ DE BANK VAN HIER.

BOSS
paints
Specialist in gebouwen verven

CERA
SPAARBANK
Kantoor
PROVEN - ROESBRUGGE - WATOU

ippa
DE ADVIESBANK
IPPA ADVIES VINDT U VOORTAAN RIJ U
OM DE HOEK
PYFFEROEN Jacques
Graaf Van Hoornestraat 9
8972 KROMBEKE (Poperinge)
Tel. 057/40 06 24

HSA
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN
Kantoor
Geert VANDENBUSSCHE - DESCHUYTTER

IJZERDORPEN
LANCEREN
8e VERKOOPAKTIE
"KOOP IN UW DORP"
van 4 dec. tot 2 jan.

De NCMV-afdeling IJzerbode pakt voor de 8e opeenvolgende keer met een verkoopaktie uit onder de duidelijke slogan : "Koop in uw dorp". Deze aktie loopt van 4 december tot en met 2 januari 1994. Een interessante periode om uw inkopen te doen, want ... wie koopt, komt wellicht later als één van de talrijke winnaars uit de bus.

Het systeem blijft nagenoeg hetzelfde als dat van de vorige uitgaven. Per aankoop van 25 fr. of 50 fr. ontvangt de klant een lot.

De totale prijzenpot bedraagt minstens 170.0000 fr. :

1 x 20.000 fr.
1 x 10.000 fr.
1 x 5.000 fr.
5 x 1.000 fr.
16 x 500 fr.
+ waardebons van
200 en 100 fr.

De trekking van de prijzen vindt plaats op zaterdag 8 januari 1994 om 20 uur in Café - Snack " 't Jachthuis" te Stavele.

KINDERAKTIE

Dit jaar is de kinderaktie opgevat als steun voor de plaatselijke dorpscholen. Dit is mogelijk dankzij de sponsering. Dit jaar verzamelen de kinderen de strookjes met kerstboom en nemen deze mee naar hun dorpschool.

De dorpschool met het hoogst aantal strookjes per leerling wint de hoofdprijs.

Iedere dorpschool van onze afdeling heeft prijs.

ABELE

Abelestationsplein
d' ABEELSTATIE - *tuincentrum - sproeistoffen*
PRALINEPALEIS - *snoep en pralines*

Callicannesweg
BP STATION - TERMINUS - *café - restaurant*

Gemenestraat
Café "ST.-ELOI"

Trappistenweg
BOUVE Antoon - *fotograaf*
VERHAEGHE Paul - *ijzerwaren*

Vijfgemetenstraat
Café "DE BOSHOEVE"

WATOU

Douvieweg
VEREECKE-VANDROMME - *brandstoffen lingerie - textiel*

Kleine Markt
DOOLAEGHE Maxim - *voedingswaren*

Moenaardestraat
GOUDEZEUNE Luc - *bakkerij - voedingswaren*
FIEU Carine - *kapsalon*
VERLET Hervé - *Bakkerij - voedingswaren*

Vijfhoekstraat
PARRET Dirk - *kapsalon*

Steenvoordestraat
CAREYE Marnick - *elektro*
"DE KIKKER" Deschilder Regine - *café*
DEVOS Maria - *textiel - lotto*
HESPEEL Paul - *schilder - decoratiewerk*

Stoppelweg
VANDENBUSSCHE Jozef - *hoeveboter - zuivel*

PROVEN

Couthoflaan
BERQUIN Jacques - *schilderartikelen*
DEVOS Eddy - *doe-het-zelf - drankcenter*
INDEVUYST Gilbert - *bloemen en planten*

Obterrestraat
CAPPOEN Paula - *voedingswaren*
COSSEY Marcel - *elektro*
GANNE Rita - *kapsalon*
VERDONCK Nadine - *voeding - textiel*

Provenplein
BORREY Micheline - *voedingswaren*
DESMET Stefaan - *bakkerij - patisserie*
DEVER Gilberte - *café "de Zwaan"*
DEVOOGHT Noël - *schoenmaker - herstellen*
PAREYN Guido - *café "De Bascule"*
SEREYN Roland - *café "De Tramstatie"*
TOPZ - *kleding*
VERSCHAEVE Patricia - *café "St.-Victor"*

Terenburgseweg
LAMAIRE Rafaël - *elektro*

ROESBRUGGE-HARINGE

Bergenstraat
SCHOONAERT Guido - *boekhandel - video*
TOUSSAINT - *café "Atlantis"*

Haringestraat
VANDENBUSSCHE Geert - *HSA beleggingen*

Prof.O.Rubbrechtstraat
AMELOOT Eddy - *geldbeleggingen ASLK*
BISSCHOP Emiel - *voeding*
CAPPOEN - *elektro*
DE FRUITPOORT - *fruit & groenten*
DEROO Joël - *café " 't Hof van Commerce"*
PYFFEROEN Dorine - *voedingswaren*
URG-FLOWER TOUSSAINT - *bloemen*
VANDENBROUCKE Ria - *voedingswaren*

Weggevoerdenstraat
VANDENBROUCKE Ivo - *bakker*

BEVEREN-IJZER

Bergenstraat
INSTITUUT NATACHA - *schoonheidsartikelen*
BROUWERIJ FEYS - *bier en frisdrank*
MASSA BEHANG - *verven - dekoratie*
PILLAERT-GANTOIS - *voedingswaren - textiel*

Grensstraat
DE ZALIGHEID - *restaurant*

Roesbruggestraat
CATTEEU - FEYS - *bakkerij - patisserie*
DECLERCK Frans - *benzinestation*

Kallestraat
't KLEIN LEISELE - *café - restaurant*

Lindestraat
BAUDEN Liliane - *café "De Kruisstraat"*

KROMBEKE

Bankelindeweg
DEQUEKER Roger - *café "De Leeuwerik"*

Blasiusstraat
DEVOOGHT Michel - *zuivelprodukten*

Graaf van Hoornweg
NEVEJAN Ann - *drankcentrale*

Krombekeplein
COLPAERT Freddy - *café*
VANHEE Jan - *bakkerij - voeding*

Waaienburgseweg
DAVID Willy - *elektro - sanitair*

STAVELE

Eversamstraat
BARBIER Willy - *gasthof " 't Jachthuis"*

Krombekestraat
CORNEILLIE Christine - *discount - voeding*
TEXTIEL ANNIE

IJzerstraat
BAES Leo - *café - kolenhandel*

Nu de Europese binnengrenzen verdwenen zijn.

VAN DE FRONTIEREN, VAN BLAUWERS EN KOMMIEZEN (10)

Een woordje geschiedenis

Née vertelt

Het is een glasscherpe vriesavond als hij bij mij thuis aanbelt. We kennen mekaar al lang, heel lang, van in onze jonge jaren. Man van zijn woord is hij graag bereid over zijn smokkelbelevenissen uit te weiden.

Née (afkomstig van René) was een kloeke, gestuikte frontierejongen met een paar pientere ogen in de kop. Als oudste van een hele rits broertjes en zusjes heeft hij het woord "weelde" alleen gekend van horen zeggen want thuis was het "krotte en armoe". Zijn vader was in zijn stofferig zwingelkot tijdens de wintermaanden vlasbewerker en ging bij het aanbreken van de "uitkomen" (voorjaar) hier en daar een hand toesteken te boere. Maar vaak ook belandde hij in de kroeg waar de zuurverdiende stuivers in de tooglade van de bazin weggleden.

Om uit de kost te zijn en op het einde van de maand wat zakgeld naar zijn moeder te kunnen toeschuiven belandde Née als poester bij een naburige frontiereboer.

In die grote mensenwereld spitste hij de oren als het werkvolk over nachtelijke smokkeltochten bezig was. Vaak hadden ze zich zelfs moeten reppen om tegen klokslag zes, als het werk op de hoeve begon, weer op het hof present te zijn. Zo geraakte hij stilaan ingewijd in allerlei kleine en grote blauwersbelevenissen.

Zelf werd hij bevriend met een knaap van over de Heybeek, een van Haringe, poester als hij. "We zagen mekaar af en toe als we in de namiddag, tegen vijf uur, de koeien uit de weide gingen halen. Een babbeltje al weerskanten van de beek maakte ons tot goeie maatjes. Zo kon ik hem ervan overtuigen dat we allebei een stuiver konden verdienen met wat tabak over te brengen, kleine hoeveelheden die niet zouden opvallen bij jongelui die achter de koeien aanhollen.

Enkele dagen later bracht hij in een jutezakje enkele kilo's tabak mee en gooide het met een krachtige zwaai de beek over. Nauwelijks had ik het pakje opgeraapt en naar het hof tewege, als ik ineens Franse kommiezen zag aandraven. Niet te verletten zwierde ik de buit terug voor de ogen van de onthutste douaniers.

"Wat heb je daar overgegooid ?"

"Een pakje."

"Tabak heel zeker."

"Dat weet ik niet."

Ik kreeg enkele lappen tegen de oren en mocht weer de koeien achterna. Een eerste tegenslag, maar ik had, hoe jong ook, mijn koelbloedigheid bewaard en veel aan zelfbeheersing gewonnen.

Tijdens de oorlog '39-'45 had ik al wat gemarchandeerd met kleine artikelen, zoals elektrische vuurtjes die in Bambeke (Fr.-Vl.) veel goedkoper waren dan in Roesbrugge. Bots ik daar op zekere dag, tegen de Heybeek, niet op een Duitse douanier.

"Was hast du mit ?" wijzend op het toestelletje.

"Kaput, moet zurück", zei ik Roesbruggewaarts wijzend.

"Nichts davon, nach Hause", wees de Duitser mij terug.

Het apparaat was nagelnieuw maar de man geloofde me op mijn onschuldig plechtige kommuniegelaat.

's Anderendaags ben ik toch veilig de beek over geraakt. Zo leer je de stiel !

Van Haringe bracht ik lieusekoorden mee. Dat waren bollen opgerold sisaltouw dat gebruikt werd in de pikbinders om de graanschoven te binden. Af en toe nam ik ook wel eens enkele kilo's tabak mee of een pander eieren. Al doende leert men en het geldgewin scherpt de goesting bij jonge beginners.

Mee met de echte

Het duurde niet lang of ik mocht mee met de echte blauwers, als voorloper of uitkijker. De streek kende ik al op mijn duim maar in de duisternis is de situatie heel anders. De kontoeren zijn erg vaag en onduidelijk en het is op zich al een hele prestatie om de omgeving te verkennen en Franse douaniers die in hinderlaag liggen op te sporen en de achterkomers te waarschuwen. Maar ik deed het graag want ik was altijd al avontuurlijk aangelegd. Het was een uitdaging en daarbij bracht het geld in moeders lade die het meer dan nodig had.

Stilaan begon ik zelf tabak te halen en drager te worden. Je kon je die aanschaffen zonder geld, geen nood. Blanche, de vrouw van Jerome Persoone, de tabakfabrikant van Watou, gaf die in volle vertrouwen. Zij was van oordeel dat jonge blauwers en beginnelingen moesten aangemoedigd worden. De eerste keer kreeg je een lading tabak zonder een cent neer te leggen. De helft van de opgestreken winst was dan wel voor haar. Na enkele keren was je kapitaalkrachtig genoeg om op eigen benen te staan.

Al vlug maakte ik kennis met gewiekste blauwers, Jerome en René Lootgieter, ouwe rotten in het vak. Zij bedienden zich van een trekhond die hen het ploeteren door de velden wel gemakkelijker maakte en die hen, bij achtervolging door de kommiezen, in staat stelde zich vlugger uit de voeten te maken. Meer nog, als ze met een "karnassière" smokkelden, waren ze niet genoodzaakt hun vracht af te gooien.

De "karnassière" was een kombinatie van

René Lootgieter op pad met een van zijn honden.

drie jutezakjes waarvan het grootste op de rug hing terwijl de twee kleinere vooraan op de borst bijeengeknoopt waren. Het geheel, opgehouden door twee schoudersingels, kon 8 tot 10 kilo tabak bevatten.

De hond werd steeds kort gehouden, aan de dubbele leiband, zodanig dat hij altijd naast de smokkelaar stapte. De leiband was vastgehecht aan een ring bovenaan de lederen buikriem die boven de rug en tussen de voorpoten met een halsband verbonden was. Zo kon het dier een maximum aan trekkracht ontwikkelen zonder de adem te worden afgesneden.

De dubbele leiband was in feite één enkele lederen band die door de riemring getrokken was en bij de twee uiteinden in de hand gehouden. Dubbel omdat in prangend geval één einde kon losgelaten worden zodat het andere einde door de ring heen gleed, wat de hond de mogelijkheid gaf te vluchten zonder door de meegesleepte leiband te worden gehinderd en het risiko te lopen te blijven haperen aan een struik of een afsperring.

In de andere hand hield de smokkelaar een kort stokje omklemd. Bovenaan was er een verdikking van gummi om een goede handgreep te hebben. Daarin was een zware metalen kopmoer gevezen die, als men het stokje bij het ondereind vasthield,

►

SLAGERIJ EN SPEKSLAGERIJ

Y. BARREZEELE-PYFFEROEN

Bergenstraat 25
BEVEREN (Alveringem)
Tel. 057/30 03 75

- Warme en koude borrelhapjes
- Kaas- en garnaalkroketten
- Vis- en vleesvidées
- Vis- en gewone pizza
- Visschelp
- Kaashoorntjes
- Wijngaardslakken met lookboter
- Lasagne
- Garnalencocktail
- Visbord
- Gevulde tomaat met versiering
- Koude schotel met vlees of vlees en vis
- Assortiment van warme bereide gerechten
- Standevlees
- Orloff-, Hawaïaans-, Sint-Hubertus-, Duivels-, Ardeens-, of Varkensgebraad
- Kalkoen en kalkoenbillen
- Parelhoenders
- Kikkerbillen
- Kalfsvlees
- Gourmet
- Fondue
- Feestpasteien

TIJDIG BESTELLEN a.u.b.

KALENDER EN WEERSPREUKEN DOOR HET JAAR ! (1)

JANUARI of LOUWMAAND

Willem Lanszweert

Van tijdsbesef naar de kalender

Dank zij zijn bewustzijn en een persoonlijk gevoel voor de hem eigen terugkerende fenomenen als honger en slaap zal de oermens zich bewust geworden zijn van de tijd. Licht en donker brachten hem het onderscheid tussen dag en nacht. Aan de hand van de duur van dagen en nachten én aan de hand van de plantengroei zal hij ook al vlug tot een zekere seizoenindeling gekomen zijn. Denken we maar aan het botten van de bomen, de bloei van de planten, het rijpen van vruchten, het verkleuren en vallen van bladeren en vooral aan de oogstperioden. Ook het dierenrijk met zijn talrijke tijdgebonden verschijnselen zullen hem allerhande gegevens hebben opgeleverd. Zo was er de trek en de terugkeer van vogels en zoogdieren, paringstijd, enz.. Het wisselend spel aan de hemel zal hem eveneens niet vreemd zijn geweest. De geregelde terugkerende stand van de sterren was hem al vlug bekend. Deze werden reeds aangegeven op graven uit het bronstijdperk. Maar vooral het overduidelijke teken aan het firmament : de maan, werd in verband gebracht met tijdmeting en als een zeer belangrijk element beschouwd. De regelmatig terugkerende maanstanden, en de volle maancyclus, vormden duidelijk waarneembare tijdseenheden. De "maan-maand" werd geboren. De eerste kalenders werden door de meeste volkeren op het lunaire- of maansysteem opgebouwd. Doch er was ook de zon en het zonnejaar. Zowel zonnejaar als maanmaand bevatten een veelvoud van dagen.

Wanneer zonnejaar en maanmaand werden vergeleken rezen de moeilijkheden. De volle maancyclus duurt 29,531 dagen. Een zonnejaar duurt dus geen geheel aantal "maan-maanden". Immers 29,531 x 12 = 354,372 dagen. Een jaar duurt langer. Hierdoor vielen de maanden al spoedig in verschillende jaargetijden. In de Islamitische landen gebruikt men nog steeds een maankalender naast de bestaande jaarkalender. Daarom juist kan de Ramadan, de Islamitische vastentijd, in elke periode van het jaar vallen.

Het niet samenvallen van zonne- en maankalender bracht heel wat moeilijkheden met zich mee, vooral omdat de maanden niet samenvielen met de seizoenwisseling, een seizoenwisseling waardoor het doen en laten van de mens in grote mate bepaald werd. Denken we maar aan het zaaien, planten, oogsten, enz.

Uiteindelijk won de zonnekalender het pleit, althans voor de burgerlijke tijdrekening.

Aan de hand van studiewerk van de sterrenkundige Sosigenes voerde Julius Caesar in 44 vóór Christus de Juliaanse kalender in. De lengte van een jaar werd vastgesteld op 365 dagen met om de vier jaar 366 dagen. Het tropisch jaar was dus bepaald op 365 dagen en 6 uur of 365,25 dagen (gemiddelde over vier jaar). Dit klopte evenwel niet met de werkelijkheid. Het tropisch jaar duurt immers 365 dagen, 5 uur, 48 minuten en 6 seconden.

In 1582 werd de zaak rechtgetrokken. Paus Gregorius XIII bepaalde dat de eeuwjaren alleen schrikkeljaar zouden zijn indien ze deelbaar zijn door vierhonderd ; 2000 is dus een schrikkeljaar, 2100, 2200 en 2300 niet, 2400 is weer een schrikkeljaar. Hiermee komt het tropisch jaar op 365,2425 dagen wat zeer dicht bij de werkelijkheid ligt al blijft er een minimaal foutje. Een verschuiving van één dag om de 30 eeuwen zal nodig zijn om verbetering aan te brengen. 't Zal onze zorg niet wezen !

Door de belangrijker fout van de Juliaanse kalender was 1582 een eigenaardig jaar. In al die eeuwen was er een belangrijk verschil in dagen opgetreden. De dag, volgend op donderdag 4 oktober 1582 werd meteen 15 oktober 1582.

Door het invoeren van de Gregoriaanse kalender zijn enkele kalenderspreuken foutief geworden, zoals :

"Op St. Lucia (13 december) verlengen de dagen met een vlooiesprong." Waar de dagen in onze tijd nog steeds korter worden op 13 december was dit vóór de invoering van de Gregoriaanse kalender niet het geval. Vergeten we immers niet dat er maar liefst 10 dagen werden overgeslagen !

Weerspreuken voor januari

Vroeger waren de mensen (sommigen nu nog) de mening toegedaan dat het weer in januari droog, koud en winderig moest zijn om een goed jaar te krijgen.

Knapt januari niet van de kou,
Ziet men in de oogsttijd rouw.

Geeft januari muggenzwerm,
Dan hoort g'in oogstmaan licht gekerm.

Droge januari, gelukkige landman.

Beter een dief op zolder,
Dan mooi weer in januari.

Liever een wolf op een mesthoop,
Dan een man in zijn hemd in januari.

Sneeuw met donder in januaar
Voelt men gans het Jaar.

Onweert het in Januaar
Dondert het gansch jaar.

Heeft januari droge en koude dagen,
dan zal in februari de sneeuw U plagen.

Drie Koningen met een ster ...

Als januari de vorst niet wil,
verschijnt ze stellig in april.

Volgens de kalenderdagen :

1 januari :
Mooie Nieuwjaarsdag, warme augustusmaand.
Regent het op Nieuwjaarsdag, dan komen de karren bevuild van de akkers.
Zo Nieuwjaarsdag, zo Oogstmaand.

4 januari :
Angelica van Foligno
vochtig en winderig : een slecht jaar
koud en droog : een vruchtbaar jaar
Indien het vriest dan houdt de vorst het zes weken vol.

15, 17 en 20 januari :
St. Paulus, St. Antonius, St. Fabiaan en Sebastiaan
Deze heiligen worden soms de harde koppen genoemd. Hun feestdagen worden als de koudste dagen van het jaar beschouwd.

18 januari :
Stoel van St. Petrus
regen of sneeuw : een vochtig jaar
vriesweer : een droog jaar

22 januari :
St. Vincentius
Als de zon schijnt op St. Vincentius zal men het zich herinneren.

Vincent's zonneschijn
Brengt veel koren en wijn
Brengt hij echter watervloed
Is 't voor geen van beide goed.

als "blank wapen" kon dienen bij een eventueel handgemeen met de kommiezen. Het ondereind was voorzien van een lederen lus om de hond een tikje te geven of aan te porren.

De trekhond diende strikt gehoorzaam langs zijn meester te lopen, zoals gezegd kort aan de leiband om ogenblikkelijk op het lichtjes snokken aan de band te reageren. Ook het stokje was daarbij zeer dienstig.

Het dier werd geleerd alert te zijn voor alle verdachte bewegingen en geluiden. Het mocht zich niet laten verleiden of afleiden door een wegritsend konijn of een opfladderende patrijs. Maar vooral moest het over een scherpe reukzin beschikken want een hond met een fijne neus was van goudwaarde voor de smokkelaar.

De africhting was zeer streng en strikt. De hond mocht nooit aanvallen, in geen enkel geval, en zeker niet toegaan op een douanehond. Hij was integendeel zodanig opgeleid dat hij wantrouwig en afkerig, ja zelfs vreesachtig moest zijn voor alles en iedereen, enkel en alleen aanhankelijk en gehoorzamend aan en zijn toevlucht zoekend bij zijn meester.

Mijn beste hond, in dat opzicht, zegt Née, was een Mechelse schaper, een teef, die ik gekregen had van een boer in Zuydpeene (Fr.-Vl.) omdat ze eens losgebroken was en enkele eenden had doodgebeten en opgepeuzeld. Maar het beest was graatmager en schier uitgehonderd. Het kreeg van de boerin slechts gekookte aardappelschillen met zemelen, konijnevoer.

Toen ik die hond ging tonen aan René Lootgieter sloeg hij de armen in de lucht : "Wat hebt ge daar nu meegebracht ? Dat wordt nooit iets !". Maar toen hij haar enkele minuten later weer gadesloeg, liet hij zich ontvallen : "Wakkere ogen heeft ze wel."

De Lootgieters, René en zijn vader Camille, hebben altijd smokkelhonden gehouden, vóór de oorlog '40-'45 en ook erna. René had er ooit wel 14. Zijn buur en schoonbroer Jerome Verschuere had er een stuk of negen, terwijl de gebroeders Borra er wel 16 op na hielden. Ze woonden allemaal in de buurt van de grenswijk Callicannes in Watou: een ideale uitvalsbasis !

Tussen haakjes, Jerome Verschuere, gehuwd met Angèle Lootgieter, was eigenlijk Fransman maar mocht Frankrijk niet binnen want gezocht wegens smokkelpraktijken. Hoe kon het anders !

Toen in september 1939 de oorlog uitbrak tussen Frankrijk en Duitsland voelde Jerome zijn patriottisme hoog oplaaien en meldde zich voor het Franse leger. Op slag was hij daardoor in eer hersteld en van zijn straf ontheven.

Gelukkig kon hij heelhuids de dans ontspringen en naar huis terugkeren. Jerome legde, zoals de soldaat Johan van De Pillecyn, de wapenrok af en toog aan de arbeid, met andere woorden, gespte de smokkelzak weer aan en ging met zijn honden op stap, de grens over zoals voorheen. Dat leek hem helemaal niet in strijd met zijn vaderlandse gevoelens. Het is maar hoe je het bekijkt. Een mens moet toch leven, hé !

Van honden gesproken

Honden, al dan niet geladen, maar bij de smokkel betrokken, mochten door de douaniers ter plaatse neergeknald worden. Het kwam er dus op aan dat ze uit het zicht en buiten het bereik van de kommiezen bleven. Daartoe werd de dieren een heilige schrik voor geweerschoten ingeboezemd.

Bij de opleiding kwam verraads een vreemde man, met een oude Franse kommiezevest aan of iets dat er op geleek, van achter een haag of een struik gesprongen en vuurde van op een redelijke afstand. Maar de kardoezen waren niet gevuld met hagel maar met tarwekorrels, die niettemin allesbehalve mals in de kuiten beten.

In feite mocht het gevaar nooit getrotseerd worden maar diende ten alle prijze ontweken. Ook ingeboren happigheid naar wild of eenden aan een waterpoel werd zo nodig met fijne hagel bedwongen, maar dan van op ruimere afstand.

Maar een dier blijft een dier, hoe goed ook afgericht, dat uit onzekerheid, vertwijfeling en angst beklemd kon geraken. Ook de eigen verweerreaktie van de hond kon de begeleidende smokkelaar parten spelen.

Zo herinner ik me, zegt Née, dat ik eens met Firey op stap was. We hadden onze karnassière tabak weggehaald uit Petjes houtmijt te Steenvoorde en waren genaderd tot aan de Vijfwegen in Winnezele, als we plots een kommiezehond hoorden grommen en gekraak vàn ligzetels. Ik riep tot Firey : "Zere wei, zere wei" (vlug, hé) en wipte met mijn hond de sloot over, het veld op. Maar Firey miste zijn sprong en bleef hangen tegen de hoge oever terwijl zijn hond, in plaats van Firey op de akker te trekken, precies de kluts kwijt was en staan bleef, einde leiband, zich in verweer omkerend naar de aanrukkende douanehond, zodat ze grimmig en grollend tegenover elkaar stonden, de halsharen stekelig rechtop. "Lâche ton chien" (laat je hond los), snauwde de Franse kommies bitsig. Kritiek moment, want als Firey zijn hond kwijtspeelde, was hij zelf een bijna zekere prooi voor de Franse douaniers.

Ik kwam enkele stappen naderbij en floot pieperend naar Firey's hond. Die verstond mijn uitnodiging, draaide zich met een ruk om en wipte gezwind de sloot over, Firey mee op het veld trekkend. Koelbloedigheid en zelfbeheersing. Het kwam er vaak op aan !

René Lootgieter, wel twintig jaar ouder dan ik, was mijn leermeester en vaak mijn vaste gezel. Op een van onze nachtelijke tochten hadden we, lijk gewoonlijk, onze hond mee. Meestal verliepen die wandelingen, alles in acht genomen, rimpelloos. Maar die keer, beneden Oxelaere, zuidwaarts de Casselberg, werden we aangevallen door Franse kommiezen. Door het geschreeuw en het getier was Lootgieters hond uit zijn lood geslagen en wou naar mij, die op enkele passen volgde, weerkeren. Fataal was dat tewege. Ik wendde me om en liep met mijn hond enkele stappen terug, de aanstormende kommiezen tegemoet, bleef boudweg staan en schreeuwde "Arrêtez !". Maar met dezelfde gang zette ik het weer op een lopen, voortgeholpen door de sleurende hond. René Lootgieter was intussen ook de piste in en gered.

Kameraadschap en risikobereidheid. Ze waren op bepaalde ogenblikken meer dan beslissend !

Maneschijn maar geen rozegeur

Een bange schijter mocht je in geen geval zijn. Anders bleef je best bij de warme kachel flokken.

Eens, alleen op toer, was ik al tot bij de "Stroyen Haen" genaderd, beneden Oxelaere. Het was scherp maneklaar. Dat kan je hebben, dat de nachten aan de dagen gelijken, feeërlek en sprookjesachtig.

De zakkendragers, met 30 tot 40 kilo geladen, gingen nooit de grens over bij heldere nachten. Zich van zover blootstellen zou een enorme dwaasheid betekend hebben, want met een zware vracht op de bult kon je onmogelijk buiten bereik van de kommiezen blijven, tenzij je de zak afgooide. Maar dat was nu ook de bedoeling niet.

Blauwend, met tien kilo tabak in een karnassière, terwijl je hond er ook een viertal kilo droeg, kon je dat risiko wel aan. Je was dan immers vlugger dan de douaniers die onmogelijk zo'n tempo konden volgen, als ze al snel konden lopen, wat bij velen niet het geval was.

Zo was ik dus met mijn Mechelse schaper (je weet wel die armoelijder) tot aan de "Stroyen Haen" gekomen als ik, een eind verder, in de felle klaarte twee Franse kommiezen van op hun ligstoel zag rechtveren. Had ik hen gezien, zij hadden mij natuurlijk ook in de gaten gekregen. Ik bleef staan, klopte de hond op de rug en fluisterde : "Kijk, de droeve (slechterikken) zijn daar. Gauw wei, (vlug hé) we zijn weg."

Alles gevend wat we in ons lijf hadden, renden we over het veld en dan doorheen een zompige meers naar de naburige hoeve, waar ik de schaduwzijde van de gebouwen induikelde om me aan hun blikken te onttrekken. De kommiezen daarentegen, dat had ik ondertussen al bemerkt, renden naar de andere kant van de hoeve ongetwijfeld met de bedoeling mij daar de pas af te sluiten en op te vangen.

Maar in een fraktie van een sekonde bedacht ik me en keerde vliegensvlug terug, de douaniers in de waan latend dat ik er in zou trappen. Doch nu liep ik daarheen waar zij vandaan kwamen, naar hun ligstoelen, grabbelde heel hun boeltje, slaapzakken en stoeltjes, bijeen en gooide ze op een hoopje op de grindweg, er vlakbij. Zonder om te kijken maakte ik mij gezwind uit de voeten.

('t vervolgt) Rik SOHIER

DRANKCENTER DEVOS

Couthoflaan 7B
8972 PROVEN
Tel. 057/30 11 47

- Groot assortiment bieren, waters, aperitieven.
- Speciaal Porto van 't vat.
- Steeds concurrentiële prijzen.
- Eindejaarsloten.
- Bij aankoop van drank voor uw feestelijkheden mogelijkheid tot gebruik van de gepaste glazen.
- Voor grote feesten tapinstallatie, frigo's, tafels en stoelen.
- Tijdens de eindejaarsperiode van 18 december 1993 tot en met 9 januari 1994 ***1 gratis glas*** bij aankoop van 1 of 2 bakken, (geldig voor de meeste zware bieren.)

Sluitingsdag : zondagnamiddag en maandagvoormiddag

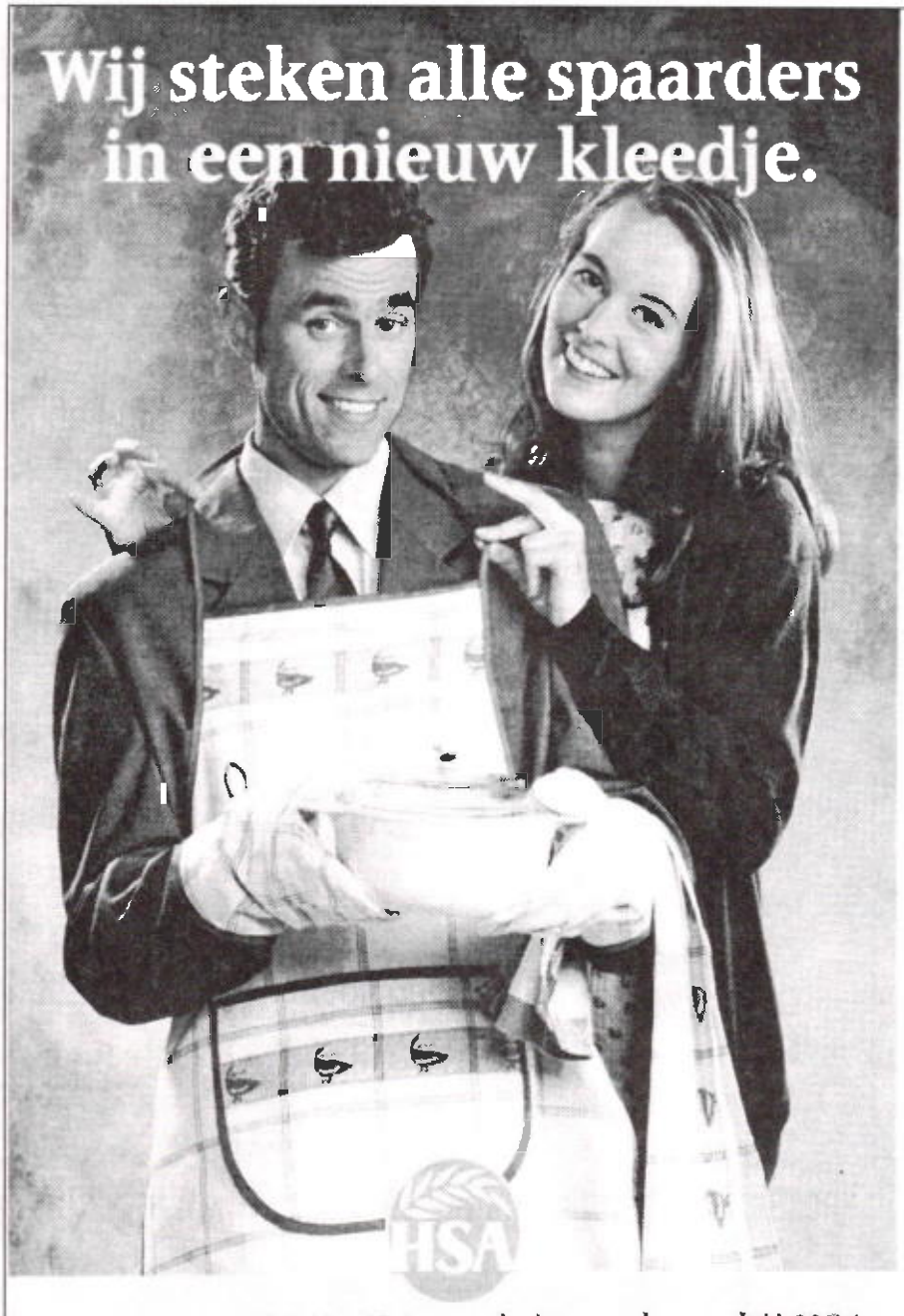

Van 01/12 tot 20/01/94 prachtige cadeaus bij HSA.

Van 1 december tot 20 januari 1994 organiseert HSA, één van de grootste spaarbanken van het land, een grote spaaraktie. Er liggen prachtige cadeaus voor u klaar : stevige keukenhanddoeken, gloednieuwe ovenwanten en handige schorten van Santens. En tenslotte ijzersterke ovenpotjes. Mis deze buitenkans niet !

Vanaf een spaaraangroei van 20.000 BEF ontvangt u al een eerste geschenk. Bovendien tellen alle Vrije Spaarboekjes van het gezin mee.

Spaarinlage	Handdoek	Ovenhand-schoen	Schort	Ovenpotje
1.000.000+	12	2	2	2
500.000	10	2	2	1
250.000	8	2	1	
200.000	7	2		
150.000	6	1		
100.000	5			
80.000	4			
60.000	3			
40.000	2			
20.000	1			

U merkt het, sparen bij HSA heeft zo zijn voordelen. Niet alleen brengt uw spaargeld bij ons een hoge intrest op. Ook voor al uw andere bankzaken kunt u bij HSA terecht. Lenen voor een auto of een woning, bijvoorbeeld. Of uw geld beleggen tegen een hoge opbrengst. Vraag ernaar bij het HSA-kantoor in uw buurt. Uw kantoorhouder helpt u graag verder en verstrekt u deskundig advies.

Doe mee aan onze eindejaarsaktie :
HSA steekt u in een nieuw kleedje !

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN - VERZEKERINGEN

deelnemer VERKOOP-AKTIE

Kantoor

Geert VANDENBUSSCHE

Haringestr. 37 - 8972 Roesbrugge-Haringe

Tel. 057/30 09 86

HSA

U en ik,
één spaarbank

GARAGE - CARROSSERIE - ALLE HERSTELLINGEN

Prettige Kerstdagen & een Gelukkig Nieuwjaar

NEVEJAN

doorlichting van uw wagen voor een veilig '94

Jawel, wie veilig en zuinig wil rijden laat zijn wagen nu (zonder verplichting) nakijken door **Garage NEVEJAN**

1

TEST
REMMEN
poes voor de wagen, u de gracht in of knal tegen een boom, dat kan gebeuren wanneer u niet tijdig de remmen laat nazien de test kan u veel ellende besparen.

2

TEST
LICHTEN
Nachtblind? Misschien loensen uw koplampen, wij onderzoeken en regelen dit helemaal voor u.

3

TEST
CO METING
door de meting en afstelling zorgen wij ervoor dat het wettelijk toegestane gehalte niet overschreden wordt.

4 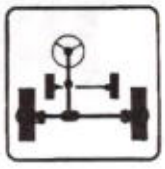

TEST
OPHANGING
't heeft een veilig gevoel te weten dat alles hier in orde is, en mocht Garage NEVEJAN een schoonheidsfout ontdekken dan heeft u geen enkele verplichting de herstelling ook door ons te laten uitvoeren.

5

TEST
PPM-HC
onze nieuwe meetinstrumenten gaan na hoeveel niet verbrande benzine of LPG uw auto de vrije natuur injaagt. Ook hier afstellen volgens de wettelijke normen. Wees een natuurvriendelijke BESPAARDER.

En garage NEVEJAN doet nog meer, indien u besluit de nodige herstellingen door ons te laten uitvoeren geven wij u 10 % extra korting op onze voordelige vaste prijs van alle wisselstukken.

BIJ GARAGE NEVEJAN KENT VEILIGHEID GEEN TIJD !

Graaf van Hoornweg 16, 8972 KROMBEKE Tel. 057/40.00.35

BEVEREN AAN DE IJZER EN DE KERSTNACHT

Het begint als een sprookje : Er was eens een klein, landelijk dorpje, verscholen achter de IJzer, in de Stille Westhoek, niet ver van de grens (de "schreve" zeggen ze daar). Op de amper 650 inwoners van dat dorpje - het noemde Beveren - blijkt de tijd geen vat te hebben.

Je achtte het niet voor mogelijk, maar men vatte er reeds vorig jaar het idee op om de oude traditie van een Kerst-middernacht-mis weer op te halen.

En kijk, vorig jaar zakten zowat 600 mensen naar Beveren af, reeds vanaf 23.30 uur. Ok dit jaar kan het entoesiasme niet stuk :

- Het ganse jaar is de plaatselijke kapster en kapper in de weer om levensgrote beelden te boetseren voor een echte Kerststal : Maria, Jozef, Jezus, herders, drie wijzen. De plaatselijke Landelijke Gilde maakte van de oorspronkelijke kerststal een kanjer van een kerststal : 3 op 6 meter. Het aankleden van het geheel was dan ook een kinderspel : reeds te bezichtigen vanaf begin december. Een idee om naar Beveren te komen, in het kader van een reportage over "Kerststallen in Vlaanderen".
- De feestcommissie verzorgt de verlichting (rondom de kerk) en de versiering op het kerkplein.
- Ook binnen in de kerk wordt alles feestelijk versierd : torenhoge kerstbomen, gratis geschonken door een dorpsgenoot en versierd door de schoolkinderen van Beveren.
- Een werkgroep werkt de middernachtmis uit. Het wordt een stemmige vertolking van het kerstgebeuren met flashes naar het kerstverhaal. Hiervoor zorgen de mensen van ter plekke, de kinderen van de dorpsschool, een schare entoesiastelingen. We verwachten, gezien de ongewone bijval vorig jaar, een 800 tot 1000 vredewensende, en kerstliederen zingende mensen in de kerk van Beveren. Een intieme, hartverwarmende gebeurtenis met een vleugje heimwee naar vroegere tijden.
- In Beveren is de traditie om na de mis te blijven plakken : het sociaal kontakt van de ganse bevolking van het dorp is er nog intens. Een plaatselijk metaalverwerkend bedrijf maakte gratis korven aan om daarin cokes te laten gloeien. Na de mis wordt rond die vuren verzameld en Gluhwein (een warme rode en gekruide wijn) aangeboden. De plaatselijke kok van het restaurant, die deze wijn gratis schenkt, houdt zijn recept angstvallig geheim. De opbrengst van de verkoop van Gluhwein gaat integraal naar de kinderen van ex-Joegoslavië; een dynamische jonge pastoor bracht een rechtstreekse lijn met dit gebied in oorlog tot stand. K.V.L.V. serveert dit hartverwarmende drankje keurig en zorgt ook voor chocomelk voor de kinderen.
- Eén rode draad door gans dit gebeuren : entoesiasme, bereidwilligheid, gratis medewerking.

Beveren ligt op 15 kilometer van Veurne, richting Ieper, rechts; of op 20 kilometer van Ieper richting Veurne, links.

TONEEL MERKEM

De Koninklijke Toneelvereniging "De Onverwachte Vrienden" Merkem brengen dit jaar de tragi-komedie "De Kater komt later".

De voorstellingen vinden plaats in zaal "Haelewyn" te Merkem :

- vrijdag 17 december om 19.30 u.
- zaterdag 18 december om 19.30 u.
- zondag 19 december om 18.30 u.
- zaterdag 25 december om 19.30 u.
- zondag 26 december om 18.30 u.

... Tien om te zien ... De Soundmixshow ... De Vlaamse top tien ... Velen zien we komen, maar dikwijls is het van korte duur. Om maar te zwijgen van de vele 'sterretjes in spe', die tegen hun zin en onder dwang van hun ouders, in de showbusiness geduwd worden. Wie droomt er van sukses? De ouders of het kind ?

In de meeste gevallen ... komt de kater later!

Voor alle feestelijkheden bieden wij U een grote keuze wijnen aan :
Bordeaux - Bourgogne - Alsace - Champagne - Mousseux

PROMOTIE (van 15 dec. tot 8 jan.)

❒ *CARAVELLE Carte D'Or*
59 BF per fles
Bij aankoop van 12 flessen (708 BF) : 6 GRATIS*

❒ *CHATEAU LESTEY Bordeaux 1992*
127 BF per fles
Bij aankoop van 5 flessen (635 BF) : 1 GRATIS*

* Zolang de voorraad strekt

DRINK & MARKET

Mme DACQUIN - VANPOPERINGHE Monique
40, Rue des Frères Neuville - 59122 REXPOËDE (F)
Tél. 00 33 28 68 32 17
Open : iedere namiddag van 14.30 - 18.30 u.
zaterdag van 9.30 - 18 u.

BEGRAFENISONDERNEMING
Bart & Marleen
MERLEVEDE-INDEVUYST
Duinkerkestraat 75 - 49
8970 Poperinge
Tel. 057/33 79 76 - 33 40 62
BEGRAFENISSEN - CREMATIES

Schilder- & decoratiebedrijf
B. RYCKEGHEM-DUERINCK
• wand- en vloerbekleding
• gordijnen
• rol-, vouw- en reepgordijnen
• spuitwerken

Blasiusstraat 17C - 8972 KROMBEKE
Tel. 057/40.09.40

GEEF 'N STUKJE VAN JEZELF

Een boek als eindejaars-geschenk.

Steeds een goed idee !

DOE 'N BOEK KADO.

Boekhandel SCHOONAERT

Bergenstraat 14
8972 Roesbrugge
tel. 057/30 15 57

Deelnemer verkoopaktie

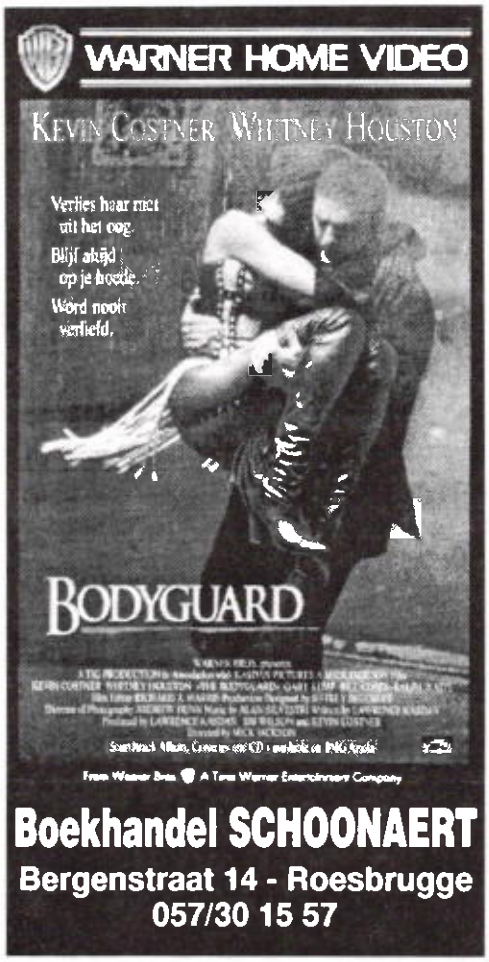

Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstraat 14 - Roesbrugge
057/30 15 57

Enkele druppels "parfum" kunnen wonderen doen !

NIEUW ! ***"VENEZIA"*** voor dames

- Geschenken bij aankoop van ***EAU DE TOILETTE VANDERBILT***
- Grote keuze van geschenkmandjes vanaf **265 fr.**
- Geschenkcoffrets van ***VANDERBILT, SAMBA, MAROUSSIA, CARACTÈRE, ...***

NIEUW ! ***"CHARLIE RED"*** voor dames
"SAMBA NOVA" voor heren

Bij aankoop krijgt U een gratis geschenk

Op zaterdag 25 december is de winkel open
van 10.00 - 12.00 u. en van 13.30 - 16.00 u.

Instituut Natacha

Bergenstraat 1, BEVEREN-ROESBRUGGE
OP AFSPRAAK : 057/30 14 12

COIFFURE - PEDICURE

ELS

dames en heren

Dagelijks open op afspraak tot 19 u.
Wekelijkse rustdag maandag
donderdag van 17 tot 21 u.

Waaienburgseweg 78
8972 KROMBEKE
Tel. SALON 057/40 14 33
Tel. PRIVE 057/30 06 61

NIEUW SEIZOEN
NIEUW BEHANGPAPIER

stijl - modern - design

aangepaste gordijnen
alle prijsklassen

JACQUES BERQUIN

Couthoflaan - 8972 PROVEN

Tel. 057/30 06 54 - 30 11 20

VIDEO-VERHUUR
100 fr. per film (2 dagen)
Boekhandel SCHOONAERT
Bergenstr. 14 - ROESBRUGGE
057/30.15.57

ATELIER CHARLES DENUT
Petit Bazar Belge
Casselstraat 7
8691 BEVEREN-IJZER
Tel. 057/30 05 36
(grens met Oost-Cappel-Frankrijk)

Dagelijks open van 9 - 12 u.
en van 14 - 19 u.
Enkel gesloten op maandag.
Toegang gratis.

MOREZ ZEPHIR
uit Malo aan Zee
met ***SCHILDERIJEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 23 november 1993
tot en met zondag 19 december 1993.

THOMAS EDITH
uit Wormhout (Frankrijk)
met ***SCHILDERIJEN en AKWARELLEN***

Deze tentoonstelling loopt
van dinsdag 21 december 1993
tot en met zondag 30 januari 1994

TEXTIEL ANNIE
Krombekestraat 72A
8691 STAVELE
057/30 14 80

Damesslaapkleed (interloc of stretch)	***899,-***
Damesslaapkleed (katoen lange mouw)	***450,-***
Damespyjama stretch	***685,-***
Damesslaapkleed (croise flanel)	***450,-***
(croise moltoné)	***499,-***
Herenpyjama (katoen & stretch)	***560,-***
Herenpyjama (stretch + 3 knopen)	***665,-***
Kinderpyj. stretch	***350,- & 450,-***
Babypyjama stretch	***199,-***
Babypyjama velours	***299,-***

Een warm en nuttig Kerst- of Nieuwjaarsgeschenk !

Deelnemer Verkoopaktie
"Koop in uw dorp"

Originele
GEBOORTEKAARTJES

bij

DRUKKERIJ
SCHOONAERT

Bergenstraat 1
8972 Roesbrugge
tel. 057/30.03.79

BESCHOUWING VAN DE MAAND

BESCHOUWING VAN DE MAAND

Men hoort
zo vaak
herhalen :
er zijn
geen kinderen meer !

Daarop
zou men
wel vragen :
en ouders,
zijn die er weer ?

BEST CARS

KWALITEITSCARROSSERIE MET AUTOLAKSPUITERIJ
Onze mensen maken het verschil !

Provenseweg 90B · 8970 POPERINGE
Tel. 057/33 47 92

BEGRAFENISSEN - GRAFZERKEN
TOUSSAINT
Groot- en kleinhandel
GOEDKOOP en KWALITEIT IS ONZE REKLAME

Toonplaats : Bergenstraat 1
Beveren-Roesbrugge - 057/30 09 09
Burelen : Prof O Rubbrechtstraat 67
Roesbrugge
057/30 11 72 - 38 85 34

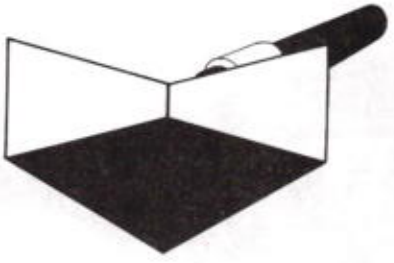

C.V. RIMAL

- ALGEMENE VOEGWERKEN
- ELASTISCHE VOEGEN
- RENOVATIE VAN GEVELS
- HERSTELLING VAN SCHOORSTENEN

BOURGONDIEDREEF 6 8970 POPERINGE tel. 057/33 74 31 - 21 93 59

PEDICURE
Mevr. Vandewalle-Decaestecker
Veurnestraat 9
8640 Vleteren (Oost)
Op afspraak : tel. 057/40 01 01

Ook verzorging aan huis.

Woensdagnamiddag gesloten

Alle voetverzorgingsprodukten
en benodigdheden

GARAGE-CARROSSERIE
F. DECLERCK
Roesbruggestraat 72
8691 BEVEREN
Tel. 057/30.04.16

- verkoop nieuwe wagens
- Benzine en diesel station
- Zelfcarwash
- Grote keus okkaziewagens in toonzaal, direkt leverbaar

TOYOTA COROLLA diesel '89
TOYOTA COROLLA liftback '90
PEUGEOT 205 Dixie benzine '90
PEUGEOT 405 GRD '91
TOYOTA STARLET '91
FORD FIESTA Automatic '90
TOYOTA CARINA diesel - nieuw

SCHRIJNWERKERIJ
REGHEERE & Zoon

- Alle nieuwbouw - verbouwing herstellingswerken
- Eigen fabrikatie : houten ramen, deuren, garagepoorten
- Binnenhuisinrichting, plafond- en muurbekleding
- PVC-ramen - rolluiken
- PVC-bekleding
- Daktimmerwerken

Waaienburgseweg 66
8972 KROMBEKE
tel. 057/40.03.71

ALGEMENE BOUW- & DAKWERKEN
BERNARD WYFFELS
MOLENWALSTRAAT 1 8972 ROESBRUGGE 057/30 04 54

AKTIVITEITEN EN VERMAKELIJKHEDEN

MAAND **DECEMBER**

Kaartingen
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 18 en zondag 19 december
maandelijkse kaarting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 28 december
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

1994

MAAND **JANUARI**

Kaartingen
• Haringe, in de schoollokalen
woensdag 12 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 22 en zondag 23 januari
maandelijkse kaarting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
dinsdag 25 januari
puntenkaarting „Derde Leeftijd"

Vogelpik
• Roesbrugge, café "Handelshuis"
vrijdag 31 dec. en zaterdag 1 januari
smijting voor de leden
• Roesbrugge, bij P. Gunst
zaterdag 8 januari
smijting voor de leden
• Haringe, in "St.-Jozef" bij Cecile Ryon
zaterdag 8 en zondag 9 januari
smijting voor de leden

Schuiftafel
• Roesbrugge, "De Gouden Arend"
zaterdag 1 januari
smijting voor de leden

K.V.L.V. Roesbrugge-Haringe
• Op dinsdag 1 - 8 - 15 - 22 februari richt K.V.L.V. een reeks van 4 kooklessen in om 19.30 uur in "Sint-Jozef" te Haringe.
1. Gezond ontbijten en heerlijk brunchen.
2. Belgische kaas het menu rond.
3 en 4. Feestmenu's.

Winterschoolfeest
Dorpsschool Beveren
• Dit jaar organiseert de Vriendenkring, in samenwerking met het schoolpersoneel, voor de 9e maal een winterschoolfeest. Gezien het grote sukses van vorige jaren blijft ook dit jaar dezelfde formule behouden. Op zaterdag 18 december is er in de H. Hartzaal KAASBUFFET vanaf 19 u. Vooraf inschrijven is noodzakelijk en kan telefonisch op nr. 057/30 12 42. Na het kaasbuffet kunnen de stramme spieren losgemaakt worden bij een danspasje op de muziek van DJ Speedo. Voor de mensen die graag een kaartje leggen is er vanaf 19.30 u. LUKKEN-KAARTING in de klaslokalen van de school.
Op zondag 19 december kan opnieuw gekaart worden vanaf 10 tot 13 u.
De Vriendenkring en het schoolpersoneel hopen op een talrijke opkomst.

SLAGERIJ - SPEKSLAGERIJ

Y. BARREZEELE - PYFFEROEN

Bergenstraat 25
BEVEREN (Alveringem)
tel. 057/30 03 75

Gratis proevertjes
op zaterdag 18
en zondag 19 december

SCHOONHEIDSINSTITUUT

VALERIE

☆

Gelaats- en lichaamsverzorging, maquillages, pedicure, manicure, camouflagiste.

☆

Parfumerie, vele eau de toilettes, parfums, deodorants, ...
Ook cadeausetjes, sjaals.

☆

Bijouterie, halskettingen, armbanden met levenslange garantie.
Ook modieuze designjuwelen.
Originele verpakkingen.

☆

In de maand december te winnen gratis :
KLEUR- OF STIJLANALYSE
ter waarde van 4.000 BF

Een kans bij elke aankoop

Provenplein 53
8972 PROVEN
057/30 08 51

BRIEFJE VAN

EEN KLEINE MAN

Beste Jef,

De staats- en regeringsleiders van de twaalf landen die de Europese Unie vormen, zijn twee dagen te Brussel samen geweest.

Het hoofdtema van deze illustere vergadering was de bespreking van het zgn. Witboek van Jacques Delors. Dit dokument belooft een verrassende oplossing voor de werkloosheid. De Europese Unie telt tegenwoordig 18 miljoen werklozen en Delors' plan voorziet in 15 miljoen nieuwe banen. Fenomenaal !

Dit schitterend resultaat zou voornamelijk tot stand gebracht worden door grote investeringen in transeuropese netwerken voor vervoer, energie en telekommunikatie. Dat is wat anders dan een politiek van sociale afbraak.

Iedereen was entoesiast, tot op het ogenblik dat men de vraag ging stellen : "wie zal dat betalen ?" Men kwam overeen dit delikate punt door te schuiven naar een opvolgendekommissie. Daarmee was veel diskussie en narigheid vermeden. Iedereen ging met een brede glimlach naar huis. Dank u wel, formidabel !

't Heeft veel geld gekost, maar men is weer eens samen geweest, en bij zes maanden wordt er vergaderd in Athene. Ook een mooie stad. Maar verder zal er niets gebeuren.

We willen niet pessimistisch doen, maar we geloven niet in Delors megaprojekten. Europa is nog ver van één. De verschillen in mentaliteit en ekonomie zijn veel te groot om ze tot een gezamelijke en gelijklopende aktie te kunnen aanzetten. Vergelijk maar eens Portugal met Denemarken en Nederland met Griekenland en je weet genoeg. Als het kleine Luxemburg niet eens bereid is maatregelen te nemen om de opvang van kapitaalsvlucht uit de buurlanden te weren, wat wil je dan ?

We geloven wel dat na een zekere tijd de ekonomische toestand weer zal verbeteren. Immers de grafiek van de ekonomische evolutie heeft altijd reeds een golvende beweging vertoond : na regen komt zonneschijn. Maar we zijn ook overtuigd dat het vraagstuk van de werkloosheid nooit meer in zijn geheel kan opgelost worden. En de roep naar nieuwe investeringen in de industrie wordt voor een groot deel beantwoord met gesofistikeerde machines en apparatuur, die arbeidsbesparend zijn en werkloosheid scheppen ! Maar het plan van Delors kan een hulpmiddel zijn. De verbetering van de Europese infrastruktuur - en die is er dringend nodig - kan veel mensen aan werk helpen.

"Die Jacques Delors", *zegt Gusta,* "is eigenlijk een staatsman met een brede visie. Maar ik vind het een beetje ongepast dat hij te Brussel in het openbaar gezegd heeft : *"Ontwetendheid belet niet de uitbouw van een politieke loopbaan"* Dat had hij niet moeten doen".

Inderdaad, want we wisten dat al,

Pol

op alle slaapkomfort

matrassen
lattenbodems
nettenbodems
matrasbeschermers
hoofdkussens
enz...

nu speciale promoties

U krijgt vrijblijvend advies voor een persoonlijke en gezonde nachtrust !

Profiteer van deze zeer tijdelijke promotie in samenwerking met de beste fabrikanten.

Kom rustig rondkuieren in onze toonzaal
Wedden dat je verrast zult zijn van het aanbod

meubels declerck

U bereikt onze toonzalen via de baan veurne-ieper afslag richting Beveren.

weegschede 36
058/29.90.98

GYVERINKHOVE

KENWOOD

Muzieksystemen aan feestprijzen.

ELEKTRO CAPPOEN

Prof.O.Rubbrechtstraat 12 - ROESBRUGGE
Tel. 057/30 05 94

HUWELIJKSLIJSTEN

AL WEERSKANTEN VAN DE SCHREVE

Juultje Boeve en zyn wuuf Rozientje Casteels, weunden in entwot 'n krottekotje, niet verre van de frontieren, ol de Belgieksche kant. Rozientje wos 'n klawierig mensche, ze ging te boere gaan steeperen of helpen aan de woste. Juultje wos 't kontrarie, want buiten de keuns en d'hennen bezorgen, deeden'n nieten.

'n Hadde ol è paar keeren 's nachts mei è gaan om te blauwen, maar van de tweede keer ol had'n moeten frutten en van benauwdheid wos 'n naar huus è loopen met 't eene en 't ander in zyn broek.

"Stopt maar daarmei, wei!" grolde Rozientje ... ""t Kost begot meer van zeepe of da'je er mei verdient..!

" 'k Gaan gaan leuren by de boeren, gelik myn vader overtyd!" zei Juultje ... "met rattevergif en olie teegen de buikpyne!"

Met è grooten meuzel op zyn rik, waar dat er niet veele in zat, ging'n op toer! Want è deed djuuste gelik zyn vader, ols'n daagen hadde dat'n niet veele kwyt gerochte, stekt'n ol weg gaan van d'hofstee, en ols 't niemand zag, è henne vaste en stak z'in zyn grooten meuzel en zyn dag wos toch goed ... Maar de garde, die nogol è strengen wos, kreeg in de gaaten dat Juultje leurde, en op è keer dat Juultje bykans thuus wos, had'n 't zitten ...

"Héla man!" riep de garde en è ging er naartoe ... "leuren zonder papieren enée? En van waar komt die henne?"

"Ha, dat is de myne, garde!" zei Juultje ... "ze wos uit è rocht en 'k hèn ze daar djuuste kunnen pakken in den draai!"

"'k Gaan 't gelooven voor een keer!" zei de garde ... "maar voor dat leuren, krijg je è proces!"

Juultje moeste op 't jugement kommen en è kreeg zeven dagen kot, of vijfhonderd frank boete, die in dien tyd veele geld wos ... Rozientje wos krijschenstyd ols ze dat hoorde ...

"Wel, wel toch!" jammerde ze ... "zeven dagen hier olleene, 'k gaan 's nachts geen ooge toedoen!"

"Je moet er niet mei inzitten, jonk!" zei Juultje ... "Ik gaan weere gaan leuren en zeggen dat 't is om myn boete te kunnen betaalen!"

Van 's anderdaags ging Juultje weere de baane op. Maar è keek osan goed rond ols'n van è hof kwam, ols de garde niet te ziene wos ... Maar, je gaat 't nooit anders zien, djuuste ols'n van 't hof kwam waar dat'n weere è henne hadde kunnen stekken, stoeg de garde daar ...

"Haha !" grijnsde de garde "Je doet olgelik voort met leuren! En in dien zak zit er weere è henne ... je gaat toch niet zeggen dat dat de joene is, die tot hier è vloogen is!"

"En 't is pertank de myne, wei garde!" zei Juultje ... "Maar je moet horkten, 'k zou toch zoo geern myn boete kunnen betaalen en 'k gaan daarom om myn hennen te verkoopen, maar 'k geraaken ze niet kwyt ..! J'hèt gy oltemets geen goeste, je ga ze aan è goedkoopen prys krygen, omdat 't gy is!"

KWAAK